

Vaderlandsche historie, vervattende de geschiedenissen der nu vereenigde Nederlanden, inzonderheid die van Holland, van de vroegste tijden af

<https://hdl.handle.net/1874/37260>

VADERLANDSCHE
HISTORIE.

AGTTIENDE DEEL.

VADERLANDSCHE
HISTORIE,

VERVATTENDE DE
GESCHIEDENISSEN
DER NU
VEREENIGDE NEDERLANDEN,

INZONDERHEID DIE VAN
HOLLAND,

VAN DE VROEGSTE TYDEN AF:

Uit de geloofwaardigste Schryvers en egte
Gedenkstukken samengesteld,

DOOR

JAN WAGENAAR.

Met Plaat en Kaarten.

AGTTIENDE DEEL,

BEGINNENDE MET HET JAAR 1713, EN EIN-
DIGENDE MET HET SLUITEN VAN
HET VERDRAG VAN SEVILLE,
IN 'T JAAR 1729.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

M D C C X C V.

*Met Privilegie van de Ed. Gr. Mog. Heeren Staaten
van Holland en Westfriesland.*

VADERLANDSCHE HISTORIE.

NEGEN-EN-ZESTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

- I. *De Vredehandeling met den Keizer te Utrecht wordt afgebroken. Gezantschap naar en van Frankryk Vrede tusfchen Spanje en Groot Brittanje.* II. *Verdrag over de regten, in de Spaanfche Nederlanden. Verbond met Bern en met Graauwbunderland. Vrede met Algiers, Tunis en Tripoli. Berbice verandert van eigenaars. Noordsche kryg. Oorlog in Duitschland en in Spanje.* III. *Vrede van Radftad en Baden tusfchen den Keizer, het Keizerrijk en Frankryk.* IV. *Hand ling der Staaten met Spanje. Moeylykheden in dezelve. De Vrede met Spanje wordt getekend. Inhoud van 't Verdrag.* V. *Vrede tusfchen Spanje en Portugal. Handeling in Frankryk. De Staaten weigeren, den Hertog van Savoye te handhaaven in 't bezit van Sicilie. Zy willen Onftende niet ruimen.* VI. *De Koningin van Groot-Brittanje sterft. George de I. wordt Koning. Hy dringt op 't flegten van Duinkerken.* VII. *Vershil met Pruiffen over de tollèn op de Maaze. De Koning werpt bezetting in Herftal. Andere onlusten met het Hof van Berlyn. De Gewesten dringen op vermindering van*
XVIII. DEEL. A Krygs-

Krygsvolk. VIII. *Aanyang der handelingen over de Barriere. Eisch der Staaten, van de hand ge-weezen.* IX. *Tegenwoordige staat der Regeeringe over de Spaansche Nederlanden. Nadere uitbieding des Keizers. Byeenkomst te Antwerpen.* X. *Gelderland zoekt een deel van 't Overkwartier te bekomen. Ontruiming van Luik, Huy en Bon gevorderd. Hevige twist tuschen de Keizerschen en Staatschen.* XI. *Handeling over een Verdrag van Koophandel in de Spaansche Nederlanden. De Keizer neemt bezit van Luxemburg en Limburg.* XII. *Buitengewoon Gezantschap naar Engeland. Opstand in Engeland en Schotland, ten behoeve van den Pretendent. Voorzorg der Staaten. Zyondersteunen Koning George. De Pretendent schryft hun. Landt in Schotland. Wykt wederom van daar.* XIII. *Dood van Lodewyk den XIV. Koning van Frankryk. Lodewyk de XV. volgt hem op. De Hertog van Orleans wordt Regent. Invloed deezer veranderinge op den staat van Europa.* XIV. *Men dringt, aan 't Fransche Hof, op 't weigeren van onderstand aan den Pretendent.* XV. *Vervolg der handeling over de Barriere. Twist over Venlo en Stevenswaard. en over de grenscheiding in Vlaanderen. De Keizerschen trekken in Brugge, Aalst en andere Steden. Nadere voorstagen van 't Weener Hof.* XVI. *'t Verdrag van Barriere wordt getekend. Inhoud van het zelve.* XVII. *Aanmerkingen daarover.* XVIII. *Onlusten met Keur-Palts, wegens Limburg, en met Keur-Keulen, wegens Luik, Huy en Bon. De Staatsche bezetting wordt uit Bon verdreeven. Overeenkomst met den Keurvorst van Keulen.* XIX. *Vershil met Pruysen, over 't Regtsgebied in 't*
Over-

Overkwartier. XX. Handeling in Spanje. Ripperda wordt derwaards gezonden. XXI. Zweedsche Kaaperyen. Vloot naar de Oostzee. Misnoegen van den Czaar van Muskoye. XXII. Onlusten met de Porte. Met Marokko. XXIII. Stormwind en Sterfte onder 't Rundvee. XXIV. Plakaat tegen 't ontyangen van verbooden geschenken. Verschil over 't zitten van Albemarle onder de Edelen van Holland. XXV. Geheime opening van een Verbond tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten. Gesprek van den Hertog van Orleans met den Ambassadeur Buys. Inzigten der twee Ryken. XXVI. Besluit der Staaten op deeze opening. Nader gesprek tusfchen den Hertoge en Buys. XXVII. Voorflag van de onzydigheid der Oostenryksche Nederlanden, van de hand gewezen. XXVIII. Verbond van vernieuwing der voorigen, tusfchen Groot-Britanje en de Staaten. George de I. sluit een Verdedigend Verbond met den Keizer. Men zoekt 'er de Staaten in te doen treden. 't Gelukt niet. Voorflag van een Verbond met Frankryk. XXIX. Turksche oorlog. Geschillen met Spanje. XXX. Twist tusfchen der Czaar en de Stad Dantzic. De Staaten worden 'er mede gemoeid. De Czaar komt in Holland. XXXI. Oneenigheid onder de Gewesten. Staat der Landmagt. Gedagten om eenen Stadhouder aan te stellen. XXXII. Buitengewoone Vergadering der Staaten, in den Haage. Voorflag wegens de Posteryen. Vermindering van Krygsvolk beslooten. Belasting op de Obligatien.

1713.

I.
De Vredehandeling, te Utrecht, tusſchen den Keizer en Frankryk. wordt afgebroken.

Zo dra was de Vrede, te Utrecht, niet getekend, of de Keizerlyke Gevolmagtigde, Graaf van Sinzendorf, geen' last hebbende om te ſluiten, vertrok naar Weenen, misnoegd op het Engelfche Hof en op de Staaten. Zyn amptgenoot, de Baron van Kirchner, bleefnog eenigen tyd, te Utrecht, in onderhandeling, met de Engelfchen en Staatſchen, die den Keizer met Frankryk zогten te bevredigen (a). Het Franſche Hof deedt nieuwe voorſlagen; doch eischte zo veel, dat de Engelfchen, en inzonderheid de Staatſchen ongeraaden vonden, den Keizer en 't Ryk zo laag te helpen vernederen. Ook wil men, dat Mevrouw de Maintenon, die veel vermogt op Koning Lodewyk, hem, eerlang, bewoog, tot het doen van aanneemlyker voorſlagen. Doch Kirchner, nu geen bevel hebbende dan om te hooren, volgde, omtrent het midden van Bloei maand, den Graaf van Sinzendorff, naar Weenen. Sommigen verhaalen, dat hy voor zyn vertrek, eene geheime onderhandeling hadt men den Gevolmagtigden des Keurvorſts van Beieren, die nu te Utrecht aangekomen was: in welke onderhandeling hy hem, zeer in 't geheim, een Huwelyk zou hebben voorgelagen, tusſchen den Keurprins en eene der Aartshertoginnen Dogteren van Keizer Jozefus. Men voegt 'er by, dat de Keurvorst dit Huwelyk, ten deezen tyde, van de hand wees (b); hoewel het, naderhand, voltrokken is.

De

(a) Reſol. Holl. 18 May 1713. bl. 240.

(b) LAMBERTI Tom. VIII. p. 163—165. TINDAL Vol. X. [nr XXV.] p. 12.

De Staaten, raadpleegende, terstond na het bekrachtigen der Vrede, op het afvaardigen eener buitengewoone Ambassade naar Frankryk, wierpen het oog op de Heeren Buys en Goslinga, die deezen last op zig namen: doch, niet voor Louwmaand des volgenden jaars, op reis gingen (c). Midlerwyl, hadt men zig, by den Koning, wegens het agterblyven van dit Gezantschap, versoond, in eenen beleefden brief, die heuschelyk beantwoord werdt. Ook wagtte de Koning niet, met het afvaardigen van eenen gewoonlyken Gezant aan de Staaten. De Heer *Pieter Antoni de Chateauneuf*, Markgraaf de *Castagnere*, verscheen, in deeze hoedanigheid, in den Haag, in Herfstmaand (d).

Midlerwyl, werdt, te Utrecht, de Vrede getekend, tuschen Spanje en Groot-Britanje, en tuschen Spanje en Savoje. De Engelschen hadden, reeds voor meer dan een jaar, in geheime onderhandeling geweest, met het Hof van Madrid. De Groot-Thesaurier, Graaf van Oxford, hieldt, sedert dien tyd, geduurige briefwisseling met *Don Manuel Menezes de Gillingham*, een' Iersch Roomsche-Katholyk, die naar Madrid gezonden was, om deeze handeling te dryven. De Graaf van *Lexington*, die wegens Groot-Britanje, aan 't Spaanische Hof zyn verblyf hieldt, was niet onkundig van de heimelyke handeling, die meest op den Slaavenhandel zag; doch hy liet 'er Gillingham mede geworden. En 't gelukte deezen, 't Verdrag van Asfiento te sluiten, op den zesentwintigsten

1713.
Gezantschap
naar en
van
Frankryk.

Vrede
tuschen
Spanje
en Groot-
Britanje.

(c) Verbaal der extr. Ambasf. W. Buys en S. v. Goslinga. MS.

(d) LAMBERTI Tom. VIII. p. 191—193.

1713.

sten van Lentemaand. Den volgenden dag, werd de Vrede getekend, te Madrid, tuschen de twee Ryken. Doch om 't Verdrag meer gewigts by te zetten, zondt men 't naar Utrecht, daar 't herschreeven, en op nieuws getekend werd, op den dertienden van Hooimaand (e). Filips de V. verbondt zig, by het zelve „om den handel op de Spaansche West-
 „indien, en in 't byzonder den Slaavenhandel,
 „zo lang het Verdrag van Asiento duuren
 „zou, te weeten, dertig jaaren, noch aan de
 „Franschen, noch aan eenig ander volk te
 „vergunnen. Gibraltar, zonder eenig grond-
 „gebied naar de Landzyde, het Eiland Mi-
 „norka, en in 't byzonder Port Mahon wer-
 „den aan Groot-Britanje afgeftaan. Sicilie
 „zou aan den Hertoge van Savoje; doch, by
 „mangel van mannelijke nakomelingfchap,
 „wederom aan Spanje komen. De Koning van
 „Spanje beloofde, den ingezetenen van Ka-
 „talonie algemeene vergiffenis, en bedong,
 „dat die van Guipuscoa op Terreneuve zou-
 „den mogen blyven visfchen; zo zy hun regt
 „daartoe bewyzen konden (f).” 't Liep aan
 tot den negenden van Wintermaand, eer het
 Verdrag van Zeevaart en Koophandel, tus-
 chen de twee Ryken, te Utrecht, getekend
 werd (g). Het was, in meer dan één opzigt,
 nadeeliger, dan men in Engeland verwacht had:
 waarom het, niet dan met moeite, werd aan-
 genomen, in 't Huis der Heeren. In 't Huis
 der

(e) LAMBERTI *Tom. VIII. p. 375.*(f) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 393.*(g) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 409.*

der Gemeenten, hadt het Hof thans de meerderheid (h). 1713.

De Vrede tusfchen Spanje en Savoje was, op den zelfden dag als de Vrede met Groot-Britanje, getekend, te Utrecht. „Het Koningk-
 „ ryk Sicilie, met de Eilanden, die 'er van af-
 „ hingen, werdt, by dezelve, afgestaan aan
 „ Victor Amadeus den II., Hertoge van Sa-
 „ voje, die, kort hierop, den titel van *Koning*
 „ *van Sicilie* aannam. Ook werdt hy bevestigd
 „ in 't bezit van 't gene hem, van het Hertog-
 „ dom Montferrat, in 't jaar 1703, door Kei-
 „ zer Leopold, afgestaan was. Eindelyk, werdt
 „ hy erkend, voor wettigen Opvolger in 't Ko-
 „ ningkryk van Spanje, in geval Filips de V.
 „ zonder nakomelingfchap, overleedt (i).”

Vrede tusfchen Spanje en Savoje.

Weinige dagen laater, kwamen de Engel- fchen en Staatfchen, by voorraad, te Utrecht (k), overeen „ dat de regten op de koopwaa-
 „ ren, die, in de veroverde of afgestaane Plaat-
 „ fen der Spaanfche Nederlanden, gevorderd
 „ werden, niet zouden te boven gaan de reg-
 „ ten, welken men, aldaar, in het jaar 1680,
 „ gevorderd hadt. De ingezetenen van Groot-
 „ Britanje en van de Vereenigde Gewesten
 „ zouden ook het regt van * doortogt blyven
 „ genieten, en dit regt zou op de Koopwaa-
 „ ren, aan welken het gegund was, niet bo-
 „ ven de twee en een half ten honderd mogen
 „ verhoogd worden. De inkomende regten,
 „ op waaren, uit de andere Spaanfche Neder-
 „ lan-

II. Verdrag by voorraad over de Regten in de Spaanfche Nederlanden.

* *Transit.*

(h) TINDAL *Vol. X. [or XXV.] p. 164—167.* LAMBERTI *Tom. VIII. p. 444.*

(i) *Voies Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 408.*

(k) *Verbaal der Plenipot. op de Vredehand. MS.*

1713. „ landen, in deezen gevoerd wordende, zou-
 „ den blyven afgeschafft: ook zouden de uit-
 „ gaande regten, welken men gevorderd hadt
 „ van waaren, die, uit de Nederlanden, naar
 „ de overwonnen of afgeftaane Plaatfen, ge-
 „ voerd werden, insgelyks afgeschafft, en van
 „ waaren, die, uit de Nederlanden, 't zy o-
 „ ver de veroverde Plaatfen of niet, naar Frank-
 „ ryk, of naar andere Landen, gevoerd wer-
 „ den, maar eens geëischt worden. De regten
 „ op de Verteeringe zouden dezelfden zyn op
 „ de waaren van beide de volken, en men zou
 „ gelyke vryheid hebben, om zyne waaren te
 „ veilen en te verkoopen: ook zouden ze niet
 „ hooger mogen zyn, dan voor de verovering.
 „ Doch over 't Convoogeld zou men, onder-
 „ ling, nader overeenkomen (1).” Eenige
 maanden laater, stonden de Staaten 't bewind
 over de ontvangst der inkomende en uitgaan-
 de Regten in de Spaanfche Nederlanden, welk
 zy, sedert de verovering, aan zig gehouden
 hadden, af aan den Raad van Staate, te Brus-
 sel (m).

Verbond
 met Bern
 en mer
 Gra. uw-
 bunder-
 land.

De Staaten waren, al sedert eenen geruimen
 tyd, in onderhandeling geweest, met het Kan-
 ton van Bern, over een Verbond van onder-
 linge bescherming, en over een Verdrag, tot
 het leveren van agt Nieuwe Bernfche Vendels,
 by de zestien, welken de Staaten in dienst had-
 den. 't Verbond was, reeds in Zomermaand
 des voorleeden jaars, in den Haage, getekend.

Doch

(1) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 1615, 494. Act. de la
 Paix d'Utrecht, Tom. IV. p. 556. DU MONT Corps Diplomat.
 Tom. VIII. P. I. p. 400.

(m) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 1620.

Doch 't Verdrag wegens het leveren van manschap werdt niet tot volkomenheid gebragt, voor Zomermaand des jaars 1714, wanneer het Verbond ook nog nader bekragtigd werdt (n). Een diergelyk Verbond en Verdrag werdt ook, weinige dagen na het tekenen der Utrechtsche Vrede, met de Graauwbunders geslootten (o).

Door zulke Verdragen, zогten de Staaten zig te verzekeren, tegen eenen onverwagten aanval te Lande. Den Koophandel hunner ingezetenen in de Middellandsche Zee en Levant beveiligden zy, omtrent deezen tyd, of wat eerder, door drie byzondere Verdragen van Vrede en Scheepvaart, met de Regeeringen van Algiers, Tunis en Tripoli, volgens welken, aan alle de Koopvaardyschepen, die zig voor Kaaperyen der Turken behoeden wilden, byzondere Paspoorten verleend werden, welken, naar de verheid der reizen, slegts voor eenen bepaalden tyd, van drie tot agttien maanden, gebruikt konden worden. Aan de schepen der Oost- en Westindische Maatschappyyen alleen werden Paspoorten verleend, voor eenen onbepaalden tyd (p).

Wy hebben, in 't voorgaande Boek (q), gewaagd van de brandschatting, door een Fransch Esquader, onder de Casfart, den Staatschen Volk

1713.
—
Vrede met Algiers, Tunis en Tripoli.

De Volkplanting Berbice verandert van eigenaars

(n) Resol. Holl. 17 Juny 1713. bl. 274. *VOLEZ DU MONT* Tom. VIII P. I. p. 300, 302, 425. *ROUSSET* Recueil, tom. I. p. 445

(o) Zie Groot-Plak atb. V. Deel, bl. 492. *DU MONT* Corps *Typ.* III. P. I. p. 386

(p) Zie Groot-Pakkaatb. V. Deel, bl. 449, 452, 454, 1619.

(q) XVII. Deel, bl. 491.

1715. Volkplantingen in Westindie, en onder anderen Berbice afgeperst. Deze Volkplanting was, laatstelyk, in 't jaar 1703, door de Westindische Maatschappye, onder welker Oktroi zy lag, ten onsterflyken Erfleen, opgedraagen aan *Abraham van Peere*, Schepen en Raad te Vlisfingen, wiens voorouders haar, omtrent vyfenzeventig jaaren te vooren, eerst hadden aangelegd. De somme, voor welke Berbice, in 't voorleeden jaar, was gebrandschat, was maar gedeeltelyk in de Volkplanting betaald: doch men hadt den Franschen een' Wisfelbrief van omtrent honderd twee-entagtigduizend guldens, ten laste van *Joan en Kornelis van Peere*, Raaden en Oud Burgemeesters van Vlisfingen, en, voor een merkelyk gedeelte, eigenaars der Volkplantinge, voor het onbetaalde, ter hand gesteld. Maar deezen weigerden, zig te verbinden, voor de voldoeninge van den Wisfelbrief. De Fransche Gevolmagtigden te Utrecht en de Markgraaf de Chateauneuf in den Haage, hielden sterk aan, dat de Staaten de Broeders van Peere zouden noodzaaken, tot het voldoen van den Wisfelbrief (r); waartoe egter geen middel was, indien zy raadzaamer oordeelden, de gantsche Volkplanting over te laten voor de Franschen, gelyk zy deden. De Staaten zouden egter niet gaarne gezien hebben, dat de Franschen zig zo veel verder naar Suriname hadden uitgebreid (s). 't Leedt tot in den Herfst des volgenden jaars, eer de Franschen, met vier Amsterdamsche Koopluiden,

(r) Resol. Holl. 10 Juny 1713. bl. 287.

(s) Verbaal der Plenipot. op de Vredehand. MS. LANBERTI Tom. VI. p. 194, 195.

den, *Nikolaas* en *Henrik van Hoorn*, *Arnold Dix* en *Pieter Schuurmans*, overeenkwamen, dat deezē den Wisfelbrief, met honderd en agtduizend guldens, betaalen, en daarvoor den eigendou der Volkplantinge bekomen zouden. Ook werdt zy hun, sedert, door de erfgenaamen van Abraham van Peere, opgedraagen. Zy hebben, eenige jaaren laater, hun eigendom in de Volkplanting aan eene Maatschappy van deelgenooten afgestaan, voor agtmaalhonderdduizend guldens. Sedert, is de handel aldaar merkelyk roegenomen. En na 't jaar 1732, wordt Berbice, omtrent op dezelfde wyze als Suriname, geregeerd. Ook levert deeze Volkplanting, gelyk Suriname, meest suiker uit. De Westindische Maatschappy heeft zig verbonden, de Slaaven te leveren, die, in beide deeze Volkplantingen, gebruikt worden (t).

De Noordfche kryg duurde nog, niet zonder dat 'er de scheepvaart van den Vereenigden Staat vry wat by leedt. De Zweeden niet slegts, maar de Deenen, namen verscheiden' Hollandfche schepen, onder voorwendfel, dat zy voorraad voerden naar Tonningen, welk toen belegerd was. De Koningin van Groot-Britanje en de Staaten deden eenige vergeefffche poogingen, om de oorloogende Mogendheden te bevredigen. Men zocht hen, daarentegen, te beweegen, om de eene of de andere zyde te kiezen. De Koning van Deenemarke in 't byzonder stondt sterk op de handhaaving van

De Staaten worden aangezocht om deel te nemen in den Noordfchen oorlog.

(t) Not. Zeel. 4, 20, 24 Sept. 3714. bl. 153, 163, 174. Zie ook Groot-Plakaatb. V. Deel. II 1541, 1553. Tegenw. Staat der Vereen. Nederl. I. Deel. bl. 552 enz. LAMBERTI Tom. VIII p. 758 — 760.

1713. 't Verdrag van Travendal, waartoe zig beide de Mogendheden verbonden hadden. Doch het Engelsche Hof hadt hier geene ooren naar: en de Staaten konden 't niet doen, zonder Groot-Britanje, welk thans meer tot ondersteuning van Zweeden dan van Deenemarke geneigd schieen. Midlerwyl, deden de Staaten, door hunnen Gezant Rumpf, aanhouden by het Zweedsche Hof, om herlevering der genomen' schiepen. Zy schreeven zelfs verscheiden' brieven aan den Zweedschen Raad; doch zonder eenige vrugt (*u*).

Voort-
gang des
krygs in
Duitsch-
land,

en in
Spanje.

In Duitschland, werdt de oorlog ook voortgezet, na 't afbreeken van de handeling te Utrecht met de Keizerschen (*v*). Prins Eugenius geboodt over 't Keizerlyk Leger, welk zig, by Filipsburg, nederfloeg. De Maarfschalk de Villars legerde zig, met de Fransche krygsmagt, aan de andere zyde des Rynstrooms, van tegen over Filipsburg, tot aan Spiers; dekkende dus het beleg van Landau, welk door den *Maarfschalk de Bezons* ondernomen werdt. De Stad gaf zig, in Oogstmaand, over. Keizerslauteren was, reeds in Zomermaand, veroverd door de Franschen, die, eerlang, 't beleg floegen voor Fryburg, welk, in Slagtmaand, aan hun opgegeven werdt. In Spanje, liep het krygs-geluk den Keizerschen, insgelyks, tegen. De Keizerin, die te Barcelona was, verliet de Stad. De Graaf van Staremburg ging schiep, met de meeste Duitse Troepen. Terragona onderwierp zig aan Koning Filips. Doch de Staaten van

(*e*) Notul. Zeel. 3 Aug. 1713. bl. 149. LAMBERTI Tom. VII. p. 307—318, 327—344.

(*v*) *Voiez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 271—284.

van Katalonie, die te Barcelona byeengekomen waren, beslooten zig te weer te stellen. De Stad werd belegerd, en stondt het beleg door, tot in Herfstmaand des volgenden jaars, wanneer zy, eindelyk, overging. Gantsch Katalonie, welk reeds, gedurende het beleg van Barcelona, voor een merkelyk gedeelte, overmeesterd was, onderwierp zig toen t'eenemaal aan Koning Filips. De Eilanden Majorika en Ivika, waar nog eenige Duitsche troepen lagen, werden, niet voor den Zomer des jaars 1715, tot onderwerping gedwongen (w). De Kataloniers, die van hunne voorregten beroofd werden, beklagden zig allermeest over de Engelschen, die hen, van 't jaar 1705 af, tot opstand aangezegt, en hun hulp beloofd hadden; en nu, in den uitersten nood, de handen van hun afgetrokken (x). Doch het Engelsche Hof hadt, by de Vrede met Spanje, behoudenis van voorregten voor de Kataloniers bedongen, en merkte hen, om dat ze zig niet onderwierpen, na dien tyd, aan, als wederspannigen, die de hulp der Koninginne onwaardig waren.

Maar eer 't met de zaaken des Keizers in Spanje zo verre verliep, en na dat Landau, in Oogstmaand des jaars 1713, overgegaan was, hadden de Staaten, op verzoek van den Graave van Strafford, de Keizersche en andere Duitsche Gezanten, in den Haage, byeengeroepen, om hen te vermaanen, tot het hervatten der Vredehandeling. Strafford verklaarde, dat de Koningin van Groot-Britanje het Fransche Hof

III.
De Vredehandeling tusschen den Keizer en Frankryk wordt hervat.

hier-

(w) LAMBERTI Tom. VIII. p. 285 — 288. DANIEL Journ. p. CCCII-CCCVI, CCCX-CCCXXI, CCCXXII, CCCXXIV.
(x) Zie Rapp. van 't Gch. Comm. I. Deel, bl. 165 — 179.

1713.

hiertoe bewoogen hadt. Doch de Keizerschen betuigden, dat hun uitdrukkelyk verboden was, zig met iet, dat de Vredehandeling betrof, te moeijen. Eenige andere Duitsche Gezanten lieten zig, met moeite, beweegen, om aan hunne Hoven verslag te doen van 't gene hun voorgesteld was. Doch de Keizer, schoon genoeg geneigd tot Vrede, begeerde geene middelaars, en vooral de Engelschen niet. Ook was hy bedugt voor eenig nadeel in zyn gezag, als de Ryksvorsten, afzonderlyk, handelden met Frankryk. Hy gaf, hierom, gehoor aan de opening van den Maarschalk de Villars, die, gedurende het beleg van Fryburg, aan Prins Eugenius hadt laten vraagen, of 'er geen kans ware, om samen een mondgesprek te houden, en een einde van den oorlog te maaken. Prins Eugenius hadt van deezen voorslag kennis gegeven aan den Keizer, die hem volmagt toezondt, om met Villars te handelen. Men kwam, op den zeventwintigsten van Slagtmaand voor 't eerst, byeen, te Radstad, op een Slot des Markgraafs van Baden (y). De Vredchandeling tusschen de twee Legerhoofden werdt,

1714.

hier, heimelyk, voortgezet (z), in Sprokkelmaand des volgenden jaars, wanneer Prins Eugenius op schriftelyk verzoek van Villars, zig, andermaal, derwaards begaf (a); en op den zesden van Lentemaand, werdt de Vrede tusschen den Keizer en Frankryk getekend. „De „Verdragen van Westfaale, Nieuwmegen en „Ryswyk werden gelegd tot een' grondslag

Vrede
van Rad-
stad met

„ van

(y) LAMBERTI Tom. VIII. p. 288, 289, 290.

(z) TINDAL Vol. X. [or XXV.] p. 104.

(a) LAMBERTI Tom. VIII. p. 593.

„ van dit Verdrag. Frankryk beloofde, Bri- 1714.
 „ fak en Fryburg aan den Keizer, en de Ves-
 „ ting Kehl aan den Keizer en 't Ryk te zul- den Kei-
 „ len wedergeeven; de Sterkten onder Straats- zer.
 „ burg, tegen over Hunningen, en elders, o-
 „ ver of in den Ryn, te zullen flegten; Bitsch
 „ en Homburg te zullen ruimen. Voorts,
 „ ftondt de Koning toe, dat de Keizer tradt
 „ in 't bezit der Spaanfche Nederlanden, zo
 „ als Karel de II. dezelve bezeten hadt, of,
 „ volgens het Ryswykfche Verdrag, hadt moe-
 „ ten bezitten, mids de Koning van Pruiften
 „ bleef behouden, 't gene hy, in 't Overkwar-
 „ tier van Gelderland, bezat. Ook mogten de
 „ Staaten der Vereenigde Nederlanden den
 „ Keizer de Plaatsen overgeeven, welken
 „ Frankryk hun, ten behoeve van 't Huis van
 „ Oostenryk, afgestaan hadt: doch Meenen
 „ en Doornik niet, voor dat de Vrede met
 „ den Keizer en het Ryk bekrachtigd was, en
 „ de andere Plaatsen, zo dra zy, wegens hun-
 „ ne Barriere, zouden overeengekomen zyn
 „ met zyne Keizerlyke Majesteit. De Keizer
 „ liet, daarentegen, Landau aan Frankryk.
 „ Hy beloofde de Keurvorften van Keulen en
 „ Beieren in 't bezit hunner goederen en waar-
 „ digheden te zullen herftellen: ook werdt
 „ beraamd, dat, in tyd van vrede, geene
 „ bezetting gehouden zou worden, binnen
 „ Bon. De Koning van Frankryk erkende, van
 „ zynen kant, den Hertog van Brunswyk-Ha-
 „ nover voor Keurvorst. Ook beloofde hy,
 „ den Keizer te zullen laaten in 't gerust bezit
 „ van Napels, Milaan, Sardinie en de Plaat-
 „ fen op de kusten van Toſkane; alles, zo ver
 „ „ hy

1714. „ hy 't tegenwoordig bezat. Eindelyk , kwam
 „ men overeen , om ten spoedigften over eene
 „ Vrede , tusfchen Frankryk en de Keurvor-
 „ ften , Vorften en Stenden des Ryks , in on-
 „ derhandeling te treden (b).” Ook gefchied-
 de dit , eerlang , te Baden in Zwitferland. De
 Keizer hadt volmagt weeten te verkrygen van
 de Leden des Ryks , om , in derzelve naam ,
 te handelen en te fluiten. Eenige gevolmag-
 tigten van wederzyden regelden , hierop , de
 punten van het Verdrag , in overeenkomst met
 die van het Verdrag van Radftad , zo ver dee-
 zen het Keizerryk betroffen. Toen alles gereed
 was , begaven Prins Eugenius en de Maarfchalk
 de Villars zig naar Baden (c) , en tekenden de
 Vrede tusfchen den Keizer en 't Ryk ter eener
 en Frankryk ter anderer zyde , op den zeven-
 den van Herftmaand (d). Wy gewaagen niet
 byzonderlyk van den inhoud , om dat dezelve
 genoegzaam met dien van het Verdrag van Rad-
 ftad overeenkwam.

Vrede
 van Ba-
 den met
 den Kei-
 zer en 't
 Keizer-
 ryk.

IV. De Vrede tusfchen den Keizer en Frankryk
 bevestigde , voor een merkelyk gedeelte , de U-
 trechtsche Vrede , tusfchen Frankryk en de Staa-
 ten. Doch deeze Vrede ftondt nog wankel , zo
 lang men van de zyde der Staaten , niet ver-
 draagen was , met Koning Filips. De Vrede
 tusfchen Groot - Britanje en Spanje was , gelyk
 wy gezien hebben , al voor de Utrechtsche , ge-
 troffen , zynde de Engelschen , eenen geruimen
 tyd

De Staa-
 ten han-
 delen
 met
 Spanje.

(b) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 415*
 Groot-P akaatb. v. *veel* bl. 405.

(c) LAMBERTI Tom. VIII p. 613 — 620.

(d) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 436*
 ROUSSET Recueil, Tom. I. p. I.

tyd te vooren, in heimelyke handeling geweest, met het Hof van Madrid. Doch de Staaten, die niet dan openlyk met Spanje wilden handelen, hadden de Spaansche Gevolmagtigden niet willen erkennen, zo lang zy Koning Filips niet erkend hadden: 't welk, niet voor 't sluiten der Utrechtsche Vrede, geschied was. Doch toen deeze Vrede op 't punt stondt van te zullen getroffen worden, hadden de Staaten Paspoorten verleend voor den *Hertog van Osuna* en den *Markgraave de Monteleone*, die, na 't sluiten der Vrede, in de hoedanigheid van Gevolmagtigden van Filips den V, Koning van Spanje, te Utrecht kwamen, en met de Engelschen en Staatschen in onderhandeling traden (e). De Vrede met Groot-Britanje werdt terstond getekend. Doch de onderhandelingen tusfchen de Spaanschen en Staatschen duurden, omtrent een jaar. Men wist, in 't eerst, naauwlyks, op welk een' voet men deeze onderhandelingen zou aanvangen, inzonderheid, met opzigt op 't stuk van den Koophandel, die den Staat zeer t'er herte ging, en voor welken men geenen anderen grondslag hadt, dan het Verdrag van Münster, welk schraal sprak van dit stuk, benevens het Verdrag van Zeevaart van den jaare 1650. Ook merkte men haast, dat de Spaanschen niet gedoogen zouden, dat de ingezetenen van den Vereenigden Staat handel dreeven op de Spaansche Westindien, waaromtrent, zy eenig voorregt gegeven hadden aan de Engelschen, by 't Verdrag van Assiento: schoon men gaarne de

1714

Moel-
lykheden
in deeze
hande-
ling.

(e) Verbaal der Plenipot. tot de Vredel. MS.

1714. vryheid bedongen hadt, om ten minften een fchip 's jaars te zenden naar de Zuidzee. De Staaten hadden, daarenboven, voor de erfgenaamen van Willem den III, Koning van Groot-Britanje, drie jaarlykfche renten ter fomme van honderd en vyftigduizend guldens, te vorderen van de Kroone van Spanje, voor welken, de tolln op de Maaze, in 't Overkwartier van Gelderland, de tolln op de Schelde, te Antwerpen, en de inkomsten der Kroone uit de Westindien, byzonderlyk, verbonden waren. Doch de genoemde tolln ftonden nu van eigenaar te veranderen, en 't viel den Spaanfchen hard, zulke merkelyke jaarrenten, uit de andere inkomsten der Kroone, te voldoen, te meer, daar zy de bezittingen moesten afftaan, om welken te behouden, de fchuld, die 't Huis van Oranje te vorderen hadt, grootendeels, gemaakt was. Voorts, maakten zy ook zwaarigheid in 't voldoen der agterftallen, die de Admiraliteiten, federt veele jaaren, van de Kroon te vorderen hadden. 't Punt der Utrechtfche Vrede, welk de Prinfefse van Urfin betref, veroorzaakte ook merkelyke moeite. Deeze Prinfes hadt haaren ftaat en goederen te Rome verlaaten, en zig begeven naar Madrid, daar zy, terwyl Filips in Italie oorloogde, der Koninginne, aan welke de Regeering was toevertrouwd, merkelyke dienften gedaan hadt. In erkentenis van deeze dienften, hadt de Koning haar het Hertogdom Limburg, een der Spaanfche Nederlanden, opgedragen (f): welk Hertogdom nu ftondt te komen aan het

(f) Refol. Holl. 23 May, 17 Juny, 21 July 1713. bl. 243, 251, 354. Verbaal der Plenipot. op Vredehand, BIS. Voiez LAMBERTI Tom. VIII. p. 386.

het Huis van Oostenryk. Doch om de Prinses schadeloos te stellen, hadt Filips zig niet willen verdraagen met Groot Britanje, zonder tebedingen, dat haar het gemelde Hertogdom, of eenig ander goed in de Nederlanden, welk dertigduizend Ryksdaalers, in 't jaar, opbragt, werdt afgeftaan. Zelfs hadden de Franschen, by een der punten van de Utrechtsche Vrede, bedongen, dat de Staaten der Prinsesse een goed uit de Nederlanden, welk zo veel 's jaars opbragt, zouden doen opdraagen. De Staaten, nogtans, in aanmerking neemende, dat het Hertogdom Limburg van kleinen omtrek was, en dat zelfs de inkomsten van het zelve, na die van Silezie, reeds in 't jaar 1703, door den tegenwoordigen Keizer, aan hun verpand waren, voor eene jaarrente van honderd en twintigduizend guldens, spruitende uit penningen, hem verstrekt; hadden de voorzichtigheid gehad van, in het Utrechtsch Verdrag, te doen stellen, dat zy der Prinsesse een Land zouden doen afstaan, niet in Limburg bepaaldelyk, maar in Luxemburg of Limburg. Ook floegen zy nu voor, dat men dit Land in Luxemburg behoorde te vinden. De Spaanschen verklaarden, dat zy zig met het Graaffchap Chiny, in Luxemburg, zouden te vrede houden. Doch de Keurvorst van Beieren, die dit Graaffchap moest blyven bezitten, zo lang hy niet in zyne waardigheden en goederen hersteld was, wilde 'er niet van afstaan. De Staatschen booden aan, borg te blyven voor den afstand van Chiny aan de Prinsesse (g). Doch de

1714.

(g) Resol. Holl. 25 Aug. 7 Octob. 16 Nov. 7 Dec. 1713, blz 421, 501, 557, 593. 22, 23 Juny 1714. blz 249.

1714. Spaanfchen waren hiermede niet voldaan. Alle deze moeilykheden bragten te wege, dat men niet fluiten kon met Spanje (*h*). De Staaten hadden zig, ten laafte, vervoegd aan den Koning van Frankryk (*i*), met verzoek, dat hy hun de hand bieden wilde, tot bevordering van hun Verdrag met Koning Filips (*k*). Doch de Spaanfchen, die zelf onderling oneenig waren, lieten zig verluiden, dat hun Hof niet onder voogdye ftondt van dat van Verfaillies. 't Bleek, eindelyk, klaarlyk, dat men niet fluiten kon met Spanje, voor het tekenen der Vrede te Radftad. 't Gefchil over de zaak der Prinfefse van Urfin was, met bewilliging van Frankryk, gebragt op de handeling te Radftad, en, van daar, op die te Baden, alwaar men 'thoopen af te doen: hoewel 't mislukte. Midlerwyl, hadt het Fransche Hof het Hof van Madrid bewoogen om met de Staaten te fluiten, zonder verder van den eifch der Prinfefse te gewaagen. De Graaf van Strafford, die zyn best deedt, om het tekenen der Vrede te doen verwylen (*l*), toonde 'er zig kwalyk over genoegd. Evenwel, werdt ze te Utrecht, ten zynen huize, geflooten, op den zesentwintigften van Zomermaand (*m*). De voornaamfte punten van 't Verdrag liepen op deezen zin: „ Het Verdrag van Munster van 't jaar 1648 „ werdt

De Vrede met Spanje wordt, te Utrecht, getekend.

(*h*) *Mifive van den Plenipot. VAN DER DUSSEN van 16 Febr. 1614. van den Griffier F. FAGEL van 6 Maart 1714.*

(*i*) *Mifive der extr. Ambaf. BUYS en GOSLINGA van 5, 16 Febr. 13 Avril, 11 May 1714.*

(*k*) *LAMBERTI Tom. VIII. p. 491 — 501, 611 — 613 Hist. de la Paix d'Utr. p. 459 — 461.*

(*l*) *Mifive van S. v. GOSLINGA van 8 Aug. 1713.*

(*m*) *LAMBERTI Tom. VIII. p. 543, 544, 550 — 572. Hist. de la Paix d'Utr. p. 462.*

„ werdt gelegd tot een' grondslag van het te-
 „ genwoordig Verdrag, uitgenomen, dat het
 „ vyfde en zestiende punt van het Munstersche
 „ alleenlyk opzigt zouden hebben, op de in-
 „ gezetenen der Vereenigde Gewesten. In 't
 „ stuk van den Koophandel in Europa, zou-
 „ den de wederzydsche onderzaaten gehan-
 „ deld worden, als de meest begunstigde vol-
 „ ken. De Koning zou bevel geeven, om,
 „ in de Zeefteden van Spanje, bekwaame be-
 „ graafplaatfen toe te stellen, voor de onder-
 „ zaaten van den Staat, gelyk men ze reeds
 „ te Kadix hadt. Hy zou niet gedoogen, dat
 „ eenig volk in de Spaansche Indien handel
 „ dreeve; zonder dat egter deeze verbindtenis
 „ eenig nadeel toebrengen zou aan het Ver-
 „ drag van Asfiento, met de Koninginne van
 „ Groot-Britanje, onlangs, geslooten. 't Ver-
 „ drag van Zeevaart van den jaare 1650 werdt,
 „ by het tegenwoordig Verdrag, bevestigd.
 „ In de wederzydsche Oost- en Westindien,
 „ zou, wyders, de Koophandel en Vaart ge-
 „ schieden, gelyk te vooren, en op de Kana-
 „ rifche Eilanden zouden de Ingezetenen van
 „ den Staat mogen handelen, gelyk ten tyde
 „ van Karel den II. In geval van onverhoop-
 „ te vredebreuk, zouden de wederzydsche
 „ onderzaaten een jaar en dag tyd hebben,
 „ om met hunne goederen te vertrekken. Ein-
 „ delyk, werdt ook verklaard, dat de Kroo-
 „ nen van Frankryk en Spanje nimmer zou-
 „ den mogen komen op 't hoofd van éenen
 „ Vorst; en dat Koning Filips van zyn regt
 „ op de Kroone van Frankryk, en de Prinzen
 „ uit het Koninglyk Huis van Frankryk van

1714.

 Inhoud
 van 't
 Verdrag.

1714. „ het hunne op de Kroone van Spanje , op de
 „ plegtigste wyze , hadden afgestaan.” By
 twee afzonderlyke punten , werdt erkend „ dat
 „ de Spaansche Gevolmagtigden de rekenin-
 „ gen van de eischen der Admiraliteiten , ter
 „ somme van een millioen eenhonderdduizend
 „ driehonderd twee-envyftig guldens , behalve
 „ de Intresten , en die van de agterftallen van
 „ 't Huis van Oranje , bestaande in drie jaar-
 „ renten , samen honderd en vyftigduizend gul-
 „ dens , en nog omtrent driehonderd en veer-
 „ tigduizend guldens eens , hadden overgeno-
 „ men , om 'er den Koning hunnen Meester
 „ verflag van te doen (n).”

V.
 Vrede
 tusfchen
 Spanje
 en Por-
 tugal.

Na 't fluiten van deeze Vrede , bleef 'er niets
 te Utrecht af te handelen , dan de Vrede tus-
 fchen de Koningen van Spanje en Portugal , die
 niet voor den zesden van Sprokkelmaand des
 volgenden jaars getekend werdt. Men beloof-
 de , by dezelve „ elkanderen te zullen herstel-
 „ len in 't bezit van 't gene men op elkande-
 „ ren veroverd hadt. Portugal bekwam , in 't
 „ byzonder , het Kasteel van Naudar , het Ei-
 „ land Verdoejo , en de Volkplanting S. Sa-
 „ krament , aan den noordelyken oever der Ri-
 „ viere de la Plata : Spanje de Steden Albu-
 „ querque en Puebla. Doch Filips de V. be-
 „ hielt de magt aan zig , om S. Sakrament ,
 „ tegen de voldoening der waarde , in den
 „ tyd van agttien maanden , wederom naar zig
 „ te neemen (o).” Tusfchen den Keizer en
 „ Span-

(n) Resol. Holl. 30 Juny 1714. bl. 274. Zie Groot-Plakaatb.
 V. Deel, bl. 509. Du MONT Corps Diplom. Tom VIII. P. 1.

p. 427.

(o) Voyez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. 1. p. 444.

Spanje werd niets geflooten. Karel de VI. was nog niet gezind, om Filips den V. voor Koning van Spanje te erkennen. 1711.

De buitengewoone Ambassadeurs der Staaten naar Frankryk, eindelyk, in Louwmaand dezes jaars, derwaards vertrokken zynde, deden hunne openlyke intrede, te Versailles, eerst op Zondag, den zeventwintigsten van Bloei maand, met ongemeene staatsie, en onder eenen grooten toevloed van aanschouwers. Zy hadden, ten zelfden tyde, openbaar gehoor by den Koning (*p*), dien zy begroeteden, wegens de geflooten' Vrede, en van wien zy, heuschelyk, bejegend werden (*q*). Ook konden de Ambassadeurs Buysen Goslinga niet anders dan aangenaam zyn, aan 't Fransche Hof, alzo zy beide sterk geyverd hadden tot bevordering der Vrede, waarop ook Frankryk gezet was geweest. De Heer Goslinga vertrok, tegen 't einde van Zomermaand, wederom herwaards (*r*); doch de Heer Buys bleef, nog tot op 't einde des volgenden jaars, in Frankryk. Eene der voornaamste zaaken, welken zyner zorge werden aanbetrouwd, was het bearbeiden van de bekragtiging der Vrede met Spanje, welke eenige zwaarigheid ontmoet hadt aan 't Hof van Madrid, begeerende Filips eenige byzonderheden te bepaalen, in de Acte van bekragtiging, die niet smaaken konden in Holland. Immers het Fransche Hof gaf voor, dat men, om deeze reden, de Acte te rug ge-

Handeling in Frankryk.

ZON-

(*p*) LAMBERTI Tom. VIII. p. 544—550.

(*q*) Verbaal ten Instructie der extra Amb. BUYS en GOSLINGA.

(*r*) Verbaal als boven.

1714. zonden hadt naar Madrid, en gevorderd, dat de Vrede bekrachtigd werdt, zonder eenige voorwaarden. Buys schreef dit aan de Staaten, die reeds bekommerd werden voor nieuwe onlusten, vooral om dat Frankryk de haven van Duinkerken nog niet volkomenlyk gedempt hadt, gelyk, volgens het Verdrag met Groot-Britanje, geschieden moest. Zy deeden dan hun best, om Lodewyk den XIV. aan te zetten, tot het bezorgen eener onbepaalde bekrachtiging der Vrede met Spanje. Ook kwam zy ten laatsten, in Wynmaand. De Heer Buys kreeg terstond last, om 'er den Koning van Frankryk voor te danken, gelyk hy deedt (s). Zyne Majesteit betuigde, by deeze gelegenheid „te hoopen, dat de Vrede van langen duur „mogt zyn.” Hy voegde 'er by „dat hy eg- „ter gerugten van oorlog gehoord hadt, en „dat sommigen de wapenen scheenen te wil- „len opvatten; doch dat hy niet dagt, dat „de Staaten zig daarmede zouden willen moei- „jen. Wat my betreft, zeide hy, wyders, ik „denk de Verdragen, heiliglyk, te houden. „Men heeft lang genoeg geoorloogd, en el- „kanderen uitgeput, om eindelyk eens goede „vrienden te blyven. Ook was dit zyn oog- „merk, en, zo hy vertrouwde, het oogmerk „der Heeren Staaten. 't Was ook hun beider „belang. Hy hadt zulks, meermaalen, aan hem, „Ambasfadeur, verklaard, die bevinden zou, „dat hy gesproken hadt, gelyk hy dagt (t).”
Wy-

(s) *Misive van den Extr. Amb. Buys van 11 Octob. 1714.*
LAMBERTI Tom. VIII. p. 584—586.

(t) *Misive van den Extr. Amb. Buys van 11 Octob. 1714.*
Voiez LAMBERTI Tom. VIII. p. 586.

Wyders, handelde de Heer Buys, over verscheiden' byzondere zaaken, de vryheid van de Scheepvaart en Koophandel betreffende. Ook vorderde hy voldoening eeniger penningen, die 't Huis van Oranje, volgens eene overeenkomst van den jaare 1699, nog van de Kroone te vorderen hadt, en die een derde in zevenhonderdduizend guldens beliepen. De ontruiming van de Spaansche Nederlanden, en de ongeregeldheden, welken, by deeze gelegenheid, voorvielen, verschaften hem ook veel werks (u). Doch wy treden niet in 't verslag van deeze byzonderheden, om dat zy luttel gevolgs gehad hebben. De Markgraaf de Chateaneuf, die, in Louwmaand, zyne openbaare intrede gedaan hadt in den Haage, hieldt zig, hier, ook, eenen geruimen tyd, met verscheiden' diergelyke zaaken, bezig (v).

De Graaf van Strafford hadt, vroeg in 't voorjaar, aangehouden by de Staaten, om den Hertog van Savoje, nu Koning van Sicilie, te handhaaven in 't bezit van dit Ryk. Doch also de Keizer hem, in de hoedanigheid van Koning van Sicilie, noch niet hadt willen erkennen (w), en de Staaten voor nieuwe onlusten vreesden, weigerden zy, heuschelyk, deezen last op zig te neemen. Toen, in Zomermaand, de Vrede met Spanje op 't punt stondt van geflooten te worden, vorderde Strafford, dat er de Hertog van Savoje in begreepen werdt. Doch 't werdt, in den Haage, insgelyks, van de hand

1714.

De Staaten weigeren den Hertog van Savoje in 't bezit van Sicilie te handhaaven.

ge-

(u) Verbaal van den extr. Amb. Buys. MS.

(v) LAMBERTI Tom. VIII. p. 752—769.

(w) Voyez LAMBERTI Tom. VIII. p. 438.

1714. geweezen (x). Strafford hadt, wyders be-
geerd, dat de Staaten hunne troepen trokken
uit Oostfende (y), hun verzekerende, dat Duin-
kerken, op 't Kasteel na, geslegt was, en dat
de Haven binnen eene maand, of weinig lan-
ger, gevuld zou zyn: waarna hy aanbodt,
Gend, Brugge en Nieuwpoort aan hun te zul-
len doen overleveren, en middelen met hun
te zullen beraamen, tot verzekering hunner
Barriere. Maar men hadt hier geenen zin, om
Oostfende te ruimen, zo lang de Engelschen
Duinkerken bezet hielden (z): welk zy, niet
dan na 't dempen der haven, dagten te ver-
laaten (a). De Graaf deedt nog andere voor-
slagen, die, haddenze ingang gevonden, het
sluiten der Vrede te Radstad gestremd zouden
hebben (b). Doch de Staaten hadden nu min-
der reden dan voor het tekenen der Utrecht-
sche Vrede, om zig te voegen naar de maatre-
gels van 't Engelsche Hof. Maar aan dit Hof
viel, kort hierna, zulk eene gewigtige veran-
dering voor, dat 'er de Staat van geheel Eu-
ropa eene andere gedaante door kreeg.

VI.
De Ko-
ningin
van
Groot-
Britanje
stierf.

De Koningin was, reeds op 't einde van 't
voorleden jaar, gevaarlyk krank geworden
aan eenige hevige toevallen van de jigt, haare
gewoonlyke kwaale (c). Sedert was zy, by
vlaagen, wat beter, doch nooit regt gezond
geweest (d). De Staatsdienaars spraken egter
van

(x) Resol. Gener. *Veneris* 22 Juny 1714.

(y) Resol. Gener. *Mart.* 31 Octob. 1713.

(z) Nouvl. Zeel. van 1713. *Byl. bl.* * 119.

(a) Lettr. *ecr. de Londres du 5e de Mars* 1714.

(b) Resol. Gener. *Sabb.* 24 Febr. 1714. by LAMBERTI Tom.
VIII. p. 552.

(c) TINDAL *Fol.* X. [or XXV.] p. 96, 97, 99.

(d) *Misive van den Raadp. HEINSIUS van 13 Febr.* 1714.

van haare onpaffelykheid, als van weinig belang. Doch de Whigs wisten 'er naauwkeurige berigten van te bekomen, en arbeidden, onder de hand, om de Proteftantfche opvolging buiten gevaar te ftellen: terwyl Bolingbroke en eenigen zyner vrienden 't Leger op hunne hand zогten te krygen, om zig, zo men meent, van het zelve te bedienen tot fterking van den aanhang des Pretendents, die, zelfs onder de Torys, niet zo fterk was, als fommigen wenschten: waaruit, eerlang, merkelyke twist ontftondt. onder de tegenwoordige Staatsdienaars. De Whigs hadden, midlerwyl, zo men wil, een heimelyk Verdrag weeten te bewerken, tuffchen de Staaten en George Lodewyk, Keurvorst van Hanover, die, volgens de fchikking, welke thans in 't Ryk vastgefteld was, Koningin Anna opvolgen moest; zynde zyne Moeder, de Keurvorftinne Sofia, die, in Bloei maand deezes jaars, in hoogen ouderdom, overleedt, eene Kleindogter van Koning Jakob den I. By 't Verdrag, waarvan wy fpreeken, zouden de Staaten zig verbonden hebben, den Keurvorst zeker getal van fchepen en manfchap te leveren, om hem te helpen aan 't bezit der Kroone van Groot-Britanje, na 't afsterven der Koninginne. De vrienden des Pretendents, die nog in Lotharingen was, werden, daarentegen, verdagt gehouden van heimelyken handel met het Franfche Hof, welk, zo verspreid werdt, hunnen toeleg begunstigde, en hun volk en fchepen toefchikken zou (e): hoewel zulks, in Frankryk, ftyf en fterk ontkend

(e) Lettre de Londres du 15e de Fevrier. 1714.

1714.

kend werdt. Midlerwyl, gedroeg men zig, aan 't Engelsche Hof, als of men om geen en anderen opvolger dagt, dan om den Keurvorst van Hanover. De Keurprins, zyn Zoon, was tot Hertog van Cambridge verheeven, door de Koninginne, die egter zwaarigheid maakte, om hem naar Engeland te ontbieden, en hem zitting in 't Hoogerhuis te verleen en, 't welk, van sommigen, ernstelyk begeerd was. Terwyl de ziekte der Koninginne toenam, tegen den Zomer, wies de verdeeldheid onder de hooge amptenaars zo sterk aan, dat zy tot openbaaren twist uitborst. De Groot-Thefaurier, Graaf van Oxford, die, zo men meent, sterk voor 't Huis van Hanover gezind was, en op wiens ampt Bolingbroke vlamde, raakte buiten bewind. Doch eer zyn opvolger nog benoemd was, werdt de Koningin van zwaare hoofdpyn en slaapzucht overvallen. By vlaagen, was zy egter by haare kennis, en stelde, in eene der zelve n, den Hertog van Screwsbury aan tot Groot-Thefaurier. Daarna, viel zy in een' doodslaap, en gaf den geest, den twaalfden van Oogstmaand, omtrend ten zeven uren des morgens (f). Men hadt, te vooren, zulke orde gesteld, dat de Koningin zo dra niet overleeden was, of de Keurvorst van Hanover werdt voor Koning uitgeroepen, onder den naam van *George den I.* 't Parlement erkende hem, nog dien zelfden dag. Men zondt hem tyding van zyne verheffing. De Koning van Frankryk verzuimde niet, te verklaaren, dat hy

George
de I.
wordt tot
Koning
uitgeroe-
pen.

(f) TINDAL *Vol. X. [or XXV.] p. 143, 159, 161, 183, 190, 192, 220—233.*

hy de herstelde vriendschap tuschen de twee Kroonen zou zoeken te bewaaren, zonder zig te moeijen, met eenigen toeleg, ten behoeve des Pretendens (*g*). De Staaten, aan welken de Regeering van Groot-Britanje, terstond, kennis van de gewigtige verandering gegeven hadt, bereidden zig om den Koning te ontvangen. Hy kwam, in Herfstmaand, te Utrecht, en van daar in den Haage; daer hy ook door de Fransche en Spaansche Gezanten begroet werdt. Hy ging, van den Prins, zynen Zoon, verzeld, scheep in de Oranje-Polder en werdt, door een Esquader Engelsche en Staatsche Oorlogschepen, begeleid naar Engeland, daar hy behouden aankwam. Bolingbroke was, reeds voor 's Konings aankomst, verlaaten van zyn ampt, en week, eerlang, naar Frankryk (*h*). Ook maakte zyne Majesteit, daarna, nog grooter veranderingen onder de hooge amptenaars (*i*). 't Gedrag der meesten werdt, naderhand, fren-gelyk onderzocht, door 't Parlement: al het welke, eerlang, merkelyken invloed hadt, op den staat van Europa.

1714.

De Staaten ge-
leiden hem, met eenige Oorlogschepen, naar Engeland.

Men bespeurde 'er, terstond, de uitwerksels van, aan de sterke poogingen, die Koning George deedt, tot bevordering der flegtinge van de Vestingwerken, en der dempinge van de haven van Duinkerken, waartoe Lodewyk de XIV. zig, by de Utrechtsche Vrede met Groot-Britanje, verbonden hadt. De Staaten en de te-
gen-

Hy doet sterk aanhouden op het flegten van Duinkerken.

(*g*) Resol. Gener. Martis 28 Aug. 1714.

(*h*) Misive van den extr. Amb. BOYS van 19 April 1715.

(*i*) TINDAL Vol. X. [or XXV.] p 325, 330, 331, 339, 314, 345, 346, 347, 348, 352, 353, 354, 355. LAMBERTI Tom. VIII. p. 656, 660 — 670.

1714. genwoordige Engelsche Regeering rekenden 't beide van hun belang, dat Duinkerken geslegt, en vooral, dat de Haven gedempt werdt. Het vorig gedeelte deezer Geschiedenisse heeft ons, dikwils, doen zien, hoe veel nadeels de scheepvaart van den Vereenigden Staat werdt aangedaan, uit de haven van Duinkerken, toen zy in de magt van Spanje was. En na dat Frankryk, ten tyde van Karel den II, Koning van Groot-Britanje, meester van Duinkerken geworden was, hadden de Duinkerker Kaapers, in oorlogstyd, den Staaten ook veel nadeels gedaan, en de Vaart door 't Kanaal belemmerd, of gestremd. Diergelyke nadeelen hadden 'er ook de Engelschen van geleeden, wanneer zy in oorlog geweest waren met Frankryk. 't Volk was 'er, hierom, zeer op gesteld geweest, dat het vernielen der werken en haven bedongen werdt, by de Vrede (k). Allen ook, die voor de Protestantische opvolging in Groot-Britanje yverden, begrepen, dat de haven van Duinkerken de gelegenste was onder 't Fransch gebied, om den Pretendent over te voeren naar Engeland; 't welk, reeds meer dan eens, gedreigd was. Maar sommige amptenaars, ten tyde van Koninginne Anna, den Pretendent heimelyk gunst toedraagende, hadden niet sterker op het slegten van Duinkerken gedrongen, dan zy moesten doen, om zig niet te zeer verdagt te maaken, by 't gemeen. Men was, derhalve, van de Fransche zyde, langzaam voortgegaan met het werk. Men kende de gesteldheid van het Engelsche Hof. En de Torcy hadt, reeds eenige maanden voor 't sluiten der

(k) Rapport van 't Gch. Comm. I. Deel, II. 83.

der Vrede, aan Bollingbroke, te kennen gegeven „ dat het slegten der Vestingwerken en „ het dempen der haven van Duinkerken toegestaan was. Doch dat het den Engelschen, „ hierna, mischien, zou kunnen berouwen, „ dat zy gedrongen hadden, op de slegting „ van eene Plaats, en op de demping van eene „ haven, dié van grooten dienst zouden kunnen „ zyn, in een geval, dat, veelligt, niet zeer „ ver van de hand was (1). Ongetwyfeld, zag hy op de overvoering des Pretendents, die formigen, toen, in den zin hadden. Toen George de I. aan de Kroon kwam, werdt 'er, terstond, meer werks gemaakt, om Frankryk te verplichten, tot het naarkomen zyner verbindtenisse, ten opzigte van Duinkerken. Het Fransche Hof hadt nu de Vestingwerken der Plaats, grootendeels, doen slegten. Doch de Haven was zo weinig gedempt, dat 'er, door de oude Vaart, zulke groote schepen als immer te vooren in komen konden. Ook waren de dyken langs de Vaart nog in wezen. Daarenboven, arbeidde men, sedert eenigen tyd, aan een nieuwe Vaart te Mardyk, een groot uur gaans van Duinkerken, naar den kant van Grevelingen: welke Vaart, zo wel als de oude, tot aan Duinkerken loopen zou. Ook hadt men, op deeze Vaart reeds de gronslagen gelegd van eene fluis, die veel grooter zyn zou, dan de fluis, door welke, de oude Haven plag schoon gehouden te worden. Koning George deedt, over dit alles, klaagen aan het Fransche Hof; daar men antwoordde, dat de haven tusfchen de Stad en 't Kasteel, in der

1712.

Antwoord van het Fransche Hof.

(1) Zie Rep. van 't Geh. Comm. I. Deel, II. 178.

„ daad,

1714. „ daad, genoegzaam gedempt was, en dat men
 „ ze, dagelyks, nog verder vulde, met de puin
 „ die van 't Kasteel kwam. Doch dat men de
 „ woorden van 't Verdrag *Portus compleatur*,
 „ dat is, *de Haven zal gedempt worden*, nooit
 „ verstaan kon van de oude Vaart, die zeer
 „ onderscheiden was van de haven. Dat deeze
 „ Vaart vyfhonderd roeden lang was, en dat
 „ de Koning zig nimmer verbonden zou heb-
 „ ben, om zulk eene Vaart te dempen: 't welk
 „ een verbaazend werk zou geweest zyn, waar-
 „ aan ook niet dan by laag water zou hebben
 „ kunnen gearbeid worden. Dat zelfs deeze
 „ Vaart, eerlang, van zelve, door het affly-
 „ ten en vergaan der Dyken, zo ondiep zou
 „ worden, dat zy geene groote schepen zou
 „ kunnen voeren, dan by hoog water; 't welk,
 „ langs de gantsche Vlaamsche Kust, van
 „ Nieuwpoort tot aan Calais toe, geschieden
 „ kon. Dat, wat het graaven eener Vaarte, en
 „ het leggen eener sluize, te Mardyck, betrof,
 „ zulks, sedert het slegten der sluizen te Duin-
 „ kerken, noodzaakelyk geworden was, wilde
 „ men het naaste Land voor overstrominge
 „ behoeden. Dat het water van de Vaarten
 „ van Veurne, van de Moeren, van Wynoks-
 „ bergen en van Bourbourg geloosd plag te
 „ worden, door de Sluizen te Duinkerken;
 „ waarom men, by 't Engelsche Hof, aange-
 „ houden hadt, om eene deezer sluizen in we-
 „ zen te mogen laten. Doch dat de Konin-
 „ gin, hiertoe, niet hadt willen verstaan. Dat
 „ men zig, hierom, wel genoodzaakt gezien
 „ hadt, tot het graaven van 't Kanaal te Mar-
 „ dyck, welk van eene behoorlyke wydte en
 „ diep-

„ diepte zyn moest, om het water der vier 1714.
 „ andere Kanaalen, die allen bevaarbaar, en,

 „ met elkanderen, vierentwintig Roeden breed
 „ waren, te konnen ontvangen en loozen. Dat
 „ de sluis ook geschikt moest zyn, naar de
 „ breedte van 't Kanaal, en naar de menigte
 „ van 't water, welk 'er door geloosd moest
 „ worden. Dat men haast met het werk hadt
 „ moeten maaken, om dat de Herfst op han-
 „ den was; wanneer men zwaaren regen, en,
 „ gevolgelyk, ook overfloomingen te dugten
 „ hadt. Dat, eindelyk, zyne Majesteit niet
 „ voorhadt, Mardyck tot eene sterke Plaats en
 „ Zeehaaven te maaken; maar, gelyk reeds ge-
 „ zeyd was, het naaste Land, welk noodwen-
 „ dig waterloozing hebben moest, te beveili-
 „ gen voor overfloominge (m).” Doch het Eng-
 „ gelsche Hof hielt zig met deeze redenen niet
 „ voldaan. *John Dalrymple, Graaf van Stairs*, Weder-
 „ werdt, eerlang, naar Frankryk gezonden, om ant-
 „ de klagten te vernieuwen, die over de Vaart woord
 „ en Sluis te Mardyck gedaan waren. Hy hielt van we-
 „ den Koning van Frankryk voor „ dat 'er gee- ge den
 „ ne reden was, om voor overflooming be- Koning
 „ dugt te zyn, konnende het Landwater, met van
 „ geringe kosten, geloosd worden, door de Groot-
 „ Aa, te Grevelingen, en, zonder eenige kos- Britanje.
 „ ten, door de sluizen van de Iperlé, by Nieuw-
 „ poort: behalve dat men, in deezen oord,
 „ ook voor geene merkelyke overfloomingen
 „ te dugten hadt, alzo 'er, tuschen de Aa en
 „ de Iperlé, geene loopende waters gevonden
 „ werden. Ook waren de sluizen te Duinker-
 „ ken

(m) Voyez LAMBERTI Tom. VIII. p. 678—681.

1714 „ ken reeds zeven maanden toe geweest, zon-
 „ der dat het Land eenigen overlast van 't wa-
 „ ter gehad hadt. De vier Vaarten, die men
 „ schier als loopende rivieren beschreef, le-
 „ verden, derhalve, zo weinig waters uit, dat
 „ men, om het zelve te loozen, zuik eene
 „ wyde Vaart en fluis te Mardyk niet noodig
 „ hadt. 't Was dan blykbaar, dat zulk een
 „ kostbaar werk, met een ander oogmerk, en
 „ om Mardyk tot eene nieuwe Haven te maa-
 „ ken, in de plaats van Duinkerken, onder-
 „ nomen was. De Nieuwe Vaart was, van 't
 „ Kanaal van Wynoksbergen, daar zy in de
 „ Stad liep, af, tot aan de nieuwe fluis, twin-
 „ tig voet diep, en honderd en zeventig wyd.
 „ Daar konden wel vierhonderd groote sche-
 „ pen in leggen. Oorlogschepen van den der-
 „ den rang, of van tagtig stukken, konden 'er
 „ in en uit komen. De Vaart was omtrent eene
 „ myl lang, boven de fluis, die, veel wyder
 „ zynde dan de sluizen te Duinkerken, zo veel
 „ zeewaters door laten kon, dat het, gevoegd
 „ by het water der andere Vaarten, welken
 „ de haven te Duinkerken plagten schoon te
 „ houden, ten minste, tweemaal zo veel wa-
 „ ters uitleveren zou, tot schuuring der nieu-
 „ we haven, dan men te vooren hadt, om de
 „ oude te schuuren. Wyders, kon men de
 „ fluis en haven van Mardyk niet naderen,
 „ dan van den duinkant, tusfchen Veurne en
 „ Duinkerken, welke toegang zo eng was, dat
 „ men dien, in den tyd van eene week, lig-
 „ telyk, zo fterk maaken kon, dat dezelve,
 „ naauwlyks, zou te overweldigen zyn. Men
 „ week, derhalve, af van het waare oogmerk
 „ van

„ van 't Verdrag, door het aanleggen deezer 1714
 „ nieuwe werken te Mardyk, en de Koning
 „ van Groot-Britanje zou al zo lief gezien heb-
 „ ben, dat men Duinkerken eenen anderen
 „ naam gegeven, en de oude Haven in wezen
 „ gelaaten hadt, dan dat men eene nieuwe en
 „ veel bekwaamer haven maakte, zo na by de
 „ oude." Het antwoord, welk het Fransche Het
 Hof op deeze redenen gaf, deedt duidelyk Fransche
 zien, dat men niet gezind was, het werk te Hof
 Mardyk te slegten. Men hielt den Graave blyft by
 van Stairs voor „ dat men 't Landwater niet zyn ge-
 „ door Grevelingen loozen kon, om dat de voelen,
 „ vloeren der sluizen aldaar tien voet hooger
 „ waren dan die te Duinkerken. Ook
 „ kon zulks te Nieuwpoort niet geschieden,
 „ om dat deeze Stad onder 't gebied stondt
 „ eener vreemde Mogendheid, van wier ge-
 „ nade men zou moeten afhangen. Drie loo-
 „ pende stroomen waren 'er, zeide men, in
 „ deezen oord, den laagsten van Vlaanderen,
 „ de Aa, de Kolme en de Lizer, behalven
 „ eene groote menigte van bevaarbare Ka-
 „ naalen: waarom de vrees voor overstroo-
 „ minge gantsch niet ydel was. Wyders, moest
 „ de Koning gerekend worden voldaan te heb-
 „ ben aan zyne verpligting, als hy de Vesting-
 „ werken van Duinkerken geslegt, de Haven
 „ deezer Stad gedempt, en de sluizen vernield
 „ hadt, en als hy deeze Vestingwerken, Ha-
 „ ven en Sluizen nimmer herstelde. Hiertoe
 „ verklaarde zyne Majesteit gezind te zyn.
 „ Doch men moest hem niet vergen, dat hy
 „ zyne onderdaanen bloot stelde voor 't ge-
 „ vaar van overstroominge. Eindelyk, ver-

1714. „ nieuwe hy zyne verzekering, dat hy niet
 „ voorhadt, te Mardyk eene Sterkte te stig-
 „ ten, noch eene ontzaglyke Vloot te houden
 „ in de haven. Hy wenschte niets liever, dan
 „ de herstelde Vrede met de nabuuren te on-
 „ derhouden, hunnen Koophandel te doen
 „ bloeijen, en de algemeene rust van Europa
 „ te bevorderen (n).” Men moest zig, voor
 en houdt „ te bevorderen (n).” Men moest zig, voor
 zig aan „ eerst, in Engeland te vrede houden met dit
 van 't „ antwoord; schoon men 't vreemd vondt, dat
 Verdrag „ het Fransche Hof, welk zig voorheen hadt wil-
 tegen 't „ len houden aan het oogmerk der Verdragen,
 oog- „ met agterstelling van de letter; nu op het naar-
 merk. „ komen van de woorden gesteld was, zonder
 „ zig met het oogmerk te bekreunen. Doch 't
 „ Verdrag kon duidelyker gesteld geweest zyn.
 „ Men las 'er slegts in, *dat de Vestingwerken, Ha-
 „ ven, sluizen en dyken van DUINKERKEN nooit we-
 „ derom zouden mogen hermaakt worden* [*Ne DIC-
 „ TA Munimenta, Portus, Moles, aut Aggeres de-
 „ nuò unquam reficiantur*]; doch men beoogde ge-
 „ wisselyk niet, den Koning vryheid te laten,
 „ om diergelyke haven en sluizen, op dezelfde
 „ kust, en slegts een uur gaans van de oude, aan
 „ te leggen. De mislag bestondt, alleenlyk, hier-
 „ in, dat men dit oogmerk niet uitgedrukt hadt;
 „ van welk verzuim het Fransche Hof zig wist te
 „ bedienen, tot zyn voordeel (o). Daar verlie-
 „ pen nog omtrent twee jaaren, eer zig ge-
 „ legenheid opdeedt, om de werken, te Mardyk,
 „ welken, midlerwyl, niet voortgezet werden
 „ (p), te doen slegten.

De

(n) *Voiez* LAMBERTI *Tom. IX. p. 143—151.*(o) *FINDAL Vol. X. [or XXV.] p. 377—381.*(p) *ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 87.*

De Koning van Pruisen, die zig, op 't einde des jaars 1712, meester gemaakt hadt van het Vorstendom Meurs, zegt zig, sedert, in 't bezit te stellen van eenige andere Heerlyke goederen, die tot de nalaatenschap van Koning Willem behoorden. Onder voorwendfel, dat Fredrik Henrik eene rente van tagtigduizend guldens in 't jaar bezeten hadt, waar voor de tollèn op de Maaze verbonden waren, hadt hy, in 't voorleeden jaar, twee tolhuizen aangelegd op deezen stroom, te Well, beneden Venlo: in een van welken, de tol van Middelaar, en in het ander, de inkomende en uitgaande regten van het Overkwartier van Gelder geheeven werden (g). De Staaten beslooten, terstond, den Koning voor te houden, dat deeze nieuwigheid den Koophandel langs de Maaze, geweldiglyk, belemmeren zou, alzo de tollèn, die voor de rente, op welke hy meende geregtigd te zyn, verbonden waren, reeds te Roermonde en te Venlo lagen; in welke Steden zy bezetting hadden (r). Doch hunne redenen vonden luttel gehoors. De Koning beweerde, dat hy deeze tollèn heffen mogt, als Heer van Middelaar, welke Heerlykheid aan Prinse Fredrik Henrik hadt toebehoord. Zelfs stontd het hem, dagt hy, vry, als regt hebbende op een gedeelte van het Overkwartier van Gelderland, uitgaande en inkomende regten te vorderen, waar hy wilde. Hy liet zig dan niet beweegen, om deeze tollèn afte schaffen. Vroeg in 't voorjaar, ontdekte men, daar en

1714.

VII.
Verschil
met den
Koning
van
Pruisen
over de
tollèn
op de
Maaze:

Hy zoekt
Graave
te ver-
rasfen.

(g) LAMBERTI *Tom. VIII. p. 210.*
(r) *Resol. Gener. II Nov. 1713. by LAMBERTI Tom. VIII. p. 212.*

1714. enboven, dat het Hof van Berlyn zig, door verrasping, zocht meester te maaken van de Stad Graave, welker Heerlykheid aan den Huize van Oranje behoorde. Doch de toeleg werdt ontdekt, en gestuit. Ten zelfden tyde, wierp de Koning, onverhoeds, bezetting in Herstal, welke Heerlykheid, als door de Prinzen van Oranje bezeten geweest zynde, hy zig hadt doen toeëigenen, door het Leenhof van Luik, waarvan zy afhing. De Staaten beklagden 'er zig, vergeefs, over, aan het Hof van Berlyn (s); welk zig, wat laater, ook van Diest in Brabant, insgelyks eene Heerlykheid van den Huize van Oranje, zocht meester te maaken; doch van de Staaten voorgekomen werdt. Deeze en diergelyke moeilykheden bragten de Staaten, eerlang, tot het besluit, om het geschil over de goederen van het Huis van Oranje aan de beslissing van den gewoonlyken Regter over te laten (t).

Hy werpt bezetting in Herstal.

Andere onlusten met het Hof van Berlyn.

't Was reeds meer dan eens gebeurd, dat de troepen van den Staat, in 't trekken, hunnen weg genomen hadden over het Pruisfisch gedeelte van het Overkwartier van Gelderland. Hierover was dikwils geklaagd. Doch in den Zomer deezes jaars, kwamen de Staaten met den Koning van Pruisen overeen, wegens eenen voet, waarop deeze togten, na deezen, tot wederzydsch genoegen, zouden kunnen geschieden (u). De Koning hadt ook, sedert eeni-

(s) Resol. Holl. 26 Juny 1715. bl. 558. *Voiez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 712—718.

(t) LAMBERTI Tom. VIII. p. 770, 771.

(u) *Zie* Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 223. LAMBERTI Tom. VIII. p. 718.

nigen tyd , de Stukken , Bescheiden en Papieren gevorderd , die de Plaatsen van zyn aandeel in 't Overkwartier van Gelderland betroffen. Doch de Staaten verklaarden zulke stukken , te Roermonde , niet gevonden te hebben. Men hadt , wyders , nog een verschil met den Koning van Pruisen , als Heer van Neufchatel , over eenige vendels Zwitfers , die de Koning allen als Neufchatelschen wilde aangemerkt hebben , en die de Staaten , ten deele , als Bernschen rekenden. De Koning stontd 'er zeer op , dat men , over alle deeze vendels , met hem handelen zou ; doch men vondt niet geraaden , hem te wille te zyn (v). Men raadpleegde , sedert eenigen tyd , over eene merkelyke vermindering van troepen , waaromtrent de Gewesten elkanderen niet volkomenlyk verstaan konden. Evenwel , hadt men , na de Vrede , alle de vreemde troepen , die meer dan vyfenzeventigduizend man beliepen , afgedankt : ook verscheiden' andere vendels en Officiers , die in vrede tyd van geenen dienst waren. Men maakte zelfs eenige verminderingen , ten opzigte der Zwitfers en Landzaaten : zo dat de Staat , in alles , omtrent negentigduizend man minder onderhieldt , dan geduurende den oorlog. Nogtans , waren sommige Gewesten nog gesteld op verdere vermindering. Utrecht hadt , uit eigen hoofde , verscheiden' vendels afgedankt. Andere Gewesten oordeelden , daarentegen , dat de Vrede zo vast niet stontd , dat men zig zo zeer van Krygsvolk behoorde te ontblooten : welk laatste ook , krag-

De Gewesten handelen over vermindering van Krygsvolk.

(v) LAMBERTI Tom. VIII. p. 769, 891—893.

1714. kragtlyk , aangedrongen werdt , in de algemeene Petitie , die , volgens gewoonte , op 't einde des jaars , door den Raad van Staate , ter algemeene Staatsvergaderinge ingeleverd werdt (w).

VIII. De Vrede van Utrecht , die van de Vrede van Radstad en Baden gevolgd was , hadt Keizer Karel den VI. verzekerd van het bezit der Spaansche Nederlanden ; doch , onder deeze voorwaarde , behalven anderen , dat hy , wegens eene Barriere uit dezelve , overeenkwame met de Staaten , die de meeste sterke Plaatsen dier Nederlanden nog bezethielden , en niet gezind waren , dezelve te ruimen , voor zy met den Keizer zouden verdraagen zyn. Zy verklaarden dan , in de Lente deezes jaars , aan den *Baron van Heems* , Keizerlyken Resident in den Haage , dat zy bereid waren , in onderhandeling met hem te treden , over de Barriere , zo hy , hiertoe , behoorlyk , gemagtrigd werdt van den Keizer , zynen Meester. Hy antwoordde hun , na verloop van eenigen tyd , dat de Keizer gezind was tot handeling , midsmen geen agt gave op eenige voorgaande Verdragen , omtrent de Barriere gemaakt , en het Verdrag kwame sluiten te Weenen , na dat men , in den Haage , de punten zou hebben gereed gemaakt. Doch de Graaf van Strafford , kennis van deezen voorslag bekomen hebbende , vatte terstond vuur. *De Keizer scheen* , zeide hy , *haare Majesteit* , die toen nog leefde , *te willen uitsluiten van de handeling , met ze te trek-*

(w) Petitie van 't jaar 1715. by LAMBERTI Tom. VIII. p. 823 — 913.

trekken naar Weenen, werwaards zy, zekerlyk, 1714, —
 niemand zenden zou, gelyk hy verzogt, dat de
 Staaten ook niet deden. Voorts, begeerde hy,
 dat men met Heems niet verder sprake over de
 Barriere, buiten zyn byzyn. Al 't welke hy
 betuigde te zeggen, op uitdrukkelyken last der
 Koninginne (x). De Staaten, federt, nader
 spreekende met Heems, vernamen uit hem,
 dat de Keizer, ligtelyk, besluiten zou, hun Na-
 men, Doornik en Meenen, tot eene Barriere,
 af te staan (y): 't welk niet onaangenaam voor-
 kwam, alzo men, Namen inhebbende, van de
 Sambre en Maaze meester zyn zou. Doornik
 floot de Scarpe en de Schelde, en Meenen
 de Leye. En 't gebied over deeze stroomen,
 de voornaamsten der Spaansche Nederlanden,
 zou den Franschen beletten, Magazynen te
 maaken, als zy den Vereenigden Staat, of
 de overige Spaansche Nederlanden, zouden
 mogen willen aantasten. Ook zou de Keizer
 verplicht zyn, deeze Plaatsen te helpen ver-
 dedigen, zo hy de overigen behouden wil-
 de (z). Evenwel, vonden de Staaten dienstig,
 nog eenige andere Plaatsen en punten te vor-
 deren. Zy maakten dan, in Hooimaand, een
 Ontwerp gereed, welk aan den Baron van
 Heems overgeleverd, aan den Graave van
 Strafford vertoond, en aan de byzondere Ge-
 westen rond gezonden werdt. Het bestond
 flegts uit vier punten. Doch vooraf werdt ver-
 klaard „ dat, by het Groot Verbond, in den
 „ jaare 1701, tusschen Keizer Leopold, Wil-
 „ lem

Eisch der
 Staaten.

(x) Misfivè van den Griffier FAGEL van 18 May 1714.

(y) Misfivè van den Penf. DE LA BASSECOUR van 5 July 1714.

(z) LAMBERTI Tom. VIII. p. 734.

1714. „ lem den III, Koning van Groot-Britanje,
 „ en hunne Hoog-Mogendheden, geflooten,
 „ beraamd was, dat de Spaanfche Nederlan-
 „ den, die toen met Franfche troepen bezet
 „ waren, herwonnen wordende, dienen zou-
 „ de tot eene Barriere voor deezen Staat.
 „ Dat dit geval nu plaats hadt, en dat hunne
 „ Hoog-Mogendheden, derhalve, gezind wa-
 „ ren, met zyne Keizerlyke Majesteit, des-
 „ aangaande, overeen te komen, op den vol-
 „ genden voet. 1. Dat alle de Plaatsen, die
 „ de Staaten tegenwoordig bezet hielden, in
 „ de Spaanfche Nederlanden, daaronder be-
 „ greepen Veurne, Yperen, het Fort de Knok-
 „ ke en Charleroi, aan den Keizer zouden af-
 „ geftaan worden, uitgezonderd de Plaatsen,
 „ hierna te melden. Dat Roermonde met Kei-
 „ zerfche en Staatfche troepen zou worden
 „ bezet. Dat de Sterkten Filips, Roodenhui-
 „ zen en Damme zouden geflegt worden. Dat
 „ de fluisdeuren der Sterkte S. Donaas, die
 „ in eigendom der Staaten en aan de ftad Sluis
 „ gehegt blyven zou, in tyd van vrede, zou-
 „ den weggenomen worden; dat het verfchil
 „ over de Brugfche Vaart zou worden ver-
 „ bleeven aan Zegfluiden, wederzyds te kie-
 „ zen; doch alles onder deeze voorwaarden,
 „ dat Meenen, de Stad en 't Kasteel van Door-
 „ nik, Bergen in Henegouwen, de Stad en 't
 „ Kasteel van Namen, 't Kasteel van Gend,
 „ en de Sterkte de Peerel en Maria op de
 „ Schelde alleen door troepen van den Staat
 „ zouden bezet, en, ten opzigte van woo-
 „ ning, vuur en licht, gehandeld worden,
 „ volgens het bekende Reglement, deswege
 „ ge-

„ gemaakt met den Keurvorst van Beieren , 1714.
 „ toen Landvoogd der Spaansche Nederlan-
 „ den. Dat de Keizer , daarentegen , aan de
 „ Staaten zou afftaan de Stad Venlo , met de
 „ Sterkte S. Michiel , en Stevenswaard in 't
 „ Overkwartier van Gelderland , op gelyken
 „ voet , als deeze Plaatsen , door Karel den
 „ II , waren bezeten geweest , blyvende ook
 „ het Land van Weerd aan hunne Hoog - Mo-
 „ gendheden. Dat ook de Keizer , by 't Ryk ,
 „ en daar 't verder vereischt mogt worden ,
 „ zou te wege brengen , dat de Staaten bezet-
 „ ting zouden mogen houden in Huy , in welk
 „ geval zy zouden kunnen gedoogen , dat het
 „ Kasteel van Luik geslegt werdt. Dat de Staa-
 „ ten , in tyd van oorloge , zo veele troepen
 „ als zy raadzaam oordeelden , zouden mogen
 „ leggen in de sterke Plaatsen der Spaansche
 „ Nederlanden ; dat men ook nader zou over-
 „ eenkomen , wegens 't getal der troepen , wel-
 „ ken de Keizer in die Nederlanden houden
 „ zou ; dat de Staaten hunne bezettingen zou-
 „ den mogen voorzien van krygs- en mond-
 „ behoeften , zonder daar van eenigerlei reg-
 „ ten te betaalen ; dat zy bevelhebbers en min-
 „ dere oversten over hun krygsvolk zouden
 „ mogen stellen , die alleen onder hun Regts-
 „ gebied zouden staan ; doch zo wel aan den
 „ Keizer als aan hun den eed van getrouwheid
 „ doen. 2. Dat de Keizer de geldligting zou
 „ goedkeuren , welke , gedurende de bestie-
 „ ring van Groot - Britanje en de Staaten over
 „ de Spaansche Nederlanden gedaan , en waar-
 „ voor verscheiden' inkomsten dier Landen
 „ verbonden waren : hun , daarenboven , toe-
 „ staan-

1714. „ staande een millioen guldens in 't jaar , uit
 „ de middelen der Nederlanden , boven de in-
 „ komsten der veroverde Plaatsen , tot voldoe-
 „ ning der kosten , vereischt , tot het bewaa-
 „ ren van Limburg , en tot andere noodwen-
 „ digheden. 3. Dat de grenscheiding in Vlaan-
 „ deren , van den zeekant tot aan de Schelde ,
 „ geregeld werdt , naar den zin van hunne
 „ Hoog-Mogendheden , en volgens een ont-
 „ werp ,” welk hier by gevoegd was ; doch
 „ welk wy niet hebben willen naschryven , om dat
 „ het wat te veel plaats beslaan zou , en om dat 'er
 „ toch verandering in kwam. „ 4. Dat , einde-
 „ lyk , voor dat de Staaten hun bewind over de
 „ Spaansche Nederlanden behoefden af te staan ,
 „ en voor dat de bezettingen der twee Mogend-
 „ heden trokken uit de Steden , welken men
 „ stontd over te geeven , het Verdrag van Koop-
 „ handel zou moeten geregeld worden , op den
 „ voet van het Verdrag van Munster , en dat
 „ men , in dit opzigt , redelyke voldoening zou
 „ geeven aan haare Groot-Britannische Maje-
 „ steit , zo zulks niet bereids mogt geschied
 „ zyn (a).”

De Kei-
 zerlyke
 Resident
 verwerpt
 dien t'ee-
 uemaal.

De Graaf van Strafford hadt veel tegen dit ontwerp , welk opgesteld was , zonder hem , vooraf , te kennen. Doch hy wilde 'er zig niet byzonderlyk op verklaaren , zonder naderen last van zyn Hof , daar 't nu ter oorzaake van den twist onder de hooge Amptenaars , en van de ziekte der Koninginne , zeer hagchelyk stontd. De Baron van Heems beweerde ook , dat het ontwerp niet gelek naar 't gene men ,

VOOR-

(a) *Foiez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 735.

voorheen, op 't papier hadt gebragt. Men ant-
 woordde hem, dat men egter, sedert drie of
 vier jaaren, op gelyke onderstellingen, gehan-
 deld hadt. Hy hernam, dat men toen van ge-
 dagten geweest was, dat het Huis van Oosten-
 ryk in 't bezit van Spanje zou gebleeven zyn.
 Men antwoordde, dat het mislukken hiervan
 den Staaten niet te wyten was. Ook, hervatte
 Heems, *den Keizer niet; die 'er, derhalse, niet
 om behoorde te lyden.* Wyders, nam hy kwalyk,
 dat het ontwerp aan de byzondere Gewesten
 gezonden was, als stondt het aan deezen, en
 niet aan den Keizer, om 'er in te bewilligen.
 Na veel over- en wederspraak, verklaarde hy,
 eindelyk, den Staatfchen, dat de Keizer zulk
 „ een ontwerp geenszins hadt konnen verwag-
 „ ten, na de verzekering, hem door de Staa-
 „ ten gegeven, dat zy alle de gefchillen tot
 „ zyn genoegen wilden afdoen. Dat hy, Kei-
 „ zerlyke Gezant, den Heeren Staaten verze-
 „ keren kon, dat het ontwerp niet flegts kwa-
 „ lyk ontvangen zou worden, te Weenen;
 „ maar dat men 't zelfs als een ondraaglyk juk
 „ zou aanzien. Dat hy last hadt, den Staaten
 „ te verklaaren, dat de Keizer de Spaansche
 „ Nederlanden, nimmer, op zulke lastige en
 „ haatelyke voorwaarden, aanvaardt zou.
 „ Dat zyne Keizerlyke Majesteit hun vermaan-
 „ de, om een spoedig einde te maaken van
 „ de onderhandelingen over dit stuk, waartoe
 „ men, of te Frankfort, of te Brussel, zou
 „ konnen byeen komen. Dat, zo de Staaten
 „ nog uitstel zogten, de Keizer niet zou kon-
 „ nen nalaaten, de Spaansche Nederlanden,
 „ welken hem, van regtswege, toekwamen,

„ te

1714. „ te doen bezetten , door zyne troepen. Dat
 „ het Verdrag van Baden haast geslooten zou
 „ zyn , waarna de Keizer verplicht zou wezen ,
 „ de Keurvorsten van Keulen en Beieren te
 „ herstellen : 't welk hem de uitvoering van
 „ zynen toeleg zou doen verhaasten , en bezit
 „ doen neemen van de Spaansche Nederlan-
 „ den , naar gelang , dat hy de genoemde Keur-
 „ vorsten herstellen zou : al 't welk hy den Staa-
 „ ten riedt , in ernstige overweeging te nee-
 „ men (b). ”

IX. De Keizer hadt , midlerwyl , *Jozef Lotharius* ,
 Staat der Graaf van *Konigsek* , benoemd , om met de Staa-
 regen- ten te handelen , over 't stuk der Barriere , en
 woordige drong zeer op een spoedig afdoen van zaaken.
 Regee- De Staaten toonden zig bereid. 't Bewind over
 ringe over de Spaan- de Spaansche Nederlanden viel hun langs hoe
 de Spaan- de Spaansche Nederlanden viel hun langs hoe
 sche Ne- lastiger , konnende zy , aldaar , noch 't gemeen
 derlan- noch den Grooten genoeg geven. De Raad
 den. van Staate te Brusfel , op aanrading van het
 Engelsche Hof , kort voor 't overlyden der Ko-
 ninginne , ondernomen hebbende , de Regee-
 ring te veranderen , te Doornik , te Yperen ,
 te Meenen en te Veurne , zonder de Staaten te
 kennen , haalde zig , daarentegen , hierdoor ,
 derzelver ondank op den hals. Men verstondt ,
 dat den Raad geen gezag toekwam , over Plaat-
 sen , die Karel de II , ten tyde van zyn affter-
 ven , niet bezeten hadt ; maar welken , sedert ,
 veroverd waren ; en men beval den Wethou-
 deren deezer Steden , 't gezag des Raads , in
 geenerlei opzigt , te erkennen. Doch zulke en
 veele diergelyke moeilykheden deden de Staa-
 ten

(b) *Voiez LAMBERTI Tom. VIII. p. 738.*

J. Houtvander fecit.

ADRIAAN VAN BORSSELE,
HEER VAN GELDERMALSEM,
Gevolmagtigde van den Staat tot de handeling
over het Verdrag van Barriere enz.

A. Scheerman del. naar de Orig. Schildery 1769.

J. Houtvander fecit.

Is. TIRION Excud.

ten verlangen naar de herstelling van de Regeering der Spaansche Nederlanden, op eenen vasten voet. Hun ontwerp was nu, aan 't Weener Hof, gelezen en afgekeurd. Onder anderen, oordeelde men, dat de Staaten hun gebied in Vlaanderen te zeer zогten uittebreiden. Ook wilde men de Sterkte Filips, zo na by Antwerpen gelegen, niet slegten, noch de Peerel afftaan aan de Staaten, die dan meesters zyn zouden van een Kanaal, welk door 't Land van Waas liep. De Baron van Heems, die dit den Staatfchen bekend maakte, verklaarde egter, in eene volgende byeenkomst, dat zyn Hof, op eene Plaats of twee, en op eenhonderdduizend guldens of twee meerder of minder niet zien zou. Men kwam, andermaal, byeen, om de Plaats tot de handeling te bepaalen. De Graaf van Strafford, die hier tegenwoordig was, deedt zyn best, om te maaken, dat men tot geen besluit kwame. Doch na de dood der Koninginne, die kort hierop volgde, veranderde hy van gedrag. Men stelde, eerlang, vast, te Antwerpen te handelen. De Staaten benoemden hiertoe uit hunne vergadering de Heeren van der Dusen, Graave van Regteren en Scato Gokkinga, en uit den Raad van Staate, *Adriaan van Borselen*, *Heer van Geldermalsen*. De Koning van Groot-Britanje, zorg willende draagen, voor 't gene den Koophandel zyner onderzaaten op de Spaansche Nederlanden betrof, magtigde eerlang Graaf *William Cadogan*, om de onderhandelingen te Antwerpen by te wonen (c). Men kwam,

1714.

Nadere
uitbie-
ding der
Keizer-
fchen.

(c) TINDAL *Vol. X. [or XXV.] p. 323.*

1714. kwam, in Wynmaand, byeen. De wederzyd-
 siche voorflagen verschilden, in 't eerst, mer-
 kelyk. De Baron van Heems, die zig, in 't
 Byeen-
 komst te
 Antwer-
 pen. begin der onderhandelingen, eenigen tyd, te
 Antwerpen ophieldt, maakte zwaarigheid over
 de laatste millioen, den Keizer verstrekt door de
 Staaten, en gebruikt tot voldoening der hulp-
 troepen, die, in 't jaar 1712, afgeweeken waren
 van den Hertoge van Ormond, om zig by 't
 vereenigd Leger te voegen (d). Ook leverde
 hy rekeningen over van brood, garst of haver,
 door den Keizer, aan de Staatsche en Paltfische
 troepen, in Katalonie, verzorgd. Hy vorderde,
 daarenboven, eenige agterfallen, verschuldigd
 aan de Keizerlyke troepen, die in de Nederlan-
 den gediend hadden.

X. Doch terwyl deeze en andere punten over-
 woogen werden, te Antwerpen, ontving men,
 in den Haage, schryvens van de Staaten van
 De Staa-
 ten van
 Gelder-
 land zoe-
 ken een
 gedeelte
 van 't
 Over-
 kwartier
 te doen
 hegten
 aan hun
 Gewest. Gelderland, waarby op de algemeene Staaten
 begeerd werdt, dat zy voor alle dingen zorg
 droegen, om eene Barriere aan den Ryn, zo
 wel als aan de Maaze, te bekomen. Menscheen,
 aan den Ryn, het oog te hebben op Keizers-
 waard, welk de grenzen van den Staat dek-
 ken zou, tegen 't gene, uit Bon en Rynberk,
 welke Plaatsen den Keurvorst van Keulen in
 handen stonden te komen, zou kunnen onder-
 nomen worden. Aan den Maaskant, zegt men
 Venlo en Stevenswaard te verkrygen, welken,
 reeds te vooren, gevorderd waren. Doch Kei-
 zerswaard kwam den Keurvorst van de Palts
 toe, die, wel verre van iet te willen afstaan,
 zig

(d) Zie XVII. Deel, bl. 478.

zig onlangs in 't bezit gesteld hadt van het Steedje Kessenich, onder 't gebied van den Staat, niet verre van Maastricht, gelegen; hoewel zyne soldaaten, wel haast, wederom van daar gedreeven waren, door de Staatschen. Men zag, derhalve, geen' kans, om bezetting te krygen in deeze Plaats. Wat laater, vorderde Heems, dat de Keizer in 't bezit gesteld werdt van het Hertogdom Luxemburg en van het Graaffchap Namen, konnende hy, anderszins, den Keurvorst van Beieren, die deeze Gewesten inhadt, niet veiliglyk herstellen in 't bezit van deszelfs Keurvorstendom, 't welk, nogtans, twee maanden na het uitwisfelen der bekrachtigingen van het Verdrag van Baden, geschieden moest. Ook merkte hy aan, dat het Hertogdom Luxemburg niet begreepen was onder de Barriere, welke de Staaten, in 't jaar 1709, bedongen hadden. Men gaf hem geen antwoord, van de zyde der Staaten, om dat de Gemagtigden zig, hierop, niet gelast vonden. De bekrachtigingen van 't Verdrag van Baden, sedert, zynde uitgewisfeld, vorderde Heems, in den Haage, de ontruiming van Bon, Huy en het Kasteel van Luik, welke Plaatsen te rug gegeven moesten worden aan den Keurvorst van Keulen, die, te gelyk, Bisschop en Prins van Luik was. By de Utrechtsche Vrede tuschen Frankryk en de Staaten, was bedongen, dat Bon, drie maanden na de herstelling van den Keurvorst, geslegt zou worden, en dat Frankryk hem zou beweegen, om de Staaten bezetting te laten houden, in Huy en in 't Kasteel van Luik. Doch, strydig met deeze verbindtenis, was, by 't Verdrag van

1714.

De Ketzerschen vorderen de ontruiming van Bon, Huy en 't Kasteel van Luik.

1714.

Baden, met algemeene woorden, toegeftaan, dat de Keurvorst van Keulen herfteld zou worden, in 't bezit zyner goederen en waardigheden. De Staaten waren, ondertusfchen, gantsch niet geneigd, om Bon, of 't Kasteel van Luik te ruimen, zonder te bedingen, dat deeze twee Plaatsen geflegt werden. Huy wilden ze gaarne bezet houden. Zy konden, hierom, den Keizerlyken Gezant niet antwoorden, zonder, vooraf, de meening der byzondere Gewesten vernomen te hebben. De onderhandelingen te Antwerpen werden, hierdoor, gestremd. Ook verschilde men, aldaar, nog geweldiglyk, over de grensfcheiding in Vlaanderen, en over den afstand van een gedeelte van het Overkwartier van Gelderland, welk de Staaten gevorderd hadden, en welk het Weener-Hof niet besluiten kon over te geeven. In de gesprekken, die hier over gehouden werden, verviel men, somtyds, tot hevige verwytingen. De Afgevaardigden der Staaten zeiden „ dat „ het Weener-Hof kwalyk erkende de poogingen, aangewend door de Staaten, ten „ voordeele van het doorlugtig Huis van Oostenryk; poogingen, waarvan men nog eene „ lange reeks van jaaren finertelyk gevoel hebben zou, uit hoofde van het groot verval in 's Lands geldmiddelen, welk 'er door „ veroorzaakt was; en van de zwaare schulden, in welken men zig gesteken hadt, en „ onder welker drukkende last, de Staat byna bezweek. Voor al 't welke zy, nogtans, „ meer niet vorderden, dan eene goede Barriere, waardoor de Staat, tegen aanvallen „ van buiten, beveiligd mogt worden.” De

Kei-

Hevige
twist tus-
schen de
Keizer-
schen en
Staat-
schen te
Antwer-
pen.

Keizerlyke Gezant verweet hun, hiertegen,
 „ de agteloosheid der Staaten, terwyl de wa-
 „ penen der Bondgenooten, alomme, voor-
 „ spoedig geweest waren. Men zou, zeiden
 „ ze, den oorlog veel korter hebben kunnen
 „ doen eindigen, zo men meer yvers en zorg
 „ hadt aangewend, ter bevordering van het
 „ gemeene welzyn. Men hadt, daarenboven,
 „ de belangen van het Huis van Oostenryk
 „ verwaarloosd, door het sluiten der schan-
 „ delyke Utrechtsche Vrede. Men hadt, in
 „ 't Verdrag deezer Vrede, verscheiden' pun-
 „ ten gevoegd, waardoor de Keizer gehoond
 „ werdt. Men hadt, toen men reeds vastge-
 „ steld hadt, vrede te maaken, sterk aange-
 „ houden by den Keizer, dat hy Prins Euge-
 „ nius naar de Nederlanden wilde zenden,
 „ om zig aan 't hoofd van 't Leger te stellen,
 „ enkelyk, om dat men betere voorwaarden
 „ bedingen zou, terwyl men zig wel verze-
 „ kerd hielt, dat zyne komst anders geen
 „ dienst zou doen.” De Staatschen, den Kei-
 „ zerschen niet willende toegeeven, dreigden
 „ zelfs „ dat zy hunne toevlugt tot Frankryk
 „ neemen zouden, om de naarkoming te
 „ verkrygen van 't geene, ten opzigte van Luik,
 „ Huy en Bon, beraamd was, by de Utrecht-
 „ sche Vrede.” Doch 's Keizers Gezant stoor-
 „ de zig hieraan niet. „ Hy wist wel, zeide hy,
 „ dat men deezen weg niet inslaan zou. Men
 „ hadt het, hielt hy zig verzekerd, reeds ge-
 „ daan, en tot antwoord bekomen, *dat Lo-*
 „ *dewyk de XIV. alleen verbonden was, zyn best*
 „ *te doen, om den Keurvorst van Keulen te be-*
 „ *weegen, tot het gene de Staaten van hem be-*
 „ *geer-*

1714. „geerden; dat hy'er ook zyn werk van gemaakt,
 „doch weigerend antwoord bekomen hadt, en nu
 „meer niet doen kon, also de zaak van Luik,
 „Huy en Bon het Ryk aanging.” In eene vol-
 gende Byeenkomst, stondt men, van 's Keizers
 wege, toe, dat de Staaten halve bezetting hiel-
 den, in de Plaatsen, die Karel de II, tot op
 zyn' dood toe, bezeten hadt: doch niet dan
 onder dezelfde voorwaarden als toen, te wee-
 ten dat de bevelhebbers, door den Vorst, ge-
 steld werden, en aan hem alleen eed deden.
 Men antwoordde, hierop „dat men, met zul-
 „ke halve bezettingen, het zelfde gevaar zou
 „loopen, als toen de zogenaamde uiterste wil
 „van Karel den II. aanvaard werdt.” Doch
 hiertegen werdt, van 's Keizers zyde, aange-
 merkt „dat de Barriere alleen diende tegen
 „Frankryk, niet tegen den Keizer; die de-
 „zelve, te gelyk met de Staaten, tegen Frank-
 „ryk, beschermen moest.” Omtrent de ver-
 overde Steden, gebruikten de Keizerfchen
 meerder toegeevendheid. Evenwel, konden zy
 nog niet besluiten, om eenig deel Lands, 't zy
 in Vlaanderen, of in het Overkwartier van Gel-
 derland, af te staan aan de Staaten. De Kei-
 zerfchen oordeelden, dat zy, door het Over-
 kwartier, een' vryen doortogt voor hun krygs-
 volk behoorden te behouden naar de Spaan-
 sche Nederlanden. De Staaten van Gelderland
 waren 'er, daarentegen, zeer op gesteld, om
 dit gedeelte van het Overkwartier te doen heg-
 ten aan hun Gewest, waartoe het gantsche
 Overkwartier, ondyds, behoord hadt. Doch de
 andere Gewesten, dit deel Lands houdende voor
 sene vrugt van den oorlog, die met gemeene
 magt

Men hand-
 delt over
 't houden
 van hal-
 ve bezet-
 ting in
 eenige
 Plaatsen.

Aanzele-
 genheid
 van 't O-
 verkwart-
 tier van
 Gelder-
 land.

magt gevoerd was, hadden geenen wil, om 'er Gelderland alleen meester van te maaken. Wyders, werden de Staaten, eindelyk, te raad- den, om, ten opzigte van de grensicheiding in Vlaanderen, veel toe te geeven, zo zy het be- geerde gedeelte van het Overkwartier behou- den konden; waaraan hun veel gelegen was, om dat zy, uit het zelve, langs de Maaze, gemeenschap konden hebben met Maastricht, eene der voornaamste grensvestingen van den Staat.

1714

De algemeene Staaten hadden, midlerwyl, op den voorflag van die van Holland, beslooten, hunnen Afgevaardigden te Antwerpen te belasten, dat zy, met opzigt op den Koophandel in de Spaansche Nederlanden, moesten trachten te bedingen „ dat men 't Verdrag van „ Munster van 't jaar 1648 leide tot een' grond- „ flag van het Verdrag, waarover nu gehan- „ deld werdt; dat men den Staaten dezelfde „ voordeelen toestondt, die aan Frankryk en „ aan Groot-Britanje verleend werden; dat „ men de inkomende en uitgaande regten „ moest doen regelen, naar de billyke inzig- „ ten van deeze twee Mogendheden. Dat zy, „ wyders, bewilligen mogten in eenen voor- „ flag van den Graave van Konigsek, om dee- „ ze regten, by voorraad, te doen heffen op „ den tegenwoordigen voet, waardoor de ver- „ hooging der regten op wyn, brandewyn, „ azyn en zout, die, in 't jaar 1680, ingevoerd „ was, zou vernietigd zyn. Dat de Staaten „ ook zouden blyven toestaan het vry in- en „ uitvoeren van de garens, die, uit de Spaan- „ sche

XI.
Hande-
ling over
een Ver-
drag van
Koophandel
in de
Spaan-
sche Ne-
derlanden.

1714. „ fche Nederlanden , gebragt werden in de
 „ Vereenigde Gewesten, alleen om gebleekt
 „ te worden. Dat men de plaatselyke regten
 „ op de Lakens, en andere stoffen, in som-
 „ mige Steden der Nederlanden, gedurende
 „ den Oorlog, ingevoerd, moest doen affchaf-
 „ fen. Dat men Konigsek hoop geeven mogt,
 „ dat de Staaten de regten op zulke waaren,
 „ waardoor de buitenlandsche handel moeilyk
 „ gemaakt werdt, zo zouden regelen, als in 't
 „ jaar 1690 geschied was, mid's Frankryk en
 „ Groot-Britanje hierin bewilligden. Dat zy
 „ den Graave ook mogten verzekeren van der
 „ Staaten geneigdheid, om de Tol-Comptoi-
 „ ren in de Spaansche Nederlanden, op eene
 „ gewoone wyze, te ontheffen van de Hoofd-
 „ sommen, ten hunnen laste, onder borgtogt
 „ van den Staat, geligt, en uit hoofde van
 „ welke ligtingen, men de regten op de wynen,
 „ brandewynen, azyn en zout hadt moeten
 „ verhoogen." Meer andere punten, den
 Koophandel betreffende, moesten de Afgevaar-
 digden zoeken te doen regelen; doch hunne
 handelingen hier over waren vrugteloos. Men
 scheidde, eindelyk, zonder een Verdrag van
 Koophandel te hebben konnen sluiten. Maar
 op 't einde des jaars, kwam men overeen, we-
 gens het laatste millioen, voor den Keizer
 opgenomen. Ten zelfden tyde, gaf de Baron
 van Heems den Staaten kennis, dat de Kei-
 zerlyke troepen gereed waren, om naar Lu-
 xemburg en Limburg te trekken, begeerende
 dat het Staatsch Krygsvolk, welk, na 't ver-
 trek der Beiersche troepen, in Luxemburg ge-
 trok-

De Kei-
 zer neemt
 bezit van
 Luxem-
 burg en
 Limburg.

trokken was, de beide Steden wederom ruimde (e). Men besloot, eindelyk, den Keizer hierin te wille te zyn. De Keizerlyke troepen namen, in den aanvang des jaars 1715, bezit van de twee Steden (f), en zyne Keizerlyke Majesteit van de Hertogdommen, die de zelfde naamen droegen. 1714.
————
1715.
————

De Staaten hadden, terstond na de komst van George den I. tot den troon van Groot-Britanje, beslooten zyne Majesteit, deswege, volgens gewoonte, te begroeten, door eene buitengewoone Ambassade (g), waartoe de Heeren *Arend van Wasenaer-Duivenvoorde*, en Filips Jakob van Borselen, Heer van Voorhoutte, benoemd waren. De Ambassadeurs deden hunne openbaare intrede, te Londen, op den twintigsten van Lentemaand, en hadden, ten zelfden dage, gehoor by den Koning, en by den Prins en Prinsesse van Walles (h). Zy bleeven, eenen geruimen tyd, in Engeland, en hadden gelegenheid, om de beginsels gade te slaan van eenen gevaarlyken opstand, die, eerlang, aan verscheiden' oorden in 't Ryk, ondernomen werdt. XII.
Buitengewoon
Gezantschap
naar Engeland.

De Pretendent, die zig, ten deezen tyde, te Bar in Lotharingen onthieldt, hadt, kort na de dood van Koninginne Anna, eene verklaring uitgegeeven, onder anderen behelzende, „ dat hy, federt eenigen tyd, niet hebbende „ konnen twyfelen aan de goede gezindheid „ van de Prinsesse, zyne Zuster, te hemwaards, „ stil Opstand
in Engeland en
Schotland, ten
behoefte
van den
Pretendent.

(e) LAMBERTI *Tom.* VIII. p. 737, 738, 739—752.
(f) LAMBERTI *Tom.* IX. p. 3.
(g) Zie de Infr. in de Resol. Holl. 15 Jan. 1714, bl. 46.
(h) LAMBERTI *Tom.* IX. p. 161—164.

1715. „ stil gezeten hadt, afwagende de uitwerksels
 „ deezzer toegenegenheid, die, door haaren
 „ beklaglyken dood, ongelukkiglyk, verhin-
 „ derd waren geworden. Doch dat hy, hier-
 „ op, tegen zyne verwagting, hadt bevonden,
 „ dat zyn volk, in de plaats van zig van dee-
 „ ze gunstige gelegenheid te bedienen, om
 „ hem en zig zelve regt te doen, en de eer
 „ en het belang van hun Vaderland te herstel-
 „ len, terftond daarna, een' vreemd' Vorst
 „ voor hunnen Koning hadt uitgeroepen, te-
 „ gen de onbetwistbaare grondwetten van het
 „ erfregt, hem toebehoorende, welk, door
 „ geene gewaande Acten van vaststellinge,
 „ vernietigd kon worden (*i*).” Uit deeze ver-
 „ klaaring, die, den negenentwintigften van
 Oogstmaand des voorleeden jaars, te Plom-
 bieres, getekend was, bespeurde men, dat
 de Pretendent veele Vrienden in 't Ryk heb-
 ben moest, die hem op de gunst der Konin-
 ginne hadden doen hoopen. Ook beledt ie-
 mant zyner aanhangeren, die naderhand ont-
 halsd werdt, dat de Koningin een geheim mond-
 gesprek gehouden hadt met den Pretendent, in
 't Paleis van Somersfeth, in 't byzyn van den
 Franschen Ambassadeur, *Hertoge van Aumont*,
 en van twee Engelschen, waarvan hy 'er één
 geweest was. Veelen geloofden, dat men toen
 middelen beraamd hadt, om den Pretendent
 op den troon van Schotland te verheffen, en
 hem dus den weg te baanen, tot den troon van
 Engeland na het overlyden der Koninginne (*k*).
 Doch

(*i*) *Voiez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 685.

(*k*) *Voiez* LAMBERTI Tom. IX. p. 393.

Doch sommige Torys en heimelyke Jakobiten, de eer der Majesteit en haarer Staatsdienaaren willende bewaaren, dreeven, dat de verklaring des Pretendents een werk der Whigs was, gesmeed om de overleeden' Vorstin, by de voorstanders der Protestantsche opvolginge, verdagt te maaken; schoon men, met eenen brief des Hertogs van Lotharingen, gedagtekend den zesden van Wintermaand des voorleeden jaars, bewees, dat de Pretendent zelf den Hertoge een afdrukfel deezer Verklaring, als zyn eigen werk, ter hand gesteld hadt (1). Ook bleek, kort na de aankomst der Staatsche Gezanten, dat het getal der Jakobiten grooter was, dan men gedagt zou hebben. Op den verjaardag der herstellinge van Karel den II, die 's daags na 's Konings geboortedag viel, dronken veelen, openlyk, op de gezondheid van den Pretendent. In verscheiden' Steden van 't Ryk, vierde men zynen geboortedag, met het luiden der klokken, het ontfteeken van vreugdevuuren, en een geroep van *Lang levee Jakob de III!* Kort hierop, verspreidde men eene tweede Verklaring, waarby de Pretendent beloofde, zyne Ryken in 't kort te zullen komen verlossen van het willekeurig gebied der vreemdelingen (m). In Hooimaand, kreeg men berigt, dat de opstand op 't punt stondt van uit te bersten in Schotland. Men gaf 'er, terstond, kennis van aan de Staatsche Ambassadeurs, die 't naar den Haage overschreeven: waarop de Staaten, die, reeds in

1715.

De Staaten be-

Oogst-

(1) *Vóiez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 689. Rapp. van 't Gch. Comm. I. Deel. bl. 179.

(m) LAMBERTI Tom. IX. p. 181, 182, 183.

1715. Oogstmaand des voorleeden jaars, hadden vast-
 gesteld, de Protestantsche opvolging in Groot-
 Britanje te handhaaven, volgens de Verdra-
 gen (n), den Koning hiervan op nieuws de
 plegrigste verzekeringen deeden geeven, door
 hunne Ambassadeurs (o). Doch toen het En-
 gelsche Hof hen, ten deezen tyde, ook on-
 dertasten liet, over het aangaan eener bescha-
 digende Verbindtenisse, vonden zy, naauw-
 lyks ontheeven van eenen kostbaaren oorlog,
 ongeraaden zig, hiertoe, te laten overhaalen.
 Zy zonden egter, terstond, bevel naar Oost-
 ende, om de weinige Engelsche troepen, die
 nog te Nieuwpoort en in 't Kasteel van Gend
 lagen, ten spoedigsten, in te scheepen. Ook
 gaven zy last, dat de Schotsche Regementen
 in hunnen dienst zig tot de reize gereed hou-
 den moesten. In Zeeland, waren twee Fregat-
 ten uitgerust, zo voorgegeven werdt, naar
 de Spaansche Westindien; doch gelyk men,
 te laat, vernomen hadt, ten dienste des Preten-
 dents. Maar op de Maaze werden verschei-
 den schepen aangehouden, die buskruid naar
 Ierland gelaaden hadden, zonder dat men eg-
 ter wist, of 't voor, of tegen den Koning ge-
 bruikt stondt te worden. De Admiraliteiten
 kreegen last, om naauwkeuriglyk toe te zien,
 dat 'er geenerlei oorlogsbehoefsten ten Lande
 uit gevoerd werden, naar verdagte Plaatsen
 (p). Kortom, men stelde, hier te Lande, al-
 les in 't werk, wat dienen kon, om den toe-
 leg

looven
 Koning
 George
 te zullen
 onder-
 steunen.

Hunne
 verzorg.

(n) Resol. Gener. *Mercur. 15 Jovis 16 Aug. 1714. bl. 356.*
 455. en by LAMBERTI Tom. VIII. p. 667.

(o) *Voiez LAMBERTI Tom. IX. p. 186.*

(k) LAMBERTI Tom. IX. p. 187, 188.

leg des Pretendents te helpen verydelen.

1715

Omtrent het midden van Herfstmaand, brak de opstand openlyk uit in Schotland, onder beleid van den *Graave van Mar*, die, onaan-gezien hy Koning George trouwe hadt gezwo-ren, zig derwaards begeven, den Pretendent, openlyk, voor Koning van Schotland verklaard, en den Koninglyken Standaard, te Braemar, opgerecht hadt, om Krygsvolk, onder den zel-ven, te verzamelen. De wederspannelingen ontvingen verscheiden' s'chepen met krygsbe-hoeften, en gaven voor, merkelyken onder-stand te verwagten uit Frankryk, van waar Koning Jakob, in 't kort, ook stondt over te komen, om bezit van zyn Ryk te neemen. Doch de tyding van het affterven van Koning Lodewyk den XIV, die zy, omtrent deezen tyd, ontvingen, deedt hun den moed niet wei-nig zakken. Men hadt, ten zelfden tyde, een' aanslag gesmeed, om Edenburg in te neemen, die egter, by tyds, ontdekt en gestuit werdt. In Engeland, raakte men, insgelyks, agter 't geheim eener samenzweeringe: waarop ver-scheiden' Perfoonen van meer en minder aan-zien in hegtenis genomen werden. De Ko-ning, de zittingen des Parlements, van tyd tot tyd, verschuivende, gaf, ondertuschen, alomme bevel, om 't Krygsvolk gereed te hou-den om op te trekken. In Kornwall, in Nord-humberland en elders, was de Pretendent ook, openlyk, uitgeroepen voor Koning. De Graaf van Mar, van Plaats tot Plaats voorttrekkende in Schotland, kreeg, in korten tyd, eenen geweldigen aanhang, en maakte zig van ver-scheiden' Zeefteden meester. De *Hertog van Ar-*

De Graaf van Mar verklaart den Pre-tendent tot Ko-ning in Schot-land.

't Ge-schiede ook in Enge-land, aan ver-scheiden' oorden;

Ar-

1715. *Argyle* had eenige manschap tegen hem op de been gebracht; doch nog geene gelegenheid gehad, om hem merkelyke afbreuk te doen (q).

De Staaten ondersteunen Koning George, met zesduizend man,

In deezen stand der zaaken, vondt Koning George geraaden, den Heer *Horatio Walpole*, af te zenden naar Holland, met last, om, nevens den Graave Cadogan, by de Staaten, aan te houden, om den onderstand van zesduizend man, welken zy verbonden waren der Kroone van Groot-Britanje te leveren. Hy kwam, in Wynmaand, in den Haage, voltrok 's Konings last, zonder uitstel, en kreeg, ten zelfden dage, voor bescheid, dat de Staaten bereid waren, den Koning van Groot-Britanje, met zesduizend man, te ondersteunen (r), mids hy ze betaalde, en de Staaten voorzage van Hanoversche manschap, in de plaats (s): Voorts, werden hem twaalfduizend Musketten en een gelyk getal Bajonetten toegestaan, tegen betaaling. Zy werden te Amsterdam geleverd. De Ambassadeur Cadogan en de Hanoversche Resident *Klingraff* gaven den Staaten ten zelfden tyde kennis „ dat Jakob Butler, voorheen Hertog van Ormond, Henrik „ S. John, voorheen Burggraaf Bolingbroke, „ de Pretendent zelf en andere *Verraaders en vyanden van hun Vaderland* voorhadden, „ over 't gebied van den Staat, te reizen naar „ Engeland of Schotland; waarom zy verzogten, dat deeze en alle andere onderzaaten „ des Konings van Groot-Britanje, die naar „ of

Zy stellen orde om de wederspanningen, hier te Lande komende, aan te houden.

(q) TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 88—111, 115, 116, 126—147.

(r) Resol. Holl. 22 Oct. 1715. bl. 759.

(s) Resol. Gener. Sabb. 19 Oct. 1715.

” of van Duitschland, Lotharingen of Frank-
 ” ryk kwamen, mogten aangehouden wor-
 ” den, en dat men ’er hun, terstond, van ver-
 ” wittigde.” De Staaten gaven van dit verzoek
 kennis aan de bevelhebbers der grensvestin-
 gen, met last om ’er zig naar te gedraagen;
 en, zo zy iemand aanhielden, hun deswege,
 terstond, berigt te geeven. Ook deedt men
 diergelyk verzoek aan de Staaten der byzon-
 dere Gewesten. En den Admiraliteiten werdt
 aangeschreeven, dat zy ’er zig, by voorraad,
 veertien dagen lang, naar zouden gedraagen
 (t). De patenten voor de hulptroepen, mid-
 lerwyl, gereed gemaakt, en de noodige mond-
 behoeften byeengebragt zynde, werden zy,
 te Oostende, ingescheept. Zy stonden onder
 ’t bevel van den Majoor-Generaal *van der*
Beek, en landden in de Teems, te Harwich,
 te Greenwich, en elders tegen ’t einde van
 Slagtnaand (u), en trokken, in twee hoopen,
 naar Schotland. Zy werden, aldaar, voor eenen
 korten tyd, in Edenburg gelegd om uit te
 rusten (v). Kort voor hunne aankomst, was
 een groot getal van wederspannelingen, welk
 zich, onder beleid van *Thomas Forster*, in Pres-
 ton geworpen hadt, door den Generaal *Car-*
penter, genoodzaakt geworden, om zig, op
 genade en ongenade, over te geeven. Ten
 zelfden tyde, hadt de Hertog van Argyle den
 Graaf van Mar geslaagen, te Dumblain. De
 voornaamste gevangenen, welke men, hier
 en

1715.

De hulp-
troepen
landen in
Engel-
land en
trekken
naar
Schot-
land.

(t) LAMBERTI *Tom. IX. p. 189, 190, 191, 192.*(u) *Mislive van den extr. Amb. Buys van 2 Decemb. 1715.*(v) TINDAL *Fol. XI. [or XXVI.] p. 198.*

1715. en te Preston, bekomen hadt, werden, sedert, naar Londen gevoerd (w).

De Pretendent schryft aan de Staaten.

Alle deeze dingen waren, in Engeland en in Schotland, voorgevallen, in 't afzyn van den Pretendent, over wiens agterblyven, zyne vrienden zeer bekommerd waren. Doch, in 't begin van Wintermaand, vaardigde hy brieven af aan verscheiden' Mogendheden, welken hy kennis gaf, dat hy bezit ging neemen van zyne Ryken. De Staaten ontvingen 'er een', die, reeds den agttienden van Wynmaand, te Bar, getekend, en door zynen Sekretaris *Higgons*, gezonden was aan den Griffier *François Fagel*. Hun buitengewoone Ambassadeur Buys hadt 'er ook een' ontvangen, te Versailles (x). Hy verzogt hun, in deezen brief „ dat zy zig ten „ minsten onzydig geliefden te houden, in „ welk geval, hy het voorleedene vergeeten, „ en de oude Verbonden zyner Voorzaaten „ men hen vernieuwen wilde.” Doch men leide den brief, met verontwaardiging, ter zyde (y). 't Leedt, ondertusfchen, niet lang hier na, of de Pretendent begaf zig, te Duinkerken, aan boord van een klein vaartuig, welk, voor deezen, voor een' Kaaper, gediend, en slegts agt stukken geschuts gevoerd hadt. Hy was maar van zes Perfoonen verzeld, en landde te Peterhead, in 't Noorden van Schotland, op den tweeden van Louwmaand des jaars 1716. Hy maakte zig, te Fetterosfe, eerst openlyk bekend, deedt zig verklaaren voor Koning, en ontving de begroeting van Geestelyken

Hy landt in Schotland.

(w) TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 168—197, 199.

(x) Miffive van den Extr. Amb. Buys van 9 Decemb. 1715.

(y) *Poissz* LAMBERTI Tom. IX. p. 188, 189.

ken en weerdlyken. Te Perth, deedt hy zyne intrede, op den twintigften. Hier hieldt hy eenen grooten Raad, met alle de hoofden van zynen aanhang, die egter zo bevreesd waren voor het talryk Leger van Koning George, welk nu met zesduizend man Staatfche troepen verfterkt was, dat zy, eerlang, beflooten, zig vaneen te fcheiden, en de onderneeming te laaten vaaren. Het kleine Leger, welk zy by een hadden, lag te Perth. Derwaards werdt hunne verspreide manfchap, in alleryl, opontbooden. Brunt-Island werdt hierop verlaaten, door de wederspannelingen, en terftond ingenomen, door eenige Schotfche en Staatfche manfchap, onder *Jakob Montgomery*. Hierop verlieten de wederspannelingen alle de Steden, benoorden de Firth, die met 'sKonings troepen bezet werden. Vyftig Staatfche knegten vielen, in het trekken naar eene deezer Steden, den wederspannelingen in handen, en werden krygsgevangen gemaakt. Drie Battaillons Staatfchen toogen, daarna, over de Firth, en legerden zig omtrent Innerkeithing, Dunferling en andere Steden in deezen oord, van waar zy den wederspannelingen, die te Perth lagen, veel nadeels toebagten. Doch Argyle, verzeld van het gros der Staatfche manfchap, in 't begin van Sprokkelmaand, een' grooten voorraad van gefchut bekomen hebbende te fchepe, floeg naar Perth op weg. Op zyne nadering, week de Pretendent met zyn volk naar Dundee. Argyle volgde hem op de hielen, hem dryvende naar Montrofe, alwaar hy, in 't midden van Sprokkelmaand, wederom fcheep ging, waarna hy, zo men federt

1715

Bedryf
van der
Staatfche
hulp-
troepen.

De Pre-
tendent
gaat we-
derom
fcheep,
en landt
te Breve-
lingen.

in

1715. in Engeland vernam, vyf dagen na zyn ver-
 trek, te Grevelingen, aan land ftapte. Zyn
 Leger ftondt nu onder den Generaal *Gordon*, en
 vervolgde den aftogt naar Aberdeen, met Ar-
 gyle op de hielcn: die de wederfpannelingen,
 te Lande, voortdreef, terwyl eenige Oorlogs-
 fchepen, die langs de Schotfche kusten kruis-
 ten, hunne vlugt te water zогten te beletten;
 zo dat men zig ten hoogfte verwonderen moest,
 dat 'er nog eenigen ontkwamen. Argyle ftondt,
 federt, het bevel over 't Leger af aan den Ge-
 neraal *Cadogan*, die de overblyffels der we-
 derfpannelingen zo fel vervolgde, dat de op-
 ftand in Schotland, voor 't einde van Gras-
 maand, geheellyk, gedempt was. De gevan-
 genen, te Prefton, te Dumblain, en elders be-
 komen, waren, midlerwyl, gedeeltelyk te regt
 gefeld, en ter dood veroordeeld. Eenigen
 ontkwamen uit de hegtenis: eenigen bleeven
 gevangen, en eenigen werden vrygefproken,
 of verwierven vergiffenis. De Koning oordeel-
 de de inwendige rust zo volkomenlyk herfteld,
 dat hy, kort hierna, beftoot een' keer te doen
 naar zyne Duitfche Staaten (z). Na 't vertrek
 des Pretendents uit Schotland, begeerde de
 Koning op verfcheiden' Mogendheden, en ook
 op de Staaten, dat zy hem geene fchuilplaats
 gaven: 't welk zy beloofden (a).

Onder- Men oordeelde, in 't gemeen, dat de onder-
 zoek, neeming des Pretendents in Schotland zo flegt
 hoe ver was uitgevallen, doordien hy den gehoopten
 Frankryk byftand niet onving uit Frankryk. Koning
 de hand Lo-

(z) LINDAL *Vol. XI. [or XXVI.] p. 201—205, 205, 207—*
235, 274—291, 295, 296, 319—331, 335.

(a) LAMBERTI *Tom. IX. p. 389, 390.*

Lodewyk hadt, kort voor zyn overlyden, of heimelyk verlof gegeven, of ten minsten oogluikende gedoogd, dat 'er, in verscheiden' havens des Ryks, krygsbehoeften en volk werden gescheept, ten dienste des Pretendents (b), dien hy egter, kort na 't affterven van Koninginne Anna, te Versailles komende, genoodzaakt hadt, naar Lotharingen te rug te keeren (c). Ook hadt het Fransche Hof, als vroeger, verklaard, dat al wat men verspreidde van eenigen toeleg des Konings, om den Ridder van S. Joris by te staan, louter verzierd was. Zulk eene verklaring hadt de Markgraaf de Chateaufort ook in den Haage gedaan aan den Raadpensionaris Heinsius, daar by voegende „ dat zyne Allerchristelykste Majesteit niets anders beoogde, dan zyne hooge jaaren vreedzaam ten einde te brengen (d). Doch alsoe de toerusting in Frankryk niet belet werden, wist men niet, wat men van zulke verklaringen gelooven moest. De dood des Konings, die merkelyken invloed hadt op den staat van Europa in 't gemeen, maakte ook groote verandering in de maatregels des Pretendents. 't Een en 't ander zal duidelyk blyken, uit het vervolg deezer geschiedenis.

Lodewyk de XIV, Koning van Frankryk, die drie-enzeventig jaaren geregeerd hadt, overleedt, op den eersten van Herfstmaand deezes jaars 1715, in den ouderdom van omtrent zevenenzeventig jaaren. Zyn Agter-Klein-

1715.
—
gehad
hadt, in
de on-
dernee-
ming des
Preten-
dents.

XIII.
Lode-
wyk de
XIV,
Koning
van
Frank-
ryk,
sterft.

(b) LAMBERTI Tom. IX. p. 192.

(c) MISC. van den EXTER. Amb. Buys van 24 Aug. 1714.
TINDAL Vol. X. [or X V.] p. 348.

(d) TINDAL Vol. X. [or XXV.] p. 139.

1715. zoon, de Hertog van Anjou, Zoon van den Hertoge van Bourgondie en van eene Prinfesfe van Savoje, volgde hem op, onder den naam van *Lodewyk den XV.* Hy bereikte nog geene zes jaaren, zynde gebooren, op den vyftienden van Sprokkelmaand des jaars 1710 (e). Zyn Overgrootvader hadt, derhalve, reeds in 't voorleeden jaar, by Uiterften Wil, de Regeering, gedurende 's Konings minderjaarigheid, opgedraagen aan eenen Raad, welks Leden hy benoemde, en van welken *Filips, Hertoge van Orleans*, Broederszoon van Lodewyk den XIV, en gehuwd met eene van deszelfs natuurlyke Dogteren, het hoofd zyn zou (f). Tot Gouverneur des jongen Konings, hadt hy, wat laater, den Maarfchalk de Villeroi aangesteld, en te gelyk begeerd, dat zyn uiterfte wil, in de tegenwoordigheid zyns minderjaarigen opvolgers, in 't Parlement, daar dezelve beslooten bewaard werdt, na zyn overlyden, geopend zou worden (g). 't Gefchiedde, op den tweeden van Herfstmaand, doch buiten 't byzyn des jongen Konings. Maar de uiterfte wil was zo dra niet gelezen, of de Hertog van Orleans beklaagde zig zeer, over eene fchikking, die zo geheellyk ftreedt met de wetten des Koningkryks; en waardoor zyne voorregten zo merkelyk leeden. Hy byweerde, dat hem de Regeering toekwam, zonder eenige bepaalingen, en hy bewoog het Parlement, ligtelyk, om hier in te bewilligen. Men verklaarde den Hertog alleen voor Regent

De Hertog van

(e) DANIEL JOURN. p. CCLVIII.

(f) *Volez DU MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 434.

(g) *Volez DU MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 448.

gent van 't Ryk, geduurende 's Konings minderjaargheid. De Hertog van Bourbon werdt, onder hem, aangesteld tot Hoofd van den Raad van Regeeringe. De Hertog van Orleans werdt gemagtigd, om de verdere Leden van deezen Raad te kiezen, na dat hy betuigd hadt, gezind te zyn, om zig, in alle zaaken, behalven in 't begeeven van ampten en gunsten, te voegen naar 't gevoelen der meerderheid van deezen Raad; schoon hy niet verbonden wilde zyn, om 'er zig volstrektelyk aan te onderwerpen (*h*). In gevolge van deeze magt, stelde de Hertog-Regent, kort hierna, den Raad van Regeeringe en verscheiden' mindere Raaden aan, en nam het hoog bewind der Regeeringe in handen (*i*). Hy deedt 'er den Staaten, terstond, kennis van geeven, zo wel op den naam des jongen Konings, als op zynen eigen naam. Beide de Vorsten werden, van hun, volgens gewoonte, by beleefde brieven, begroet (*k*). Kort voor dat Koning Lodewyk de XIV. overleedt, hadt de buitengewoone Ambassadeur Buys zynen meesteren, welken hy, schier dagelyks, van den toestand des Konings berigt zondt, gevraagd, hoe hy zig zou hebben te gedraagen, in geval de Koning van Spanje, alleen of nevens anderen, geroepen werdt tot de Regeeringe van Frankryk (*l*). Men antwoordde, dat de Staaten op zyn voorstel raadpleegen zouden. Midlerwyl, moest hy een

1715.

Orleans
wordt
tot Re-
gent ver-
klaard.

(*h*) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 456.*

(*i*) *LAMBERTI Tom. IX. p. 96—111. TINDAL Vol. XI. [er XXVI.] p. 244—247.*

(*k*) *Misiven van den extr. Amb. BUYS van 23, 26, 27, 29, 30 Aug. 26 Sept. 1715. Voiez LAMBERTI Tom. IX. p. 109—112.*

(*l*) *Misive van den extr. Amb. BUYS van 26 Aug. 1715.*

1715. een waakend oog houden op alles, en hun, van tyd tot tyd kennis geeven van 't gene hy verneemen kon (*m*); gelyk hy naarftiglyk en naauwkeuriglyk deedt.

Invloed der veranderinge in Frankryk op den Staat van Europa. Doch de gewigtige verandering, die de dood van Lodewyk den XIV. in Frankryk veroorzaakte, gaf aan de inzigten en belangen van het Hof, en gevolgelyk aan de buitenlandsche zaaken eene geheel nieuwe gedaante. De drie Lodewyken, die, na Henrik den IV, den troon van Frankryk beklommen hadden, waren allen drie jong aan de Kroon geraakt. En men hadt, onder de minderjaargheid van Lodewyk den XIII. en van Lodewyk den XIV, verscheiden' jaaren agter een, vrede gehad met de nabuuren. Men hadt, hierom, en vooral om dat het Ryk, door de jongste oorlogen, zeer uitgeput was, reden om te verwagten, dat de minderjaargheid van Lodewyk den XV, insgelyks, vreedzaam zou worden doorgebracht, en dat het Keizerryk, Groot-Britanje en de Staaten gelegenheid hebben zouden, om een weinig op hun verhaal te komen. Het belang van den Hertoge-Regent verplichtte hem ook, om goed verstand te houden met de nabuuren, en vooral met Groot-Britanje en de Staaten. De jonge Koning was teder en zwakelyk van gestel, en, zo hy overleedt zonder nazaaten, verviel de Kroon op den Hertoge-Regent, indien de afstand des Konings van Spanje stand greep: want anders was deeze nader geregtigd tot de Kroon dan hy. De Franfchen nu hadden meermaalen beweerd, dat

(*m*) Secr. Refol. Gener. *Vener.* 30 Aug. 1715.

dat zulk een afstand, hoe plegtiglyk dezelve ook geschied mogt zyn, uit eigen aart, weteloos en van geener waarde was. De Hertog was, derhalve, niet zonder reden, bedugt, dat Filips de V. zyn regt tot de Kroone van Frankryk, of zelfs tot het Regentschap by 't leeven des jongen Konings, t'eenigen tyde, mogt doen gelden; in welk geval, hem zeer veel gelegen zou zyn aan de vriendschap van Groot-Britanje en van de Staaten; welke Mogendheden best in staat waren, om hem de onderneemingen des Konings van Spanje te helpen verydelen. Ziet daar den grondslag van de geheele verandering der inzigten des Franschen Hof⁽ⁿ⁾, welk zig, van deezen tyd af, zocht te verbinden met Mogendheden, waartegen men, sedert veele jaaren, geduuriglyk, de wapenen gevoerd hadt.

1715.

Men zag 'er de uitwerksels van, kort voor dat de Pretendent naar Schotland vertrokken, en zo dra hy, van daar, wederom te rug gekeerd was. In dien tusschentyd, leverde de Graaf van Stairs verscheiden' Vertoogen over aan den Regent, waarin hy aanwees „ dat de „ gewezen Hertog van Ormond en de Pre- „ tendent zelfs dikwils geweest waren aan „ boord van eenige schepen, die in de haven „ van S. Malo lagen, en oorlogsbehoeften in- „ namen; dat ze 'er zelfs waren gezien, aan „ 't hoofd van eenen hoop Ruiters van 't Re- „ giment van Nugent. Dat de Pretendent, „ niet geraaden vindende aldaar scheep te „ gaan, door Normandye, naar Duinkerken

XIV.
De Eng-
elsche
en Staat-
sche Am-
basfa-
deurs
dringen,
aan 't
Fransche
Hof, op
't weige-
ren van
hulpe aan
den Pre-
tendent.

„ ge-

(n) *Voyez Memoir. de l'Abbé DE MONTGON, Tom. IV. p. 83.*

1715. „ getoogen was, terwyl Ormond naar Mor-
 „ laix was gekeerd. Dat de Ruiters uit het
 „ Regiment van Nugent, den Pretendent naar
 „ Duinkerken verzeld hebbende, vandaar in
 „ Frankryk te rug gekeerd waren, en ligtelyk
 „ te vinden zouden zyn. Dat verscheiden'
 „ schepen van Dieppe en Havre de Grace
 „ naar Schotland waren gezeild, met volk en
 „ krygsbehoefsten, ten dienste des Preten-
 „ dents. Dat zig verscheiden' Fransche Over-
 „ sten onthielden te Boulogne, te Calais, te
 „ Duinkerken, en in andere havens daarom-
 „ trent, in meening om over te steeken naar
 „ Schotland. Dat Bolingbroke ook in Frank-
 „ ryk was, en veelligt, insgelyks, zou over-
 „ steeken, zo men 't hem niet belette. Dat
 „ dit alles aanliep tegen de Utrechtsche Vre-
 „ de, waarby Frankryk zig verbonden hadt,
 „ den Pretendent geenerlei hulp te bewyzen.
 „ Dat hy egter, na zyne vlugt uit Schotland,
 „ wederom in Frankryk gekomen was, en
 „ veelligt naar Lotharingen zou wyken, van-
 „ waar men hem ook behoorde te doen ver-
 „ trekken." De Ambassadeur Buys ondersteun-
 „ de den Graaf van Stairs, ten Hove, zo veel
 „ hy kon (o). En 't leedt niet lang, of daar kwam
 „ schriftelyk antwoord, op deeze Vertoogen,
 „ waarby de Regent verklaarde „ dat hy de
 „ Utrechtsche Vrede stipt dagt naar te komen;
 „ dat hy den Ridder van S. Joris reeds uit
 „ Frankryk hadt doen vertrekken, en zorg zou
 „ dragen, dat hy 'er niet wederom binnen
 „ kwam.

Zy be-
 komen
 gunstig
 ant-
 woord.

(o) *Misive van den extr. Amb. Buys van 14 Octob. 1715. Refol. Gen. Sabb. 19 Oct. 1715.*

„ kwam. Dat hy, nevens zyne Majesteit van
 „ Groot-Britanje, middelen beraamen wilde, 1715.
 „ om te beletten, dat de andere vlugtelingen,
 „ die eene schuilplaats kwamen zoeken in
 „ Frankryk, niets ondernamen, welk de rust
 „ van Groot-Britanje, eenigszins, zou konnen
 „ ftooren. Dat de Ridder van S. Joris geene
 „ ondersteuning getrokken hadt uit Frankryk,
 „ nadat de Regent kennis hadt gekreegen van
 „ de toerusting, die in eenige havens ge-
 „ maakt werden: en dat dit genoegzaam bleek
 „ aan den behoefligen toestand, waarin die
 „ Ridder zig, in Schotland, bevonden hadt.
 „ Dat het Fransche Hof niet zou beletten,
 „ dat zyne Majesteit van Groot-Britanje den
 „ Hertog van Lotharingen bewooge, om den
 „ Ridder te doen vertrekken uit zyn gebied,
 „ en dat men, alleszins, zou toonen, de vriend-
 „ schap van Groot-Britanje hoog te waarde-
 „ ren (p).” Uit welk antwoord, te bespeu-
 „ ren was, dat de Hertog-Regent zyn belang
 „ verstondt, en in-agt zigt te neemen.

De dood van Lodewyk den XIV. hadt, wy- XV.
 ders, ook invloed gehad op het Verdrag van Vervolg
 Barriere, waarover men, tot diep in 't najaar, der han-
 gehandeld hadt, eer men 't hadt konnen flui- delinge
 ten. De Staaten, na deezen dood, minder te over de
 vreezen hebbende van den kant van Frankryk, Barriere.
 bleeven styver staan op hunne eischen, dan
 zy, veelligt, anders gedaan zouden hebben.
 En de Keizer zag zig, eerlang, genoodzaakt,
 meer toe te geeven, om dat het Fransche Hof
 meer op de zyde der Staaten was, dan voor
 's Ko-

(p) See TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 235—244.

1715. 's Konings dood. De onderhandelingen te Antwerpen waren, van den aanvang des jaars, voortgezet, niet zonder dat zig, na 't inruimen van Luxemburg en Limburg, nieuwe zwaarigheden hadden opgedaan. De Staaten hadden Dendermonde gevorderd, om zig, daardoor, van de gemeenschap met Doornik, langs de Schelde, te verzekeren; en het Kasteel van Gend, om, door het zelve, de gemeenschap met Meenen, langs de Leye, open te houden. Doch de Keizerschen wilden den Staaten de gemeenschap met Doornik en Meenen wel belooven; maar hun daar van niet verzekeren, door het overgeeven van Dendermonde en het Kasteel van Gend. Over het afftaan van Venlo en Stevenswaard, viel ook groote zwaarigheid. De Keizerschen zeiden, dat deeze Plaatsen de eenigsten waren, langs welken, men uit Duitschland, gemeenschap hadt met de Spaansche Nederlanden; konnende de gemeenschap door Roermonde den Keizer ligtelyk afgesneeden worden, doordien Roermonde tusschen Venlo en Stevenswaard lag, en Gelder op zyde hadt. De Staatschen antwoordden „ dat hun belang hen noopte, om den „ Keizer den doortogt door het Overkwartier „ altoos vry te laten;” doch dit antwoord voldeedt den Keizerschen zo weinig, als een diergelyk, met opzigt op Dendermonde en 't Kasteel van Gend, te vooren, door hen gegeven, den Staatschen voldaan hadt. Gelderland was zo zeer gezet op den afftand van een gedeelte des Overkwartijs, dat de Staaten, reeds in 't voorleeden jaar, beslooten hadden, hierop sterk te doen aanhouden, ten Keizerly-

Twist
over 't
afftaan
van Ven-
lo en
Stevens-
waard.

lyken Hove. Doch naardemaal men, ten zelfden tyde, van gedagten scheen, om ten opzichte van de grensfcheiding in Vlaanderen vry wat toe te geeven, kante Zeeland zig hier op 't ernstigst tegen. De Afgevaardigden van dit Gewest beweerden „dat men voor hunne grenzen geene mindere zorg behoorde te draagen, dan voor die van Gelderland; dat de vyand, in den jongsten oorlog, van den kant van Yzendyke, eenen inval in 't Land gedaan hadt; dat zulks, ligtelyk, wederom gebeuren kon, zo men 'er niet tegen waakte, en dat Zeeland van een geheel Leger overstroomd zou kunnen zyn, eer men 't verwagte (q).” Doch men vernam, uit den Engelschen Gezant Stanhope, die, in 't begin des jaars, van Weenen kwam, dat de Keizer niet gezind was een voet Lands af te staan in eigendom. „Hy was, zeide men, volgens 't Verdrag van Radstad, slegts verbonden, om met de Staaten wegens eene Barriere overeen te komen, 't welk geene verpligting infloot, om hun eene eenige Plaats in eigendom op te draagen.” Cadogan deedt, naderhand, ook een' keer naar Weenen. Doch men meende, in den Haage, dat de Engelschen meer kwaads dan goeds deden aan de handeling over de Barriere. Strafford hadt, te voren, te wege gebragt, dat de Keizer den Koning van Pruissen een gedeelte van 't Overkwartier van Gelder afftondt, by een Verdrag, welk de Keizer egter nimmer bekragtigd hadt.

1715.

Zeeland wil, ten opzichte van de grensfcheiding in Vlaanderen, niets toegeeven.

En

(q) Notul. Zeel. van 1714. Dvl. bl. * 39. 8, 18 July 6 No., 2715. bl. 139, 150, 250, 251. Eyl. bl. * 1.

1715. En Stanhope en Cadogan misgunden den Staaten thans een diergelyk gedeelte.

De Keizerfche troepen trekken in Brugge, Aalst en andere Steden.

Midlerwyl, waren de Keizerlyke troepen in aantogt, om bezit te neemen van de sterke Plaatsen der Spaansche Nederlanden, die niet onder de Barriere zouden behooren. De Staaten zogten te wege te brengen, dat zy agter bleeven, tot dat het Verdrag geflooten zou zyn. Doch hiernaar hadden de Keizerschen geene ooren. Ondertusfchen was de Staatfche bezetting, te Venlo en te Meenen, aan 't milten geflaagen, by mangel van betaaling: 't welk het gevaar voor de aankomst der Keizerlyke troepen te grooter maakte. Kort hierna, gaf de Raad van Staate der Spaansche Nederlanden den Heere van den Berg, der Staaten Afgevaardigde te Brusfel, berigt, dat men, opanschryvens van den Graave van Konigfek, reeds orde gesteld hadt, om de Keizerlyke troepen te ontvangen en te verdeelen. Hy fchreef 'er over aan de Staaten, zyne Meesters, die hem antwoordden „ dat zy geen verlof geeven „ konden, tot eenige inlegering, buiten be- „ williging des Konings van Groot-Britanje.” Men kwam egter, eerlang, met Konigfek, overeen, dat de troepen niet in Brusfel, Antwerpen noch Gend; maar in Brugge, Aalst en eenige andere Steden gelegd zouden worden. Men verkoor liever deezen weg in te slaan, dan, gelyk sommigen gewild hadden, de Staatfche troepen te velde te doen trekken, en de inlegering te beletten: 't welk, zo men 't ondernomen hadt, aanleiding zou hebben konnen geeven tot daadelykheden, die, terwyl men nu het meeste krygswolk afgedankt hadt,

van

van gevaarlyke gevolgen zouden hebben konnen wezen voor den Staat (r). Ook maakte hunne toegeevendheid het Weener-Hof wat gemakkelyker. Cadogan bragt eenen beleefden brief van den Keizer mede terug, en eenige nieuwe voorflagten, die nader bykwamen. De Keizer beloofde „den Staaten het gedeelte „ van Spaansch Gelderland, welk Pruisfen niet „ bezat, te zullen afstaan, Roermonde uitgenomen, waarin hy bezetting zou mogen houden. Huy en Luik zouden geslegt, en daarna hunnen wettigen Heere overgegeven worden. Dendermonde zou, voor de helft, door Keizerfche, voor de helft, door Staatfche troepen worden bezet. S. Donaas en eene maatige uitbreiding der grenzen zouden gehegt worden aan Sluis in Vlaanderen. Men zou, boven de huisvesting der Soldaaten, vyfhonderdduizend Ryksdaalders 's jaars, uit de inkomsten der Spaansche Nederlanden, schikken tot onderhoud der sterke Plaatsen en der bezettingen.” Zulke voorflagten moesten, gewisfelyk, aanneemlyker voorkomen, dan alles, wat men nog, uit 's Keizers naam, hadt voorgesteld. Doch alzo het Barriere-Verdrag met Groot-Britanje inhieldt, dat de Staaten, tot het onderhoud der Barriere, vierhonderdduizend Ryksdaalders trekken zouden, boven de inkomsten der veroverde Plaatsen, die op negenhonderdduizend guldens begroot werden; zo begeerden de Staaten, dat Groot-Britanje, welk groot belang hadt by het bewaaren der sterke Plaatsen, het overige voldeede. De

1715.

Nadere
Voorflagten
des
Keizers.

(r) LAMBERTI Tom. IX. p. 1 — 10.

1715. ————— Staaten zouden met vyfhonderdduizend Ryksdaalders te vrede geweest zyn, zo zy meer inkomsten uit Spaansch Gelderland getrokken hadden, en zo hunne grenzen in Vlaanderen verder uitgezet waren geworden; 't welk nu anders geschikt was. „Eindelyk, boodt de „Keizer aan, alle de voorige Verdragen met „de Staaten te willen vernieuwen (s).”

Handeling over
dezelven.

De Staaten waren, beter dan voorheen, doch nog niet volkomenlyk te vrede, met deeze aanbiedingen des Keizers. Zy hadden gaarne bezetting in 't Kasteel van Gend gehad, en konden zig bezwaarlyk vergenoegen, met de halve bezetting in Dendermonde. Doch de Keizerfchen weezen den Staatfchen aan, dat men hun de gemeenschap met Doornik en Meenen, welke zy zогten open te houden, toch, indien men wilde, uit Aath, Oudenaarden en Kortryk, zou kunnen affnyden. Maar Cadogan bragt nog andere voorfagen mede, die meer zwaarigheid inhadden. De Keizer begeerde, dat de Staaten vyftienduizend man hielden in de Barriere-Plaatsen, welken hy, eens of tweemaal in 't jaar, wilde doen monfteren, den Staaten het zelfde regt van monfteringe toestaande, over de twintigduizend man, die hy in de Nederlanden onderhouden zou. Over den eed, dien de Staatfche Bevelhebbers zouden moeten doen, viel, insgelyks, merkelyk verfchil, moettende den zelven eene dubbele onderwerping aan den Keizer en aan de Staaten influiten. Ook was men niet eens, over de wyze, op welke de Staatfche troepen hunnen
Gods-

Godsdienst zouden oefenen, in de Barriere-Plaatsen. Alle deeze en diergelyke moeilykheden waren oorzaak, dat de handeling te Antwerpen traaglyk voortging. De ingezetenen der Spaansche Nederlanden, die, midlerwyl, geen genot hadden van verscheiden' voorregten, waarop zy zeer gezet waren, morden 'er, heimelyk en openlyk, over. Zelfs sprak men, meer dan eens, van den Keizer te willen uitroepen voor Heer der Nederlanden, en hem, met hulp van het Duitsche Krygsvolk, in 't bezit derzelven te willen stellen. De Graaf van Konigsek kweekte deeze begeerte aan, en beschreef, nu en dan, de Staaten des Lands ter Dagvaart, om met hen, over 't stuk van de Barriere en over 't stuk van den Koophandel, te raadpleegen.

Omtrent deezen tyd, deedt Konigsek een' keer naar Londen, die merkelyke ongerustheid veroorzaakte by de Staaten. Men vreesde, dat hy Groot-Britanje Nieuwpoort en 't Kasteel van Gend ging aanbieden, om de Staaten dus te noodzaaken tot het sluiten van het Verdrag van Barriere. Doch 't bleek, naderhand, dat zyne reis gestrekt hadt, om de grondslagen te leggen tot een Verbond tuschen den Keizer en Groot-Britanje, welk, in 't volgende jaar, voltrokken werdt. De Staatsche Ambassadeurs te Londen handelden, midlerwyl, aldaar over de Barriere, terwyl de onderhandelingen te Antwerpen opgeschort bleeven. Men vorderde, dat de Keizer de Polder van Watervliet in Vlaanderen, en het Ampt van Montfoort in 't Overkwartier van Gelderland, boven 't gene hy hun reeds toegezeid hadt, afftonde aan de

1715.

Konigsek doet een' keer naar Londen.

De Staaten vorderen de Polder Watervliet, en Staa-

1715 ———
 't Ampt
 Mont-
 foort.

Vershil
 over de
 hooge
 Regts-
 pleeging
 in 't
 Over-
 kwartier.

Staaten. Ook zegt men Huy te behouden, mids het Kasteel van Luik geslegt werdt. Doch de Staaten van Vlaanderen verklaarden zig ernstelyk tegen 't afstaan van Watervliet, alzo 'er eene fluis lag in deeze Polder, door welke men het vrugtbaarste gedeelte van hun Gewest kon onder water zetten. Men bleef, aan 't Weener-Hof, ook gesteld op 't ruimen van Huy; doch men schein van 't Ampt van Montfoort te zullen aftappen. Over de hooge Regtspleeging in 't Overkwartier, viel ook geschil, welk, na de wederkomst van Konigsek, op het tapyt kwam. Men stont nu, in dit Gewest, drie Heeren te hebben, den Keizer, den Koning van Pruissen en de Staaten. Men vreesde, derhalve, voor geduurige moeilykheden, over 't stuk van Regtsgebied, zo men drie hooge Geregthoven aanfelde; en indien men, gelyk, van 's Keizers wege, voorgeslaagen werdt, maar één hoog Geregthof hadt, welks Leden, door de drie Mogendheden, gesteld zouden worden, stont het verschil in den Godsdienst, insgelyks, zwaarigheid te zullen maaken: zynde het te verwagten, dat de Keizer alleen Roomsche-Katholyken, en Pruissen en de Staaten alleen Gereformeerden tot Regters zouden willen benoemen. De Raad van Brabant te Brussel zegt ook eenige Dorpen van Redemptie, en onder anderen Houperdingen, te doen scheiden van het Regtsgebied van Maastricht: waartoe de Staaten niet verstaan konden, alzo hun alle deeze Dorpen, by de Munstersche en Nieuwmeegsche Verdragen, waren afgestaan (z). In

(z) LAMBERTI Tom. IX. p. 11—21.

In deezen staat der onderhandeling te Antwerpen, overleedt Lodewyk de XIV. Men oordeelde, in den Haage, dat deeze dood, die de inzigten en belangen van het Fransche Hof t'eenemaal veranderen deedt, den Staaten gelegenheid geeven zou, om betere voorwaarden te bedingen, by het Verdrag van Barriere. Men draalde, derhalve, met zig te verklaaren, op 's Keizers uiterste aanbiedingen, gelyk ze genoemd waren. Maar Konigsek zeide den Staatfchen, op den dertienden van Herfstmaand, aan „ dat zy zig zouden hebben te uiten, binnen zes weeken, of dat de Keizer zyne maatregels neemen, en volgen zou.” Voor reden van deezen eisch, gaf hy „ dat de Staatfchen nog geen der punten, over welke men gehandeld hadt, hadden goedgekeurd; „ op zyn meest alleenlyk zeggende, dat dit „ of dat punt kon doorgaan.” Ook was 't waar, dat de byzondere Gewesten zig nog niet duidelyk hadden geopend, over de Barriere, met welke zy zig zouden te vrede houden. Men ontboodt dan eenige Afgevaardigden der Staaten op de onderhandelingen te Antwerpen, naar den Haage. Cadogan trok ook derwaards. De Ambassadeurs der Staaten in Engeland schreeven hun, ten zelfden tyde, dat zy maar styf op hunnen eisch moesten blyven staan, alzo de Koning van Groot-Britanje beslooten hadt, hen te ondersteunen: 't zy dat de vrees voor de onderneeming des Pretendents het Engelsche Hof bewoogen hadt, om der Staaten vriendschap ernstiger te zoeken: 't zy dat men de Staaten wilde opzetten tegen den Keizer

1715.

XVI.
De handeling over de Barriere begint zig naar 't einde te spoeden.

1715

't Verdrag van Barriere wordt getekend.

om zo veel te beter voorwaarden te bedingen, by het Verbond, waarover men in onderhandeling getreden was, met het Weener-Hof. De Staaten gaven, midlerwyl, weinig of niets meer toe. De punten welken men, tot hiertoe, hadt konnen bedingen, werden overwoogen in de byzondere Gewesten: waarna de Afgevaardigden der Staaten naar Antwerpen keerden, met last om te sluiten (u). Men werdt over alles eens, op den veertienden van Slagtmaand: waarop drie Affchriften van 't Verdrag, een' voor den Keizer, een voor den Koning van Groot-Britanje, en een voor de Staaten, in 't net gesteld werden. De Keizerlyke Gezant, Graaf van Konigsek, en de Staatsche Afgevaardigden onderschreeven ze, den volgenden dag, zynde den vyftienden van Slagtmaand, op het Stadhuis te Antwerpen. Cadogan, die dien dag een' keer naar Brussel had moeten doen, tekende niet, voor den zestienden. Terstond na dat Konigsek en de Staatschen getekend hadden, 't welk, in de tegenwoordigheid der Wethouderschap van Antwerpen en andere voornaame Luiden, geschied was, werdt de trompet gesteken en de keteltrom geroerd, in een der naaste vertrekken, waarop de klokken der Hoofdkerke begonden te luiden, terwyl 't geschut van 't Kasteel en van de wallen der Stad gelost werdt, onder een gejuich der menigte van *Lang leeye de Keizer, onze Heer!* Men hielt de maalyd op 't Stadhuis, voor welk een aartig vuurwerk afgesteken werdt (v).

Het

(u) Resol. Holl. 1 Oef. 15 Nov. 1715. bl. 737, 825.
 (v) LAMBERTI *Toum.* IX. p. 21—24.

Het Verdrag van Barriere, welk op zynen
 tyd bekrachtigd werdt, behelsde *negentwintig* 1715.
 Leden, en een afzonderlyk punt. De voor-
 naamsten liepen op deezen zin. In de Inlei-
 ding, werdt verklaard „ dat de Staaten zig,
 „ by 't Verdrag van den jaare 1701, verbon-
 „ den hadden, de Nederlanden over te gee-
 „ ven aan zyne Keizerlyke en Katholyke Ma-
 „ jesteit, Karel den VI, mids hy, met Groot-
 „ Britanje en hen, overeenkwame, wegens
 „ hunne wederzydsche belangen, en byzon-
 „ derlyk, wegens de wyze, op welke men de
 „ rust in de Nederlanden zou kunnen vast-
 „ stellen, om ze te doen dienen tot eene Bar-
 „ riere voor Groot-Britanje en voor de Vereenigde
 „ Gewesten; en ook ten aanzien van
 „ den Koophandel der gemelde Nederlanden,
 „ van Groot-Britanje en van de Vereenigde
 „ Gewesten. Hierom was men, onderling,
 „ overeengekomen, dat de Staaten den Keizer,
 „ terstond na 't uitwisselen der bekrachtigingen,
 „ zouden overleveren alle de Nederlanden,
 „ zo, die, door Karel den II, bezeten
 „ waren, als, die Frankryk hun nu hadt afge-
 „ staan: om, voor altoos, door het Huis van
 „ Oostenryk, bezeten te worden, en onder
 „ verbindtenis van nimmer, geheel noch ge-
 „ deeltelyk, of aan de Kroone, of aan eenigen
 „ Prins of Prinsesse uit den Huize van Frank-
 „ ryk te zullen worden opgedragen. De Kei-
 „ zer en de Staaten verbonden zig, in deeze
 „ Nederlanden, altoos, dertig- of vyfender-
 „ tigduizend man te zullen onderhouden,
 „ waarvan de Keizer drie vyfde, en de Staa-
 „ ten twee vyfde zouden leveren: welke man-
 XVIII. DEEL. F „schap

Inhoud
 van het
 zelve.

1713.

„ fchap men , in geval van waarfchynlykheid
 „ van oorloge , tot veertigduizend man , en
 „ in geval van daadelyken oorlog , met onder-
 „ ling goedvinden , nog verder vermeerderen
 „ zou. De Staaten zouden hunne troepen ,
 „ naar welgevallen , mogen verleggen , in de
 „ Plaatsen , die ter hunner bewaaringe zouden
 „ ftaan. De Keizer vergunde den Staaten ,
 „ alleen bezetting te mogen leggen in de Steden
 „ en Kasteelen van Namen en Doornik , in
 „ de Steden Meenen , Veurne , Warneton ,
 „ Yperen en het Fort de Knokke , mids zy 'er
 „ geene troepen toe gebruikten van eene Mo-
 „ gendheid , die by den Keizer verdagt , of
 „ met hem in oorlog ware. Doch in Dender-
 „ monde zou men gemeene bezetting leggen ,
 „ waarover de Keizer egter eenen Bevelheb-
 „ ber zou fteflen , die , zo wel als de Onder-
 „ Officiers , aan de Staaten zou zweeren , dat
 „ hy nooit iet in de Stad doen , of toelaaten
 „ zou , welk nadeelig zou konnen zyn aan hun-
 „ nen dienst ; uit hoofde van welken eed , hy
 „ gehouden zou zyn , doortogt te verleenen
 „ aan de Staatfche troepen , die , in een maa-
 „ tig getal tevens , zulks zouden begeeren. De
 „ Staaten zouden , ten hunnen koste , Bevel-
 „ hebbers fteflen over de Plaatsen , hun ter be-
 „ waaringe afgeftaan , mids daartoe niet kie-
 „ zende Perfoonen , die by den Keizer onaan-
 „ genaam , of , om byzondere redenen , ver-
 „ dagt waren : welke Bevelhebbers , in opzig-
 „ te van Krygszaaken , volkomenlyk , aan de
 „ Staaten onderworpen zouden zyn ; doch ook
 „ den eed van getrouwheid moeten doen aan
 „ den Keizer , en zig met geene andere zaa-
 „ ken

„ ken moeijen. Zy zouden 's Keizers alge-
 „ meenen Landvoogd de gewoonlyke eer moe-
 „ ten bewyzen, en hem zelfs 't woord laten
 „ geeven, wanneer hy komen mogt in de Plaat-
 „ fen, ter hunner bewaaringe staande. De
 „ Keizer stontd den Staatfchen troepen in de
 „ bezettingen vrye Godsdienstoefening toe,
 „ zonder dat egter de Plaatfen, daartoe ge-
 „ schikt, de uiterlyke gedaante van Kerken
 „ zouden mogen hebben. Voorts, zou de
 „ Godsdienst, onder de inwooners der Oos-
 „ tenryksche Nederlanden, blyven, als ten
 „ tyde van Karel den II. Men zou den Staat-
 „ fchen troepen krygs- en mondbehoefsten en
 „ stoffe tot kleeding mogen toevoeren, zon-
 „ der eenige regten of tollen te betalen. De
 „ Staaten zouden hunne troepen mogen ver-
 „ leggen, en heen en weder door Brabant en
 „ Vlaanderen doen trekken, naar welgeval-
 „ len; mids zy aan geene vyandyke Mogend-
 „ heid behoorden, noch zig, ergens door,
 „ verdagt gemaakt hadden. In tyd van oor-
 „ loge, zou men, in de Plaatfen, die meest
 „ bloot gesteld waren, zo veele Staatfche troe-
 „ pen ontvangen, als men, onderling, zou
 „ geraaden vinden. De Staaten zouden de Bar-
 „ riere-Plaatfen mogen versterken, op hunne
 „ eigen' kosten; doch geene nieuwe Vestin-
 „ gen aanleggen, dan met kennisse van den al-
 „ gemeenen Landvoogd. De Keizer zou zorg-
 „ draagen, dat de brieven en boden der Ver-
 „ eenigde Gewesten vryen toegang zouden heb-
 „ ben naar de Barriere-Plaatfen, mids zy gee-
 „ ne Koopmans- of andere byzondere brie-
 „ ven medebragten. Zo ééne der Barriere-

1715. „ Plaatsen mogt aangetast worden, zou het
 „ den Staaten vrystaan, bezit te neemen van
 „ de Steden en Plaatsen op de Demer, van de
 „ Schelde tot aan de Maaze, alwaar zy ook
 „ verschanfingen, linien en overfroomingen
 „ zouden mogen maaken. Om te voorkomen,
 „ dat men, gelyk in den jongsten oorlog, het
 „ Leger zou behoeven te verzwakken, door
 „ het onderhouden van een aanmerkelyk ge-
 „ tal troepen in Vlaanderen, zou de Keizer
 „ den Staaten afstaan zulke Sterkten en zo
 „ veel Lands in Oostenryksch Vlaanderen, als
 „ vereischt werdt, om aldaar de noodige
 „ overfroomingen te maaken, en dezelve
 „ wel te dekken, van de Schelde af, tot aan
 „ de zee toe. De grenzen der Staaten in
 „ Vlaanderen zouden, derhalve, voortaan,
 „ beginnen, van de zee, tusschen Blankenburg
 „ en Heist, ter plaats daar geene duinen wa-
 „ ren, mids zy geene sluizen aan de zee maak-
 „ ten, noch gedoogen, dat 'er eenige Dor-
 „ pen, of huizen, of vischerswooningen wer-
 „ den aangelegd; ook niet, dat de dyken ver-
 „ minderd, of de ingezetenen van Oosten-
 „ ryksch Vlaanderen benadeeld werden, zo zy
 „ aldaar eenige Sterkten wilden sfigten. Van
 „ den genoemden post, zou men eene lyn
 „ trekken op het Gootewegje: voorts, op
 „ Heist, den Driehoek en Zwartefluis, en het
 „ Fort S. Donaas, welk Fort den Staaten werdt
 „ afgestaan, met het Land benoorden de lyn,
 „ mids de fluisdeuren in 't gemelde Fort, in
 „ tyd van vrede, afgenomen bleeven. De
 „ nieuwe grenzen der Staaten zouden zig, van
 „ S. Donaas, strekken tot aan 't Fort van S.
 „ Job,

„ Job, van waar men weder komen zou tot
 „ de ouden, digt by Middelburg: de oude
 „ grenzen volgende, langs den Zydelingsdyk,
 „ tot daar de Ekelose watergang en waterloop
 „ in ééne fluis famenkwamen. Van hier, zou
 „ men den Graafjansdyk volgen tot Boekhou-
 „ te, van waar men, met eene regte lyn voort-
 „ gaan zou, tot de oude grenzen toe. 't Ge-
 „ ne benoorden deeze lyn lag werdt den Staa-
 „ ten insgelyks, afgeftaan. In oorlogstyd,
 „ zouden de Staaten de fluizen in den Zy-
 „ delings- en Graafjansdyk mogen sterken en
 „ bezetten, om dus de overftrooming van
 „ Boekhoute tot aan 't Kanaal van Sas van
 „ Gend te behouden. De grenzen van Sas van
 „ Gend zouden tot op tweeduizend meetkun-
 „ dige fchreden uitgefprekt zyn, mids daar
 „ onder geene Dorpen begreepen waren. Tot
 „ behoudenis der Beneden-Schelde, en der
 „ gemeenfchap tufchen Staats Brabant en
 „ Staatsch Vlaanderen, ftondt de Keizer den
 „ Staaten af de Polder en het Dorp den Doel,
 „ en de Polders S. Anna en Ketenesfe. Zo
 „ dra de Barriere werdt aangetast, zou de
 „ Keizer den Staaten de bewaaring overgee-
 „ ven van het Fort de Peerle, en van de flui-
 „ zen, tufchen dit Fort en het Fort Maria,
 „ mids zy dit Fort en deeze fluizen, benevens
 „ die van den Zydelings- en Graafjansdyk,
 „ hem, na 't eindigen des oorlogs, wederom
 „ overgaven. In vredeftyd, zouden de Staaten
 „ geene overftroomingen mogen maaken, en
 „ in tyd van oorlog, niet dan met kennis van
 „ den algemeenen Landvoogd; zullende zy
 „ ook de inwooners van Oostenryksch Vlaan-

1715. „ deren moeten schadeloos stellen, indien de-
 „ zelve, ter oorzaake van de overgifte eeni-
 „ ger sluizen, eenig nadeel lyden mogten.
 „ Over de verplaatfing der Komptoiren, die,
 „ ter gelegenheid deezer veranderinge in de
 „ grenzen, zou moeten gefchieden, zou men
 „ elkanderen nader verftaan. De inkomsten,
 „ welken plagten getrokken te worden, uit de
 „ Landen, die nu aan de Staaten werden af-
 „ geftaan, zouden begroot, en van den jaar-
 „ lykſchen onderftand van vyfmaal honderd-
 „ duizend Ryksdaalders afgetrokken worden.
 „ De Roomsche-Katholyke Godsdienst zou,
 „ in deeze Landen, geoefend worden, gelyk
 „ ten tyde van Karel den II. Ook zouden de
 „ inwooners hunne Privilegien blyven behou-
 „ den. 't Fort Roodenhuizen zou geflegt, en
 „ de gefchillen over 't Kanaal van Brugge ge-
 „ laaten worden aan de uitspraak van onzydi-
 „ ge zegsluiden, wederzyds te kiezen; zul-
 „ lende die van Sluis egter, door het afstaan
 „ van het Fort S. Donaas, niet begreepen wor-
 „ den, eenig meerder regt op dit Kanaal ver-
 „ kreegen te hebben, dan zy te vooren had-
 „ den. Voorts, ftondt de Keizer den Staaten
 „ voor eeuwig, en in volkomen' *Souverainiteit*
 „ *en eigendom* af, in het Overkwartier van Gel-
 „ derland, de Stad Venlo met haar Regtsge-
 „ bied en 't Fort S. Michiel, benevens het
 „ Fort Stevenswaard, met dezelfs grond,
 „ en zo veel lands, als vereifcht werdt, om
 „ de werken aan deeze zyde der Maaze te
 „ vergrooten, zullende hy nimmer gedoogen,
 „ dat iemant eenige Sterkte, hoe genaamd,
 „ ftigte, op eene halve myl na aan dit Fort.
 „ Voorts

„ Voorts stondt hy hun af het Ampt Mont-
 „ foort (de Dorpen Zwalmt en Elmt uitge- 1713.
 „ nomen), bestaande in de Steden Nieuwstad
 „ en Egt, en elf Dorpen, om het te bezitten,
 „ gelyk Karel de II. het bezeten hadt, behou-
 „ dens het regt, welk den Koning van Pruis-
 „ sen zou mogen toekomen, en mids dat alle
 „ Geestelyke en weerdlyke voorregten in vol-
 „ le kragt bleeven, en de oefening van den
 „ Roomsch Katholyken Godsdienst stand hieldt,
 „ gelyk te vooren. Ook zouden, hier, alle
 „ Wethouders van deezen Godsdienst moe-
 „ ten zyn. De Bischoep van Roermonde zou
 „ de geestelyke *beneficien* begeeven; doch niet
 „ dan aan Perfoonen, den Staaten aange-
 „ naam. Met de Stad Egt, zouden de Staa-
 „ ten niet geagt worden te hebben verkreegen
 „ het regt van beroep van het Kapittel van
 „ Thoorn. Doch 't zou hun vrystaan, voor de
 „ inwoners deezes Lands, een Hof van be-
 „ roep op te regten, waar zy, binnen dit Ge-
 „ west, wilden. De regten op de Maaze zou-
 „ den niet vermeerderd noch verminderd mo-
 „ gen worden, dan met gemeen goedvinden;
 „ zullende den Keizer de regten genieten, die
 „ te Roermonde en te Navaigne, en de Staa-
 „ ten de regten, die te Venlo plagten gehee-
 „ ven te worden. De Staaten zouden den Kei-
 „ zer te gemoet komen, in het voldoen der
 „ renten van honderd en twintig en tagtigdui-
 „ zend guldens, voor welken, deeze regten,
 „ in den jaare 1687, ten behoeve van wylen
 „ Koning Willem den III, verbonden waren,
 „ Ook zouden de Staaten hun aandeel draa-
 „ gen, in de schulden van het Overkwartier,

4715. „ De Stukken en Papieren van het Overkwartier zouden, gelyk te vooren, blyven te
 „ Roermonde; doch de Gemagtigden der drie
 „ Mogendheden zouden 'er eene Lyst van maaken, van welken men ieder een affchrift bekomen zou; volgens welk affchrift, elk altoos een egt dubbeld zou konnen vorderen van 't gene hem aanging. Om den Staaten te gemoet te komen, in het onderhouden, sterken en bezetten der Barriere-Plaatsen, zou de Keizer hun, jaarlyks, betaalen vyfhonderdduizend Ryksdaalers, of twaalfhonderd en vyftigduizend guldens Hollandsch geld, boven de inkomsten van hun gedeelte van het Overkwartier van Gelderland, en boven de kosten op de wooningen der troepen: waar voor de beste inkomsten der Oostenryksche Nederlanden, nader uitgedrukt in het afgezonderd punt van dit Verdrag, verbonden zouden zyn: wordende den Staaten de magt gegeven, om, by mangel van voldoening op den vervalldag, de Ontvangers dier inkomsten, by panding en bedwang, tot betaaling te noodzaaken. De Keizer bevestigde, wyders, de voorwaarden, op welken, de Steden en Gewesten der Oostenryksche Nederlanden, aan zyne zyde, waren overgegaan, en in 't algemeen alles, wat, door Groot-Britanje en de Staaten, geduurende derzelve bewind over deeze Landen, verrigt was. De Keizer beloofde de penningen te zullen voldoen, welken de Staaten, ten dienste van Koning Karel den II, hadden doen ligten, en die agt millioenen driehonderd zesennegentig.

„ tigdruizend guldens beliepen: midsgaders de
 „ kosten, welken zy, geduurende hun bewind
 „ over de Oostenryksche Nederlanden, tot
 „ behoudenis derzelven, hadden moeten maa-
 „ ken, en tot verval van welken, zy vier mil-
 „ lioen zeshonderd agttienduizend negenhon-
 „ derd vyfenvyftig guldens hadden opgeno-
 „ men. De uitgaande en inkomende regten,
 „ op waaren, gaande naar of komende van
 „ Groot-Britanje of de Vereenigde Gewes-
 „ ten, uit of in de Oostenryksche Nederlan-
 „ den, zouden geregeld blyven op den tegen-
 „ woordigen voet, tot dat men, wegens een
 „ nader Verdrag van Koophandel, zou over-
 „ eengekomen zyn. Voor 't overige, zou de
 „ Koophandel en 't gene daar van afhing,
 „ tusfchen de ingezetenen der Oostenryksche
 „ en Vereenigde Nederlanden, blyven op den
 „ voet, als by 't Verdrag van Munfter be-
 „ raamd was. De Vestingwerken van 't Kas-
 „ teel van Luik en van Huy zouden, op kos-
 „ ten van 't Land van Luik, geflegt worden,
 „ zonder immer wederom te mogen worden
 „ hermaakt; zullende deeze flegting, binnen
 „ drie maanden, moeten gefchieden. De Ko-
 „ ning van Groot-Britanje verbondt zig tot
 „ de handhaavinge van dit Verdrag, welk,
 „ door de handelende Mogendheden, binnen
 „ zes weeken, zou moeten bekrachtigd wor-
 „ den (w).” Doch, ten opzichte van het punt,
 „ welk de flegting van Huy en 't Kasteel van
 „ Luik betrof, verklaarden de Staatsche Gevol-
 „ mag-

(w) Zie Groot-Plak atb. V. Deel, M. 522. DU MONT Corps
 Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 458. LAMBERTI Tom. IX. p. 24.
 ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 37.

1715. magtigden, dat zy daarin niet konden bewil-
 ligen, dan onder deeze voorwaarden „1. dat
 „ de Prins en Staaten van Luik afitand zou-
 „ den doen van de klagten, welken zy, op
 „ den Ryksdag, hadden ingebracht, tegen de
 „ sigting der Sterkte op den S. Pietersberg,
 „ tegen over Maastricht, door de Staaten. 2.
 „ dat men hun ook genoeg gawe, wegens
 „ hunne eifchen op Bon; 't zy door het fleg-
 „ ten deezer Vestinge, of door overeen te
 „ komen omtrent de bezetting, welke men 'er,
 „ tot gemeene veiligheid, in zou mogen leg-
 „ gen (x).” Terftond na 't uitwifelen der
 bekrachtigingen van 't Verdrag van Barriere, nam
 Johan van den Berg, Gevolmagtigde der Staa-
 ten tot de Regeeringe der Oostenrykfche Ne-
 derlanden, uit den naam van hunne Hoog-Mo-
 gendheden en van zyne Majesteit van Groot-
 Britanje, met eenen brief, affcheid van de Raa-
 den en Kollegien van Regeeringe aldaar, de-
 zelve ontftaande van den eed, aan de twee
 Mogendheden gedaan (y).

XVIII. Het Verdrag van Barriere bevestigde de
 Aanmer- Staaten eerst in 't bezit van 't gene zy, by
 kingen eenen twaalfjaarigen oorlog, gewonnen, en by
 over het de Utrechtſche Vrede bedongen hadden. Zy
 Verdrag verkreegen zig, by het zelve, den eigendom
 van Bar- en opperſte magt over een aanmerkelyk ge-
 riere. deelte van het Overkwartier van Gelderland,
 en over een klein gedeelte van Vlaanderen;
 waardoor zy de grenzen van hunnen Staat,
 beide ten oosten, en ten westen naar den kant
 van

(x) *Voiez* LAMBERTI *Tom. IX. p. 46.*

(y) ROUSSET *Recueil Tom. I. p. 78.*

van Zeeland, in grooter veiligheid gesteld zagen dan te voeren. Voorts, dekten zy zig, 1715.
tegen vyandyke onderneemingen, van den kant van Frankryk, door het leggen van bezettingen, in Namen aan de Sambre en Maaze, in Doornik aan de Schelde, in Meenen en Warneton aan de Leye, in Yperen en 't Fort de Knokke, aan een water, welk gemeenschap met Nieuwpoort hadt, en in Veurne, aan de Vaart, tusfchen de laatstgemelde Stad en Duinkerken. Alle welke Plaatsen dicht aan de grenzen van Fransch Vlaanderen gelegen waren, en overweldigd moesten worden, eermen, van deezen kant, op 't grondgebied van den Staat komen kon. Men was, hier te Lande, in 't algemeen, vergenoegd, over 't sluiten van 't Verdrag van Barriere, hoewel sommigen meenden, dat het leggen van genoegzaame bezettingen in afgelegen Plaatsen, en het onderhouden van de Vestingwerken derzelven, den Staat zou inwikkelen in kosten, welken de dienst, dien men zig van deeze Barriere beloofde, niet zou kunnen opweegen. De afgelegenheid der Barriere-Plaatsen zou ook, dagt men, aanleiding geeven, dat de toevoer derwaards lighter zou kunnen belet worden. Doch, van den anderen kant, werdt aangemerkt, dat de Spaansche Nederlanden, altoos, na de Munstersche Vrede, waren aangezien, als eene noodzaakelyke Barriere voor den Staat; dat het vermogen derzelven, sedert, en vooral na het sluiten der Pyrenee'sche Vrede, nogtans, zo geweldiglyk was afgenomen, dat zy, uit zig zelve, niet in staat waren, om tot eene Barriere te verstreken. Dat zy ook niet meer onder-

1715. dersteund werden uit Spanje, gelyk voorheen. Dat zy, derhalve, geene Barriere voor den Staat konden zyn, zo zy niet met Staatsch krygsvolk bezet werden. Dat dit Krygsvolk of staan moest onder Oversten, die niet van de Staaten afhingen, of onder Oversten, die door de Staaten werden aangesteld. Dat men, van het eerste, de nadeelige gevolgen ondervonden hadt, in den aanvang deezer eeuwe, toen de Staatfche troepen, onder vreemd bevel staande, en nevens vreemde troepen in bezetting leggende, eer men 't verwagte, genoegzaam krygsgevangen waren gemaakt. Dat men, hierom, het regt, om alleen bezetting te mogen leggen in de Barriere-Plaatsen, onder zyne eigen' Oversten, wysfelyk, bedongen hadt. Dat de afgelegenste Barriere-Plaatsen, Namen, Doornik en Meenen, de vyandlykheden verst van de grenzen hielden. Dat Yperen en Veurne Staatsch Vlaanderen dekten, en nader by waren; en de overigen niet zo afgelegen, als verscheiden' Grensfeden. Uit al het welke, men opmaakte, dat men den Staat niet beveiligen kon, zonder zig zulk eene kostbaare Barriere te verkrygen (z).

XVIII. Doch het Verdrag van Barriere was nog Onlusten, niet lang geslooten geweest, of het gaf gelegenheid tot eenige moeilykheden, waarvan wy ter gelegenheid van dit Verdrag kortelyk gewaagen moeten. De Keurvorst van de Palts gaf den Staaten, omtrent den aanvang ontstaan met den Verdrag van Wintermaand, te kennen, dat de Keizer hem het Hertogdom Limburg hadt afgestaan, tot dat hy bekwaamer gelegenheid hebben zou, om

(z) Petitie voor 't jaar 1715, by LAMBERTI Tom. IX. p. 3406

om hem de dienften te vergelden, welken hy den Huize van Oostenryk, in den jongften oorlog, gedaan hadt. De Staaten hielden zulk een' afftand te ftryden met het Verdrag van Barriere, waarby beraamd was, dat de Spaanfche Nederlanden, voor altoos, aan het Huis van Oostenryk zouden moeten blyven. Ook waren de inkomsten van dit Hertogdom byzonderlyk verbonden, voor zekere penningen, welken de Staaten, ten behoeve des Keizers, hadden opgenomen. Zy begeerden, hierom, op den Keurvorst, dat hy 's Keizers aanbieding van de hand weeze. Men wierp hun tegen „ dat zy zelve hadden gedoogd, dat een „ gedeelte van 't Overkwartier van Gelder- „ land aan Pruifen, en een landgoed van der- „ tigduizend Ryksdaalers inkomen, uit Lu- „ xemburg of Limburg, aan de Prinfesse van „ Urfin was afgestaan. Dat zy, daarenboven, „ het Hertogdom Limburg, reeds in den jaa- „ re 1703, hadden overgegeeven aan den te- „ genwoordigen Keizer, waarom het Verdrag „ van Barriere, welk alleen sprak van Gewes- „ ten en Steden, die zy nu afftonden, niet „ op dit Hertogdom zien kon.” De Staaten bleeven egter by hun gevoelen. Die van de Oostenryksche Nederlanden beweerden ook, dat zulk een afftand met hunne Privilegien ftreedt. Men zocht de Staaten gerust te stellen, dat de Keizer geen ander gedeelte der Oostenryksche Nederlanden vervreemden zou, zo zy in den afftand van Limburg bewilligden. Doch men deedt vergeeffche moeite. De Staaten bragten zelf, by deeze gelegenheid, ver- fcheiden' bezwaarniffen in by den Keurvorst

1715.

vorst van
de Palts
wegens
Lim-
burg;

van

1715. van de Palts; vooral, klaagden zy, over de ingezetenen van 't Land van Ravestein, die, met het minste hooge water, hunne dykaadjen doorstaken, en 't Land tusschen Maas en Waal lieten onderloopen, en andere ongeregeldheden bedreeven, op de grenzen. Nogtans, tradt men, in de Lente des jaars 1716, in nadere onderhandeling met het Paltfische Hof. Men vorderde eenige voorwaarden, op welken men in den afstand van Limburg schein te zullen bewilligen. Men ruimde zelfs het Steedje Kesfenich, in 't Overkwartier van Gelderland, waar op de Keurvorst regt hadt. Doch also men, kort hierna, vernam, dat de oefening van den Hervormden Godsdienst, in 't Hertogdom Limburg, belet werdt, toonde men zig wederom ongenegener, om den afstand te gedoogen. De dood van den Keurvorst, die hierop volgde, was oorzaak, dat de afstand niet voltrokken werdt (a), en in 't jaar 1717, werdt het Hertogdom Limburg, wederom, met het Hertogdom Brabant vereenigd, daar het, eerst na de dood van Karel den II, van afgescheiden geweest was (b).

en met
den Keur-
vorst van
Keulen,
wegens
Huy,
Luik en
Bon.

Het slegten en overgeeven van Huy en van 't Kasteel van Luik draalde eenigen tyd, om dat men den Staaten nog geen genoeg gaf omtrent Bon, waarvan niet gewaagd was, in het Verdrag van Barriere. De Staaten hadden nog bezetting in deeze drie Plaatsen, en zогten zelfs de bezetting van Bon, die zwak was, met een Regiment te versterken; doch zy ontmoet-

(a) LAMBERTI *Tom. IX. p. 46—49, 418—431.*

(b) *Suppl. au Corps Dipl. Tom. III, P. II. p. 145.*

moetten hierin zo veel tegenstands, dat zy den toelig staaken moesten. Van wege den Keizer, werdt toen zeer gedrongen op de ont-ruiming der Vestinge, uit kragte van de Utrechtsche Vrede. Aan 't Fransche Hof, werden, derhalve, poogingen gedaan, om de Regeering te beweegen, tot de handhaving deezzer Vrede, in gevolge van welke Bon geslegt behoorde te worden. De Ambassadeur Buys stontd hierop sterk, in verscheiden' gesprekken met de Torcy en met den Hertoge-Regent zelve (c). Maar van 's Keizers zyde, werdt, in den Haage, beweerd, dat het Verdrag van Baden niet vorderde, dat Bon geslegt, maar in tyd van vrede, alleen door burgers, bezet werdt. Daarenboven, werdt aangetoond, dat de Vestingwerken van Bon zo vervallen waren, dat de Stad, daar de Keurvorst van Keulen zyn gewoon verblyf hielt, geheel open leggen zou voor nagtroovers, zo men ze nog van haaren ouden muur berooven wilde. Men werdt het egter niet eens. De Keurvorst besloot, eindelyk, tot daadelykheden te komen. Hy deedt, in Slagtmaand, eenige troepen trekken in de buitenwerken van Bon, die, op den zestienden, heimelyk, in de Stad wisten te geraaken, en nog voor 't einde des jaars, de weinige Staatsche manschap, die hier nog lag, met geweld, ter poorte uit dreeven (d). De Staaten, hiervan berigt bekomen hebbende, waren 'er zo misnoegd over op den Keurvorst, dat zy zynen Resident bevel gaven, om binnen drie

1715.

De Staatsche bezetting wordt verdreeven uit Bon.

(c) Misiven van den extr. Amb. Buys van 3 Juny 4 Oktob. 1715.

(d) Refol. Holl. 17 Decemb. 1715. bl. 917.

1715.

drie etmaalen het Land te ruimen. Ook vor-
 derden zy voldoening, wegens den hoon, hun
 aangedaan. De Keizer zelf verstondt, dat hun
 geene voldoening geweigerd kon worden. Ook
 arbeidde de Koning van Groot-Britanje, ten
 deezen einde, aan 't Weener Hof. De Keur-
 vorst boodt, eindelyk, aan, dat hy de Staaten
 schriftelyk verschooning verzoeken wilde, we-
 gens 't gebeurde te Bon: waarmede men zig
 niet voldaan hielt, in den Haage. 't Geschil
 tuschen de Staaten en den Keurvorst werdt
 slepende gehouden, tot in 't jaar 1717, wan-
 neer men, eindelyk, door bemiddeling van den
 Keizerlyken Resident, Baron van Heems, op
 den twee-entwintighen van Zomermaand,
 overeenkwam „ dat de werken van 't Kasteel
 „ van Luik, naar den kant der Stad, zouden
 „ worden gelaaten, gelyk zy geweest waren
 „ voor den oorlog, en dat de overigen zou-
 „ den geslegt worden: waarna de Staatsche
 „ bezetting 't Kasteel zou ruimen. Dat het
 „ Kasteel van Huy volkomenlyk geslegt, en
 „ daarna eerst aan den Keurvorst overgege-
 „ ven zou worden. Dat de flegting van bei-
 „ de de Kasteelen geschieden zou, op kosten
 „ der Staaten van Luik, en dat de twee Ves-
 „ tingen nimmer wederom zouden mogen ver-
 „ sterkt worden. Dat men alle de buitenwer-
 „ ken van Bon zou doen flegten, buiten kos-
 „ ten van hunne Hoog-Mogendheden. Dat
 „ de Sterkte op den S. Pietersberg, door de
 „ Staaten gestigt, zou in wezen blyven, zon-
 „ der dat zy egter, over den grond, die tot
 „ Luikerland behoorde, eenig meerder regts-
 „ gebied zouden mogen oefenen, dan over
 „ den

Over-
 eenkomst
 met den
 Keur-
 vorst.

„ den grond van andere Vestingwerken van
 „ Maastricht, die, insgelyks, op Luikschen
 „ bodem gelegen waren. Dat het geschut en
 „ de krygsbehoefden, binnen Bon gevonden,
 „ en den Staaten toebehoorende, hun te rug
 „ gegeven zouden worden, en dat de Keur-
 „ vorst de agterfallen voldoen zou aan den
 „ Staatfchen bevelhebber en bezetting van Bon,
 „ die over hunne betaaling beding gemaakt
 „ hadden met het Keurvorstelyk Kapittel. Dat,
 „ eindelyk, zyne Keurvorstelyke Doorlugtig-
 „ heid, wegens het gebeurde te Bon, eenen
 „ beleefden brief schryven zou aan de Staa-
 „ ten (e).” Dit geschiedde, sedert, ende ove-
 „ rige punten van het Verdrag werden, insgelyks,
 „ genoegzaam naargekomen (f).

1715.

De Koning van Pruissen hadt ook merkely-
 ke zwaarigheden ingebracht, tegen het punt van
 het Verdrag van Barriere, welk het Overkwartier
 van Gelderland betrof. Hy beweerde „ dat
 „ de Sterkte S. Michiel gelegen was in het ge-
 „ deelte, welk hem was afgestaan; dat om
 „ Stevenswaard en Venlo land lag, welk on-
 „ der zyne Domeinen te Montfoort, onder
 „ Kriekenbeek en Middellaar, en derhalve aan
 „ hem behoorde; dat men alleen van regten
 „ en tollén te Venlo en te Roermonde ge-
 „ waagd hadt, zonder te spreken van 't ge-
 „ ne hy regt hadt te heffen; dat men, einde-
 „ lyk, over de Stukken en bescheiden van 't
 „ Overkwartier schikkingen hadt gemaakt, in
 „ zyn

XIX.
 Verschil
 met den
 Koning
 van
 Pruissen,
 over 't
 Regtsge-
 gebied in
 't Over-
 kwartier
 van Gel-
 derland.

(e) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 490.*
ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 442.

(f) *Voiez LAMBERTI Tom. IX. p. 66—87, 403—417.*
Tom. X. p. 177—95.

1715. „ zyn nadeel, onaangezien hy verre het grootste gedeelte van dit Gewest bezat.” Men handelde lang, in den Haage, over deeze bezwaarnisfen. De Staaten gaven zig veel moeite, om derzélver ongegrondheid, schriftelyk, aan te wyzen. Doch daar verliep nog een geruime tyd, eer men, over een gedeelte der zelve, eens werdt (*g*). Ondertusfchen, regelden de Staaten, in Slagtmaand des jaars 1716, met den Koning van Pruifsen, de grenzen in de Peel, gelegen tusfchen de Meiereye van 's Hertogenbosch en het Ampt van Kesfel, in 't Overkwartier van Gelderland (*h*), waar over, insgelyks, gefchil geweest was. Wyders, was 'er ook twist gereezen, met den Keizer, over de grensfcheiding in Vlaanderen, die niet voor 't jaar 1718 vereffend werdt: op welk jaar, wy 'er, kortelyk, van gewaagen zullen. Keizer Karel de VI. midlerwyl, de Regeering der Spaanfche, nu Oostenrykfche Nederlanden aanvaard hebbende, ftede Prins Eugenius van Savoje, tot algemeenen Landvoogd over dezelve, aan: in wics naam, de Regeering werdt waargenomen, door *Herkules Jozef Louis Turinetti*, *Markgraave de Prié*. De Keizer maakte, in 't jaar 1718, nog eene merkelyke verandering, in de Regeering der Oostenrykfche Nederlanden, dezelve brengen de op eenen voet, welken men hielt beter overeen te komen met hunnen tegenwoordigen toestand. De Raad van Staate, de Geheime Raad en de Raad der Geldmiddelen, die elkan-

(*g*) LAMBERTI *Tom. IX. p. 50—66, 431—441, 443.*
 (*h*) *Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 543. Du MONT Corps Diplom. Tom. VIII. P. I p. 431.*

kanderen plagten gelyk te staan, in rang en gezag, werden vernietigd, en, in de plaatse derzelve, één Raad van Staate aangesteld. Wyders, werdt de Regeering, grootendeels, naar de Fransche geschikt (i).

1715

Aan 't Hof van Madrid was, onlangs, eenige verandering voorgevallen. De Koningin was op den veertienden van Sprokkelmaand des jaars 1714 overleeden (k); en de Koning, sedert, voor de tweedemaal, in Huwelyk getreden met *Elizabet Farnese*, Dogter van *Odoard den II, Hertoge van Parma*, die, tegen 't einde des jaars, in Spanje komende, de Prinses van Ursins, terstond, van 't Hof verzonden hadt. Zy begaf zig, eerlang, naar Frankryk, daar zy minnelyk bejegend werdt. Ik vind, dat zy, aldaar zynde, voornam, naar Holland te vertrekken, en zig, met der woon, te Utrecht, neder te slaan (l). Doch ik weet niet, of zy dit voorneemen voltrokken heeft. Haare ongenade werdt, in 't gemeen, toegeschreeven aan zekere onbeleefdheid omtrent de nieuwe Koninginne, toen zy dezelve, voor eerst, ontmoette, te Guadalaxara. Ook meent men, dat zy te veel vermogt op den Koning, wiens genegenheid de Italiaansche Prinses voor zig alleen begeerde (m). Ondertuschen, verviel, met de ongenade der Prinsesse van Ursins, het geschil over het Landgoed van dertigduizend Ryksdaalers, haar uit Luxemburg of Limburg be-

XX.
Handeling in
Spanje.(i) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 510.*(k) *LAMBERTI tom. VIII. p. 556.*(l) *Misive van den exr. Ambass. Buys van 14, 25 July April 3 May 1715.*(m) *LAMBERTI Tom. IX. p. 150, 151.*

1715. beloofd; welk de Vrede met Frankryk en met Spanje zo lang hadt tegengehouden. Eenigen tyd na 't fluiten der Vrede met Spanje, hadden de Staaten beslooten, een' buitengewoon Gezant derwaards te zenden, waartoe de Heer *Joan Willem van Ripperda*, Vryheer van Poelgeest, benoemd werdt (n). In Hooimaand deezes jaars, kwam hy aan te Madrid, daar hy zyn werk maakte van het bevestigen van het goed verftand, welk tusschen Filips den V. en de Staaten hersteld was, door de Vrede. Ook zocht hy eenige voordeelen te bedingen voor den Koophandel. De Staaten bekleedden hem, federt, op zyn verzoek, met de waardigheid van *Ambassadeur* (o), zonder dat egter zyne wedde verhoogd werdt. De Koning van Spanje hadt den *Markgraaf van Miraval*, in die hoedanigheid, herwaards gezonden, die egter niet lang in den Haage bleef. Ripperda vernam, kort na 't overlyden van Lodewyk den XIV, uit den Abt *Julius Alberoni*, die thans zeer gezien was by den Koning „ dat hunne „ Majesteiten zig niet dagten te moeijen met „ de Regeering van Frankryk, al werdt schoon „ de Koning geroepen tot het Regentschap, „ of tot de Kroone zelven, indien de jonge „ Vorst mogt komen te overlyden.” De Ambassadeur scheef den inhoud van zyn gesprek met den Abt over naar den Haage, met verzoek, dat men zyn schryven geheim hieldt. Hy voegde 'er by „ dat de Koningin veel gezags „ hadt in de Regeeringe:” 't welk,

kens,

(n) Resol. Holl. 13. 15 Dec. 1714. bl. 561. 572. 19 Jan. 22
Blaart 1715. bl. 70, 274. Europ. Merc. Jan.—Juny 1715. bl. 187.
(o) Resol. Holl. 19 Octob. 1715. bl. 757.

kens, overvloediglyk gebleeken is. In Gras-
 maand des volgenden jaaars, deedt Ripperda
 eerst zyne openbaare intrede te Madrid (p).

1714.

Het kaapen der Zweeden op de ingezetenen
 van den Staat hielt nog al aan (q). De Staaten
 hadden hunnen onderzaaten, reeds in 't voorlee-
 den jaar, vergund, geweld met geweld te mo-
 gen keeren, en alle genomen' schepen en goe-
 deren te mogen herneemen, waar zy ze ook aan-
 troffen; verklaarende zy, diergelyke ondernee-
 mingen der Zweeden niet anders te kunnen aan-
 zien, dan als *openbaare zeerooveryen* (r). De
 Zweedsche Gezant *Palmquist* stiet zig aan dit
 woord, en beklagde 'er zig over, by de Staa-
 ten. Men gaf voor, dat de Nederlandfche sche-
 pen genomen werden, om dat zy den Russen
 krygsbehoeften toevoerden; 't welk, zo 't ge-
 geschied was, buiten kennis, en tegen 't uitdrukke-
 lyk verbod der Staaten, was geschied. In Zwee-
 den, kwam, kort hierop, een Reglement uit,
 waarnaar de Kaapers zig hadden te voegen. Men
 meende, hierdoor, de ongeregeldheden te voor-
 komen, die in 't aanhouden en neemen der sche-
 pen gepleegd werden. Doch de Staaten vonden
 't bederfelyk voor den Koophandel in de Oost-
 zee. De Engelschen hadden dezelfde redenen van
 klaagen, over de Zweedsche kaaperyen. George
 de I. en de Staaten kwamen, derhalve, over-
 een, om eene Vloot in zee te brengen, die uit
 twee en dertig schepen van oorloge, twintig Er-
 gelsche en twaalf Staatsche, bestondt, en dien

XXI.
 De
 Zweed-
 sche Kaap-
 peryen
 houden
 nog al
 aan.

Groot-
 Britanje
 en de
 Staaten
 zenden
 eene
 de Vloot

(p) LAMBERTI Tom. IX. p. 131, 134, 475, 476, 712, 713, 714.

(q) LAMBERTI Tom. VIII. p. 302, 319, 350.

(r) Zie GROOT-Plakaatb. V. Deel, bl. 1631, 1633, 367.

1715. de, om de ſcheepvaart der beide volken te be-
 veiligen (s). Men nam deeze uitrusting, meer
 of min, kwaalyk, aan 't Franſche Hof, enſprak
 naar de Ooſtzee. van ook eene Vloot naar de Ooſtzee te willen
 zenden (t). Doch hiervan kwam niets. De
 Staatſche ſchepen ſtaken, onder bevel van den
 Schout by nagt *Henrik Grave*, in Bloei maand,
 in zee. In de Zont, voegden de Engelfchen
 onder *John Norris* zig by hen. De Engelfche
 Reſident te Stokholm dreigde, hierop, de
 Zweedſche Regeering, dat men alle Zweed-
 ſche ſchepen aanhouden zou, zoo het Hof den
 Koning, zynen Meester, geene voldoening
 gave. Men beriep zig op den Koning, die, ein-
 delyk, van Bender te rug gekeerd, en te Straal-
 zond aangekomen was. Doch hy was zo verre
 van iet te willen toegeeven, dat hy een Ver-
 drag weigerde te bekragtigen, waarby beraamd
 was, dat de Koning van Pruiffen Stettyn en
 Wismar bewaaren, en tegen de vyandlykhe-
 den der Ruſfen en Poolen beſchermen zou;
 ſchoon de Pruiffiſche troepen, in gevolge van
 dit Verdrag, reeds bezit genomen hadden van
 de eerſte deezer twee Steden (u). Maar Karel
 de XII, de Keurvorſtelyke Landen van Hano-
 ver dreigende met eenen inval, drong den
 Keurvorſt, Koning George, tot een Verdrag
 met Deenemarke en Pruiffen, waarby hem de
 Hertogdommen Breemen en Verden werden
 toegedeeld, mids hy, op 't inneemen derzel-
 ven, den oorlog verklaarde aan Zweeden;
 gelyk hy, in Wyn maand, deedt. De Hanover-
 ſchen

(s) Reſol. Holl. 16 May 1715. II 376.

(t) Miſſive van den extr. Amb. Buys van 3 Febr. 1715.

(u) *Voiez Du Mont Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 453.*

fche troepen voegden zig, hierop, by de Deen- 1715
 fchen en Pruiſiſchen, in Pomeran. Rugen en
 Iledom werden bemagtigd. Straalzond, van
 waar de Koning van Zweeden, op 't einde des
 jaars, ontweek naar Schoonen, viel den Bond-
 genooten, inſgelyks, in handen. Ten zelfden
 tyde, hadt men 't beleg geſlaagen voor Wismar,
 welk Karel de XII, te water, dagt te ontzet-
 ten. Hy begaf zig, ten deezen einde, naar
 Karelskroon, daar zyne Vloot gereed gemaakt
 werdt (y). De vereenigde Vloot der Engel-
 fchen en Staatschen, zig vergenoegende met
 het beſchermen der Koopvaardye, keerde eer-
 lang, wederom naar huis.

De Koning van Zweeden was niet alleen
 ten hoogſten misnoegd op Koning George, die
 zig in 't bezit van Breemen en Verden geſteld
 hadt, en Zweedsch Pomeran hielp overmees-
 teren; maar de Staaten hadden hem, dagt hy,
 ook reden tot klaagen gegeven, doordien zy
 gedoogd hadden, dat de Czaar van Musko-
 vie, zyn geſlaagen vyand, eenig volk wierf,
 binnen hun gebied (w). De Czaar was, van
 de andere zyde, ook op de Staaten te onvre-
 de, om dat zy, reeds eenige jaaren geleeden,
 de Zweeden met geld hadden onderſteund,
 waarvoor hun de tollan van Riga verpand wa-
 ren, welken de Czaar, met de Stad, in 't jaar
 1710, bemagtigd hadt. Ook waren 'er nog an-
 dere geſchillen gereezen over den Koophandel
 op Archangel, dien de Czaar wilde verleggen
 naar Petersburg. De Ruſſen hadden daaren-
 bo-

Nieuw
 misnoe-
 gen van
 Karelden
 XII. op
 de Staa-
 ten.

Onluſten
 met den
 Czaar
 van Mus-
 kovie.

(y) LAMBERTI *Tom IX. p. 217—313, 653. TINDAL Vol. XI.*
[or XXVI] p. 33—41. Europ. Merc. July—Dec. 1715. bl. 76.
 (w) LAMBERTI *Tom IX. p. 216.*

1715. boven, eenige Hollandfche Koopvaardyfchepen in den brand gefteken, te Elſingfors, voorwendende, dat dezelve zig begeven hadden onder de befcherming der Zweeden. Men handelde, over deeze en andere zaaken, federt eenen geruimen tyd, met den Prinſe *Boris Kurakin*, Ruſfiſchen Ambaſfadeur in den Haage (x). De Czaar boodt den Staaten een Verdrag van Zeevaart en Koophandal aan, voor het einde deezes jaars (y); doch het behaagde niet, en werdt hierom, niet voltrokken.

XXII.
Onluſten
met de
Porte en
met Ma-
rokko.

De Staaten raakten, omtrent deezen tyd, ook in eenig geſchil met de Turken. De Zeeuwen hadden, in den jongſten oorlog, een Franch Koopvaardyſchip genomen in den Archipel, waarin Koopmanſchappen waren geweest, in eigendom behoord hebbende aan eenige Arabieren. De Ottomanniſche Admiraal, door deeze Koopluiden bewoogen, zondt eenen Aga met hen naar den Haage, om de genomen goederen terug te vorderen; doch hy keerde onverrichter zaake naar huis, alzo men hem aanwees, dat de Verdragen, tuſſchen de Porte en de Staaten gemaakt, hen niet verbonden, om goederen te rug te geeven, die op een vyandlyk ſchip gevonden waren (z). De Keizer van Marokko dreigde ook, de Vrede met de Staaten te willen breken, hebbende hy hunnen Conſul doen vertrekken uit zyn Ryk. Ook werden 'er eenige ſchepen genomen, door die van Algiers en Salee. De

Staa-

(x) Reſol. Holl. 23 Juny, 18 Nov. 1713. bl. 313, 567. 8 Aug. 1715 bl. 579. LAMBERTI Tom. VIII. p. 782—793. Tom. IX. p. 214.—26.

(y) *Folez* DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 468.

(z) LAMBERTI Tom. IX. p. 330, 332.

Staatē zagen zig, derhalve, genoodzaakt, om verlofte geeven tot het kaapen op de Rooffche-
pen van Algiers en van de onderdaanen van Ma-
rokko (a), die, midlerwyl, beweerden, dat de
Staatē reden tot de vyandlykheden hadden ge-
geven, doordien zy de Slaaven niet hadden vry-
gekogt, die, ten tyde van het sluiten der jongste
Verdragen, te Algiers en elders, gevangen za-
ten; gelyk zy beloofd hadden. En inderdaad,
dit was tot nog toe agtergebleeven, of ter oor-
zaake van den buitenspoorigen prys, welken
men vorderde, of, by gebrek van penningen (b).
Men bleef dan, eenige jaaren, in oorlog met
de Barbaaren. De kryg, die, tuschen de Por-
te en den Staat van Venetie, ontstondt, gaf,
eerlang, aanleiding tot een verbod van den in-
voer in 't Turksche Ryk van allerlei waaren
van 't maakfel van Venetie, of 't gene 'er naar
zweemde; waarop, ook hier te Lande, 't ver-
voeren van diergelyke waaren naar Turkye
verboden werdt, ten ware zy, met het zegel
der Staatē, gemerkt waren (c).

Een geweldige stormwind uit den Noord-
westen hadt, in Lentemaand deezes jaars, mer-
kelyke overstromingen veroorzaakt in Hol-
land, Zeeland, Friesland en Groningerland.
Ook heerschte, hier te Lande, sedert eenigen
tyd, eene zwaare Sterfte onder 't Rundvee
(d), die verscheiden' jaaren geduurd heeft.
Het zuivel bleef nogtans niet hoog in prys,
ter oorzaake van den sterken aanvoer van
vreemd

1715.

XXIII.
Storm-
wind en
Sterfte
onder 't
Rund-
vee.

(a) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 331.

(b) LAMBERTI Tom. IX. p. 718, 719.

(c) LAMBERTI Tom. IX. p. 332—334, 565, 566.

(d) LAMBERTI Tom. VIII. p. 919.

1715. vreemd vee; hoewel dit niet geschieden kon; zonder dat 'er veel gelds om ten Lande uit raakte.

XXIV. Men hadt, sedert eenen geruimen tyd, een Plakaat tegen 't ontvangen van verboden' geschenken. gerugt verspreid onder 't gemeen, dat sommige Regenten zig, door geschenken, lieten beweegen tot ontrouw; welk gerugt zo veel ingang en geloof vondt, dat 'er de Staaten van sommige Gewesten kennis van namen. Die van Overysfel, en naderhand die van Utrecht schreeven 'er over aan de algemeene Staaten (e), die, eerlang, beslooten, dat de Leden van hunne Vergadering, die van den Raad van Staate, van de Generaliteits Rekenkamer, van de Admiraliteiten, van de Raaden van Brabant en Vlaanderen, van de Wethouders in de Generalitets-Landen, van de Bewindhebbers der Oost- en Westindische Maatschappyyen, en van de Gemagtigden tot het bewind over de nalatenschap van Koning Willem den III, by eede, belooven zouden, zig stiptelyk te zullen gedraagen, naar een Plakaat, welk, in Wintermaand, tegen het ontvangen van ongeoorlofde geschenken, in 't licht kwam (f).

De Graaf van Al-
bemarle,
schoon
in 't Hoo-
gerhuis
van En-
geland
plaats ge-
nommen

Arend Joost van Keppel, Graaf van Al-
bemarle, die, als Heer van Acquoi, in de Or-
de der Ridderfchap van Holland, beschreeven
was, hadt, in Grasmaand deezes jaars, in 't
Hoogerhuis van Engeland zitting genomen.
Sommigen hier te Lande oordeelden, derhal-
ve, dat men hem de zitting onder de Edelen
behoorde te ontzeggen: waartoe de Heer
Arend,

(e) *Voyez* LAMBERTI Tom. VIII. p. 913 — 919. Tom. IX. p. 334. 335.

(f) *Resol.* Holl. 20 Febr. 12 Octob. 1714. bl. 30. 439. 18 Dec. 1715. bl. 920. *Zie* GROOT-Plakaatb. V. Deel, bl. 664, 686.

Arend, Baron van Wasfenaer, Heer van Dui-
venvoorde, eenen voorflag deedt ter Vergade-
ringe van Holland. Doch men verftondt, dat
hy, reeds by 't leeven van Koning Willem, in
't Hoogerhuis gezeten hadt, en federt in de
Ridderschap befchreeven geweest was: waar-
om het niet voegzaam fcheen, dat hy thans
van dit regt, waarvan ook de Graaf van Port-
land gebruik hadt gemaakt, verfteken werdt.
Ook werdt, eerlang, beflooten, dat hy zyne
zitting in de Vergadering van Holland behou-
den zou, en te gelyk in 't Hoogerhuis van En-
geland plaats mogen neemen, mits hy, tot
het laafte, vooraf, verlof verzogt en verwierf
van de Staaten (g).

1715.
hebben-
de, be-
houdt
zitting
onder de
Edelen
van Hol-
land.

De buitengewoone Ambaffadeur Buys, die
zig nog in Frankryk bevondt, hadt, op zyn
ernftig en herhaald verzoek (h), verlof be-
komen, om wederom t'huiswaards te keeren,
en ftondt nu op zyn vertrek, toen hem ver-
fcheiden' gewigtige voorflagen gedaan werden,
onder verbindenis van de uiterfte geheimhou-
dinge: waardoor zyne herwaardsreize, nog
eenige weeken, verdraagd werdt. De Graaf
van Stairs hadt den Hertoge van Orleans, op
den tienden van Wynmaand, een Verdrag
voorgefteld, waarby men zig zou verbinden,
tot handhaaving der Proteftantfche opvolgin-
ge in Groot-Britanje, en, te gelyk, tot hand-
haavinge van de opvolginge tot de Franfche
Kroone, volgens de jongfte Akten van aftand.
De Hertog van Orleans vondt egter geen
fmaak

XXV.
Geheime
opening
van een
Verbond
tusfchen
Frank-
ryk,
Groot-
Britanje
en de
Staaten.

(g) Refol. Holl. 15 May 19 Dec. 1715. N. 372, 434.
(h) Miffive van den extr. Amb. Buys van 4 Octob. 1715.

1715.

Gefprek
tusfchen
den Hertog
van Orleans
en den
Ambasfa-
deur
Buys.

finaak in deezen voorflag, blootelyk, opgevat gelyk dezelve lag; doch floeg den Engelifchen Gezant een Verbond voor, tusfchen Frankryk Groot-Britanje en de Staaten, tot handhaaving van derzelve regten en bezittingen in Europa, volgens de jongfte Verdragen van Vrede: waartoe Stairs zeer neigde. Van deezen voorflag werdt Buys onderregt, door den Hertoge, die hem vraagde, *wat hy van zulk een Verbond dagt?* Hy verontfchuldigde zig heufchelyk, „niet juist, zo hy verklaarde, om dat hy bedugt was, dat de Akten, waarby de opvolging in Groot-Britanje en de afstand van de Kroone van Frankryk vastgesteld waren, „niet zouden naargekomen worden; maar „vooral, om dat de Vrede hem nog niet genoeg begroeid fcheen, om reeds een verdedigend Verbond aan te gaan; ook, om „dat hem niet bleek, wat men al zou hebben „te houden voor een geval, waarin 't Verbond zou moeten naargekomen worden, en „eindelyk, om dat een min magtige zeer voorzigtig zyn moest, in 't aangaan van verbindtenissen met magtiger; die ligtelyk voor „aanval hielden, 't gene geen aanval was, „en daardoor den min magtigen in groote „engten konden brengen.” De Hertog hernam „dat deeze bedenkingen vervielen, als „men aanmerkte, dat zyn voorflag toeval- „lig gefchied was, by gelegenheid van dien „des Graaven van Stairs, en dat hy onderfelled, „dat Groot-Britanje mede in 't Verbond „treeden zou.” Hy voegde 'er by „dat hy, „zo dra men maar begon te handelen, toonen zou, dat hy zig den Pretendent niet al- „leen

„ leen niet aantrok; maar dat hy deszelfs 1713.
 „ oogmerken zou zoeken te dwarsboomen,
 „ zo veel hy kon. Over de voorwaarden, en
 „ over den tyd van 't Verbond, zou men na-
 „ der kunnen handelen. Voorts, wist hy
 „ niet, dat iemand oorlog in den zin hadt, of
 „ 't moest de Keizer zyn, die, zo hy verstaan
 „ hadt, om den Turk aan te tasten, vyftig-
 „ duizend man, en onderhoud voor dezelve
 „ voor den tyd van tien jaaren, van 't Ryk
 „ geëischt hadt: welke eisch hem bedenkelijk
 „ was voorgekomen, konnende den kryg te-
 „ gen den Turk niet boven de twee jaaren
 „ duuren; waarom, hy vermoedde, of men
 „ te Weenen, het oog ook naar elders, 't zy
 „ naar 't Noorden, of liever naar Italie of
 „ Spanje, hebben mogt; zynde zyne Keizer-
 „ lyke Majesteit nog niet bevredigd met den
 „ Koning van Spanje: in welk laatste geval,
 „ zyne Katholyke Majesteit, veelligt, zou voor-
 „ wenden, aan de Akten van afstand niet ge-
 „ houden te zyn." Hierop antwoordde de
 „ Ambassadeur „ dat 's Keizers eisch, zo dezel-
 „ ve geschied mogt zyn, mogelyk, alleen ge-
 „ daan was, om de Porte, te eerder, tot re-
 „ den te brengen: dat hem, ten minste, niet
 „ waarschynlyk voorkwam, dat de Keizer den
 „ Koning van Zweeden, die, binnen twee
 „ jaaren, afgeoorloogd zyn zou, nu verder in
 „ 't laage zou willen helpen: ook niet, dat
 „ hy 't gemunt zou hebben op Italie, daar hy
 „ de onzydigheid beloofd hadt te zullen on-
 „ derhouden; veel min, op Spanje, zonder
 „ van Schepen of Galeien voorzien te zyn."
 „ Hy besloot „ dat zulke bykomende zaaken,

„ als

1715. „ als hy te vooren genoemd hadt, dikwils, het
 „ meeste overleg gaven, by 't aangaan van
 „ verdedigende Verbindtenissen.” De Hertog
 erkende dit; doch beweerde tevens „ dat men,
 „ ter goeder trouwe handelende, gelyk zyne
 „ inzigten, inderdaad, opregt waren, alles,
 „ zo klaar omfchryven kon, dat men alle
 „ zwaarigheden voorkwame.” 't Gesprek ein-
 digde hiermede. De Ambassadeur Buys ver-
 stondt, daarna, uit den Graave van Stairs, dat
 de zaak zig, tusschen den Hertoge en hem, zo
 hadt toegedraagen, als de Hertog verhaald hadt.
 Hy hieldt den Graave hierop voor, dat, wan-
 neer de Koning, deszelfs Meester, in zulk een
 Verbond tradt, het zig zelf, wees, dat hy zulks
 niet deedt, als Keurvorst van Hanover; maar
 alleenlyk als Koning van Groot-Britanje: 't welk
 Stairs erkende (i).

Inzigten
 van
 Frankryk
 en van
 Groot-
 Britanje.

Kort hierna, ontving de Engelsche Gezant
 naderen last van zyn Hof, om alleen de hand-
 haaving der opvolginge in de twee Ryken te
 bewerken, en het sluiten van een verdedigend
 Verbond, welk meer overlegs vereischen zou,
 te verschuiven. Men was, ten deezen tyde,
 in Engeland, bedugt voor de onderneemin-
 gen des Pretendents, welker uitslag wy reeds
 verhaald hebben, en men wilde, hierom, het
 Fransche Hof gaarne beweegen, tot het stui-
 ten deezer onderneemingen. Maar de Hertog
 van Orleans, en vooral die van zynen Raad
 verstonden, dat het Ryk meer nuts te wagten
 hadt van een algemeener Verbond, tusschen
 de

(i) Secr. Missive van den extr. Amb. Buys aan den Griffier
 FAGEE van 25 Octob. 1715.

de drie Mogendheden. Men meende, aan 't Hof, dat zulk een byzonder Verdrag van handhaavinge der Opvolginge in de twee Ryken, misduid zou worden by 't gemeen, tot agterdeel des Hertogs, en veelen haatelyk voorkomen. De Maarfchalk d'Huxelles gaf dit den Heere Buys te kennen, hoewel Stairs deezen gezeid hadt, dat de Hertog uitstel zocht, om eerst eens te zien, hoe de zaaken van den Pretendent, in Engeland, zouden afloopen. De Staatfche Ambafadeur hadt, ten zelfden tyde, uit de Graave, verftaan, hoe hem, uit Engeland, gefchreeven was, dat de Keizerfchen, voor eenigen tyd, wel gefproken hadden van vyftigduizend man te begeeren van 't Ryk; doch dat zy hiervan geenen eifch hadden gedaan, en dat 'er, by 't Ryk, niets op vastgefteld was (*k*).

De Heer Buys, van al 't voorgevallene berigt gegeven hebbende aan den Griffier Fagel, ontving, eerlang, een geheim befluit der algemeene Staaten, welk, den eenendertigften van Wynmaand, op zyn eerfte fchryvens, genomen was. Het behelsde „ dat de voorflag van „ een verdedigend Verbond tuffchen Frank- „ ryk, Groot-Britanje en den Staat, hun, ge- „ lyk hem, zo gewigtig was voorgekomen, „ dat dezelve wel een ryp overleg verdiende, „ vooral, om dat zulk een Verbond, tegen- „ woordig, veelligt, argwaan verwekken zou, „ by den Keizer, of by andere Mogendheden, „ en om dat men het Verdrag van Barriere „ nog niet voltrokken hadt. Ook kwam het „ VOOR-

1715.

XXVI.
Befluit
der Staa-
ten op
den
voorflag
van den
Hertoge-
Regent.

(k) Secr. Mifiven als boven van 23 Oct. en 2 Nov. 1715.

1715. „ voorftel hun nog zeer raauw voor, weeten-
 „ de zy niet, wat Groot-Britanje, daarmede,
 „ eigentlyk, zou mogen bedoelen. Nogtans,
 „ wilden zy 't niet van de hand gewezen heb-
 „ ben; maar waren gezind, om 'er ernstelyk op
 „ te raadpleegen.” Wyders, belastten zy den
 Heere Buys „ dat hy den Hertoge van Orleans,
 „ op deezen voet, antwoorden zou, wel zorg
 „ draagende, dat hy den Staat hielt buiten
 „ alle verbindtenis (1).

Zyn na-
 der ge-
 fprek met
 Buys.

De Ambafadeur, hierop, in nader gefprek
 gekomen met den Hertoge en met d'Huxelles,
 vernam, uit zyne Koninglyke Hoogheid „ dat
 „ het juiste voorwerp der voorgedraagen' ver-
 „ bindtenisfe, naar hunne gedagten, behoor-
 „ de te zyn de verdediging van Frankryk,
 „ Groot-Britanje en den Staat, in de regten
 „ en bezittingen in Europa, hun, volgens de
 „ jongfte Verdragen, toekomende: waaron-
 „ der dan mede zouden begreepen zyn de op-
 „ volging in de twee Ryken, en de Barriere
 „ der Staaten; doch niet de zaaken van
 „ Spanje, van Italië, van Sicilie, noch van 't
 „ Noorden.” Hierby voegde de Hertog „ dat
 „ de Keizer geene reden tot argwaan fchep-
 „ pen kon, uit een Verbond, dat flegts dien-
 „ de tot befcherming der hooge Bondgenoo-
 „ ten, buiten iemants benadeeling; dat de
 „ Staaten ook niet agterlyk behoorden te zyn;
 „ ter oorzaake van de onvoltrokken' hande-
 „ ling over de Barriere, zynde hem, uit den
 „ Haage, berigt, dat het Verdrag deswege zo
 „ goed als getekend was. Maar Chateaufneuf
 „ hadt

(1) Secr. Refol. Gener. Joyis 31 Octob. 1715.

„ hadt hem, ging hy voort, ook gefchreeven, 1715.
 „ dat, in het Verdrag, eene onderlinge ver-
 „ bindtenis tot handhaavinge van elkanders
 „ bezittingen zou komen: 't welk hem hadt
 „ doen denken, dat de Staaten, hierdoor, zou-
 „ den konnen ingewikkeld worden in eenen
 „ oorlog, hoe zeer zy, zo wel als Frankryk,
 „ gezind waren om de Vrede te bewaaren.
 „ Want, zo de Keizer Sicilie eens aantaste,
 „ gelyk hy, meermaalen, gedreigd hadt, en
 „ Frankryk gevergd werdt, den Koning van
 „ Sicilie by te staan, volgens het Utrechtsch
 „ Verdrag, zou zulks de Staaten, uit hoofde
 „ der voorgeslaagen' verdedigende Verbind-
 „ tenisse, nog niet verplichten tot het opvat-
 „ ten der wapenen; maar 't geval zou veran-
 „ deren, zo, by wege van afwending, of ver-
 „ dediging, of reden van oorloge, de Keizer
 „ Frankryk, of Frankryk den Keizer aantast-
 „ te, in de Nederlanden. Immers, zou de
 „ Keizer dan den Staat vermaanen, tot het
 „ naarkomen der beloofde handhaavinge zyner
 „ bezittingen." De Hertog verklaarde, wy-
 „ ders „, dat hy, hierdoor, bewoogen gewor-
 „ den was, om Chateaufort aan te fchryven,
 „ dat hy den Staaten, op de gevoeglykste wy-
 „ ze, in bedenking zou geeven, hoe voor-
 „ zigtig zy behoorden te zyn in 't belooven
 „ van de handhaavinge der Spaansche Neder-
 „ landen of der Barriere; of, dat hy 't liever
 „ zulks zou zoeken te beleiden, dat de Spaan-
 „ fche Nederlanden, met betrekking tot den
 „ Keizer, Frankryk en de Staaten, in alle ge-
 „ vallen, gehouden werden voor onzydig; zo
 „ dat men ze geen van driën zou mogen aan-
 „ XVIII. DEEL. H „, tas-

Hy staat
 de onzy-
 digheid.
 der Oos-
 tenryk-
 fche Ne-
 derlan-
 den
 voor.

1715. „ tasten , noch ook geen van drieën , uit de-
 „ zelveu , aangetast worden : waarvan men ee-
 „ ne Overeenkomst maaken zou , die geene
 „ gemeenschap zou hebben met de voorgeslaa-
 „ gen verbindtenisfe.” Ten besluite , betuigde
 zyne Koningklyke Hoogheid „ dat hy deezen
 „ voorslag al mede deedt , tot beter behoude-
 „ nisfe der gemeene ruste , den Ambassadeur
 „ vraagende , *wat hem , voor zyn persoon , daar*
 „ *van dagt?*” Maar de Heer Buys vondt on-
 geraaden , zig , op deeze vraage , te verklaaren ,
 alleenlyk aanneemende , van alles omstandiglyk
 berigt te geeven aan hunne Hoog-Mogendheden :
 gelyk hy deedt (*m*). Van't gene de Hertog
 verklaarde vernomen te hebben , dat men van
 zins geweest zou zyn , by 't Verdrag van Barriere,
 de handhaaving van elkanders regten en bezittingen
 te belooven , is my nergens eenig blyk voorgekomen.
 Zeker is 't , ten minste , dat zulks , by het gemelde
 Verdrag , niet geschied is.

XXVII.
 Chateaufort doet
 den zelfden voor-
 slag , in den Haag.
 ge.

De Markgraaf de Chateaufort deedt den voorslag om de Oostenryksche Nederlanden en Barriere Plaatsen onzydig te verklaaren , op den zeventienden van Wintermaand , in een schriftelyk Vertoog (*n*) , welk , sedert , gezonden werd't aan de byzondere Gewesten. Ook traden de Afgevaardigden der Staaten , met den Markgraave , in onderhandeling , over deszelfs voorslag : hem vraagende , of die ook aan den Keizer en aan Groot-Britanje geschied ware? Hy antwoordde , *neen* : waarop zy hervraag-

(*m*) Secr. Misf. van den extr. Ambasf. Buys aan den Griffier FAGEL van 8, 25 Nov. 1715.

(*n*) LAMBERTI Tom. IX. p. 114.

vraagde „ hoe zy toch zouden kunnen handelen over de onzijdigheid van een Land, welk eenen anderen, in eigendom, toekwam, buiten deszelfs bewilliging ?” Zy voegden 'er by „ dat zy ook de toestemming des Konings van Groot-Britanje, die zig tot de handhavinge van 't Verdrag van Barriere verplicht hadt, hiertoe, zouden noodig hebben.” Chateaufort antwoordde „ dat Frankryk voorhadt, de Utrechtsche Vrede nader te bevestigen, en de Staaten te beveiligen voor oorlog; waarin zy, huns ondanks, zouden kunnen ingewikkeld worden, zo de Keizer Frankryk met de wapenen mogt willen aantasten; en dat Groot-Britanje zig aan het voorgeslagen Verdrag van onzijdigheid niet stooten kon, om dat het Verdrag van Barriere, welk de Koning handhaaven moest, daardoor, nog meer gesterkt werdt (o).” Doch deeze redenen verhinderden de Staaten niet, over den voorflag van Frankryk, te raadpleegen, met de Gezanten des Keizers en des Konings van Groot-Britanje, die beide, op last van hunne Hoven, het aanneemen van zulk een' voorflag ontrieden. De Keizer hadt dien voor *onredelyk* verklaard. De Koning van Groot-Britanje liet zeggen, dat hy zig, in deeze zaak, niet steeken kon. De Staaten deden 'er den Ambassadeur van Frankryk van onderrigten, door den Voorzittenden Heer. Hy schiep 'er klein genoeg in. De overeenkomst wegens de onzijdigheid der Oostenryksche Nederlanden bleef

1715.

1716.

(o) Missive van S. KONINCK van 29 Decemb. 1715. in de Notul. Zeel. van 1716. bl. 83.

1716. bleef agter (*p*). Ook kwam 'er, vooreerst, niets van de voorgeslaagen' verbindtenisfe, tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten. De buitengewoone Ambafadeur Buys keerde, in 't begin des jaars 1716, in den Haage, te rug, latende den Sekretaris *Scheltus* in Frankryk, om de zaaken der Staaten, by voorraad, aldaar, waar te neemen. Voor zyn vertrek, hadt hy zyn werk nog gemaakt, om het Franfche Hof te beweegen, dat het, gelyk andere Mogendheden deden, den Staaten ook den titel gave van *Hoog-Mogende Heeren*, en hunnen Gezanten de eer, die, in Frankryk, aan die van Venetie gegeven werdt (*q*). Doch hy hadt, hierin, nog niet konnen slaagen, naar genoeg.

XXVIII. De handeling over een verdedigend Verbond der Staaten met Groot-Britanje, tot vernieuwing der voorgaande Verbonden. De handeling over een verdedigend Verbond tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, werdt fleepende gehouden, en de overeenkomst wegens de onzydigheid der Oostenryksche Nederlanden bleef fteeken, inzonderheid ter oorzaake der handeling over een verdedigend Verbond tusfchen Groot-Britanje en het Weener-Hof, waarin men de Staaten ook deel wilde doen neemen. De Staatsche Ambafadeurs in Engeland, de Heeren van Wasenaar-Duivenvoorde en van Borfelen, hadden, eindelyk, op den zeventienden van Sprokkelmaand deezes jaars, een Verbond getekend met Groot-Britanje, waarby de Verdragen en Verbonden van de jaaren 1667, 1668, 1674, 1675, 1678, 1689 en 1713 vernieuwd en

(*b*) LAMBERTI Tom. IX. p. 470.

(*q*) Verbaal van den extr. Amb. Buys, MS.

en bevestigd werden. Ook werden sommige 1716.
 punten deezer Verdragen en Verbonden een
 weinig nader verklaard. „ De *Revisien*, by
 „ voorbeeld, waarvan in 't Verdrag van Zee-
 „ vaart en Koophandel van den jaare 1674,
 „ gewaagd werdt, zouden zulke Revisien
 „ moeten zyn, als, in Groot-Britanje en in
 „ den Vereenigden Staat, in gebruik waren,
 „ en altoos in gebruik waren geweest. Het
 „ Verdrag van Barriere van den jaare 1713,
 „ zou opgevat worden, met de byvoegfels en
 „ veranderingen, begreepen in het Verdrag van
 „ Barriere, tusschen den Keizer en de Staaten,
 „ van den jaare 1715. En zo eene van beide
 „ de Mogendheden vyandlyk aangetast, of, zo
 „ als, by een afgezonderd punt, federt, nader
 „ werdt verklaard, door iemant der Nabuu-
 „ ren, met de wapenen, gedreigd werdt (r),
 „ zou men elkanderen bystaan, in overeen-
 „ komst met het verdedigend Verbond van
 „ den jaare 1678. Wyders, beloofde men,
 „ elkanderen te zullen handhaaven, in de be-
 „ zittingen en regten, ter wederzyde, ver-
 „ kreegen, of nog, by verdrag, te verkrygen,
 „ binnen de paalen van Europa alleen (s).”
 't Verbond werdt, wederzyds, behoorlyk, be-
 kragtigd, en diende den Staaten, tot nadere
 verzekering van 't bezit hunner Barriere; hoe-
 wel ze 'er zig tegen verbonden, om Groot-
 Britanje te handhaaven, in 't afgelegener be-
 zit van Gibraltar en Minorka. Doch George
 de

(r) Zie dit Separ. Artic. in de Secr. Resol. Holl. 3 Apr. 1716.
 VII. Deel, bl. 181. en Notul. Zeel. van 1716, bl. 201.

(s) Resol. Holl. 26 Febr. 1716. bl. 122. *Voiez* LAMBERTI
 Tom. IX. p. 395.

1716. de I. hieldt zig niet te vrede met dit Verbond. Op den vyfentwintigften van Bloemaand, werd, te Westmunfter, ook een verdedigend Verbond geflooten, tusfchen den Keizer en Groot-Britanje, waarover men, federt eenigen tyd, gehandeld hadt. By een der punten van dit Verbond, was vastgefteld, dat men 'er de Staaten ook toe zou nodigen (t). Ook was 'er hun, in 't begin van Louwmaand, reeds eenaf-fchrift van vertoond, door den Engelschen Ge-zant Walpole. Het Fransche Hof hadt, al vroeg, kennis gehad van deeze handeling, en zo men, uit geheime berigten, meende ontdekt te hebben, de overeenkomst wegens de onzydigheid der Oostenryksche Nederlanden alleenlyk voorgeslaagen, om het fluiten van 't Verbond te voorkomen, of om ten minfte te beletten, dat 'er de Staaten intraden. Chateauf, ziende dat het Verbond tusfchen den Keizer en Groot-Britanje op 't punt was van geflooten te zullen worden, boodt, van wege zyn Hof, aan, om 'er ook in te willen treden. Doch hier naar hadt men, te Weenen, geene ooren. Men kende daar ook de verandering der belangen van 't Fransche Hof, en men dagt 'er, in tyd en wyle, zyn voordeel mede te doen. Ook werd, de voorflag, veelligt, niet ernstelyk gemeend, van de Fransche zyde. De Staaten, midlerwyl, de overeenkomst, wegens de onzydigheid der Oostenryksche Nederlanden, hun, door Frankryk, voorgeslaagen, van de hand gewezen hebbende, om geen' argwaan te

(t) *Viez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 47.*
ROUSSET Recueil, tom. I. p. 469.

te geeven aan den Keizer en aan Groot-Britanje ; maakten ook zwaarigheid , om te treden in het Verbond , tusfchen de twee laafte Mogendheden opgeregt , op dat zy Frankryk niet mogten kwetfen (u). Ook werden zy , van wege het Hof van Madrid , fterk afgemaand van het aangaan van zulk een Verbond. En Holland en de Stad Amfterdam in 't byzonder , den Koophandel op de Oostzee zo t'eenemaal vervallen ziende , ter gelegenheid van den kryg in 't Noorden , wilden Koning Filips niet gaarne vertoornen , en dus ook den handel op Spanje verliezen. De Franfche Ambafadeur gaf zig veel moeite , om de voornaamfte Leden van den Staat , in deeze gedagten , te bevestigen (v). Zelfs werden 'er , van den Franfchen kant , zo men meende , enige Gefchriften verfpread , ftrekkende om 't volk hier agterdogt in te boezemen , omtrent de oogmerken van den Keizer en van Groot-Britanje (w). Doch zy werden , eerlang , wederlegd , in openbaaren druk (x). De Graaf van Konigfek zegt , daarentegen , de Leden der Regeeringe te doen verftaan „ dat het Verbond , „ welk men hun voorfloeg , ftrekte tot befcherming hunner Barriere , tegen Frankryk , niet „ om hen in te wikkelen in eenen oorlog. ” Hy beweerde ook „ dat de Staaten , zelfs uit „ hoofde van het Verdrag van Barriere , waar „ by beraamd was , dat de Oostenrykfche Nederlanden nimmer aan Frankryk zouden mogen

1716.

't Geluk
niet.

(u) LAMBERTI Tom. IX. p. 470, 471, 475.

(v) LAMBERTI Tom. IX. p. 476, 477.

(w) *Voiez* LAMBERTI Tom. IX. p. 478—491. 505—523.(x) *Voiez* LAMBERTI Tom. IX. p. 491—503, 523—556.

1716. „ gen komen , verplicht waren , tot het aan-
 „ gaan van zulk een Verbond.” Doch zyne
 redenen vonden geen' ingang , by de meesten.

Voorflag
 van een
 Verbond
 tot hand-
 haavinge
 der
 Utrechtsche
 Vrede.

Chateaneuf ook , ziende den voorflag , aan-
 gaande de onzydigheid der Oostenryksche Ne-
 derlanden , van de hand gewezen , sprak van
 een Verbond tusfchen Frankryk en de Staaten ,
 tot handhaavinge der Utrechtsche Vrede. Hy
 deedt zyn best , om zulk een Verbond den
 Staaten fmaakelyk te maaken. Doch de Kei-
 zerfchen arbeidden 'er tegen aan. Zy dreeven
 „ dat Frankryk alle de Utrechtsche Verdragen
 „ zocht te doen handhaaven , en derhalven den
 „ Keizer te doen verfteeken van alle regt op
 „ Spanje en op Sicilie ; dat men de Staaten
 „ ook zocht te verplichten , om den Hertog van
 „ Savoje te erkennen voor Koning van Sicilie ,
 „ 't welk zy , tot hiertoe , zo zorgvuldiglyk ,
 „ vermyd hadden (y) :” al het welk hen ,
 dagt men , behoorde te beweegen , om 't Ver-
 bond met Frankryk van de hand te wyzen , en
 zig te verbinden met den Keizer en met Groot-
 Britanje. Doch zy , zo fterk aangezocht , van
 beide de zyden , bleeven befluiteloos. Ook
 meende men , eerlang , klaarlyk te kunnen be-
 fpeuren , dat het Engelsche Hof , in het fluiten
 met den Keizer , voornaamlyk , beoogd hadt ,
 den Hertog van Orleans agterdogtig te maa-
 ken , en tot nadere voorflagen , wegens een
 Verdrag van handhaavinge der opvolginge te
 beweegen (z) : waar van wy den uitflag , wel
 haast , zullen zien.

Geheim
 inzig van
 George
 den I.

Kei-

(y) LAMBERTI Tom. IX. p. 503 — 505.

(z) FOIEZ ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 468.

Keizer Karel hadt, midlerwyl, gewigtige re-
denen, om zig, door nieuwe Verbonden, te
sterken, alzo hy, kort hierna, in oorlog raakte
met den Grooten Heer, die, in 't voorleeden
jaar, Morea veroverd hadt op den Staat van
Venetie, 't welk de Keizer hieldt, voor eene
schending der Karlowitsche Vrede, tot welks
handhaaving hy verbonden was. Hy sloot, hier-
op, in Lentemaand deezes jaars, een nieuw
Verbond met de Venetiaanen (a), en bragt een
Leger byeen, in Hongarye, tot welks onder-
houd, hem vyftig Romermaanden waren toege-
staan. Prins Eugenius, die 't opperbevel voer-
de over dit Leger, sloeg de Turken, by Peter-
waradyn, op den vyfden van Oogstmaand:
waarop hem Temeswar, na een beleg van ze-
ven weeken, in handen viel (b).

1716.
XXIX.
Turkische
oorlog.

Met Spanje waren, ten deezzen tyde, eenige
geschillen te vereffenen, den Koophandel be-
treffende. De Nederlandsche Koopluiden te
Barcelona werden belast, met inlegering van
krygsvolk. Ook hadt het Spaansche Hof eene
overeenkomst geslooten met de Engelschen,
volgens welke, deezzen eenige voordeelen ge-
nooten in den Koophandel, die den Neder-
landschen Koopluiden nog niet waren toege-
staan; zynde hun, onder anderen, vergund,
minder regten te betaalen van zekere waaren,
welken gedaald waren in prys, en waarvan de
Nederlandschen nog naar de voorige waarde
betaalen moesten. Ook was hun toegelaaten,
zout te maaken, en het van zeker Eiland te
mo-

Geschil-
len met
Spanje.

(a) *Supplem. au Corps Dipl. Tom. III. P. II. p. 133.*

(b) *TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 112. STRUY. Corps
Hist. Gener. Per. X. Sect. XIII. p. 492.*

1716. mogen gaan haalen (c). De Ambassadeur Ripperda kreeg, derhalve, last, om over deeze punten te spreken, met de Spaansche Staatsdienaaren, en om zorg te draagen, dat de Nederlandsche Koopluiden, volgens het jongste Verdrag, alleszins gehandeld werden, als de meest begunstigde Volken (d). Van de Spaansche zyde, werden egter ook klagten gedaan, tegen de onzen. In 't najaar, kwam de *Markgraaf Beretti Landi*, als Ambassadeur der Kroone van Spanje, herwaards, voornaamlyk, om het oog te houden op de handelingen der Staaten, over 't aangaan van nieuwe Verbonden met Frankryk, of met den Keizer. Doch hy klaagde ook, kort na zyne aankomst, dat eenige onderzaaten der Vereenigde Gewesten zig hadden nedergezet aan het Meer of de Moeras Terminos in Mexiko, van waar zy, jaarlyks, wel honderdduizend *quintalen* Verwhout, gemeenlyk *Campechehout* genaamd, vervoerden, welk zy 'er hadden doen hakken. Hy begeerde, derhalve, dat men deezen Luiden gebiedt, deezen ongeoorloofden handel te staaken, en de genoemde Plaatsen te ruimen, binnen agt maanden, zo zy niet wilden zien, dat zyne Katholyke Majesteit zig bediende van geweldige middelen, om zulke Roovers te verjaagen (e). De Staaten antwoordden „ dat, „ noch zy, noch de Bewindhebbers der West- „ itdische Maatschappye eenige kennis had- „ den

(c) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 441.

(d) Refol. Gener. 27 Febr. 1716. bl. 153. en by LAMBERTI Tom. IX. p. 712, 713.

(e) Refol. Holl. 25 Nov. 1716. bl. 746. *Voiez* LAMBERTI Tom. IX. p. 714.

„ den van 't bedryf, waarover de Ambassadeur
 „ geklaagd hadt. Doch dat men den Bevelheb- 1716.
 „ ber van Curaçao belasten zou, zorg te draa-
 „ gen, dat, zo veel mogelyk ware, voldaan
 „ werdt aan de inzigten des Konings van Span-
 „ je.” Zy verzogten, tevens „ dat zyne Ma-
 „ jesteit hunne onderzaaten op Curaçao ook be-
 „ veiligen wilde tegen de geweldenaaryen der
 „ Spanjaarden; alzo men hun berigt hadt, dat
 „ de Bevelhebber van Porto Rico deedt kruis-
 „ sen op de Curaçao'sche schepen, dezelve,
 „ dikwils, beroovende van 't gene hem aan-
 „ stontt.” De Ambassadeur Ripperda kreeg
 ook last, om te Madrid aan te houden, op ver-
 goeding der schade, welke men, in dit opzigt,
 reeds geleeden hadt (f).

Het Russische Leger, zig, in 't voorjaar, onthoudende in de nabuurschap van Dantzig, eene Stad staande onder de bescherming des Konings van Poolen, hadt haar, ten dienste van den Czaar, vier Oorlogschepen, of twee honderdduizend Ryksdaalers, tot het bouwen derzelven, afgeverg'd; begeerende, daarenboven, dat zy 't onderhoud deezer schepen bekostigde. De Stad hadt zig overboodig verklaard, om den Koning van Poolen vier schepen te leveren, die ze den Czaar kon overlaten, indien hy wilde. Doch de Russen waren niet te vrede met deeze aanbieding, en dreigden geweldige middelen te zullen gebruiken, om te verkrygen, 't gene zy begeerd hadden, De Regeering der Stad verzogt, hierop, de

XXX.
 Twist
 tuschen
 den
 Czaar
 van Mus-
 kovie en
 de Stad
 Dantzig.

De Staa-
 tus-ten wor-

(f) Refol. Holl. 19 April, 2° Sept. 13 Dec. 1715. bl. 324, 730, 909. 30 May, 15 Oct. 1716. bl. 306, 661. Refol. Genet. 19 Nov. 1716. bl. 96. en by LAMBERTI Tom. IX. p. 715.

1716. tusfchenfpraak der algemeene Staaten , by zyne Czaarsche Majesteit. De Staaten, bezeffende , hoe veel den Vereenigden Gewesten , en Holland in 't byzonder , gelegen ware aan de vryheid en welstand van Dantzig , magtigden , terstond , eenige Heeren , om met den Prinsf Kurakin , Rusfifchen Ambassadeur in den Haage , over de belangen deezer Stad , in gesprek te treden. 't Geschiedde. De Gezant hielt hun voor , dat die van Dantzig , geduurende den oorlog in 't Noorden , de Zweeden ondersteund , en daardoor den Czaar tot misnoegen verwekt hadden. 't Bleek , eerlang , dat het den Czaar te doen was , om eene merkelyke somme gelds , die de Stad opbrengen moest (*g*) , en wederom vondt , uit een hoofdgeld op de ingezetenen , waaronder de vreemden , en vooral de Hollandfche Koopluiden , die zig hier nedergezet hadden , niet vergeten werden (*h*). De Czaar , die reizens gezind was , deedt , in 't najaar , verzeld van zyne Gemaalinne , wederom een' keer naar Holland. Hy kwam , vooruit , te Amsterdam ; van waar hy , in de Lente des jaars 1717 , naar den Haage , en voorts naar Frankryk vertrok. De Czaarin onthieldt zig , terwyl hy afwezig was , te Amsterdam , daar men haar , met Spiegelgevegten te water , en op andere wyzen , veel vermaak zocht aan te doen. Men bewees den Czaar , op zyne wederkomst , geene mindere eer. Doch de Staaten zouden gaarne een redelyk Verdrag van Koophandel met hem hebben willen sluiten , waartoe

De Czaar
komt in
Holland.

(*g*) Resol. Holl. 25 July 1716. bl. 516. *Voiez* DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 491.

(*h*) LAMBERTI Tom. IX. p. 607—615. Tom. X. p. 116—119.

toe zy niet geraaken konden. Ook maakte het werk van Dantzig, en het misnoegen der Koopluiden over de verhooving der regten, in de Steden van Lyfland, dat veelen den Vorst, die zeer willekeurig heerschte, en wiens magt langs hoe gedugter werdt, met zulke goede oogen, hier, niet zagen, als zy anders gedaan zouden hebben. Van Amsterdam, begaf hy zig naar het Hof van Berlyn, en voorts, naar zyn Ryk te rug (i).

1716.

Wy hebben, te vooren (k), gewaagd van het besluit der Staaten, in 't voorleeden jaar genomen, om alle Generaliteits Kollegien te verplichten, tot het afleggen van eenen eed, waarby zy verbonden werden, zig te wagten van 't ontvangen van ongeoorloofde geschenken. In gevolge van dit besluit, was deeze eed gedaan, in den aanvang deezes jaars. Sedert, raadpleegde men, over 't aanstellen van eenen Advokaat Fyskaal der algemeene Staaten, die waaken zou tegen de overtredingen van het Plakaat, op 't ontvangen van geschenken gemaakt. Men ontwierp een Berigtschrift voor deezen Amptenaar, en zondt het aan de byzondere Gewesten. Doch verscheiden' draalden met antwoorden, onaangezien zy'er, door de Vergadering der algemeene Staaten, sterk toe werden aangemaand. 't Aanstellen van eenen Advokaat - Fyskaal bleef, derhalve, agter (l).

XXXI.
Raad-pleegingen op het aanstellen van eenen Advokaat-Fyskaal der Generaliteit.

Ook

(i) Europ. Merc. July—Dec. 1716. bl. 313. Jan.—Juny 1717. bl. 203, 253, 291. July—Dec. 1717. bl. 157, 200. LAMBERTI Tom. IX. p. 615, 616, 619, 760. Tom. X. p. 17, 41, 104, 116, 119. TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 79.

(k) Bladz. 106.

(l) LAMBERTI Tom. IX. p. 742—744.

1716. Ook was 'er, ten deezen tyde, zo groote oneenigheid onder de Gewesten, dat men bezwaarlyk verwagten kon, dat zy, in dit punt, tot een eenpaarig besluit zouden gekomen zyn. De jongste kostbaare oorlog hadt de meeste Gewesten zo zwaar gedrukt, dat eenigen zig niet in staat vonden, om de agterstallen te voldoen, welken zy aan de gemeene Schatkist schuldig waren. Hieruit ontstonden verscheiden' zwaarigheden. Zeeland, Utrecht en Friesland hadden nog niet bewilligd in den Staat van Oorloge, voor het loopende jaar: 't welk al voor Bloeiamaand moest geschied zyn. En schoon men 't Krygsvolk van den Staat, na 't sluiten der Vrede, verminderd hadt tot op veertigduizend tweehonderd eenentagtig man, waarvan men nog tweeduizend eenhonderd vierenveertig man gebragt hadt op de inkomsten der Barriere; hadden verscheiden' Gewesten beslooten tot afzonderlyke afdanking. Zeeland hadt zig ontlast van een vendel Graauwbunders: Utrecht van een vendel Graauwbunders, en van agt gemeene vendels knegten: Friesland, insgelyks, van een vendel Graauwbunders, en van vier gemeenen, en Stad en Lande ook van een vendel Graauwbunders en van vyf anderen. Verscheiden' Gewesten hielden, daarenboven, hunne Kompagnien Ruitery en Voetvolk niet voltallig. Gelderland hieldt een zevende in van zyn aandeel in de gemeene lasten, ter oorzaake van het verschil over het gedeelte, welk elk Kwartier, in dit aandeel, te draagen hadt. Uit deeze ongeregeltheid, volgde, dat Gelderland, Holland en Overysfel, die zig niet ontlast hadden van meer troepen, dan zy behoorden, meer droegen

Oneenigheid onder de Gewesten.

Staat der Landmagt.

gen van de gemeene lasten , dan hun aandeel beliep ; hoewel Gelderland het zyne niet ten volle opbragt. Men schreef brief op brief aan de Gewesten , die agterlykst bleeven ; doch ver-geefs. Van bezendingen hadden de Gewesten , federt eenigen tyd , zo groot een' afkeer ge-toond , dat men 'er zig zeer weinig van beloo-ven kon. Sommigen vreesden voor 't breeken van den band der Vereeniging , 't welk men , naar 't oordeel der voornaamsten , door alle mo-gelyke middelen , moest tragten te voorkomen. De Staaten van Overysfel hadden , ten dien ein-de , voorgeslaagen het beschryven eener buiten-gewoone Vergaderinge , en herhaalden hunnen voorslag , andermaal , in 't begin van Oogst-maand. De Vergadering der algemeene Staaten neigde hiertoe , insgelyks. Men hadt egter niet voor , deeze Vergadering , met zo veel om-flags , te doen byeenkomen , als , in 't jaar 1651 , geschied was. 't Zou , dagt men , genoeg zyn , zo elk Gewest een klein getal van Afgevaardig-den naar den Haage schikte , met volkomen magt om eene lyst te maaken van de gebreken in de Regeering , welke verbetering noodig had-den ; en om te raadpleegen op de beste midde-len van herftelling , op dat de vereischte eenig-heid bewaard bleeve , onder de Bondgenooten. De Staaten van Holland verstonden , dat men volstaan kon , met de gewoonlyke Afgevaar-digden , ter algemeene Staatsvergaderinge , tot zulk een einde , te magtigen.

Doch terwyl de Gewesten yverden , om de eendragt en goede orde in den Staat te bewaa-ren , door het beschryven eener buitengewoo-ne Vergaderinge ; waren eenigen , 't zy in of

1716.

Voorslag
van O-
verysfel.

Gedag-
ten van
sommig-
en , om
eenen
bui-

1716. buiten de Regeering, van verstand, dat men
 ——— deze heilzaame einden beter bereiken kon,
 Stadhou- door het aanstellen van eenen Stadhoudér, waar
 der aan aan niemant, sedert eenige jaaren, ernstelyk,
 te stellen. gedagt hadt. Men vindt wel, dat de Staaten,
 in 't jaar 1713, en sedert (*m*), in overleg nee-
 mende, om de inkomende en uitgaande regten
 in *Admodiatie* te geeven, gelyk voorheen wel
 geschied was; en hier over spreekende, met
 Willem Nieuwpoort (1), die, voor de Rys-
 wyksche Vrede, Admodiateur geweest was, en
 de Lyst der regten van 't jaar 1699 met Frank-
 ryk geregeld hadt, van hem ten antwoord zou-
 den gekreegen hebben „ dat hierom niet gedagt
 „ moest worden, zo lang de Staaten niet ge-
 „ zind waren, eenen Stadhoudér aan te stel-
 „ len; zynde, naar zyn gevoelen, het Stad-
 „ houderlyk gezag alleen in staat, om de Le-
 „ den en Bedienden der Admiraliteits-Kolle-
 „ gien, in de byzondere Gewesten en Steden,
 „ te houden tot het naarkomen der Plakaaten.”
 Doch 't blykt tevens, dat, gelyk de Admodia-
 tie agter bleef, de Regenten der meeste Gewes-
 ten en Steden ook geheel afkeerig waren van
 de Stadhouderyke Regeeringe (*n*). Eenigen
 nogtans dagten 'er om. Men ontving zelfs, zo
 sommigen verhaalen (*o*), ten deezentyde, ge-
 heime berigten uit Engeland, dat Koning Geor-
 ge, op zyne reize naar Hanover, tot herftellinge
 der eendragt onder de Gewesten, den Staa-
 ten

(*m*) Resol. Holl. 28 April 1714. bl. 180. 22 Febr. 1715. bl. 120. 21 Jan. 1718. bl. 30. 14 Jan. 1721. bl. 202.

(*n*) LAMBERTI Tom. VIII. p. 533. Tom. IX. p. 753, 759.

(*o*) LAMBERTI Tom. IX. p. 745.

(1) Wy hebben hem ook genoemd, in't XVII. Deel, bl. 289.

ten de aanfelling van eenen Stadhouder voorflaan wilde, en dat hy hun, tot deeze hooge waardigheid, zynen Broeder, *Ernst-Augustus*, Bisfchop van Osnabrugge, zou aanpryzen, mids deeze in de egt tradt, met de Prinfesfe Weduwe van Nasfau, Moeder des jongen Erfftheadhouders van Friesland. Ook werdt geloofd, dat de Heer van Wasfenaer-Duivenvoorde, Ambafadeur van den Staat aan 't Hof van Groot-Britanje, den Koning zulk een' toeleg in de gedagten gebragt hadt. Doch zy, die thans aan 't roer der Regeeringe zaten, zouden, zo men wil, middel gevonden hebben, om het doen van zulk een' voorflag te voorkomen, ook zonder dat 'er eenig gerugt van gemaakt werdt.

1716.

De Leden der buitengewoone Vergaderinge kwamen dan byeen, tegen den aanvang van Wynmaand; hoewel 'er alle de Gewesten nog niet in bewilligd hadden. In Stad en Lande, lag het Lid der Stad met de Ommelanden over hoop; waarom dit Gewest geene Afgevaardigden zondt naar den Haage. Men vermaande de twee Leden, om zig, ten minfte by voorraad, in deeze gewigtige gelegenheid, te vereenigen, gelyk zy, in den aanvang des jaars, gedaan hadden. Doch sommigen floegen voor, dat men, zonder Groningen, de raadpleegingen, midlerwyl, zou konnen aanvangen. Hierop werdt in beeraad gelegd, of men niet op eene buitengewoone plaats byeenkomen moest? Doch de Raadpensionaris Heinfius merkte aan „ dat de Staaten van Overysfel, in het voorflaan, en de algemeene Staaten, in het byeenroepen van buitengewoone Afgevaardigden, niet beoogd hadden, dat zulks met zo veel omflags geschieden zou, als in 't jaar 1651. Dat men,

XXXII.
Buitengewoone
Vergadering der
algemeene Staaten,
in den Haage be-
fchreeven.

1716: „ derhalve, in de gewoonlyke Vergaderplaats
 „ der Staaten, behoorde byeen te komen. En
 „ dat, zo men bevondt, dat hierdoor de ver-
 „ handeling der gewoone zaaken te zeer be-
 „ lemmerd werdt; men de buitengewoone aan
 „ Gemagtigden zou kunnen stellen, die 'er ver-
 „ slag van zouden moeten doen aan de Ver-
 „ gadering der Generaliteit, alwaar men 'er,
 „ vervolgens, op zou kunnen besluiten.” Een-
 „ nigen floegen ook voor, dat men Afgevaardig-
 „ den uit den Raad van Staate, tot de raadplee-
 „ gingen, nodigen moest, vermids men voor-
 „ hadt, over 't krygsvolk en de geldmiddelen te
 „ handelen. Doch anderen bragten hiertegen in,
 „ dat men ook andere zaaken te overleggen hadt,
 „ die niet tot de kennisse des Raads van Staate
 „ behoorden. Ook moest, meenden ze, die Raad,
 „ zelfs ten opzigte van 't krygsvolk en de geld-
 „ middelen, flegts eene raadgeevende stem heb-
 „ ben, en de besluiten, die, door de algemeene
 „ Staaten, zouden genomen worden, alleenlyk ter
 „ uitvoeringe brengen. 't Verschil hierover, en
 „ het afzyn van die van Stad en Lande was oor-
 „ zaak, dat men, hieromtrent, tot geen besluit
 „ kwam. Voorts, werdt ook gesproken, van het
 „ voordeeler Posteryen, welk nu, vooral in Hol-
 „ land, door byzondere Perfoonen, in de Steden,
 „ genooten werdt, te brengen in 's Lands gemeene
 „ Schatkist, die 'er, naar men rekende, twee mil-
 „ lioenen 's jaars van zou kunnen trekken. De Re-
 „ geering van Rotterdam hadt, onlangs, de in-
 „ komften der Posteryen gebragt in Stads Kasfe,
 „ latende het Postmeesterschap bedienen, op ee-
 „ ne eeryke Jaarwedde. „ Zo konden, meende
 „ men, alle de Posteryen beheerd worden, ten
 „ voordeele van 't gemeene Land, alzo men
 „ ze

Voorslag
 om de in-
 komften
 der Pos-
 teryen te
 brengen
 aan 't ge-
 meene
 Land.

„ ze te houden hadt voor een der heerlyke Reg- 1716.
 „ ten van de hooge Overheid, waarover by —
 „ zondere Steden of Perfoonen geene bestelling
 „ behoorden te hebben.” Doch deeze gedag-
 ten vonden geen' ingang by de groote Steden
 van Holland, daar men gewoon was, het Post-
 meesterfchap, een der voordeeligfte Ampten,
 te begeeven aan de voornaamfte Perfoonen uit
 de Regeeringe, die niet gezind waren, hun by-
 zonder voordeel af te ftaan aan 't gemeen. Ter
 gelegenheid van een Verzoekfchrift der Sino-
 de van Gelderland, werdt ook in bedenking ge-
 nomen, of men, in navolging der Staaten van
 Overyfel, niet eenige fchikking behoorde te
 maaken op de Huwelyken, tufchen Gerefor-
 meerden en Roomfchen, en onder anderen be-
 veelen, dat zy niet behoorden te gefchieden, dan
 na voorafgaande verklaring der laaften, dat
 zy nimmer eenige moeilykheid verwekken zou-
 den, ter oorzaake van 't verfchil in den Gods-
 dienst; en dat de kinderen, die uit zulke Hu-
 welyken gebooren werden, gedoopt en opge-
 bragt zouden moeten worden in het geloof van
 den Hervormden Godsdienst. Doch de Staaten
 van Holland felden de overweeging van dit
 punt, en van verfcheiden' anderen aan hunne
 Gekommitteerde Raaden, om 'er, naderhand,
 verflag van te doen. 't Gewigtigfte deezer punten
 betrof het krygsvolk. Sommige Gewesten, zig
 beroepende op hunne onmagt, drongen op eene
 vermindering van zes- of zeventuizend man.
 Doch anderen, en vooral Holland, verftonden,
 dat men zulk een' voorflag, terftond na de Vre-
 de, behoorde gedaan te hebben; wanneer eeni-
 ge Gewesten, niet zo zeer als tegenwoordig; bo-
 ven hun aandeel, bezwaard zouden geweest zyn.

Beden-
 kingen
 op de
 Huwely-
 ken, tus-
 fchen
 Gerefor-
 meer-
 den en
 Room-
 fchen:

1716.

Aanvang
der buitenge-
woone
Vergade-
ringe.

Hande-
ling over
't ver-
minde-
ren van 't
Krygs-
volk.

Alle deeze bedenkingen werden, over en weder, voorgesteld, voor het aanvangen der buitengewoone Vergaderinge, welk eerst op den agtentwintigsten van Slagtmaand geschiedde. Overysfel zat toen voor: en Adolf Henrik, Graaf van Regteren, die, in dit Gewest, meer dan iemant anders, geyverd hadt voor deeze buitengewoone byeenkomst, opende de Vergadering met eene deftige aanspraak, waarin hy sterk drong op de noodzaakelykheid der eendragt onder de Gewesten. Hy sprak ook, van ter zyde, tegen de omkoopingen. Ook was hy 't, die 't Plakaat, hiertegen, onlangs, gemaakt, sterk hadt helpen doordryven. Men moest, verstondt hy, de maatregels, by dit Plakaat be-raamd, opvolgen, al was 't alleen om 't volk te overtuigen van de eerlykheid der Regenten; welke men toch gewoon was verdagt te maaken, wanneer men eenige verandering in den zin hadt. Wyders, werdt het stuk van 't krygs-volk en van de geldmiddelen in beraad gelegd (p). Verscheiden Gewesten, te weeten Zeeland, Utrecht, Friesland en Stad en Lande, drongen op vermindering, zig, onder anderen, bedienende van 't gevoelen des Markgraafs de Prié, die verklaard hadt, dat men zo veel volks in de Barriere-Plaatsen niet behoefde. Maar anderen, gelyk Gelderland en Overysfel, beweerden, dat de veiligheid van den Staat eerder vermeerdering dan vermindering van krygsvolk vereischte. Utrecht en Friesland erkenden 't; doch beriepen zig op hun onvermogen: welk, in Friesland inzonderheid, ook grooter was, uit hoofde der sterfte

OII-

(p) Resol. Extr. Vergad. Sabb. 23 Lunc 30 Nov. 1716. MS.

onder 't Rundvee, waardoor dit Gewest veel leedt. Men vorderde, dat zy, om hun onvermogen te doen blyken, den staat hunner inkomsten en lasten open lagen voor de andere Gewesten: gelyk geschiedde (q). De Graaf van Regteren bleef, midlerwyl, nog eene week voorzitten, in de plaats van Stad en Lande, welk nog geene buitengewoone Afgevaardigden gezonden, noch den gewoonlyken nieuwen last gegeven hadt. Midlerwyl, werdt, op den voorslag van Gelderland, den Raad van Staate gelast, eenen staat in te brengen van de agterfallen der Gewesten, en van 't getal der troepen, welk men, huns oordeels, behoorde in dienst te houden. 't Geschiedde. De Raad verklaarde van meening te zyn, dat men het tegenwoordig getal der troepen niet behoorde te verminderen; en gaf 'er zulke redenen van, dat 'er de Gewesten allen, zelfs zulken, die, uit onvermogen, byzondere afdankingen gedaan hadden, door overtuigd werden. 't Kwam 'er, alleenlyk, op aan, hoe men middel vinden zou, om zo veel krygsvolk te onderhouden. Men sprak van vermindering van uitgaaven en kosten. Sommigen merkten aan, dat 'er wedden op den Staat van Oorlog stonden, behoorende tot Ampten, waarvan de Amptenaars overleeden waren, en die, derhalve, door sommige Gewesten, ten hunnen byzonderen voordeele, genooten werden: waarop den Raad van Staate gelast werdt, hier naar onderzoek te doen, en zulke wedden, voortaan, van den Staat van Oorloge af te laten (r). Die van Gelder-

(q) Resol. Extr. Vergad. Mart. 8 Decemb. 1716. MS.

(r) Resol. Extr. Vergad. Jov. 24 Dec. 1716. Sabb. 9 Luna
11 Jan. 1717. MS.

1716. derland meenden ook, dat Holland zyne Lyfwagt te voet geene grooter foldy dan den gemeenen krygsknegten behoorde toe te leggen, ten koste der gezamenlyke Gewesten (1). Doch men kwam, over dit alles, tot geen besluit. De Raad van Staate meende gerechtigd te zyn, om, in vollen getale, in de buitengewoone Vergadering te verschynen, en met de Afgevaardigden in dezelve te raadpleegen: 't welk de meeste Gewesten anders verftonden: waarover ook merkelyk verschil rees. Daarenboven waren de Afgevaardigden van sommige Gewesten niet gelast, om alles af te doen, zonder rugspraak te houden, gelyk men gehoopt hadt: waarom de buitengewoone Vergadering lang zat, en weinig uitvoerde.

De Generaliteit legt, op 't voorbeeld van Holland, een' honderdsten penning op de Obligatien.

Midlerwyl, hadt de agterlykheid van verscheiden Gewesten in 't opbrengen van hun aandeel in de gemeene lasten reeds veroorzaakt, dat het Komptoir der Generaliteit, eens geslooten geweest zynde, op 't punt was van andermaal geslooten te worden: 't welk veel gemors veroorzaakt zou hebben, onder de houders der Schuldbrieven, ten laste der Generaliteit. Men vertoonde dit den Gewesten, op 't ernstigst. Doch 't vondt luttel ingang. Men zag zig, derhalve, genoodzaakt, om, op het voorbeeld van Holland, de Schuldbrieven ten laste der Generaliteit te bezwaaren met eenen honderdsten penning, doch, op 't aanhouden van Gelderland, alleenlyk voor drie jaaren. Veele ingezetenen klaagden over zulk eene onverwagte vermindering hunner inkomsten. Ook schreef 'er de Koning van Pruissen, wiens onderdaanen ook

(1) Resol. Extr. Vergad. Mart. 12 Jan. 1717. MS.

ook eenige schuldbrieven bezaten, eenen scherpen brief over, naar den Haage, waarin hy aanwees „ dat de vreemdelingen hun geld den „ Staaten vertrouwd hadden, in verwagting, „ dat de Schuldbrieven niet zouden belast worden, gelyk men hun beloofd had; en dat hy, „ zo deeze belasting stand hieldt, genoodzaakt „ zou zyn, op de eene of de andere wyze, ver- „ goeding te zoeken voor de schade, die zyne „ onderdaanen, hierdoor, leeden.” De Staaten antwoordden, heuschelyk „ dat zy, door enkele noodzaakelykheid, verplicht geworden „ waren tot zulk eene belasting, voor eenen „ korten tyd.” De Regeering van Kleeve hadt hun ook, over dit zelfde onderwerp, geschreeven; aan welke zy diergelyk antwoord gaven, daarby voegende „ dat vreemdelingen „ geen voordeel behoorden te genieten, bo- „ ven de ingezetenen van den Staat, die ge- „ lyken last te draagen hadden.”

1716.

De buitengewoone Vergadering, midlerwyl, bespeurende, dat men den agterlyken Gewesten zou dienen te gemoet te komen, door eenige verdere vermindering van 't krygsvolk, besloot, in den aanvang des volgenden jaars, te bezoeken, of men zig van eenige Zwitsers en Graauwbunders, die hooger soldy trokken dan de Landzaaten, zou kunnen ontlasten, zonder de Regeering van Bern en die der Graauwbunderen, met welken men overeengekomen was, om derzelve vendels, ook na de Vrede, in dienst te houden, te zeer te stooten. Doch dit geschiedde niet, zonder dat 'er verscheiden' ernstige Ver- toogen tegen gedaan werden, van wege het Kanton van Bern, welk zig beriep op het gemaakte Verdrag. De Staaten antwoordden „ dat zy, by

Afdan-
king van
eenig
Krygs-
volk.

1716. „ 't fluiten van dit Verdrag, gemeend hadden,
 „ meer troepen in dienst te zullen kunnen hou-
 „ den, dan zy nu bevonden mogelyk te zyn; en
 „ dat de staat hunner geldmiddelen hen nood-
 „ zaakte, zig te ontdoen van een gedeelte van
 „ hun Krygsvolk (*t*).” Kortom, van de vieren-
 „ twintig Bernsche vendels werden 'er agt afge-
 „ dankt: en 't getal der manschap van de zestien
 „ overigen werdt ook nog, eenigszins, vermin-
 „ derd. Doch deeze afdanking en vermindering,
 „ waardoor de Landmagt van den Staat op vieren-
 „ dertigduizend vierenvyftig man gebragt werdt
 „ (*u*), geschiedde, tegen 't genoegen van sommige
 „ Gewesten. Zeeland zelf verklaarde 'er zig dui-
 „ delyk tegen, en nam zeere euvel, dat men 'er toe
 „ beslooten hadt, met de meeste, niet met eenpaar-
 „ ige stemmen (*y*). 't Geschil, welk hier over, en
 „ over een middel, om de gebrekige Gewesten
 „ tot betaalinge te noodzaaken (*w*), onder de Le-
 „ den, ontftondt, bragt veel toe, tot fremming
 „ van de raadpleegingen der buitengewoone Ver-
 „ gaderinge. Ook vorderden eenige Gewesten,
 „ dat men ze deedt scheiden. Doch op 't aanhou-
 „ den van anderen, zat zy nog, tot in Herfst-
 „ maand des jaars 1717 (*x*), en scheidde, einde-
 „ lyk, zonder dat de Gewesten eens waren ge-
 „ worden (*y*), over verscheiden' voornaame pun-
 „ ten, waarom zy byeengekomen waren.

(*t*) Resol. Extr. Vergad. *Vener.* 26 Maart 1717. *MS.*

(*u*) Resol. Extr. Vergad. *Blerc.* 26 May, *Vener.* 4 Joy. 10
Vener. 11 Sabb. 12 Juny 1717. *MS.*

(*y*) Resol. Extr. Vergad. *Mart.* 22 Sabb. 26 Juny, *Lunc* 12
Blerc. 14 July 1717. *MS.*

(*w*) Resol. Extr. Vergad. *Vener.* 23 Joy. 23 Jan. Joy. 4 Febr.
 1717. *MS.*

(*x*) Misfiv. des Raads van Staate in de Notul. Zeel. van 1717.
bl. 29, 33, 50, 59, 72, 78, 84, 94, 104, 114, 120, 123, 125, 127,
 314-326. *24. LAMBERTI *Tom. IX.* p. 742-756. *Tom. X.* p. 272-293.

(*y*) Resol. Extr. Vergad. *Mart.* 14 Sept. 1717. *MS.*

VADERLANDSCHE HISTORIE.

ZEVENTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

- I. Gezindheid der voornaamste Hoven van Europa tot handelen en verdraagen. Aanleiding tot handeling over een drievoudig Verbond. II. De Abt du Bois handelt met George den I. te Maaslandsfluis. Hy komt in den Haage. 't Verbond tuschen Frankryk, Groot-Britanje, en de Staaten wordt geslooten. Inhoud van het zelve. III. Misnoegen aan de Hoven van Weenen en Madrid. Gemor in Frankryk, in Engeland, en hier te lande. IV. Onderneeming van Gyllemborg en Gortz, ten behoeve des Pretendents. Gortz wordt, te Arnhem, agterhaald. Het Zweedsche Hof beweegt de Staaten, om hem te ontslaan. Zyn uiteinde. V. Verdrag tuschen Frankryk, den Czaar en Pruysen. Tuschen Pruysen en de Staaten. Verschil met Deenemarke. VI. Gelegenheid tot den oorlog tuschen Spanje en den Keizer, en tuschen Spanje en Frankryk. De Spanjaards veroveren Sardinie. Zy verdedigen zig, deswege, in den Haage. Antwoord der Staaten, die de Vrede zoeken te herstellen. VII. Zwaare Watervloed, op Kerstryd. VIII. Toerustingen in Spanje.

*Engelsche Vloot in de Middellandsche zee. De Spanjaards landen op Sicilie. Zeegevegt by Kaap Pasfaro. IX. Vrede tuschen den Keizer, den Staat van Venetie en de Porte. X. t Vier-
 voudig Verbond wordt gestooten. Inhoud van het zelve. Geheime punten. XI. Raadpleegingen der Staaten op de aanneeminge van dit Verbond. De Koning van Sicilie treedt 'er in. XII. Geschillen over 't Verdrag van Barriere. Overeenkomst, deswege, getroffen. Handeling over eenige Plaatsen in Guinea. XIII. Staat en uitslag des oorlogs in 't Noorden. XIV. De jonge Prins van Oranje wordt Stadhouder van Groningen. Hattemisten in Zeeland. XV. Alberoni zoekt eenen opstand te verwekken, in Groot-Britanje en in Frankryk. Frankryk verklaart Spanje den oorlog. XVI. Landing der Spanjaarden in Schotland mislukt. De Staaten zenden George den I. onderstand. XVII. Krygsbedryven in Sicilie. Togt der Engelschen naar Biskaje. XVIII. Handeling der Staaten in Frankryk en in Spanje. Alberoni vervalt in ongenade. XIX. De Koning van Spanje treedt in 't viervoudig Verbond. Byeenkomst te Kameryk vastgesteld. XX. Oorsprong, voortgang en uitslag van den Windhandel in Aktien in Frankryk, in Engeland en in de Vereenigde Gewesten. Maatschappyyen van Rotterdam, Middeburg en Utrecht. XXI. Verdrukkingen der Protestanten in Hongarye en in Duitschland: met naame in de Palts. De Staaten zoeken zete doen ophouden. XXII. Zorg voor t weeren van de Pest uit de Vereenigde Gewesten. XXIII. De Raadpensionaris Heinsius sterft. Izaak van Hoorubeeck wordt Raadpensionaris. XXIV. Vrede*

de en geheim Verbond tusſchen Frankryk, Spanje en Groot-Britanje. XXV. Handelingen op de Byeenkomst te Kameryk. Oorzaaken waarom Frankryk en Groot-Britanje beginnen te hellen naar de zyde van Spanje. XXVI. Oorlogſchepen uitgeruſt, tot beveiliging der Vaarte in de Middellandsche zee. XXVII. Aanſlag ten behoeve des Pretendents, in Engeland. De Staaten zeggen Koning George hulp toe. XXVIII. Prins Willem Karel Henrik Friſo wordt Stadhouder van Drente. XXIX. Men zoekt hem ook van 't Stadhouderſchap van Gelderland te verzekeren. De Staaten van Holland poogen 't te beletten. Zy ſchryven aan de Staaten van Gelderland. Uuvoerig antwoord op hunnen brief. XXX. De Prins wordt tot Stadhouder van Gelderland verkooren. Inhoud zynere Inſtructie. Aanmerkingen op deeze aanſtelling. XXXI. Ambagtsheerlykheden in Holland verkogt. Onluſten tusſchen de Lutherſchen en Gereformeerden te Hamburg.

De voorgaande eeuw en deeze, tot op de 1716. Utrechtſche Vrede, waren boven maate vrugtbaar geweest, in het voortbrengen van oorlog, op oorlog, aan alle oorden van Europa. Nooit was 'er, daarentegen, tyd vrugtbareer, in Onderhandelingen, Verdragen en Verbonden onder de voornaamſte Mogendheden, dan de tegenwoordige. De inwendige toefſtand der meeste Ryken en Staaten, 't veranderend belang der Vorſten, en derzelve byzondere inzigten drongen hen, om hunne veiligheid, of de bevordering van afgelegener oogmer-

1716.

I.
Gezindheid der voornaamſte Mogendheden van Europa tot handelen en verdraagen.

mer-

1716. merken te zoeken door handelen en verdraagen. Het zwak gebouw der Utrechtsche Vrede, welk waggelen moest, zo lang de Keizer niet met Spanje bevredigd, en de Hertog van Savoje, van hem, niet voor Koning van Sicilie erkend was, hadt wel eenige steunfels noodig, die men, in nieuwe Verdragen en Verbonden, meende te vinden; welken, in den tyd van weinige jaaren, zo zeer vermenigvuldigd werden, dat eene onweêrstaanbaare drift tot handelen, naar sommiger oordeel (a), gevolgd schein te zyn, op eene diergelyke drift tot oorloogen, die voormaals geheerscht hadt. Men oorloogde, 't is waar, nog tegenwoordig, in 't Noorden en tegen den Turk; doch beide deeze oorlogen duurden niet lang. Ook ontstondt 'er, geduurende dit handelen zelf, nu en dan, wel wederom oorlog; doch hy was niet algemeen, en de twist werdt haast bygelegd. De zaaken van 't *Kabinet*, gelyk men spreekt, zullen, derhalve, het gewigtigst gedeelte der volgende Geschiedenisfe moeten uitmaaken.

Aanleiding tot het handelen over een Verbond, tusfchen Frankryk, Groot-

Aan sommige Hoven, met naame in Frankryk en Groot-Britanje, waren de Vorsten beide en de Staatsdienaars bekwaam en geneigd tot handelen. De Hertog van Orleans was 'er zeer in bedreeven. George de I. niet tunder (b). Ook hebben ze 'er beide, van dat ze aan de Regeering gekomen waren, hun meeste leeven in gefleeten. Koning George hadt, gelyk wy, in 't voorgaande Boek (c), hebben aangemerkt,

(a) See BOLINGBROKES *Lettres on History Tom. II. p. 166; 167.* & MONTGOM *Memoir. Tom. IV. p. 84.*

(b) TINDAL *Vol. XI. [er XXVI.] p. 353.*

(c) *Budz. 120.*

merkt, naar alle waarfchynlykheid, het jongfte Verbond geflooten met den Keizer, om het Franfche Hof tot argwaan te verwekken, en te beweegen tot het voorflaan van beter voorwaarden van een verdedigend Verbond, dan tot nog toe gefchied was. Wy hebben, te vooren (d), gezien, dat men, in Frankryk, inderdaad, vreesde, dat de Keizer de Vrede niet lang zou houden, en, of in Spanje, of in Italie, de wapenen, veelligt, hervatten. Ook was 'er reden van wantrouwen op het Hof van Madrid, welk zig, mogelyk, niet zou laaten genoeg, aan de fchikking, in Frankryk gemaakt op de Regeeringe. En hieruit konden onlusten ontftaan, die den Keizer aanleiding zouden kunnen geeven, om Frankryk aan te tasten, van den kant der Oostenrykfche Nederlanden; terwyl Spanje zulks deedt, van den kant van Katalonie. Men hielt dit voor de reden, waarom het Weener-Hof zig zo fterk gekant hadt tegen eene overeenkomst, wegens de onzydigheid der Oostenrykfche Nederlanden; en men kon, met geene goede oogen, aanzien, dat de Keizer zig zocht te fterken, door verdedigende Verbonden. De Hertog van Orleans hadt, hierom, eer nog 't Verbond tufchen den Keizer en Groot-Britanje getroffen was, den Engelfchen en Staatschen Gezanten, in Frankryk, een Verbond van handhaavinge der wederzydsche regten en bezittingen voorgeslaagen: Chateaufneuf hadt, naderhand, in den Haage, gefproken van een Verbond tot handhaavinge der Utrechtfche Vrede; welken naam men verloor,

om

1716.

 Britanje
en de
Staaten.

(d) Bladz. 109, 112.

1716. om den voorflag min haatelyk te doen fchynen by 't Weener Hof. Doch over de voorwaarden was nog weinig gefproken. Men ftelde, in Frankryk, vast, dat zy gunftig zouden moeten zyn, zo Koning George zig zou laaten bewegen, om te fluiten. Men wist, dat 'er twee punten waren, waarop het Engelsche Hof zeer gefteeld was: 't vertrek van den Pretendent uit de nabuurfchap van Groot-Britanje, en het flegten en dempen der fluize en haven te Maryland. De Hertog van Orleans befloot, derhalve, Koning George, in deeze twee punten, genoeg te geeven, en hem, onder deeze voorwaarden, te nodigen tot een Verbond. De Staaten waren gefteeld op de zekerheid hunner Barriere, en op de bevoordeeling van hunnen Koophandel: in welke twee opzigten, de Hertog hun ook te gemoet wilde komen, zo veel 't belang des Ryks gedoogen kon.

II. Men befloot, derhalve, de handeling te hervatten, en, om 't werk geheimer te beleiden, de gelegenheid der reize des Konings van Groot-Britanje naar zyne Duitfche Staaten, hiertoe, waar te neemen. De Koning ftak over naar Holland, in Hooimaand deezes jaars (e). Derwaards werdt, ten zelfden tyde, uit Frankryk, gezonden de Abt *Guillaume du Bois*, voorheen de Leermeester, en nu de grootfte vertrouweling des Hertogs van Orleans. Hy trof den Koning aan, te Maaslandsfluis, by wien hy, door tufchenspraak van den Sekretaris van Staat Stanhope, een heimelyk gehoor verwierf. Hy fteelde hier al zyne bekwaamheid te

werk,

(e) TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 339.

ADOLPH HENDRIK,
GAAFF VAN RECHTEREN,
Vryheer van Almelo en Vriezen-veen,
Landdrost van Zalland enz.

H. Pasteren del. naar de Originale Schildery in de Familie.

J. Houbraeken fecit.

werk, om den Koning over te haalen, tot een Verbond met Frankryk. Hy beloofde, dat Frankryk de Protestantfche opvolging in Groot-Britanje handhaaven, de wederspannelingen niet ondersteunen zou, en zelfs den Pretendent, die, op 't aanhouden van George den I., uit Lotharingen, geweeken zynde, zig thans te Avignon onthieldt, doen vertrekken, tot over het Alpifche gebergte. Wegens de werken te Mardyk, waarover, ten deezen tyde, in Engeland gehandeld werdt, zou men den Koning, insgelyks, genoeg geven. Kortom, de Abt boodt zo veel uit, dat Koning George, kans ziende, om het oogmerk, welk hy, zo men meende, in 't fluiten met den Keizer gehad hadt, te bereiken, den Abt toeliet, hem te volgen naar Hanover, daar men 't haast zo verre eens werdt, dat de Abt, eerlang, in flilte, te rug keerde naar den Haage; alwaar hy zig, eenen geruimen tyd, bedektelyk, op- hieldt, in 't Huis van den Markgraave de Chateauneuf, om de Staaten, insgelyks, tot het Verbond te beweegen. Hy ging, hier zynde, niet uit, dan des nagts, om met eenige Leden der Regeeringe, die in 't geheim waren, en byzonderlyk met den Raadpenfionaris Hein- fuis, te fpreken. Men vertoonde den Staat- fchen een ontwerp van 't Verbond, waarin, onder anderen, beloofd werdt, dat men den wederspannelingen, over en weder, geene fchuilplaats verleen zou. De Staatfchen be- geerden verklaaring, dat de Fransche vugte- lingen niet onder den naam van wederspanne- lingen zouden begreepen worden. Doch men hieldt deeze verklaaring noodeloos, van de

1716.

Komt in
den
Haage.
Zyne
heimely-
ke han-
deling
aldaar.

zyde

1716. zyde van Frankryk. Wyders, vorderden de Staatschen „ 1. dat de handhaaving der wederzydsche regten en bezittingen alleenlyk „ aan Europa bepaald werdt. 2. dat de Staaten niet meer dan de helft van den onderstand, dien Frankryk en Groot-Britanje gaven, zouden behoeven te leveren; en dat „ zy zouden kunnen volstaan, met het in geld te doen. 3. dat men hun de Lyst der Regten van 't jaar 1664 toeftonde, en alle de „ volgende Ordonnantien vernietigde. 4. dat Frankryk den Staaten, voortaan, den titel „ van *Hoog-Mogende Heeren* gave, en hunne „ Ambassadeurs handelde, op gelyken voet „ als die van Venetie. 5. dat de geschillen „ over de schepen, sedert het tekenen der „ Utrechtsche Vrede genomen, in dier voege „ mogten afgedaan gerekend worden, dat de „ eigenaars zig onderwierpen, aan de uitspraak, deswege gedaan, door de Kollegien „ ter Admiraliteit, hier te Lande.” De Franschen zonden deeze punten naar hun Hof, en gaven, eerlang, voor bescheid „ dat het *eerste* „ toegestaan werdt; dat men, wat het *tweede* „ betref, den onderstand der Staaten op zesduizend man bepaalen wilde.” hoewel, hierin, naderhand, verandering kwam. „ Dat het *derde* „ punt niet kon toegestaan worden; doch „ dat men de belasting van tweemaal twee „ stuivers van de *Livre*, die, na 't jaar 1699, „ was ingevoerd, affchaffen, en de wollenstoffen en andere waaren, die nu alleen te „ Calais en S. Valeri mogten ingebracht worden, in alle havens van Frankryk, zou laaten invoeren. Dat het *vierde* punt ingewil- „ „ ligd

„ ligd werdt, met deeze uitzondering, dat de 1716.
 „ Ambassadeurs van Frankryk den Staaten
 „ den titel van *Hoog-Mogende Heeren* geeven
 „ zouden; doch dat de Koning niet zou ver-
 „ pligt zyn, hun, onder dien titel, te schry-
 „ ven. Dat, eindelyk, het *vyfde* punt, vol-
 „ komenlyk, werdt toegestaan. De rekkelyk-
 heid van 't Fransche Hof deedt de Staarschen
 sterk neigen, tot het Verbond; daar Cado-
 gan, die in 't geheim der handeling was, en
 met den Abt du Bois en den Raadpensionaris
 Heinsius menig gesprek hieldt; hen zeer
 toe aanzettede. Men hadt elkanderen, zelfs
 by eede, verbonden, de handeling bedekt te
 houden, tot dat men 't volkomen eens zyn
 zou. Nogtans, was 'er, men weet niet hoe,
 iet van uitgelekt. De *Graaf van Wolkra*, Kei-
 zerlyke Gezant te Londen, hadt 'er de lust
 van gekreegen. De Baron van Heems, in den
 Haage, werdt ook gewaar, dat 'er iet omging.
 De laatste vraagde 'er Walpole naar, die zig
 onkundig hieldt, of mischien waarlyk onkun-
 dig was. Maar in Engeland beleedt men 'er
 iet van, aan den Graave van Wolkra. De Kei-
 zerschen waren 'er zeer over te onvredē. Zy
 zagen klaarlyk, dat men, de Utrechtsche Vre-
 de zoekende te bekrachtigen door zulk een Ver-
 bond, den Keizer wilde versteeken van alle
 hoop op de Kroone van Spanje, of op eenigen
 der Spaansche bezittingen. Zy dedden, der-
 halve, hun best, om het sluiten van 't Verbond
 te voorkomen. Men wil zelfs, dat het Wee-
 ner-Hof een' Jezuit zondt naar Frankryk, om
 den Hertoge-Regent een Verbond met den
 Keizer voor te slaan. Doch deeze handeling

De Kei-
zerfchen
komen
'er agter,

1716. hadt geen gevolg. De Koning van Groot-Britanje deedt den Keizer een Ontwerp vertoonen van 't Verbond met Frankryk en de Staa-ten: waarin, egter, naderhand, nog merkelyke verandering kwam. Het werdt zeer afge-keurd, aan 't Weener-Hof. Men verklaarde, dat, zo 't getekend werdt, het Verbond tus-schen den Keizer en Groot-Britanje, op het zelfde oogenblik, moest gerekend worden, als verbroken. Doch Groot-Britanje en de Staa-ten zelve waren te ver gegaan, om te rug te kunnen treden.

Het drie-
voudig
Verbond
wordt
getekend.

Toen men 't geheim der handeling met Frankryk niet langer konde noch wilde bewaa-ren, in den Haage, nam de Abt du Bois den naam en rang aan van buitengewoonen Am-basfateur van Frankryk, en verscheen in 't openbaar. Het ontwerp van 't Verbond werdt rond gezonden aan de Gewesten, daar 't niet op eenerlei wyze werdt ingezien. Zeeland, in 't byzonder, verklaarde 'er zig, ernstelyk, te-gen. Andere Leden der hooge Regeeringe von-den 'er, insgelyks, niet veel reden toe. Men bragt voorbeelden by van de onopregtheid van 't Fransche Hof, waarvan de Staat, zo men voorgaf, sedert meer dan zestig jaaren, meni-ge ondervinding gehad hadt. Doch hiertegen werdt gezeid, dat de inzigten en belangen van Frankryk, na de dood van Lodewyk den XIV, merkelyk veranderd waren. Midlerwyl, han-delde men nog eenigen tyd met Frankryk, over 't stuk van den Koophandel, en over den titel en rang der Staaten, zonder dat men 't volkomen eens werdt; maar na dat men, van de Staat-sche zyde, vryheid bedongen hadt, om, zot, be-

begeerd werdt, ook te mogen treden in het Verbond, tusſchen den Keizer en Groot-Britanje aangegaan, beſlooten zes Geweſten met Frankryk en Groot-Britanje te tekenen. Zeeland verklaarde 'er zig langſt tegen. Doch men zou geene zwaarigheid gemaakt hebben, om met de meerderheid te beſluiten, zig beroepende op het Munſterſche Verdrag van den jaare 1648, en op het Groot-Verbond van den jaare 1701, welken ook, buiten bewilling van Zeeland, getekend waren (*f*): maar Zeeland voegde zig, eindelyk, naar de overige Geweſten. Het drievoudig Verbond, gelyk het, federt, genoemd werdt, tusſchen Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, eindelyk in 't net geſteld zynde, werdt, in den Haage, getekend, op den vierden van Louwmaand des jaars 1717. Het behelſde flegts *agt* punten, die hierop uitliepen. „ 1. Men zou, voortaan, „ eene vaſte Vrede, vriendschap en vereeniging „ onderhouden. 2. Frankryk verbondt zig, om „ hem, die, by 't leven van Koning Jacob „ den II, den titel van *Prinſe van Walles*, en, „ naderhand, dien van *Koning van Groot-Britanje* aangenomen hadt, teritond na de tekening van dit Verdrag, te doen vertrekken van Avignon, en zyn verblyf te doen nemen over het Alpisch gebergte: ook, om hem, op geenerlei wyze, te onderſteunen, noch iemand, die, van zynent wege, de rust van Groot-Britanje, door oorlog, oproer of ſamenzweering, zou mogen onderneemen „ te

1710.

1717.

Inhoud
van het
zelve.

(*f*) LAMBERTI Tom. IX. p. 556—565. Tom. X. p. 13. TINDAL *Pol* XI. [or XXVI] p. 339, 352, 354, 355. ROUSSET *Recueil*, Tom. I. p. 87, 88.

1717. „ te flooren. Ook zou Frankryk niet gedoo-
 „ gen, dat de Perfoon, boven gemeld, on-
 „ der eenigerlei naam of voorwendfel, immer
 „ kwame, veel min verbleeve in eenige Plaats
 „ van 't Fransch gebied. 3. De drie Mogend-
 „ heden verbonden zig, om geene schuilplaats
 „ of verblyf te gunnen aan de onderzaaten van
 „ een' hunner, die voor wederfpannelingen ver-
 „ klaard waren, of zouden worden, belooven-
 „ de zy, dezelve hun gebied te doen ruimen,
 „ binnen agt dagen na dat het gevorderd zou
 „ zyn. 4. Wegens het flegten van Duinkerken,
 „ en het dempen der haven aldaar, verklaar-
 „ de Frankryk, zig te zullen gedraagen naar
 „ de overeenkomst, deswege, in Herftmaand
 „ laatstleeden, te Hamproncourt, getroffen. In
 „ gevolge van welke, de groote doorvaart der
 „ nieuwe fluize te Mardyk geheellyk geflegt
 „ zou worden, blyvende egter de gefloopte
 „ bouwstoffen ten dienfte des Konings; mids
 „ hy ze niet deedt gebruiken, tot eenige Ha-
 „ ven of Sluis, op twee mylen na aan Duin-
 „ kerken of Mardyk, zynde men overeenge-
 „ komen, dat, langs het gantsche strand, bin-
 „ nen deezen afftand, nimmer eenige Sluis,
 „ Haven, Dok of Sterkte zou mogen worden
 „ opgerigt. De kleine fluiz zou tien voeten
 „ enger gemaakt worden, en dus maar zes-
 „ tien voeten wyd blyven. De krebhoofden
 „ langs het nieuwe Kanaal zouden, insgelyks
 „ geflegt, en binnen den genoemden afftand,
 „ nimmer hersteld worden. De flegting van al
 „ 't gemelde zou, zo 't mogelyk ware, volko-
 „ menlyk, moeten voltrokken zyn, tegen 't
 „ einde van Zomermaand deezes jaars. De
 „ fleg-

„ flegting der dyken langs de oude haven te
 „ Duinkerken zou ook geheellyk voltrokken,
 „ en de overgebleeven' Vestingwerken aldaar
 „ met het strand gelyk gemaakt worden. De
 „ Koning van Groot-Britanje en de Staaten
 „ zouden Gemagtigden ter gemelde plaatsen
 „ mogen zenden, om te zien, of alles behoor-
 „ lyk werdt uitgevoerd. 5. De Utrechtsche
 „ Vrede, tusfchen Frankryk en Groot-Britan-
 „ je, en Frankryk en de Staaten, geflooten,
 „ werdt, in allen deele, bekrachtigd, bezon-
 „ derlyk ook in opzigte van de opvolginge in
 „ Groot-Britanje en in Frankryk. De hande-
 „ lende Mogendheden beloofden, elkanderen
 „ te zullen handhaaven in derzelve regten
 „ en bezittingen, by de gemelde Vrede ver-
 „ kreegen, en indien iemand een' van hun
 „ aantastte met de wapenen, zouden de ande-
 „ ren hunne poogingen aanwenden, om den
 „ beledigden vergoeding te bezorgen, en de
 „ vyandlykheden te doen ophouden. 6. Doch
 „ zo deeze poogingen de gewenschte uitwer-
 „ king niet hebben mogten, zou men elkan-
 „ deren byftaan met de volgende manschap:
 „ Frankryk en Groot-Britanje zouden ieder
 „ agtduizend knegten en tweeduizend ruiters
 „ leveren, en de Staaten vierduizend kneg-
 „ ten en duizend ruiters. Doch zo de aan-
 „ gevallen' Bondgenoot liever onderftand in
 „ fchepen, of zelfs in geld begeeren mogt, zou
 „ zulks aan zyne keuze ftaan. Duizend knegten
 „ zouden op tienduizend, en duizend ruiters
 „ op dertigduizend guldens Hollandsch geld ter
 „ maand, en twaalf maanden voor een jaar ge-
 „ rekend worden. De onderftand in fchepen

K 8

„ zou,

1717. „ zou, naar evenredigheid, worden begroot.
 „ 7. Zo de Ryken of Landen der drie Mo-
 „ gendheden, door inwendigen tweespalt, of
 „ door opstand ter oorzaake der genoemde
 „ opvolgingen, beroerd mogten worden, zou
 „ de Bondgenoot, die zig in deeze beroer-
 „ te bevondt, den beloofden onderftand van
 „ de andere Bondgenooten mogen vorderen;
 „ en zou hem dezelve, binnen twee maanden,
 „ moeten worden toegefchikt, mids hy 't be-
 „ loop der kosten voldeede, binnen een jaar,
 „ na dat de beroerte gefild zou zyn. 8. Het
 „ tegenwoordig Verdrag zou, binnen vier wee-
 „ ken, bekragtigd worden.” By een afzonder-
 „ lyk punt, hadden de Staatschen op beide de
 „ Mogendheden nog bedongen „, dat de hand-
 „ haaving, in 't vyfde punt beloofd, alleen
 „ zag op de wederzydsche regten en bezittin-
 „ gen, binnen Europa (g).” Het Verbond
 „ werdt, wat laater dan op den bestemd tyd,
 „ behoorlyk bekragtigd, zelfs door zulken onder
 „ de Gewesten, die 'er, te vooren, zwaarigheid
 „ in gemaakt hadden; alzo de algemeene Staa-
 „ ten, gelyk wy boven (h) te kennen gaven,
 „ 'sdaags na het tekenen van 't Verbond, besloo-
 „ ten hadden, ook, zo 't vereischt werdt, on-
 „ der zekere voorwaarden, te willen treden in
 „ 't Verbond, welk, onlangs, tusfchen den Kei-
 „ zer en Groot-Britanje, geflooten was (i). De
 „ Abt du Bois nam, voor 't einde van Louw-
 „ maand,

(p) Secr. Refol. Holl. 8 Jan. 1716. VII. Decl. bl 236. Vierz
 aussi DU MONT Corps Dipl. Tom VIII. P. I. p. 184. LAM-
 BERTI Tom X. p. 1. ROUSSET. Recueil, Tom. I. p. 89.

(h) Bladz 146.

(i) Refol. Geuer. Mart. 5 Jan. 1717. by LAMBERTI Tom. XI
 p. 13.

maand, zyn affcheid van de Staaten, hen, by 1717:
 deeze gelegenheid, noemende *Uwe Hoog-Mogendheden*, fchoon hy hun. in 't begin zyner
 aanspraake, den titel van *Hoog-Mogende Heeren*
 nog niet gegeven hadt, hebbende hy, naar 't
 fchynt, het woord *Heeren* willen myden: welk,
 ook door 't Weener-Hof, nog niet gebruikt
 werdt. De Hertog van Orleans deedt, eerlang,
 den Pretendent vertrekken over de Alpen. De
 Koning van Groot-Britanje en de Staaten zonden
 Gemagtigden, om tegenwoordig te zyn,
 by 't flegten der werken te Duinkerken en te
 Mardyk: waaraan met vlyt gearbeid werdt (k).
 't Bleek klaarlyk, dat het Fransche Hof gezind
 was, de aangegaane verbindtenissen, ftiptelyk,
 naar te komen.

Doch het drievoudig Verbond was zo dra III.
 niet rugtbaar geworden, of het verwekte veel Misnoe-
 gen van
 Madrid. De Keizer nam zo kwalyk, dat Groot- het Wee-
 Britanje en de Staaten een Verbond hadden ner Hof,
 aangegaan, waarby Filips de V. bevestigd
 werdt op den troon van Spanje, dat hy de
 Staaten niet meer verzoeken liet, om te tree-
 den in 't Verbond met Groot-Britanje geflooten:
 welk Verbond hy aanmerkte, als ten
 eenemaal kragteloos geworden (l). Ook gaf
 de Baron van Heems hun te kennen, dat, na
 't fluiten van dit Verbond, het Verdrag van
 Barriere geen' stand meer greep. „ De Barriere
 „ was, „ zeide hy „ van den tyd van Hen-
 „ rik den IV. af, alleenlyk gezogt, om Frank-
 „ ryk

(k) LAMBERTI Tom. X. p. 13—17. TINDAL Vol. XI. [oz
 XXVI.] p. 355, 367.

(l) LAMBERTI Tom. X. p. 12.

1717. „ryk verre van de grenzen van den Staat te
„houden; maar nu men met Frankryk ver-
„bonden was, hadt men ze niet meer noodig.”

en van
het Hof
van Ma-
drid.

Gemor
in Frank-
ryk:

in Enge-
land:

Het Hof van Weenen vernieuwde, ten zelfden tyde, eenige oude eischen op de Heerlykheid Anholt in 't Kwartier van Zutfen, welke men beweerde tot het Ryk te behooren. Veele begonden derhalve, reeds te vreezen, voor onlusten met Duitschland (*m*). Het Hof van Madrid was ook te onvrede, dat vreemden, gelyk Groot-Britanje en de Staaten waren, zig hadden onderwonden, beschikking te maaken, over het regt der opvolginge tot de Kroone van Frankryk: 't welk zy, meende men, behoorden overgelaaten te hebben voor de Staaten des Koningryks. In Frankryk, morde men ook, dat de Hertog van Orleans, door het sluiten van dit Verbond, de eer en 't belang des Koningryks aan zyne byzondere inzigten en belangen hadt opgeofferd, zig verbindende tot het verdryven van den Ridder van S. Joris, en tot het slegten der kostbaare en nuttige werken te Mardyk, 't welk Lodewyk de XIV. nimmer beloofd zou hebben, enkelyk, om zig zelve te verzekeren van de opvolginge. In Engeland zelf, keurden sommigen 't Verbond af, dryvende, dat de Proteftantsche opvolging genoeg verzekerd was, by de Utrechtsche Vrede, en dat 'er geene genoegzame reden was, om, onder voorwendfel van eenen inval of opstand, zo veel vreemd krygsvolk in 't Ryk te roepen: waarvan, ligtelyk, tot benadeeling van de vryheid der onderzaaten

ten, misbruik zou kunnen gemaakt worden (n). 1717.
 In de Vereenigde Gewesten, oordeelden sommigen ook, dat het Verbond de Staaten te zeer en hier te vervreemden zou van het Huis van Oostenryk, Lande.
 en ligtelyk nadeelig zyn aan den Koophandel op Spanje. Ook was men bedugt, dat 'er de Staat, eer men 't verwagte, in nieuwen oorlog door zou kunnen ingewikkeld worden. Ondertusfchen, vereenigde dit Verbond drie Mogendheden, die zeer zeldzaam vereenigd geweest waren: welke byzonderheid alleen toete schryven was aan de verandering, die de dood van Lodewyk den XIV. veroorzaakt hadt.

Maar Koning George, die zig, door het driefvoudig Verbond, meende verzekerd te hebben, tegen de meest gevreesde onderneemingen ten behoeve des Pretendents, ontdekte, kort na zyne terugkomst van Hanover, in Sprokkelmaand, eene nieuwe famenzweering onder de wederspannelingen, om eenen opstand in 't Ryk te verwekken, en daardoor gelegenheid te geeven tot eenen inval in Engeland of Schotland. De voornaamste beleiders van deezen toeleg waren de *Graaf van Gyllemborg*, Zweedsche Resident in Engeland, en de *Baron Gortz*, die sedert eenigen tyd, wegens Zweeden, aan verscheiden' Hoven gezonden geweest was, en zig thans in Holland bevondt. Men hadt voor, aan verscheiden' oorden, en zelfs in Frankryk en in Holland, schepen te koopen, dezelve naar Gottenburg te zenden, en, van daar, agtduizend knechten en vierduizend ruiters, met eenen bekwaamen

IV.
 Onderneeming van den Graave van Gyllemborg en den Baron Gortz, ten behoeve des Pretendents.

VOOR-

(n) TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 357, 358.

1717. voorraad van oorlogsbehoeften, te scheepen naar Groot-Britanje. Zelfs vertrouwde men, dat de Koning van Zweeden, onder wiens gebied, zig, in 't voorleeden jaar, reeds verscheiden' wederspannelingen begeven hadden (o), de hand leenen zou tot bevordering des aanlags. Koning George was van 't geheim des aanlags onderrigt, of door 't Fransche Hof, of uit onderschepte brieven, of op eenige andere wyze, welke men nooit regt gewee- ten heeft. 't Voorneemen was slegts aan weinigen bekend geweest. Karel de XII. wilde, zo geloofd werd, niet weeten, dat hy 'er de hand in hadt, voor 't uitgevoerd stondt te werden: en de vrienden des Pretendents in Engeland wilden zig nergens toe vast verbinden, voor zy 't woord hadden van den Koning van Zweeden. Hieruit ontstondt, dat de handel- ling zeer bedekt bleef; maar te gelyk langzaam voortging. Op den negenden van Sprokkel- maand, des nagts omtrent twaalf uren, werdt het Huis van den Graave van Gyllemborg, op 's Konings last, bezet; hy, onverhoeds, over- vallen, en, met zyne papieren, in verzekering genomen. Drie Engelschen werden, omtrent den zelfden tyd, geligt en vastgezet. Men verzogt de Staaten, den Baron Gortz, insge- lyks, te doen vasthouden. Hy was, in Hooi- maand des voorleeden jaars, in Holland geko- men, en hadt zig meest te Amsterdambam ont- houden. De Koning, zyn Meester, hadt hem voorzien van eene algemeene volmagt, om, ten zynen meesten dienste, met iedereen, te han-

Gyllem-
borg
wordt in
hegtenis
genomen.

handelen en te sluiten (*p*): en, in gevolge van deze Volmagt, hadt hy vrygeleide-Brieven uitgegeven aan verscheiden' Amsterdamsche Koopluiden, die Hennip en Teer naar Zweeden voerden, waaraan men, in dit Ryk, gebrek gehad hadt, federt dat de Landstreeken, van Riga af tot Abo toe, den Czaar in handen gevallen waren. Zelfs ontdekte men, eerlang, dat hy met eenige Koopluiden gehandeld hadt, om Zweeden van gemunt zilver te voorzien. Ook hadt hy een keer naar Frankryk gedaan, en, naderhand, te rug gekomen, een geheim gesprek gehad, in een Dorp, dicht by Amsterdam, met den Prinse Kurakin, tot bevordering van de Vrede in 't Noorden; ten welken einde, hy ook in den Haage gehandeld hadt (*q*). Hy was hier nog, in Sprokkelmaand dezes jaars, toen men berigt kreeg, dat de Graaf van Gyllemborg te Londen gevat was. De Engelsche Resident *Leathes* hadt, hierop, de Gekommitteerde Raaden verzogt, om Gortz, insgelyks, te doen ligten. Zy zonden, kort na den middag van den negentienden, twintig man van de Lyfwagt naar de wooning van den Baron, met last om zig van zynen persoon en papieren te verzekeren; doch hy was, maar twee uren te vooren, te post, verreisd naar Amsterdam. Een zyner Sekretarissen, Broeder des Graafs van Gyllemborg, werdt egter gevat, en in de Kasteleinye bewaard. *Leathes* trok, in alleryl, naar Amsterdam: daar hy, niet voor den volgenden dag, verlof bekomen kon

(*p*) *Voiez* LAMBERTI Tom. IX. p. 655.

(*q*) LAMBERTI Tom. IX. p. 619, 637, 650, 690.

1717.

Gortz te
Arnhem
agter-
haald.

kon van de Regeering, om Gortz, die zynen intrek by zekeren Zweedschen Koopman genomen hadt, te doen vasthouden. Doch hy was, met het opgaan der poorte, reeds vertrokken naar Arnhem. Toen bewoog men, op 't aanhouden van Leathes, *Willem Vleertman*, die snel te paard ryden kon, en, geduurende den oorlog, gemeenlyk de eerste Legertydingen herwaards plag te brengen, om Gortz agter na te zetten, dien hy, te Arnhem, inhaalde, en, nevens den Sekretaris *Stambke*, met kennis van den voorzittenden Burgemeester, in verzekering deedt neemen. Men vondt twee kistjes met papieren by hen. De Staaten, kennis gekreegen hebbende, dat Gortz gevat was, beslooten, op herhaald verzoek van het Engelsche Hof, hem en de twee Sekretarissen, zorgvuldiglyk, te bewaaren, zonder zig te stooren aan de Vertoogen, die, hier tegen, gedaan werden, door den Sekretaris der Zweedsche Ambassade in den Haage. In Engeland, werdt het werk van Gyllemborg en Gortz zo hoog genomen, dat men terstond allen handel met Zweeden verboodt; waartoe men de Staaten ook zocht te beweegen. Daarentegen, hadt men, in Zweeden, zo dra geene tyding gekreegen van het vasthouden van Gyllemborg, of de Engelsche Resident, *Robert Jackson*, werdt insgelyks, in hegtenis genomen: doch den Resident der Staaten, *Willem Henrik Rumpf*, alleenlyk het Hof ontzeid.

Hunne
brieven
komen in
't licht.

De brieven, welken by Gyllemborg en Gortz gevonden waren, werden, ondertusfchen, gedeeltelyk, in 't licht gegeven, en ontdekten genoeg van den toeleg, om beide de Staatsdien-
naars

naars in 't ongelijk te doen stellen (r). Maar, in een' deezer brieven, werdt ook het Rusfche Hof, en in 't byzonder de Schotfche Lyfarts van den Czaar, *Erskine* genaamd, verdagt gemaakt: 't welk by den Czaar zeer euvcl opgenomen werdt, en waartegen hy zig ernstelyk deedt verdedigen, aan 't Groot-Brittannifche Hof. Ook verfchoonden verfcheiden' Zweedsche Residenten zig, van eenig deel gehad te hebben aan den flinkfchen toeleg, waarop Gortz, in zyne hegtenis te Arnhem, zig niet ontzag, genoegzaam openlyk, te roemen. Ondertusfchen, zat hy hier gantsch niet gemakkelyk. Ook begeerde Koning George op de Staaten, dat men hem den Baron Gortz overleverde, of hem, ten minfte, naar bekwaamer gevangenis, op Loevestein of in 's Hertogenbosch vervoerde. Doch men kon tot geen van beide besluiten. Het Zweedsche Hof deedt daarentegen sterk aanhouden, by de Staaten, op het ontslag van den Baron. Men beriep zig op de naauwe verbindtenissen met den Koning van Groot-Britanje, welken niet gedoogden, dat men iemand, die verraaderlyke aanslagen gesmeed hadt tegen deszelfs Ryk, op vrye voeten stelde: te minder, om dat hy nimmer voor een' Gezant van de Kroone van Zweeden, by de Staaten, erkend geweest was. Karel de XII, niet voldaan met dit antwoord, besloot den Hollandschen Koopvaardyschepen, die naar Zweeden wilden, Paspoorten te weigeren, zo lang de Baron Gortz niet ontslagen zou zyn.

Mid-

1717.

Het
Zweedsche Hof
dringt,
by de
Staaten
op 't ont-
slag van
Gortz.

(r) *Voyez Lettr. de ce qui s'est passé entre GYLLENE, & GORTZ imprim. 1717.*

1717. Midlerwyl, handelde het Fransche Hof te Stockholm, om Karel den XII. te bevredigen met den Koning van Groot-Britanje. Hy liet zig, eerlang, overhaalen, om schriftelyk te verklaren, dat hy geene kennis gehad hadt van 't geene zyne twee Staatsdienaars gehandeld hadden, zynde zyn oogmerk nimmer geweest, eenige troepen te zenden naar Engeland of Schotland, om tegen den Koning van Groot-Britanje te dienen. De Staaten kreegen, terstond, berigt van deeze verklaring, en ziende nu 't gevaar van eenen opstand en inval in Groot-Britanje geheellyk verdweenen, beslooten zy den Baron Gortz en de zynen te doen ontslaan; doch met den Engelschen Gezant *Whitworth* te overleggen, op wat wyze, zulks gevoeglykst zou kunnen geschieden. Maar het Engelsche Hof nam geen genoegen in de verklaring des Konings van Zweeden, en kon hierom niet bewilligen in 't ontslag van Gortz. Nogtans, neigde men, om Gyllemborg tegen Jackson uit te wisselen: 't welk den Staaten zeer vreemd voorkwam. Ook veranderde men, in Engeland, eerlang, van gedagten. De Koning deedt, in Hooimaand, verklaren, dat hy bewilligde in 't ontslag van Gortz, mids men hem, terstond, te schepe naar Zweeden voerde, zonder dat hem vry zou staan, zig op te houden in de Vereenigde Gewesten. Men kwam, eindelyk, door bemiddeling van het Fransche Hof, overeen, dat Gyllemborg, met een Fregat, uit Engeland zou gevoerd worden naar de Maaze, daar Gortz aan boord komen zou, om met Gyllemborg te keeren naar Zweeden: vanwaar het zelfde Fregat Jackson te rug zou bren-

brenghen. De papieren, die by de gevangenen gevonden waren, zouden, beslooten en verzegeld, aan den Koning van Zweeden worden overgebragt. Terstond hierna, stelden de Staaten van Gelderland, op verzoek van den *Graave van Reventlau*, Gezant van den Hertoge van Sleeswyk-Holstein, den Baron Gortz, op eigen gezag, in vryheid, mids Reventlau zig voor hem verbonde, dat hy, terstond, naar Zweeden keeren zou. 't Besluit hiertoe was, op den laatsten van Hooimaand, genomen. De Sekretaris Stambke werdt, ten zelfden tyde, en de Sekretaris *Gustaaf Gyllemborg*, die in den Haage zat, weinige dagen laater, op vrye voeten gesteld. De Staaten gaven 'er den Koning van Zweeden, terstond, kennis van, daarby voegende, dat zy vertrouwden, dat de Scheepvaart hunner onderzaaten, voortaan, minder belemmerd zou worden dan voorheen. Gortz en de twee Sekretarissen keerden, eerlang, te lande, naar Zweeden. De Graaf van Gyllemborg werdt te schepe naar Gottenburg gevoerd. Gortz hadt, voor zyn vertrek uit Gelderland, een heimelyk gesprek gehad met den Czaar, die zig toen op 't Loo bevondt. Men wil, dat hy, hier, beloofde, de geschillen tuschenden Czaar en Zweeden, binnen drie maanden, te zullen vereffenen. Ook arbeidde hy, hiertoe, na dat hy in Zweeden gekomen was (s). Doch na 's Konings dood, die, in Slagtmaand des volgende jaars, voorviel, werdt hy, onverwagt, vastgehouden, van wege de hooge Regeeringe,

1717.

Hy en Gyllemborg worden geslaakt.

Einde van Gortz.

(s) Resol. Holl. 25, 26 Febr. 6 Maart, 25, 26 May, 1717. bl. 59, 63, 78, 207, 218. LAMBERTI Tom. X. p. 17—92. TINDAL Vol. XI. [or XXVI.] p. 361—366, 370—411. Vol. XII. [or XXVII.] p. 82. Note (1).

1717. ge, en eerlang, van verscheiden' misdadaen beschuldigd zynde, ter dood veroordeeld, en openlyk onthalsd (*t*). De Zweedsche Kaape-ryen hielden, midlerwyl, aan, zonder dat de ernstige poogingen der Staaten deeze ongeregeldheid konden doen ophouden, zo lang Konig Karel leefde (*u*).

V. Terwyl de Czaar zig, in Frankryk en in
Verdrag tusschen Frankryk, den Czaar en Pruissen. Holland, ophieldt, was 'er eene handeling op het tapyt, tusschen hem en de Hoven van Versailles en Berlyn, over een Verdrag tot bevordering der ruste in 't Noorden, en tot handhaving der Verdragen van Utrecht, Radstad en Baden. Het werdt, op den vierden van Oogstmaand, getekend, te Amsterdam. De Konig van Frankryk verklaarde, by dit Verdrag, niet te willen te kort doen aan het Verbond, welk hy, onlangs, met den Konig van Groot-Britanje en de Staaten der Vereenigde Gewesten, hadt aangegaan. De twee andere Mogendheden namen hem aan voor middelaar, in de geschillen met den Konig van Zweeden (*v*).

Overeenkomst der Staaten met den Konig van Pruissen. De Staaten hadden, in de Lente deezes jaars, ook afgerekend met den Konig van Pruissen, wegens de agterfallen, welken men zynen troepen schuldig was, en die twaalfhonderd drie-entwintigduizend eenhonderd agtenveertig guldens en agt stuivers beliepen. Men stelde ordre op het voldoen deezes agterfallen, binnen zekeren bepaalden tyd (*w*). Doch over de

na-

(*t*) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 81, 82, 84. Europ. Merc. Jan. — Jun. 1719. bl. 168.

(*u*) LAMBERTI Tom. X. p. 93—104, 149.

(*v*) VOIEZ DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 490. LAMBERTI Tom. X. p. 100.

(*w*) VOIEZ DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 488, 489. LAMBERTI Tom. X. p. 163—166.

nalaatenschap van Koning Willem, duurden de verschillen nog niet het Hof van Berlyn. Het Hof van Holland hadt de Heerlykheid Zevenbergen den Huize van Nassau toegewezen, zonder dat de Koning van Pruissèn zig aan deeze uitspraak wilde onderwerpen. Zelfs beweerde hy, dat men hem in 't bezit behoorde te stellen van de Heerlykheid Geertruidenberg, die zynen Overgrootvader, Prinse Fredrik Henrik, was aanbedeeld (x): doch men hadt hier geen ooren naar. Maar wegens het bestellen der Regeeringe in de Baronnye van Herstal, van welke de Koning zig meester gemaakt hadt, werdt, eerlang, eene overeenkomst, by voorraad, getroffen (y). In 't Overkwartier van Gelderland, viel ook geschil met zyne Pruisfische Majesteit, zo over eenige Leenen, welken hy oordeelde af te hangen van de Heerlykheid Montfoort, die hem opgedraagen was, schoon de Souverainiteit over het Ampt aan de Staaten behoorde; als over de tollèn op de Maaze (z): al 't welke gelegenheid gaf tot geduurige onderhandelingen, met de Pruisfische Staatsdienaars in den Haage. Doch onder dit handelen, over zo veele byzondere verschillen, deedt de Koning den Staaten ook een Verbond van onderlinge bescherminge voorflaan. 't Werdt in overweeging genomen (a): maar daar verliep nog een gernime tyd (b), eer het geslooten werdt.

1717

Aan

(x) *Voyez* LAMBERTI Tom. X. p. 167, 168.(y) *Voyez* DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 495.

(z) LAMBERTI Tom. X. p. 172. 215—218.

(a) Notul. Zeel. 14 Sept. 1717. bl. 369. LAMBERTI Tom. X. p. 176, 177.

(b) Resol. Gen. Mart. 26 April 1718.

1717.

Verschil
met Deenemarke.

Aan Deenemarke was de Staat ook eenige agterfallen schuldig, zo wegens soldye der Deensche manschap, als wegens onderstandgelden, der Kroone beloofd. Doch deeze schuld werdt zo spoedig niet vereffend. De eischen van Koning Fredrik den IV. waren niet gegrond, naar 't oordeel der Staaten; die egter erkenden, dat zy verpligting hadden aan den Koning en aan deszelfs troepen, welken, in 't jaar 1712, afgeweeken waren van den Hertoge van Ormond, om zig te voegen by 't vereenigd Leger. Ook beloofden zy, den Koning genoeg te zullen geeven, zo dra zulks eenigszins mogelyk zyn zou. Het Deensche Hof kreeg, in dit jaar, ook eenig geschil met de Staaten, ter gelegenheid, dat zekere Koopvaardyschipper, de Zond uitzeilende, geweigerd hadt te sryken voor eenen Koninglyken Kustbewaarder, op wien hy zelfs, daarna, met scherp geschooten hadt. Doch de Schipper bragt tot zyne verschooning in, dat de harde wind hem belet hadt te sryken, zo spoedig, als hy wel gewenscht zou hebben; en dat het Oorlogschip, na dat hy gestreeken hadt, twee schooten met scherp op hem hadt gedaan, welken hy slegts met eenen schoot beantwoord hadt. Het aanhouden en neemen van Nederlandsche schepen en goederen door de Deenen veroorzaakte ook nog, van tyd tot tyd, klagen, en duurde, zo lang als de Noordsche oorlog (c).

VI. Doch terwyl deeze oorlog naar 't einde liep,
Gelegen- ontstak de kryg, onverhoeds, tusschen Spanje

(c) LAMBERTI *Tom. X. p. 120—136.*

je en den Keizer, en zelfs tusfchen Spanje en Frankryk. De Abt Julius Alberoni, nu tot Kardinaal verheeven, hadt het ontwerp van deezen kryg gefmeed, niet lang na de dood van Lodewyk den XIV. De Keizer en de Koning van Spanje waren, na dat de eerfte de overeenkomst wegens de onzydigheid van Italie getekend, en beloofd hadt, Katalonie te zullen ruinen, wel niet in oorlog; maar zy hadden ook nog geen Verdrag van Vrede getekend; zynde, zo als wy reeds, by eene andere gelegenheid (*d*), hebben aangemerkt, den Keizer nog niet gezind, om Filips den V. te erkennen voor Koning van Spanje; gelyk hy zou hebben moeten doen, zo hy een Verdrag van Vrede met hem geflooten hadt. Filips de V. zat, derhalve, meer of min, wankel op den troon van Spanje, zo lang Karel de VI. niet van zyn regt op den zelve hadt afgestaan. Hy wendde, hierom, te eerder, zo dra Lodewyk de XIV. overleeden was, het oog wederom naar de Kroone van Frankryk, van welke hy afgestaan hadt. Men hadt, reeds in 't voorleeden jaar, in den Haage, vernomen, dat het Hof van Madrid in twyfel begon te trekken, of de afftand van de Kroone van Frankryk wel plaats behoorde te grypen, inzonderheid, wanneer Karel de VI. niet van zyn eisch op Spanje begeerde af te ftaan (*e*). En dit was 't voorfpel van 't gene, eerlang, ondernomen werdt. De oorlogtusfchen den Turk en den Staat van Venetie, die, reeds in 't jaar 1715, ontfteken was, gaf den Koning van Spanje

1717.
 heid tot den oorlog tusfchen Spanje en den Keizer, en tusfchen Frankryk en Spantje.

(*d*) Hier voor, bl. 23.

(*e*) LAMBERTI Tom. IX. p. 556.

1717.

Spanje gelegenheid, om zig ter zee te wapenen. Venetie hadt hem om bystand verzogt: en de Paus hadt hem verlof gegeven, tot het heffen eener zwaare belastinge van de Geestelykheid onder zyn gebied, beide in Spanje en in de Indien. De Koning zondt een Esquader naar de Levant, welk iet hielptot de behoudenis van Korfu (f). Maar den Keizer, sedert, ook ingewikkeld geraakt zynde in den kryg tegen den Turk, oordeelde men, aan 't Spaansche Hof, dat de kans schoon stondt, om hem te berooven van Sardinie, welk hy hadt behouden, na dat het, in 't begin des jongsten oorlogs, door de Engelschen veroverd geworden was. Onder voorwendfel van den gemeenen vyand der Christenheid afbreuk te willen doen, begon men zig, derhalve, nog veel sterker, te wapenen, in Spanje. De Koning van Groot-Britanje, de lugt gekreegen hebbende van het geheim oogmerk deezer uitrustinge, gaf'er den Staaten kennis van. De Hertog van Orleans kreeg ook vermoeden, dat men 't op Italie, of veelligt op Frankryk gemunt hadt. De *Markgraaf Beretti-Landi*, Ambassadeur van Spanje in den Haage, deedt zyn best om den Staaten alle agterdogt te beneemen. George de I zogt hen, daartegen, over te haalen tot eene nadere verbindtenis met den Keizer. Terwyl men hierover handelde, voltrok het Spaansche Hof den lang beraamden toeleg. De *Markgraaf van Lede* stak, op 't einde van Hooimaand, van Barcelona, in Zee, met een sterk Esquader Oorlogschepen, en omtrent

Sardinie
veroverd
door de
Span-
jaards.

ne-

negenduizend man Landtroepen, koers zetten-
den naar Cagliari in Sardinie. De Stad en 't
gantfche Eiland, onvoorzien van manfchap,
werden, in korten tyd, bemagtigd (g). 1717.

De togt was zo dra niet ondernomen, of de *Markgraaf de Grimaldi*, Sekretaris van Staat
aan 't Hof van Madrid, vaardigde eenen brief
af aan 's Konings Gezanten aan vreemde Ho-
ven, en onder anderen aan den Markgraave
Beretti-Landi in den Haage, waar in reden ge-
geven werdt van den inval in Sardinie. De
brief werdt gelezen, in eene byzondere by-
eenkomst met Afgevaardigden der Staaten, op
den twintigften van Herfstmaand. Grimaldi
vertoonde „ dat de Koning, tot bevordering
„ der Vrede, een groot gedeelte zyner bezit-
„ tingen afgestaan hadt, en onder anderen Si-
„ cilie, onder voorwaarde, dat hem Katalo-
„ nie en Majorka zouden worden ingeruimd;
„ doch dat de bevelhebbers over de troepen
„ van den Aartshertoge Karel zulks niet al-
„ leen geweigerd, maar zelfs de Kataloniers
„ aangehitst hadden tot wederfpannigheid.
„ Dat men de wederfpannelingen, federt,
„ uit Napels, onderftand hadt toegevoerd.
„ Dat het Weener-Hof de wederhoorige be-
„ velhebbers beloond, en, daarna, alom-
„ me, verklaaringen verspreid hadt, hooglyk
„ ftrekkende tot onteeringe der Majesteit van
„ Spanje. Dat men, eindelyk, den Groot-
„ Inquisiteur van Spanje, van Rome reizen-
„ de naar Madrid, te Milaan vastgehouden
„ hadt. Dat deeze laafte onderneeming den
„ Ko-

Her Hof
van Ma-
drid ver-
dedigt
zig, des-
wege,
by de
Staaten.

(g) TINDAL *VOL. XII.* [of XXVII.] p. 114—117.

1717. „ Koning tot het besluit hadt gebragt, om de
 „ wapenen wederom op te vatten tegen den
 „ Aartshertoge, en het ondersteunen van des-
 „ zelfs Bondgenooten, de Venetiaanen, nog
 „ eene wyletyds, te verschuiven (*h*).” Beretti-
 Landi voegde, by deezen brief, eenige redenen,
 om de Staatschen te overtuigen „ dat de Aarts-
 „ hertog de onzydigheid van Italie, op meer
 „ dan eene wyze, geschonden hadt, en der-
 „ halve geoordeeld moest worden de vyande-
 „ lykheden eerst begonnen te hebben (*i*).” De
 Staaten draalden eenige weken met antwoor-
 den; doch gaven eindelyk voor bescheid „ dat
 „ zy niet wilden oordeelen, over de redenen,
 „ welken zyne Katholyke Majesteit bewoogen
 „ hadden, tot den inval in Sardinie; doch dat
 „ zy hoopten, dat hy zou blyven by 't besluit
 „ welk hy verklaarde genomen te hebben, om
 „ niets meer te onderneemen, na deezen togt.
 „ Dat zy, wyders, nevens de Kroonen van
 „ Frankryk en Groot-Britanje, hunne poogin-
 „ gen wilden aanwenden, om de verbroken
 „ Vrede te herstellen, hoewel deeze Kroonen
 „ zig, deswege, nog niet geopend hadden aan
 „ de Staaten, gelyk zy ook, over dit onder-
 „ werp, nog geen bescheid ontvangen hadden
 „ van het Weener-Hof (*k*).”

Ant-
woord
der Staa-
ten.

Poogin-
gen tot
herstel-
ling der
Vrede.

Midlerwyl, werdt de brief van den Mark-
graave Grimaldi, van 's Keizers zyde, weder-
legd, in openbaaren druk (*l*). Het Hof van
Ma-

(*h*) *Voiez* ROUSSET Recueil. Tom. I. p. 161.

(*i*) LAMBERTI Tom. X. p. 222—232.

(*k*) Resol. Gener. Sabb. 13. Nov. 1717. bl. 985. en by LAM-

BERTI Tom. X. p. 232.

(*l*) *Voiez* LAMBERTI Tom. X. p. 233. 88 suiv.

Madrid, bedugt, dat Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten eenige maatregels neemen mogten met den Keizer, ten nadeele van Spanje, verspreidde alomme, dat men, vergenoegd met de verovering van Sardinie, de verdere vyandelykheden staaken zou. De Paus zelf hadt den inval in Sardinie afgekeurd, en zig misnoegd getoond, dat Filips de V. inkomsten, geschikt tot den oorlog tegen den Turk, tot een gehael ander einde gebruikt hadt (*m*). 't Scheen, derhalve, dat men geene verdere onderneemingen, van de Spaansche zyde, zou te dugten hebben. Men bleef, hierom, te Londen en in den Haage, tusfchen de Bondgenooten van het drievoudig Verbond, aan 't handelen over de beste middelen, tot bevordering der Vrede tusfchen den Keizer en Spanje. De Heer Stanhope werdt naar Madrid gezonden. Cadogan kwam in den Haage: en de Abt du Bois begaf zig naar Londen (*n*). De handeling duurde, tot diep in 't volgende jaar, eer zy tot een besluit kwam.

Tegen 't einde deezes jaars, werden deeze Landen, en Groningerland in 't byzonder bezogt met zo zwaar een' watervloed, als men, in veele jaaren, niet gehad hadt. Het zeewater was, in Wintermaand, door aanhoudende stormwinden, hoog opgezet, in de Noordzee, en tegen onze kusten. Men vreesde voor doorbraaken der zeedyken, aan verscheiden' oorden. Ook stak de wind, eerlang, zo fel op uit den Noordwesten, dat veele dyken, op den vyf-

VII.
Zwaare
Water-
vloed op
Kerstyde.

(*m*) *Voiez* LAMBERTI *Tom. X. p. 253.*

(*n*) TINDAL *Vol. XII. [or XXVII. p. 112.*

1717. vyfentwintigften en zesentwintigften van Wintermaand, bezweeken: anderen, met moeite, behouden werden. De Asfendelftsche dyk, langs 't Y en de Wyker-meer, brak door op zes verfcheiden plaatsén, waardoor veele Dorpen van 't Noorderkwartier van Holland, van Zaandam af tot Avenhorn toe, onder water gezet werden. Het Schermer-Eiland alleen, merkelyk hooger gelegen, bleef van overstrominge vry. Ook werden de Beemster, Schermer, Purmer en Wormer, door hunne dykaadjen, behouden. In den S. Aagtendyk, waren ook twee gaten gevallen, waardoor de Uitgeester- en Heemskerkerbannen onderliepen. In Amsterdam, werdt de Y-dyk, op meer dan ééne plaats, met moeite, voor doorbraak behoord. Hierby bepaalde zig de overstroming in 't Noorderkwartier van Holland. In Friesland, liepen de Grietenyen van Ferwerderadeel, Oost- en West-dongeradeel en Kollum, grootendeels, onder, zo onverwagt, dat veele beesten en eenige menschen verdronken. Doch in geen Gewest deedt de overstroming meer nadeels, dan in Groningerland, welk meerendeels onder liep, tot zulk eene bystere hoogte, dat het water, zelfs in de Stad Groningen, vier voeten hooger stondt, dan in den zwaaren Watervloed des jaars 1686. Men bevondt, naderhand, dat 'er tusfchen de veertien- en vyftienduizend huizen om verre gespoeld, meer dan tweeduizend menschen, ruim veertienduizend Hoornbeesten en Paarden, en over de twee-entwintigduizend Varkens en Schaapen verdronken waren. De Watervloed breidde zig uit over Oostfriesland, en verder Noordwaards,

waards, langs de gantsche zeekust, tot in Zweeden en Deenemarke toe, en veroorzaakte zulk eene geweldige schade, dat de Gewesten, die 'er 't meest by geleeden hadden, in lang niet op hun verhaal zagen te komen. In 't Zuiderkwartier van Holland en in Zeeland, hadt de vloed de minste schade gedaan. By Dordrecht, waren alleenlyk drie kleine Polders ondergelopen, en in 't Land van Overflukkee, de Polder van Ooltgensplaat. In 't Eiland Schouwen, stondt het water merkelyk laager dan voor twaalf jaaren (o).

De toerusting in Spanje werden, midlerwyl, den gantschen Winter, voortgezet, en men verwagte, onaan gezien de verklaaringen van het Hof van Madrid, tegen 't voorjaar, eene onderneeming op Napels; hoewel men, naderhand, ontdekte, dat Alberoni het oog op Sicilie hadt. De Koning van Groot-Britanje, ziende den oorlog ontfteken in de Middellandsche zee, en verpligt tot de handhavinge der onzydigheid in Italie, besloot, ondertusfchen, eene Vloot derwaards te zenden, onder den Admiraal George Byng, die, in Zomermaand des jaars 1718, in zee liep, en merkelyke verandering maakte in de maatregels van het Spaansche Hof. Byng hadt last, om den Koning van Spanje, terstond, kennis te geeven van zyne aankomst in de Straat, en van het oogmerk van den Koning, zynen Meester, om de Vrede tusfchen den Keizer en Spanje

1717.

VIII.
Verdere
toerustingen in
Spanje.

De Engelschen
zenden
eene
Vloot
naar de
Middellandsche
zee.
1718.

(o) Uit verscheiden gedrukte verhaalen. Zie ook Europ. Merc. Jan.—Juni 1718. bl. 39—47. July—Dec. 1718. bl. 270—286.

1718. je te bevorderen (*p*). De Spaansche Vloot was, midlerwyl, ook onder zeil gegaan van Barcelona. Stanhope, Gezant van Groot-Britanje aan 't Hof van Madrid, gaf den Kardinaal Alberoni kennis van 's Konings oogmerk, en te gelyk van de sterkte der Engelsche Vloote, die de sterkte der Spaansche verre overtrof. Alberoni antwoordde, uit naam van den Koning, zynen Meester, *dat de Admiraal Byng synen last kon voltrekken*. De Engelsche Vloot zeilde, hierop, naar Napels, daar Byng, met uitgelaaten' tekenen van blydschap, ontvangen werdt. Midlerwyl, was de Markgraaf van Lede, op den tweeden van Hooimaand, op 't Eiland Sicilie geland. Hy hadt zig, kort hierna, meester gemaakt van de Stad Palermo, en van een groot gedeelte van het Eiland. De Stad Mesfina werdt, insgelyks, bemagtigd, en 't beleg geslaagen voor 't Kasteel. De Admiraal Byng verliet, op de eerste tyding hiervan, de baai van Napels, en kwam, op den negenden van Oogstmaand, met zyne Vloote, in 't gezigt der Faro van Mesfina (*q*).

Landing
der Span-
jaarden
op Si-
cilie.

Hande-
ling der
Engel-
schen,
aan 't Hof
van Ma-
drid.

De voordeelen, in Sicilie behaald door de Spanjaarden, fremden de handeling van Stanhope te Madrid, die, eer men 'er tyding van hebben kon, den Kardinaal eenige punten hadt voorgeslaagen, op welken, naar het oordeel der Hoven van Versailles en Londen, de Keizer en Spanje zouden kunnen bevredigd worden met elkanderen. Ook hadt hy hem een Verdrag vertoond, welk, tusschen den Keizer, Frank-

(*p*) See his Instruct. in TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 179.
(*q*) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 167, 183—189.

Frankryk en Groot-Britanje, ontworpen was, 1718.
 en waarin men ook de Staaten zocht te doen
 treden. By dit Verdrag, werden Filips drie
 maanden tyd van beraad verleend: binnen wel-
 ken, men de vyandelykheden, wederzyds,
 zou moeten staaken. Doch de Kardinaal ver-
 wierp den voorflag van Stanhope, met veront-
 waardiging, vorderende „ dat Sicilie en Sar-
 „ dinie, voor altoos, aan Spanje bleeven;
 „ dat de Keizer den Hertoge van Savoje, in
 „ de plaats van Sicilie, een gedeelte van Mi-
 „ laan afftondt; dat hy zig niet moeide met de
 „ opvolginge in de Hertogdommen van Tos-
 „ kane en Parma, en dat de Engelsche Vloot,
 „ terstond, te rug ontbooden werdt uit de
 „ Middellandsche zee.” Doch deeze eisch-
 scheen den Groot-Brittannischen Gezant zo
 onredelyk, dat hy, voor 't einde van Oogst-
 maand, afscheid nam van den Koning, den
 weg neemende naar Parys, alwaar hy 't Ver-
 drag, tusfchen den Keizer, Frankryk en
 Groot-Britanje, reeds voltrokken en bekrag-
 tigd vondt (r).

Midlerwyl, was 'er, op den elfden, een zee-
 gevegt voorgevallen, tusfchen de Engelsche en
 Spaansche Vloote, op de hoogte van de Kaap
 Pasfaro by Siracusa, waarin de eerste eene vol-
 komen' overwinning behaalde. Doch 't Kasteel
 van Mesfina werdt, op 't einde van Herfst-
 maand, veroverd door de Spanjaards, die toen
 van gantsch Sicilie, op Siracusa, Trapani en
 Melazzo na, meesters waren. De Engelsche
 Vloot hieldt zig op de kust van Sicilie op, tot
 in

Zeege-
 veegt by
 Kaap
 Pasfaro.

(r) ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 178—182.

1718. in Sprokkelmaand des volgenden jaars, wanneer zy naar Port Mahon zeilde, om zig te herstellen (s).

IX. De Keizer hadt, zo dra Spanje, in 't voorleeden jaar, de wapenen tegen hem hadt opgevat, zig genegener getoond dan te vooren, om vrede te maaken met den Grooten Heer, tegen wien hy, tot hiertoe, voorspoediglyk, geoorloogd hadt. Prins Eugenius hadt, op den zestienden van Oogstmaand des voorleeden jaars, het Leger der Turken by Belgrado geheellyk geslaagen, en de Stad bemagtigd (t): waarop de Grootte Heer, terstond, verzogt hadt, met den Keizer in onderhandeling te komen, over eene Vrede. Eenigen tyd te vooren, hadden de Staaten der Vereenigde Gewesten zig reeds aangeboden tot bemiddelaars der Vrede. Van wege Groot-Britanje, was diergelyke aanbieding geschied. Men was, hierop, in ernstige onderhandeling getreden, te Paslarowitz, alwaar, eindelyk, op den eenentwintigsten van Hooimaand deezes jaars, de Vrede tusfchen den Keizer en de Porte, en tusfchen de Porte en den Staat van Venetie, onder bemiddeling van Groot-Britanje en de Staaten, getekend werdt. Belgrado, Temeswar en veele andere Steden van Walachye werden, by deeze Vrede, aan den Keizer afgestaan. Doch tusfchen de Porte en den Staat van Venetie werdt beraamd, dat elk zou blyven behouden, 't gene hy bezat (n).

Het

(s) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 190—212.

(t) POLEZ LAMBERTI Tom. X. p. 260—267.

(u) POLEZ DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 520.
 524. ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 411, 437.

Het treffen deezer Vrede, 't welk Spanje, 1718.
 zo geloofd werdt, door heimelyke zendelinge
 aan de Porte, vergeefs, gezogt hadt te be-
 letten (v), gaf den Keizer gelegenheid, om
 zig, met meer ernst dan te vooren, te kanten
 tegen de onderneemingen van het Hof van Ma-
 drid. Weinige dagen na het sluiten van het
 Verdrag met de Porte, werdt het Verdrag tus-
 fchen den Keizer, Frankryk en Groot-Britan-
 je, te Londen, getekend, op den tweeden
 van Oogstmaand. In de Inleiding, werdt ver-
 klaard „ dat het tuschen deeze drie Mogend-
 „ heden en de Staaten der Vereenigde Gewes-
 „ ten geflooten was:” waarom men het, fe-
 dert, de *Quadruple Alliantie*, of het viervoudig
 Verbond genoemd heeft. Doch de Staaten wa-
 ren 'er nog niet in getreden. Het bestondt,
vooreerst, uit twee Ontwerpen van Vrede, tus-
 fchen den Keizer en den Koning van Spanje,
 en tuschen den Keizer en den Koning van Si-
 cilie; welke Ontwerpen, door den Keizer, wer-
 den goedgekeurd: eh *ten anderen*, uit een Ver-
 bond tuschen de vier Mogendheden, tot be-
 vestiging en handhaaving der jongste Verbonden
 en Verdragen. By het Ontwerp van Vrede
 tuschen den Keizer en Spanje, was be-
 raamd „ dat de Keizer hersteld zou worden
 „ in 't bezit van Sardinie; dat hy de Urecht-
 „ sche Vrede aannam, voor zo verre, by de-
 „ zelve, het regt tot de bezittinge van, en de
 „ opvolginge in de Koningkryken van Frank-
 „ ryk en Spanje was vastgesteld; dat hy, by
 „ gevolge, van alle regt op de Kroone van
 „ Span-

X.
 't Vier-
 voudig
 Verbond
 wordt
 gefloot-
 ten.

Inhoud
 van het
 zelve.

(v) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 466.

1718. „ Spanje afitondt, en Filips den V. voor Koning erkende: dat de Koning van Spanje, daarentegen, uit aanmerkinge van deezen afitand, den Keizer afitondt al 't gene hy bezat, of behoorde te bezitten, uit hoofde van het Utrechtsch Verdrag, in Italie en in de Nederlanden, daar onder begreepen het Markgraaffchap van Final, door den Keizer afgestaan aan den Staat van Genua, in den jaare 1713: ook het regt van wederkeering tot de Spaansche Kroon van het Koningryk Sicilie. Dat de Keizer, wyders, toefondt, dat de oudfte Zoon der regeerende Koninginne van Spanje (1) opvolgen zou in het Groot-Hertogdom van Toskane en in de Hertogdommen van Parma en Piacenza, zo de Groot-Hertog van Toskane, en de Hertog van Parma en Piacenza, zonder mannelijke nazaaten, overleeden; zullende deeze Vorftendommen, altoos, gehouden worden voor mannelijke Leenen des Heiligen Roomfchen Ryks. Dat Livorno, voor altoos, eene vrye haven blyven zou. Dat de Koning van Spanje zynen gemelden Zoon, zo dra dezelve in 't bezit der genoemde Vorftendommen zou getreden zyn, Portolongone, en 't gene hy van 't Eiland Elba bezat, afitaan zou. Dat de bezitter deezer goederen, nimmer, Koning van Spanje zou konnen zyn, nog onder Voogdye eens Konings van Spanje ftaan. Dat de „ Kei-

(1) Deeze was, tegenwoordig, *Karel*, of, gelyk men hem, in 't gemeen, noemde, *Don Carlos*: die, in Louwmaand des jaars 1716, gebooren was.

„ Keizer, de Koningen van Frankryk en Spanje en de genoemde Prins, by 't leeven der tegenwoordige bezitteren van Toskane, Parma en Piacenza, nimmer, eenig Krygsvolk zouden mogen voeren in deeze Vorstendommen: doch om den Prins van Spanje van de opvolging te verzekeren, zouden 'er, ten hoogste, zesduizend Zwitfers in gelegd worden. Dat Sardinie, in de plaats van Sicilie, by mangel van mannelyke erfgenaamen, wederom aan Spanje komen zou. Dat de Keizer en de Koning van Spanje elkanders bezittingen, uit kragte van dit Verdrag verkreegen, beloofden te handhaaven." Het Ontwerp van Vrede tusschen den Keizer en den Koning van Sicilie behelsde: „ Dat, naardemaal de afftand van Sicilie aan den Hertoge van Savoje, in plaats van de Vrede te bevestigen, den tegenwoordigen oorlog veroorzaakt hadt, dit Koningryk verwisfeld zou worden tegen dat van Sardinie, welk de Keizer, op de plegtigste wyze, opdraagen zou aan den tegenwoordigen Koning van Sicilie, mids het, by gebrek van mannelyke erfgenaamen, gelyk Sicilie gedaan zou hebben, wederkeerde aan de Kroone van Spanje. Dat de Keizer den afftand van Montferrat en van een gedeelte van Milaan, in 't jaar 1703, aan den Koning van Sicilie gedaan, bekrachtigen zou. Dat hy het regt van opvolginge tot de Kroon van Spanje, by gebrek van nakomelingen van Koning Filips, in den Koning van Sicilie, zou erkennen. Dat de Keizer en de Koning van Sicilie elkanderen in 't bezit hunner weder-

„ zyd-

1718.

„ zydsche Staaten in Italie zouden handhaaven.”

„ Het Verbond tusfchen de vier Mogendheden bevestigde „ de Verdragen van Utrecht „ en Baden, zo ver het laafte in het eerfte, „ en het tegenwoordige in beide geene verandering gemaakt hadt, midt het Verbond „ tusfchen den Keizer en den Koning van „ Groot-Britanje van den jaare 1716, en het „ Verbond tusfchen Frankryk, Groot-Britanje „ en de Staaten van den jaare 1717 in volle kragt bleeven. Frankryk, Groot-Britanje „ en de Staaten beloofden, den Keizer nooit „ te zullen ontrusten; maar in tegendeel te „ zullen handhaaven, in 't gene hy, in Duitschland, in de Nederlanden, of in Italie bezat, „ of bezitten zou, uit kragt van het tegenwoordig Verdrag; ook zouden zy zulken, „ die de Keizer voor wederspannigen verklaard „ hadt, geene hulp bewyzen, noch schuilplaats „ verleenen. Diergelyke beloften deden de „ Keizer, Groot-Britanje en de Staaten ook, „ ten opzigte van Frankryk: ook verbonden „ zy zig tot de handhaavinge der opvolginge „ in dit Ryk, zo als dezelve, by de Verdragen, vastgesteld was. De Keizer, Frankryk „ en de Staaten beloofden, van de andere zyde, de vastgestelde opvolging in Groot Britanje te zullen handhaaven, en den perfoon, „ die, by 't leeven van Koning Jakob den II., „ den naam van *Prinse van Walles*, en, naderhand, dien van *Koning van Groot-Britanje* „ aangenomen hadt, noch deszelfs nakomelingen of aanhangers, in geenerlei wyze, te „ zullen ondersteunen. De Keizer, Frankryk

„ en

„ en Groot-Britanje verbonden zig ook , om
 „ de Staaten te handhaaven in alle derzelve
 „ regten en bezittingen , en om zulken , wel-
 „ ken zy voor wederfpannelingen verklaard
 „ hadden , geene fchuilplaats noch onderftand
 „ te verleenen. Zo eene der handelende Mo-
 „ gendheden vyandlyk aangetast werdt , zou-
 „ den de andere drie hunne goede dienften aan-
 „ wenden , om de vyandlykheden te doen op-
 „ houden ; doch zo zulks van geene gewensch-
 „ te uitwerking zyn mogt , zou men elkande-
 „ ren , twee maanden na dat het begeerd was ,
 „ te hulp komen met de volgende manfchap :
 „ de Keizer , Frankryk en Groot-Britanje ieder
 „ met agtduizend knechten en vierduizend rui-
 „ ters , en de Staaten met vierduizend knechten
 „ en tweeduizend ruiters. Doch 't zou ook vry-
 „ ftaan deezen onderftand te begeeren in fche-
 „ pen of in geld , in welk laaftte geval , duizend
 „ knechten op tienduizend , en duizend ruiters
 „ op dertigduizend guldens , ter maand , zou-
 „ den gerekend worden. De onderftand zou ,
 „ des noods , in geelyke evenredigheid , ver-
 „ meerderd worden. Men zou ook , met ge-
 „ meen goedvinden , andere Mogendheden ,
 „ met naame den Koning van Portugal , nodi-
 „ gen tot dit Verdrag. ” By vier afzonderly-
 „ ke punten , was nog beraamd en verklaard ,
 „ dat , zo de Staaten zwaarigheid maaken
 „ mogten , om de Zwitfersche troepen , die
 „ in Livorno , Porto Ferrario , Parma en Pia-
 „ cenza gelegd , en door de verbonden' Mo-
 „ gendheden onderhouden zouden moeten
 „ worden , te helpen voldoen ; hun aandeel ,
 „ door den Koning van Spanje , zou konnen

1718. „ worden opgebracht. Dat de Keizer den tegenwoordigen bezitter van Spanje en de Indien niet voor Koning van Spanje, noch den Hertog van Savoje voor Koning van Sicilie of van Sardinie zou kunnen erkennen, voor dat zy in dit Verdrag getreden waren, schoon zy, in het zelve, met deeze titels, waren vereerd. Dat Frankryk ook alle titels niet kon erkennen, welken de Keizer zig, in dit Verdrag, hadt toegeschreeven. Dat het gebruik der Latynsche taale in dit Verdrag geen nadeel toebrengen zou aan het gebruik der Fransche, welk, by andere gelegenheden, hadt plaats gehad.”

Twaalf
geheime
punten.

Doch, behalve deeze vier punten, waren er *twaalf* geheimen gevoegd by het Verbond, die van meer gewigt waren, en hierop uitkwamen: „ Dat Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, het voorgemeld Verdrag vertoond hebbende aan den Keizer, aan den Koning van Spanje en aan den Koning van Sicilie, dien men, voortaan, oordeelde Koning van Sardinie te moeten noemen; zyne Keizerlyke Majesteit het zelve, in allen deele, aangenomen hadt. Dat men den twee anderen Mogendheden drie maanden tyds geeven zou, om het, insgelyks, te aanvaarden, en dat Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten hunne ernstigste poogingen zouden aanwenden, om ze daartoe over te haalen. Doch zo deeze poogingen vrugteloos mogten uitvallen, zouden de drie Mogendheden hunne magt voegen by die des Keizers, om de Koningen van Spanje en Sardinie te noodzaaken, tot het aanvaarden der ontworpen

„ vrede

„ vredepunten. En zo eene van haar, om 't 1718.
 „ verleenen van deezen onderftand, door den
 „ Koning van Spanje, of door dien van Sardi-
 „ nie, vyandelyk werdt aangetast, zouden de
 „ andere twee deezen, terftond, den oorlog
 „ verklaaren. Zo een der twee Koningen dit
 „ Verdrag aannam, zou hy onder dezelfde ver-
 „ pligting leggen, als de verbonden' Mogend-
 „ heden. Zo Spanje 't Verbond aannam, en,
 „ in gevolge van het zelve, Sardinie afftondt,
 „ zou dit Eiland bewaard worden door Groot-
 „ Britannifche en Staatsche troepen, tot dat
 „ men Sicilie tot onderwerping gebragt, en
 „ den tegenwoordigen Koning van dit Ryk ge-
 „ noodzaakt zou hebben, om het te verwis-
 „ felen voor Sardinie. En zo de Koning van
 „ Sardinie bewilligen mogt in deeze verwisfe-
 „ ling, en de Koning van Spanje zulks mogt
 „ afflaan, dan zou de Keizer, geholpen van
 „ de andere Mogendheden, Sardinie aantasten,
 „ en het, na de verovering, den Koning van
 „ Sardinie opdraagen. Doch zo beide de Ko-
 „ ningen weigerden te bewilligen in de ver-
 „ wifeling van Sicilie en Sardinie, zou de
 „ Keizer, met de voorgemelde hulpe, eerst
 „ Sicilie, en daar na Sardinie zoeken te ver-
 „ overen: zullende Sardinie, ook in dit geval,
 „ door Groot-Britannifche en Staatsche troe-
 „ pen bewaard worden, tot dat men den Ko-
 „ ning van Sardinie in de verwifeling zou heb-
 „ ben doen bewilligen. Zo men genoodzaakt
 „ werdt, de wapenen te voeren tegen de Ko-
 „ ningen van Spanje en Sardinie beide, zou
 „ de Keizer zig te vrede moeten houden, met
 „ het gene hem, by dit Verdrag, werdt toe-

1718. „ gelegd , wat men ook meer veroveren mogt ,
 „ mids hy , nogtans , zyn regt voorbeheldt ,
 „ op het gedeelte van Milaan , welk thans ,
 „ door den Koning van Sardinie , bezeten
 „ werdt ; en met de andere Bondgenooten
 „ overeenkwame , wegens eenen Vorst , dien
 „ hy Montferrat , en het regt van opvolginge
 „ in Toskane , Parma en Piacenza opdraagen
 „ zou : welke geen Vorst uit het Huis van
 „ Oostenryk , bezittende Koningkryken of
 „ Staaten in Italie , zou mogen zyn. Doch
 „ zo de Keizer zig geen' meester mogt kon-
 „ nen maaken van Sicilie , zou hy ontslaagen
 „ zyn van de naarkominge der voorwaarden
 „ van dit Verbond , zulken uitgenomen , die
 „ hem en den drie anderen Mogendheden ,
 „ Frankryk , Groot-Brittanje en den Staaten ,
 „ onderling , betroffen. En naardemaal de
 „ rust van Europa moest bevorderd worden ,
 „ door den wederzydschen afftand van Spanje
 „ en de Indien , door den Keizer , en van de
 „ Oostenryksche Staaten in Italien en in de
 „ Nederlanden , door den Koning van Spanje ;
 „ zo verbondt zig de Keizer om zynen afftand ,
 „ by voorraad , te doen (2) , die egter niet
 „ openbaar gemaakt zou worden , dan na het
 „ tekenen der Vrede , tusfchen hem en den
 „ Koning van Spanje ; doch zo deeze Koning
 „ weigerde , de ontworpen' Vrede te aanvaar-
 „ den , dan zouden de Akten van 's Keizers
 „ afftand gesteld worden in handen van den
 „ Ko-

(2) Hy deedt dien , te Weenen , op den agttienden van Herfstmaand. *Voiez DU MONT Corps Diplom.* Tom. VIII. P. 1. p. 542.

„ Koning van Groot-Britanje, die ze den Koning van Frankryk niet zou vertoonen, dan na dat de Keizer zou gesteld zyn in 't bezit van Sicilie : waarna de Akten den Koning van Frankryk niet alleen vertoond, maar zelfs, openlyk, in 't licht gegeven zouden worden, evenveel, of Spanje de Vrede aanname, of niet. Eindelyk, verbondt zig de Keizer om, geduurende de drie maanden, boven gemeld, niets tegen den Koning van Spanje, of tegen den Koning van Sardinie, te zullen onderneemen. Doch men zou dezen tyd, met onderling goedvinden, kunnen verkorten of verlangen (w).” Het viervoudig Verbond werdt, door de drie Mogendheden, die het aangenomen hadden, door den Keizer, en door de Koningen van Frankryk en Groot-Britanje, terstond, bekrachtigd, naar behooren.

Wy hebben den inhoud van het zelve, wat omstandiger, ter nedergefeld, om dat het de grondslag geweest is van eenige volgende handelingen, en om dat de Staaten, eer het getekend werd, en daarna, zo ernstelyk, werden aangezigt, om 'er in te treden. Het oogmerk en de inhoud van dit Verbond waren, dit gantsche jaar en nog langer, de gewigtigste voorwerpen hunner raadpleegingen. Wy konden, hierom, niet nalaaten, de voornaamste openbaare en geheime punten van het zelve, duidelyk, te boek te stellen.

De

(w) Zie Resol. Holl. van 1718. bl. 566 enz. Voyez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 551. ROUSSET Recueil, Tom. 1. p. 8.

1718.

XI.
Raad-
pleegin-
gen der
Staaten,
over de
aannee-
minge
van het
viervou-
dig Ver-
bond.

De Staaten kreegen 'er eerst eigenlyk ken-
nis van , na dat het geslooten was (x), en
vonden vreemd , dat men , in hunnen naam ,
gehandeld hadt , zonder hunne tusfschenkomst.
't Verbond werdt hun eerst voorgelegd , na dat
het , aan de Hoven van Weenen , Madrid en
Turin , vertoond geweest , en door den Keizer
aangenomen was : 't zy dat men oordeelde ,
de Staaten sterker te zullen kunnen dringen
tot het aanvaarden van 't Verbond , wanneer
men 't hun , voltrokken , voorleide ; 't zy dat
men vreesde voor eene langwylige handeling ,
zo men de Staaten , van 't begin der overwee-
gingen af , deel aan dezelve gaf ; 't zy , ein-
delyk , dat men bedugt was , dat de Staaten
't Verbond niet zouden willen aanvaarden , en ,
nog liever , te Weenen , te Madrid en te Tu-
rin , den schyn geeven wilde , dat zy 'er Leden
van zouden zyn , dan Spanje en Savoje op
byzondere handeling met hen doen hoopen.
Eenige voornaame Leden der Regeeringe ver-
stonden , ondertusfschen , dat men niet behoor-
de te weigeren , deel te neemen aan zulk een
aanzienlyk Verbond ; noch Frankryk en Groot-
Britanje alleen de eer en het voordeel ; welk
uit het bevorderen der Vrede in Italie te wag-
ten was , te laten genieten. Doch anderen
oordeelden , daarentegen „ dat de oorlog , zon-
„ der welken men , thans , geene vrede schein
„ te zullen kunnen verkrygen , ten hoogste scha-
„ delyk was voor den Staat ; dat hunne Hoog-
„ Mogendheden ook niet verbonden waren ,
„ tot het handhaaven der onzydigheid in Ita-
„ lie ;

(x) Resol. Gener. *Vener.* 12 April, *Mart.* 26 July 1718.

„ lie ; dat zy geweigerd hadden middelaars te
 „ zyn tusfchen den Keizer en Spanje , fchoon 1718:
 „ 't hun , door Filips , verzogt was , om geen
 „ gevaar van ondank te loopen by den Keizer ,
 „ of by den Koning van Spanje , en dat zy
 „ Filips , ongetwyfeld , verftooten zouden ,
 „ zo zy 't Verbond , welk hy van de hand ge-
 „ weezen hadt , aanvaardden. Dat zy geen
 „ voordeel altoos zagen te trekken uit dit Ver-
 „ bond , welk hun , ondertusfchen , terftond ,
 „ in zwaare kosten , en veelligt in eenen lasti-
 „ gen oorlog inwikkelen zou. Dat Frankryk
 „ en Groot-Britanje , by het zelve , de vast-
 „ gestelde opvolging in beide de Ryken nader
 „ bevestigd zagen , door den Keizer ; doch
 „ dat de Staaten zig genoegzaam beveiligd kon-
 „ den rekenen , door het drievoudig Verbond
 „ van 't jaar 1717 , hebbende zy , van 't Huis
 „ van Oostenryk , thans , geene vyandlykheden
 „ te dugten. Dat de Koophandel op Spanje
 „ geheellyk vervallen zou , zo men in oorlog
 „ raakte , en , in tegendeel , meerder bloei-
 „ jen , zo men zig buiten 't Verbond hieldt ,
 „ terwyl Groot-Britanje de wapenen voerde
 „ tegen Spanje. Dat , eindelyk , de middelen
 „ van bevrediging , by 't Verbond voorgeslaa-
 „ gen , veel te geweldig waren , dan dat zig
 „ een vreedzaame vrye Staat daarnaar zou kon-
 „ nen voegen (y).” De Spaanfche Amba-
 „ fadeur Beretti-Landi verfterkte de Staatfchen
 „ in deeze gedagten , verspreidende verfcheiden
 „ fchriften , waardoor ook 't gemeen in dezelve
 „ bevestigd werdt. De Fransche en Engelsche
 „ Ge-

[y) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 175 — 178.

1718. Gezanten stelden, daarentegen, alle hunne konst in 't werk, om de Staaten over te haalen tot het aanneemen van 't Verbond. De Staaten van Holland beslooten, eindelyk, de tekening van 't viervoudig Verbond te laaten voortgaan; doch op de bekragtiging nader te raadpleegen (z); mids Frankryk verklaarde „ geen ander Verdrag met Zweeden te hebben, dan het Munstersche; geen onderstand aan Zweeden te zullen geeven, zo lang de „ onlusten in 't Noorden duurden; by Zweeden te zullen aanhouden op vryen handel voor de Staaten, en de Fransche Havens, „ voor alle Kaapers, te zullen geslooten houden.” Voorts begeerden zy „ dat de onderstand, door de Staaten, ingevolge van „ het viervoudig Verbond, te leveren, verminderd werdt op tweeduizend knegten en „ eenduizend paarden; dat zy, alleenlyk, verpligt werden, tot de handhaavinge van de „ bezittingen der Bondgenooten in Europa; „ dat zy den beloofden onderstand niet zouden behoeven te leveren, dan twee maanden „ na dat zy 't Verbond zouden aangenomen hebben, en wel in geld of in schepen, ter „ hunner keuze; dat zy nooit tot het verleenen van meerder onderstand zouden kunnen „ verpligt worden; dat hunne verpligting eerst „ beginnen zou, na het bekragtigen der geslootene overeenkomst, wegens de geschillen „ over het Verdrag van Barriere,” waarvan wy, terstond, nader zullen gewaagen. „ En „ eindelyk, dat alle voordeelen in den Koop- „ han-

(z) Resol. Holl. 25 Febr. 1719. bl. 118.

„ handel, reeds bedongen of nog te bedingen, 1713.
 „ onder de Hooge Bondgenooten, gemeen
 „ zouden zyn.” Doch met Groot-Britanje in
 ’t byzonder, wilden de Staaten van Holland,
 by gelegenheid van de aanneeminge des Ver-
 bonds, overeenkomen „ dat de Koning, op
 „ ’t verzoek der Staaten, eene Vloot naar de
 „ Oostzee zou zenden, terwijl zy zig alleen-
 „ lyk verbinden zouden, om de Koopvaardy-
 „ schepen van beide de volken te geleiden;
 „ dat hy Frankryk zou zoeken te beweegen,
 „ om de vrye Scheepvaart, door gantsch Eu-
 „ ropa, te helpen handhaaven; dat hy bewer-
 „ ken zou, dat de Keizer Lubek, Hamburg en
 „ Bremen den handel op Zweeden verboodt,
 „ in geval de Staaten geraaden vonden, zulk
 „ een verbod te doen aan hunne onderzaaten;
 „ dat hy, met Zweeden sluitende, gelyke
 „ voordeelen, met opzigt op den Koophandel,
 „ voor de Staaten als voor zig zelve bedin-
 „ gen zou.” Friesland nam, eerlang, dier-
 gelyk besluit (a). Drie andere Gewesten voeg-
 den zig by deeze twee: waarop, ter Generali-
 teit, met meerderheid van stemmen, beslooten
 werdt, op den voet, door Holland voorgeslaa-
 gen, te treden in het Verbond. Doch Zeeland
 en Utrecht hadden zig hier ernstelyk tegen ver-
 klaard (b). Men schein egter te zullen voort-
 gaan met het werk. De Engelsche Gezant Whit-
 worth bewilligde in de voorwaarden, die de
 Staaten bedingen wilden. De Keizerlyke Staats-
 dienaar Penterieder maakte ook kleine zwa-
 rig-

(a) Secr. Refol. Holl 7 Jan. 1719.

(b) Refol. Gener. Mart. 31 Jan. 1719.

1718. righeid (c). Doch Zeeland verklaarde het be-
 sluiten tot zulk een gewichtig stuk, zonder een-
 paarige bewilliging der Gewesten, voor eene
 blykbaare verbreeking der Unie (d). De Staa-
 ten van dit Gewest veranderden egter, eerlang,
 in zo verre, van gedagten, dat zy tot de aan-
 neemng van het viervoudig Verbond zouden
 gekomen zyn. Doch zy draalden zo lang met
 besluiten, tot dat de staat der zaaken, t' eene-
 maal, veranderde van gedaante (e). Midlerwyl,
 namen de Staaten, meer of min, het ampt van
 middelaars aan, te Madrid; daar men, tothier-
 toe, ongeneigd bleef, om in de maatregels der
 verbonden Mogendheden te treden.

De Ko-
 ning van
 Sicilie
 treedt in
 't vier-
 voudig
 Verbond,
 en neemt
 den naam
 aan van
 Koning
 van Sar-
 dinie.

Doch aan 't Hof van Turin, slaagden de han-
 delingen deezer Mogendheden gelukkiger. De
 Kardinaal Alberoni hadt, terstond na den inval
 in Sicilie, zyn best gedaan, om dit Hof eene
 lyn te doen trekken met dat van Madrid. Men
 boodt den Koning van Sicilie den gantschen
 Staat van Milaan aan, na 't bemagtigen van wel-
 ken door de Spaansche wapenen, hy eerst ver-
 plicht zou zyn, Sicilie af te staan aan Spanje (f).
 Doch de nederlaag der Spaansche Vloote by
 Siracusa, 't welk Spanje onbekwaamer maakte
 tot het volbrengen deezer belofte, en het geheel
 verlies van Sicilie, welk nu, of Spanje, of den
 Bondgenooten in handen gevallen was, drongen
 den Koning van Sicilie, eindelyk, tot het aan-
 vaarden van het viervoudig Verbond, welk,
 door

(e) Resol. Gener. Mert 21 Febr. 1719.

(d) Notul. Zeel. 4 April 1719. bl. 155.

(e) ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 292, 263.

(f) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 225. Du MONT
 Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 549.

door zyne Gevolmagtigden, te Londen, op den tweeden van Slagtmaand, ondertekend werdt 1718.
(g). Van deezen tyd af, nam hy den naam aan van *Koning van Sardinie*, met welken, wy hem ook, in 't gevolg, noemen zullen.

Geduurende de handelingen over het vier- XII.
voudig Verbond, was men, in den Haage, in Vereffe-
onderhandeling met de Keizerschen, over de ning ee-
vereffening van eenige moeilykheden, die uit niger ge-
het Verdrag van Barriere ontstaan waren, en schillen
voornaamlyk de grensfcheiding in Vlaanderen over 't
betroffen, en de wyze van 't afleggen der pen- Verdrag
ningen, door de Staaten, ten behoeve der van Bar-
Oostenryksche Nederlanden, geligt, of opge- riere.
fchooten. Men hadt, al kort na 't sluiten van
't Verdrag van Barriere, geschil gekreegen met
de Regeering van Gend, die regtsgebied oef-
fende op Staatfchen bodem, en zelfs tusfchen
Sas van Gend en de fterkte S. Antoni. Die
van het Vrye van Brugge maakten, insgelyks,
aanspraak op 't gene den Staaten in Vlaand-
eren, van den zee kant af tot aan het Dorp Bouk-
hout toe, afgeftaan was. De Staaten ftelden,
federt, een nader ontwerp wegens de grens-
fcheiding op, welk den Keizerschen overgele-
verd werdt. De Markgraaf de Prié, in den
Haage gekomen, tradt hierop, met de Afge-
vaardigden der Staaten, in nadere onderhan-
deling, over verfcheiden' punten in het Ver-
drag van Barriere, welken men, van der Staa-
ten zyde, beweerde, niet uitgevoerd te zyn
naar behooren (h). 't Stuk der grensfcheidinge
iii

(g) ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 230.

(h) LAMBERTI Tom. IX. p. 441—445; 449—452 457—468.

1713. in Vlaanderen ging den Staaten van Zeeland zonderling ter harte, waarom zy sterk aanhielden in den Haage, dat de grenzen mogten blyven, gelyk zy, by 't Verdrag van Barriere, geregeld geweest waren. Zy merkten, naamlyk, dat de andere Gewesten, om den Keizer genoegten te geeven, ligtelyk, tot eenige na-deelige verandering besluiten zouden. De Gewesten in 't gemeen waren, wyders, zeer tegen de vermindering van den jaarlykschen onderstand van vyfhonderdduizend Ryksdaalers, die 't Weener Hof voorloeg, na 't sluiten van het drievoudig Verbond, in 't begin des jaars 1717. De Prié en Heems merkten beide aan, dat de Staaten, door het aangaan van dit Verbond, in vreedzaamer toestand geraakt waren: en dat zy zig, hierom, met vierhonderdduizend Ryksdaalers in 't jaar behoorden te vrede te houden. Men drong, van de zyde der Staaten, zeer op de naarkominge van het Verdrag van Barriere, welk behoorlyk bekrachtigd was. De Markgraaf de Prié leverde, eerlang, een ontwerp over van eene overeenkomst tot nader verklaring van dit Verdrag. Doch men kon niet besluiten, om op dit ontwerp in onderhandeling te treden. De Groot-Brittannische Gezanten, Cadogan en Whitworth, werden aangezocht, om het Verdrag van Barriere te handhaaven, waartoe de Koning zig verbonden hadt. Ook handelden zy met de Keizerfchen en Staatfchen afzonderlyk, over 't byleggen der geschillen (*i*). Doch men werdt het niet eens, voor den twee-entwintigsten van Win-

Inhoud
der over-
eenkomst,

Wintermaand , wanneer 'er , in den Haage , 1718.
 eene Overeenkomst getekend werdt , omtrent
 de uitvoering van eenige punten in het Ver-
 drag van Barriere , hierop , voornaamlyk , uit-
 komende : „ Dat de grenzen der Staaten in
 „ Vlaanderen , voortaan , beginnen zouden aan
 „ de zee , noordoostwaards van de geflegte
 „ Sterkte S. Paul , die hun , met tien roe-
 „ den lands rondsom de voorgraft ten oosten ,
 „ werdt afgestaan , zullende men , ten zuiden
 „ der fchanfe , eene lyn trekken , van den dyk
 „ af , dwars door de Polder Hazegras , tot de
 „ famenvoeging van den dyk van Krommen-
 „ dyk ; en voorts , langs eene watergang en
 „ graft , welken aan den Keizer zouden bly-
 „ ven , en langs den Krommendyk , tot aan
 „ gene zyde van het Keizerlyk Komptoir , in
 „ eenen uitspringenden hoek van den dyk :
 „ dan , door de kleine Polder , tot aan het loo-
 „ pend water van de zwarte fluis , en verder
 „ op den hoek van een reduit , gelegen op den
 „ dyk , aan gene zyde der twee vaarten , de
 „ Zoute en de Zoete , digt by het Fort S. Do-
 „ naas , welk den Staaten afgestaan werdt ,
 „ mids de fluisdeuren van dit Fort , in tyd van
 „ vrede , weggenomen bleeven , en het den
 „ belanghebbenden vryftondt , de dorpels der
 „ deuren te verlaagen tot op het waterpas van
 „ die van de zwarte fluis. Dat de nieuwe gren-
 „ zen van hier wederom zouden loopen , langs
 „ den buitenvoet van den dyk , naar de Polder
 „ *le Bout du Monde* ; voorts , langs den zeedyk ,
 „ tot op de inlyding van den dyk , die de
 „ kreek van Lapschuure fluit : van waar men
 „ de oude grenzen volgen zou tot de Barbara-
 „ Pol-

deswege
 gefloot-
 ten.

1718.

„ Polder, zullende hier de nieuwe grenzen
 „ wederom aanvangen, en loopen langs die
 „ Polder en de Lauraine Polder, tot aan de
 „ Langestraat, en verder, langs dezelve, tot
 „ aan den dyk; die van Boukhoute naar de
 „ haven van Boukhoute loopt: van waar zy
 „ zouden vallen in de Kapelle-Polder, voort-
 „ loopende, in eene regte lyn, tot aan eenen
 „ inspringenden hoek van den Graafjansdyk,
 „ en van daar, langs den dyk, tot aan de roo-
 „ de Polder. Al wat benoorden deeze lynen
 „ lag werdt den Staaten afgeftaan, benevens
 „ de Barbara-, Lauraine-, Kapelle- en roode
 „ Polders, behoudende den Keizer alleenlyk
 „ aan zig een gedeelte van de Lauraine- en
 „ Kapelle-Polders. De Staaten stonden den
 „ belanghebbenden in de sluizen te Boekhoute
 „ toe, dezelve te verleggen, daar zy te voo-
 „ ren geweest waren. In tyd van oorloge,
 „ zou het den Staaten vryftaan, de noodige
 „ posten in den Graafjans- en Zydelingsdyk
 „ in te neemen en te verfterken. De grenzen
 „ van Sas van Gend zouden, tot op den af-
 „ stand van twee derde van tweeduizend meet-
 „ kundige fchreeden, te beginnen van de hoe-
 „ ken van de bolwerken, uitgestrekt zyn. Tot
 „ behoudenis der Neder-Schelde en der ge-
 „ meenschap tusschen Staatsch-Brabant en
 „ Vlaanderen, werden de Polder en het Dorp
 „ den Doel, en de Polders van S. Anna en
 „ Ketenesfe aan de Staaten afgeftaan, zullende
 „ hun gebied, tusschen de Forten de Peerle
 „ en Liefkenshoek, zig niet verder ftrekken
 „ dan halverweg. In geval van oorloge, zou
 „ de Peerle aan de Staaten ter bewaaringe ge-
 „ ge-

„ geven worden , mids zy dit Fort en de pos- 1713.
 „ ten in den Graafjans- en Zydelingsdyk , na
 „ 't einde des oorlogs , den Keizer wederom
 „ overgaven. Zo de ingezetenen van Oosten-
 „ ryksch Vlaanderen , ter oorzaake van den
 „ afstand van eenige sluizen in oorlogstyd ,
 „ schade geleeden mogten hebben , zou dee-
 „ ze schade vergoed worden door de Staaten.
 „ Wegens 't verleggen der Post-Komptoiren ,
 „ 't verrekenen der inkomsten van de afge-
 „ staane Landen , het oefenen van den Room-
 „ schen Godsdienst , het slegten van 't Fort
 „ Roodenhuizen , de geschillen over de Vaart
 „ van Brugge , en de behoudenis van den ei-
 „ gendom der Landeryen , werdt het zelfde
 „ vastgesteld , als by het Verdrag van Barriere.
 „ In aanmerking van den gemelden afstand ,
 „ zouden de Staaten den Keizer wederom over-
 „ geeven de Plaatsen , hun , by de voorige
 „ grenscheiding van Vlaanderen , afgestaan.
 „ Voor den beloofden jaarlykschen onderstand
 „ van vyfhonderdduizend Ryksdaalers en van
 „ de agterstallen van denzelven werden eenige
 „ andere inkomsten verbonden , dan by het
 „ Verdrag van Barriere ; en werdt ook den
 „ Staaten byzondere verzekering gegeven
 „ voor de voldoening van dezelve. De be-
 „ taaling der verloopen' Intresten van de op-
 „ genomen' penningen , ten dienste der Oos-
 „ tenryksche Nederlanden , zou ook , zo ras
 „ mogelyk , geschieden ; en voor de voldoe-
 „ ning der Intresten , door de Staaten , voor
 „ den Keizer , uitgeschooten , werdt goede ver-
 „ zekering gegeven. De Keizer stondt af van
 „ 't geschut en de magazynen , te Venlo , in

1718. „ S. Michiel, en te Stevenswaard, tegen de
 „ Krygsbehoefden, hem, volgens zekere Lyst
 „ van den jaare 1716, overgegeven. De Staa-
 „ ten zouden den Keizer, terstond na de uit-
 „ wisseling der bekragtinge van dit Verdrag,
 „ in 't bezit stellen van de Steden en Landen,
 „ hun, door Frankryk, afgeftaan; waartegen
 „ hy hun inruimen zou het gedeelte van Vlaan-
 „ deren, hun, by het tegenwoordig Verdrag,
 „ toegelegd. Het Verdrag van Barriere werdt,
 „ wyders, bevestigd in alles, wat, by het te-
 „ genwoordig Verdrag, niet veranderd was.
 „ Ook verbondt de Koning van Groot-Britanje
 „ zig, tot de handhaavinge van beide de Ver-
 „ dragen.” Het tegenwoordig Verdrag werdt,
 „ eerlang, door de drie Mogendheden, behoor-
 „ lyk bekragtingd (*k*).

Hande- In Wintermaand des voorleeden jaars, was
 ling der 'er, tusfchen den Koning van Pruifen en de
 Westin- Bewindhebbers der Westindifche Maatschappye
 difche deezzer Landen, eene overeenkomst getroffen,
 Maat- volgens welke, de Koning de Vestingen Groot-
 fchappye. Fredriksburg en Arguin, op de kust van Gui-
 nea, met het gene 'er toe behoorde, beloof-
 de af te staan aan de Maatschappye; die hem,
 daar voor, zesduizend Dukaaten betaalen
 zou (*l*). De Maatschappye verzogt, federt,
 de goedkeuring der algemeene Staaten op dee-
 ze overeenkomst (*m*). Doch de Franfche In-
 difche Maatschappye, zig meester gemaakt heb-
 ben-

(*k*) Resol. Holl. 24 Dec. 1718. bl. 715. Zie Groot-Plakaath. V. Deel, bl. 547. DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. 1. p. 551. ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 400.

(*l*) Uit een Afdp. van 't Accoord.

(*m*) Zie Request der Bewindh.

bende van de Vesting en het Eiland Arguin, 1718.
 raakte hierover, en over eenige andere punten, den Westindischen handel, en met naame de Vaart op Porto d'Arco betreffende, in een hevig geschil met de Nederlandsche Maatschappye: welk eerst, in 't begin des jaars 1727, werdt bygelegd. Arguin werdt toen aan de Fransche Maatschappye afgestaan (n).

De Noordsche kryg begon nu op 't einde te loopen. Wismar was den Bondgenooten, reeds in 't voorleeden jaar, in handen gevallen. Men besloot, daarna, eene landing te doen in Schoonen, onder bescherming der Engelsche, Staatfche, Deensche en Rusfische Vlooten; doch de onderneeming hadt geen voortgang. De Czaar was oneenig met de andere Bondgenooten, en zocht zig afzonderlyk te verdraagen met Zweeden. Hy was, derhalve, de eenige oorzaak, dat de landing agter bleef. Karel de XII. zette den kryg voort in Noorwegen, en lag met zyn Leger voor Fredrikstad, toen hy, des nagts tusfchen den negenentwintigsten en dertigsten van Slagtmaand deezer jaars, met een kogel uit die Vesting, getroffen werdt, dat hy 't beestierf (o). Zyn dood maakte merkelyke verandering in de zaaken van 't Noorden. De Prinses *Ulrica Eleonora*, zyne Zuster, volgde hem niet op in de Regeeringe, dan na dat zy afstand gedaan hadt van de volstreckte oppermagt, in Zweeden de *Souverainiteit* genaamd (p). Zy maakte, in Slagtmaand des.

XIII.
 Staat en uiteinde des oorlogs in 't Noorden.

Karel de XII.
 sneuvelts.

(n) Verbaal der Ambasf. van dien tyd. MS. Resol. Gener. Vener. 21 Febr. 1727.

(o) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 75—79, 84.

(p) *Voiez Suplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 149, 150.*

1718. des volgenden jaars, vrede met den Koning van Groot-Britanje, die in 't bezit der Hertogdommen Breemen en Verden bevestigd werdt, en, kort hierna, een Verbond van onderlinge bescherming met haar floot, voor den tyd van zestien jaaren (q). In Louwmaand des jaars 1720, floot zy ook met den Koning van Pruissen, wien zy de Stad Stettin, de Eilanden Wollin en Ufedom en eenige andere Plaatsen afftondt, en met wien zy overeenkwam, dat de Pehne, voortaan, de grenscheiding zyn zou van Zweedsch en Pruisfisch Pomeran (r). In Bloeiamaand hierna, bragt zy te wege, dat *Fredrik*, Erf-Prins van Hesen-Kassel, die met haar, in 't jaar 1715, in de Egt getreden was, nevens haar, tot Koning van Zweeden verheeven werdt (s). De Koning en Koningin flooten, in Zomermaand, de Vrede met *Fredrik* den IV, Koning van Deenemarke, die al 't gene hy op Zweeden veroverd hadt in Zweedsch Pomeran, benevens de Stad Wismar, beloofde te rug te zullen geeven, mids de Zweedsche schepen de vryheden in de Zond, welken zy voormaals genooten hadden, voortaan, niet meer genieten zouden. De Hertog van Holstein-Gottorp werdt ook ontzet van Sleeswyk (t), in 't bezit van welk Hertogdom Frankryk en Groot-Britanje, die middelaars van dit Verdrag en van het Verdrag met Pruissen geweest waren, den Koning van Deenemarke be-

(q) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 15, 16; TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 270, 371.*

(r) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 21.*

(s) *TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 391.*

(t) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 25.*

beloofden te zullen handhaaven. (u). 't Liep 1718.
 nog aan tot in Oogstmaand des jaars 1721, eer de Vrede tusfchen den Czaar van Muskovie en den Koning van Zweeden getroffen werdt. Lyfland, Esthen, Ingermanland, een gedeelte van Karelíe, een gedeelte van het Leen van Wyburg, met de Steden en Sterkten van Riga, Dunamonde, Pernau, Reval, Dorpt, Nerva, Wyburg, Kerholm en de Eilanden Oefel, Dagoë, Moen en anderen werden aan den Czaar afgestaan. Het grootste gedeelte van Finland kwam, daarentegen, wederom aan de Kroone van Zweeden (v). Wy roeren deeze dingen slegts ter loops aan, om den uitflag van den Noordschen kryg te doen zien; waarin de Staaten niet zeer gemengd geweest waren; doch waarby de Koophandel op de Oostzee egter zeer veel geleeden hadt. Ook is 't, zelfs met opzigt op de geschiedenissen onzes Vaderlands, niet ondienstig, te weeten, welke Landen en Steden in 't Noorden, door deezen kryg, en door de Verdragen, die 'er op volgden, van Heer veranderden. Wy keeren nu te rug tot het jaar 1718, en tot de geschiedenissen, waarin onze Staat nader belang hadt.

De Prins van Oranje en Nasfau, die thans XIV.
 niet veel boven de zeven jaaren bereikte, De jonge
 werdt, in Wynmaand deezes jaars, verkooren Prins van
 tot Stadhouder van Groningen, onder dezelf- Oranje
 de voorwaarden, als zyn Vader en Voorouders wordt
 deeze aanzienlyke waardigheid bekleed had- Stadhou-
 den (w). Men hadt, al sedert eenige jaaren, der van
 in Gronin-
 gen.

(u) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 494. Tom. IV. p. 236.*
 DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 33. 34.

(v) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 36.*

(w) *Zie Europ. Merc. July — Dec. 1718. bl. 251.*

1718. in 't heimelyk, gearbeid, om den jongen Vorst deeze waardigheid te doen opdraagen, gelyk my gebleeken is, uit eenige Papieren van den Heere Sicco van Goslinga, die my gelukkiglyk ter hand gekomen zyn. In 't jaar 1713, hadden eenige Heeren uit de Provincie zig reeds, by schriftelyke ondertekening, verbonden om den Prins tot Stadhouder te doen verkiezen. Doch de Stad maakte 'er zwaarigheid in. Goslinga zelf handelde, in dat jaar, heimelyk met den Burgemeester *Kornelis Schay*, den Heer *Lewe van Aduwart*, den Graaf van Kniphuizen en anderen, om 't werk onder de hand voort te zetten. Kniphuizen was sterk ingenomen geweest tegen de Stadhouderlyke Regeering; doch allengskens merkelyk veranderd. Maar Burgemeester Schay was, volgens eene eigenhandige aantekening van den Heere van Goslinga, de voornaame of eenige oorzaak geweest van het besluit der Provincie, om den Prins aan te stellen tot Stadhouder (x).

Hattemisten in Zeeland.

In Zeeland, waren, sedert eenige jaaren, Luiden opgestaan, die vreemde stellingen dreeven, en onder anderen, dat 'er niets, dan een vast geloof dat men zalig zyn zou, van den mensch gevorderd werdt; en dat men zig met geene andere pligten, behalve met dien van het voortplanten deezer Leere, te bekommeren hadt: dingen, die by de Gereformeerde, en by de meeste andere Kerken deezer Landen, als zeer gevaarlyk voor den Godsdienst, en voor de goede zeden werden aangezien. Zy droegen den naam van *Hattemisten*, naar *Pontiaan van Hattem*, gewezen Predikant te Filipslan-

in

(x) Uit versch. Missiven van S. v. GOSLINGA. MSS.

in 't Eilandje van den zelfden naam. De schriften van deezen man en van *Gozewyn van Bui-zendyk*, Predikant te Schoor en Vlaake, in Zuidbeveland, werden hoog onder hen geagt. Zy hielden, in de Steden en ten platten Lande, byzondere Vergaderingen, en kreegen, door den tyd, vry wat aanhangs (*y*). De Staaten van Zeeland vonden geraaden, deeze Vergaderingen en het drukken en verspreiden van ergerlyke Geschriften, by openbaaren Plakaate, onder zekere geldboete en verdere straffe, te verbieden, in Sprokkelmaand deezes jaars (*z*). Eenigen deezer luiden kwamen ook in Holland en in 't Stigt, alwaar men, eerlang, diergelyken weg infloeg, om den voortgang hunner Leere te stuiten (*a*).

De oorlog was nu ontsteken in Italie, tus-schen Groot-Britanje en Spanje, schoon 'er nog geene Oorlogsverklaring geschied was: ook hadt het Fransche Hof, hoewel nu met den Keizer en met Groot-Britanje verbonden, zyne Bondgenooten, nog niet, of niet dan met geld, ondersteund. Doch op 't einde deezes jaars, scheen de kryg algemeener te zullen worden. Beide Frankryk en Groot-Britanje namen 'er ernstelyk deel in, bewoogen door de bedekte aanslagen des Kardinaals Alberoni, die gevaarlyke beweegingen zocht te verwekken, in beide de Ryken. Het Spaansche Hof hadt niet alleen te Londen doen klaagen over den Admiraal Byng, die 's Konings Vloot,

1718.

XV.
Alberoni
arbeid,
helme-
lyk, om
eenen
opstand
te ver-
wekken,
in Groot-
Britanje,

(*y*) Notul. Zeel. 9 Febr. 1713. bl. 26. 22 Jan. 1717. bl. 299.

* April. 18 Nov. 1718. bl. 107, 307.

(*z*) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 583.

(*a*) Zie Europ. Mer. Jan — Juny 1732. bl. 139. Jan. — Juny 1733. bl. 257. July — Dec. 1733. bl. 175.

1718. in volle vrede, aangetast hadt; maar Alberoni maakte ook toeleg om den Pretendent in te voeren in Schotland, en Koning George zo veel werks te verschaffen in zyn Ryk, dat hem geene gelegenheid overschieten zou, om Vlooten uit te rusten naar Italie. Doch zyn oogmerk was ontdekt. Koning George, het Parlement, in 't najaar, byeen geroepen hebbende, begeerde onderstand tegen Spanje, waarin het Huis der Gemeenten, eerlang, bewilligde. Hierop werdt Spanje de oorlog verklaard (*b*), den agtentwintigsten van Wintermaand, en 't leedt niet lang, of de toeleg des Kardinaals brak uit, in Schotland (*c*).

en in Frankryk; Ten zelfden tyde, arbeidde de looze Staatsdienaar, om ook eenen opstand in Frankryk te veroorzaken, en den Hertog van Orleans te ontzetten van de Regeeringe. Frankryk was vol misnoegden; sommigen van welken heul gezogt hadden aan 't Spaansche Hof, en gunstiglyk ontvangen waren (*d*). Met deezē, werdt de aanslag overlegd. Men hadt voor, den Hertog van Orleans te ligten, buiten Parys, daar hy zig, dikwils, vermaakte met de Jufferschap. Daarna, dagt men zig te verzekeren van den jongen Koning. De Parlemen-ten zouden, vervolgens, bechræven worden, om nieuwe orde te stellen op 't Ryksbestier, terwyl men 't volk, door verscheiden' gedruk- te schriften, zou ophitsen tegen de tegenwoor- di-

(*b*) Zie de Oorlogsde Iar. in de Europ. Merc. Jan. — Juny 1719. bl. 72.

(*c*) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 212 — 230, 241 — 245.

(*d*) Folez Memoir. de l'Abbé DE MONTGON Tom. I. p. 231, Tom. VIII. p. 194.

dige Regeering, en doen verlangen naar verandering. De Koning van Groot - Britanje kreeg, eerst, de lugt van deezen flinkschen toeleg, en waarfchuwde den Hertog - Regent, die, nevens den Abt du Bois, geene moeite fpaarde, om agter 't gantsche geheim te geraaken. Men hielt verfcheiden' Perfoonen verdagt, en onder deezen den Hertog en Hertogin van Maine, en den *Prins van Cellamare*, Ambaffadeur van Spanje, welker bedryven, naauwkeuriglyk, gade geflaagen en befpiet werden. Men ontdekte, eerlang, dat Cellamare zyne gewigtigfte brieven afzondt naar Madrid, met den *Abt de Portocarrero*, Neeve van den Kardinaal van dien naam: die, verzeld van eenen der Zoonen van den Markgraave de Monteleone, en van *Joseph Hodges*, die voor een' Engelsch' Edelman ging, tegen 't einde des jaars, met eene Postkoets, naar Parys vertrokken was. 't Geviel, dat het rytuig brak, toen men naauwlyks twee mylen wegs hadt afgelegd, by welke gelegenheid, de Postryder opgemerkt hadt, dat Portocarrero meer zorg hadt getoond voor zyn' mantelzak, dan voor zig zelven, verklaarende, dat hy dien om geene honderdduizend pistoolen zou hebben willen verliezen. De Postryder, de reizigers aan de eerfte pleisterplaats gebragt hebbende, verhaalde, op zyne terugkomst te Parys, wat hy gezien en gehoord hadt. De Regeering kreeg 'er kennis van. De reizigers werden nagejaagd, en te Poitiers agterhaald; daar men hun den mantelzak afnam, die naar Parys te rug gebragt en geopend werd. Men vondt 'er twee brieven van Cellamare in, die, met de

1718.

daar zyn
toeleg
ontdekt
wordt.

1718. bylaagen, welken 'er nevens gingen, den toel-
 leg volkomenlyk ontdekten. Cellamare werdt,
 terftond, in verzekering genomen, met alle
 zyne papieren, onder welken 'er ook nog eeni-
 gen waren, die 't voorneemen van 't Spaansche
 Hof klaarlyk aan 't licht bragten (e). De voor-
 naamste brieven en papieren zyn, federt, open-
 lyk, uitgegeven (f). De Markgraaf van Pam-
 pedour en andere Luiden van aanzien werden
 insgelyks in hegtenis genomen. De Hertog
 van Maine werdt, op 't Kasteel van Dourlans,
 in Pikardye; de Hertogin op 't Kasteel van
 Dion, in Bourgondie, gevangen gezet: de
 Kardinaal van Polignac werdt naar zyne Ab-
 dy van Anchin gebannen. Vier Edelluiden uit
 Bretagne moesten de onderneeming boeten
 met den hals (g).

Frankryk
 verklaart
 Spanje
 den oor-
 log.

Het verzekeren van Cellamare werdt zo dra
 niet bekend aan 't Spaansche Hof, of de *Her-
 zog van S. Alguan* Ambassadeur van Frankryk,
 kreeg bevel, om binnen vierentwintig uren
 Madrid te ruimen. Alberoni schreef aan Cella-
 mare, dat hy, schoon hem iet diergelyks belast
 werdt, binnen Parys blyven moest, tot dat men
 hem, met geweld, deedt vertrekken. *Doch,*
voegde hy 'er by, zo uwe Doorlugtigheid hiertoe
genoodzaakt wordt, zal hy het vuur eerst weeten te
leggen aan alle de mynen (h). De Ambassadeur
 bleef

(e) Verbaal der Ambast. van dien tyd. *MSS. TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 246, 247.*

(f) *Poiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. I. p. 545. ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 244.*

(g) Verbaal der Ambast. van dien tyd *MSS. MONTGON Me-
 moir. Tom. II. p. 357. TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 213.*

(h) *Poiez DU MONT Corps Diplom. Tom. II. P. I. p. 542. ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 266.*

bleef maar weinige dagen binnen Parys. Men voerde hem tot op de grenzen van 't Koninkryk (i), wel zorg draagende, dat hy geene nieuwe *mynen* ontftak. De oorlog tegen Spanje werdt, openlyk, verklaard. De redenen van deeze Oorlogsverklaaring werden, in openbaaren druk, uitgegeven, in een Vertoog, op 's Konings naam, welk den negenden van Louwmaand des jaars 1719 getekend was. In dit Vertoog, werdt Koning Filips zeer verſchoond, en de ſchuld van 't afflaan der Vrede, op de billykſte voorwaarden, en van de bedekte vyandelykheden tegen Frankryk, geheellyk, geſchooven op de Spaanſche Staatsdienaars, met naame op den Kardinaal Alberoni (k). Terftond hierop, trok de Hertog van Berwik, aan 't hoofd van een Leger van zesendertigduizend man, naar de grenzen van Spanje. Paſſage werdt ingenomen: zes Oorlogſchepen, die hier op ſtapel ſtonden, werden vernield. De Hertog floeg, daarna, 't beleg voor Fontarabie, welk, op den zestienden van Zomermaand, overging, by verdrag. De Koning van Spanje was, met een Leger, op weg geſlaagen, om de Stad te ontzetten; doch hy kwam te laat. Ook ontſchoot hem, dat geen één Franſch Regiment tot hem overliep, gelyk Alberoni hem hadt doen hoopen. Van den verwagten opſtand in Frankryk, kwam ook niets. Het Spaanſche Hof weigerde, nog al, het viervoudig Verbond te aanvaarden. De Hertog van Berwik zette, derhalve, den kryg voort, en maakte zig meester van S. Sebaſtiaan.

(i) TINDAL *Vol. XII.* [nr XXVII.] p. 248.(k) *Voies DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 3, 4.*

1719.

tiaan. Ook veroverde een hoop Franschen, van tweehonderd Engelsche matroozen geholpen, Porto Antonio in de Baai van Biskaje, alwaar twee op stapel staande Oorlogschepen van zestig stukken, en alle de Scheepsbehoefden vernield en verbrand werden (1).

XVI.
Landing
der Span-
jaarden
in Schot-
land on-
dermo-
men.

Terwyl de Franschen naar Spanje trokken, was de toeleg van Alberoni ten behoeve des Pretendents, insgelyks, openbaar geworden. De Hertog van Ormond was, in 't laatst van 't voorleeden jaar, vertrokken naar Madrid, om met den Kardinaal te raadpleegen, over de beste middelen, om eenen opstand te verwekken in Groot-Britanje, tot bevordering der oogmerken van het Spaansche Hof. De Pretendent, die zig, na zyn vertrek van Avignon over de Alpen, eerst eenen tyd lang te Urbino, en daarna te Rome, onthouden hadt, vertrok, met 's Pausen kennis, wat later, insgelyks, naar Spanje. Om zyn oogmerk bedekt te houden, liet hy 't gerugt loopen, dat hy voorhadt naar Bononie te reizen. Ook zondt hy derwaards de Graaven van Mar en Perth, benevens zekeren *Paterfon*, die voor hun meester ging. De Duitsche troepen, die in den Kerkelyken Staat lagen, en op den Pretendent pasten, ligten deeze drie Perfoonen op, te Voghera, zig verzekerd houdende, dat 'er de Ridder van S. Joris onder was. Doch zy ontdekten hunnen mislag haast. De drie Perfoonen werden wederom op vrye voeten gesteld. Midlerwyl, was de Pretendent te Nettuno scheep gegaan; van waar hy naar Caglia-

(1) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 249, 330, 331.

gari in Sardinie overftak. Van hier, zeilde hy naar Rofes in Katalonie, van waar hy, in Lentemaand, te Madrid kwam. Twee Oorlogfcheepen, gereed gemaakt om, nevens een aanzienlyk getal van anderen, gepropt met Krygsvolk, naar Engeland te zeilen, ftaken, terftond hierna, van Kadix, in zee, onder bevel des Hertogs van Ormond, die den titel voerde van Kapitein - Generaal des Konings van Spanje. Hy was voorzien van eene Verklaring, op den naam van Filips, die, op bekwame Plaatsen, in Engeland en Schotland, verspreid moest worden, en behelsde „ dat de „ Koning van Spanje beflooten hadt, het regt „ van Koning Jacob te ondersteunen, niet „ twyfelende, of de getrouwe ingezetenen van „ Groot-Britanje zouden den toeleg begunftigen.” De Hertog van Orleans hadt Koning George, by tyds, kennis gegeven van al't gene hy, aangaande den toeleg, hadt konnen verneemen. De Koning hadt 'er 't Parlement van verwittigd. Men was, derhalve, in Engeland, tegen de gedreigde landing, op zyne hoede.

Te Amfterdam werden, omtrent deezen tyd, eenige Krygsbehoeften en volk van oorloge ingefcheept, welken men vermoedde te zullen ftrekken, tot ondersteuninge des Pretendents. Doch men droeg zorg, op 't verzoek des Engelschen Gezants, dat de fchepen niet uitliepen. De Markgraaf Beretti-Landi deedt vergeeffche poogingen, om de Staaten te doen veranderen van gedagten. Koning George, hun ook kennis hebbende gegeven van 't gevaar, welk hem dreigde, verzogt hen, te gelyk, hem met

1719.

De Staaten zenden Koning George onderftand.

1719

Uitslag
van de on-
dernee-
minge der
Spanjaar-
den.

met tweeduizend man te willen ondersteunen. Zy beslooten 'er toe, zonder uitstel. De begeerde manschap werdt, eerlang, onder 't bevel van den Generaal Majoor *Keppel*, te Oostende en te Rotterdam, ingescheept naar Schotland. De Markgraaf de Prié zondt Koning George ook zes Battaillons Keizerlyke troepen toe. De Hertog van Orleans hadt hem wel twintig Battaillons aangeboden; doch hy hadt deeze aanbieding van de hand gewezen. De Spaansche Vloot, midlerwyl, voortgezeild, tot op de hoogte van Kaap Finisterre, werdt beloopen van eenen geweldigen storm, die twee etmaalen duurde, en alle de schepen verstroyde. Het Admiraals-schip verloor alle zyne masten, en keerde, gelyk de meeste overigen, geheel redeloos, te rug naar de Spaansche kust. Twee Fregatten alleen, die met eenige manschap en wapenen uit Passage in zee gesteken, en de Vloot misgezeild waren, kwamen, tegen 't einde van Grasmaand, te Kintail in Schotland aan. De Spanjaards, zig eerlang gevoegd hebbende by eenen kleinen hoop Schotsche Hooglanders, maakten zig meester van Donan-Castle. Doch de Plaats werdt, kort hierna, herwonnen, door den Kapitein Boyle, die zig, met eenige Oorlogschepen, voor dezelve verzoond hadt. De Generaal Wightman, omtrent het midden van Zomermaand, van Inverness zynde opgetrokken, tegen de wederspannelingen en Spanjaards, versloeg ze ligtelyk, in de engten van Glenshillen Strachell, welken zy ondernomen hadden te verdedigen. De Staatsche manschap deedt hier ook merkelyken dienst. De meeste Spanjaards werden gedood, of ge-

van,

vangen genomen. De hoofden der wederspannelingen ontvlugten, te water, naar de Eilanden van Lewis en Orknei. De overige hoop werdt, ligtelyk, verftrooid. Eenigen begaven zig naar de Vereenigde Gewesten; doch men beloofde, op verzoek van den Graave van Cadogan, dezelve te doen vertrekken, zo dra zy bekend zouden zyn (*m*). De Pretendent, die in Spanje gebleeven was, trouwde, deezen Zomer, met eene Dogter van den Prinse Sobieski, oudften Zoon van Joan Sobieski, Koning van Poolen (*n*).

De Admiraal Byng, den Winter befteed hebbende om zyne Vloot te herftellen, zeilde, in 't begin van Grasmaand, van Port Mahon naar Napels, alwaar de Keizerlyke Generaal, Graaf van Mercy, hem kwam vinden. Men beflout, eerlang, eene landing te doen op 't Eiland Sicilie, en ftak derwaards over, op den twee-entwintigften van Bloei maand. 't Krygsvolk werdt ontfcheept, in de Baai van Patti, twintig mylen westwaards van Melazzo. Terftond hierna, brak de Markgraaf van Lede op, met zyn Leger, en floeg zig neder te Franca-Villa, in eenen bergagtigen oord, van waar drie wegen loopen naar Palermo, Mesfina en Siracufa. Terwyl de Graaf van Mercy den vyand volgde, met korte dagreizen, maakte de Graaf van Sekkendorf zig meester van de Eilanden van Lipari, waar door de gemeenfchap tusfchen Napels en Sicilie moest behouden worden. Daarna, beflout men de Spanjaarden aan

1719.

XVII.
Krygsbed
dryven
in Sici-
lie.

(*m*) Zie Norul. Zeel. 13 Jov. 1719. bl. 372.

(*n*) Europ. Merc. Jan. — Juny 1719. bl. 227. TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 249 — 251.

te

1719.

te tasten, in hunne Legerstede; gelyk, op den negentienden van Zomermaand, geschiedde. 't Gevegt was hevig, en de Graaf van Mercy zou 't zekerlyk te kwaad gekreegen hebben, was hy niet bygesprongen geweest, door den Admiraal Byng, die versche troepen ontbooden hadt van Napels. Men besloot egter, eenigen tyd na den slag van Franca-Villa, Mesfina te belegeren, te water en te lande. De Stad viel den Bondgenooten in handen, op den agtsten van Oogstmaand. Verscheiden' Kasteelen rondsom de Stad werden, ten zelfden tyde, veroverd. Toen werdt het Kasteel van Mesfina belegerd, en, met behulp van eenige Keizerlyke troepen, die Byng van Genua gehaald hadt, veroverd op den zeventienden van Wynmaand. Val Demona onderwierp zig, hierop, aan den Keizer. Het grootste gedeelte des Legers werdt toen te schepe gevoerd naar Trapani, daar nog Piemonteefche bezetting in lag. Hier floeg men zig neder. De Steden Marsala en Mazzara onderwierpen zig terstond. Men betrok hier de Winterkwartieren, terwyl de overige manschap, te Mesfina, te Melazzo, en te Siracusa bleef. De Markgraaf van Lede, midlerwyl, opgebroken zynde van Franca-Villa, en verscheiden' poogingen gedaan hebbende, om den Bondgenooten den voorraad te bederven, of af te snyden, boodt, eindelyk, in Sprokkelmaand des volgenden jaars, aan, Sicilie te willen verlaaten, mids men hem onverhinderd keeren liete naar Spanje. Doch de Admiraal Byng hadt geene ooren naar deeze voorwaarde. De Markgraaf tradt, hierop, in handeling, over de opgaave van Palermo; doch eer
men

men 't eens werdt , kwam 'er tyding , schoon veel te voorbaarig , dat de algemeene Vrede getekend was. De handeling werdt hierop afgebroken : 't welk den Legerhoofden der Bondgenooten vreemd schein ; doch men vernam , daarna , dat Spanje met Frankryk in onderhandeling was , om het herleveren van Fontarabie , S. Sebastiaan en andere Plaatsen te bedingen , tegen de ontruiming van Sicilie en Sardinie. De Graaf van Mercy gaf hierop last om het Kasteel Sacca aan te tasten. Het gaf zig , den zesden van Lentemaand , over. Midlerwyl , kreeg men zekerer berigt van het tekenen van het viervoudig Verbond , door den Spaanschen Ambassadeur in den Haage. De wederzydsche Legerhoofden traden , hierop , in onderhandeling , over eenen stilstand van wapenen. Men vorderde het overleveren van Palermo , als eene voorwaarde der Wapenschorfinge. Doch de Markgraaf van Lede verklaarde hiertoe geenen last te hebben. Mercy trok , derhalve , aan op Palermo , den vyand voor zig heenen dryvende. De Engelsche Admiraal kon hem , eerlang , geene afbreuk meer doen , zynde 'er , in Grasmaand , een' stilstand van wapenen ter zee geslooten , tusfchen Frankryk , Spanje en Groot-Britanje , waaraan hy zig houden moest. In Bloeimaand , kreeg de Markgraaf van Lede eerst last , om , wegens de ontruiming van Sicilie en Sardinie , in onderhandeling te treden. De Keizerschen werden , hierop , in 't bezit gesteld van Palermo , van Augusta en van 't Kasteel van Castelamare (o).
Het

(o) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 27.*

1719. Het Spaansche Leger trok naar Termini, daar het naar Barcelona werdt ingescheept, alwaar het, niet voor Oogstmaand, aankwam. De Keizer bleef in 't bezit van Sicilie (p), en Sardinie werdt, volgens het viervoudig Verbond, aan den Hertoge van Savoje, voorheen Koning van Sicilie, ingeruimd en opgedraagen (q).

Togt der
Engel-
schen naar
Biskaje
en naar
Westin-
die.

De ongelukkige uitflag der bedekte onderneemingen van den Kardinaal Alberoni, de voorfpoed der Fransche wapenen in Biskaje, en het verlies van verscheiden' Steden in Sicilie waren de voornaamste, doch niet de eenigste redenen, die Filips den V. deeden neigen tot vrede; de Koning van Groot-Britanje bereidde zig, in den Herfst des jaars 1719, om hem te water aan te tasten, in Biskaje en in de Indien. De Overste Richard Cobham ging, in 't begin van Wynmaand, van S. Helena onder zeil, aan 't hoofd eener aanzienlyke Landmagt, geleid door vyf of zes Oorlogschepen, onder den Admiraal Mighels. Men hadt voor, de Corunha, eene der beste havenen van Biskaje, in te neemen. Doch dit gelukte niet. Alleenlyk veroverde men Vigos in Gallicie met het Kasteel, in weinige dagen. Toen werdt het naaste Land gedwongen, brandfchatting op te brengen. Eenige manschap, de haven van Vigos zynde ingezeild, tradt aan land, en toog naar Ponte Vedro. De Wethouderschap der Stad trok den Engelschen te gemoet, met de sleutels. Men vondt 'er eenig metaalen geschut en andere krygsbehoefsten, al

(p) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 273—320.

(q) *Vuiz* Suppl. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 156.

M^r. CORNELIS HOP,
Ambassadeur in Frankryk,
daar na Burgermeester en Raad der Stad Amsterdam.

H. Pothoven del. naar de Origineel Schildery.

J. Heurakon fecit.

al 't welke tot buit gemaakt, en medegevoerd werdt. In Slag maand, gingen de Engelschen wederom sloop te Vigos, en zeilden naar Engeland te rug. De togt naar Amerika, die, door den Vice-Admiraal Hofier, ondernomen werdt, slaagde kwalyk, door aanhoudenden tegenwind. Hy hadt het gemunt op Peru. Doch eer hy zo ver komen kon (r), was de wapenschorfing ter zee getroffen, tusfchen Spanje en Groot-Britanje (s).

1719.

Wy hebben de krygsbedryven deezer jaars, aan verscheiden' oorden, schoon 'er de Staaten niet of naauwlyks in gemengd geweest waren, kortelyk, moeten te boek stellen, om dat zy merkelyken invloed hadden op de handelingen, die, in den Haage, waren aangevangen, onder 't oog, en gelyk als onder de bemiddeling der Staaten. 't Zal nu tyd zyn, dat wy tot een beknopt verhaal van den uitflag deezer handelingen overgaan.

De Staaten hadden, terftond na het tekenen van het viervoudig Verbond, door den Keizer, Frankryk en Groot-Britanje, een besluit genomen, tot het afvaardigen van eenen Ambassadeur naar Spanje, waartoe de Heer van Coufler benoemd werdt; schoon 'er nog eenige tyd verliep, eer hy op reis ging. Ook was, voor zyn vertrek, de Heer Cornelis Hop, Oud-Schepen der Stad Amsterdam, in dezelve hoedanigheid van Ambassadeur, gezonden naar Frankryk (t), om de herstelde Vriendfchap

XVIII.
Handeling der
Staaten
in Frankryk en in
Spanje.

(r) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 334—337.

(s) Supplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 156.

(t) Resol. Holl. 29 Sept. 1718. bl. 575.

1719. fchap met deeze Kroon aan te kweeken, en op de gewigtige veranderingen, die, ten deezen tyde, voorvielen, en waarby de Staat belang hebben kon, agt te geeven. De Heer Hop deedt zyne openbaare intrede, te Parys, in Hooimaand deezes jaars, en werdt, ingevolge van het drievoudig Verbond des jaars 1717, op gelyke wyze, ontvangen, als de Ambassadeurs van den Staat van Venetie, en die van gekroonde hoofden zelve; t'welk, tot hier toe, niet geschied was (u). Hy vertoefde, omtrent zeven jaren, aan 't Fransche Hof, schoon hy, in dien tusschentyd, verscheiden' reizen, in Holland kwam. De Staaten maakten, midlerwyl, hun werk, om den Koning van Spanje, door redenen, te beweegen tot het aanneemen van het viervoudig Verbond. Doch de Kardinaal Alberoni wist hunne poogingen te verydelen. De ontdekking van zyne oogmerken in Frankryk, de slegte uitslag van den togt naar Schotland, en de tegenspoed in Sicilie bragten hem, eindelyk, tot andere gedagten. Weinige dagen na den slag by Franca-Villa, deedt hy den Markgraaf Scotti afvaardigen naar Parys, met last om verder voort te reizen naar den Haage, en de Staaten, uit 's Konings naam, ernstelyk, te verzoeken, om zig te willen laten gebruiken, tot Middelaars tusschen de oorloogende Mogendheden. Scotti moest egter, vooraf, den Hertoge van Orleans kennis geeven van 's Konings oogmerk, gelyk hy deedt. De Hertog nam 'er zo weinig ge-

(u) Verbaal der Ambass. van dien tyd. Zie ook Europ. Merc. July—Decemb. 1719. bl. 9, 65—70. & ROUSSET Ceremonj Dipl. Tom. I. p. 65. & suiv.

Openbaar Gehoor van den Heere Cornelis Hop, Ambassadeur van hunne Hoogmogendheden by den Koning van Frankryk Lodewyk den XV, in 't Jaar 1719.
 S. Fokke fecit naar de origineele Schildery van 's Konings Schilder L. M. Du Meuil. Maar op waren aangewezen 1. De Hertog van Bourbon. 2. De Maarschalk van Villeroy. 3. De Prins van Taranne.
 4. De Hertog van Irosmes. 5. De Marquis de Sourre. 6. De Oud-Bisschop van Frejus. 7. De Abt du Bois. 8. De Prins van Pons. 9. De Hertog van Villery. a. De Ridder Saintot. b. De Secretaris Ruysch.

genoegen in, dat hy Scotti vrygeleide weigerde naar Holland, verklaarende hy, zulks niet te kunnen doen, buiten kennis zyner Bondgenooten, die zig nu, zo wel als hy, hadden ingewikkeld in de kosten des krygs voor dit jaar, en hierom geene zo spoedige vrede begeerden. Ook waren de drie Bondgenooten niet geneigd, om den Staaten de eer van het Middeiaarschap op te draagen. Groot-Britanje in 't byzonder beloofde 'er zig niet veel voordeels van. De handeling bleef dan steeken. Ook wil men, dat de Keizer, de Koning van Groot-Britanje en de Hertog van Orleans, als uit eenen mond, zouden verklaard hebben, dat zy van geene vrede hooren wilden, zo lang Alberoni in bewind bleewe, aan 't Spaansche Hof. En tegen 't einde des jaars, liepen alle zyne aanslagen zo ongelukkig af, dat Filips, zig niet in staat vindende om den oorlog uit te houden tegen de drie magtigste Vorsten van Europa, den Kardinaal beval, Madrid, binnen agt dagen, en het Ryk, binnen drie weken, te ruimen, en zig, midlerwyl, van allen handel over Staatszaaken te onthouden. Terstond hierna, zondt hy den Markgraave van Beretti-Landi bevel, om den Staaten eenige punten voor te houden, op welken hy gezind was, vrede te maaken. Doch hy vorderde, onder anderen, Gibraltar en Port Mahon te rug van Groot-Britanje, en eischte verscheiden' andere dingen, die met het viervoudig Verbond streeden. Zyn voorslag werdt, derhalve, van de hand geweezen. De Hoven van Weenen, Versailles en Londen verklaarden, eenpaariglyk, dat zy met niets anders, dan met de eenvoudige

1713

Alberoni
vervalt
in onge-
nada.

1719. aanneeming van 't Verbond te vrede zouden zyn (y).

Verfchil onder de Staaten, over de aanneeming van 't viervoudig Verbond. * *nec ad plura nec ad alia.*

De Keizerlyke, Franfche en Engelsche Gezanten arbeidden, ondertusfchen, ook, om de Staaten tot het aanneemen van 't Verbond te doen besluiten. Ook hadt men, gelyk wy hiervoor (w) zagen, reeds een Ontwerp gemaakt van de voorwaarden, op welken de Staaten in 't Verbond zouden treden. Men verfchilde flegts, over een enkel woord. Volgens 't Ontwerp der Staaten, zouden zy * *tot niets meerders noch anders*, dan tot het leveren van drieduizend man verbonden zyn. Doch de Gezanten

der Bondgenooten wilden 'er 't woord *onderstand* bygevoegd hebben, en † *tot geenen meerderen noch anderen onderstand* leezen. Zonder dit byvoegfel, zou men, dagten zy, de woorden van 't Ontwerp te ruim neemen, en uit dezelve afleiden konnen, dat de Staaten ontflaagen waren van de verpligting aan 't gene, by de geheime punten, was vastgefteld (x). Verfcheiden' Gewesten neigden, derhalven, om het Ontwerp met dit woord te vermeerderen (y). Zeeland zelf hadt, reeds voorheen, te kennengegeven, dat men 't Verbond zou konnen aanneemen, mids 't met eenpaarigheid gefchiedde. Doch Utrecht bleef nog ongelast: waarom de aanneeming van 't Verbond nog verfchooven werdt. De Ambaffadeur Hopwerdt, midlerwyl, aan 't Franfche Hof, fterk gedrongen op deeze aanneeming. De Staaten

VOOR-

(y) Europ. Merc. Jan.—Juny 1720. bl. 60. TINDAL *Volk* XII. [or XXVII] p. 332, 333, 337, 338.

(w) *Bladz.* 184.

(x) Refol. Gener. *Sabbathi* 16 Sept. 1719.

(y) Refol. Gener. *Joy.* 19 Oct. *Sabb.* 18 Nov. 1719.

voorzagen hem, van tyd tot tyd, van byzonderen last, waarnaar hy zig stiptelyk gedroeg, de redenen van den Abt du Bois in 't byzonder, met veel beleid, te keer gaande, en den Staat heuschelyk verontschuldigende van het aanneemen van een Verbond, waar by voor deszelfs belangen niet gezorgd was naar behoo-
ren (z).

1719.

Midlerwyl, hadden de Staaten, om Filips gelegenheid te geeven van zig nader te openen, terwyl het jaargetyde de toerustingten ten oorloge verhinderde, de Bondgenooten be-
woogen, om hem nog drie maanden tyds toe te staan. Hier van was eene overeenkomst getekend in den Haage, op den agttienden van Slagtmaand, by welke, uitdrukkelyk verklaard werdt „dat, zo de Koning van Spanje de drie
„ maanden verlopen liet, zonder het viervou-
„ dig Verbond aan te neemen, de oudste Zoon
„ der tegenwoordige Koninginne verstecken
„ zou zyn van de opvolging in het Groot-Her-
„ togdom Toskane en in de Hertogdommen
„ van Parma en Piacenza.” Ook las men 'er
in „ dat beide Frankryk en Groot-Britanje
„ hadden bevonden, dat het Spaansche Hof,
„ door eenen onrustigen Staatsdienaer beroerd
„ zynde, afkeeriger geweest was dan 't be-
„ hoorde van eene redelyke Vrede (a).” En
't is waarschynelyk, dat deeze verklaring, waar-
van Filips, terstond, kennis kreeg, de onge-
nade des Kardinaals verhaast heeft. De Staa-
ten

XIX.
De Ko-
ning van
Spanje
treedt 'er
in.

(z) Verhaal der Ambass. van den tyd. MSS.

(a) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 12.*

1719. ten zelve, Filips nog sterker willende dringen, verklaarden, eindelyk, dat zy 't Verbond zouden aanneemen, zo hy langer draalde (b). Zy schreeven hem eenen ernstigen brief, op den zestienden van Wintermaand (c). Hun Ambassadeur van Coulster, in Grasmaand, te Madrid aangekomen (d), drong hem ook zo

1720. zeer, dat hy, eindelyk, op den zesentwintigsten van Louwmaand des volgenden jaars, een Geschrift tekende, waarby hy beloofde, het viervoudig Verbond te zullen aanneemen (e). De Markgraaf van Beretti-Landi kreeg hierop, terstond, bevel, om uit 's Konings naam te treden in dit Verbond; gelyk hy, in den Haage, deedt, op den zeventienden van Sprokkelmaand (f), zynde den laatsten dag van de drie maanden, welken men Filips vergund hadt, om zig, uiterlyk, te verklaaren. De aanneeming van het viervoudig Verbond, door den Koning van Spanje, maakte de aanneeming van het zelfde Verbond door de Staaten minder noodig, alzo deeze voornaamlyk gediend zou hebben, om Filips te sterker te verpligten, tot de aanvaarding, daar hy, eindelyk, zyns ondanks en schoorvoetende, toe gekomen was. Ook hadt de Koning van Groot-Britanje, onlangs, een Verdrag geslooten met Zweeden, zonder daarby dezelfde voordeelen in den Koophandel voor de Staaten te beëdingen, welken hy, voor zig zelve, bedongen hadt. Wy heb-

(b) Resol. Gener. Sabb. 16, Lune. 13 Dec. 1719.

(c) Zie dien in de Europ. Merc. Jan.—Juni 1720. bl. 79.

(d) Zie Europ. Merc. Jan.—Juni 1719. bl. 233.

(e) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 302. DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 17.

(f) DU MONT Corps Diplôm. Tom. VIII. P. II. p.

hebben, te vooren (g), gezien, dat de Staaten dit op hem begeerd hadden, by 't Ontwerp der voorwaarden, op weiken zy 't viervoudig Verbond wilden aanneemen. Doch de Engelschen gaven voor, dat zy deeze voorwaarde niet hadden kunnen naarkomen, zo lang de Staaten het Verbond niet met der daad hadden ondertekend (h). De Staaten dan, minder konnende bedingen en beoogen, by de aanneeming van het viervoudig Verbond, stelden het, eindelyk, geheellyk uit hunne gedagten. Sommigen meenden, dat de Markgraaf van Beretti-Landi vry wat gelds, hier te Lande, gespild hadt, om eenige Leden der Regeeringe van de aanneeminge des Verbonds af te schrikken. Doch hiervan heb ik geene zekerheid. Vaster gaat het, dat de Heer *Frans van der Meer*, der Staaten Ambassadeur aan 't Hof van Spanje, eenige jaaren hierna, herwaards overschreef, dat de Markgraaf tienduisend Pistoolen van dit Hof gevorderd hadt, welken hy voorgaf, tot zulk een einde, besteed te hebben: over welk berigt de Markgraaf zig egter beklagde, by de Staaten (i).

Kort na dat Spanje 't viervoudig Verbond aangenomen hadt, besloot men byeen te komen te Kameryk, om de openstaande geschillen, tusfchen de verbonden' Mogendheden, af te doen by verdrag, en de rust van Europa te verzekeren, op eenen vasten voet. De Keizer benoemde tot zyne Gevolmagtigden op de Byeenkomst te Kameryk den Graaf van *Windisch-gratz*.

(g) *Bladz. 185.*(h) *Resol. Gener. Mart. 5 Maart 1720.*(i) *Zie Notul. Zeel. 7 Aug. 1724. bl. 171.*

1790. *gratz* en den *Baron van Pentenrider*: Frankryk den Graaf *Fleuriau de Morville* en den Heer *de Barberie de S. Contest*: Spanje den Graaf *Sant Estevan de Gormes* en den Markgraaf *Beretti-Landi*, en Groot-Britanje de Heeren *Polwarth* en *Withworth*. De Koning van Sardinie, de Hertog van Lotharingen en de Vorsten en Staaten van Italic zonden ook Gevolmagtigden naar Kameryk. De Paus zelf hadt 'er eenen Nuncius. Doch de Staaten der Vereenigde Gewesten, zig buiten den oorlog gehouden, en niets met de handelende Mogendheden te vereffenen hebbende, spaarden den omflag en kosten eener afvaardiging naar Kameryk. De Byeenkomst werdt, niet voor 't volgende jaar, geopend. Zy duurde vier jaaren, en scheidde, eindelyk, genoegzaam vrugteloos (*k*). Wy zullen, in 't vervolg, by bekwaamer gelegenheid, verhaalen, wat 'er aanleiding toe gaf.

XX.
Oorsprong van den Windhandel in Akten, in de Vereenigde Gewesten.

Het viervoudig Verbond hadt nu de oorloogende Mogendheden verpligt, tot het afleggen der wapenen, en, schoon men nog niet eens was, over alle de voorwaarden der Vrede, dagt elk meer op het herstellen van den vervallen staat zyner geldmiddelen, dan op het vernieuwen van eenen kryg, die, van den aanvang deezer eeuwe af, den magtigsten Ryken schatten gekost hadt. In Frankryk en in Groot-Britanje, bragt, ondertuschen, de zugt om de schulden van den Staat te verminderen eene onbezuide drift tot winst voort onder 't volk,

(*k*) Verhaal der Ambass. van dien tyd. *MSS. Rousseau Recueil*, Tom. 4. p. 306, 307.

volk, die, voor veele byzondere Perſoonen, ten hoogſte ſchadelyk was. De ingezetenen der Vereenigde Geweſten en die van Holland in 't byzonder hadden ook deel aan deeze dwaasheid, ſchoon de hooge Regeering des Lands, in de meeste Geweſten, en de Regeering der aanzienlykſte Steden van Holland zig zorgvuldiglyk onthielden van alles, wat de drift der menigte ontſteeken of voeden kon. 't Zal, hierom, niet ondienſtig zyn, dat wy de opkomst en uitſlag van deezen ongehoorden handel, hier, beknoptelyk, ontvouwen.

De Hertog van Orleans, van dat hy de Regeering over Frankryk aanvaard hadt, zyne zinnen geſcherpt hebbende op het uitvinden van middelen, om het Ryk van ſchulden te ontheffen, hadt, eindelyk, gehoor gegeven aan de voorſlagen van zekeren Schotschman, die zig, reeds voor eenigen tyd, in Frankryk nedergezet hadt. *John Law*, deezen naam droeg de vreemdeling, was te Edenburg gebooren, en hadt, al in 't jaar 1705, het Parlement van Schotland een middel voorgesteld, om het Ryk te voorzien van geld, welk, door den Hertog van Argyle en door eenige Leden van 't Parlement, goedgekeurd; doch door de meerderheid verworpen was. Law vervoegde zig, daarna, in Engeland, by den Groot-Theſaurier Harlei, dien hy ook middelen voorſloeg, tot verbetering van den Koophandel, en tot herſtelling van 't vervallen * geloove in den Staat. Maar zyne voorſlagen vonden geen' ingang. Hy, midlerwyl, zekeren *Wilson*, in een tweegevegt, nedergelegd hebbende, en geene vergiffenis konnende verwerven van de Konin-

1720.

John Law be-
weegt den Her-
tog van Orleans tot het opregten eenes Koninglyke Bank,

* credit.

1720.

ginne, zag zig genoodzaakt, het Ryk te ruimen, en geraakte, na veel omzwerfens, te Parys, daar hy zig nederfloeg. Hy hadt zig, geduurende zyn verblyf in Engeland, naauwkeuriglyk, laaten onderregten van den staat van de Bank en Oostindifche Maatschappye, en van de wyze van bestier over beide: en, in 't jaar 1716, gelegenheid gevonden hebbende, om den Hertog-Regent te onderhouden, floeg hy dien, in de eerste plaats, voor het opregten eener Bank in Frankryk, door middel van welke, men 't geloof van den Staat zou konnen herstellen. Veelen weten, en 't behoeft, voor onkundigen, slegts met een woord, aangewezen te worden, dat onderzaaten en vreemden, in zulke Banken, welken men, in verscheiden' Koopsteden van Europa, opgeregt heeft, hunne penningen vertrouwen, tegen behoorlyk getekende Handschriften; dat deeze Handschriften verhandeld konnen worden, en dat zy, die penningen in de Bank hebben, ook, by bloote overwyzing of *Asignatie*, dezelve of een gedeelte derzelve konnen doen stellen op eens anders rekening, 't welk groot gemak geeft in den handel: dat, eindelyk, zy, die 't bewind over de Bank hebben, gebruik maaken van de penningen, welken men hun toevertrouwd heeft, ten dienste van den Staat, of van eenige byzondere Stad, en tot voordeel, of ten minste tot gemak der eigenaaren: al het welke omstandiger aan te wyzen, hier, tegenwoordig, de plaats niet is. Zulk eene Bank nu was, in Engeland, op geregt in 't jaar 1694 (d), en het Ryk hadt 'er zo veel dienst van gehad,

(d) TINDAL Vol. II. [or XVII.] p. 474.

had , dat men , in Frankryk , gereede ooren leende aan Laws voorflag. De Kroon van Groot-Britanje hadt , dikwils , spoedige leeningen gedaan van de Bank , tot welken zy anders niet ligt gelegenheid gehad zou hebben , en de Intrest deezer Leeningen en de andere voordeelen , welken de Bank deedt met de toevertrouwde penningen , werden , na afrek der onkosten , van tyd tot tyd , uitgedeeld aan de deelgenooten , waardoor de *Aktien* of aandee- len in de Bank prys hielden , of , als men geen uit- of inlandfchen oorlog vreesde , zelfs fteigerden in waarde. De Hertog-Regent , bekoord door deeze voordeelen , regtte ook eene Bank in Frankryk op , uit 's Konings naam , en onder de bestieringe van Law , die hiertoe , voor den tyd van twintig jaaren , Oktroi verkreeg (m). Men begon de infchryvingen. De Koning ging voor : de Regent en veele andere Grooten volgden. Kortom , de infchryvingen , die tot driemaal toe , gefchiedden , hadden zo fterken toeloop , dat men , voor 't einde des jaars 1719 , voor meer dan zeshonderd en veertig millioenen *Livres* aan Handschriften uitgegeven hadt , 't welk , zo geloofd werdt , de waarde der Handschriften van alle de Banken in Europa verre te bovenging. Men voegde 'er nog driehonderd en zestig millioenen aan Handschriften by , die gang zouden hebben door 't Ryk , in de plaatfe van geld ; zo dat de gantsche hoofdfom duizend millioenen *Livres* beliep. Doch de meesten hielden zig ver-

ze-

(m) Zie Europ. Merc. Jan. — Juny 1716. bl. 256. Jan. — Juny 1717. bl. 206.

1720. zekerd , dat zo veel gelds , op verre na , in 't gantfche Ryk niet zou te vinden geweest zyn.

en van ee- Law , door 't opregten der Bank , 's Konings
ne Maat. Credit hersteld hebbende , floeg , om 's volks
schappy Credit hersteld hebbende , floeg , om 's volks
van Koop- zugt tot winst te ontfteeken , de opregting
handei. van eene Maatschappy van Koophandel voor ,
die , onder den naam van *Maatschappy van Mi-
ssissippi* , op Louifiana , een Gewest in Noord-
Amerika , welk van de Rivier Mississippi door-
fneeden wordt , handelen zou. De Hertog-
Regent bewilligde in zynen voorflag. De eer-
ste inschryving tot de Maatschappye was van
zestig millioenen Livres: welken men voldoen
kon , met schuldbrieven ten laste van den Staat
(n) , die thans maar omtrent zestig ten hon-
derd waardig waren , en voor de volle Hoofd-
som werden aangenomen. Hierdoor raakte de
eerste inschryving haast vol. De Hoofdsom
werdt , hierop , tot op honderd millioenen ver-
hoogd , en de aandeelen of Aktien reezen op
honderd en twintig ten honderd. De ingetrok-
ken' schuldbrieven werden , ondertusfchen , ver-
brand (o). Men besloot toen , nog vyfentwin-
tig millioenen aan Aktien uit te deelen tot hon-
derd tien , die terstond zo veele Liefhebbers
vonden , dat zy , in 't kort , tot tweehonderd
reezen. De Regeering , haar voordeel willen-
de doen met 's volks drift , om deel te neemen
in de nieuwe Maatschappye , aan welke ver-
fcheiden' Koningklyke inkomsten werden af-
gestaan , maakte bekend , dat men vyfentwin-
tig millioenen aan Bankbriefjes in de Maat-
schap

(n) Zie Europ. Merc. July-Sept. 1717. bl. 163-175, 225.

(o) Zie Europ. Merc. Jan. - Juny 1718. bl. 157. Jan. - Juny
1719. bl. 144. July - Dec. 1719. bl. 3, 119, 235.

schappy aanneemen zou , waarop de Aktien , in den Zomer des jaars 1719 , van tweehonderd , tot vyfhonderd zestig steigerden. De Maatschappy , toen , ziende hoe groot haar Credit ware , floeg eene leening voor aan den Koning van vyftig millioenen , waartoe vyfentwintig millioenen , aan nieuwe Aktien , uitgegeven werden , op den voet van tweehonderd ieder Aktie , 't welk ver onder den tegenwoordigen prys was ; waarom deeze Aktien , terftond , weg waren. Omtrent het einde van Oogstmaand , waren de Aktien reeds tot twaalfhonderd gesteigerd. De Maatschappy stelde , derhalve , eene nieuwe leening aan den Koning voor van twaalfhonderd millioenen , tegen drie ten honderd. Men liet voor vyfhonderd millioenen inschryven , waartegen voor vyftig millioenen aan Aktien , tot duizend Livres ieder Aktie , werden uitgedeeld. De inschryving was vol , in weinige uren. En binnen drie weken nog twee diergelyken : alzo men maar weinig op ieder Aktie behoefde te betaalen , en gelegenheid vondt , om ze , terftond , met merkelyke winst , te verkoopen. De eerste betaaling deezer drie laatste inschryvingen werdt met driehonderd ten honderd voordeel verkogt. De Aktien reezen , in Slagt- en Wintermaand des jaars 1719 , en in Louwmaand des jaars 1720 , tot tweeduzend vyftig Livres (p).

De grove winsten , die sommigen , met den Aktie-handel , in Frankryk , deden , ontftaken de zugt tot voordeel ook onder de handeldryvende nabuuren , met naame in Engeland en in

1720
 Aktie-
 handel in
 Engeland.

(p.) Europ. Merc. July — Dec. 1719. bl. 268, 294 — 299
 TINDAL Vol. XIII. [et XXVIII.] p. 4 — 6.

1720.

in de Vereenigde Gewesten. In Engeland, kweekte men deeze drift aan, met het zelfde oogmerk, als in Frankryk geschied was, naamlyk, om 'er zig van te bedienen, tot aflossing der schulden van den Staat. Doch, hier te Lande, hadt men dit oogmerk niet. Men behoefde, in Engeland, geene Bank op te regten. Zulks was, reeds ten tyde van Koning Willem, geschied. Ook hadt men, gedurende den jongsten algemeenen oorlog, in 't jaar 1711, een ontwerp gemaakt, om de schulden van 's Lands zeemagt af te losfen, door het opregten eener Zuidzee-Maatschappye, welker hoofdsom bestaan zou, uit alle deeze schulden, die meer dan negenhonderdduizend ponden sterlings beliepen, van welken men zes ten honderd Intrest beloofde; die gevonden zou worden, uit de voordeelen, welken men verwagte uit den handel op Peru en de Zuidzee, onaan gezien men, ten deezen zelfden tyde, in onderhandeling was over eene Vrede, die deezen handel stremmen moest; gelyk dezelve ook, naderhand, door Koning Filips, aan een of twee schepen in 't jaar, voor zeker getal van jaaren, bepaald werdt. De Zuidzee-Maatschappye was egter in stand geraakt (q); en hadt, in 't begin der Regeeringe van Koning George, wederom eene merkelyke Leening aan den Staat gedaan, tegen zes ten honderd, waarvoor verscheiden inkomsten verbonden waren (r). Doch in 't voorleeden jaar 1719, hadt de Regeering, op den voorgang van Frankryk, geraaden gevonden, zig van de

(q) TINDAL Vol. IX. [or XXIV.] p. 80.
 (r) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 464.

de Bank en Zuidzee-Maatschappy, of van eene van beide te bedienen, om de schulden van 't Ryk te verminderen. Men sloeg, derhalve, voor, dat men alle de schulden van den Staat zou maaken tot de hoofdsom van ééne Maatschappy; en bewoog, door deezen voorflag, de Bank en de Zuidzee-Maatschappy tot het voorstellen van voorwaarden, waarop elk van hun de schulden van den Staat wilde overneemen, om met het beloop derzelven hunne hoofdsom te vergrooten. Elk zegt, om fryd, de voorwaarden zo voordeelig te stellen, dat het Parlement haar de vermeerdering haarer Hoofdsomme met de schulden van den Staat toestondt. De Zuidzee-Maatschappy boodt, voor deeze vryheid, eerst drie en een half miljoen ponden sterlings: doch de Bank boodt ruim twee millioenen meer. Eindelyk, leide de Zuidzee-Maatschappy nog ruim twee millioenen op het bod van de Bank, en sloeg nog andere voordeelige voorwaarden voor, waarom het Parlement, ten laaste, met haar overeenkwam; haare hoofdsom vermeerderende met de schulden van den Staat, die meer dan dertig millioenen ponden sterlings beliepen en tegen welken, der Maatschappye verscheiden' inkomsten van den Staat werden afgestaan. De Maatschappy ontving, hierop, de inschryvingen der schuldeifcheren van den Staat, die gereedelyk opkwamen. De Zuidzee-Aktien reezen zelfs, terwyl men in 't Parlement nog handelde met de Bank en met de Maatschappye, van honderd en dertig, tot boven driehonderd, en zelfs tot dicht aan vierhonderd; van welke hoogte, zy, naderhand, wederom daalden tot

op

1720. op driehonderd en dertig: omtrent welken prys zy itaan bleeven, tot in de Lente deezes jaars 1720 (s).

Aanvang van den Aktiehandel in Holland en elders in de Vereenigde Gewesten. De Aktiehandel kon in Frankryk en in Engeland niet lang met merkelyk voordeel gedreeven worden, zonder ook de Koopluiden in Holland, in Zeeland, en elders in de Vereenigde Gewesten, gaande te maaken. Men dreef, eerst, sterken handel in Engelsche Zuidzee-Aktien: die, eerlang, geweldige winsten gaven, onaan gezien de Missippi-Maatschappij, in Frankryk, in 't begin van Zomermaand, reeds geheellyk vervallen was. De Hertog-Regent, naamlyk, door middel van Laws Ontwerp, vyftienhonderd millioenen schulden van den Staat hebbende overgedraagen op het Volk, besloot de betaaling in Bankbriefjes en in Aktien der Maatschappij te doen verbieden, by een openbaar bevel van 's Konings Raad, waardoor zy wel haast alle waarde verloorren (t): 't welk eene geweldige schade veroorzaakte voor veele byzondere Perfoonen door 't gantsche Ryk, hoewel 'er eenigen waren, die, by den Aktiehandel, schatten gewonnen hadden. Doch in Engeland, hielden de Zuidzee-Aktien prys, en reezen, in den Zomer deezes jaars, tot boven de duizend ten honderd, door de strecken der handelaaren, die, looslyk, verspreid hadden, dat Spanje een groot gedeelte van Peru aan Groot-Britanje zou afstaan, tegen Gibraltar en Port Mahon. 't Gantsche volk byna, door zulke winsten, be-

(s) TINDAL Vol. XII. [or XXVII.] p. 358—367.

(t) Zie Europ. Merc. Jan.—Juny 1720. bl. 163, 229. July—Dec. 1720. bl. 71.

bekoord, dreef Aktiehandel. Men begon verscheiden' andere Maatschappyyen van Koophandel op te regten, die, met regt, den naam van *Bobbel- of Wind-Maatschappyyen* kreegen, en door den Koning verboden werden: waar-door de eigenaars der Aktien in deeze Maatschappyyen groote schade leeden (*n*). Midlerwyl, volgde men, in de Vereenigde Gewesten, den voet van handelen, welken men in Engeland hielt. De Aktiehandel werdt sterk, in Holland, en vooral te Amsterdam, door allerlei slag van menschen, gedreeven. Men sprak, in verscheiden' Steden, ook van het opregten van nieuwe Maatschappyyen van Koophandel. Te Amsterdam, daar men 't eerst voorfloeg, werdt het egter, door de Regeering van de hand geweest. Doch te Rotterdam, werdt eene Maatschappy van * Verzekering en beleening opgeregt, in Hooimaand, welker Hoofdsom uit twaalf millioenen bestaan zou, waarvan men slegts een vyfde ten honderd behoefde te betaalen by de inschryving, die terstond vol was. Te Middelburg in Zeeland, werden twee Maatschappyyen, eene van Verzekering en eene van Koophandel, opgeregt. En deeze drie Maatschappyyen bleeven in wesen. Te Delft, te Gouda, en in alle de Steden van 't Noorderkwartier van Holland, werden ontwerpen gemaakt van diergelyke Maatschappyyen, die niet tot stand kwamen, of spoedig ondergingen. Weesp, Naarden en Muiden ontwierpen ook ieder eene Maatschappy van Koophandel. Te Vlisfingen en te Veere,

1720.

Maatschappy van Verzekering, te Rotterdam opgeregt. * *Assurantie*. Middelburgsche Maatschappye.

in

(*n*) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII] p. 7—16.

1720.

Maatschappij te Utrecht.

in Zeeland, volgde men 't voorbeeld van Middelfburg; doch met ongelyken uitflag (y). De Westindische Maatschappij verwierf verlof van de algemeene Staaten, tot het voorflaan eener vrywillige infchryving van zestienhonderd Aktien, ieder van drieduizend guldens (w). In Overysfel werden, te Zwolle, te Hasfelt en te Steenwyk, Maatschappijen van Handel uitgeschreeven. Harlingen in Friesland volgde het voorbeeld der nabuuren. Eindelyk, regtte men, ook te Utrecht, met verlof der Staaten van 't Gewest, eene Maatschappij van Koophandel en Verzekering op, die te gelyk regt verkreeg, om eene Wisselbank te stigten, en Loteryen te houden. Zy gaf voor, eene Vaart te zullen laten graaven, van de Stad, tot in de Eem, welke stroom ook zo veel verdiept zou worden, dat men, langs den zelve, en langs de nieuwe Vaart, met groote schepen, tot voor Utrecht, zou kunnen komen. Doch van dit voorgeeven kwam niets. De Maatschappij is egter eenige jaaren in wezen gebleeven, schoon zy, altoos, gekwynd heeft. In den Haage, werdt ook eene Maatschappij ontworpen, met verlof der Regeeringe van de Stede. Woerden was de laatste Stad in de Vereenigde Gewesten, daar men ondernam, eene Maatschappij van Koophandel op te regten (x). De hoofdsom van alle deeze Maatschappijen beliep meer dan tweehonderd en tagtig millioenen. Aan de algemeene Staaten wer-

(y) Zie Europ. Merc. July — Decemb. 1720. bl. 94 — 100; 149 — 154, 156.

(w) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 1544.

(x) Europ. Merc. July — Decemb. 1720. bl. 188 — 202.

werden ook ontwerpen ingeleverd van Maatschappijen, die tot afdoening van 's Lands schulden zouden strekken (y). Doch 't leedt niet lang, of men zag de ydelheid van deezen handel.

1720.

De Zuidzee-Aktien, in Engeland, tot boven de duizend ten honderd opgejaagd, daalden, in den Zomer, allengskens; onaan gezien de Bewindhebbers allerlei konsten in 't werk stelden, om ze prys te doen houden. De schuld eifchers van den Staat waren misnoegd op de Bewindhebbers, om dat men hun min voordeelige voorwaarden aanbodt, aan men hen hadt doen hoopen. De verboden' Maatschappijen van Koophandel, welker Aktien nog sterken trek hadden, deden den prys der Zuidzee-Aktien ook daalen. De daaling deedt elk, die hoog gekogt hadt, vreezen voor verdere daaling. Men vondt veele verkoopers: weinige koopers. De Bewindhebbers namen, eindelijk, hunne toevlugt tot de Bank, dezelve zoe kende te beweegen, tot eene overeenkomst, die strekken zou om de Maatschappy in *Credit* te houden; doch de toeleg gelukte niet. De Aktien daalden, hand over hand, van duizend, tot verre beneden de tweehonderd, en eindelijk, tot honderd en dertig ten honderd (z). Men ontdekte, allengskens, dat men zig met eene ingebeeelde hoop op groote winsten ge vleid hadt. In de Vereenigde Gewesten, hadt de Aktiehandel den zelfden uitslag. De daaling der Zuidzee-Aktien in Engeland deedt ze, ook

Verval
van den
handel
in Enge-
land:

en in de
Vereen-
igde
Gewes-
ten,

(y) Zie de Projecten van J. W. MEINERTZHAGEN en GABRIEL DE SOUZA BRITO.

(z) TINDAL *Vol. XIII.* [or XXVIII.] p. 16 — 87.

1720. hier, terftond, daalen. De Aktien in de meeste ontworpen' Maatschappyyen liepen geheel tot niet. De Wethouderfchap van Amfterdam verbodt allen Makelaaren, zig met deezen Windhandel te moeijen. De Aktiehandelaars werden, **alomme**, en vooral te Amfterdam, het voorwerp der algemeene befpottinge. Men fchimppte op hen, in prenten en gedrukte fchriften. Men voerde Schouwſpeelen ten tooneele, waarin zy ſchamperlyk werden doorgeftreeken. Een Koffyhuis te Amfterdam, daar zy gewoon waren te vergaderen, werdt aangevallen door 't graauw, en zou gevaar van plondering gelooopen hebben, zo de moedwil niet, door de Schouten en Geregtsdienaars, geftuit geweest was (a). De Aktiehandel verviel, in 't kort, geheellyk, tot bystere ſchade van veelen, die laag verkoopen moesten, of met Papieren, welken niets waardig waren, zitten bleeven. Veelen raakten buiten ſtaat, om hunne ſchuldeifchers te voldoen. Weinigen, die 't geluk gehad hadden van tot hoogen prys te verkoopen, hadden veel gewonnen by den Windhandel. Doch de meeste Maatschappyyen, welken men, **alomme**, voorhadt op te regten, werden zo ras vergeeten, dat men 'er, in 't kort, nauwlyks meer van hoorde ſpreeken. Van fommi- gen deezer Maatschappyyen zyn nog eenige geringe tekenen overgebleeven. De voornaamſte dryvers van den Aktiehandel, hier te Lande, hadden zig, midlerwyl, gewagt voor misdaden, die hen ſtrafbaar maakten voor 't Gereg. Maar in Engeland, werden de Bewindheb-

(a) Europ. Merc. July — Decemb. 1720. bl. 202 — 207.

hebbers en voornaame bedienden der Zuidzee-
Maatschappye, eerlang, geregtelyk vervolgd,
en onbekwaam verklaard tot het bekleeden van
eenige ampten (b). John Law ook, de uitvin-
der van dit werk in Frankryk, werdt genood-
zaakt het Ryk te ruimen. Hy deedt eene reis
naar Venetie, en naar Rome, begaf zig, vervol-
gens, naar Hanover, en kwam, in Wynmaand
des jaars 1721, wederom in Engeland, daar hy,
vergiftenis verworven hebbende van den man-
slag, door hem, te vooren, begaan (c), eenigen
tyd zyn verblyf hieldt. Naderhand, reisde hy
wederom naar Venetie, daar hy, in Lentemaand
des jaars 1729, overleeden is (d).

1720s

De Hervormden in Duitschland, in Poolen, XXI.
in Hongarye en elders, klaagden, ten deezen Verdruk-
tyde, zeer over verdrukkingen, welken zy van kingen
de Roomsche-Katholyken leeden, tegen de Pro-
de Verdragen, of Wetten des Lands. De Pas- testan-
sarowitsche Vrede, en het Verbond, tusfchen ten, in
den Keizer en Frankryk scheenen het Duitfche Duitsch-
Ryk en Hongarye zo zeer te beveiligen voor land en in
uitheemfchen oorlog, dat de Roomsche Gees- Honga-
telykheid minder zwaarigheid maakte, om de rye;
voorregten der Protestanten, aan verscheiden
oorden, te befnoeijen, en hierdoor inwendig
eenige onrust te verwekken. In Poolen, werdt
den Protestantfchen Steden het regt van stem-
men op den Landdag benomen. In Honga-
rye, werden veele Godgeleerde boeken, uit
Engeland en Holland derwaards gezonden, ver-
beurd verklaard. Te Spiers, en te Mentz, wer-

(b) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 61.

(c) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 6, 134, 135.

(d) Memoir. de l'Abbé de MONTGON tom. VII. p. 389.

1720. werden verscheiden' Kerken den Protestanten benomen en den Roomsch-Katholyken ingeruimd. Maar nergens vielen zwaarer klagten, dan in de Palts; daar de Heidelbergfche Catechismus verboden en opgehaald werdt. Ook werden den Hervormden, te Heideiberg, twee Kerken en de inkomsten van verscheiden' anderen afgenomen. Men gaf den Katholyken het bewind over de aalmoesfen der Hervormden, welke men, daarenboven, noodzaakte, te draagen tot de kosten der Roomsche Kerkplegtigheden, en welken men verboodt, te werken, of hunne winkels te openen, op de Heilige dagen (e). Alle de Protestantfche Mogendheden deden ernstige Verdoogen, tegen deeze verdrukkingen hunner Geloofsgenooten, die, in het Duitfche Ryk, regelregt, met de Westfaalfche Vrede ftreeden. De Staaten in 't byzonder yverden zeer, om de bezwaarnissen hunner Geloofsgenooten in de Palts te doen herstellen. Doch hunne vriendelyke poogingen waren vrugteloos. Zy vonden, derhalve, geraaden, middelen van meerderen nadruk te gebruiken, en beslooten, voor eerst, de Jezuiten, welke orde men hielt de meeste zwaarigheid veroorzaakt te hebben, en alle andere geordende Priesters, volgens de Plakkaaten, in vroeger tyd gemaakt, ten Lande uit te doen vertrekken. Ook paste men naauwer op het gedrag der Roomsche Geestelyken te Maastricht, daar de Staaten Half-Heeren waren. De Keurvorst van de Palts beloofde, hierop, den Hervormden eene der afgenomen' Ker-

byzonderlyk in de Palts.

Poogingen der Staaten, om deeze verdrukkingen te doen ophouden.

(e) TINDAL Vol. XII. [of XXVII.] p. 338, 339.

Kerken, te Heidelberg, te rug te zullen ge-
 ven, gelyk hy, federt, deedt: doch 't stuk
 van den Catechismus wilde hy aan 's Keizers
 uitspraak verbleeven hebben. 't Stiet hem ten
 hoogste, dat de Mis, in dit Werk, *eene ver-
 vloekte afgodery* genoemd werdt, en hy vorder-
 de, dat men al wat de Mis betref uit den Ca-
 techismus liete. 't Geschil, welk hy hierover
 hadt met zyne Gereformeerde Onderzaaten,
 wilde hy aan den Keizer stellen. Doch hier-
 naar hadden zy geene ooren. Ook verstonden
 de Staaten, dat het hun niet mogt geverg'd wor-
 den. Men besloot dan, de Plakaaten tegen de
 Jezuiten, strengelyk, uit te voeren: te meer,
 om dat, zo men geloofde, op hun aanhiten,
 de vervolging der Protestanten, ook te Weerd,
 in het Munstersche, op de grenzen van Gel-
 derland, begonnen was. In Gelderland, in
 Holland en elders, werden verscheiden' Room-
 sche Kerken geslooten: de Jezuiten werden,
 alomme, ten Lande uit verdreeven, en enke-
 len, niet dan om byzondere redenen, voor ee-
 nen tyd, toegelaaten, hier te verblyven, zonder
 dienst te doen (f). Hierdoor, verminderden
 de verdrukkingen in de Palts, allengskens, een
 weinig: waarom men, na verloop van eenigen
 tyd, ook hier te Lande, eenige oogluiking begon
 te gebruiken. Doch toen de Plakaaten tegen de
 Jezuiten, in Wynmaand deezes jaars, nog op
 't strengst werden uitgevoerd, wilde de Re-
 geering egter niet gedoogen, dat de Roomsche
 Leeraars en Opzienders, in openbaaren druk,

1720.

(f) Resol. Holl. 14 Octob. 14 Nov 1719. bl. 496, 577. Zie
 Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 570, 572, 573, 575, 576, 577,
 578, 579.

1720. gefcholden , of lasterlyk doorgestreeken werden : om welke reden toen , door het Hof van Holland , zeker Boekje tegen de Roomschen scherp verboden werdt (*g*).

Ten deezen tyde , ook eenig gefchil gereezen zynde , tuschen de Gereformeerde Gemeente van Vaals in 't Land van 's Hertogenrade , onder 't gebied van den Staat , en de Gemeente onder 't Kruis , te Aken en te Borchet , die , met de Gemeente van Vaals , éénen Kerkenraad uitmaakten , welke Kerkenraad nu alleen uit vier Leden der Gemeente van Vaals bestondt ; bevalen de Staaten , dat de gemeene Kerkenraad , voortaan , uit zes Leden , twee uit elke Gemeente , bestaan , en dat elke Gemeente zyne Kerkenraads Leden verkiezen zou (*h*).

XXII. Het woeden van de Pest te Marseille gaf den
 Zorg voor algemeenen Staaten aanleiding , om alle sche-
 't weeren pen , van daar , of uit eenige haven van Frank-
 van de ryk , langs de Middellandsche zee , komende ,
 Pest uit het inloopen in eenige havens of zeegaten dee-
 de Veree- ziger Landen , strengelyk , te verbieden. Ook
 nigde Ge- gebrukten zy zonderlinge voorzorg , omtrent
 westen. schepen en goederen , van de Levant her-
 waards komende. Zelfs deeden zy *Lazaretten*
 opstaan , op de Zeedorpen , om in dezelve
 Perfoonen en goederen , uit gestrande schepen ,
 die van besmette Plaatsen kwamen , te ber-
 gen. Het vischen van besmette goederen werdt
 ook , volstrektelyk , verboden (*i*). In de vol-
 gen-

(*g*) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, Hl 712.

(*h*) Zie Groot-Pl kaart. V. Deel, bl. 608, 609, 610, 611, 612.

(*i*) Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 1643, 1645, 1648, 1649.

gende twee jaaren, felden de Staaten nog naauwkeuriger orde, op het weeren van fche-
pen en goederen, die van befmette Plaatsen kwamen, doende zelfs, fomtyds, fchepen, welken men hieldt befmet te zyn, verbranden met de Laading, na dat men 't volk, ongekleed, aan land gebragt hadt, om, aan een afgelegen oord, een' bekwaamen tyd, te verblyven, eer men 't verder Landwaards in komen liet. Ook werden 'er nette lysten gemaakt van goederen, welken geoordeeld werden niet te konnen befmet worden. (k) Doch alle deeze en veele andere voorbehoedfels hielden op, toen de befmettelyke ziekten in de Levant en in Frankryk ophielden.

De Raadpenfionaris Heinfius, die zyn gewichtig Ampt, federt het midden van 't jaar 1689, bekleed hadt, en, van vyf tot vyf jaaren, op nieuws, aangenomen was (l), overleedt, op den derden van Oogftmaand deezes jaars (m). Hy was, onder 't Stadhouderlyk bewind van Koning Willem den III., Raadpenfionaris geworden, en behieldt zyn ampt, ook na 's Konings dood. De Franfchen meenden, dat hy, nog Penfionaris van Delft zynde, in hunne belangen was, om dat hy, den last zyner Stad volgende, niet altoos overeenkomstig met het gevoelen des Prinzen van Oranje ftemde. Ook toonde hy zig, naderhand, Raadpenfionaris geworden, yveriger voor het Stad-

XXIII.
Dood
van den
Raad-
penfio-
naris
Heinfius.

(k) Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 1435, 1436, 1439, 1443, 1448, 1449, 1451, 1452, 1454, 1455, 1456, 1457.

(l) Zie, onder anderen, Refol. Holl. 17 Maart 1719, bl. 171.

(m) Refol. Holl. 10 Aug. 1720, bl. 379, 384. Zie Europ. Merc. July — Dec. 1720, bl. 157.

1720.

Stadhouderlyk belang (*u*); hoewel hy, na de dood van Koning Willem, wederom veranderde van maatregels, zonder dat egter de Fransche Staatsdienars zig beroemen konden, dat hy eenigszins met hen heulde. Niemant, behalven Oldenbarneveld, heeft, voor of na Heinſius, het Ampt van Advokaat of Raadpenſionaris, zo veele jaaren agtereen, bekleed. Het was, na de dood van Koning Willem, in 't jaar 1702, wederom zo gewigtig en aanzienlyk geworden, als ten tyde van de Witt; doch tegenwoordig op verre na zo gevaarlyk niet als toen, om dat 'er minder partyſchap was onder de Geweſten. De Staaten van Holland traden, op den twaalfden van Herſtmaand tot de aanſtelling van eenen Raadpenſionaris, en verkooren 'er toe, met eenpaarige ſtemmen, Meester *Izaak van Hoornbeek*, Penſionaris van Rotterdam, op dezelfde wedde van twaalfduizend guldens in 't jaar, welke de Raadpenſionaris Heinſius genooten hadt. Ook deedt Hoornbeek den eed, op gelyke Inſtructie, als Heinſius: alleenlyk was 'er uitgelaaten alles, wat eenige betrekking hadt tot den Perſoon en het Ampt van eenen Stadhouder van Holland (*a*). De Ridderſchap en Edelen van Holland namen hem, ten zelfden tyde, aan tot Penſionaris hunner Orde (*p*).

Izaak
van
Hoorn-
beek
volgt
hem op.

XXI
Vrede
tusſchen

Terwyl het openen der Byeenkomst te Kameryk, van tyd tot tyd, verſchooven werdt, handelde de Koning van Groot-Britanje aan het

(*) *Negotiat. du Comte d'AVAUX, Tom. 2. p. 283, 284.*

(u) *Reſol. Holl. 5, 12 Sept. 1720. bl. 406, 411, 419. Zie Groot-Plakaatb. V. Deel, bl. 91, 95.*

(p) *Reſol. Holl. 13 Sept. 1720. bl. 422.*

J. P. de Vries pinxit 1730

M^r. ISAAK VAN HOORNBEEK,
Raadpensionaris van Holland.

A. Scheeman del. naar de Originele Schildery.

J. Houbraken fecit.

Is. Thunor sculpsit.

het Hof van Madrid, over eene byzondere Vrede, die eindelyk getekend werdt, op den dertienden van Zomermaand des jaars 1721. De Utrechtsche Verdragen van Vrede en Koophandel werden, by dezelve, bevestigd, en men beloofde, wederzyds, orde te zullen stellen om de punten deezer Verdragen, die nog niet naargekomen waren, slyptelyk, te doen agtervolgen. Groot-Britanje verbondt zig, om de schepen en goederen, in den tegenwoordigen oorlog, op Spanje veroverd, te zullen te rug geeven. Het afdoen der overige geschillen tuschen de twee Kroonen werdt verschooven, tot de Byeenkomst te Kameryk. Ook werdt be-raamd, dat deeze byzondere Vrede niet zou afgekondigd worden, dan na dat de algemeene, te Kameryk, geslooten zou zyn (q). By deeze punten was, zo sommigen melden, een geheim punt gevoegd, waarin de Koning van Groot-Britanje beloofde, zig niet te zullen moeijen met de zaaken van Italie: waartegen hem Gibraltar en Port-Mahon, volstrektelyk, werden afgestaan, door den Koning van Spanje (r). Doch men heeft, meen ik, reden, om de egtheid van zulk een punt verdagt te houden. Anderen gewaagen van een regt frydig geheim punt, op welk, Spanje zig, naderhand, gegrond zou hebben, om Gibraltar van den Koning van Groot-Britanje te rug te vorde-ren (s). Doch zulk een punt is ook nimmer te

1721.

Spanje
en Groot-
Britanje.

(q) *Voiez Du Mont Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 33. Rousset Recueil, Tom. IV. p. 95.*

(r) *Sec. TINDAL, Vpl. XIII. [or XXVIII.] p. 121.*

(s) *See BOLINGBROKES ANSWER to the Defence of the Enquiry &c. in his Works Vol. 1. p. 256.*

1721. te voorfchyn gebragt. 't Verdrag hadt egter geheime punten : immers één , waarby , de Koning van Groot-Britanje beloofde , te zullen gedoogen , dat de Koning van Spanje zesduizend Spanjaards in de Hertogdommen Toskane , Parma en Piacenza voerde , in de plaats van zesduizend Zwitfers , gelyk , by 't Verdrag van Londen , of viervoudig Verbond , beraamd was. Doch van dit punt lekte niets uit , voor 't jaar 1728 (1). Van wege de Kroone van Frankryk , handelde de *Markgraaf van Marlevrier* ook , sedert eenigen tyd , aan het Hof van Madrid , over eene byzondere Vrede , die , ten zelfden tyde , getroffen werdt. Frankryk nam niet alleen het Verdrag aan , welk , tusfchen Spanje en Groot-Britanje geflooten was , en waardoor ook de Vrede tusfchen Frankryk en Spanje herfteld werdt ; maar men floot , ten zelfden dage , een geheim Verbond van onderlinge befcherminge tusfchen de drie Kroonen. Men beloofde , by dit Verbond „ elkanderen „ te zullen handhaaven , in zyne regten en „ bezittingen , zo als dezelve , by de Verdragen van Utrecht en Baden , en by het Verdrag van Londen van den jaare 1718 , geregeld waren , en verder geregeld zouden worden , te Kameryk. En in geval iemand „ eenen der Bondgenooten vyandelyk aanviel , „ zoudenze elkanderen , ieder met agtduizend „ knechten en vierduizend ruiters , byftaan , ten „ ware men den onderftand liever in geld be- „ geerde. De Hertog van Parma zou , in 't „ bezit zyner Landen en Regten , gehandhaafd „ wor-

Geheim
Verbond
tusfchen
Frank-
ryk ,
Spanje
en Groot-
Britanje.

(1) *Voyez MONTCON Memoir. Tom. VI. p. 261.*

„ worden. Men zou ook andere Mogendhe- 1721.
 „ den nodigen tot dit Verbond, en in 't by-
 „ zonder de Staaten der Vereenigde Gewes-
 „ ten, met welken de Koningen van Frankryk
 „ en Groot-Britanje het Verbond van den
 „ vierden van Louwmaand des jaars 1717
 „ beloofden te zullen onderhouden (u).”

Het sluiten deezer twee Verdragen, welker **XXV.**
 laatste, en het geheim punt van het eerste, niet **Hande-**
 te wel overeenkwamen met het viervoudig Ver- **lingen**
 bond, en hierom zeer geheim gehouden wer- **op de By-**
 den, gaf, eerlang, aanleiding tot het openen **een-**
 der Byeenkomst te Kameryk, waarop de Ge- **komst**
 volmagtigden van Frankryk en Groot-Britanje **te Kame-**
 nu het ampt van Middelaars bekleedden, tus- **ryk.**
 schen die van den Keizer en den Koning van
 Spanje. Doch daar verliep een geruime tyd,
 met het regelen der plegtigheden, met het
 opstellen van eene orde op het gedrag der me-
 nigvuldige bedienden (y), met het geven en
 ontvangen van plegtige bezoeken, en met an-
 dere dingen van klein belang. Een groot ge-
 deelte van den tyd, dien deeze Byeenkomst
 duurde, werdt ook geseeten, met het bywoonen
 van openbaare Schouwspelen en andere Ver-
 maakelykheden (w). De Keizerschen, eindelyk,
 hunne eischen doende, begeerden geen slip te
 wyken van het viervoudig Verbond. Spanje
 en de Hertog van Parma zогten, daarentegen,
 eenige punten te bedingen, die niet te wel met
 dit Verbond overeen kwamen. En Frankryk
 en

(u) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 34.*
ROUSSET Recueil, tom IV. p. 101.

(y) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 417.*

(w) *ROUSSET Recueil, tom. I. p. 307, 308, 326.*

1721. en Groot-Britanje waren, na 't gene zy, te Madrid, met Spanje, geslooten hadden, niet ongeneigd, om Filips en den Hertoge, zynen Schoonvader, eenig genoeg te doen geeven. De Hertog beweerde, dat de Hertogdommen van Parma en Piacenza niet leenroerig waren van het Duitsche Ryk (x): 't welk de Keizerschen te minder dulden konden, om dat het regendeel vastgesteld was, by het viervoudig Verbond. Maar de Franschen en Engelschen, by het geheim Verbond van Madrid, nu beloofd hebbende, den Hertog van Parma te zullen handhaaven, in het bezit zyner Landen en Regten, zогten de Keizerschen te doen begrypen, dat zy niet vreemd vinden moesten, dat deeze Vorst zyne Regten meende te doen erkennen, op de Vredehandeling, na dat hy, vergeefs, gehoor begeerd hadt, by het Weener Hof. Hierover reezen, dikwils, hevige woorden, onder de Gevolmagtigden. De Keizerschen beschuldigden de Franschen en Engelschen van partydigheid: en deezen hielden den Keizerschen voor, dat zy zig van woorden bedienden, welken men niet gewoon was te gebruiken, tegen Vorsten, of tegen derzelve Staatsdienaars. Kortom, de onderhandelingen werden, dikwils, opgeschort, ter oorzaake van het wyd verschil, tusschen de handelende Mogendheden, welke niet schein af te neemen, in al den tyd, dien men te Kameryk byeen was. Men schein het zelfs, van wederzyde, toe te leggen, om elkanderen op te houden, of te ver-

(x) *Voiez* Rousset Recueil, Tom. IV. p. 109, 119, 125, 130, 132, 138. Supplém. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 170—175.

verkloeken (*y*), en nooit liep 'er Vredehandeling vrugteloozer af dan de Kameryksche, schoon zy, langer dan de meesten, te weeten vier jaaren, geduurd heeft. De Koningen van Frankryk en Groot-Britanje, den Keizer willende overtuigen, dat zy zig, in de gewigtigste punten, dagten te houden aan het viervoudig Verbond, hadden, midlerwyl, by eene Akte, den zeventwintigsten van Herfstmaand des jaars 1721, getekend, beloofd, hem te zullen handhaaven in 't bezit van 't gene hy, tegenwoordig, in Italie inhadt (*z*).

Doch zulk eene algemeene verklaring was niet in staat, om het Weener-Hof gerust te stellen. 't Bleek, allengskens, klaarlyk, dat Frankryk en Groot-Britanje de zyde begonden te houden van den Koning van Spanje. George de I. was hiertoe, zo sommigen willen, bekoord, door den volstrekten afstand van Gibraltar en Port-Mahon: en de Hertog van Orleans, door het sluiten van drie Huwelyken, die allen drie zeer voldeeden aan zyne byzondere inzigten. De oudste Infante van Spanje, *Maria Anna Victoria*, werdt Koning Lodewyk den XV. toegeschikt, en kwam, in 't jaar 1722, in Frankryk (*a*): en twee Dogters des Hertogs, de Prinsessen van Montpensier en Beaujolois, werden ten Huwelyk beloofd, de eerste aan *Lodewyk Filips*, Prinse van Asturie, Erfgenaam der Spaansche Kroonen, en de tweede aan den oudsten Zoon van Koning

1721.

Oorzaken, waarom Frankryk en Groot-Britanje meer beginnen te hellen, over de zyde van Spanje.

(*y*) ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 141. TINDAL Vol. XIII. [er XXVIII] p. 122, 123.

(*z*) *Volez Du MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 39.

(*a*) Zie Europ. Merc. Jan.—Juny 1722. bl. 160.

1721. ning Filips, uit het tweede bedde, den Infant Don Carlos. Het Huwelyk van den Prinse van Asturie met de Prinsesse van Montpensier werdt, eerlang, voltrokken (b). Doch dat van den Infant Don Carlos met de Prinsesse van Beaujolois moest, om de groote jongkheid van 't Paar, nog eenige jaaren, uitgesteld worden. De Prinses werdt, midlerwyl, aan 't Hof van Madrid opgevoed. Men begrypt, ligtelyk, hoe zeer het aanzien van den Huize van Orleans ryzen moest, door deeze twee Huwelyken. Doch het geslooten Huwelyk tusschen Lodewyk den XV. en de Infante van Spanje strekte, insgelyks, zeer tot bevordering van het belang des Hertogs van Orleans (c). De Infante bereikte nog geene vier jaaren: het Huwelyk kon, derhalve, nog in lang niet voltrokken worden. En zo lang het onvoltrokken bleef, was de Hertog de naaste erfgenaam der Kroone van Frankryk, op welke, 's Konings zwakheid en eenige toevallen van koorts, die hem, van tyd tot tyd, overkwamen (d), hem, ongetwyfeld, deden hoopen. 't Was dan niet vreemd, dat men het Fransche, zoo wel als het Groot-Britannische Hof, allengskens, zag neigen, om het belang van den Koning van Spanje meer te bevorderen, dan by 't viervoudig Verbond beraamd was: 't welk den Keizer noodwendig, meer of min, vervreemden moest van deeze twee Hoven, en de Byeenkomst te Kameryk vrugteloos maakte. De Staaten der Vereenigde Gewesten, zorgvuldig-

(b) Zie Europ. Merc. July—Decemb. 1723. bl. 150.

(c) Folez Memoir. de MONTGON, Tom. III. p. 221.

(d) Zie Europ. Merc. July—Decemb. 1721. bl. 97.

diglyk, lettende op den vreemden keer, welken de zaaken, aan verscheiden' Hoven, namen, hielden zig, ondertusfchen, wysfelyk, buiten nadere Verbindtenisfen. 1721.

De oorlog met de Algerynen, die nu verscheiden' jaaren geduurd hadt, was ten hoogfte nadeelig geweest voor den Koophandel der Vereenigde Gewesten. Men hadt 'er wel veertig fchepen by verlooren, die, met de laading, zes millioenen waardig gefchat werden. Daarenboven, rekende men, dat 'er wel negenhonderd Bootsluiden tot flaa ven gemaakt waren, door die van Algiers. De Gemagtigden tot den Levantfchen Handel hadden een Vertoog ingeleverd ter algemeene Staatsvergaderinge, waarby zy fterk aanhielden, op het uitrusten van zes Oorlogfchepen, tot beveiliging van de Vaart door de Middellandfche Zee. 't Welk van dit gevolg was, dat de Staaten, in de Lente deezes jaars, beflooten, den Vice-Admiraal *François van Aersfen*, Heer van *Sommelsdyk*, met een Esquader van agt Oorlogfchepen, te zenden naar de Middellandfche Zee. Hy ging, kort, hierna, onder zeil, kruisfende, den gantschen Zomer, af en aan en door de Straat, zonder eenig vyandelyk fchip te kunnen veroveren. Ondertusfchen, vielen nog verscheiden' Koopvaardyfchepen den Algerynen in handen (e). De Schout by Nagt, *Henrik Grave*, die, in 't volgende jaar, met een diergelyk Esquader, in zee ftak, hadt het geluk van XXVI.
De Staaten zenden eenige Oorlogfchepen uit, tot beveiliging der fcheepvaart in de Middellandfche zee;

1722.

(e) Zie *Europ. Merc. Jan. — Juny 1721, bl. 15 — 29, 133*, July — Decemb. 1721, bl. 60 — 62.

1722. van twee Algierfche Kaapers te bemagtigen (f).
 't Verloop van de Zuidzee-Maarfchappye

XXVII. in Engeland hadt veel misnoegen veroorzaakt,
 onder 't gemeen. De aanhangers des Preten-
 dents zогten 'er zig van te bedienen, om ee-
 nen nieuwen opftand te verwekken, tegen de
 Regeeringe. De Hertog van Orleans gaf 'er
 den Koning van Groot-Britanje kennis van,
 in 't midden van Bloei maand des jaars 1722.
 Terftond, werdt 'er orde gefield, om den toe-
 leg te ftuiten. Horatio Walpole, die, weini-
 ge dagen te vooren vertrokken was naar den
 Haage, kreeg bevel, om de Staaten wederom
 te verzoeken, om den gewoonlyken onderftand
 van zesduizend man, zo de nood dien vorde-
 ren mogt. Gelderland, Zeeland, Friesland,
 Overyffel en Groningen oordeelden, dat men,
 terftond, drieduizend man van de zesduizend
 infcheepen moest. Doch Holland en Utrecht
 hielden tegen, dat hiertoe, by meerderheid
 van ftemmen, beflooten werdt, gelyk de ande-
 re Gewesten verftonden, dat gefchieden mogt
 (g). Men antwoordde dan, dat men zig ge-
 reed zou houden, om zyne Majesteit, over-
 eenkomftig met de Verdragen, te onderfteu-
 nen (h). Verfcheiden' verdagte of fchuldige
 Luiden werden geligt, in Engeland, en onder
 deezen, Francis Atterbury, Bifchop van Ro-
 chefter, die, eerlang, van zyne waardigheid
 ontzet, en uit het Ryk gebannen werdt. Ee-
 nige

De Staa-
 ten be-
 looven
 den Ko-
 ning on-
 derftand.

(f) Zie Europ. Merc. July — Decemb. 1722. bl. 78, 157.
 (g) Refol. Holl. 29 May, 2 Juny 1722, bl. 200, 209. Voirat
 ROUSSET Recueil, Tom. XVII. p. 387.
 (h) Zie Europ. Merc. Jan. — Juny 1722. bl. 305.

nige andere gevangenen werden, sedert, te 1722.
regt gesteld, en gestraft, of ontslagen. De
onderneeming, die thans, door geene buiten-
landsche Mogendheid, begunstigd werdt,
smoorde in de geboorte (*i*), en de Staaten
hadden geene gelegenheid, om Koning George
de beloofde manschap toe te zenden.

De jonge Erfstadhouders van Friesland, Prins XXVIII.
Willem Karel Henrik Friso, voor eenige ja-
ren, tot Stadhouder van Groningen zynde
aangesteld, werdt, schoon hy thans naauw-
lyks elf jaaren bereikte, door de Ridderfchap
en Eigen-erfden van het Landschap Drenthe,
tot Stadhouder en Kapitein-Generaal van hun
Gewest verkooren. Hy bekleedde dus de drie
Stadhouderlyke waardigheden, die, door zyne
Voorouders, van Vaders zyde, bekleed ge-
weest waren.

Prins
Willem
Karel
Henrik
Friso
wordt
Stadhou-
der van
Drente.

Doch ten deezen zelfden tyde, werdt ook, XXIX.
door eenigen zyner vrienden, gearbeid, om
hem van het Stadhouderschap van Gelderland
te verzekeren: en 't stuk werdt, onder de
hand, zo voorzigtelyk beleid, dat men 't zo
goed als in zyne magt hadt, eer de andere Ge-
westen vernamen, dat men 'er, op de aanstaan-
de Landschaps-Vergaderinge, die in Wyn-
maand gehouden zou worden, over stondt te
raadpleegen. De Staaten van Holland, die,
nevens die van Zeeland, Utrecht en Overysfel,
reeds voor eenige jaaren (*k*), hadden dienstig
geoordeeld, den tegenwoordigen vorm der Re-
gee-

Poogin-
gen om
hem van
het Stad-
houders-
schap
van Gel-
derland
te verze-
keren.

(*i*) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 157, 183—205.

(*k*) Zie XVII. Deel, bl. 133, 134, 298.

1722. geeringe te blyven handhaaven, beflouten, zo dra zy kennis kreegen van 't gene men in Gelderland voorhadt, hun best te doen, om de uitvoering van zulk een voorneemen te fluiten (1). Zy stemden, terftond, tot eene bezending naar Zeeland, Utrecht en Overysfel. Naar Zeeland gingen de Heeren *Jakob Godsfroi van den Boetselaar*, *Adolf Visser*, *Pieter Marcus* en *Joan Groot* (m): naar Utrecht en naar Overysfel de Heeren *Karel Filips van Dorp*, *Heer van Maasdam*, *Albert Fabricius*, *Willem Buys*, *H. Daay* en de Raadpensionaris *Hoornbeek*. Zeeland, Utrecht en Overysfel waren 't wel eens met Holland, om den tegenwoordigen vorm der Regeeringe te handhaaven: waartoe Zeeland in 't byzonder, nevens Holland, bekwaame middelen beraamen wilde (n): doch die van Holland zogten de drie Gewesten, daarenboven, te beweegen, om, nevens hen, eene bezending te doen naar Gelderland, en, ware 't mogelyk, de Staaten van dit Gewest over te haalen, om by den tegenwoordigen Regeeringsvorm te volharden. De Gekommitteerde Raaden van Holland hadden, eer nog de Staaten vergaderd waren, eenen brief laaten afgaan naar Gelderland, waarby zy verzogten, dat men zig toch niet verhaasten wilde met het voltrekken der beraamde veranderingen.

(1) Refol. Holl. 13, 15 *Octob.* 1722. bl. 415, 421, 431.

(m) Propof. der Gedep. van Holl. aan de Staat. van Zeel. van 8 *Octob.* 1722. Zie ook Stukken raakende de Deput. van Holland *gedr.* 1722.

(n) Refol. Holl. 18 *Nov.* 1722. bl. 433, 482, 486. Notul. Zeel. 29, 30 *Octob.* 15 *Dec.* 1722. bl. 241, 245, 276. *Byl. bl.* 117^a. Zie ook Stukk. raak. de Deput. van Holl. *gedr.* 1722.

ringe. De Staaten schreeven, daarna, zelve
 eenen uitvoerigen brief aan de Staaten van Gel-
 derland, gedagtekend den zestienden van Wyn-
 maand, waarin zy betuigden „ met de hoog-
 „ ste bevreemding, vernomen te hebben, dat,
 „ by hunne Edele Mogendheden, ernstelyk,
 „ stontd geraadpleegd te worden, over het
 „ maaken van zulk eene groote verandering
 „ in de Regeeringe, als was het aanneemen
 „ van eenen Stadhouder, of, met andere woor-
 „ den, het afftaan van een gedeelte van de
 „ magt en hoogheid der Staaten aan eenen
 „ anderen. Nogtans, verzogten zy, dat men
 „ niet wilde waanen, dat zy zig dagten te stee-
 „ ken in de huisfelyke zaaken van Gelderland;
 „ maar dat men hun gedrag aanzage, als ge-
 „ sprooten, uit de zorg, welke zy oordeelden
 „ te moeten draagen voor het gemeene Bond-
 „ genootschap, en voor 't belang van Holland
 „ in 't byzonder. Staaten mogten, zo wel als
 „ byzondere Huisgezinnen, hunne nabuuren
 „ waarschuwen, tegen 't gevaar, welk, uit
 „ hun gedrag, schoon nog zo huisfelyk, voor
 „ de nabuurichap, te vreezen was. Zy ver-
 „ trouwden, hierom, dat men 't hun niet kwa-
 „ lyk zou afneemen, dat zy hunne Edele Mo-
 „ gendheden voorhielden de nadeelen, wel-
 „ ken zy, uit de verandering der Staatsche
 „ in de Stadhouderlyke Regeering, binnen
 „ Gelderland, te gemoet zagen. In de eerste
 „ plaats, zou 'er, meendenze, partyfchap en
 „ tweedragt uit gebooren worden. Eenigen
 „ zouden de andere Gewesten tot diergelyke
 „ verandering zoeken over te haalen: hierte-

1722

Ilun
 brief, ten
 dien ein-
 de, aan
 de Staa-
 ten van
 Gelder-
 land ge-
 schree-
 ven.

1722. „ gen zouden anderen wederom arbeiden, tot
 „ handhaavinge van den tegenwoordigen vorm
 „ van Regeeringe, waaruit eene onvermyde-
 „ lyke verzwakking, en veelligt het volkomen
 „ bederf van den Staat zou kunnen ontstaan.
 „ Zulke partyfchappen hadt men, vooral, in
 „ Gelderland te dugten. Men hadt daar, ruim
 „ twintig jaaren agtereen, in tyden van oor-
 „ log en vrede, bevinding gehad van de kragt
 „ der tegenwoordige Regeeringe, in het be-
 „ fliffen van moeilyke gefchillen, in het
 „ behoorlyk regelen en merkelyk verbeteren
 „ van den Staat der Geldmiddelen, en in ver-
 „ fcheiden' andere opzigten. Wat kon men
 „ zig toch meer belooven van de Stadhouder-
 „ lyke Regeeringe? Onvolmaaktheden waren
 „ 'er, in allerlei Regeeringsvorm, en ook in
 „ den tegenwoordigen, aan te wyzen. Maar
 „ zou 'er de Stadhouderlyke, dagt men, vry
 „ van zyn? Men moest, zo men twyfelde,
 „ de gefchiedeniffen der voorige tyden flegts
 „ raadpleegen, en men zou bevinden, dat de
 „ twisten en oneenigheden in de Gewesten,
 „ nooit beter door de Stadhouders, dan zon-
 „ der dezelfen, waren ter neder gelegd. De
 „ redenen, die den Staaten, ten voordeele der
 „ Stadhouderlyke Regeeringe, mogten voor-
 „ gekomen zyn, meende men ligtelyk te kon-
 „ nen wederleggen, zo hunne Edele Mogend-
 „ heden mogten goedvinden, hunne gewoon-
 „ lyke Afgevaardigden ter Generaliteit, of
 „ eenige andere Perfoonen te magtigen, om
 „ deswege in onderhandeling te komen met
 „ die van Holland. Wyders, verklaarde men,
 „ niet

„ niet te kunnen begrypen, waarom men, nu 1792.
 „ juist, in Gelderland, neigde tot zulk eene
 „ verandering, terwyl 't Gewest in volle rust
 „ was, en de Staat der Geldmiddelen voor-
 „ waards ging. Immers, zy, de Staaten van
 „ Holland, wisten niet, wat, thans, het af-
 „ staan van een gedeelte van der Staaten ge-
 „ zag kon opweegen; noch wat gevaar 'er
 „ stak, in 't verschuiven der voorgenoomen
 „ veranderinge? Gelderland was, zeker! wel
 „ zo aanzienlyk, dat men, altoos, eenen Prins
 „ zou kunnen vinden, die de Regeering over
 „ dit Gewest zou willen aanvaarden. 't Was
 „ nog tyd, om te rug te treden, zonder Staats-
 „ wyze te bevestigen, 't gene in 't byzonder
 „ mogt voorgeslaagen zyn: maar na dat men
 „ eens eenen Stadhouder aangenomen hadt,
 „ zou men tot de tegenwoordige geruste Staats-
 „ wyze Regeeringe niet kunnen wederkeeren.
 „ Ten besluite, vertrouwde men, dat deeze
 „ openhertige verklaringen ten goede geno-
 „ men zouden worden, en eenigen ingang vin-
 „ den by hunne Edele Mogendheden (o).” De
 „ bezending der Staaten van Holland gaf die van
 „ Utrecht ook kennis van den inhoud van dit
 „ schryven, en hieldt aan op eene gezamenlyke
 „ bezending naar Gelderland. Maar de Staaten
 „ van Utrecht, den voorslag van die van Hol-
 „ land overwoogen hebbende, verklaarden „ dat
 „ zy onverbreekelyk blyven wilden by den te-
 „ genwoordigen vorm der Regeeringe, zo als
 „ die, in de jaaren 1651 en 1702, vastgesteld
 „ was;

(o) Mislike der Staat. van Holl. aan die van Gelderl. 1792 16
 Oab. 1722. in de Resol. Holl. van dit jaar, bl. 449.

1722. „ was; doch dat zy de bezending naar Gel-
 — „ derland nutteloos hielden, zynde zy wel
 Ant- „ verzekerd, dat men, aldaar, reeds, vastge-
 woord „ steld hadt, eenen Stadhouder aan te nee-
 der Staa- „ men.” De bezending keerde, met dit be-
 ten van „ fluit, naar den Haage. De Staaten van Holland
 Gelder- „ ontvingen, eerlang, diergelyk bescheid van die
 land. „ van Zeeland en Overysfel: waarom de bezen-
 „ ding naar Gelderland agterbleef (p): ook
 „ bleek haast, dat zy, inderdaad, vergeefs ge-
 „ weest zou zyn.

De Staaten van dit Gewest beantwoordden den brief der Staaten van Holland, eerlang, uitvoeriglyk. Zy preezen, vooraf, het oogmerk der nabuuren, die, zo zy vertrouwden, niets anders dan den gemeenen welstand bedoelden. Doch zy begeerden, dat men 't zelfde van hun dagt, en, dat zy, in dit gewigtig stuk, met de vereischte omzigtigheid en zorg voor den welstand van 't Gemeen en van hun Gewest in 't byzonder, waren te werk gegaan.

„ Het verschil, of het, voor de Vereenigde
 „ Gewesten in 't gemeen, of voor eenig Ge-
 „ west in 't byzonder, raadzaamer ware, een
 „ doorlugtig Hoofd te hebben, onder den naam
 „ van *Stadhouder*, door wiens bepaald gezag,
 „ de zaaken van den Staat, in tyden van vre-
 „ de en oorlog, beleid werden, dan of men
 „ die zaaken zonder zulk een Hoofd behoorde
 „ te beleiden; dit verschil was, vervolgden-
 „ ze, in de voorgaande eeuwe en deeze, zo
 „ dikwils, by monde en geschrifte, betwist
 „ on-

(p) Zie Europ. Metc, July—Decemb. 1722. bl. 276—278.

„ onder de byzondere Staaten, dat zy 't onno-
 „ dig hielden, zig, deswege, thans, breed-
 „ voeriglyk, te uiten. 't Land was, dit wisten
 „ ze, lang voor de afzweeringe van Kon-
 „ ning Filips, onder en door Hertogen, Graa-
 „ ven, Bisfchoppen en Heeren, te gelyk met
 „ de Staaten, geregeerd geweest. Na de ver-
 „ eeniging der Gewesten, hadt Willem de I,
 „ Prins van Oranje, volgens de taale der Staa-
 „ ten van Holland zelve, den eerften grond-
 „ flag gelegd van 't gebouw van deezen Staat.
 „ Maurits, zyn Zoon, hadt, door zyn wys be-
 „ leid en heldenmoed, de middelmuuren van
 „ dit gebouw hooger opgetrokken. Fredrik
 „ Henrik hadt het gefigt voltooid. Ten tyde
 „ van Willem den II. was de Vrede geflooten
 „ met Spanje. En na zyn' dood, in 't jaar 1650
 „ voorgevallen, waren de meeste Gewesten,
 „ tot in 't jaar 1672, gebleeven zonder Stad-
 „ houder. De droevige verdeeldheden onder
 „ de Gewesten, in dien tufchentyd ontftaan,
 „ wilde men thans niet ophaalen; doch wie
 „ kon zwygen, dat de Staat, waarvan drie
 „ geheele Gewesten waren afgerukt, na dien
 „ tyd, door het goed beleid van Willem den
 „ III, Prinfe van Oranje, wederom herfteld
 „ was in den toefland, waarin men dien, nog
 „ tegenwoordig, zag? 't Was dan niet nieuws,
 „ eenen Stadhouder aan te ftellen. Onder het
 „ Stadhouderlyk bewind, was de Staat tot
 „ zynen hoogften luifter opgeklommen. De
 „ Staaten van Gelderland erkenden, nogtans,
 „ zo wel als die van Holland, dat de Stad-
 „ houderlyke Regeering, altoos, haare onvol-

1722.

1722. „ maakheden gehad hadt en hebben zou. Doch
 „ alles in aanmerking genomen zynde, oor-
 „ deelden zy, dat de verkiezing van den Hee-
 „ re Prinse van Oranje en Nassau meest over-
 „ eenkwam met de veiligheid en het belang
 „ van hun Gewest, en van deszelfs ingezete-
 „ nen. Deeze Prins was, buiten tegenspraak,
 „ de eenigste inboorling van den Staat, wel-
 „ ken men tot de Stadhouderlyke waardigheid
 „ zou konnen verkiezen. Hy was reeds Stad-
 „ houder van twee Gewesten, en zyne voor-
 „ ouders en bloedverwanten hadden den Staat,
 „ in tyden van vrede en oorloge, zonderlin-
 „ ge dienften gedaan. 't Verkiezen van eenen
 „ Stadhouder, in de tegenwoordige omstan-
 „ digheden, schein wel niet hoog noodzaak-
 „ kelyk. Maar de tyden konden veranderen.
 „ En terwyl men vrede hadt, moest men be-
 „ dagt zyn op middelen, om den Staat, by
 „ eenen opkomenden oorlog, te konnen be-
 „ veiligten. 't Verval der Land- en Zeemagt
 „ van den Staat, 't verlies van 's Lands geld-
 „ middelen en van 't gemeen *credit*, de afnee-
 „ mende agting voor den Staat, by de nabuu-
 „ rige Mogendheden, en de geringe hoop om
 „ alle deeze gebreken, by eenen schielyken
 „ nood, spoedig genoeg te konnen herstellen;
 „ dat alles hadt hen doen denken, dat de zaa-
 „ ken niet langer konden staande gehouden
 „ worden, op zulk een' gebrekkelyken voet;
 „ waarover ook de Raad van Staate, al dik-
 „ wils, vergeeffsche Vertoogen gedaan hadt.
 „ De Staat bestondt uit zeven byzonderę Ge-
 „ westen, die ieder op zig zelve*n* *Souverein*

„ wa-

1723

„ waren, en onder welken, dikwils, verschil-
 „ lende, ja vierkant srydende belangen, de
 „ overhand hadden, waardoor 't gemeen be-
 „ lang verwaarloosd werdt. Men moest het,
 „ hierom, heilzaam houden voor 't Vader-
 „ land, dat die verschillende Gewesten veree-
 „ nigd gehouden, en derzelve traage raad-
 „ pleegingen, vooral in tyden van nood, tot
 „ een spoedig besluit gebragt werden, door
 „ een doorlugtig Hoofd, met bepaald gezag
 „ bekleed. De tegenwoordige tyd van Vrede
 „ gaf hun, dagten ze, de beste gelegenheid,
 „ om zulk een Hoofd te kiezen, en deszelfs
 „ gezag te bepaalen, by de Instructie, waar-
 „ van zy een affchrift in hunnen brief slooten.
 „ Hieruit zou blyken, hoe ver het 'er van af
 „ was, dat zy hunne magt en Hoogheid, of
 „ zelfs maar een gedeelte derzelve zouden heb-
 „ ben zoeken af te staan aan eenen anderen.
 „ Ook zou men 'er uit zien, dat hun besluit
 „ geen nadeel altoos kon toebrengen aan den
 „ Staat in 't gemeen, of aan Holland in 't by-
 „ zonder. Veel min, waren 'er eenige inwen-
 „ dige verdeeldheden in Gelderland uit te wag-
 „ ten, alzo de Leden eenpaariglyk bewilligd
 „ hadden in 't genomen besluit. De vrees,
 „ die de Staaten van Holland hier voor toon-
 „ den, was t'eenemaal ongegrond. Ook be-
 „ hoorde men de gedaane verkiezing geene
 „ verandering te noemen, gelyk ten onreg-
 „ te geschied was. Zy hadden 'er niets in
 „ beoogd, dan de inwendige rust en welstand
 „ van den Staat: en zouden niet gaarne aan-
 „ gezien zyn voor zulken, die partyfchap in
 „ 't

1722, „ 't Land verwekken of voeden zouden willen.
 „ Vooral, begreepen zy niet, hoe hunne keuze
 „ den band van vereeniging tusfchen de Bond-
 „ genooten, eenigszins, zou kunnen krenken,
 „ daar de Stadhouders, zo wel als alle Wethou-
 „ ders en Hoofd-Officiers, verplicht waren,
 „ het houden en handhaaven der Unie, by ge-
 „ ftaafden eede, te belooven. Ten besluite,
 „ verklaarden ze, dat zy, gaarne, met die van
 „ Holland, gesproken zouden hebben, over 't
 „ gene zy in den zin hadden; doch dat zy,
 „ vernomen hebbende, dat men zig alleenlyk
 „ voorgesteld hadt, hen af te maanen van de
 „ voltrekking van hun oogmerk, zulk een ge-
 „ sprek noodeloos gerekend hadden. Voor 't
 „ overige, bleeven zy overboodig, om met die
 „ van Holland alles te beraamen, wat tot wel-
 „ stand van den Staat zou kunnen geoordeeld
 „ worden te behooren (g).”

XXX. Uit dit fchryven, bepeurde men, dat de
 De Prins poogingen der vier Gewesten, om de aanstel-
 van Oran- ling van eenen Stadhouder in Gelderland te
 je wordt fluiten, geheel vrugteloos waren. Men hadt,
 tot Stad- tot deeze aanstelling, beslooten, op den twee-
 houder den van Slagtmaand. Ten zelfden tyde, was
 van Gel- 'er eene Instructie beraamd voor den verkoo-
 derland ren Stadhouder, welke hy zou moeten beëdigi-
 verkoor- gen, zo dra hy volle agttien jaaren bereikt zou
 ren. hebben. Zy bestondt uit *dertien* Leden, die
 hierop uitkwamen. „ 1. De Stadhouder moest
 Inhoud „ openlyke belydenis doen van den waaren
 zyner in- „ Her-
 structie.

(g) Missive der Staaten van Gelderl. aan die van Holl. van
 4 Nov. 1722. in de Resol. Holl. van dit jaar, bl. 463.

„ Hervormden Godsdienst , en dien , zo als
 „ dezelve , in de Dordrechtsche Sinode van de
 „ jaaren 1618 en 1619 , vastgesteld was , naar
 „ zyn vermogen , helpen handhaaven , zonder
 „ dat hieronder egter de Kerkenorde begree-
 „ pen zou zyn. 2. De hooge Regeering des
 „ Landschaps zou , als van ouds , bestaan in
 „ Ridderfchap en Steden , zonder dat de Stad-
 „ houder zig eenig gezag over 's Lands *Sou-*
 „ *verainiteit* of hoogheid zou mogen aanmaa-
 „ tigen. 3. Het Landschap zou verdeeld bly-
 „ ven in drie Kwartieren van Nieuwmegen ,
 „ Zutfen en de Veluwe , zullende den Stadhou-
 „ der geene beschikking hebben over eenige
 „ Ampten van Regeeringe , binnen noch bui-
 „ ten het Gewest. Ook zou hy geene Wet-
 „ houders mogen stellen in de Steden , noch
 „ onder dezelve eenige verandering maaken.
 „ 4. Hy zou het Utrechtsch Verbond van den
 „ jaare 1579 , alle byzondere overeenkomsten
 „ en Verdragen des Landschaps , en de Privi-
 „ legien , Vryheden , Regten en Hoogheid van
 „ den Lande voorftaan en befchermen. 5. Bin-
 „ nen Arnhem , of ter Plaatsfe , daar het Pro-
 „ vinciaal Gerechtshof vergaderde , tegenwoor-
 „ dig zynde , zou hy , in dit Hof , mogen voor-
 „ zitten. Ook zouden de Akten en Brieven
 „ van den Hove , na dat de Stadhouder agt-
 „ tien jaaren bereikt en zitting genomen zou
 „ hebben , uitgegeven worden , op den naam
 „ van Stadhouder en Raaden , gelyk voormaals
 „ gebruikelyk geweest was. 6. In geval van
 „ onverhoopte verfchillen tufchen de drie
 „ Kwartieren , of tufchen Ridderfchap en Ste-
 „ den

1722.

„ den , zou de Stadhouder dezelve of in der
 „ minne zoeken by te leggen , of , naar regt en
 „ reden , beslifen. 7. De Stadhouder zou ook
 „ Kapitein-Generaal zyn over het Krygsvolk ,
 „ staande ter betaalinge van het Gewest , en
 „ ook Admiraal-Generaal , voor zo veel het
 „ Vorstendom Gelder en 't Graaffchap Zut-
 „ fen aanging. 8. De Stadhouder en Kapitein-
 „ Generaal zou , ten opzigte van de patenten
 „ voor 't Krygsvolk , 't bewaaren der sleute-
 „ len en 't geeven van 't woord in de stem-
 „ mende Steden , niet mogen aangaan tegen
 „ 't gene , deswege , in den jaare 1651 , by de
 „ gezamentlyke Bondgenooten , beraamd was
 „ (r) , zullende hy de bezettingen in de Ste-
 „ den niet mogen veranderen of verleggen :
 „ maar zulks laten aan de byzondere Kwar-
 „ tieren , of derzelver gewoonlyke Afgevaar-
 „ digden ; en het geeven van 't woord en 't
 „ bewaaren der sleutelen aan de Wethouders
 „ der stemmende Steden , gelyk thans gebrui-
 „ kelyk was. 9. De Stadhouder en Kapitein-
 „ Generaal zou geene Bevelhebbers over Ste-
 „ den of Sterkten , binnen de Provincie , mo-
 „ gen aanstellen. 10. Ook zou hy geene Krygs-
 „ ampten , die ter begeevinge van de Provin-
 „ cie stonden , vervullen mogen , behalven in
 „ 't Leger , wanneer hy in persoon te velde
 „ was , en dan nog maar geduurende den veld-
 „ togt , en verder niet. 11. Men zou den Stad-
 „ houder opdraagen een Regiment voetvolk ,
 „ welk ter betaalinge van de Provincie stont ,
 „ in

(r) Zie XII. Deel , bl. 186.

„ in welk Regiment, hy alle de openvallende
 „ Officiers - Plaatsen zou mogen begeeven aan 1722.
 „ Perfoonen boven de veertien jaaren oud,
 „ mids kiezende Landzaaten, boven uitheem-
 „ fchen. Men zou dit Regiment het Stadhou-
 „ ders Regiment noemen: doch de Kolonel
 „ over het zelve zou zyne wedde behouden,
 „ geduurende zyn leeven. Voorts, zouden
 „ de Commissien voor de Officiers moeten uit-
 „ gegeven worden door de Sekretarissen der
 „ Kwartieren, gelyk tegenwoordig gebruike-
 „ lyk was. 12. De Stadhouder en Kapitein-
 „ Generaal zou, uit de Domeinen der Provin-
 „ cie, zulk eene wedde genieten, als, daar-
 „ toe, van ouds, plag te staan, te weteen vyf-
 „ duizend negenhonderd guldens in 't jaar, bo-
 „ ven de voordeelen hem, uit de verheffinge
 „ der Leenen, toekomende. 13. Hy zou,
 „ noch by 't Landschap in 't gemeen, noch by
 „ eenige byzondere Leden, eenige verandering
 „ in deeze zyne Instructie mogen verzoeken,
 „ behoudende de Staaten wel byzonderlyk aan
 „ zig, 't gene, by deezen, niet uitdrukkelyk
 „ was afgegaan (s).”

Op deeze voorwaarden, werdt de jonge Prins van Oranje en Nasfau tot Stadhouder en Kapitein - Generaal van Gelderland aangesteld. Zy verschilden veel van de voorwaarden, waarop de Stadhouders, voorheen, verkooren geweest waren. 't Gezag deezer hooge waardigheid

Aanmerkingen over deeze aanstellinge.

(s) Infr. by de Ed. Mog. Staat. van Gelderl. en Zutph. bezamd voor Prinse W. K. H. PRISO, als Stadhouder enz. in de Resol. Holl. van 1722. bl. 463.

1722.

heid werdt merkelyk befnoeid , door de Staaten van Gelderland , die , gewoon aan het Stadhouderloos bewind , niet besluiten konden , om een merkelyk gedeelte van hun gezag aan eenigen Vorst op'te draagen. Zy meenden zig genoeg verzekerd te hebben van dit hun gezag , door het aanstellen van eenen Stadhouder , die weinig meer dan den naam hadt van dit aanzienlyk ampt , en wien naauwlyks eenig gedeelte van het Stadhouderlyk gezag gelaaten werdt , dan 't gene in het byleggen of bestieren der geschillen bestondt. Omtrent dit gewigtig punt , was , in de vier Gewesten , die geen Stadhouder hadden , nog niets vastgesteld , schoon men 'er , dikwils , en zelfs nog onlangs , over geraadpleegd hadt (t). En 't is niet onwaarschynlyk , dat veele Leden van Gelderland voornaamlyk bewoogen geworden zyn , tot het aanstellen van eenen Stadhouder , op dat , door zyne bemiddeling of gezag , de geschillen , welken , van tyd tot tyd , onder de Leden der hooge Regeering ontstonden , zouden kunnen afgedaan worden , zonder dat 'er de Bondgenooten , gelyk , na 't jaar 1702 , dikwils , en nog onlangs (u) , geschied was , mede behoeften gemoeid te worden. De meeste Gewesten , en Gelderland in 't byzonder , waren dikwils niet zeer gediend geweest , met de tusschenspraak der Bondgenooten , tot bylegging hunner huisfelyke oneenigheden. Zy meenden , dat de algemeene Staaten , of liever

(t) Refol. Gener. Sabb. 12 April 1721. bl. 248.

(u) Zie Europ. Merc. July — Dec. 1721. bl. 112.

ver de Staaten van Holland zig, in zulke gelegenheden, veel te veel gezags aanmatigden, over de nabuuren: 't welk zy niet te dugten zouden hebben, wanneer zy de beflegting hunner gefchillen eenen Stadhouder opdroegen. Voor 't overige, meenden zy zig verzekerd te hebben, tegen 't gene men thans begreep van het uitfteekend gezag eens Stadhouders te dugten te zyn, door het regt over 't verleggen van 't Krygsvolk, over 't bewaaren der fleutelen, en over 't geeven van 't wagtwoord aan zig te behouden. Ook oordeelden ze, den Stadhouder te moeten verfteeken van de gelegenheid, om zig veele vrienden te maaken onder de Regenten; ten welken einde, zy hem de magt onthielden, om Wethouders te ftellen in de Steden, en om Bevelhebberschappen en andere hooge Krygsampten, anders dan te velde, te begeeven. De waardigheid van Stadhouder en Kapitein-Generaal, zoo als zy, thans, in Gelderland, ftondt bekleed te worden, was, derhalve, geheellyk veranderd van natuure, en miste het grootfte gedeelte van haaren voorgaanden luister. De vrienden en Raadsluiden van den jongen Prinse van Oranje verftonden egter, dat hy het Stadhouderschap van Gelderland, op zulke bekrompen' voorwaarden, behoorde te aanvaarden. Het strekte voor eene trede, hoe klein zy ook zyn mogt, tot 's Prinse verdere verheffing. Ook was 't ligter te vermoeden, dat de vier Gewesten, Holland, Zeeland, Utrecht en Overysfel, t'eenigen tyde, bewoogen zouden worden, om het voorbeeld

1722. van Gelderland te volgen, als zy zagen, door welke voorwaarden, men zig verzekeren kon, tegen het uitsteekend Stadhouderlyk gezag. Ondertnsfchen, toonde 't gevolg, dat de vier Gewesten ongezind bleeven, om den Prins van Oranje tot Stadhouder aan te stellen, gedurende deszelfs minderjaargheid. Zelfs beflouten de Staaten van Holland, in de Lente des volgenden jaars (v), onveranderlyk te blyven by den tegenwoordigen vorm der Regeeringe. De Staaten van Zeeland, buitengewoone Afgevaardigden naar Holland gezonden hebbende, om met de Staaten van dit Gewest, op dit stuk, in onderhandeling te treden (w), namen, eerlang, gelyk befluit (x). Utrecht en Overysfel volgden het voorbeeld der twee andere Gewesten, onaangezien men, in Overysfel, nog tot in 't jaar 1724, bleef arbeiden om verandering (y). Men beloofde, elkanderen de hand te zullen leenen, tot het naarkomen van dit befluit, schoon men, te gelyk, verklaarde, de Unie met de drie overige Gewesten, heiliglyk, te willen onderhouden. De Staaten van Holland en de meeste Leden van Zeeland verftonden ook, dat men, tot betere handhaavinge der tegenwoordige Regeeringswyze, het Leen van Veere en Vlisfingen behoort.

(v) Refol. Holl. 19 Nov. 1722. bl. 489. 27, 31 Maart 1723. bl. 320, 321.

(w) Notul. Zeel. 11 Febr. 1723. bl. 49 Refol. Holl. 1 April 1723. bl. 321.

(x) Notul. Zeel. 1, 3 Juny 1723. bl. 87, 89. Refol. Holl. 25 Juny 1723. bl. 493.

(y) Refol. Holl. 16 Maart, 13 April 1723. bl. 272, 366. 12, 14 July, 17 Aug. 1724. bl. 569, 581, 620.

hoorde te vernietigen (z). Doch eer 't hier-
toe kwame, verliepen 'er nog eenige jaaren. 1722.
Wy zullen, by bekwaamer gelegenheid, ver-
haalen, wat 'er, ten deezen tyde, over te doen
viel.

De Staaten van Holland en Westfriesland, XXXI.
federt eenen geruimen tyd, geraadpleegd heb- Am-
bende, op het vinden van middelen, tot onder- bagts-
dersteuning van 's Lands bezwaarde Schatkist, heerlyk-
heden in
waren, eindelyk, tot een besluit gekomen, om Holland
wederom eenige Landen, Tienden en Ambagts- verkogt.
heerlykheden, tot 's Lands Domeinen behoo-
rende, openlyk, op te veilen en te verkoopen
(a). Onder de Ambagtsheerlykheden, die, in
Oogstmaand deezes jaars, geveild stonden te
worden, waren 'er eenigen, onder Brederode
gelegen, welken de Stad Haarlem, gaarne,
uit de hand, koopen wilde (b): doch men ver-
stondt, in den Haage, dat zulks met 's Lands
belang frydig was. Dezelfde Heerlykheden,
en, daarbenevens, die van de Stede Bever-
wyk, Westzaanen en Krommenye beweerden,
daarenboven, dat zy, uit hoofde haarer Pri-
vilegien, niet mogten vervreemd worden van
de Graaflykheid, en derhalve in 't geheel niet
behoorden te worden verkogt (c). De Raa-
den en Rekenmeesters der Graaflykheids Do-
meinen waren van oordeel, dat men deeze
Privilegien behoorde te laten gelden, en dat,
on-

(z) Resol. Holl. 9 Febr. 24 May, 2 Juny 1722. bl. 35,
382, 307.

(a) Resol. Holl. 19 Decemb. 1721. bl. 363.

(b) Resol. Holl. 6 Aug. 1722. bl. 351.

(c) Resol. Holl. 12, 28 Aug. 1722. bl. 363, 379.

1722. onder anderen, de Egmond, welken men ook voorhadt te verkoopen, om verscheiden' byzondere redenen, gehegt moesten blyven aan de Graaflykheid. Doch hunne redenen vonden geen' ingang by de Staaten. 't Besluit om een groot getal van Ambagtsheerlykheden, beide in 't Zuider- en in 't Noorderkwartier van Holland, te verkoopen, werdt, in dit, en in eenige volgende jaaren, voltrokken. De poogingen, door de Regenten van verscheiden' Plaatsen, aangewend, om van deeze verkooping bevryd te blyven, vielen vrugteloos uit. De Ambagtsheerlykheid zelfs van Plaatsen, die den naam van *Steden* droegen, en Stads Privilegien hadden, gelyk Beverwyk, Vlaardingen, Grootebroek en Westwoude, werdt verkogt. De meeste Ambagtsheerlykheden kwamen in handen van byzondere Personen: eenigen aan de naaste Steden. Ook werden 'er verscheiden' gekogt, door de Regenten der Plaatsen zelve. Eenige jaaren hierna, deedt Rotterdam een' voorslag ter Staatsvergaderinge, om ook de hooge, zo wel als de Ambagtsheerlykheid der Plaatsen te verkoopen, en eenige weinig opbrengende tolleren af te schaffen (*d*). Doch deeze voorslag vondt geen' ingang. Men hielt zig aan 't besluit, welk, reeds in 't jaar 1721, genomen was (*e*), om het hooge Regtsgebied der Plaatsen niet te vervreemden van de Graaflykheid. 't Verkoopen van zo veele Graaflyke goederen

(*d*) Refol. Holl. 26 Aug. 1728. bl. 823 enz.

(*e*) Refol. Holl. 19 Dec. 1721. bl. 363.

ren gaf, eerlang, aanleiding, tot het afschaffen van de oude Rekenkamer der Graaflykheids Domeinen van Holland. Het bewind over de overige Graaflyke goederen werdt, ten zelfden tyde, opgedraagen aan de Kollegien van Gekommitteerde Raaden, in beide de Kwartieren (f).

1728.

Verfcheiden' gemaatigde Godgeleerden, onder de Gereformeerden en Lutherfchen, in Duitschland en Zwitferland, hadden, al federt eenige jaaren, gearbeid, aan eene vereeniging tusfchen deeze twee hoofdgezindheden onder de Protestanten. Eenige Protestantfche Mogendheden, met naame de Koning van Pruiften en de Vereenigde Staaten, begunftigden hunne poogingen. Doch 't ontbrak, aan sommige oorden, niet aan hevige dryvers, die dit werk van vrede tegenhielden, en den arbeid der gemaatigden vrugtelooft maakten. *Erdman Neumeiftern*, Paftoor in de Jakobi-Kerke te Hamburg, fchreef niet flegts openlyk, tegen de vereeniging; maar voer hevig uit van den predikftoel tegen de Gereformeerden, welken hy zocht te doen verfteeken van de vryheid, die zy, tot hiertoe, daar ter Stede, genooten hadden, om de preeke en dienst by te woenen, in 't Huis van den Refident der Staaten. Zyne vinnigheid werdt bekend by de Staaten, die eenen uitvoerigen brief lieten afgaan, aan de Regeering van Hamburg, waarby zy verzogten, dat men hunnen Geloofsgenooten de gewoone vryheid wilde laaten behouden. Hun Refident *van den Bosch*

(f) Refol. Holl. 17 Maart 1728. bl. 275.

1722. *Bosch* hadt, reeds te vooren, ten zelfden einde, Vertoogen gedaan aan de Wethouderschap. Doch Neumeistern hadt het gemeen op zyne hand, en werdt zeer ontzien van de Regeeringe. Zyn Werk tegen de Vereeniging werdt, eerlang, te Amsterdam, op de drukpers gelegd. Doch het Hof van Holland droeg zorg, dat het verboden werdt (g). De Vereeniging hadt, midlerwyl, geene voortgang, en daar verliep een geruime tyd, eer de gisende gemoeden te Hamburg, wederom, aan 't bedaaren raakten.

(g) Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 347, 349, 625. Europa, Merc. Jan. — Juny 1722. bl. 39, 125. July — Dec. 1722, bl. 43.

VADERLANDSCHE
HISTORIE.
EEN- EN- ZEVENTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

- I. Gelegenheid tot de opregting der Oostendefche Maatschappye. II. De Staaten zoeken 't Oktrooi derzelve te doen intrekken. Zy beweeran, dat het met de Verdragen ftrydt. III. De ingezetenen der Oostenrykfche Nederlanden dryyen, daarentegen, dat zy regt hebben tot den Indifchen handel. Hunne redenen worden wederlegd, in openbaaren druk. Voortgang der Oostendefche Maatschappye. IV. Handel met Deenemarke. Gevegt met een' Algierschen Kaaper. V. Oostfriefche onlusten. VI. Staat der handelingen te Kameryk. Verandering in Frankryk. VII. Verandering in Spanje. Gezantschap derwaards. VIII. Vervolging der Hervormden in Frankryk. De Ambafadeur Hop spreekt voor de vreemde Protestanten. IX. Opfchudding te Thorn. Vervolging der Lutherschen aldaar. De Staaten fchryven voor de verdrukten. X. Handeling over vrede met Algiers. Drie nieuwe Edelen, in de Ridderfchap van Holland, befchreeven. XI. De Staaten beginnen, ernstelyk, te arbeiden tot vernietiging der Oostendefche Maatschappye. Spanje erkent, dat zy, tegen de Verdragen, opge-

regt is. XII. Afzonderlyke handeling tusfchen den Keizer en Spanje. Staatswisfeling van Ripperda. Hy handelt. te Weenen. XIII. Het Fransche Hof zendt de Infante naar Spanje te rug. Misnoegen hierover, aan 't Spaansche Hof. XIV. Weener Verdragen, tusfchen den Keizer en Spanje geslooten. Voornaamfte inhoud derzelyen. Aanmerkingen daarop. XV. Berigt wegens de Pragmatike Sanctie, of vaststelling omtrent de opvolging, in 't Huis van Oostenryk. De Byeenkomst te Kameryk wordt afgebroken. XVI. Misnoegen der Staaten, over 't Weener Verdrag van Koophandel. De Ambassadeur van der Meer klaagt 'er over, aan 't Spaansche Hof. XVII. Argwaan over de Weener-Verdraagen, in Frankryk en in Engeland. Ripperda spreekt onvoorzigtig. XVIII. 't Verdrag van Hanover tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en Pruysen wordt geslooten. Inhoud van het zelve. De Staaten worden verzogt, om 'er in te treden. Onderhandelingen en raadpleegingen hierover. 't Verdrag wordt aan de byzondere Gewesten gezonden. XIX. Handeling met den Keizerlyken Gezant over de Oostendefche Maatschappy. Geschriften tot aanpryzing van 't Verdrag van Hanover. Holland koopt de Heerlykheld van Viane en Ameide. Nieuw Plakaat en Lyst der inkomende en uitgaande Regten ingevoerd. XX. Handeling met den Keizer en met Spanje. Holland besluit tot de aannceming van het Verdrag van Hanover. XXI. Voorflag van den Spaanschen Ambassadeur. Antwoord der Staaten. Wederantwoord des Ambassadeurs. XXII. Onderhandeling der Staatschen, met de Gezanten der Hanoversche Bondgenooten. XXIII.

Ver-

Verandering van 't Staatsbewind, in Frankryk. XXIV. Ripperda ontdekt het geheim Weener Verdrag. Hy wordt van alle zyne ampten verlaaten, en geyangen gezet. Zyne vlugt en uiteinde. XXV. Toerustingten ter zee, in Engeland. XXVI. Het Rusfische Hof treedt in 't Weener Verdrag. XXVII. Argwaan van George den I. op de Hoven van Weenen, Petersburg en Madrid. Hy zelf maakt zig verdagt van handeling met de Porte. XXVIII. De Staaten treden in 't Verdrag van Hanover. Akte hunner aanneeminge. Geheim punt. Pruiffen weigert 'er in te bewilligen. XXIX. Aanmerkingen op der Staaten toetreedinge tot het Verdrag van Hanover. XXX. Heimelyke handeling des Keizers, aan 't Hof van Berlyn. Verbond tusfchen Rusland en Pruiffen. XXXI. Vrede met Algiers. XXXII. Twist over 't aanleggen van eenige werken op den S. Pietersberg. Doorbraak der Rivierdyken.

't **H**erftellen der Vrede tusfchen Spanje, Frankryk en Groot-Britanje, hadt veelen doen hoopen, dat de Vrede tusfchen den Keizer en Spanje ook haast bevestigd zou geworden zyn, op de Byeenkomst te Kameryk; toen het Weener-Hof een' ftap deedt, die gefchaapen fcheen eenen algemeenen oorlog te zullen verwekken onder de Christen-Mogendheden; hoewel de vrees hiervoor, na verloop van eenige jaaren, nog gelukkig verdreeven werdt, door het treffen van het Verdrag van Seville, welk, wat laater, van het Verdrag van Weenen gevolgd werdt. Ik zie

1722.

i.
Gelegenheid tot de opregting eener Indifche Maatfchappye, te Oosten-
de.

1722. op de opregting eener Oost- en Westindische Maatschappye te Oostende, waarby Groot-Britanje, en de Staaten inzonderheid zo veel belang hadden, dat het der moeite wel waardig zal zyn, hier, den aanleg en uitflag van dit werk, omstandiglyk, te boek te stellen.

De onderneeming der Spanjaarden op Sardinie en Sicilie, hadt Keizer Karel den VI. geleerd, hoe veel dienst hem eene maatige Scheepsmagt zou hebben kunnen doen, zo hy 'er van voorzien geweest ware. George de I. hadt hem, 't is waar, by tyds, met eene Vloote, ondersteund. Doch hy kon niet verzekerd zyn, dat deeze hulp altoos voor hem gereed zyn zou, en 't was, in allen geval, raadzaamer, dat hy zig zelf in staat stelde, om zyne bezittingen, in Italie en elders, te kunnen beschermen met eigen' magt, dan dat hy genoodzaakt was, de bescherming zyner Staaten te water, altoos, op andere Mogendheden te laten aankomen. De Keizer hadt, hierom, onder anderen, reeds voor eenige jaaren, beslooten, den Koophandel en Scheepvaart aan te moedigen, onder de ingezetenen zyner Erflanden; en, gelyk in de nabuurige Gewesten, en vooral in den Vereenigden Staat, met eenen goeden uitflag, geschied was, eene Maatschappye van Koophandel op te regten. Men wil, dat hem een Engelschman, *John Ker van Kerland* genaamd, hiertoe, het eerste ontwerp in de gedagten gebragt hadt, omtrent op den zelfden tyd, als Law, in Frankryk, arbeidde, aan de opregting eener Maatschappye van Mississippi. Vast gaat het, dat de Keizer, reeds in Bloei maand des

des jaars 1719, Oktroi verleend hadt tot de opregting eener Oostindische Maatschappye te Weenen, ten behoeve der Ingezetenen van alle zyne erflanden; welk Oktroi, in Wintermaand deszelfden jaars, bekrachtigd werdt (a). Doch twee of drie jaaren te vooren, hadden eenige Brabantfche en Vlaamsche Koopluiden reeds verlof verworven van het Weener-Hof, om op Oostindie te mogen handelen. Zy hadden twee of drie fchepen, twee jaaren agtereen, derwaards gezonden, die gelukkig gehandeld hadden: doch een der laaste fchepen was, in 't jaar 1719, op de kust van Guinea, door de fchepen der Nederlandfche Westindifche Maatschappye, genomen en verbeurd verklaard. 't Werdt, naderhand, hernomen in Duins, door den Kapitein, die 'er, te vooren, bevel over gehad hadt; waarover veel te doen viel aan 't Weener-Hof, alzo de Westindifche Maatschappy 't hernomen fchip te rug vorderde. De handel der Brabanderen en Vlaamingen op Oostindie werdt, ondertusfchen, voortgezet. Doch in 't voorleeden jaar 1721, waren nog drie van hunne fchepen der Nederlandfche Oostindifche Maatschappye in handen gevallen. De Keizer, bewoogen door herhaalde Vertoogen van de ingezetenen der Oostenrykfche Nederlanden, die zig, door den Indifchen handel, zogen te herftellen van de fchade, by den jongften oorlog geleeden, befloot, eindelyk, de opgeregte Maatschappy te Oostende in Vlaanderen te vestigen, dezelve voorziende

van

(a) *Voyez Supplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 153.*

1722.

van een nieuw Oktroi, waarby hy ze onder zyne befcherming nam, en haar vryheid gaf om, in Oost- en Westindie, aan deeze en aan gene zyde van de Kaap de Goede Hoop, handel te dryven, onder Keizerlyke vlagge. 't Oktroi was, te Weenen, op den negentienden van Wintermaand deezes jaars 1722 getekend. De Hoofdform der Maatschappye werdt, by het zelve, bepaald op zes millioenen guldens wisfelgeld, die in zesduizend Aktien, ieder van quizend guldens, verdeeld werden. De goederen, welken de Maatschappye aanbragt, zouden, altoos, te Brugge of te Oostende, moeten verkogt worden. De algemeene Vergaderingen der Maatschappye zouden, de drie eerste jaaren, te Antwerpen, en vervolgens, drie jaaren, te Brugge of te Gend, moeten gehouden worden. Voorts, hadt de Keizer de Maatschappye voorzien met alle de voorregten, welken ooit aan diergelyke Maatschappyen waren vergund geworden (*b*). 't Hadt, midlerwyl, veele voeten in de aarde gehad, eer men den Keizer tot het geeven van zulk een Oktroi hadt kunnen beweegen. De Markgraaf de Prié, tot hiertoe, veel voordeels getrokken hebbende, uit het verleenen van Vrygeleidebrieven aan byzondere Koopluiden, die schepen zehden wilden naar de Indien, kante zig zeer tegen het geeven van een Oktroi, waarby deeze byzondere handel stondt verbooden te worden. De Prins Eugenius van Savoje, Landvoogd der Oostenryksche Nederlanden, hadt den Keizer

(*b*) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 441: ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 5.*

zer ook voorgehouden, hoe kwalyk het verleen van het Oktroi genomen zou worden by den Koning van Groot-Britanje, en by de Staaten der Vereenigde Gewesten; doch het belang der Koopluiden hadt meer gewoogen, aan 't Weener-Hof, dan de redenen deezer twee Perfo-naadjn (c): de Maatschappy werdt dan opge-regt, en bereidde zig, terstond, om haaren handel, onder zulk eene magtige bescherming, sterk uit te breiden, in de Indien.

't Verleenen van het Oktroi was zo dra niet bekend geworden, of de Zee-Mogendheden openden de oogen, en maakten hun werk, meer nog dan te vooren, om het Weener-Hof te beweegen, tot het vernietigen van 't nieuw Oktroi. Zo dra men kennis gekreegen hadt van de Vaart der Brabanderen en Vlaamingen op de Indien, hadden de Oost- en Westindische Maatschappyyen deezer Landen niet verzuimd, Vertoog op Vertoog in te leveren ter algemeene Staatsvergaderinge, strekkende, om de onbillykheid van deezen handel te doen zien, en om te begeeren, dat men, van hier, zyn best deede, om dien te beletten. De Heer Hamel Bruininx, Gezant der Staaten aan 't Weener-Hof, en de Resident der Staaten te Brusfel, de Heer *Pesters*, hadden den inhoud deezer Vertoogen den Keizer en den Markgraave de Prié, dikwils, voorgehouden. Men verbeeldde zig, dat zy ten minsten den Keizer zouden hebben doen besluiten, om het Oktroi in te houden; wanneer men ligtelyk kans gezien zou hebben, om den handel van eeni-

1722.

II.
Groot-
Britanje
en de
Staaten
zoeken
't Oktroi
der nieu-
we Maat-
schappye
te doen
intrek-
ken.

(c) ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 4.

1722: eenige byzondere Perfoonen te beletten. Doch men bevondt, eindelyk, dat men verkeerde rekening gemaakt hadt; waarom Groot-Britanje en de Staaten, eerlang, op andere middelen verdagt zyn moesten, om het nadeel, welk zy van de nieuwe Maatschappye te dugten hadden, te voorkomen (d).

De Staaten be-
weeren, dat het
verleenen van zulk
een Oktroi frydt
met de Verdra-
gen.

Doch de Staaten rekenden zig niet flegts benadeeld, door het opregten der Maatschappye in de Oostenryksche Nederlanden; maar zy verstonden, dat het Weener-Hof, hierin, was afgegaan van verscheiden' Verdragen, voormaals, met de Kroone van Spanje, en met den Keizer zelve, geslooten. De Oostindische Maatschappy deezer Landen hadt hun, reeds van 't jaar 1720 af, in verscheiden' Vertoogen, te binnen gebragt „ dat, by het vyfde en zesde „ punt der Munstersche Vrede, tusschen Filips den IV, Koning van Spanje, en de Staaten geslooten, beraamd was, dat de Vaart „ en handel op de Oost- en Westindien zou gehandhaafd worden, volgens de Oktrojen, daarop bereids gegeven, of nog te geeven, zullende „ de Spanjaards blyven by hunne Vaarten in Oostindie, zonder zig verder te mogen uitbreiden, „ en de ingezetenen der Vereenigde Gewesten zich onthouden van de Kastiliaansche Plaatsen, in Oostindie (e) Dat de Onderdaanen van Spanje, geene Kastiliaanen zynde, in dien tyd, „ uitgeslooten waren van de Vaart op Oostindie, en onder anderen ook de ingezetenen „ der Spaansche Nederlanden, die, tot op de „ dood

(d) ROUSSET Rectifié, Tom. II, p. 42. Europ. Merc. Jan. — Juny 1723. bl. 158, 218.

(e) Zie XI. Deel, bl. 459, 460.

„ dood van Koning Karel den II, geene Vaart 1722
 „ gehad hadden op deeze afgelegē' Gewes-
 „ ten. Dat het hun, by den afitand der Ne-
 „ derlanden aan de Infante Izabelle, zelfs
 „ uitdrukkelyk, ontzeid geweest was (*f*). Dat
 „ de tegenwoordige Keizer de Oostenryksche
 „ Nederlanden bezat, op gelyke wyze, en
 „ met gelyk regt, als dezelve, laatstelyk,
 „ door Karel den II, bezeten geweest waren,
 „ en derhalve, met opzigt op dezelve, ver-
 „ bonden was aan dezelfde Verdragen, waar-
 „ aan Karel de II. verbonden was geweest.
 „ Dat zulks blyken kon, uit de inleiding, en
 „ uit het *agste* Lid, van het Groot-Verbond
 „ des jaars 1701 (*g*), en uit het eerste Lid
 „ van het Verdrag van Barriere des jaars 1715.
 „ Dat zelfs, in het *sevenentwintigste* Lid van
 „ 't laatstgemelde Verdrag, uitdrukkelyk, was
 „ vastgesteld, dat de Handel der wederzyd-
 „ sche Onderzaaten blyven zou op denzelfden
 „ voet, als dezelve, by het Munstersch Ver-
 „ drag, was bepaald (*h*).” Uit al het welke, de
 „ Oostindische Maatschappy, hadt opgemaakt,
 „ dat „ de Ingezetenē der Oostenryksche Neder-
 „ landen, thans, zo weinig als voormaals, vaa-
 „ ren mogten op Oostindie, alzo deeze Vaart,
 „ by de Verdraagen, aan geene andere Onder-
 „ daanen van Spanje dan aan Kastiliaanen ver-
 „ gund geweest was, en Keizer Karel de VI. de
 „ Oostenryksche Nederlanden aanvaard hadt,
 „ op denzelfden voet, als zy, door Spanje, be-
 „ zeten geweest waren, de Munstersche Vre-
 „ de,

(*f*) Zie VIII. Deel, bl. 506.

(*g*) Zie XVII. Deel, bl. 93.

(*h*) Zie hier voor, bl. 89.

1722. „ de, zelfs met opzigt op 't stuk van den Koop-
 „ handel, duidelyk, bekrachtigende.” Ook wer-
 den deeze redenen, naderhand, nog kragtiger
 voorgesteld, in eene Verhandeling van den
 Heere *Abraham Westerveen*, Advokaat der
 Oostindische Maatschappye, die, in verschei-
 den' taalen, in 't licht gegeven werdt (i). Doch
 na 't verleenen van 't Oktroi door den Keizer,
 deeden de Oost- en Westindische Maatschap-
 pyen beide een nieuw Vertoog, in Lentemaand

1723. des jaars 1723, welke Vertoogen, eerlang, van
 verscheiden' anderen gevolgd werden. Ook
 hielden de Staaten zo sterk aan, op de vernie-
 tiging der nieuwe Maatschappye, beide te Brus-
 sel en te Weenen (k), dat duidelyk bleek, dat
 zy gezind waren, de Verdragen, in dit op-
 zigt, te handhaaven, zonder van 's Keizers
 zyde, eenige inbreuk op dezelve te gedoogen.

III. De Ingezetenen der Oostenryksche Neder-
 landen, bedugt voor 't verlies der voordeeli-
 ge Vaart op de Indiën, verzuimden, van hun-
 nen kant, niet, hun regt tot dezelve, in ver-
 scheiden' Vertoogen en Verhandelingen, te
 verdedigen. De Fiskaal der Keizerlyke Domei-
 nen in de Nederlanden, *P M Neny*, onder-
 nam ook, de Vertoogen, van onze zyde in 't
 licht gekomen, in openbaaren druk, te we-
 derleggen. De Staaten van Brabant leverden
 den Markgraave de Prié, in Wynmaand, een
 Ver-
 handel.

(i) Zie dezelve, onder anderen, in 't *Recueil de ROUSSET*,
 Tom. II. p. 43.

(k) *Resol. Holl* 8 July, 1 Sept. 16, 13 Nov. 1723. bl. 532,
 610, 814, 815, 856. Zie versch. *Remoustr. der Oost- en West-
 Ind. Compagn.* zo afzonderl. als in de *Europ. Merc. July —
 Decemb. 1723.* bl. 98, 99, 100, 109, 112, en by *DU MONE*
Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 78, 79.

Vertoog over, strekkende ten zelfden einde. 1723
 Men beweerde, in deeze Geschriften, dat
 „ de Nederlanden, nimmer, door de Konin-
 „ gen van Spanje, in deeze hoedanigheid,
 „ maar in de hoedanigheid van Hertogen van
 „ Bourgondie, bezeten waren. Dat zy zelfs,
 „ dikwils, beloofd hadden, deeze Landen te
 „ zullen handhaaven, by derzelver Privile-
 „ gien, Voorregten en Vryheden. Dat, by
 „ de overdragt der Nederlanden aan de In-
 „ fante Izabelle, den Ingezetenen deezer Lan-
 „ den wel verboden geweest was, op de In-
 „ dien te handelen; doch dat men, hier over,
 „ als over eene blykbaare inbreuk op het regt
 „ en de vryheid der Landzaaten, geklaagd
 „ hadt; en dat dit verbod, in allen geval, hadt
 „ opgehouden, toen de Nederlanden, na 't
 „ affterven der Infante, wederom aan de Kroo-
 „ ne van Spanje gekomen waren. Dat de Staa-
 „ ten der Vereenigde Gewesten, in de hande-
 „ linge over het twaalfjaartig Bestand des jaars
 „ 1609, meer niet gezogt hadden, dan de be-
 „ houdenis hunner Vaart op de Indiën; geens-
 „ zins, de uitfluiting van de Ingezetenen der
 „ Spaansche Nederlanden. Dat Filips de IV.
 „ de Munstersche Vrede met de Staaten ge-
 „ flooten hadt, niet als Heere der Nederlan-
 „ den, maar als Koning van Spanje en Op-
 „ perheer der Indiën; dat hy, in deeze hoeda-
 „ nigheid, de Oktrojen der Oost- en Westin-
 „ dische Maatschappyen in de Vereenigde Ge-
 „ westen bevestigd hadt; doch dat de Keizer
 „ de Oostenrykische Nederlanden niet bezat,
 „ als Koning van Spanje; dat hy ook geene
 „ eigendommen hadt in de Indiën, en dat hy,
 XVIII. DEEL. S „ hier-

1723. „ hierom, niet kon geagt worden, getreden
 „ te zyn, in eenige verbindtenissen, die Spanje,
 „ je, als Spanje, aangingen, of opzigt op de
 „ Indiën hadden. Dat het vyfde en zesde punt
 „ der Munstersche Vrede de Spanjaards alleen
 „ betrof, en niet de Ingezetenen der Spaansche
 „ Nederlanden: 't welk zelfs hieruit kon blyken,
 „ dat Karel de II, in 't jaar 1698, geene
 „ zwaarigheid gemaakt hadt, om den Ingezetenen
 „ dier Nederlanden Oktroi te verleenen tot den
 „ handel op de Indiën, zonder dat de Staaten
 „ zig daartegen hadden verzet, schoon 't
 „ klaar genoeg bleek, dat zy 'er kennis van
 „ gehad hadden; hoewel de opkomende oorlog,
 „ en 't ontzag, welk men Groot-Britanje
 „ en de Staaten toen verstonde schuldig te zyn,
 „ het voortzetten des handels, ten dien tyde,
 „ belet hadden. Dat, zomen de punten der
 „ Munstersche Vrede al tot de Ingezetenen der
 „ Spaansche Nederlanden wilde uitbreiden,
 „ men niet zou kunnen bewyzen, dat zy,
 „ tot hiertoe, gehandeld hadden, of zogten te
 „ handelen, op Plaatsen, die in de magt waren
 „ van de Oost- en Westindische Maatschappyen
 „ der Vereenigde Gewesten, 't welk alleen,
 „ in de gemelde punten, verbooden werdt.
 „ Dat het zesentwintigste punt van het Verdrag
 „ van Barriere alleenlyk zag op de bevestiging
 „ van de Munstersche Vrede, in opzigte van den
 „ Koophandel, uit de Vereenigde op de Oostenryk-
 „ sche, en uit de Oostenryksche op de Vereenigde
 „ Nederlanden; waarover toen, in 't byzonder,
 „ gefchil gevallen was, geenszins op den handel
 „ in de Indiën, waaromtrent de „ Kei-

„ Keizer , geen Koning van Spanje zynde , 1723
 „ niet belooven kon , 't gene Filips de IV ,
 „ als Koning van Spanje , beloofd hadt . Dat
 „ eindelyk , het Groot - Verbond zelf toonde ,
 „ dat men den Keizer de Nederlanden , als
 „ behoorende tot het Huis van Oostenryk ,
 „ niet als behoorende tot de Kroone van Span-
 „ je , hadt willen toeleggen : 't welk het Ver-
 „ drag van Barriere , geslooten , na dat Groot-
 „ Britanje en de Staaten reeds eenen anderen
 „ Vorst dan den Keizer voor Koning van Span-
 „ je erkend hadden , duidelyk bevestigde (1).”
 Alle deeze redenen werden , naderhand , nog
 breeder , uitgehaald , in verscheiden' Verhan-
 delingen ; die , van de zyde des Keizers , in 't
 licht kwamen . De Heer *Du Mont* , uitgeever
 van 't bekende *Corps Diplomatique* , schreef 'er
 eene , met goedkeuring van 't Weener - Hof .
 Hy verhaalde , in dezelve , omftandiglyk , den
 oorsprong der Vaart op de Indiën , en wat 'er
 gebeurd ware , van dat men , onlangs , uit de
 Oostenryksche Nederlanden , Schepen der-
 waards hadt uitgerust , tot op de opregting
 der Keizerlyke Maatschappye . Vervolgens ,
 zegt hy , uit de gevallen , welken hy bybragt ,
 en door verscheiden' redenen , het regt des
 Keizers te bewyzen . Nog beweerde hy , dat
 de Oostendefche Maatschappye geen nadeel ,
 maar veel eer voordeel stont toe te brengen
 aan de Vereenigde Gewesten . Hy floot , ein-
 delyk , met eene omftandige optelling van de
 voordeelen , welken de Staaten inzonderheid ,
 by

(1) NENY Wederl. gedr. 1723. Memoire des Etats de Brabant
 dans le Recueil de ROUSSET . Tom. II. p. 91. Voyez aussi
 DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 82.

1723. by het Verdrag van Barriere, hadden weeten te bedingen van den Keizer: waaruit hy wilde afgenomen hebben, dat de Staaten zig niet zeer flooren moesten aan eenige nadeelen, welken zy van de Ooftendefche Maatschappye meenden te dugten te hebben (m).

Hunne redenen worden, in verſcheiden openbaare ſchriften, wederſpreken.

Doch de redenen, die, ten voordeele der Ooftendefche Maatschappye, in alle deeze ſchriften, gegeven werden, bleeven niet onbeantwoord, van de Staatſche zyde. De beroemde *Jean Barbeyrac*, Profefor in de Regten te Groningen, ſchreef eene uitvoerige wederlegging van het Vertoog des Fiskaals Neny, waarin 't regt onzer Maatschappyen, van den grond af, opgehaald, en verdedigd werdt. Du Mont werdt ook wederlegd, in eenen zoogenaamden *Brief van een Lid der Regeeringe van Holland aan een Lid der Regeeringe van Gelderland*. In deeze ſchriften, en byzonderlyk in het laaſte, welk beknopt en klaar was opgeſteld, werdt de Staat van 't geſchil gebragt tot deeze drie punten „ 1. Of de Nederlanden, zo lang zy onder de beheerſchinge „ van Spanje geweest waren, van den handel „ op de Indiën waren uitgeflooten geweest, „ of niet? 2. En zo ja, of deeze uitfluiting „ niet noodeloos maakte, in het vyfde en „ zesde Lid der Munſterſche Vrede, van andere Onderdaanen van Spanje dan van Kaſtiliaanen te gewaagen? 3. Of de Nederlanden, overgaande onder 's Keizers magt, „ aan deeze uitfluiting onderworpen geblee- „ ven

(m) *Voiez ce Traité dans le Recueil de ROUSSET, Tom. III; p. 24 — 115.*

„ ven waren, of niet?” Omtrent het *eerste* 1723.
 punt, werdt bewezen „ dat de Nederlanden, zo lang zy onder de Spaansche heerschappy gebleeven waren, uitgeslooten waren geweest van de Vaart op de Indiën. Partyen zelven erkenden dit. Zelfs stonden zy toe, dat deeze uitsluiting geduurd hadt, tot in 't jaar 1698, wanneer Karel de II. een Oktroi hadt verleend om op de Indiën te vaaren. Doch dit Oktroi hadt, zeiden ze, geen' stand gegreepen, om dat de Keurvorst van Beyeren, toen Landvoogd der Spaansche Nederlanden, Groot-Britanje en de Staaten te veel ontzien moest, en ter oorzaake van den opkomenden oorlog. De uitsluiting der Nederlanden van de Indische Vaart werdt, derhalve, wederzyds erkend. Men beweerde wel, van 's Keizers zyde, dat het verbod, by de opdragt der Nederlanden aan de Infante, naderhand, wederom vernietigd was; doch men beriep zig, van onzen kant, niet op dit verbod, dan om de uitsluiting der Nederlanden, in dien tyd, Historiescherwyze, te toonen. 't Regt der Staaten, om zig tegen de nieuwe Maatschappye te kanten, was alleenlyk gegrond op de Munstersche Vrede. En men bewees, dat de Spaansche Nederlanden, te vooren, van de Vaart op de Indiën waren uitgeslooten geweest, alleenlyk, om hieruit te doen afneemen, dat het noodeloos ware, in het Munstersch Verdrag, van deeze Nederlanden in 't byzonder te gewaagen.” Hierin nu bestondt het *tweede* punt van 't geschil, waaromtrent, vooraf, toegestaan werdt

1723: „ dat, in het Munstersch Verdrag, alleen van
 „ Spanjaards of Kastiliaanen, en van Ingeze-
 „ tenen der Vereenigde Gewesten gewaagd
 „ werdt. Maar zou 't, vraagde men, niet ten
 „ hoogften ongerymd geweest zyn, van inge-
 „ zetenen der Spaansche Nederlanden te spree-
 „ ken, die, in dien tyd, uitgeslooten wa-
 „ ren van de Vaart op de Indiën, welke al-
 „ leen aan de Kastiliaanen vergund was? Zou-
 „ den ook de Staatschen de dwaasheid gehad
 „ hebben van alleen van Kastiliaanen te rep-
 „ pen, als zy hadden kunnen denken, dat,
 „ hiermede, aan de andere Onderzaaten van
 „ Spanje, met naame aan de Ingezetenen der
 „ Spaansche Nederlanden, vryheid gelaaten
 „ werdt, om de Vaart in de Indiën verder
 „ voort te zetten, dan de Kastiliaanen zelve,
 „ voortaan, zouden hebben mogen doen? En
 „ was 't niet genoeg, de Vaart te bepaalen
 „ van zulken, die alleen vaaren mogten?
 „ 't Vyfde Lid der Munstersche Vrede zeide
 „ duidelyk, dat de Spanjaards hunne Vaart
 „ zouden behouden, *gelyk zy ze tegenwoordig*
 „ *bezaten.* 't Sloot, derhalve, zuiken, die thans
 „ niet op de Indiën handelden, van dien han-
 „ del uit." Omtrent het *derde* punt van 't ge-
 „ schil, werdt beweerd „ dat het zesentwig-
 „ ste Lid van het Verdrag van Barriere on-
 „ derstelde, dat, by het Munstersch Verdrag,
 „ iet omtrent den Koophandel op de Indiën,
 „ zo wel als op de andere Gewesten, vastge-
 „ steld was, 't welk ook de Ingezetenen der
 „ Oostenryksche Nederlanden verbondt. An-
 „ ders, zou 't ongerymd geweest zyn, zig, in
 „ een Verdrag, welk op deeze Nederlanden

„ zag,

„ zag , aan het Munstersch Verdrag te ge- 1723
 „ draagen. De inleiding van dit Verdrag be-
 „ wees , dat de Keizer de Oostenryksche Ne-
 „ derlanden bezitten zou , op gelyken voet,
 „ als Karel de II. dezelve bezeten hadt , ge-
 „ volgelyk , met uitsluiting van de Vaart op
 „ de Indiën. Zelfs toegegeven zynde , dat het
 „ vyfde en zesde punt der Munstersche Vre-
 „ de niet zagen op de Ingezetenen der Oos-
 „ tenryksche Nederlanden ; zy zagen 'er , ge-
 „ wisselyk , tegenwoordig op , na dat zy 'er ,
 „ door den Keizer , by het Verdrag van Bar-
 „ riere , op toegepast waren. De voordeelen ,
 „ welken de Staaten van den Keizer bedon-
 „ gen hadden , waren bedongen , by het Ver-
 „ drag van Barriere , welk geslooten was , eer
 „ men om het opregten eener Oostindische
 „ Maatschappye in de Oostenryksche Neder-
 „ landen gedacht hadt. Men kon , derhalve ,
 „ het bedingen deezer voordeelen niet doen
 „ gelden , als eene reden , waarom de Staaten
 „ de nieuwe Maatschappye in stand behoor-
 „ den te laten. De Staaten hadden , voor-
 „ waar ! deeze voordeelen dubbel verdiend ,
 „ in den jongsten oorlog , in welken zy zig
 „ hadden uitgeput , om den Keizer van 't
 „ bezit der Spaansche Nederlanden te verze-
 „ keren. Ten onregte , vergde men hun dan ,
 „ uit aanmerking deezer duurgekogte voor-
 „ deelen , ook nog af te staan van het regt , om ,
 „ met uitsluitinge van de Ingezetenen der Oos-
 „ tenryksche Nederlanden , op de Indiën te
 „ handelen (*n*).” De

(*n*) *Voyez la Lettre dans le Recueil de ROUSSEAU , Tom. III. p. 116 — 135.*

1723. De openbaare pennefryd, voor en tegen de Maatschappij van Oostende, duurde verscheiden' jaaren, en stelde 't gemeen in staat, om over 't geschil te kunnen oordeelen. Doch Groot-Britanje en de Staaten, arbeidden ook, door hunne Gezanten, aan verscheiden' Hoven, om den voortgang der nieuwe Maatschappij te stuiten. Beide deeze Mogendheden verbooden hunne Onderzaaten, eenig deel in dezelve te neemen (o). Ook bragt de Ambassadeur Hop te wege, dat de Koning van Frankryk gelyk verbod deedt aan de Ingezetenen zyner Staaten (p). Doch onaangezien zulk een verbod, in de drie voornaamste handeldryvende Staaten, wisten de voorstanders der nieuwe Maatschappij, door heimelyke zendelingen, zo veel ingang te vinden, in Frankryk, in Engeland, en zelfs onder veele Ingezetenen der Vereenigde Gewesten, dat de hoofdsom der Oostendefche Maatschappij, binnen weinige dagen, ingeschreeven was (q). Men rustte, eerlang, ook drie schepen uit, die in 't jaar 1724 in zee staken (r). De Keizer hadt vastgesteld, de nieuwe Maatschappij, uit al zyn vermogen, te handhaaven, terwyl Groot-Britanje en de Staaten, en eerlang ook Frankryk zelf hun best dedden, om 's Keizers toelig te dwarsboomen. De aanleg en uitflag der wederzydsche poogingen zullen, in eenige agterenvolgende jaaren, de hoofdstof deezer Historie

(o) Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 1390.

(p) Suplem. au Corps Diplom. Tom. II. P. II. p. 178.

(q) Verbaal der Ambass. van dien tyd. MSS. TINDAL Vol. VIII. [or XXVIII] p. 208. 209.

(r) Lette dans le Recueil de ROUSSET, Tom. III. p. 414.

torie uitmaaken. Doch de orde der gebeurtenisse leidt ons, eerst, tot het verhaalen van eenige andere zaaken, die, omtrent deezentyd, voorvielen, en ons Vaderland betroffen.

't Verschil met Deenemarke over de agterstallen (s) duurde nog, zonder dat de buitengewoone Gezant der Staaten, de Heer Robert Goes, zig in staat vondt, om het te vereffenen (t). Men vreesde, midlerwyl, hier te Lande, voor het stremmen van de Vaart op de Oostzee, indien 'er geen middel gevonden werdt, om den Koning genoeg te geeven. Goes kreeg, derhalve, herhaalden last, om hiertoe te arbeiden. Ook tradt hy, in de Lente deezes jaars 1723, in nadere onderhandeling met 's Konings Gemagtigden. Hy boodt voldoening der agterstallen aan; doch vorderde, dat men 'er liete aftrekken, 't gene de Koning, uit Nederlandsche Schepen, tot zyn gebruik, geligt, en 't gene de Deensche troepen, hier te Lande, verteerd, en onbetaald gelaaten hadden. Maar men kon elkanderen, hierover, niet verstaan. Goes vertoonde den Deenschen, dat het misverstand tuschen de twee volken stremming in den Koophandel stontd te veroorzaaken, die groot nadeel toebrengen zou aan 's Konings tollén. Doch zyne redenen vonden zo weinig ingang, dat men tot geen einde van zaaken kómen kon (u). In 't volgende jaar, werdt de Heer Willem Buys, Pen-

1723.

IV.
Handel
met Deenemarke.

(s) Zie hier voor. bl. 162.

(t) Deductie van het Deensche Hof en Antwoord op dezelve door den Envoyé Goes.

(u) Zie de Extr. uit eenige Brief. van den Envoyé Goes in de Europ. Merc. Jan. — Juny 1723. bl. 274, enz.

1723. Pensionaris van Amsterdam, naar Deenemarke gezonden, om de begonnen handeling voort te zetten (y). Doch hy keerde, eerlang, terug, zonder dat hy iet hadt kunnen fluiten (w). De Staaten van Holland, de gewigtige dienften, door hem, in veele gelegenheden, den Lande gedaan, willende vergelden, felden hem, in 't jaar 1726, aan, tot eerften Sekretaris hunner Vergaderinge (x).

Gevegt met twee Algierfche Kaapers.

De Kaaperyen van die van Algiers hielden, dit jaar, nog aan. In Bloeiimaand, was het Koopvaardyschip van *Pieter Valk*, welk tweentwintig flukken voerde, op de hoogte van Gibraltar, flaags geraakt met twee Algierfche Kaapers, die wakkerlyk werden afgekeerd. Doch na 't gevegt, ontftondt 'er brand in 't Koopvaardyschip. Het werdt, hierop, verlaaten van het fcheepsvolk, welk zig in de floep begaf, en behouden aan land kwam (y).

V.
Onlusten tusfchen den Vorst en de Stenden van Oostfriesland.

De oude twist, tusfchen den Vorst en de Stenden van Oostfriesland, die nog duurde, borst, omtrent deezen tyd, uit tot hevige daadelykheden; waar van wy hier een kort berigt moeten geeven. *George Albrecht*, die, federt het jaar 1703, regeerde, was, in de jaaren 1720 en 1721, ten Keizerlyken Hove, klagtig gevallen, over de Stenden des Vorstendoms. Het invoeren en onderhouden van vreemde Troepen, door de Stenden, plag den Graaven, al van ouds, tegen de borst te zyn.

(y) Refol. Holl. 2 Juny 1724, bl. 306 Europ. Merc. Jan.— Juny 1724, bl. 209.

(w) Refol. Holl. 23 Sept., 6 Octob. 16 Dec. 1724, bl. 764, 777, 89.

(x) Zie Groot Plakaabt. VI. Deel, bl. 53.

(y) Brief in de Europ. Merc. Jaly—Decemb. 1723, bl. 31.

zyn. Ook verftondt de Vorst, dat de Stenden 1723.
 zig te veel gezags aanmatigden, over de ont-
 vangst en uitgaave van 's Lands penningen. Hy
 vorderde, daarenboven, eene vrywillige Gift,
 en groote agterftallen van de Stenden. Ook
 nam hy 't kwalyk, dat men, te Embden, ge-
 lyk elders, eene Maatschappy van Koophan-
 del opgeregt hadt, zonder hem te kennen. Alle
 deeze bezwaarnisfen en eenige anderen wer-
 den voor den Keizer gebragt, die 'er, in Oogst-
 maand des jaars 1721, eene uitspraak over
 deedt, tot genoegen van den Vorst (z). Zy
 werdt, in dit jaar 1723, door eene nadere uit-
 spraak, bekragtigd (a). Doch de Stenden schik-
 ten 'er zig in 't geheel niet naar. Zy verdedig-
 den zig zelfs, in openbaaren druk, tegen alle
 de beschuldigingen des Vorsten, omftandig-
 lyk (b). Men bleef hun, van 's Vorsten zyde,
 geen antwoord schuldig (c). De Stad Emb-
 den, en de Stenden, die 't met haar eens wa-
 ren, midlerwyl, bedugt, dat de Keizerlyke
 Hofraad 's Keizers uitspraak zou willen doen
 gelden in Oostfriesland, vervoegden zig, vol-
 gens gewoonte, aan de Vereenigde Staaten,
 derzelve bemiddeling in de geschillen met den
 Vorst begeerende. De Staaten hoorden hen
 gunstiglyk; doch eer zy iets in 't werk kon-
 den stellen, tot bylegging der geschillen, hadt 1724.
 de Keizer den Keurvorst van Saxon en den
 Hertog van Brunswyk-Lunenbug-Wolfenbut-
 tel

(z) *Voyez ce Decret dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV.*
 p. 281.

(a) *Id. ibid. p. 430.*

(b) *Deduction abrégé dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV.*
 p. 297.

(c) *Ibid. p. 335.*

1724.

tel aangesteld, om zyne uitspraaken, in Oostfriesland, te doen naarkomen. Zy zonden Gemagtigden derwaards, die de Bestierders van 's Lands penningen buiten bewind stelden, 's Lands Kas van Embden naar Aurik overbragten, en den Landdag, die, sedert het jaar 1695, verschooven geweest was, geheellyk affchaften, eenen anderen Landdag beschryvende, waartoe Embden en de overige *wederhoorigen*, gelyk ze genoemd werden, niet werden geroepen. Embden en de afgedankte Bestierders verzuimden niet, aan te houden by de Staaten der Vereenigde Gewesten, om gehandhaafd te worden by de oude voorregten (*b*). De Vorst zocht de Staaten, daarentegen, te beweegen, om zynen partyen gehoor te weigeren, of ze tot onderwerping aan den Keizer, en aan hem, hunnen wettigen Vorst, te vermaanen. Midlerwyl, was de verdeeldheid zo hoog geklommen in Oostfriesland, dat die van Lier, geholpen door de bezetting van Embden, de wapenen hadden opgevat tegen den Vorst. De Staaten, de wederhoorigen niet in 't ongelyk willende stellen, zогten den Vorst te beweegen tot een minnelyk Verdrag met de Stenden, op den voet der voorige Overeenkomsten. Zy vermaanden hem, dat hy, vooral, geene vreemde troepen in 't Land wil de brengen, schoon hy 'er toe geregtigd mogt schynen, door de Keizerlyke uitspraak. Ook schreeven zy, ernstelyk, aan die van Embden, om

(*d*) Misfive van hunne Hoog Mog. in dato 15 Decemb. 1724. Resol. Holl. 19 Decemb. 1724, bl. 993. Notul. Zeel. 13 Febr. 1725. bl. 26.

om zig van daadelykheden te onthouden (e). Doch daar verliepen nog eenige jaaren, eer Oostfriesland wederom in rust raakte.

1724:

VI.

De byeenkomst te Kameryk duurde nog, zonder dat 'er iet verrigt werdt van belang. Op den agtentwintigften van Grasmaand, hadden de Keizerschen en Spaanschen hunne wederzydsche eifschen overgeleverd, op deeze Byeenkomst, die zeer geheim gehouden werden. Doch de Ambassadeur Hop vondt middel om ze te ontdekken. De Keizer vorderde, voornaamlyk „ dat, te Kameryk, geene „ andere zaaken verhandeld werden, dan die, „ by het *agte* Lid van 't Verdrag van Londen, onafgedaan gelaaten waren. Dat de „ Koning van Spanje geene titels zou voeren „ dan van de Landen, die hy wezenlyk bezat. Dat de Keizer hoofd der Ridder-orde „ van 't Gulden Vlies blyven zou. Dat Spanje „ de schulden der Kroone, voor welken de „ Nederlanden verbonden waren, voldoen, „ en den Keizer verzekering geeven zou voor „ zekere sommen, welken hy in 't byzonder „ te eifschen hadt. Dat men 's Keizers Onderdaanen, in 't stuk van den Koophandel, „ in de Spaansche Havens, handelde gelyk „ andere Volken, tot dat men over een Verdrag van Koophandel zou overeengekomen „ zyn. En vooral, dat alle de Bondgenooten van het viervoudig Verbond de schikking, door den Keizer omtrent de opvolging in zyne Staaten gemaakt, erkennen

Staat der handeling, op de Byeenkomst te Kameryk.

„ ZOU-

(e) Resol. Gener. Jovis 22 Febr. 1725, bl. 132, dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV, p. 384.

1724.

„ zouden.” Van den kant van Spanje, werdt gevorderd „ dat de Keizer zig voortaan geen’ Koning van Spanje zou noemen. Dat Spanje de beschikking over de Ridder-Orde van het Gulden Vlies behouden zou. Dat de Keizer Sicilie op geenen anderen voet bezitten zou, dan het door den Hertog van Savoje bezeten geweest was. Dat de bezettingen voor de Plaatsen van Toskane en Parma zouden geregeld worden. Dat de schikkingen, door den Koning van Spanje, gemaakt in de Landen, welken hy afstondt, zouden bevestigd worden (f).” Kort hierna, deedt de Gezant des Hertogs van Savoje ook zyne eischten, vorderende „ bevestiging der overgifte van Sardinie, en dezelfde eer, die aan andere Koningen van ’t viervoudig Verbond gegeven werdt. Voorts, dat de Keizer het Koningryk van Sardinie, mitsgaders Montferrat, en ’t gene meer, by ’t Verdrag van den jaare 1703, aan den Hertoge afstaan was, zou belooven te handhaaven. Dat de Hertog alleen den titel van *Koning van Sardinie* zou voeren, of dat, zo de Keizer dien titel insgelyks begeerde, hy zig ook *Koning van Sicilie* zou mogen noemen. Dat de Keizer hem, in ’t regt van opvolging tot de Kroone van Spanje, en in alle zyne andere regten, bevestigen zou (g).” De eischten des Hertogs van Parma, die eenige maanden laeter werden overgeleverd, kwamen hierop uit: „ Dat hy en de Prinzen van zyn Huis hunne „ Staa-

(f) *Mislive van den Amb. Hor aan den Griff. FAGEL van 8 May 1724.*

(g) *Mislive als boven van 24 May 1724.*

„ Staaten zouden blyven bezitten , gelyk ze 1724.
 „ dezelveu , voor de drie laatste oorlogen , be-
 „ zeten hadden , in volkomene *Souverainiteit* ,
 „ en byzonderlyk , zonder , in eenig geval , ee-
 „ nige schatting of doortogt van krygsvolk te
 „ gedoogen ; en dat de schattingen , te vooren
 „ opgebracht , en de goederen , den huize van
 „ Parma afgenomen , aan het zelve zouden te
 „ rug gegeven worden (*h*).” Doch men kwam ,
 te Kameryk , naauwlyks iet verder , dan tot het
 overleveren deezer wederzytſche eifchen. De
 Mogendheden , die ’er hunne Gevolmagtigden
 gezonden hadden , ſcheenen ’t , om ſtryd , toe
 te leggen op het rekken der handelingē , terwyl
 zy heimelyk arbeidden aan byzondere Verdra-
 gen , in verſcheiden’ Hoven. Ook waren ’er ,
 onlangs , veranderingen voorgevallen in Frank-
 ryk , die veel toebagten tot de verflaauwinge
 der handelingen te Kameryk. Lodewyk de XV ,
 in Wynmaand des jaars 1722 , meerderjaarig
 verklaard , gezalfd en gekroond zynde , hadt de
 Regeering aanvaard. De Hertog van Orleans
 was egter in ’t bewind gebleeven , als eerſte
 Staatsdienaar , tot op zynen dood toe , die , op
 den tweeden van Wintermaand des volgendeu
 jaars , voorgevallen was. *Lodewyk Henrik , Her-
 tog van Bourbon* , hem opgevolgd zynde in ’t
 bewind (*i*) , liet zig minder gelegen zyn aan
 het behouden der naauwe gemeenſchap met de
 Kroone van Spanje , welke , door het fluiten der
 drie Huwelyken , te wege gebracht was (*k*). De
 han-

Verander-
 ring in
 Frank-
 ryk.

(*h*) Miſſive van den Amb. HOP aan den Grifſ. FAGEL van 4
 Septemb. 1724.

(*i*) Verhaal der Ambaſf. van dien tyd. MSS. TINDAL Vol.
 XIII. [or XXVIII.] p. 225.

(*k*) *Vuiez* Memoir. de MONTGON Tom. III. p. 222.

1724.

handelingen te Kameryk verflaauwden, derhalve, nog meer, na de dood des Hertogs van Orleans (*l*), tot dat zy, eindelyk, in 't jaar 1725, geheelyk, werden afgebroken. Wy zullen wel haast zien, wat 'er gelegenheid toe gaf. Ondertusfchen, hadden de Paus Innocent de XIII. en de Groot-Hertog van Toskane, *Joan Gaston de I*, op de Byeenkomst te Kameryk, doen *protesteeren*, tegen alles, wat 'er, omtrent de opvolging in de Hertogdommen Parma en Piacenza, en in 't Groot-Hertogdom Toskane, door eenige Mogendheden, vastgesteld was, of nog zou vastgesteld worden, ter benadeeling van het regt van den Kerkelyken Staat, en van den regeerenden Groot-Hertoge van Toskane (*m*). En deeze twee *Protesten* mogen schier voor de eenige stukken van gewigt gerekend worden, welken van de langduurige Kameryksche Byeenkomst overgebleeven zyn. Alleenlyk hadt men nog, in 't begin deezes jaars, te Kameryk, de Akte ontvangen, waarby de Keizer den Infant Don Carlos van de opvolging in de Leenen van Toskane, Parma en Piacenza verzekerd hadt (*n*): het ontvangen van welke Akte gelegenheid tot de gemelde Protesten gegeven hadt.

VII.
Verandering in
Spanje.

Kort na de dood des Hertogs van Orleans, viel 'er ook eene verandering voor, aan 't Spaansche Hof, die van geen minder invloed schein te zullen zyn, op den staat der zaaken van Europa. Filips de V, die nog in den bloei zyns lee-

(*l*) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 151.

(*m*) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 309. Tom. IV. p. 146.
Supl. au Corps Dipl. Tom. III. P. II. p. 175, 178.

(*k*) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 110.

leevens was , besloot , in Louwmaand deezes jaars , afstand te doen van de Kroone , ten behoeve van den Prinse van Asturie , zynen oudsten Zoon uit het eerste huwelyk , die , eenen korten tyd , onder den naam van *Lodewyk den I* , geregeerd heeft. Men schreef 's Konings besluit , in 't gemeen , toe aan een Godvrugtig beginsel , welk hem den last der Regeeringe te zwaar deedt voorkomen. Ook begaf hy zig , terstond na zynen afstand , naar het Paleis van S. Ildefonse , welk hy , aan eenen eenzaam oord , op de grenzen van oud en nieuw Kastilie , hadt doen stigten. Hier zou hy , meende men , zynen tyd , voortaan , in Godsdienstige oefeningen slyten (o). Doch anderen hielden zyn besluit voor een uitwerksel van overmaatige droefgeestigheid , waar aan hy , inderdaad , onderhevig was. Eindelyk , oordeelden sommigen , dat hy 't oog nog hadt op de Kroone van Frankryk , aan welke hy , zo Lodewyk de XV , zonder mannelijke erfgenaamen , overleedt , ligter geraaken zou konnen , wanneer hy geen Koning van Spanje meer was ; zynde de voornaamste Mogendheden van Europa , reeds by verscheiden' Verdragen , overeengekomen , dat de kroonen van Frankryk en Spanje , nimmer , door eenen Vorst , zouden gedraagen worden. En veelligt hebben deeze laatsten niet vreemd geoordeeld van 's Konings inzigten , alzo uit egte Gedenkschriften blykt , dat hy , zelfs nadat hy de Spaansche Kroon wederom aanvaard hadt , nog gezind was , om zig , na de dood van

Ko-

(o) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 28, 38. TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 243.

1724. Koning Lodewyk, van de Kroone van Frankryk te verzekeren (p). Doch de jonge Koning van Spanje regeerde ilegts zeven maanden. Hy stierf, aan de Kinderpokjes, op den eenendertigsten van Oogstmaand, en Koning Filips nam, zes dagen laater, de Kroon wederom aan (q), schoon men, zo't uiterlyk schein, veel moeite hadt, om hem hiertoe te beweegen (r). Den Heer van Coulter, der Staaten Ambassadeur in Spanje, reeds in't jaar 1722, van daar, te rug gekeerd zynde, hadden hunne Hoog-Mogendheden, onlangs, beslooten, den Heer *Frans van der Meer*, Vroedschap van Leiden, kort na de komst van Lodewyk den I. tot de Kroon, derwaards te zenden, in dezelfde hoedanigheid. Hy kwam, in Bloei-maand, te Madrid (s), daar hy verscheiden jaaren verbleef. De dood des jongen Konings herstelde den staat van Spanje wederom op den zelfden voet, als voor 's Konings afftand: uit welken men zig, in't gemeen, reeds merkelyke veranderingen voorspeld hadt.

VIII. De Her-
vormden
in Frank-
ryk wor-
den ver-
volgd.

De Vrede, die thans bleef aanhouden, schoon men nog geen algemeen Verdrag getroffen hadt, schein den Roomsch-Katholyken Mogendheden, aan verscheiden oorden, gelegenheid te geeven, om haare Protestantfche onderzaaten, strengelyk, te handelen. Van de vervolgingen in Hongarye en in de Palts hebben wy, in't voorgaande Boek (t), reeds ge-
waagd.

(p) *Voicz* MONTGON Memoir. Tom. II. p. 352, 361, 367. Tom. III. p. 70.

(q) DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 89.

(r) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 48. 51.

(s) Europ. Merc. July — Dec. 1722. bl. 104. Jan. — Juny 1724. bl. 205.

(t) *Bladz.* 229.

waagd. Doch, ten deezen tyde, ontstondt
 'er ook zwaarigheid voor de Protestanten in
 Frankryk. De jonge Koning hadt groote ag-
 ting voor den *oud Bisfchop van Frejus, André
 Hercule Fleury*, die, door Lodewyk den XIV,
 tot zynen Leermeester aangesteld geweest, en,
 federt, ten Hove gebleeven was. Men wil, dat
 hy, op den raad van deezen, en zeer tegenden
 zin des Hertogs van Bourbon (u), die anders
 niet misdeeld was van yver voor zyne bely-
 denis, een straf Plakaat deedt uitgaan, tegen
 die van den *zogenaamden Hervormden Godsdienst*.
 By het zelve, werdt „ aan Predikanten de dood
 „ gedreigd. Mannen, die hen geherbergd, en
 „ niet aangebragt hadden, zouden op de galei
 „ gezet: Vrouwen, in gelyk geval, geschoo-
 „ ren, en voor altoos opgeflooten worden.
 „ Elk moest zyne kinderen, op zekere geld-
 „ boete of zwaarer straffe, door den Priester
 „ van zyn Kerfpel, doen doopen, en, binnen
 „ 't Ryk, Katholykelyk opvoeden, en onder-
 „ wyzen. Van gevaarlyke kranken moest men
 „ kennis geeven aan den Priester; dien men
 „ gehouden was by den kranken toe te laten.
 „ Die in de belydenis van den zogenaamden
 „ Hervormden Godsdienst overleedt, verbeur-
 „ de zyne goederen. En iemant werdt ver-
 „ staan, in deeze belydenis, overleeden te zyn,
 „ wanneer hy de laafte Kerkgeregten geweig-
 „ erd hadt te ontvangen. Die den Katholyken
 „ Godsdienst niet openlyk beleedt en oefende
 „ zou tot geene de minste ampten of bedie-
 „ ningen bevorderd kunnen worden. Kinde-
 „ ren,

(u) See TINDAL Vol, XIII. [or XXVIII.] p. 245.

1724. „ ren, welke ouders of voogden, van den zo-
 „ genaamden Hervormden Godsdienst zynde,
 „ buiten 't Ryk geweeken waren, mogten vrye-
 „ lyk trouwen, zonder derzelver verlof te be-
 „ hoeven. Heimelyke Hervormden, die an-
 „ deren, en zieken inzonderheid, afmaanden
 „ van den Katholyken Godsdienst, werden, zo
 „ 't mannen waren, met de galei geftraft, en
 „ waren 't vrouwen, gefchooren en opgefloo-
 „ ten (v).” Het Plakaat behelsde nog andere
 byzonderheden, welke wy, korthheidshalve,
 voorby gaan. Koning George en de Vereenig-
 de Staaten waren 'er niet weinig over geraakt.
 Horatio Walpole, die thans, wegens Groot-
 Britanje, zyn verblyf hielt aan 't Fransche
 Hof, deedt verscheiden' Vertoogen, om ver-
 zagting van zulk een streng Plakaat te verwer-
 ven. Doch men antwoordde hem, *dat 's Ko-
 nings Plakaaten moesten uitgeoerd worden (w).*

De Am- De Heer Cornelis Hop, Ambassadeur der Staa-
 basfateur ten, leverde, insgelyks, een Geschrift over
 Hop aan den Koning, waarin hy aanwees „ dat 's
 spreekt „ Konings Plakaat, met reden, ook vreemde
 voor de „ Protestanten, die zig, om Koophandel te
 vreemde „ Protestanten, die zig, om Koophandel te
 Protestan- „ dryven, in Frankryk, hadden nedergezet,
 ten. „ ongerust maaken moest; also omtrent hen,
 „ by 't Plakaat, geene de minste uitzondering
 „ gemaakt was.” Hy voegde hierby „ dat
 „ Lodewyk de XIV, na 't herroepen van 't
 „ Edict van Nantes, meer dan eens, verklaard
 „ hadt, dat vreemde Protestantische Kooplui-
 „ den, vryelyk, in 't Ryk verblyven en han-
 „ de-

(v) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 85.*
 (w) *TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 246.*

„delen mogten :” en hy verzogt, eindelyk, 1724.
 „dat zyne Majesteit den vreemden, schoon
 „Protestantsch, diergelyke gunst niet wilde
 „weigeren (x).” Zyn verzoek was niet vrug-
 teloos. De vreemde Protestanten behielden de
 vryheid, welke zy, tot op 't laatst der Regee-
 ringe van Lodewyk den XIV, genooten had-
 den. Ook verklaarde de Koning, eerlang, dat
 het Plakaat zyne Protestantsche onderzaaten in
 de Elzas niet aanging, alzo zy, by openbaare
 Verdragen, vryheid van Godsdiens bedongen
 hadden (y). Ondertusfchen, hadden de be-
 dekte Hervormden in Frankryk thans vry wat
 minder vryheid, dan zy, onder de regeering
 van den Hertog-Regent gehad hadden. De
 Ambassadeur Hop liet, toen hy eerst te Parys
 kwam, in zyne Kapelle, beurtswyze in 't Fransch
 en in 't Nederduitsch; doch, eerlang, alleen in
 't Fransch prediken, met zo ongemeenen toe-
 loop, dat de plaats de toehoorders niet of naauw-
 lyks bevatten kon. Doch deeze toeloop, die
 eerst onder oogluiking gedoogd was, werdt al-
 lengskens geweldigerhand belet, en geene an-
 deren dan vreemdelingen en huisgenooten in
 des Ambassadeurs Kapelle toegelaaten. De
 Heer Hop bragt egter te wege, dat de Regeering
 den vreemden Protestanten, die in tuinen plag-
 ten begraven te worden, eene afgezonderde
 Begraafplaats toefondt aan de wallen van Parys,
 omtrent de poort S. Martin (z).

Te

(x) Verbaal der Ambasf. van dien tyd. en Misf. van 14 July
 1724. MSS. Zie de Memorie in de Europ. Merc. July — Dec.
 1724. bl. 51.

(y) Verbaal der Ambasf. van dien tyd. MS. TINDAL Vol,
 XIII [or XXVIII.] p. 246.

(z) Verbaal der Ambasf. van dien tyd. MS.

1724.

IX.
Opfchud-
ding te
Thorn :
waaruit
de ver-
drukking
der Lu-
therfchen
aldaar
ontftaat.

Te Thorn, in Poolsch Pruifen, ontftondt, insgelyks, eene felle vervolging tegen de Lutherfchen, ter gelegenheid, dat eenige Lutherfche jongelingen geweigerd hadden te knielen voor het Sakrament, welk, naar de wyze der Roomsche Kerke, op den zestienden van Hooimaand, openlyk, omgedraagen werdt. Hierop was eene geweldige beweeging ontftaan, in de Stad, tusfchen de Jezuitsche en Lutherfche Studenten. Een der Jezuitschen werdt in hegtenis genomen : waarop zyne makkers zig ook van een' Lutherfch' Student meester maakten, dien zy niet loslieten, voor dat de Jezuitsche Student op vrye voeten gesteld was. 't Jezuitsch Kollegie werdt, midlerwyl, aangevallen door de Lutherfchen, en, na eenigen tegenftand, overweldigd en geplonderd. De bezetting der Stad en de gewoonlyke wagt, toegeschooten zynde, ftilden den oproer. De Jezuiten vielen, federt, klagtig by den Koning van Poolen, over de Wethouderschap van Thorn, aan welke zy de fchuld van den gepleegden moedwil gaven. En't Koninglyk Gerechtshof veroordeelden, eerlang, *Rösner* en *Czernich*, twee Regeeringsperfoonen, ter dood. Verfcheiden' anderen, die befchuldigd werden de voornaamfte hand in de plondering gehad, en eenige beelden der heiligen onwaardiglyk gehandeld te hebben, werden gedoemd, om gevierendeeld en verbrand te worden. Eenigen werden in geldboeten beflaagen. Voorts, werdt, van 's Konings wege, verklaard „ dat de helft der Regeeringe te Thorn, voortaan, Roomsch-Katholyk „ zou moeten zyn ; dat de Lutherfchen den „ Roomfchen hunne Kerk zouden moeten in- „ rui-

„ruimen; dat de Luthersche Kweekfchoolen
 „naar buiten zouden moeten verplaatst wor- 1724.
 „den; dat de ommegangen, te Thorn, op de
 „zelfde wyze, als in Poolen, zouden worden
 „gehouden, en dat de Stad, zo zy ondernam,
 „de uitvoering van dit vonnis te beletten, aan
 „wederfpanningheid fchuldig zou worden ge-
 „rekend (a).” In Slagtmaand, kwam *Lubomirsky*,
 aan 't hoofd van eenige manfchap, in
 Thorn. De veroordeelden werden gevat: Rös-
 ner onthald, en de overigen, op Czernich na,
 die, met eene zwaare geldboete, vryraakte,
 openlyk, ter dood gebragt, op den zevenden
 van Wintermaand. De Koningen van Pruisfen,
 Deenemarke en Zweeden hadden, te vergeefs,
 by den Koning van Poolen, op de opfchorting
 van dit ftrafvonnis, aangehouden (b). De an-
 dere fchikkingen, ten nadeele der Lutherschen
 van Thorn, door 't Koningklyk Geregthof,
 gemaakt, werden, infgelyks, ter uitvoeringe
 gebragt (c). De Koning van Groot-Britanje
 deedt den Koning van Poolen, federt, ernfte-
 lyk, verzoeken, om de herftelling der vryhe-
 den van de Lutherschen, te Thorn (d). De
 algemeene Staaten beflouten, op den voorflag
 van die van Holland, ten zelfden einde, te
 fchryven, aan den Keizer en aan den Koning
 van Poolen (e). Doch de poogingen deezer
 Mogendheden vielen, infgelyks, vrugteloos
 uit. De vervolging der Lutherschen te Thorn
 werd,

De
 Staaten
 fchryven
 voor de
 verdruk-
 ten.

(a) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 89.*

(b) *Getr. en naauwk. Verbaal, gedr. 1725.*

(c) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 97.*

(d) *TNDAL Vol. XIII. [or XXVII.] p. 246.*

(e) *Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 392.*

1724. werdt, ondertusfchen, zwaarst gewoogen by den Koning van Pruiffen, die de verdrukten, eerlang, openlyk, in zyne befcherming nam (*f*). Ook hadt deeze gebeurtenis merkelyken invloed op verfcheiden' handelingen, waarby ook de Staaten belang hadden. 't Was, hierom, noodig, dat wy 'er, hier ter plaatfe, kortelyk, van gewaagden.

X.
Hande-
ling over
vrede met
Algiers.

De aanhoudende Kaaperyen van die van Algiers hadden de Staaten, eindelyk, doen befluiten, om den Schout by nagt *Godin*, met eenige Oorlogfchepen, derwaards te zenden, om over eene vrede te handelen. Zy hadden, hiertoe, in 't voorleeden jaar, reeds eenige voorflagen laaten doen, welken egter van de hand geweezen waren. *Godin*, in Bloeimaand deezes jaars, gekomen op de reede van Algiers, flaagde niet beter. De Dey vorderde een aanzienlyk gefchenk in oorlogsbehoeften, en *Godin* hadt flegts last, om hem, zes jaaren agtereen, twintigduizend guldens 's jaars aan te bieden. De handeling bleef dan fteeken (*g*). In Zomermaand, veroverde de Kapitein *Kornelis Schryver*, die onder 't Esquader van den Schout by Nagt *Godin* behoorde, een' Algierfchen Kaaper van zesendertig ftukken, op de hoogte van Kaap S. Vincent (*h*). Wat laater, in Wynmaand, maakte hy jagt op eenen anderen Kaaper, die 't, by Tetuan, op ftrand zettede, en zyn eigen fchip in brand ftak (*i*).
De

(*f*) MONTGON Memoir. Tom. II. p. 406.

(*g*) Europ. Merc. Jan. — Juny 1724. bl. 291.

(*h*) Brief van 19 Juny 1724. in de Europ. Merc. July — Dec. 1724. bl. 55.

(*i*) Europ. Merc. July — Decemb. 1724. bl. 219.

De Koopvaardyschipper *Albert Schaap*, die 1724. flegts agtentwintig stukken voerde, met drie Algierfche Oorlogfchepen flaags geweest zyn- de, vloog, in Slagtmaand, op de hoogte van Kadix, in de lugt (*). De Vice-Admiraal, Heer van Sommelsdyk, ftak, in 't volgende jaar, wederom in zee, om op de Algierfche Kaapers te kruifen. De Kapiteins *Frenfel* en *Wittenhorst* raakten, een en andermaal, flaags. Ook her- namen zy een of twee fchepen. Doch 't ge- lukte hun niet, eenen Algieryn te bemagtigen.

't Getal der Leden van de Ridderfchap van Holland was, in Slagtmaand des jaars 1724, met drie nieuwe Leden, vermeerderd: *Jakob; Baron van Wasfenaer*, Heer van Zuid-Wad- dingsveen en Burgemeester van Leiden; *Fre- drik Henrik, Baron van Boetselaar Langerak*, en *Adam Adriaan vander Duin, Heer van Benthorn*, en Bevelhebber van Willemftad, Klundert en de onderhoorige Sterkten (1).

De Staaten der Vereenigde Gewesten, die XI. De Staa- ten be- ginnen, ernst- lyk, te arbe- den, tot vernieti- ging der Oosten- defche Maat- fchap- pen. zig, tot hiertoe, niet zeer gemoeid hadden, met de handelingen, te Kameryk en aan ver- fcheiden' Hoven van Europa, kreegen, omtrent deezen tyd, aanleiding om 'er zig, dieper dan te vooren, in te fteeken. Het Weener-Hof hadt vastgefteld, de Oostendefche Maatschappy, welke de Staaten gaarne vernietigd zouden ge- zien hebben, te handhaaven, uit al zyn ver- mogen. De Staaten van Braband lieten niet af, den Keizer, hiertoe, op 't ernftigst, te verzoeken

(*) Europ. Merc. Jan.—Juny 1725, bl. 94.

(1) Europ. Merc. July—Decemb. 1724. bl. 237.

1724.

ken (*m*). De Koning van Groot-Britanje-en de Vereenigde Staaten (*n*), arbeidden, daarentegen, aan de Hoven van Versailles en Madrid, om de Koningen van Frankryk en Spanje te doen zien, dat de Oostendefche Maatschappy, tegen de plegtigste Verdragen, opgeregt was, en in stand gehouden werdt. Ook werden 'er beide de Hoven, naar 't schein, volkomenlyk, van overtuigd. De Markgraaf de Monteleone, Spaansche Ambassadeur aan 't Fransche Hof, gaf den Heere Hop duidelyk te verstaan „ dat „ de Koning, zyn Meester, de Nederlanden „ hebbende afgeftaan op gelyken voet, als „ dezelve door Koning Karel den II. bezeten „ geweest waren, niet zou konnen gedoogen, „ dat men uit dezelve voere op de Indiën(*o*).”

Het Spaansche Hof schynt te erkennen, dat deze Maatschappy, tegen de Verdragen, opgeregt is.

De Markgraaf van Pozzo-Buono, Ambassadeur van Spanje, in Engeland, hadt zelfs, in Grasmaand dezes jaars, rondelyk, verklaard, dat de Koning, zyn Meester, het opregten der Oostendefche Maatschappye wraakte. „ De Koningen van Spanje plagten,” zeide hy „ van ouds, de magt te hebben, om hunne Onderzaaten, behalven de Spanjaards, uit te fluiten van de Vaart op de Indiën. De Nederlanden waren 'er, derhalve, ook van uitgeslooten geweest. Spanje hadt, op deze onderstelling, verscheiden' Verdragen gemaakt met de Staaten der Vereenigde Gewesten; byzonderlyk het Verdrag van Munster,

(*m*) *Poliz Du Mont Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 30.*
Rousser Recueil, tom. II. p. 84.

(*n*) *Resol. Gener. Merc. 24 Maart 1723.*

(*o*) *Missiven van den Amb. Hop aan den Griffier FAGEL van 14 April en 23 Juny 1724.*

„ ster, welk, in de Spaansche Nederlanden, 1724.
 „ aangenomen was. In deezen staat, waren
 „ deeze Nederlanden afgegaan aan den Keur-
 „ vorst van Beieren, zynde het niet te vermoeden,
 „ dat de Koning van Spanje, by deezen
 „ afstand, den Nederlanderen de vryheid zou
 „ hebben willen geeven, om op de Indien te vaaren.
 „ De Koning van Frankryk hadt, naderhand,
 „ uit den naam des Konings van Spanje, de
 „ Spaansche Nederlanden doen inruimen aan de
 „ Staaten der Vereenigde Gewesten, op gelyken
 „ voet, als zy aan den Keurvorst waren afgegaan
 „ geweest. En op geenen anderen voet, waren zy,
 „ naderhand, door de Staaten, overgegeven aan
 „ den Keizer. De Koning van Spanje zou, derhalve,
 „ by 't Verdrag, waar over nu gehandeld wordt,
 „ de Spaansche Nederlanden niet kunnen afstaan
 „ aan den Keizer, zonder zig het uitfluitend regt
 „ tot de Vaart op de Indiën voor te behouden;
 „ zo hy den Staaten der Vereenigde Gewesten
 „ geene gegronde reden geeven wilde, om over
 „ eene blykbaare inbreuk op de Munstersche
 „ Vrede te klaagen. Zelfs zouden zy, van de
 „ verbindtenis aan deeze Vrede ontslaagen zynde,
 „ ook op de Spaansche Indiën mogen handelen.
 „ De Ingezeten der Keizerlyke Nederlanden
 „ zouden zelve, zo wel op de Spaansche Indiën
 „ als elders, vaaren mogen, zo de Koning zig
 „ dit uitfluitend regt niet voorbeholdt. 't Was
 „ dan, besloot hy, ook het belang van Spanje,
 „ dat het Keizerlyk Oktroi, ten behoeve der
 „ Oostendefche Maatschappye verleend,
 „ gee.

1724. „geenen stand greep (*p*).” Hy vorderde, hierom, dat de zaak deezer Maatschappye, op de byeenkomst te Kameryk, gebragt, en afgedaan werdt (*q*). Men scheen dan veilig te mogen vaststellen, dat het Hof van Madrid de Zee-Mogendheden ondersteunen zou, in 't bevorderen van de vernietiging der Maatschappye van Oostende. Doch de zaaken aan dit Hof veranderden, eerlang, merkelyk van gedaante. En 't zal der moeite wel waardig zyn, dat wy, hier, beknoptelyk, of vrouwen, wat 'er aanleiding toe gegeven heeft.

XII.
De Koning van Spanje handelt, afzonderlyk, met den Keizer.

Het viervoudig Verbond was, onder anderen, geslooten, om den Infant van Spanje, Don Carlos, te verzekeren van de opvolging in de Hertogdommen van Toskane, Parma en Piacenza (*r*): en de Mogendheden, welken in dit Verbond getreden waren, deden haar best, op de byeenkomst te Kameryk, om den Keizer te doen bewilligen, in de maatregels, welken men, ten deezen einde, genomen hadt. Ook hadt Karel de VI, in 't begin deezes jaars, eene Akte doen overleveren te Kameryk, waarby Toskane, Parma en Piacenza beloofd werden aan den Infant (*s*). Doch alzo hy, niet dan schoorvoetende, tot deezen stap gekomen was, hadt hy, zo men wil, niet ongaarne gezien, dat de Paus en de regeerende Groot-Hertog van Toskane *geprotesteerd* hadden, tegen deeze opdracht. Hy hoopte, hierom, dat zy geen gevolg

(*p*) *Valez Du MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 25.
ROUSSET Recueil. Tom. II. p. 76.

(*q*) *MONTGOM* Memoir. Tom. I. p. 402.

(*r*) Zie hier voor, bl. 174.

(*s*) Zie hier voor, bl. 283.

volg hebben, of ten minste vergoed worden 1724.
 zou, door eenige voordeelen, welken hy, daartegen, dagt te bedingen van de Kroone van Spanje. Sommigen verzekeren, dat de Keizer, om dit zyn oogmerk te bereiken, zig wist te bedienen van het misnoegen van het Roomsche Hof, over de opdragt van Parma en Piacenza; en dat hy, door middel van het zelve, den Koning en de Koningin van Spanje, kort na dat Filips de V. de Kroon wederom aanvaard hadt, deed aanzoeken tot afzonderlyke handeling(t). Zeker is 't, ten minste, dat hunne Katholyke Majesteiten, in Wynmaand deezes jaars, eenen Gezant naar Weenen zonden, met last, om heimelyk te handelen over een Verdrag, met den Keizer en 't Ryk alleen, zonder tusschenkomst van Frankryk en Groot-Britanje; welker Gevolmagtigden, ondertusfchen, den tyd, vrugteloos, sleeten te Kameryk.

Het Spaansche Hof verloor, tot deeze gewichtige handeling, den Heer van Ripperda; denzelfden, die, in 't jaar 1715, van wege deezen Staat, naar Spanje gezonden geweest was(u). Hy hadt, in 't jaar 1717, verzogt hebbende een' keer herwaards te mogen doen (y), in 't volgende jaar, te Madrid, kort voor 't uitbersten van de onlusten tusschen Frankryk en Spanje, den Roomschen Godsdienst aangenomen, en was, hierdoor, vervallen van de waardigheid, welke hy, van wege de Staaten, aan 't Hof van Madrid, bekleed hadt. Sedert, hadt hy zig bezig gehouden, met het opregten en
 voort-

Staats-
 wisseling
 van den
 Heere
 van Rip-
 perda-

(t) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 152.

(u) Zie hier voor. bl. 100.

(y) Resbl. Holl. 23 July, 11, 24 Dec. 1717, bl. 330, 551, 566.

1724. voortzetten van Weeveryen in Spanje, zonder zig te kreunen aan het nadeel, welk hy, hierdoor, zyn Vaderland toebragt. Zyne zugt tot bewind in Staatszaaken was, midlerwyl, oorzaak, dat hy zig, aliengskens, dieper drong in de gunst der Koninginne, tot dat hunne Majesteiten, eindelyk, beslooten, hem den handel aan 't Weener Hof toe te vertrouwen (17). Voor zyn vertrek naar Duitschland, verspreidde hy, dat hy een' keer naar Holland ging doen, tot verrigting zynere byzondere zaaken. Doch men vernam zo dra niet, dat hy, onder den naam van *Baron van Passemberg*, te Weenen, aangekomen was, of men kreeg vermoeden, dat 'er eenig gewigtig geheim van Staat school, onder zyne reize. De Ambassadeur van der Meer was één der eersten, die 'er de lugt van kreegen. Hy gaf 'er kennis van aan den *Maarschalk de Tesfé*, Franschen Gezant in Spanje, en de uitkomst leerde, eerlang, dat hy het waare geheim van Ripperda's reize ontdekt hadt.

Zyne hande-
lingaan 't
Weener-
Hof.

De Spaansche Gezant hadt, in 't eerst, merkelyke moeite, om 's Keizers Staatsdienaars tot een Verdrag, naar de inzigten van Spanje, over te haalen. En toen zy naar zyne voorflagen begonden te luisteren, vergden ze, van hunnen kant, zulke voorwaarden van zyne Katholyke Majesteit, dat hy, geenen last hebbende, om zo veel in te willigen, de handeling sleepende hieldt, tot in de Lente des volgenden jaars, wanneer het Fransche Hof een' stap deedt, die Filips den V. bewoog, om, zonder

1725.

(17) MONTGON Memoir. Tom. 1. p. 152, 222.

der uitstel, te sluiten met het Weener-Hof (x).

Wy hebben, te vooren, verhaald, hoe de Hertog van Orleans, meer uit inzicht op zyn eigen belang, dan op dat van den Koning en het Ryk, een Huwelyk geslooten hadt, tusschen Lodewyk den XV. en de Infante van Spanje (y): welk, ter oorzaake van de jongkheid der Prinsesse, die thans eerst in haar zevende jaar getreden was, nog niet hadt konnen voltrokken worden. De dood des Hertogs van Orleans hadt het inzicht, welk hy met dit Huwelyk gehad hadt, doen verdwynen. Het Hof, en de Hertog van Bourbon in 't byzonder, verstonden, dat het belang van 't Ryk vorderde, dat de Koning eene Prinsesse trouwde, die in staat was, om hem Opvolgers tot de Kroone voort te brengen: 't welk van de jonge Infante nog in lang niet te wagten was. Men vertoonde dit den Koning zo ernstig, dat hy, eerlang, besloot, de Verbindtenis te breeken, in welke de Hertog van Orleans, geduurende zyne minderjaarijheid, getreden was met het Spaansche Hof. Ondertusschen hadt men zyn best gedaan, om dit Hof alle vermoeden van zulk een' toeleg, t'eenemaal, te beneemen. De Maarfchalk de Tesfé kreeg last, om hunnen Katholyken Majesteiten te verzekeren, dat de ondertrouw, tusschen den Koning, zynen Meester, en de Infante, geschieden zou, zo dra de Prinses volle zeven jaaren bereikt zou hebben: terwyl men, in 's Konings Raad, bezig was om te overleggen, op welk eene wyze, men zig, in dit gewigtig geval, behoorde te gedraagen, zo dat het belang

1725.

XIII.

De Koning van Frankryk besluit, de Infante . met welke men, voor hem, een Huwelyk geslooten hadt, naar Spanje terug te zenden.

(x) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 153. 154. 241.

(y) Zie hier voor, bl. 239.

1725.

lang van den Koning en het Ryk niet verwaar-
 loosd, en de eer van eenen Vorst, die, t'eenigen
 tyde, Koning van Frankryk zou kunnen wor-
 den, zo weinig als mogelyk ware, gekwetst
 werdt. De Koning was, in den aanvang dee-
 zes jaars, van eene gevaarlyke ziekte overval-
 len geweest, die de ongerustheid ten Hove
 hadt doen toeneemen. Men besloot, derhalve,
 een einde te maaken van de raadpleegingen,
 die reeds eenen geruimen tyd geduurd hadden.
 De Hertog van Bourbon, eenige Kardinaalen,
 Maarschalken, Hertogen en andere Grooten
 des Ryks byeen vergaderd hebbende, hieldt
 hun voor „ dat het belang van den Staat vor-
 „ derde, dat de Koning met eene huwbaare
 „ Prinsesse trouwde, en dat men de Infante
 „ naar Spanje te rug zonde.” Elk was 't, hier-
 in, met hem eens. Doch sommigen verston-
 den, dat men dit voorneemen niet rugbaar
 maaken moest, voor men 'er hunne Katholy-
 ke Majesteiten, door minzaame onderhande-
 ling, in hadt doen bewilligen: 't welk anderen
 hielden voor gevaarlyk en van langen nasleep.
 Men besloot dan, de Infante te rug te zenden,
 zonder uitstel; en te gelyk, dat de Koning en
 de Hertog van Bourbon ieder eenen uitvoeri-
 gen en beleefden brief zouden schryven aan
 den Koning en de Koninginne van Spanje,
 waarin men deezen stap, met de beste redenen,
 van het onvermydelyk belang des Ryks ont-
 leend, zou zoeken te verschoonen. Terstond
 hierna, werdt de Maarschalk de Teslé uit Spanje
 t'huis ontboden. De Brieven, waar by het
 vertrek der Infante bekend gemaakt werdt,
 werden den *Abt de Livry*, die, uit zyn Gezant-
 schap

fchap naar Portugal, te Madrid, te rug gekomen was, toegezonden met een' renbode, met last, om ze den Koning en der Koninginne te overhandigen, zonder hun, vooraf, gelyk in andere gevallen wel gebruikelijk was, kennis te geeven van den inhoud. Doch de Abt, zig verbeeldende, dat hy, door eene welspreekende rede, de bitterheid van zyne boodfchap zou kunnen verzoeten, vondt geraaden, by 't overgeeven der brieven, eene inneemende aanspraak te doen aan hunne Majesteiten; die, aan de inleiding, bespeurende, waar hy heenen wilde, hem bevalen te zwygen, te gelyk weigerende, de brieven te leezen, of te ontvangen. Zo zeer trokken de Koning en de Koningin zig den hoon aan, dien 't Fransche Hof hun deedt, dat Livry, en alle Franschen, die zig met de zaaken van dit Hof hadden bezig gehouden, bevel kreegen, om Madrid te ruimen, binnen vierentwintig uren. De Prinses van Beaujolois, die aan den Infant Don Carlos beloofd was, werdt ook te rug gezonden naar Frankryk. Men gaf *Patricio Lawles* en den Markgraave van Monteleone, die, wegens Spanje, hun verblyf hielden aan het Fransche Hof, bevel, om de Infante, terstond, op te eischen, en, met haar, te rug te keeren naar Spanje. Doch de *Hertogin van Tallard* was reeds, met de Prinsesse, vertrokken naar de grenzen (≈), daar zy, van wege den Koning en de Koninginne van Spanje, deftig, werdt ingehaald. Zy hadt zig, onaan gezien haare tedere jaaren, zeer bemind weeten te maaken in Frankryk, en wordt van eenigen, die haar daar gekend hebben, als

Mistoe-
gen hier
over aan
't Spaan-
sche Hof.

(≈) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 4—27.

1725. *een wonder van geestigheid, bevalligheid, beleefdheid en spraakzaamheid aangemerkt (a).*

XIV. Ver- scheidens Verdragen tus- schen den Kei- zer en den Koning van Spanje, geslooten, te Weenen.

't Scheen, in 't eerst, dat dit voorval eene onvermydelyke Vredebreuk zou veroorzaakt hebben, tusfschen de twee Hoven. Doch de zwakheid en droefgeestigheid des Konings van Spanje verhinderden hem, in 't neemen van eenig geweldig besluit. 't Eerste gevolg van het te rug zenden der Infante was het tekenen van eenige Verdragen met het Weener-Hof. Ripperda kreeg, terstond, bevel, om te bewilligen in alles, wat de Keizerschen gevorderd hadden (b), en op den dertigsten van Grasmaand, tekende hy, te Weenen, twee Verdragen, een Verdrag van Vrede en een verdedigend Verbond met den Keizer: waarby, op den eersten van Bloemaand, een Verdrag van Koophandel met den Keizer, en op den zevenden van Zomermaand, een Verdrag van Vrede met het Keizerryk gevoegd werden: door alle welke Verdragen, zulk eene nauwe vereeniging tusfschen den Keizer en Spanje te wege gebragt werdt, dat zy, zo sommigen willen, nimmer, zelfs niet, toen de twee takken van het Huis van Oostenryk, in beide de Ryken, regeerden, grooter geweest was (c).

Voor- naamste inhoud deezer Verdragen.

By 't Verdrag van Vrede met den Keizer, werdt „ het Verdrag van Londen van den „ jaare 1718, of het viervoudig Verbond, be- „ kragtigd, en Sardinie, behoudens 't regt van „ wederkeering tot de Kroone van Spanje, „ aan den Keizer afgestaan; die 't wederom „ overdraagen mogt, gelyk hy reeds gedaan „ hadt.

(a) Verhaal der Ambass. van dien tyd. MS.

(b) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 155.

(c) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 156.

„ hadt. De Keizer bewilligde, daarentegen,
 „ in alles, wat, by de Utrechtsche Vrede,
 „ omtrent de opvolging in de Koningkry-
 „ ken van Frankryk en Spanje, vastgesteld
 „ was, en stondt van alle regt op Spanje af.
 „ Filips stond, insgelyks, af van zyne eischen
 „ op 's Keizers bezittingen in Italie en in de
 „ Nederlanden, zo als ze hem, by 't Verdrag
 „ van Londen, waren toegewezen: ook van
 „ zyn regt op alles wat, voorheen, in Italie
 „ en in de Nederlanden, tot de Spaansche
 „ heerfchappye, behoord hadt, met naame
 „ van het Markgraaffchap van Final, welk de
 „ Keizer, in 't jaar 1713, aan den Staat van
 „ Genua hadt afgestaan: en, eindelyk, van het
 „ regt van wederkeering tot de Spaansche
 „ Kroone van het Koningkryk Sicilie. De Kei-
 „ zer verklaarde, daarentegen, Toskane, Par-
 „ ma en Piacenza, die, by 't Verdrag van Lon-
 „ den, voor Ryks-Leenen erkend waren, op
 „ te draagen aan den oudsten Zoon der tegen-
 „ woordige Koninginne van Spanje, of, by
 „ mangel van den zelve, aan den tweeden
 „ of volgenden, in geval de tegenwoordige
 „ bezitters deezer Leenen, zonder mannelyke
 „ Erfgenaamen, overleeden. Livorno zou
 „ egter, altoos, eene vrye haven blyven, gelyk
 „ het tegenwoordig was. De Koning van Span-
 „ je beloofde, nimmer Voogd te zullen zyn
 „ over dien zyner Zoonen, uit de tegenwoor-
 „ dige Koninginne gebooren, welke in 't be-
 „ zit der genoemde Vorstendommen geraaken
 „ zou. Ook zou hy, aan deezen, in 't ge-
 „ melde geval, Porto Longone, en 't gene hy
 „ thans in 't Eiland Elbe bezat, overgeeven.

1725.

„ Karel de VI. en Filips de V. zouden de titels
 „ behouden, welken zy, tot hiertoe, hadden
 „ aangenomen: doch hunne Opvolgers zou-
 „ den geene titels voeren, dan van de Ryken
 „ en waardigheden, welken zy daadelyk be-
 „ zaten. De Keizer beloofde, de vastgestel-
 „ de opvolging in 't Koningryk Spanje te
 „ zullen handhaaven, waartegen de Koning
 „ van Spanje zig verbondt, tot de handhaa-
 „ ving van de opvolging, door den Keizer, op
 „ het voorbeeld zyner Voorzaaten, als eene
 „ altoosduurende Wet en *Pragmatike Sanctie*,
 „ in het Huis van Oostenryk, vastgesteld (d).”
 „ 't Verdrag van Vrede met het Keizerryk be-
 „ vestigde de punten, die 't Ryk betroffen, in 't
 „ Verdrag van Vrede met den Keizer (e). By 't
 „ verdedigend Verbond tusfchen den Keizer en
 „ den Koning van Spanje, zo als het, in den aan-
 „ vang des jaars 1727, door 't Weener-Hof, in 't
 „ licht gegeven werdt, beloofde de eerfte „, zig
 „ niet te zullen kanten, tegen de herlevering
 „ van Gibraltar en Port-Mahon, welke, zo de
 „ laatste verklaarde, ten opzigte van Gibral-
 „ tar, door den Koning van Groot-Britanje,
 „ beloofd was.” Voorts, verbonden de twee
 „ Vorsten zig „, om elkanderen te befchermen,
 „ de Keizer den Koning, met dertigduizend
 „ man, en de Koning den Keizer, met twin-
 „ tigduizend man en vyftien Oorlogfchepen,
 „ ten minfte (f).” Doch by 't Verdrag van
 Koop-

(d) *Voyez* DU MONT Corps Dipl. Tom VIII. P. II. p. 106.
 ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 110. Tom. III. p. 455—471.

(e) DU MONT *ubi supra* p. 121. ROUSSET Recueil Tom. II.
 p. 123.

(f) DU MONT *ubi supra* p. 113. ROUSSET Recueil Tom. II.
 p. 178.

Koophandel, welk zeer voordeelig was voor de Onderzaaten des Keizers, werden „ aan de „ Oostendefche Maatschappye dezelfde voor- „ regten en vryheden, beide in Spanje en in „ de Indiën, toegestaan, als, voorheen, aan „ de Ingezetenen der Vereenigde Gewesten, „ door de Koningen van Spanje, verleend „ waren. Ook zouden 's Keizers Onderzaaten „ zo vry op de Kanarifche Eilanden mogen „ handelen, als de Engelschen en Hollanders. „ Zelfs werden hun, in 't algemeen, dezelfde „ voorregten, als aan deeze twee Volken, ver- „ gund (g).” De Verdragen van Vrede en Koophandel werden haast gemeen gemaakt, Doch het verdedigend Verbond werdt, tot in den aanvang des jaars 1727, geheim gehouden. Voorts, werdt verspreid en geloofd, dat 'er nog een ander geheim beschadigend Verbond, ten nadeele van Frankryk en Groot-Britanje, geslooten was, te Weenen (h): waarvan, allengskens, iet uitlekte, schoon, door 't Weener Hof, en zelfs door de Spaansche Staatsdienaars, dikwils, ernstelyk, ontkend is, dat 'er eenig beschadigend Verbond getekend was.

Beide Spanje en de Keizer meenden hunne rekening te vinden, by het sluiten van deeze verscheiden' Verdragen. Philips de V. zag zig, ten laatste, verzekerd van 't bezit der Kroone van Spanje, waarop de Keizer, tot hiertoe, zyn regt behouden, of ten minste nog niet in orde afgestaan hadt (i). 't Verbond

Aanmerkingen over deeze Verdragen, met opzigt op Spanje.

(g) DU MONT Corps Diplom. Tom. VIII. p. II. p. 114. ROUSSET Recueil. Tom. II. p. 127.

(r) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 277, 278.

(i) Zie wat, omtrent deezen aflagd, by 't vier-
V 3 vouw.

1725.

bond van onderlinge bescherminge gaf hem ook hoop, op de herkryging van Gibraltar en Port-Mahon, welke hem zelfs, zo men wil, by eenige geheime punten, of by een afzonderlyk Verdrag, verzekerd was. Eindelyk, werdt hem de opvolging in de Hertogdommen Toskane, Parma en Piacenza beloofd, ten behoeve van zynen oudsten Zoon, uit de tegenwoordige Koninginne, die, gemerkt 's Konings zwakheid, thans het voornaamste bewind der Regeeringe hadt (*i*), en altoos gearbeid heeft, om haaren Zoonen aanzienlyke Staaten te bezorgen. Ook was men, aan 't Spaansche Hof, zo voldaan, over het sluiten der verscheiden Verdragen met den Keizer en 't Ryk, dat de Heer van Ripperda, kort na zyne terugkomst uit Duitschland, tot Hertog en Grootte van Spanje, en tot eersten Staatsdienaar des Konings verheeven werdt: welke ongemeene gunsten hy egter, zo men wil, voornaamlyk, te danken hadt, aan de verzekeringen, door hem, der Koninginne gedaan, dat hy den Keizer zo goed als bewoogen hadt, om in een Huwelyk tusfchen den Infant Don Carlos en 's Keizers oudste Dogter te bewilligen (*k*); hoewel het gevolg, eerlang, getoond heeft, dat hy zyne Meesteresfe, in dit opzigt, met eene vergeefsche hoop, geveleid hadt. En inderdaad, men meende reden te hebben, om vast te stellen, dat Spanje eenige geheime voordeelen moest be-

(*i*) Voyez MONTGON Memoir, Tom. II. p. 312.

(*k*) MONTGON Memoir, Tom. I. p. 155, 208, 214.

voudig Verbond, in 't jaar 1718, beraamd was, *hier voor*, bl. 180.

bedongen hebben; alzo de bekenden den Koning, op de Kameryksche Byeenkomst, in gevolge van het viervoudig Verbond, zouden toegelegd zyn geworden. 1725.

Maar Karel de VI. hadt, by de Weener-Verdragen, voordeelen bedongen, welken hy, nimmer, op de byeenkomst te Kameryk, daar de Franschen en Engelschen het Ampt van Middelaars bekleedden, zou verkreegen hebben. Ik zie niet op 't gene hem, reeds by 't viervoudig Verbond, was toegestaan; maar inzonderheid op het voordeelig Verdrag van Koophandel, waarby, onder anderen, zelfs het Oktroi der Oostendefche Maatschappy erkend en bekrachtigd werdt, onaangezien de Markgraaf de Pozzo Bueno, in 't voorleeden jaar, nog te kennen gegeven hadt, dat deeze Maatschappy, ook naar 't oordeel van hunne Katholyke Majesteiten, tegen den inhoud der Verdragen, opgeregt was (1). Ook was het punt van 't Verdrag van Vrede, waarby Philips de V. zig verbondt, de vastgestelde opvolging, in 't Huis van Oostenryk, te zullen handhaaven, van veel belang voor den Keizer: om 't welk te beter te doen verstaan, hier, niet ondienstig zal zyn, kortelyk, voor te draagen, hoe 't, met deeze vaststelling omtrent de opvolging, die eerlang ook van gewigt werdt voor den Staat der Vereenigde Gewesten, was toegegaan.

De Vorsten uit den Huize van Oostenryk plagten, om de verdeeling hunner nalaatschap, en derhalve ook de vermindering van het XV.
Berigt
wegens
de Prag.

(1) Zie hier voor, bl. 298.

1725. — het aanzien van hun Huis te voorkomen, dikwils, schikkingen te maaken op de opvolging, gelyk Ferdinand de II. en Keizer Leopold zelf, laatstelyk, gedaan hadden. By deeze schikkingen, was, altoos, aan de Zoonen de voorrang gegeven boven de Dogteren, en te gelyk vastgesteld, dat de oudste voor de jonger Zoonen gaan zouden. De Keizer, die geene Zoonen hadt, was, reeds in 't jaar 1713, te raade geworden, tot nadere verklaring deezer schikkingen, vast te stellen „ dat, by middel van „ Aartshertogen, de Aartshertoginnen uit den „ Huize van Oostenryk, naar den rang haarer „ jaaren, in zyne nalaatenschap, zouden opvolgen: te weten, de Aartshertoginnen, „ zyne Dogters, in de eerste plaats: daar na, „ de Aartshertoginnen, zyne Nigten, Dogters „ van Keizer Jozefus, en eindelyk, de Aartshertoginnen, zyne Zusters.” De Dogters van Keizer Jozefus, eene van welken, met den Keurprinsse van Saxen, en eene andere, met den Keurprinsse van Beieren, gehuwd was, hadden bewilligd in deeze schikking. Doch alzo zy, ten opzichte van de Oostenryksche Nederlanden, aanliep tegen de schikking, in den jaare 1549, door Keizer Karel den V., gemaakt (m), hadt de tegenwoordige Keizer zorg gedraagen, dat zyne nieuwe schikking, door de Staaten der genoemde Nederlanden, goedgekeurd en aangenomen was, met vernietiging van de schikking des jaars 1549. Op hun verzoek, hadt de Keizer, in 't voorleeden jaar, zyne schikking op de opvolging, die, sedert, in 't gemeen, de
Prag.

(m) Zie V. Deel, bl. 333.

Pragmatike Sanctie genoemd werdt, in openbaaren druk, uitgegeven (*n*). En thans deedt hy zyn best, om de Vorsten en Stenden des Duitfchen Ryks niet alleen; maar ook de voornaamste andere Mogendheden van Europa te beweegen, om de handhaaving deezer vastfelling op zig te neemen. Ook slaagde hy hierin, ten deele. De Koning van Spanje was de eerste, die zig, tot de handhaavinge, van welke wy spreken, verbondt, by het Weener Verdrag: bewoogen, naar alle waarfchynlykheid, door de hoop op het Huwelyk van zynen Zoon, Don Carlos, met de oudste Aartshertoginne, die, in gevolge der Pragmatike Sanctie, alle 's Keizers Staaten erven moest, zo de Keizer geene Zoonen naliet. Veel was 'er, ondertusfchen, aan gelegen voor Keizer Karel, dat Spanje voorging, in 't belooven van de handhaavinge deezer vastfelling: waartoe andere Mogendheden zig ligter fcheenen te zullen laaten overhaalen, na dat zy 't voorbeeld van Koning Filips voor zig hadden; zo zy anders, door de vrees voor het ontworpen Huwelyk tusfchen Don Carlos en de Aartshertoginne, niet werden afgefchrikt. Doch hoe veel voordeels de Keizer en de Koning van Spanje zig ook uit het fluiten der Weener Verdragen belooven mogten; verfcheiden' andere Mogendheden, met naame Groot-Britanje en de Staaten, waren 'er zo misnoegd over, dat zy terftond bedagt waren op middelen, om de verwagting, die Karel de VI. en Filips de V. van hunne
naau-

1725

(*n*) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 40. 51, 103. Rousser Recueil, Tom. III. p. 425 — 457. Suplem. p. 4 Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 162.*

1725. nauwe verbindtenis hadden , geheellyk , te leur te stellen.

De Byeenkomst te Kameryk wordt afgebroken.

Terftond na het fluiten der Weener-Verdragen, werden de onderhandelingen te Kameryk, t'eenemaal, afgebroken. Het Spaanfche Hof hadt, op de tyding van het te rug zenden der Infante, reeds geweigerd, de bemiddeling van Frankryk, tusfchen den Keizer en Spanje, verder te erkennen; en den Koning van Groot-Britanje verzogt, deeze bemiddeling alleen op zig te willen neemen. Doch Koning George, wel bewust, dat zulks den Keizer onaangenaam zyn zou, en veelligt ook in Frankryk met geene goede oogen zou worden aangezien, hadt deeze eer van de hand gewezen (o). Hierop was het fluiten der Weener-Verdragen gevolgd, welk noodwendig een einde maaken moest van de Byeenkomst te Kameryk, alwaar, nu, na 't bevredigen van alle de handelende Mogendheden, niets meer te verrigten was; zynde men nog niet overeengekomen, om de zaak der Oostendefche Maatschappye, op deeze Byeenkomst te brengen.

XVI. Misnoegen der Staaten over 't Weener-Verdrag van Koophandel.

't Nadeel, welk de Vereenigde Gewesten, uit het opregten deezer Maatschappye, te geoet zagen, gedoogde niet, dat zy het fluiten van 't Weener-Verdrag van Koophandel, met onverschillige oogen, beschouwden. De Oosten Westindifche Maatschappyen deezer Landen leverden nieuwe Vertoogen in, ter algemeene Staatsvergaderinge, waarin zy zeer klaagden over dit Verdrag, beweerende, dat het

(o) TINDAL *Fol.* XIII. [*of* XXVIII.] p. 274. MONTGOMERY *Memoirs*. *Tom.* I. p. 252.

het tegen verscheiden' vroeger Verdragen aan-
 liep. Zy verzogten ook, dat de Staaten, te Ma-
 drid en te Weenen, wilden aanhouden op het
 wegneemen der billyke bezwaarnissen, welken
 zy, tegen dit Verdrag, hadden ingebragt (p).
 En de Staaten waren zo zeer overtuigd van de
 redelykheid van dit verzoek, dat zy hunnen
 Gezanten, by den Keizer en by den Koning
 van Spanje, last gaven, om hieromtrent ern-
 stige Vertoogen te doen, aan beide de Hoven.
 De Gezanten des Konings van Groot-Britanje,
 die zig, tot de handhaavinge van het Verdrag
 van Barriere, verbonden hadt, ondersteun-
 den hunne poogingen, beide te Madrid en te
 Weenen (q). De Heer van der Meer hadt,
 reeds in Hooimaand, een Vertoog overgele-
 verd aan hunne Katholyke Majesteiten, waar-
 in hy aangemerkt hadt „ dat de Staaten, zy-
 „ ne Meesters, altoos, hun werk gemaakt
 „ hadden van het onderhouden der Verdra-
 „ gen; dat zy, in 't byzonder, hadden ge-
 „ toond, hoe zeer hun 't belang van Spanje
 „ ter herte ging, hebbende zy, tot hiertoe
 „ geweigerd te treden in het viervoudig Ver-
 „ bond, welke voordeelen men hun ook aan-
 „ geboden hadt, om hen hiertoe te bewee-
 „ gen; dat zy zig, hierom, gevleid hadden,
 „ dat zyne Majesteit zig, ten hunnen opzigte,
 „ zou gedraagen hebben, niet slegts als hun
 „ Bondgenoot, maar zelfs als hun bescher-
 „ mer tegen elk, die eenige inbreuk zou
 „ zoeken te doen, op de Verdragen, met hen
 „ ge-

1725.

Vertoog
 daarte-
 gen, door
 den Am-
 basfa-
 deur
 van der
 Meer,
 aan 't
 Spaan-
 sche Hof
 gedaan.

(p) *Volez ROUSSEF Recueil, Tom. II. p. 199, 203.*
 (q) *MONTGON Memoir, Tom. I. p. 271, 272.*

1725. „ geflooten. Doch dat de gedaante der zaa-
 „ ken nu zo zeer veranderd scheen , dat zyne
 „ Majesteit zig gedroeg , als beschermmer eener
 „ Maatschappye , die , tegen de trouw der Ver-
 „ dragen , was opgeregt. Dat 's Konings Staats-
 „ dienaars zig vergeefs zогten te behelpen ,
 „ met de uitvlugt , dat men den Keizer niets
 „ hadt toegestaan dan 't gene met de oude Ver-
 „ dragen overeen kwam ; also ligtelyk te zien
 „ was , dat het Weener-Verdrag van Koophan-
 „ del tegen de Munstersche en Utrechtsche
 „ Verdragen aanliep. By 't Weener-Verdrag ,
 „ werdt aan alle Keizerlyke Oorlogs- en Koop-
 „ vaardyschepen vryheid verleend , om zig te
 „ komen ververschen in de Spaansche Havens ,
 „ die der Indiën niet uitgezonderd , mids men ,
 „ in deezen , geen Koophandel dreeve. 's Kei-
 „ zers onderdaanen kreegen ook vryheid , om
 „ de waaren , welken zy uit de Indiën gebragt
 „ hadden , in Spanje te brengen , zo zy slegts
 „ deden blyken , dat deeze waaren , door de
 „ Oostendefche Maatschappye , herwaards wa-
 „ ren gevoerd. Men stontd hun , eindelyk , al-
 „ le de voordeelen toe , welke den Engel-
 „ schen en Hollanderen , by verscheiden' Ver-
 „ dragen en Overeenkomsten , verleend waren.
 „ 't Bleek niet , by 't Verdrag , of 's Keizers
 „ Onderzaaten , zig in de Spaansche Indiën
 „ mogten nederzetten , of niet , schoon zulks
 „ den ingezetenen der Vereenigde Gewes-
 „ ten , uitdrukkelyk , ontzeid geworden was.
 „ En zo men begreep , dat zulks den Keizer-
 „ schen vrystontd , liep het regelregt aan tegen
 „ het Munstersch verdrag. De andere pun-
 „ ten strededen 'er , insgelyks , mede , zo wel
 „ als

„ als met de Utrechtsche Vrede van den jaare 1713, mogende de Spanjaards, volgens deeze Verdragen, zig niet verder uitbreiden in de Indiën, en de Vaart derwaards aangeene anderen worden toegestaan. De Koningen van Spanje hadden, weleer, de Spaansche Nederlanden bezeten, zonder dat derzelver Ingezetenen vaaren mogten op de Indiën. In deezen staat, waren ze aan den Keizer afgegaan, en de Koning van Spanje hadt zig, by de Utrechtsche Vrede, verbonden; om de zaaken te houden op den zelfden voet, als ten tyde van Karel den II. Zyne Staatsdienaars behoorden, hierom, den Keizerschen zo veele vryheden niet toegestaan, noch eene Maatschappy erkend te hebben, die tegen de Verdragen was opgeregt, en die de Vereenigde Gewesten niet slegts, maar Spanje zelf, grootelyks, benadeelen kon in den Koophandel." De Ambassadeur verzogt, ten besluite, dat zyne Majesteit de bezwaarnissen wilde wegneemen, die, uit dit Verdrag van Koophandel, ontstaan waren, houdende de Staaten, zyne Meesters, zig verzekerd, dat de Koning niet, maar zyne Staatsdienaars alleen de schuld hadden van het fluiten en tekenen van punten, die onbestaanbaar waren met de openbaare trouwe, en merkelyke inbreuk deden op de voorregten der Vereenigde Gewesten (r).
 Te Weenen, werdt ook een Vertoog gedaan, door den Gezant Hamel Bruininx, ten zelfden einde strekkende. Doch deeze Vertoogen werden,

1725.

(r) *Voisiz ROUSSET* Recueil, Tom. II. p. 214.

1725.

den , met algemeene uitdrukkingen , beantwoord (s) , zonder dat 'er eenige verandering door te wege gebragt werdt , in 't gene , by 't Weener-Verdrag van Koophandel , was vastgesteld.

XVII.
Argwaan
over de
Weener-
Verdra-
gen in
Frankryk
en in En-
geland.

Het sluiten van dit Verdrag en van de anderen , die , omtrent den zelfden tyd , getroffen waren , hadt , ondertusfchen , merkelyken argwaan verwekt aan de Hoven van Verfaïlles en Londen. Men vondt vreemd , dat Spanje zig , zonder bemiddeling van deeze twee Hoven , verdraagen hadt met den Keizer , en men twyfelde niet , of daar was eene heimelyke overeenkomst getroffen , tusfchen Karel den VI. en de Koninginne van Spanje , waarby Frankryk en Groot-Britanje meer belang hadden , dan by de Verdragen , die gemeen gemaakt waren , en welker inhoud wy , hiervoor , hebben medegedeeld. 't Hof van Madrid gaf wel voor , dat het te rug zenden der Infante de eenige beweegreden was der naauwe Verbindtenisfe met den Keizer : doch men liet zig niet misleiden , door dit voorgeeven. Men wist , dat Ripperda te Weenen geweest was , lang voor dat men , aan 't Fransche Hof , beslooten hadt , de Infante te rug te zenden. Men stelde , hierom , vast , dat dit te rug zenden het sluiten der naauwe Verbindtenisfe met den Keizer , misfchien , verhaast ; doch niet eigenlyk veroorzaakt hadt (t) : hoewel men ook , niet zonder grond , zou mogen vermoeden , dat het Spaansche Hof reeds bekommerd geweest was

VOOT

(s) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 271 , 272.

(t) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 239 — 242.

voor het te rug zenden der Infante , eer Ripperda naar Weenen trok: en dat men, hierom, een besluit genomen hadt, om in afzonderlyke handeling te treden met den Keizer (u). Wyders, schein Koning George zelf bedugt, dat de Keizer en Spanje zig heimelyk verbonden hadden, om den Pretendent op den troon van Groot-Britanje te stellen. Men hadt, in Engeland, brieven onderschept, gefchreeven door Iersche Katholyken, die zig in Spanje onthielden, en meldende „ dat het Verbond, „ onlangs, te Weenen, geflooten, zeer voor- „ deelig was voor Koning Jakob.” De Engelsche Gezanten, te Weenen en te Madrid, kreegen bevel, om naauwkeuriglyk te onderstaan, of er, aan deeze Hoven, ook iet gehandeld werdt, ten behoeve des Pretendents (v). S. Saphorin, Gezant van Groot-Britanje aan 't Weener-Hof, kweet zig van deezen last, eer Ripperda nog naar Spanje gekeerd was, en vernam welhaast, dat deeze Gezant zig, in openbaare gezelschappen, in deeze of diergelyke woorden, uitgelaaten hadt: „ Zo Koning George Frankryk „ bystaat, weeten wy den weg wel, om den „ Pretendent op den Troon te zetten. Albe- „ roni was een groot man, maar hy beging „ grove mislagen. Het zenden der Spaansche „ Vloote naar Sicilie was een grove mislag. „ Hy moest ze naar Engeland gezonden hebben, om den Koning te onttroonen. Ligt „ zou zulks te doen geweest zyn; en als 't eens „ gedaan ware, was de weg gebaand tot ver- „ de-

1725.

Ripperda's onvoorzigtigheid.

(u) See BOLINGBROKES Answer to the Defence of the Equity &c. in his Works Vol. I. p. 243, 244.

(v) MONTGOM Memoir. Tom. I. p. 247, 248, 249, 257.

1725. „dere onderneemingen.” Op een’ anderent
 tyd, zou hy gezeid hebben : „Koning Geor-
 „ge behoorde beter te weeten, wien hy op
 „den tuil houdt; want wy hebben de magt in
 „handen, om de belangen van den Preten-
 „dent, met nadruk, voort te zetten.” Van
 Gibraltar spreekende, zou hy zig, in deezer
 voege, hebben laten hooren : „Wy weeten
 „wel, dat deeze Stad onwinbaar is; maar wy
 „steunen op de maatregels, welken wy ge-
 „nomen hebben, om Engeland tot de herle-
 „vering derzelve te noodzaaken.” Ter ge-
 „legenheid, dat iemand hem, of een’ ander’ voor-
 „naam’ Heer te Weenen, betuigd hadt, „dat
 „de Koning van Groot-Britanje, veelligt,
 „zwaarigheid maaken zou, om zig te verbin-
 „den, tot het handhaaven der Pragmatike
 „Sanctie,” zou men geantwoord hebben :
 „Laat hy op zyne hoede zyn; want wy zyn
 „in ’t zeker berigt, dat men hem begint moede
 „te worden, in Engeland. Ik weet,” zeide
 Ripperda dikwils „dat het gene ik zeg, ter-
 „stond, zal overgebracht worden; maar ik
 „kreun ’t my niet; ja ik spreek zelfs, op dat
 „men verspreiden zou, ’t gene ik zegge.” Zul-
 ke berigten en meer diergelyken bevestigden
 Koning George in ’t vermoeden, dat ’er, tus-
 schen den Keizer en Spanje, een heimelyk Ver-
 bond, ten zynen nadeele, getroffen was. Hy
 besloot dan, het gevaar, welk hem boven ’t
 hoofd hing, af te wenden, door het sluiten
 van een naauwer Verbond met den Koning
 van Frankryk; die, sedert het te rug zenden
 der Infante, met de Prinsesse *Maria Leczinska*,
 Dogter van Stanislaus, verkooren Koning van
 Poo-

George
 de I. be-
 sluit, zig
 nader met
 Frankryk,
 de Staa-
 ten en an-
 dere Mo-
 gendhe-
 den te
 verbin-
 den.

Poolen, in de Egt getreden was, en hierom ook voor eene Vredebreuk met Spanje dugtte. Men twyfelde niet, of de Vereenigde Staaten, misnoegd over 't Weener Verdrag van Koophandel, en verscheiden' andere Duitfche en Noordsche Mogendheden zouden zig beweegen laaten, tot het aanneemen van zulk een Verbond, welk ligtelyk magtiger te maaken zou zyn dan dat van Weenen, en dienen konnen, om de Vrede te bewaaren in Europa.

Om aan zulk een Verbond te arbeiden, begaf Koning George zig, in Zomermaand, naar zyne Duitfche Staaten (w). Hier werdt hem, op nieuws, berigt, dat de Hertog van Wharton, en zekere Graham, beide aanhangelingen van den Pretendent, te Weenen gekomen waren, en naauwe verkeerung gehouden hadden met den Rusfifchen Gezant, en met den Heere van Ripperda. Uit Spanje, werden hem diergelyke tydingen overgeschreeven. Hy verzuimde dan geenen tyd, om het ontworpen Verbond te fluiten. De Graaf van Broglio, Ambassadeur des Konings van Frankryk, was hem gevolgd naar Hanover, daar hy ook een mondgesprek hielt met zynen Schoonzoon, den Koning van Pruisfen, die zig verklaard hadt voor beschermmer der verdrukke Protestanten in Poolen, in Duitschland en elders, en hierom geneigd was, om in een Verbond te treden, welk hem in staat stelde, tot het kragtiglyk ondersteunen der vervolgden (x). Men tradt, te

XVIII.
Het Verdrag van Hanover, tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en Pruisfen, wordt geslooten.

(w) Motifs de la Cond. de la Gr Bret. p. 38, 39. MONTGON Memoir. Tom. I. p. 259, 260, 261, 262.

(x) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 265, 266, 267, 268, 269, 270.

1725. te Herrenhausen, in onderhandeling. En hier, werd op den derden van Herfstmaand, het Verbond tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en Pruiften, getekend, welk, federt, by den naam van het Verdrag van Hanover, vermaard geworden is.

Inhoud
van het
zelve.

Het beftondt flegts uit *agt* Leden: waarby nog *drie* afgezonderde punten gevoegd waren. De Bondgenooten beloofden „ elkanders Staa-
 „ ten, Landen, Steden, regten, vryheden en
 „ voordeelen, zo die zy bezaten, als die zy
 „ behoorden te bezitten, beide buiten en in
 „ Europa, byzonderlyk met opzigt op den
 „ Koophandel, te zullen befchermen en hand-
 „ haaven. Zo een hunner aangetast werdt,
 „ zouden zy elkanderen byftaan, de Koningen
 „ van Frankryk en Groot-Britanje, ieder met
 „ agtduizend knechten en vierduizend paarden,
 „ en de Koning van Pruiften, met drieduizend
 „ knechten en tweeduizend paarden: of met
 „ fchepen, of geld, naar evenredigheid. Men
 „ zou geene Verdragen aangaan, ftrydig met
 „ de belangen van eenen der Bondgenooten.
 „ De Koning van Frankryk, als verbonden om
 „ de Westfaalfche Vrede te handhaaven, en
 „ de Koningen van Groot-Britanje en Pruif-
 „ ten, als Leden des Duitfchen Ryks, zouden
 „ byzonderlyk zorg draagen, dat de rust dee-
 „ zes Ryks niet geftoord werdt. Men zou,
 „ met gemeene bewilliging, ook andere Mo-
 „ gendheden, met naame de Staaten der Ver-
 „ eenigde Gewesten, nodigen, om dit Verbond,
 „ welk vyftien jaaren duuren zou, aan te nee-
 „ men.” By de afgezonderde punten, beloofde
 men „ te zullen doen herftellen, 't gene, on-
 „ langs

„ langs, te Thorn, tegen de Olivaſche Vre- 1725.
 „ de (y), voorgevallen en verrigt was. Zo 't
 „ Keizerryk den Oorlog verklaaren mogt aan
 „ Frankryk, ter oorzaake van den byſtand, door
 „ dit Ryk, aan de twee andere Bondgenooten
 „ beweezen, zouden de Koningen van Groot-
 „ Britanje en Pruiffen, niet alleen hun aandeel,
 „ als Ryksvorſten, niet opbrengen, maar zelfs
 „ met Frankryk aanſpannen, tot dat de Vrede
 „ herſteld zyn zou. En zo 't Keizerryk iet,
 „ ten nadeele der bezittingen des Konings van
 „ Frankryk, mogt willen onderneemen, zou-
 „ den de twee andere Koningen zulks zoeken
 „ te voorkomen, met 'er tegen te ſtemmen,
 „ op den Ryksdag; en zo men, desonaange-
 „ zien, beſluiten mogt, den Oorlog te ver-
 „ klaaren aan Frankryk, behielden de twee
 „ Koningen de vryheid, om hun aandeel, in
 „ manſchap, aan 't Ryks Leger te leveren;
 „ doch meerder niet (z).”

Men beſpeurt, uit den inhoud van dit Ver-
 bond, klaarlyk, dat men, in het zelve, het oog
 gehad hadt, op de Ooſtendefche Maatſchap-
 pye, door het opregten van welke, de voor-
 regten, die ſommigen, in 't ſtuk van den Koop-
 handel, buiten Europa, verkreegen hadden,
 geoordeeld werden, benadeeld geweest te zyn.
 Ook behoorde het Verbond de vernietiging
 deezer Maatſchappye wel te bedoelen, zou
 men de Staaten der Vereenigde Geweſten, ge-
 lyk men voorhadt, beweegen, om 'er in te tree-
 den. En hiervan maakten de drie Mogendheden
 hun

Aanmer-
 kingen
 op het
 Verdrag
 van Ha-
 nover.

(y) Zie XII. Deel, bl. 481.

(z) *Votiez Du MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. H. p. 1274
ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 189.

1723. hun werk, zo dra 't Verdrag bekrachtigd was.
 Men deedt 'er, in Frankryk, de eerste opening van aan den Ambassadeur Hop, die 'er den Raadpensionaris Hoornbeek kennis van gaf; en, ingevolge van deszelfs raad, den Franschen Staatsdienaaren en den Engelschen Gezant Walpole voorhieldt, dat men den Staaten behoorlyke kennis van 't Verdrag geeven moest, zo men hen in het zelve wilde doen treden (a). *Gabriel Jaques de Salignac, Markgraaf vvn Fenelon*, Ambassadeur des Konings van Frankryk by de Staaten, die, in 't voorleeden jaar, herwaards gekomen was, en, in Blocci- maand deezes jaars, eene pragtige openbaare intrede gedaan hadt (b); en de Heeren *Finck* en *Meinertzhagen*, Gezanten van Groot-Britanje en Pruisen, deelden hierna den Staaten 't Verdrag van Hanover mede, op den dertien- den van Wynmaand, met ernstig verzoek, dat zy, ten spoedigsten, op het aanneemen van het zelve, wilden raadpleegen, en desaan- gaande een gunstig besluit neemen.

De Staa-
 ten wor-
 den ge-
 nodigd
 om 'er in
 te tree-
 den.

Onder-
 hande-
 ling hier-
 over, met
 de Gezan-
 ten van
 Frank-
 ryk,
 Groot-
 Britanje
 en Pruis-
 sen.

Twee dagen daarna, verklaarden eenige Af-
 gevaardigden der Staaten aan de Gezanten „ dat
 „ hunne Hoog-Mogendheden den Koningen
 „ van Frankryk, Groot-Britanje en Pruisen
 „ verpligt waren, voor de uitdrukkelyke no-
 „ diging, om in 't Verdrag van Hanover te
 „ treden; dat zy voorneemens waren, dit
 „ Verdrag te zenden aan de Staaten der by-
 „ zondere Gewesten; maar dat zy, vooraf,
 „ dienstig hadden geoordeeld, den Heeren Ge-
 „ zan-

(a) Verhaal der Ambass. van dien tyd. MSS.

(b) Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel. bl. 27, 28, 29.

„ zanten af te vraagen, of zy zig in staat be-
 „ vonden, om eenige ophelderingen te geeven
 „ aan dit Verdrag?” De Gezanten, hierop
 gevraagd hebbende, *welke ophelderingen men*
begeerde? merkten de Afgevaardigden, voor
 hun byzonder gevoelen, en, met voorbehou-
 ding van nadere bedenkingen, van wege de
 Staaten voor te draagen, aan „ 1. Dat het
 „ Verdrag van Hanover hun schein in te flui-
 „ ten eene belofte, om de Westfaalsche en
 „ Olivaſche Vreden te handhaaven: waartoe
 „ de Staaten niet verbonden waren, en zig
 „ ook bezwaarlyk zouden kunnen verbinden.
 „ 2. Dat zy gaarne zouden weeten, of de drie
 „ Mogendheden van zins waren, de Staaten
 „ te handhaaven in het regt, om de Ingeze-
 „ tenen der Oostenryksche Nederlanden uit
 „ te fluiten van de Vaart op de Indiën; welk
 „ regt zy verkreegen hadden, by de Munſter-
 „ ſche Vrede? 3. Dat ook wat duidelyker dien-
 „ de aangewezen te worden, dat men elkan-
 „ ders voorregten, die opzigt hadden op den
 „ Koophandel, zo wel buiten als in Europa,
 „ voorhadt te handhaaven.” Men beſpeurde,
 uit deeze aanmerkingen, dat de Staaten niet
 ongenegen waren, om in 't Verdrag van Ha-
 nover te treden, zo zy, daar door, de ver-
 nietiging der Oostendefche Maatſchappye kon-
 den te wege brengen; doch te gelyk, dat zy
 zig zorgvuldiglyk zogten te hoeden, voor het
 aangaan van nieuwe verbindtenifen, die hen,
 hun ondanks, in eenen koſtbaaren oorlog zou-
 den kunnen inwikkelen. De Markgraaf van
 Fenelon dan, het woord vattende, verklaar-
 de „ dat de Koning, zyn Meester, ten opzig-

1725.

„ te van de handhaavinge der Westfaalfche en
 „ Olivaſche Verdragen , ſlegts eene evenre-
 „ digheid vorderde ; begeerende hy , de Mun-
 „ ſterſche Vrede en het Verdrag van Bar-
 „ riere te handhaaven , op gelyken voet , als
 „ de Staaten de Westfaalfche en Olivaſche
 „ Verdraagen handhaaven zouden . Dat men ,
 „ nogtans , de zwaarigheid , welke de Staaten ,
 „ in het handhaaven deezer twee Verdraagen ,
 „ zouden mogen maaken , zou konnen weg-
 „ neemen , zo zy , by 't aanneemen van het
 „ Verdrag van Hanover , verklaarden , dat zy
 „ niet de twee Verdraagen in 't geheel , maar
 „ alleen het regt , welk de handelende Mo-
 „ gendheden , by deeze Verdragen , verkree-
 „ gen hadden , beloofden te zullen handhaa-
 „ ven , op gelyke wyze , als de Koning van
 „ Frankryk zig verbinden zou , tot de hand-
 „ haavinge van het regt , welk de Staaten , by
 „ de Munſterſche Vrede , en by het Verdrag
 „ van Barriere , verkreegen hadden . Dat , wy-
 „ ders , de Koning , zyn Meefter , hem gelast
 „ hadt , te verklaaren , dat zyne Majefteit niet
 „ gezind was , een eenig punt van den Koop-
 „ handel der Vereenigde Geweſten te ſluiten
 „ buiten 't Verdrag , begeerende hy zelfs , tot
 „ voldoening der Staaten , by nadere verklaa-
 „ ring , de algemeene woorden des Verdrags
 „ toe te paſſen op den Koophandel buiten
 „ Europa , op de Ooſtendefche Maatſchappye ,
 „ op de geldfommen , welken de Staaten ten
 „ laſte der Ooſtenrykſche Nederlanden opge-
 „ nomen hadden , op de onderſtandgelden , tot
 „ onderhoud der bezettingen in deeze Neder-
 „ landen toegeſtaan , en op alle de gevolgen ,
 „ wel-

„welken, uit het bekommeren of inhouden
 „deezzer penningen, zouden kunnen ryzen. 1725.
 „Door welke ronde verklaring, hy oordeel-
 „de, alle de bedenkelykheden der Staaten,
 „volkomelyk, te hebben weggenomen: ter-
 „wyl hy overboodig bleef, om aan 't vervolg
 „der handeling zó veel gemakkelykheid toe
 „te brengen als men zou kunnen verlangen.”

De Heeren Finch en Meinertzhagen, nog geen
 uitdrukkelyken last ontvangen hebbende,
 om zig in 't geeven van deeze ophelderingen,
 te voegen by den Markgraave van Fenelon,
 verklaarden nochtans, niet te twyfelen, of hun-
 ne Meesters zouden van dezelfde gedagten zyn.
 Aangaande den handel van de Ingezetenen der
 Oostenryksche Nederlanden op de Indiën, ver-
 zekerde Finch, in 't byzonder „dat de Ko-
 „ning, zyn Meester, voorhadt, het regt der
 „Staaten, in allen deele, te handhaaven (c).”

De algemeene Staaten, verslag van 't ge-
 handelde met de Gezanten der drie Mogend-
 heden bekomen hebbende, zonden 't Verdrag
 van Hanover, en de ophelderingen aan de Staa-
 ten der byzondere Gewesten, met verzoek,
 om 'er ernstelyk op te raadpleegen. 't Geschied-
 de, zonder uitstel (d). Doch daar verliep een
 geruime tyd, eer men tot een besluit kwam.
 De handeldryvende Gewesten neigden eerst
 en meest tot het aanneemen van het Verdrag,
 om dat zy 'er de vernietiging der Oostende-
 sche Maatschappye uit te gemoet zagen, Doch
 de Gewesten, die weinig of geen belang by
 den

't Ver-
 drag van
 Hanover
 wordt
 aan de
 byzonde-
 re Ge-
 westen
 gezon-
 den.

(c) *Voyez Rousser Recueil, Tom. III. p. 225.*

(d) *Resol. Gener. Luna 15 Octob. 1725.*

1725. den Indifchen handel hadden, waren bedugt, dat het aanneemen van het Verdrag den Staat in eenen nieuwen Oorlog zou inwikkelen, dien zy, uit al hun vermogen, zогten te voorkomen. Ook duurden de raadpleegingen in de Gewesten langer dan men gedacht hadt, om dat de meesten hoopten, dat het Weener-Hof, eindelyk, besluiten zou, tot het vernietigen der Oostendefche Maatschappye; wanneer de Staaten, naar alle waarschyndykheid, niet gedacht zouden hebben, om het Verdrag van Hanover aan te neemen: 't welk het Weener-Verbond eene sterkte zou hebben gegeven, welke het anders, niet ligt, scheen te zullen kunnen verkrygen.

De Keizer en Spanje ontraaden de Staaten het aanneemen van het Verdrag van Hanover,

Het sluiten van 't Verdrag van Hanover, en het nodigen der Staaten tot het zelve verwekte, ondertuschen, zo dra het rugtbaar werdt, merkelyke ontsteltenis, aan de Hoven van Weenen en Madrid. De Keizer gaf zynen Gezant in Spanje, terstond, last, om by hunne Katholyke Majesteiten te wege te brengen, dat zy Groot-Britanje en de Staaten dedden hoopen op eenige nieuwe voordeelen in den Koophandel, die 't nadeel vergoeden mogten, welke zy, uit den handel der Oostendefche Maatschappye, voorzagen. Men zогt de Staaten in 't byzonder te vleijen met deeze hoope, en hen, zo wel als Groot-Britanje, in te wikkelen in eene byzondere handeling, die men voorhadt lang te rekken, op dat zy, midlerwyl, wederhouden mogten worden van het aanneemen van het Verdrag van Hanover, en op dat de Oostendefche Maatschappye meer vastheid verkrygen mogt, dan zy, tot hier toe, gehad hadt

hadt (e). De Graaf van Konigsck- Erps, Keizerlyke Gezant by de Staaten, kreeg ook last, zig te gelaaten, als of zyne Keizerlyke Majesteit gezind was, om hun, ten opzigte der Oostendefche Maatschappye, en der verdere bezwaarnissen, welken zy, tegen 't Weener Verdrag van Koophandel, hadden ingebracht, alle voldoening te geeven; zo zy slegts nalieren te treden in het Verdrag van Hanover, welk, gelyk men hun moest doen gelooven, eigenaartiglyk geschikt was, om de rust van Europa te stooren (f). De Gezant kweet zig van deezen last, in een Vertoog, welk hy, den eersten van Wintermaand, ter algemeene Staatsvergaderinge overleverde: de Staaten, ten zelfden tyde, nodigende, om te treden in het Weener-Verdrag van Vrede, waarvan hy hun een affchrift ter hand stelde (g). In 't antwoord op dit Vertoog, merkten de Staaten aan „ dat zy „ de Verdragen, met den Keizer gemaakt, tot „ hiertoe, heiliglyk, onderhouden hadden, en „ voortaan zouden onderhouden; doch dat zy „ gelyke verwagting hadden van de wysheid „ en vriendschap zyner Keizerlyke en Katholyke Majesteit. Dat zy, wyders, niets in 't „ Verdrag van Hanover zagen, welk kon doen „ vermoeden, dat de Mogendheden, die het „ geflooten hadden, iet anders bedoelden dan „ de behoudenis der ruste in Europa, waarom „ zy niet hadden kunnen nalaaten, dit Verdrag „ te zenden aan de Staaten der byzondere Ge-

1725.

en zoeken hen in't Weener Verdrag van Vrede te doen treden.

Antwoord der Staaten aan den Keizerlyken Gezant,

„ wes-

(e) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 274, 275.

(f) Resol. Holl 12 Dec. 1725. bl. 955. MONTGON Memoir. Tom. I. p. 391, 392.

(g) VEIZ ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 231.

1725. „ westen , van welker raadpleegingen de uit-
 „ slag nog onzeker was. Dat zy, ondertus-
 „ schen, gaarne zouden hooren de voorflagen,
 „ welken men hun doen zou, tot herstelling
 „ hunner bezwaarnissen in den Koophandel,
 „ waarop zy, zo lang, vrugteloos, hadden
 „ aangehouden. Dat zy, eindelyk, zo wel als
 „ zy raadpleegden op het aanneemen van het
 „ Verdrag van Hanover, ook zouden raad-
 „ pleegen, op de aanneeming van dat van
 „ Weenen; en dat zy, in deeze hunne raad-
 „ pleegingen, zouden voor oogen hebben de
 „ veiligheid en behoudenis van hunnen Staat,
 „ hunne verkreegen' regten, de behoudenis der
 „ ruste van Europa, gegrondvest op de jong-
 „ ste Verdragen, en de vriendschap en goe-
 „ de gunste zyner Keizerlyke en Katholyke
 „ Majesteit, die hun zeer dierbaar waren (h).”

Hy zoekt Weinige dagen laater, kreeg de Graaf van Ko-
 hun sterk nigsek-Erps volmagt, om over't gene de Staa-
 af te ten, tegen de opregting der Oostendefche Maat-
 schrikken schappye, hadden in te brengen, met hen in
 van't Ha- schappye, hadden in te brengen, met hen in
 noversch onderhandeling te treden, en middelen te be-
 Verdrag. raamen, tot hunne voldoening. Hy gaf'er hun,
 zonder uitstel, kennis van: doch hy verklaar-
 de, tevens „ dat de Keizer het Verdrag van
 „ Hanover met een gantsch ander oog inzag,
 „ dan de Staaten. Zo zy't aannamen, zouden
 „ zy, zyns oordeels, 't Verdrag van Barriere,
 „ en den grondslag, waarop het rustte, in meer
 „ dan één opzigt, krenken, en den Keizer
 „ noodzaaken, om maatregels te neemen, tot
 „ VOOR-

(h) Resol. Gener. 8 Decemb. 1725. bl. 921. in't Recueil de
 ROUSSET, Tom. II. p. 234.

„ voorkominge der nadeelige uitwerkfelen , 1725.
 „ welken hy van de aanneeminge van dit Ver-
 „ drag te gemoet zag. De Staaten behoorden ,
 „ meende hy , ook agt te geeven , dat zy , door
 „ deeze aanneeminge , de handhaaving van alle
 „ de regten des Konings van Pruiffen , en der-
 „ halve ook van zyn regt op de Hertogdom-
 „ men Gulik en Berg op zig namen : waardoor
 „ men hem meester maaken zou van den Ryn
 „ en de Maaze. Men wist ook , hoe zeer men ,
 „ voorheen , met deezen Vorst , getwist hadt ,
 „ over 't regt op Gelder : in 't gerust bezit van
 „ welke Vesting , men hem nu ook zou beloo-
 „ ven te handhaaven. Alle welke redenen en
 „ meer anderen , de Staaten behoorden af te
 „ fchrikken van de aanneeminge van 't Verdrag
 „ van Hanover , en veeleer in dat van Weenen
 „ doen treden (i).”

De Staaten , midlerwyl , begeerig , om te
 weeten , wat de Keizerlyke Gezant , op 't fluk
 van den Koophandel , aan te bieden hadt , lieten
 't hem afvraagen , door hunne Afgevaardigden.
 Doch hy antwoordde „ dat hy alleenlyk gelast
 „ was , om te verftaan , wat de Staaten vor-
 „ derden , en dat hy , zulks vernomen heb-
 „ bende , met hen in onderhandeling treden
 „ wilde.” Men hervatte „ dat de Staaten niets
 „ hadden voor te flaan ; maar , gelyk bekend
 „ was , de affchaffing van allen handel uit de
 „ Oostenrykfche Nederlanden op de Indiën
 „ begeerden , in gevolge van de Verdragen.”
 De Gezant ftelde hierop voor „ dat men , veel-
 „ ligt , den handel op de Indiën zou kunnen
 „ be-

XIX.
 Hande-
 ling met
 hen ,
 over de
 Oosten-
 defche
 Maat-
 fchap-
 pye.

(i) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 236.

725.

„ bepaalen aan zekere Plaatfen , foorten van
 „ Koopmanschappen en getal van fchepen.”
 Doch men verklaarde , van der Staaten zyde ,
 zig niet voldaan te konnen houden , dan met
 een' volkomen' vernietiging van allen handel op
 de Indiën (*k*). De Keizerlyke Gezant , voor-
 geevende , den eisch der Staaten in nadere over-
 weeging te zullen doen neemen , aan 't Weener-
 Hof , toonde duidelyk , dat hy de handeling
 flegts zocht te rekken , en de aanneeming van 't
 Verdrag van Hanover te doen verwylen. De
 Heer *d'Oliver* , belast met de zaaken van Spanje
 in den Haage , hielp zyn oogmerk bevorderen ;
 by herhaaling op de Staaten begeerende , dat
 zy het aanneemen van 't Verdrag van Hanover
 wilden verfhuiven , tot na de overkomst van
 den *Markgraave van S. Philippe* , Ambafadeur
 der Kroone van Spanje , die , zo hy voorgaf ,
 voorflagen kwam doen , welke den Staaten ,
 ongetwyfeld , behaagen zouden (*l*).

Hy le-
 vert een
 dreigend
 Gefchrift
 in , ter
 algemeene
 Staats-
 vergade-
 ringe.

De Staaten van Gelderland , Holland en
 Friesland , midlerwyl , genoegzaam beflouten
 hebbende , het Verdrag van Hanover aan te
 neemen , raadpleegden nog maar over de voor-
 waarden , op welken de aanneeming behoorde
 te gefchieden. De Graaf van Konigfek - Erps ,
 hiervan de lugt gekreegen hebbende , verklaar-
 de , fchriftelyk , ter algemeene Staatsvergade-
 ringe , op den twintigften van Wintermaand ,
 „ dat de Keizer en de Koning van Spanje over-
 „ eengekomen waren , om zig , met verree-
 „ nigde magt , te verdedigen tegen het minfte

„ 013-

(*k*) Refol. Gener. 17 Dec. 1726. bl. 945. by ROUSSET Rec
 cueil , Tom. II. p. 241.

(*l*) MONTAIGN Memoir. Tom. I. p. 393.

„ ongelyk, welk hun, of een' van hun, ter oor-
 „ zaake van den Koophandel, zou mogen wor-
 „ den aangedaan : zullende de twee Mogend-
 „ heden de *minste verhindering*, welke de Staa-
 „ ten aan den handel der Oostendefche Maat-
 „ fchappye zouden mogen toebrengen, aan-
 „ zien als eene blykbaare inbreuk op de Ver-
 „ dragen. Hieruit was,“ zeide hy wyders,
 „ ligtelyk af te neemen, hoe veel nadeels het
 „ aanneemen van 't Verdrag van Hanover
 „ door de Staaten, doen zou aan de gemeene
 „ rust van Europa. Doch, befloot hy, zo de
 „ Staaten nog gezind waren, in minzaame on-
 „ derhandeling te komen met de twee Mo-
 „ gendheden, en de aanneeming van 't Ver-
 „ drag van Hanover te verſchuiven tot na de
 „ aankomst van den Ambafadeur van Spanje;
 „ hy twyfelde niet, of alle bezwaarniffen zou-
 „ den, tot wederzydsch genoeg, kunnen wor-
 „ den afgedaan (*m*).” Doch de dreigende be-
 „ woordingen van dit gefchrift ftieten de Staaten
 zo zeer, dat zy 't, vooreerst, onbeantwoord
 lieten.

17251

Midlerwyl, kwamen 'er, van wege de voor-
 ftanders van 't Verdrag van Hanover, eenige
 Gefchriften in 't licht, waarin de redenen ver-
 vat waren, welke de Staaten, naar 't oordeel
 der Schryveren, behoorden te beweegen, om
 in dit Verdrag te treden. Zy behelsden, daar-
 enboven, eene nadrukkelyke wederlegging van
 't gene, tegen dit Verdrag, en ten voordeele
 van dat van Weenen, door den Graave van Ko-
 nigfek-Erps en anderen, was bygebragt. Men
 wees

Gefchrif-
 ten, tot
 aanpry-
 zing van
 't Ver-
 drag van
 Hano-
 ver, in
 't licht
 gegeven:

[*m*] *Poiez Rousset Recueil, Tom. II. p. 244.*

1725. wees'er in aan „ dat, schoon beide de Verdra-
 „ gen geslooten waren, zonder dat men den
 „ Staat gekend hadt, het Verdrag van Hano-
 „ ver egter duidelyk strekte ten voordeele van
 „ onzen Koophandel; daar het Weener-Ver-
 „ drag punten behelsde, die de Vaart en Han-
 „ del deezer Landen, merkelyk, benadeelden.
 „ Dat de Staat niet getreden was in het vier-
 „ voudig Verbond, om dat de belangen der
 „ Mogendheden, die dit Verbond geslooten
 „ hadden, zo zeer aanliepen tegen elkanderen,
 „ dat men, wel haast, in 't geval komen moest,
 „ om, uit deeze Bondgenooten, eenigen te kie-
 „ zen, by welken men zig voegde tegen de an-
 „ deren: doch dat de Bondgenooten van het
 „ Verdrag van Hanover eenerlei belang had-
 „ den, waarom'er zo veel reden niet was, om
 „ de aanneeming van dit Verdrag af te wyzen.
 „ Wyders, hing ook de veiligheid van den
 „ Staat af van de behoudenis des evenwigts
 „ onder de voornaamste Mogendheden van
 „ Europa, 't welk best geschieden kon, door
 „ de aanneeming van het Hanoversch Ver-
 „ drag. Frankryk was thans te ver van ons af,
 „ om ons kwaad te doen. Het Weener-Hof
 „ hadt, daarentegen, twist verwekt, door het
 „ opregten der Oostendefche Maatschappye,
 „ hebbende, daarenboven, het middel in han-
 „ den, uit hoofde van de penningen, welken
 „ wy van het zelve te vorderen hadden, om ons
 „ in afhankelijkheid te houden, zo Frankryk
 „ ons de hand niet boodt. Het Verdrag van
 „ Hanover beoogde de Mogendheden te be-
 „ waaren, by 't gene zy tegenwoordig bezaten:
 „ deezen Staat alleen werdt, daarenboven, her-
 „ „ stel-

„ stelling zyner bezwaarnissen beloofd, en het
 „ Weener-Hof was te zeer verlicht, dan dat
 „ het de wapenen zou opvatten, liever dan
 „ deeze bezwaarnissen herstellen, en de Oost-
 „ endefche Maatschappy te niet doen. Deaan-
 „ neeming van het Hanoversch Verdrag zou
 „ den Staat ook in geene zwaare toerusting
 „ inwikkelen, om dat de magt der Bondge-
 „ nooten van dit Verdrag die van het Wee-
 „ ner-Verdrag wederhouden zou van het bree-
 „ ken der Verdragen. Het Weener-Hof zegt
 „ ons het aanneemen van het Verdrag van
 „ Hanover te ontraaden: doch het boodt ons
 „ geene voldoening aan op onze bezwaarnis-
 „ sen, in 't eerst niet meer zeggende, dan dat
 „ de Oostendefche Maatschappy, veelligt, niet
 „ zou opgereggt worden, zo zy niet opgereggt
 „ ware; doch dat 'er 's Keizers waardigheid te
 „ zeer door zou gekrenkt worden, zo hy ze nu
 „ wederom te niet deedt. Het Weener-Ver-
 „ drag, welk men ons wilde doenaanneemen,
 „ beoogde, derhalve, de vermeerdering onzer
 „ bezwaarnissen, daar het Verdrag van Hano-
 „ ver dezelve zegt te doen wegneemen. De
 „ Graaf van Konigsek Erps was, naderhand,
 „ wel voor den dag gekomen met een Vol-
 „ magt, om de bezwaarnissen, op 't stuk van
 „ den Koophandel, in der minne, by te leg-
 „ gen; doch alzo hy niet erkennen wilde, dat
 „ de Maatschappy tegen den inhoud der Ver-
 „ dragen opgereggt was, hielp hem zyne Vol-
 „ magt niet, om den Staat voldoening te ver-
 „ schaffen. Hy was, hierop, ven vriendelyke
 „ woorden, tot dreigen gekomen, en hadt ver-
 „ klaard, dat de Hoven van Weenen en Ma-
 „ „ drid

1723.

„ drid zig , met vereenigde magt , zouden kan-
 „ ten tegen elk , die de *minste verhindring* zou
 „ toebrengen aan den vryen handel van de in-
 „ gezetenen der Oostenryksche Nederlanden.
 „ Wat was 'er , na zulk eene Verklaaring , toch
 „ te hoopen van de voorlagen , welken de
 „ Spaansche Ambassadeur zou komen doen ?
 „ Vergeefs , vleide men zig , dat ze den Staat
 „ voldoen zouden. De herstelling der bezwaar-
 „ nissen , waarover de Staat klaagde , was niet
 „ te vinden , dan in de aanneeming van het Ha-
 „ noversch Verdrag (*n*).” Naderhand , kwa-
 „ men 'er nog verscheiden' schriften , voor en te-
 „ gen 't Verdrag van Hanover , in 't licht (*o*) ;
 „ doch om dat zy meer op het Duitsche Ryk za-
 „ gen , dan op den Staat der Vereenigde Neder-
 „ landen , agten wy 't onnoodig , van den inhoud
 „ derzelve , hier , byzondere melding te maaken.
 „ De Graaf van Konigsek-Erps hadt , zo geloofd
 „ werdt , zyn werk gemaakt , om den Heer Gual-
 „ terus Hennequin , Oud-Burgemeester van Rot-
 „ terdam , over te haalen , om in Zeeland tegen
 „ de aanneeming van het Verdrag van Hanover
 „ te arbeiden ; waarover , en vooral over zekere
 „ briefwisseling met *Bouciquault* , een afhangeling
 „ van Spanje , en met *François Michiel Janison* ,
 „ in den Haage ; en over het doen van zekere
 „ voorlagen tot Verdrag aan het Spaansche Hof ,
 „ zonder daartoe van hoogerhand gemagtigd te
 „ zyn , Hennequin naderhand in moeijelykheid
 „ raakte (*p*) ; schoon my niet klaarlyk gebleeken

is,

(*n*) Ire & 2de Lettre d'un Membre de la Prov. du dans
 le Recueil de ROUSSET Tom. II. p. 273, 283.

(*o*) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 301, 305, 310, 338.

(*p*) Résol. Holl. 22 Mars, 15 May, 10 Juny, 9 July, 11,
 17 Sept. 1727. bl. 372, 594, 662, 717, 824, 845. Secr. Résol.
 Holl. 3, 11 Octob. 1727. VII. Desl, bl. 843, 856.

is, hoe 't eindelyk met deeze zaak afgeloopen zy. 1725.
 't Jaar 1725 liep ten einde, zonder dat de Staaten tot een besluit kwamen, omtrent de twee Verdragen. Doch de gevoelens der meeste Leden neigden tot dat van Hanover. In andere zaaken viel, ondertusfchen, luttel voor van gewigt. Alleenlyk, kogten de Staaten van Holland, in Wynmaand, de hooge Heerlykheid van Viane en Ameide, met het gene 'er onder behoorde, van *Simon Henrik, Graave van der Lippe-Deimold*, aan wien zy, door Huwelyk met *Amelia van Dona*, Dogter van Graave *Christiaan Albrecht*, en van eene Zuster des laaftten Heere van Viane, uit den Huize van Brederode, geraakt was. De inkoop en onkosten beliepen agthonderd en negentigduizend en tweehonderd guldens. De Staaten van Holland werden, als Heer van Viane, op den tweeden van Slagtmaand, plegtiglyk, ingehuldigd. (q).

De Staaten van Holland koopen de Heerlykheid van Viane en Ameide.

De Gewesten hadden, al sedert verscheiden jaaren, geraadpleegd op bekwaame middelen, om de * Gelei- en Verlofgelden te doen heffen, op eenen eenparigen voet, waarin, byna van de oprégting van den Staat af, groot gebrek geweest was (r). Ten deezen einde, was, reeds voor lang, een ontwerp gemaakt, om de helft van 's Lands middelen te water in *Admoudiatie* te geeven. Doch over de uitvoering van dit Ontwerp, kon men 't niet eens worden, onder de Gewesten. Eindelyk, werden, in deezen jaare, een algemeen Plakaat en nieuwe Lyst

Nieuw Plakaat en Lyst op de inkomende en uitgaande Regten * *Convojen* en *Licentien*.

(q) Europ. Merc. July — Decemb. 1725. bl. 293.

(r) Refol. Holl. 20 Febr. 1721.

1725. Lyst der inkomende en uitgaande Regten vastgesteld, ter algemeene Staats-vergaderinge. Doch Zeeland maakte zwaarigheid, om dezelve af te kondigen, dan onder voorwaarden, die den anderen Gewesten, met naame Holland, niet behaagden (s) De meeste Leden van Zeeland verstonden daarna, dat men in 't Plakaat en de Lyste zou kunnen bewilligen, voor den tyd van drie jaaren. Doch Middelburg (t) en Veere verschilden van de overige Leden. Eindelyk, kwamen zy allen overeen, om 't Plakaat en de Lyste, voor één jaar, aan te neemen (u). De regten werden, sedert, op den voorgenomen voet geheeven, doch niet met die eenparigheid, welke men verwacht hadt, onaangezien de Wethouders der voornaamste Steden, eerlang, by eede beloofden, de middelen te water te zullen handhaaven (y). Ook bespeurde men haast, dat de nieuwe Lyste en 't Plakaat, in meer dan één opzigt, verbetering vorderden. Men sloeg, sedert, de hand aan deeze verbetering. Doch daar verlieden nog veele jaaren, zonder dat de Gewesten elkanderen, hierover, konden verstaan, naar behooren.

XX.
De Kei-
zerlyke
Gezant
levert

De Graaf van Konigsek-Erps, geen antwoord ontvangende op het dreigend Geschrift, welk hy, onlangs, ter algemeene Staatsvergaderinge, hadt ingeleverd, bemerkte te laat, dat hy ver-

(s) Resol. Gener. *Mercur.* 21 Noy. 1725. bl. 832. Resol. Holl. 10 Oct. 14 Noy. 1725. bl. 770, 832. Notul. Zecl. 17 Oct. 1625. bl. 262.

(t) Extr. uit de Resol. van Weth en Raat der Stad Middelb. van 17 Maart 1725.

(u) Notul. Zecl. 12, 13 Dec. 1725. bl. 360, 361, 362.

(y) Resol. Holl. 10 Oct. 1725. bl. 782. 9 Febr. 1729. bl. 51.

verkeerde maatregels genomen, en dat zyn 1725.
 dreigen slegts gediend hadt, om de Staaten,
 byzonderlyk die van Holland, sterker te doen een zag-
 neigen tot de aanneeminge van het Verdrag ter Ge-
 van Hanover. Hy besloot, hierom, van toon schrift
 te veranderen, en leverde, op den veertienden over aan
 van Louwmaand des jaars 1726, een nieuw de Staa-
 Gefchrift over, waarin hy den Staaten voor ten.
 hielt „hoe zeer het tot hinnen roem, en 1726.
 „ tot bevordering van hun waar belang strek-
 „ ken zou, zo zy konden goedvinden, in 't
 „ Verdrag van Weenen te treden (w).” Oli- Hande-
 ver boodt hun, ten zelfden dage, de bemid ling der
 deling des Konings van Spanje aan in de Staaten
 geschillen over den Koophandel, tusfchen hen en met
 den Keizer. Ook gaf hy te kennen, dat de Spanje.
 ning, zyn Meester, hun eenige nieuwe voor-
 deelen in den Koophandel wilde toefiaan (x).
 De Ambassadeur der Staaten aan 't Hof van
 Madrid kreeg ook berigt, van den Markgraave
 de la Paz en van den Hertoge van Ripperda,
 die nu tot eerften Staatsdienaar verheeven was,
 dat Hunne Katholyke Majesteiten gezind wa-
 ren, den Staaten genoeg te geeven, om-
 trent de zaak der Oostendefche Maatschappye,
 op hem begeerende, dat hy zig deedt voorzien
 van eene nieuwe Volmagt, om hierover in on-
 derhandeling te treden. Doch Van der Meer,
 oordeelende, zo wel als de Engelsche Gezant
 Stanhope, dat men de handeling slegts zegt te
 rekken, om de aanneeminge van het Verdrag
 van Hanover te voorkomen, antwoordde „dat
 „ dat

(w) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 246.*

(x) *ROUSSET ubi supra, p. 250.*

1726.

„ de Staaten , zyne Meesters , niet zouden
 „ kunnen nalaaten, eene lyn te trekken met
 „ zyne Majesteit van Groot-Britanje.” Ook
 leverde hy, in Sprokkelmaand, een Vertoog in
 aan den Koning, strekkende, om aan te toon-
 en, hoe zeer het Weener-Verdrag van Koop-
 handel en de opregting der Oostendefche Maat-
 fchappye streede met de voorgaande Verdra-
 gen (y). De handeling, die, ten zelfden tyde,
 tusfchen den Hertoge van Ripperda en de En-
 gelfche en Staatsche Gezanten, aangevangen
 werdt, liep, derhalve, vrugteloos af (z). Rip-
 perda deedt zyn best, om argwaan te verwek-
 ken tusfchen Groot-Britanje en de Staaten;
 den Heere Van der Meer, afzonderlyk, voor-
 houdende „ dat Koning George niet zo afkee-
 „ rig was van een byzonder Verdrag, als hy
 „ fcheen; en flegts eenige nieuwe voordeelen
 „ zegt, in den Koophandel op Amerika.” Ook
 zegt hy hem te beduiden, dat 'er op Frankryk
 geen ftaat te maaken was. Doch alzo hy, op
 gelyke wyze, van Frankryk en van de Staa-
 ten fprak, met Stanhope, ontdekten de twee
 Gezanten, die elkanderen, in vertrouwen,
 mededeelden, 't gene Ripperda hun, afzon-
 derlyk, voorhieldt, haast, dat 'er op 't zeggen
 van den Spaanfchen Staatsdienaar niet te bou-
 wen was: en dat hy, zo wel als 't Weener-
 Hof, niet anders beoogde, dan de Staaten af
 te houden van het aanneemen des Hanover-
 fchen Verdrags (a).

Mid-

(y) *Voiez* MONTGON Memoir. Tom. I. *Piec. Juftif. N. IV.*

p. 577.

(z) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 312—324.

(a) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 326—332.

Midlerwyl, hadden de Staaten beslooten, den Graave van Konigsek-Erps te antwoorden, gelyk zy, op den vierentwintigsten van Louwmaand, deden „ dat zy nog genegen „ bleeven, om het goed verstand en de vriendschap met Zyne Keizerlyke en Katholyke Majesteit te onderhouden; maar dat zy „ gevoelig getroffen geweest waren, door de „ opregting der Oostendefche Maatschappye, „ zo regelregt frydig met het Verdrag van Munster, en met eene bezitting van meer „ dan zeventig jaaren; dat zy, hierover, reeds „ voorlang, geklaagd hadden; doch geene voldoening bekomen op hunne klagten. Dat „ het Verdrag van Hanover, waartoe zy genodigd werden, niemant beledigde, en slegts „ verdedigend was. Dat hunne raadpleegingen, over de aanneeminge van dit Verdrag, „ nogtans, tot genoegen van zyne Keizerlyke en Katholyke Majesteit, zouden kunnen „ gestaakt worden, zo 't hem behaagen mogt, „ hunne bezwaarnissen over 't stuk van den Koophandel weg te neemen. Dat men 't, „ ondertusfchen, niet vreemd vinden moest, „ dat zy niet konden bewilligen in de voorflagen, door den Graave van Konigsek-Erps, „ by wege van gesprek, gedaan op het byleggen der geschillen, over de Vaart op de „ Indiën; alzo deeze voorflagen onderstelden, „ dat die Vaart, uit de Oostenryksche Nederlanden, zou aangehouden worden; 't welk „ zy, als frydig met de Verdragen, en voor hunnen staat ten hoogste nadeelig aanzagen. „ Dat zy ook geringe verwagting hebben moesten van zulk eene onderhandeling, gemerkt

1726.

Antwoord der Staaten op de jongste Geschriften van den Keizerlyken Gezant.

1726.

„ men hun, in een voorgaand Geschrift, ver-
 „ klaard hadt, dat de Keizer en de Koning
 „ van Spanje overeengekomen waren, om zig
 „ van hunne vereenigde magt te bedienen, tot
 „ weering van het minste ongelyk, welk hun,
 „ in den Koophandel, zou worden aangedaan;
 „ en dat de Keizer de minste verhindering,
 „ welke de Staaten zouden kunnen goedvin-
 „ den toe te brengen aan de vrye Vaart der
 „ Oostendefche Maatschappye, zou aanzien als
 „ eene blykbaare krenking der Verdragen. Dat
 „ de Staaten, na de herstelling van het onge-
 „ lyk, welk, uit zulk eene Verklaaring, volg-
 „ de, en na dat men zou opgehouden hebben
 „ te onderstellen, dat de Ingezetenen der Oost-
 „ tenryfsche Nederlanden behoorden te bly-
 „ ven vaaren op de Indiën, genegen zouden
 „ zyn, om te hooren, wat men hun, tot weg-
 „ neeminge hunner bezwaarnissen over 't stuk
 „ van den Koophandel, voor te stellen hadt;
 „ hoedanig ook de uitflag der tegenwoordige
 „ raadpleegingen op de aanneeminge van het
 „ Verdrag van Hanover zyn mogt. Dat, wat
 „ het aanneemen van het Weener-Verdrag
 „ betrof, men zulks niet van hun verwagten
 „ kon, om dat dit Verdrag steunde op het
 „ viervoudig Verbond, waarin zy nimmer ge-
 „ treden waren; en om dat het Weener-Ver-
 „ drag van Koophandel, welk punten behels-
 „ de, waardoor zy zig zeer beledigd hielden,
 „ noodwendig, als een gedeelte of aanhang-
 „ fel van het Verdrag van Vrede moest wor-
 „ den aangemerkt (b).” Ten zelfden dage,
 „ werd

(b) Refol. Gener. Jovis 24 Jan. 1726. dans le Recueil de ROUSSET; tom II p. 254.

werdt ook, van wege de Staaten, op den voor- 1726.
 slag van Oliver, geantwoord „ dat hunne Hoog-
 „ Mogendheden voor aangenaam hielden de Zy wy-
 „ aanbiedingen, hun, uit naam des Konings zen de
 „ van Spanje, gedaan: wiens bemiddeling zy bemid-
 „ hoog waardeerden, zullende zy ook, altoos, deling
 „ erkennen de gunsten, hun, door zyne Ka- van
 „ tholyke Majesteit, in den Koophandel, be Spanje
 „ weezen. Dat zy egter wel gewenscht had- van de
 „ den, dat deeze aanbiedingen geschied wa- hand.
 „ ren, eer zyne Majesteit zig zo zeer ver-
 „ klaard hadt voor de handhaavinge der Oos-
 „ tendesche Maatschappye, als, by 't Ver-
 „ drag van Zeevaart, met den Keizer gesloo-
 „ ten, geschied was. Dat zy ook, uit de Ver-
 „ klaaring van den Graave van Konigsek-Erps,
 „ besluiten moesten, dat de twee Mogendhe-
 „ den overeengekomen waren, om hunne magt
 „ samen te voegen, tot handhaaving dier Maat-
 „ schappye. Dat de Oostenryksche Nederlan-
 „ den waren uitgeslooten van de Vaart op de
 „ Indiën, in een Verdrag, met eenen van
 „ 's Konings Voorzaten, Filips den IV, ge-
 „ maakt, gelyk, van wege zyne Majesteit zel-
 „ ve, nog geene twee jaaren geleeden, door
 „ den Markgraave de Pozzo-Bueno, aan 't
 „ Groot-Britannische Hof verklaard was (c).
 „ Dat zy hem, hierom, verzogten, zyne goe-
 „ de diensten te willen aanwenden, om de be-
 „ zwaarnissen, welken zy, tegen 't Weener-
 „ Verdrag van Koophandel, hadden ingebracht,
 „ te doen wegneemen, terwyl zy, van hunnen
 „ kant, overboodig bleeven, om de voorsla-
 „ gen,

(c) Zie hier voor, bl. 298.

1726. „ gen , welken de Markgraaf van S. Philippe
 „ zou komen doen , te hooren en te overwee-
 „ gen : evenveel , wat zy , omtrent het Verdrag
 „ van Hanover , mogten beflooten hebben (d).”

De Kei-
 zerlyke
 Gezant
 beweert,
 dat het
 Mun-
 stersch
 Verdrag
 de Oos-
 tenryk-
 sche Ne-
 derlan-
 ders niet
 van de
 Vaart op
 de Indiën
 uitsluit.

De Graaf van Konigsek - Erps antwoordde ,
 veertien dagen na 't ontvangen van der Staaten
 befcheid „ dat hy met bevreemding gezien
 „ hadt , hoe zy alle onderhandeling , tot by-
 „ legging der gereezen' geschillen , fcheenen te
 „ willen affnyden ; daar elk immers zyn regt
 „ behieldt , zo men 't al , onder 't handelen ,
 „ niet eens kon worden . Zyne Keizerlyke en
 „ Katholyke Majesteit was , vervolgde hy , vol-
 „ komen verzekerd , dat hy , als de opperfte
 „ magt hebbende , zynen Onderdaanen verlof
 „ geeven mogt , om alomme met vrye Volken
 „ te handelen : hy vondt , in het Verdrag van
 „ Munfter , niets , welk hem dit regt benam .
 „ De Spanjaards alleen mogten , volgens dit
 „ Verdrag , hunne Vaart in de Indiën niet
 „ verder uitbreiden : de Ingezetenen der Ver-
 „ eenigde Gewesten mogten niet handelen op
 „ de Kastiliaanfche Plaatsen , en men mogt
 „ wederzyds niet vaaren op Plaatsen , daar de
 „ eene of de andere der handelende Mogend-
 „ heden Sterkten of Logien gefigt hadt . Aan
 „ deeze verbindteniffen wilde de Keizer zig
 „ houden . De Ingezetenen der Oostenrykfche
 „ Nederlanden , die , te vooren , door de Kroone
 „ van Spanje , waren uitgeslooten geweest
 „ van de Vaart op de Indiën , waren nu , door
 „ deeze zelfde Kroone , in derzelver natuurlyke
 „ vryheid herfteld . De verklaaringen , door
 „ hem ,

(e) *Voyez* ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 259.

„ hem , te vooren gedaan , moesten de Staa- 1726:
 „ ten niet beletten met hem in nadere hande-
 „ ling te treden , over de Vaart der Oosten-
 „ rykfche Nederlanderen op de Indiën. De
 „ Mogendheden , die 't Verdrag van Hanover
 „ getekend hadden , zогten de behoudenis der
 „ ruste van Europa niet , en hielden de opreg-
 „ ting der Oostendefche Maatschappye voor
 „ een bekwaam voorwendfel , om deeze rust
 „ te flooren. Hierom , vergden zy de Staaten ,
 „ in dit Verdrag te treden : doch hiertoe was
 „ geene reden , zo men hun , in 't stuk van den
 „ Koophandel , genoeg gave , 't welk niet
 „ gefchieden kon , als men 'er niet over han-
 „ delde. De Keizer , zyn Meester , wilde , zo
 „ men tot handeling kwame , al wat in zyn
 „ vermogen was aanwenden , om dezelve , tot
 „ wederzydsch genoeg , te doen uitvallen.
 „ Ondertusfchen , hoopte hy , dat zy 't Ver-
 „ drag van Hanover zouden van de hand wy-
 „ zen , en veeleer dat van Weenen aanvaar-
 „ den , waarvan het Verdrag van Koophandel ,
 „ fchoon 't de Staaten anders begreepen , ge-
 „ heel geen gedeelte was (e).”

Oliver , van zynen kant , den Graave van Ernstige
 Konigfek Erps in de hand willende werken, brief des
 leverde den Staaten , op den zesden van Sprok- Konings
 kelmaand , eenen ernstigen Brief van den Koning van Span-
 ning van Spanje over , waarby de aanbiedin- je aan de
 gen , te vooren , uit 's Konings naam , gefchied, Staaten.
 fchriftelyk , vernieuwd werden , maar , tevens ,
 te kennen gegeven , dat zyne Katholyke Ma-
 jesteit , in geval van oorlog , niet zou konnen
 na-

(e) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 262.

1726. nalaaten den Keizer by te staan , en 's Keizers
 vyanden te houden voor de zynen (f). Doch
 de Staaten , niet zeer ontzet voor deeze be-
 dreigingen , wilden niet luisteren naar voorfla-
 gen , zo lang men onderstelde , dat de Oosten-
 desche Maatschappy in wezen behoorde te bly-
 ven (g). Ook verstondt men , hier te Lande ,
 „ dat het aanneemen van het Verdrag van Ha-
 „ nover de rust van Europa alleen stooren kon ,
 „ wanneer de Keizer en Spanje , gelyk Konig-
 „ sek - Erps gedreigd hadt , met vereenigde
 „ magt , de minste belemmering van den Indi-
 „ schen handel der Oostenryksche Nederlan-
 „ deren zouden zoeken te wreken. Of was
 „ het , merkte men , wyders , aan , den Bond-
 „ genooten van het Hanoversch Verdrag slegts
 „ te doen om een voorwendfel tot het stooren
 „ der algemeene ruste , en zogten ze , hierom ,
 „ de Staaten , misnoegd over het opregten der
 „ Oostendesche Maatschappye , te beweegen
 „ tot het aanneemen van dit Verdrag ; waarom
 „ benam het Weener Hof hun dit voorwend-
 „ fel niet , door den Staaten , over 't stuk van
 „ den Koophandel , genoeg te geeven (h) ?”
 De poogingen van Konigsek - Erps en Oliver
 verhinderden de Staaten van Holland niet , op
 den agtsten van Sprokkelmaand , tot een be-
 sluit te komen , om het Verdrag van Hanover ,
 onder zekere bepalingen , aan te neemen. Zy
 gaven 'er , terstond , kennis van , ter algemeene
 Staatsvergaderinge (i). Doch daar verlie-
 pen

Holland
 besluit in
 't Verdrag
 van Ha-
 nover te
 treden.

(f) ROUSSET *ubi supra* p. 268, 269.

(g) MONTGON *Memoir. Tom. I. p. 391 — 400.*

(h) 2de Lettre dans le Recueil de ROUSSET, Tom. II. p. 286, 287.

(i) Resol. Holl. 8 Febr. 1726.

pen nog eenige maanden, eer de meeste overige Gewesten het voorbeeld van Holland volgden.

Drie dagen hierna, kwam de Markgraaf de S. Philippe, dien men zo lang te gemoet gezien hadt, in den Haage aan (k). Doch hy hieldt zig langer dan drie weeken stil, zonder eenigen voorflag te doen aan de Staaten: naderhand, voorwendende, dat hy 't gelaaten hadt, om eerst af te wagten, wat de Staaten antwoorden zouden op den brief zyns Meesters. Eindelyk, leverde hy, den zevenden van Lentemaand, een Vertoog over, behelzende

„ dat de Keizer, op de Byeenkomst te Kamerik, niet geweigerd hadt, de bemiddeling
 „ aan te neemen van eenen Vorst uit het Huis
 „ van Bourbon, met welk Huis hy, werkelyk,
 „ in oorlog was; dat Spanje, op die zelfde
 „ Byeenkomst, het middelaarschap van Groot-
 „ Britanje hadt aangenomen; schoon toen
 „ naauw verbonden met den Keizer. Dat de
 „ Staaten, hierom, ook geene zwaarigheid be-
 „ hoefden te maaken, om zig te bedienen van
 „ het middelaarschap des Konings van Spanje,
 „ welk hun, voorheen, aangeboden was,
 „ en nog werdt aangeboden. Te minder,
 „ daar de Koning de bezwaarnissen, die zy,
 „ tegen zyne onderzaaten, in Spanje en in de
 „ Indiën, hadden, wilde doen onderzoeken, en
 „ naar regt afdoen. Ook zou het Weener-Ver-
 „ drag hem niet beletten, hun nieuwe voor-
 „ deelen in den Koophandel toe te staan. Gaarne
 „ hadt hy, wyders, vernomen, dat de Staaten,
 „ wat zy ook omtrent het Verdrag van
 „ Ha-

1726.

XXI.
 Voorflag
 van den
 Mark-
 graave de
 S. Phi-
 lippe,
 Ambasfa-
 deur ven
 Spanje,
 aan de
 Staaten.

(k) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 401.

1726. „ Hanover besluiten mogten, gezind bleeven,
 „ om nadere voorflagen te hooren. Hy ver-
 „ trouwde, dat dit Verdrag de rust van Eu-
 „ ropa zocht te bevorderen: 't welk ook het
 „ oogmerk van het Weener-Verdrag was. De
 „ Koning, zyn Meester, was wel naauw ver-
 „ bonden met den Keizer; doch zulks ver-
 „ hinderde hem niet, ook naauwe vriendschap
 „ te onderhouden met de Heeren Staaten,
 „ welker bezwaarnisfen hy, meer dan eenige
 „ andere Mogendheid, in staat was weg te
 „ neemen, of, op eenige andere wyze, te ver-
 „ goeden, mids men maar beweeze, dat ze
 „ hun, tegen den inhoud van eenige voorgaan-
 „ de Verdragen, waren toegebracht. Zo men
 „ klaagde over de Oostendefche Maatschap-
 „ py; de Koning zou zoeken te wege te bren-
 „ gen, dat derzelver handel geen nadeel al-
 „ toos deedt aan de Staaten, noch nu, noch
 „ in het toekomende. Zyne Majesteit hadt,
 „ 't was waar, zig, door zynen Gezant de Poz-
 „ zo Bueno, tegen den voortgang deezer Maat-
 „ fchappye, verklaard; doch zulks was ge-
 „ fchied, eer hy met den Keizer bevredigd
 „ was, en toen hem vryftondt, 's Keizers oog-
 „ merken te dwarsboomen, zonder te naauw
 „ te onderzoeken, waarop zy gegrond waren,
 „ en hoe veel voordeels hy 'er van te wagten
 „ hadt. Nu zou hy den Staaten zyne bemid-
 „ deling niet aangeboden hebben, zo hy zig
 „ niet verzekerd gehouden hadt, dat de Kei-
 „ zer wel verfcheiden' deelen der Oostende-
 „ fche Maatschappye zou willen afstaan, op
 „ eene wyze, daar de Staaten zo veel nadeel
 „ niet van te dugten hadden, als zy waan-
 „ den

„ den. Ondertusfchen, zou het den Keizer niet
 „ voegen, den Staaten, eer men in onderhan-
 „ deling tradt, veele voordeelen aan te bie-
 „ den; 't welk men aan vreeze, dat zy in 't
 „ Hanoversch Verdrag mogten treden, zou
 „ konnen toefchryven. Ook zou 's Keizers eer
 „ niet gehengen, de eerfte voorflagen te doen,
 „ na dat men de wapenen reeds zou opgevat
 „ hebben. Men moest dan, zonder uitfel, tot
 „ handeling komen. En geene Mogendheid
 „ was zo bekwaam als de Koning van Spanje,
 „ om den Keizer tot edelmoedige gevoelens
 „ te beweegen. Hy was, op 't naauwst, met
 „ hem verbonden. En naardemaal de Staaten
 „ zelve erkend hadden, dat zy, altoos, in
 „ ftaat zouden zyn, om nieuwe voorflagen te
 „ hooren; zo boodt hy hun, uit den naam van
 „ den Koning, zynen Meester, een Verdrag
 „ aan, welk twee punten, afhangkelyk van
 „ elkanderen, influiten zou: *vooreerst*, dat de
 „ Koning de nadeelen zou doen herftellen,
 „ welke den Staaten, tegen den inhoud van
 „ eenig Verdrag, te vooren met Spanje ge-
 „ flooten, waren aangedaan: *ten tweeden*, dat
 „ hy, by den Keizer, zou zoeken te wege te
 „ brengen, dat de gefchillen, welken de Staa-
 „ ten met hem hadden, in der minne, werden
 „ bygelegd, zo dat zy geene reden meer heb-
 „ ben zouden tot klaagen. Ten deezen einde,
 „ verzogt hy, dat zy hunne bezwaarniften, re-
 „ gelregt, aan den Koning wilden openleggen,
 „ daar zy, met hulp van den Hertoge van Rip-
 „ perda, eenen hunner Landsluiden, en zynen
 „ Staatsdienaar, zouden konnen overwoogen
 „ worden. Ook hoopte hy, dat zy de aannee-
 „ „ ming

1726. „ ming van het Verdrag van Hanover, welke de
 „ handeling met den Keizer zeer moeilyk maa-
 „ ken zou, zo lang zouden uitstellen: konnen-
 „ de hy hun verzekeren, dat zy meer voordeels
 „ te wäkten hadden van een minnelyk Verdrag,
 „ dan zy zig, immer, van eenig geweldig be-
 „ sluit zouden mogen toeleggen (1).”

De taal, waarmede de Spaansche Ambasfa-
 deur de handeling begon, verschildte veel van
 de taal, die 't Hof van Madrid, tot hiertoe,
 gevoerd hadt. De S. Philippe, doorleerd in
 de konst van handelen met vreemde Mogend-
 heden, sloeg nog vleijender toon dan de Graaf
 van Konigsek-Erps, in zyn jongste Verhoog,
 gedaan hadt. Doch men verstondt, hier, in 't
 gemeen, dat de beide Gezanten, 't zyze dreig-
 den of vleiden, niet anders beoogden, dan de
 Staaten af te houden van het Verdrag van Ha-
 nover, en de handeling, over derzelve be-
 zwaarnissen in 't stuk van den Koophandel,
 over te brengen naar Spanje, daar men ze zou
 kunnen rekken, zonder einde (m). Ook be-
 fchuldigde men den Hertoge van Ripperda van
 grove onvoorzigtigheid, in het opstellen van
 den brief des Konings van Spanje, die niet slegts
 in 't Spaansch geschreeven, en Yo EL REY,
Ik de Koning getekend was (2); maar, daar-
 benevens, verscheiden' dreigende uitdrukkin-
 gen

(1) *Voyez ROUSSET Recueil, Tom. III, p. 2.*

(m) 3e Lettre dans le Recueil de ROUSSET, Tom. II, p. 193.
 MONTGON Memoir. Tom. I, p. 403.

(2) Men hadt zig, hier te Lande, ten tyde der
 handelinge over het twaalfjaarig Bestand, reeds gestoo-
 ten aan deeze wyze van schryven en ondertekenen. *Zie*
 IX. Deel, bl. 279, 285.

gen behelsde, welke niet overeenkwamen met de aanbiedingen van 's Konings bemiddeling, in den zelfden brief te vinden, en nog minder met de vlejende taale van den Markgraave de S. Philippe. Men kon zig, derhalve, niet goeds belooven van eene handeling, die, door zulk een' Staatsdienaar, stondt bestierd te worden (n). De Staaten antwoordden den Markgraave ook, op den zestienden van Lentemaand, „ dat zy, ongaarne, verstaan hadden, dat hy, „ Heer Ambassadeur, eenige dagen uitgesteld „ hadt, hun zyne voorlagen te doen, om dat „ zy nog niet hadden geantwoord op den brief, „ waarmede zyne Katholyke Majesteit hen wel „ hadt willen vereeren. Dat zy zulks niet hadden gedaan, ten deele, om dat de brief in „ 't Spaansch opgesteld, en op eene ongebruikelijke wyze ondertekend was; doch voornaamlyk, om dat hun antwoord aan den Sekretaris d' Oliver, op den vierentwintigsten van Louwmaand, gegeven, voor een antwoord op 's Konings brief kon doorgaan, waarin zyne Majesteit, ongetwyfeld, berusten zou, zo dra hy 'er kennis van kreeg. De brief behelsde meer niet, dan 't gene d' Oliver reeds gezeid hadt, en zy konden de herhaalde verklaring, dat de Koning eenerlei belang rekende te hebben met den Keizer, niet anders aanzien, dan als eene waar schuwing, wegens 't gene zy te wagen hadden: op welke waarschuwing, zy niet gerdagt hadden, dat zyne Majesteit eenig antwoord verwacht zou hebben. 't Was hun,

„ mid-

1726.

De Staaten antwoorden hem omstandiglyk.

(n) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 403, 404, 405.

1726.

„ midlerwyl, lief, dat uit dit verzuim van ant-
 „ woord, geen ander nadeel gevolgd was, dan
 „ dat zy eenige dagen langer verfteken waren
 „ gebleeven van het Vertoog, welk de Mark-
 „ graaf de S. Philippe hun hadt gelieven over
 „ te leveren. Gaarne hadden zy, wyders, in
 „ dit Vertoog, gezien, dat zyne Katholyke
 „ Majesteit niets bedoelde dan de behoudenis
 „ der algemeene ruste van Europa. Zy hadden
 „ ook geen ander oogmerk; waarvan zy ver-
 „ zogten, dat de Koning zig verzekerd wilde
 „ houden. 't Weener-Verdrag van Vrede ver-
 „ oorzaakte hun ook geene ongerustheid. Zy
 „ vreesden alleenlyk, dat het Verdrag van
 „ Koophandel, en de verdere verbindtenisfen,
 „ welken, op het Verdrag van Vrede, gevolgd
 „ waren, moeilykheid zouden veroorzaaken.
 „ In 't Verdrag van Koophandel, waren de
 „ wezenlykste belangen van den Staat, de
 „ Vaart op de Indiën betreffende, ten beste
 „ gegeven, tegen den inhoud van verscheiden
 „ Verdragen. Men hadt hunnen onderzaaten
 „ ook merkelyk verongelykt, in 't stuk van den
 „ Koophandel, beide in Spanje en in volle zee,
 „ tegen den inhoud der Utrechtsche Vrede.
 „ Nogtans, hielden zy de herhaalde aanbieding
 „ van 's Konings bemiddeling, tusfchen
 „ den Keizer en hen, voor een blyk zyner op-
 „ regte vriendschap te henwaards. Alleenlyk,
 „ twyfelden zy, of zyne Majesteit, na de naau-
 „ we verbindtenisfen, in welken hy met den
 „ Keizer getreden was, het middelaarfchap
 „ wel, met de vereischte onzydigheid, zou kon-
 „ nen waarneemen. Immers, hadt hy zig ver-
 „ bonden, om den Indifchen handel der Oost-
 „ en-

„ endefche Maatfchappye te handhaaven : en 1726.
 „ deeze Maatfchappy, tegen de Verdragen op-
 „ geregt, was de voornaamfte hunner bezwaar-
 „ nifen. De bemiddeling van Frankryk en van
 „ Groot-Britanje, te Kameryk aangenomen,
 „ zo zy al gelyk ftondt met de bemiddeling,
 „ welke zyne Majesteit nu aanbodt, was im-
 „ mers vrugteloos geweest. Spanje zelf hadt
 „ hun dit geleerd, en zig, zonder iemants be-
 „ middeling, te Weenen, verdraagen met den
 „ Keizer. De Staaten konden ook in geene on-
 „ derhandeling treden, terwyl men onderfel-
 „ de dat de Oostendefche Maatfchappy in ftand
 „ blyven zou. 't Verbreeken der Verdragen
 „ was, nergens door, te vergoeden. Zo 't hier
 „ alleen aankwame op de herftelling van eenig-
 „ geleeden nadeel, gaarne ftonden zy toe, dat
 „ de Koning van Spanje, hiertoe, uit hoofde
 „ zynen ryke bezittingen in de Indiën, beter
 „ dan eenige andere Mogendheid, in ftaat was;
 „ doch de herftelling van geleeden nadeel was
 „ 't minst, dat zy te vorderen hadden. Groote-
 „ gedagten hadden zy ook van den invloed,
 „ dien zyne Majesteit hadt, op het Weener-
 „ Hof. Zy baden hem, hierom, dat hy den Kei-
 „ zer beweegen wilde, tot het vernietigen der
 „ Vaart op de Indiën, uit de Oostenrykfche
 „ Nederlanden. Voorts, hadden ze de twee
 „ voorftellen, hun, door den Markgraave de
 „ S. Philippe, gedaan, met de vereifchte aan-
 „ dacht, overwoogen. Doch, ten opzigte van
 „ het *eerfte*, begreepen zy niet klaarlyk, of men,
 „ hun vergoeding beloovende van 't gene hun
 „ Koophandel, tegen den inhoud van vooriga
 „ Verdragen, geleeden hadt, het oog hadt op
 „ XVIII. DEEL Z „ Ver-

1726.

„ Verdragen , tusfchen Spanje en hen , of
 „ op Verdragen , tusfchen Spanje en andere
 „ Mogendheden geflooten. In 't eerfte ge-
 „ val , zouden zy gaarne hunne bezwaarnis-
 „ fen zien weggenomen. In 't laafte geval ,
 „ vorderden zy geene verandering in de ge-
 „ maakte Verdragen. Doch naardemaal zy,
 „ volgens de Verdragen , moesten gehandeld
 „ worden , als de meest begunftigde Volken ,
 „ vorderden zy alleenlyk , dat dit Verdrag
 „ werdt naargekomen , en dat vernietigd werdt ,
 „ 't gene , hiertegen , ondernomen was , byzon-
 „ derlyk , 't gene , by het Weener-Verdrag van
 „ Koophandel , tot handhaavinge van de Vaart
 „ der Oostenrykfche Nederlanderen op de In-
 „ diën , was beraamd. Aangaande het *tweede*
 „ voorftel , zouden zy 't voor eene groote gunst
 „ rekenen , zo zyne Majesteit deezen Koop-
 „ handel , geheellyk , kon doen ftaaken. 't Was
 „ hun , wyders , lief geweest , te zien , dat
 „ zyne Majesteit , zo wel als zy , van oordeel
 „ was , dat het Verdrag van Hanover de rust
 „ van Europa bedoelde. Hunne aanneeming
 „ van dit Verdrag , zo zy 't gevolg zyn mogt
 „ van hunne raadpleegingen , kon , derhalve ,
 „ aan geen ander inzicht worden toegefchree-
 „ ven. Ondertusfchen , bleeven zy geneigd ,
 „ om de voorflagen te hooren , welken hun ,
 „ van wege zyne Majesteit , zouden mogen
 „ gedaan worden. Alleenlyk , verzogten zy , dat
 „ dezelve niet algemeen zyn , maar iet ftel-
 „ ligs en wezenlyks begrypen mogten : daar-
 „ in tegendeel , het Vertoog van den Mark-
 „ graave de S. Philippe eene onderhandeling
 „ aanbodt , in zulke algemeene bewoordin-
 „ gen ,

„ gen, dat 'er geen goede uitslag van te hoo- 1726.
 „ pen ware, hoe veel voordeels de Staaten zig
 „ ook belooven mogten van de vriendschap
 „ zyner Majesteit, en van de bekwaamheid
 „ en toegenegenheid des Hertogs van Ripper-
 „ da (o).”

Terstond na 't ontvangen van dit antwoord, Weder-
 tradt de Markgraaf de S. Philippe, met eenige ant-
 Afgevaardigden der Staaten, in nader gesprek. woord
 Ter deezer gelegenheid, werdt hem voorge- van den
 houden, dat de handhaaving der Vaart op de Mark-
 Indiën uit de Oostenryksche Nederlanden, graave
 waartoe de Koning, zyn Meester, zig by 't de S.
 Weener-Verdrag verbonden hadt, aanliep Philippe.
 tegen de Verbindtenissen, welken zyne Maje-
 steit, met andere Mogendheden, hadt aange-
 gaan, en zyne Onderdaanen, de Kastiliaanen,
 zelven behadeelde. De Ambassadeur bespeur-
 de, derhalve, wel haast, dat de Staaten onge-
 zind bleeven, om over de Oostendefche Maat-
 schappy in nadere handeling te treden. Ook
 verstondt hy, dat 's Konings eer gekrenkt zou
 worden, zo zyne Majesteit verplicht werdt, re-
 kenschap te geeven van de voordeelen in den
 Koophandel, welken hy, in zyn Ryk, aan
 eenig Volk goedvondt toe te staan. Hy gaf zulks
 den Staaten te kennen, in een tweede Ver-
 toog, welk hy hun, den eersten van Gras-
 maand, overleverde. Hy voegde 'er by „ dat
 „ zyne Majesteit zig, door geene Verdragen,
 „ beroofd hadt van het regt, om den Onder-
 „ zaaten des Keizers de voorregten in den
 „ Koop-

(o) Refol. Gener. 10 Maart 1726. bl. 178. dans le Recueil
 de ROUSSET, Tom. III. p. 9.

1726. „ Koophandel te verleenen, welken hy hun,
 „ by het Weener - Verdrag van Koophandel,
 „ toegestaan hadt: doch dat hy, desonaange-
 „ zien, genegen bleef, om, nevens de Staa-
 „ ten, middelen te beraamen, tot behoudenis
 „ der algemeene ruste (p).” Doch 't inleveren
 „ van dit Geschrift was genoegzaam het laatste,
 „ welk van deezen bekwaamen Staatsdienaar
 „ werdt uitgevoerd, tot voltrekking van den
 „ last zyns Meesters. Hy overleedt, ruim twee
 „ maanden hier na, in den Haage, op den elfden
 „ van Zomermaand (q).

XXII.
 Onder-
 hande-
 ling der
 Staat-
 schen
 met de
 Gezan-
 ten van
 Frank-
 ryk,
 Groot-
 Britanje
 en Pruis-
 sen.

De Gewesten zig, midlerwyl, op Utrecht
 en Stad en Lande na (r), verklaard hebbende
 voor de aanneeminge van het Verdrag van
 Hanover, hielden de Afgevaardigden der alge-
 meene Staaten, omtrent het midden van Gras-
 maand, een mondgefprek met de Gezanten
 van Frankryk, Groot-Britanje en Pruisfen,
 waarin zy hun kennis gaven van den staat der
 raadpleegingen op de aanneeminge van dit Ver-
 drag, en te gelyk van de aanmerkingen, wel-
 ken men, in sommige Gewesten, op het zelve
 gemaakt hadt. Zy hielden hun voor „ hoe men
 „ dienstig vondt, in de Akte van aanneemin-
 „ ge, te doen verklaaren, dat het Verbond
 „ van Hanover niet begreepen werdt te kort
 „ te doen aan eenige voorgaande Verdragen,
 „ tusfchen de hooge Bondgenooten onderling,
 „ of met andere Mogendheden geflooten: maar
 „ dat men, integendeel, voorhadt, elkande-
 „ ren

(p) *Volez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 21.*

(q) *Europ. Merc. July — Decemb. 1726. bl. 28. MONTGON
 Memoir. Tom. II. p. 75.*

(r) *Volez MONTGON Memoir. Tom. II. p. 75.*

„ ren te handhaaven in zyne regten en bezit-
 „ tingen, in 't byzonder zulken, die opzigt
 „ hadden op den Koophandel, beide in en
 „ buiten Europa, mids men hier onder niet
 „ begreep zulke bezittingen en regten, over
 „ welken, tegenwoordig, tusfchen partyen,
 „ voor eenen wettigen regter, getwist werdt.
 „ Dat ook de meening van het Hanoversch
 „ Verdrag niet was, de Staaten verder te ver-
 „ pligten tot handhaavinge der Westfaalfche
 „ en Olivafche Verdragen, dan tot de aan-
 „ wendinge van hunne goede dienften, in de
 „ zaak van Thorn en andere diergelyken,
 „ waarop, in 't eerste afgezonderd punt, ge-
 „ zien werdt. Dat, wyders, de hooge Bond-
 „ genooten zouden gehouden zyn, elkandere
 „ kennis te geeven van de maatregels,
 „ welken zy neemen wilden, tot handhaavinge
 „ van elkanders regten en bezittingen. Dat
 „ de Staaten, fchoon zy 't Verbond hadden
 „ aangenomen, egter de vryheid behouden
 „ zouden, om te treden in de maatregels der
 „ andere Bondgenooten, tot behoudenis van
 „ het evenwigt in Europa, of niet: en dat de
 „ onderftand der Staaten op vierduizend kneg-
 „ ten en duizend paarden bepaald zou wor-
 „ den. Dat de hooge Bondgenooten ook zou-
 „ den verklaaren, dat zy de Staaten, zo de-
 „ zelve aangetast of gedreigd werden, zon-
 „ der uitftel, en zonder den uitslag van min-
 „ zaame onderhandelingen af te wagten, zou-
 „ den byftaan. Dat men, inſgelyks, zou ver-
 „ klaaren, dat, na 't verloop der vyftien jaa-
 „ ren, welken 't Verbond ftondt te duuren,
 „ alles zou keeren in den ſtaat der voorgaan-

1726. „ de Verdragen, tusfchen de hooge Bondge-
 „ nooten in wezen, met naame in dien van
 „ het drievoudig Verbond van den jaare 1717.
 „ Dat Frankryk en Groot-Britanje in 't byzon-
 „ der zouden verklaaren, te zullen handhaaven
 „ het regt, welk de Staaten hadden, uit krag-
 „ te der Munstersche Vrede, om de Ingeze-
 „ tenen der Oostenryksche Nederlanden te
 „ doen uitsluiten van de Vaart op de Indiën;
 „ en dat, indien hier over eenig gefchil ont-
 „ ftondt, en de Keizer, tegen verwagting,
 „ wilde opfchorten of inhouden de voldoening
 „ van 't gene hy den Staaten, uit hoofde der
 „ Verdragen van Barriere, fchuldig was, zy
 „ hen zouden dekken, tegen alle nadeelen,
 „ welken ze, ten deezen opzigte, zouden mo-
 „ gen te wagten hebben. Dat Frankryk en
 „ Groot-Britanje ook, met de Staaten, zou-
 „ den gelieven overeen te komen, om de kaa-
 „ peryen van die van Algiers en Marokko te
 „ weeren, hun zelfs den oorlog verklaarende,
 „ zo de Vrede, binnen 't jaar, niet mogt ge-
 „ troffen worden: en na dat de Vrede op
 „ nieuws gebroken was, geene Vrede maa-
 „ kende dan met gemeene bewilliging. Dat,
 „ eindelyk, de Staaten de Bondgenooten ver-
 „ zogten, om het aanwenden hunner goede
 „ dienften, tot bylegging der gefchillen, tus-
 „ fchen den Koning van Deenemarke en hen
 „ openftaande, byzonderlyk ook, tot ver-
 „ nieuwing van het Verdrag van Koophan-
 „ handel (e).”

De

(e) Refo'. Gener. 18 April 1725. dans le Recueil de ROUSSEAU,
 Tom. III. p. 125.

De Gezanten der Bondgenooten van 't Hanoversch Verdrag, immers die van Frankryk en Groot-Britanje, hoorden de aanmerkingen der Staatschen goedgunstiglyk, en deden 'er hunnen Meesteren verslag van. Ook gaven de Fransche en Engelsche Gezanten hun, in een nader gesprek, waarin zy sommigen hunner aanmerkingen wederleiden, goede hoop, dat zy hun voornaam oogmerk, in de voorgenomen omhelzinge van het Verdrag, de vernietiging der Oostendefche Maatschappye (t), bereiken zouden. Doch het sluiten van een Verbond tegen die van Algiers en Marokko, met welken de Staaten in daadelyken Oorlog waren, hadt meer voeten in de aarde. De Koophandel van Frankryk en Groot-Britanje voer wel, by het nadeel, welk den Staatschen handelaaren, in de Middellandsche Zee, aangedaan werdt. Men vindt, hierom, zulk een Verbond ongeraaden. Van de Staatsche zyde werdt, omtrent deezen tyd, een Geschrift in 't licht gegeven, frekkende om de redelykheid van zulk een Verbond aan te wyzen (u). Doch het vondt geen' ingang aan de Hoven van Versailles en Londen, en de Staaten werden genoodzaakt, zelve uit te zien naar middelen, om zig uit deezen schadelyken Oorlog te redden. Maar terwyl de Staaten zig bereidden, om het Verdrag van Hanover aan te neemen, arbeidden de Keizerfchen en Spaanschen, aan verscheiden' Hoven, om een of meer Bondgenooten

(t) *Voiez MONTGON Memoir. Tom. II. p. 278. ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 158—168.*

(u) *Considerations dans le Recueil de ROUSSET, Tom. III. p. 145.*

1726.

ten van dit Verbond af te trekken, en andere Mogendheden over te haalen tot het aanneemen van het Weener-Verdrag. De veranderingen, die, kort hierna, in Frankryk, in Spanje, en elders, voorvielen, gaven hiertoe gelegenheid. 't Zal, hierom, tot beter verstand van 't beloop der handelingen deezes tyds, niet ondienstig zyn, dat wy een beknopt bericht geeven van deeze veranderingen: waartoe de *Gedenkschriften van den Abt DE MONTGON*, die 'er zelf veel deels aan gehad heeft, ons zeer te stade zullen komen.

XXIII.
Verandering in
't Staatsbewind
van
Frankryk.

Het te rug zenden der Infante, en het treffen van het Weener-Verdrag, welk 'er op gevolgd was, hadt de Hoven van Madrid en Versailles zo verre verwyderd van elkanderen, dat 'er geen middel scheen, om ze wederom te vereenigen. De vriendschap tusschen den Keizer en den Koning en Koninginne van Spanje was, daarentegen, zo groot geworden, datzy, gelyk wy reeds hebben aangetekend, naar sommiger oordeel (v), niet grooter geweest was, ook toen beide de troonen bekleed werden, door Vorsten uit het zelfde Huis. Het Hof van Versailles, niet dan nadeel voor Frankryk te gemoet ziende uit zulk eene naauwe vereeniging, was bedagt op middelen, om het Hof van Madrid met zig te verzoenen. En het treffen van het Verdrag van Hanover deedt dit Hof besluiten, om zig niet zo afkeerig te toonen, als tot hiertoe geschied was, van de herstelling der vriendschap met den Koning van Frankryk, dien men, daarna, ligter hoopte te zul-

(v) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 156.

zullen aftrekken van het Hanoversch Verdrag. De verzoening vorderde egter langzaam. Men rekende zig, in Spanje, verplicht, om het Weener-Hof zeer te ontzien. Ook was de bevrediging der twee Kroonen moeilyker te bewerken, om dat men, tot hiertoe, geene Gezanten van Frankryk hadt willen ontvangen, in Spanje. De Abt de Montgon, zynen dienst, reeds voor de verwydering, den Koning van Spanje hebbende aangeboden, was, in 't voorleeden jaar, aangekomen aan 't Spaansche Hof. En deeze hadt last mede van den Hertoge van Bourbon, om, op de voorzigtigste wyze, te arbeiden aan de verzoening der twee Hoven (w). De Gezanten van Groot-Britanje en de Staaten scheenen ook naar deeze verzoening te verlangen. Doch Montgon hielt hen verdagt: terwyl zy niet verzuimden, zyne gangen na te gaan, bedugt, dat hy heimelyken last hadt, om iet ten nadeele hunner Meesteren te fluiten. Hy verzekerde hun egter „ dat „ hy noch openbaare noch geheime waardigheid bekleedde; en dat hy in Spanje gekomen was, met oogmerk, om in dienst te treden van zyne Katholyke Majesteit; schoon hy niet wilde ontkennen, dat hy gaarne hooren zou, 't gene hem, tot herstelling der verbroken' vriendschap tusschen de twee Hoven zou worden voorgehouden (x).” Doch terwyl Montgon in Spanje de gemoeden, allengskens, deedt neigen tot verzoening, besloot de Koning van Frankryk den Hertog van Bour-

(w) MONTGON Memoir. *Tsm.* I. p. 39, 96, 141.

(x) MONTGON Memoir. *Tom.* I. p. 159, 199, 203, 347.

1726.

Bourbon, zynen eersten Staatsdienaar, die gehouden werdt, meest geeyverd te hebben voor het te rug zenden der Infante, buiten bewind te zetten, en van 't Hof te verwyderen. De oud Bisfchop van Frejus, 's Konings Leermee-ster, hadt hem, meent men, hiertoe aangezet; hem verzekerende, dat zulks den weg baanen zou tot de bevrediging met Spanje. Ook hadt Bourbon veele heimelyke vyanden ten Hove, die hem 't gezag misgunden, welk hy, tot hier- toe, bekleed hadt. 't Leedt egter tot in Zo- mermaand deezes jaars, eer de Koning besloot, hem zyne ampten te beneemen, en hem te verzenden naar Chantilli. Men gaf toen voor, dat de Koning van zins was, zonder eersten Staatsdienaar te regeeren. Doch de oud Bis- fchop van Frejus, die, weinige maanden laater, tot Kardinaal verheven werdt, en, federt, on- der den naam van *Kardinaal de Fleury*, ver- maard geworden is, nam, eerlang, het voor- naam bewind in handen (y).

XXIV.
De Her-
tog van
Ripperda,
eerfte
Staatsdie-
naar des
Konings
van Span-
je, wordt
van alle
zyne amp-
ten ver-
laaten,

Men beloofde zig iet goeds van deeze ver-
andering, aan 't Spaansche Hof, alwaar men,
juist op den zelfden tyd, den Hertog van Rip-
perda, die, eenige maanden, de waardigheid
van eersten Staatsdienaar bekleed hadt, van
alle zyne ampten ontzet, en gevangkelyk naar
't Kasteel van Segovia gevoerd hadt. De Her-
tog hadt zig, in den korten tyd van zyn be-
wind, by hunne Majesteiten, veragt, en by 't
volk, gehaat gemaakt: en opmerkzaame lui-
den hadden, al federt eenige weeken, zynen
val

(y) MONTGOM Memoir. Tom. I. p. 325, 350—390. Tom. II. p. 103—113.

val voorspeld. Het sluiten van het Weener-Verdrag hadt hem de gunst der Koninginne verworven. Hy hadt haar, daarenboven, geleid met het Huwelyk van den Infant, Don Carlos, haaren Zoon, en 's Keizers oudste Dogter. Doch hy toonde zig, in 't eerst, zeer afkeerig van de herstelling der vriendschap, tuschen de Hoven van Versailles en Madrid (z), waarnaar men, in Spanje, na 't sluiten van 't Verdrag van Hanover, meer dan te vooren, begon te luisteren. Ook sprak hy, hierover, en over andere geheime inzigten van zig zelve, of van 't Hof, zo losfelyk, dat hy, schoon meer dan zestig jaaren oud, in onbescheiden taal, de wufte jeugd gelyk was (a). Wy hebben 'er, hier voor, reeds eenige staaltjes van aangehaald. Kort na 't sluiten van 't Verdrag van Hanover, hadt hy zig, nogte Weenen zynde, zo men wil, ook deeze of diergelyke woorden laten ontvallen: *Wy zullen deeze Heertjes wel leeren Verdragen maaken. Koning George en de Hertog van Bourbon behoorde te bedenken, dat men al te goede kennis heeft van den moeilyken staat, waarin zy zig bevinden, dan dat men zig ontrusten zou, over hun Bondgenootschap. Zy hebben 'er den Koning van Pruisjen ook in getrokken, die egter wel haast berouw hebben zal van 't gene hy gedaan heeft (b).* Doch eenigen tyd na dat hy in Spanje wedergekeerd was, zegt hy het vertrouwen der Groot-Britannische en Staatfche Gezanten te winnen, met oogmerk,

ZQ

(z) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 213. 234.

(a) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 258.

(b) Mém. de la cond. de la Gr. Bret. p. 39, 41. MONTGON Memoir. Tom. I. p. 278.

1726. zo men meent, om verdeeldheid te verwekken tusschen de Hanoversche Bondgenooten, en Frankryk zelf, allengskens, te beweegen, om eene lyn te trekken met het Spaansche Hof (c). Hy geliet zig, midlerwyl, als of hy in de uiterste vertrouwelykheid omging met den Graave van Konigsék, Keizerlyken Gezant in Spanje en Oom van den Graave van Konigsék-Erps, die zig in den Haage onthieldt. Hy bezorgde, op deszelfs aanhouden, van tyd tot tyd, groote onderstandgelden aan den Keizer, onaangezien hy naauwlyks kans zag, om penningen te vinden, zonder 't volk zwaar te drukken, en zig, dus, den gemeenen haat op den hals te haalen. Hierdoor behieldt hy, eenen geruimen tyd, de gunst der Koninginne, die zig van 't Weener-Verdrag, in gevolge van welk, deeze onderstandgelden moesten uitgekeerd worden, ongemeene voordeelen voor haare kinderen beoefde. Doch de slegte staat der Koningklyke geldmiddelen bragt hem, eindelyk, in zo groot eene verlegenheid, dat hy, geene kansziende, om aan de behoeften van 't Weener-Hof te voldoen, zig naauwer met Groot-Britanje en de Staaten zocht te verbinden: 't welk egter niet dan heimelyk geschieden kon, om de Koninginne niet te stoeten (d).

Oorzaaken zynere ongenade.

Hy ontdekt den Engelsen en Staatfchen Gezanten Stanhope en van der Meer bedienden zig van de gelegenheid om Ripperda uit te lokken, tot het ontdekken van een geheim, waarvan men, tot hiertoe, wel vermoeden, doch geene zekerheid gehad hadt. De Hertog, oordeelende, dat hy,

(c) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 282—288.

(d) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 302—312.

hy, hun vertrouwen willende winnen, hun ook iet van gewigt vertrouwen moest, openbaarde hun, t'eenen dage, in Sprokkelmaand, dat 'er een tweede Verdrag geflooten was, tusfchen den Keizer en Spanje, welk men, tot hiertoe, bedekt gehouden hadt; doch nu haast gemeen maaken zou. Dat dit Verdrag, behalven eene befchadigende en verdedigende Verbindtenisse, drie punten behelsde:

1. eene belofte, van wege den Koning van Spanje, om de Oostendefche Maatfchappy in stand te houden.
2. eene verbindtenis, van wege den Keizer, om Gibraltar en Port Mahon te doen wedergeeven aan Spanje, door onderhandeling, ware 't mogelyk, anders, door de wapenen.
3. eene bepaling van den onderftand, dien de twee Mogendheden elkanderen bewyzen zouden, bestaande dien des Keizers, in twintigduizend man, welken men naar Spanje zou zenden, en dien des Konings van Spanje in zo veel geld, als vereischt werdt, tot onderhoud van diergelyk een aantal van manfchap, welke de Keizer gebruiken zou, daar hy goedvondt.

Beide de Gezanten ftonden verbaasd over zulk eene ontdekking, die zy, van den Hertoge, fchoon by hun bekend voor los van tonge, geenszins verwagt hadden. Zy fchreeven ze, terftond, over aan hunne Meesteren; doch maakten 'er, voor eerst, een diep geheim van, te Madrid (e). Ook ftondt de Hertog nog zo zeer in de gunst der Koninginne, dat hem, omtrent deezen tyd, het bewind over de zaaken

1726.
 ten, dat
 'er een
 geheim
 Verdrag,
 te Wee-
 nen ge-
 flooten
 is.

(e) MONTGOM Memoir. Tom. I, p. 334—336.

1726: ken van Oorloge opgedraagen werdt (*f*).

Gevolgen
deezes
ontdek-
kinge.

Maar men kreeg , in den Haage en in Engeland , zo dra geene kennis van het geheim Weener-Verdrag , of de Staaten , ziende dat de Keizer en Spanje de handhaaving der Oostendefche Maatschappye hadden vastgefteld , floegen , voor 't grootfte gedeelte , over , tot de aanneeminge van het Verdrag van Hanover , gelyk wy reeds verhaald hebben (*g*). George de I , in den aanvang deezes jaars , uit zyne Duitfche Staaten , in Engeland , te rug gekeerd zynde , deedt het Parlement opening van het Hanoversch Verbond , te gelyk den noodigen onderftand begeërende , om , met de Lente , eene talryke Vloot in zee te brengen. En fchoon 'er , over deezen eifch , heviglyk , getwift werdt , in 't Huis der Gemeenten ; Horatio Walpole wift zo wel gebruik te maaken van de ontdekkingen ; door Stanhope , uit Spanje , overgefchreeven , dat 'er de meerderheid , eerlang , volkomenlyk in bewilligde. Het Huis der Heeren tradt ook in 's Konings maatregels (*h*) , en Ripperda kreeg haast gelegenheid , om zig zynen onvoorzigtigheid te beklagen.

Ripperda
bevestigt
ze , nog
nader.

Het geheim Weener-Verdrag , in Frankryk , in Engeland en in den Haage , bekend geworden zynde ; verzuimden de drie Mogendheden niet , den Keizer , door hunne Gezanten , te laaten afvraagen , wat 'er van dit Verdrag zyn mogt ? Het Weener-Hof , hooglyk geftoord over 't beleid des Hertogs van Ripperda , zocht de Gezanten te doen gelooven „ dat hy Stan-

„ ho-

(*f*) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 337.

(*g*) Hier voor, bl. 356.

(*h*) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 283 — 297, 299 — 305. MONTGON Tom. I. p. 454.

„ hope en van der Meer alleenlyk hadt willen
 „ inneemen, door hun een gewaand geheim
 „ te ontdekken, en dat 'er geheel geen staat
 „ te maaken was, op 't gene hun, in schyn,
 „ was toevertrouwd.” Eveneens gedroeg
 men zig, aan 't Hof van Madrid, daar Stan-
 hope en van der Meer nu ook nadere verklaa-
 ring gevraagd hadden, wegens het Verdrag,
 waarvan Ripperda hun kennis hadt gegeven.
 Doch alzo men, noch te Weenen, noch te
 Madrid, ronduit, geloochend hadt, dat 'er
 zulk een Verdrag in wezen ware, werden de
 drie Mogendheden bevestigd in de waarheid
 van 't gene, door Ripperda, onvoorzigtiglyk,
 geopenbaard was. De Hertog, zig te laat be-
 klaagende, over 't gene hem ontvallen was,
 zegt, midlerwyl, Stanhope en van der Meer
 te doen gelooven, dat zy zyne meening niet wel
 gevat hadden, en dat het Verdrag, waarvan
 hy hun gesproken hadt, weinig meer dan ver-
 dedigend was. Zy hervraagden „ of dit *wei-*
 „ *nig meer dan verdedigend Verdrag* niet be-
 „ stont uit de punten, welken hy, te voo-
 „ ren, hadt opgeteld? Waarop hy, driftig
 wordende, en niet in staat, om het ongeduld
 en de spyt, waarvan hy gesslingerd werdt, in
 te houden, wederom antwoordde: *'t Is waar:*
ik heb my zo uitgedrukt, als gy zegt: en naar-
demaal gy begeert, dat ik dezelfde dingen her-
haale; 't gene ik u gezeid heb, is, naar de letter,
waaragtig (i)

Zo groot een onbescheid, den Koning en der Zyne
 Koninginne ter ooren komende, deedt Ripper- verlegen-
 da, heid.

(i) MONTAIGNON Memoir. Tom. I. p. 455—457, 497, 498, 499.

1726.

da , wiens losheid hem , reeds te vooren , in eenige kleinagting gebragt hadt , geheellyk vervallen uit hunne gunste. Ook scheen hy , na deezen , niet meer te weten , welk een' weg hy zou inslaan , om zyn aanzien te behouden. Dan ondernam hy eens eene afzonderlyke onderhandeling met het Fransche Hof (*k*) : dan liet hy zig eens in , met de aanhangelingen des Pretendents van Spanje (*l*) , terwyl hy , op den zelfden tyd , vertrouwelyk schein om te gaan , met den Engelschen Gezant. Doch 't Weener-Hof was zo zeer tegen hem ingenomen , sedert de ontdekking van het geheim Verdrag , dat de Graaf van Konigsek de Koningin geen rust liet , voor hy haar bewoogen hadt , om Ripperda van 't bewind te ontzetten. Op den elfden van Bloemaand , werdt hem 't bestier der geldmiddelen benomen , onder voorwendsel van hem te ontheffen van een gedeelte van den last , dien hy te draagen hadt. Hy verzogt , terstond hierop , verlof , om zig van alle zyne ampten te mogen ontslaan. Doch hy kreeg , eerst na drie dagen verloops , antwoord op zyn verzoek , in eenen brief van den Markgraave de la Paz , hem meldende „ dat de Koning in zyne begeerte , om van zyne ampten ontslaagen te worden , bewilligde , hem egter , uit aanmerking van zyne diensten , een jaargeld van drieduizend pistoolen toe staande.” 't Was reeds laater dan elf uuren in den nagt , toen hy deeze tyding ontving. Doch hy begaf zig , terstond , uit het Paleis des Konings.

(*k*) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 477 — 484.

(*l*) MONTGON Tom. I. p. 501 — 506.

nings, daar hy een vertrek hadt, naar zyne huurwooning, in de Stad. Zyn val, des anderdaags rugtbaar geworden, verwekte zo veel vreugde onder 't volk, dat hy, bedugt, naar 't schynt, voor den haat van 't graauw, eerst eenen brief van dankzegging schreef aan den Koning, en daarna den Ambassadeur der Staaten, van der Meer, verzogt, by hem te willen komen. Hy gaf deezen kennis van 't ongeluk, welk hem overgekomen was, en verzogt hem toen, om een verblyf in deszelfs woning, daar hy veilig meende te zullen zyn, voor de woede van 't gemeen, welk zeer op hem gebeeten was. De Heer van der Meer verschoonde zig hiervan ten beste mogelyk, zeggende, dat de Staaten, zyne Meesters, verplicht waren, in de tegenwoordige omstandigheden, byzondere zorg te draagen, om den Hoven van Weenen en Madrid geene stof tot misnoegen te geeven. Doch hy riedt hem tevens, zig te bergen in de woning van den Ambassadeur van Groot-Britanje, werwaards hy hem met de koets bragt, des avonds van den vyftienden van Bloei maand. Men verspreidde, ten Hove, dat 'er, ten zelfden tyde, verscheiden goederen en papieren van gewigt, uit de woning des Hertogs, naar die des Groot-Brittannischen Gezants gebragt waren, door de bedienden des Heeren van der Meer. De Heer Stanhope, die, twee dagen te vooren, naar Aranjuez verreisd was, vondt, tot zyne groote verbaasdheid, op zyne wederkomst, den Hertog van Ripperda, wiens ongeluk hy reeds verstaan hadt, tot zynent. Hy deedt hem, terstond, eenige vragen, welken hy beantwoord wilde hebben,

1726.

Hy wykt
in de
wooning
van den
Engel-
schen
Gezant.

1726.

eer hy hem 't verzogte verblyf kon toefaan.
 Eerst, begeerde hy te weeten „ of de Hertog
 „ neg, in eenig opzigt, in dienst was van den
 „ Koning van Spanje?“ welke vraag met *neers*
 beantwoord zynde, hervraagde de Gezant,
 „ of hy ook bedugt was, dat zyne Katholyke
 „ Majesteit voorhadt, hem van eenige mis-
 „ daad te doen beschuldigen; dan of men hem
 „ alleenlyk verlaaten hadt van zyne ampten,
 „ om dat de Koning niet wel met hem gediend
 „ was?“ Hy antwoordde „ dat zyne Majesteit
 „ hem zo weinig verdagt hielt van eenige
 „ schelmery, dat hy hem zelfs, in erkentenis
 „ zyner voorgaande dienften, een jaargeld van
 „ drieduizend pistoolen hadt toegelegd.“ Ein-
 delyk, werdt hem gevraagd „ wat hem bewoo-
 „ gen hadt, herwaards de wyk te neemen?“
 waarop hy antwoordde „ dat hy niets kwaads
 „ van den Koning vreesde; maar alleenlyk
 „ voor de woede van 't volk en voor den in-
 „ gewortelden haat zyner vyanden bedugt ge-
 „ weest was.“ Hy voegde 'er by „ dat zyne
 „ bedienden, dien dag, reeds gehoond waren
 „ geweest door 't graauw, welk gedreigd hadt,
 „ den volgenden nagt, zyn huis in brand te
 „ zullen fteeken, en hem van lid tot lid te zul-
 „ len verfcheuren.“ 't Gevaar, welk hy van
 't volk liep, hadt hem, derhalve, alleen, zo hy
 zeide, bewoogen, om in de wooning des Am-
 basfateurs te wyken. Stanhope, hem toen ver-
 klaard hebbende, dat hy, daar, dien nagt ver-
 blyven kon, vorderde, des anderendaags, dat
 hy de redenen, waarom hy zyne toevlugt tot
 hem genomen hadt, fchriftelyk, bekend maak-
 te aan 't Hof: gelyk hy deedt. De Ambaf-

deur

deur zelf, gehoor verzogt hebbende by den Koning, deedt hem een omftandig verhaal van 't gene hem met den Hertoge van Ripperda bejegend was. Zyne Majesteit verklaarde, met bevreesding veritaan te hebben, dat Ripperda zynen intrek genomen hadt, in de wooning van eenen uitheemschen Gezant. Hy voegde er by „ dat de Hertog hem om vrygeleide „ naar Holland verzogt hadt; doch dat hy 't „ niet bekomen zou, voor hy hem eenige pa- „ pieren van gewigt, welken in zyne bewaa- „ ring gebleeven waren, zou hebben overge- „ leverd.” Voorts, zig voldaan verklaard hebbende over 't beleid van Stanhope, begeerde hy, dat de Gezant niet gedoogen zou, dat Ripperda uit zyne wooning ontsnapte, voor hy eene Lyst hadt doen maaken van deszelfs papieren: 't welk, den volgenden dag, stondt te geschieden. Stanhope, t'huiswaards gekeerd, verklaarde den Hertog, dat hy nu veilig blyven kon, daar hy was, mids hy niet ondername te ontvlugten: waarvoor hy den Koning zyn woord hadt moeten geeven.

Het Hof nogtans, bedugt, dat Ripperda, ondanks de voorzorg des Ambassadeurs, ontkomen mogt, deedt de wooning, met eenige soldaaten, bezetten. Doch alzo men vreesde, dat de ongelukkige Staatsdienaar, in deeze ongelegenheid, de gunst des Ambassadeurs zou zoeken te winnen, door de ontdekking van eenige geheimen, ten nadeele van den Staat; besloot men, den zagstten weg in te slaan, en den Ambassadeur te verzoeken, dat hy Ripperda bewooge, om zyne wooning te ruimen, mids de Koning aanname hem tegen de woede van

Het Hof
doet de
wooning
met sol-
daaten
bezetten.

1726. 't graauw te beschermen. Doch Ripperda, voorwendende, bedugt te zyn, dat de Koning nu misnoegd op hem was, om dat hy de wyk genomen hadt, in de wooning van eenen uitheemschen, en wel van eenen Engelschen Gezant, maakte zwaarigheid om 't huis te verlaaten. Stanhope, sedert, op nieuws, sterk aangezigt, door den Markgraave de la Paz, deedt zyn best, om Ripperda te doen vertrekken. Maar de Hertog, wien dit dringen in groote engte bragt, verzogt, eindelyk, dat hy zig, voor eenige dagen, in een Klooster begeeven mogt. Doch de Koning, reeds beslooten hebbende, hem in hegtenis te neemen, wees dit verzoek van de hand. Twee van zyne voornaamste bedienden, en een' zyner vertrouwdste vrienden, midlerwyl gevat zynde, zag Stanhope wel, wat men voorhadt, en drong hem niet verder tot vertrekken. Het Hof, daarentegen, een einde van zaaken willende maaken, beriep den Raad van Kastilie, en onderzocht, by den zelve, *Of 't vrystondt en behooryk ware, dat men den Hertog van Ripperda deede ligten uit het Huis van den Groot-Britannischen Ambassadeur?* Men oordeelde van ja: en de Koning gaf'er, terstond, schriftelyk, bevel toe, zonder egter den Hertoge eenige andere misdaad te last te leggen, dan dat hy in de wooning van deezen Ambassadeur geweeken was. Doch de Raad verstondt, dat hy, hierin, misdaad van gekwetste Majesteit begaan hadt. Men zondt dan, op den vyfentwintigsten, twee Krygsoversten en zestig Lyfwagten des Konings naar 't Huis des Ambassadeurs; die, zo dra men hun de deur geopend hadt, naar binnen drongen, en den Her-

Ripperda
wordt ge-
vat, en
naar't Kas-
teel van
Segovia
gevoerd.

Hertoge, met alle deszelfs papieren, in verzekering namen. De Ambassadeur *protesteerde* ernstelyk, tegen 't geweld, welk in zyne wooning gebruikt werdt, en waarmede men, zyns oordeels, het regt der volken geschonden hadt. Doch hierby moest hy 't, voor dien tyd, laaten. Ripperda werdt, terstond, naar Segovia gevoerd, en op 't Kasteel aldaar bewaard, zonder dat men iemand, behalven eenen enkelen dienaar, by hem toeliet. Hy zat hier tot in Herfstmaand des jaars 1728, wanneer een soldaat en eene dienstmaagd des Bevelhebbers hem gelegenheid gaven, om te ontvlugten. Hy geraakte veilig in Portugal, en begaf zig, uit de haven van Port a Port, te schepe, naar Kork in Ierland. Van hier, stak hy over naar Londen, daar hy, in Wynmaand, aankwam, en tot in Wintermaand bleef. Doch men bejegende hem, hier, met zo veel onverschilligheid, dat hy besloot, naar zyn Vaderland te rug te keeren. Hier nam hy, zegt men, den Hervormden Godsdienst wederom aan: doch ziende geen' kans om, op nieuws, in de Regeering te geraaken, deedt, zo men wil, de staatzugt en de hoop om zig op 't Spaansche Hof te wreken hem het roekeloos besluit neemen, om naar Barbarye te reizen, en zig in dienst des Konings van Marokko te begeeven. Hier omhelsde hy, zo getuigd wordt, den Mahometaanfchen Godsdienst (*m*): doch hy bleef in zo gering een aanzien by den Koning, dat hy, zo men my berigt heeft, genoodzaakt was, zig met koophandel in Schaapen te geneeren: in wel-

1726:

Hy ontvlugt.
Zyn verder bedryf eindt.

(*m*) MONTGON Tom. VII. p. 8—15

1726. ken staat hy , eindelyk , in Slagtmaand des jaars 1737 , te Tetuan , overleeden is (*n*).

Gefchil met het Hof van Londen , over 't vatten van Ripperda.

Stanhope hadt , midlerwyl , 't gebeurde aan zyne wooning overgeschreeven naar Engeland. Ook zegt hy de andere uitheemsche Gezanten te beweegen , om zig , zo wel als hy , hierover , te beklagen , als over eene blykbaare inbreuk op hunne gemeene voorregten. Het Hof van Madrid verdedigde zig , hiertegen , schriftelyk , by de uitheemsche Gezanten. 't Gefchil hierover , tusfchen de Hoven van Madrid en Londen , duurde eenigen tyd : tot dat het , van zelf , zonder dat 'er besliffing op kwam , fteeken bleef (*o*). De Heer van der Meer , die , zo wel als Stanhope , begreep , dat men , in 't vatten van den Hertoge van Ripperda , het regt der volken gefchonden hadt , hielt zig ook gehoond , door eene uitdrukking , in eene der Verdedigingen van het Spaansche Hof : welk niet gefchroomd hadt , te zeggen „ dat de be- „ dienden van den Ambafadeur der Staaten de „ kostbaarfte goederen des Hertogs van Rip- „ perda , by nacht , en , *gelyk als steelswyze* , naar „ het Huis van den Groot-Britannifchen Am- „ basfateur gevoerd hadden. ” Hy klaagde , hierover , in eenen brief aan den Markgraave de la Paz (*p*). Doch hierop is , zo veel my bekend is , niet verders gevolgd.

De verandering , die , beide in Frankryk en in Spanje , voorgevalten was in 't Staatsbewind , fcheen den weg te zullen baanen tot de verzoë-
ning

(*n*) Europ. Merc. July — Decemb. 1737. bl. 310.

(*o*) MONTGON Tom. I. p. 516-545 Tom. II. p. 56. ROUSSEAU Recueil. Tom. IV. p. 57, 63, 69, 93.

(*p*) *Voies*: ROUSSEAU Recueil, Tom. IV. p. 93.

ning der twee Kroonen. De Abt de Montgon, die, hiertoe, heimelyk en allengskens arbeidde, zag egter wel, dat 'er weinig kans toe zyn zou, zo lang het Hof van Madrid zo naauw met het Weener-Hof vereenigd bleef; of zo lang de Koning van Frankryk, in Spanje, werdt aangezien, als onaffcheidelyk verbonden aan de belangen van Groot-Britanje en de Staaten. Hy hadt, hierom, aan sommigen, te verstaan gegeven, dat men de Verdragen van Weenen en Hanover moest zoeken samen te smelten, en tot één Verdrag te hersmeeden: of dat men bedagt moest zyn op middelen, om Frankryk af te trekken van 't Hanoversch Verdrag, en te beweegen, om tot dat van Weenen over te gaan (q). Doch zyne redenen vonden nog niet veel ingang, by hunne Majesteiten. Ook kreeg het Verdrag van Hanover nieuwe kracht, door de sterke toerustingten ter zee, in Engeland.

1726.

George de I, staat maakende op den inhoud van het geheim Weener-Verdrag, en bedugt voor verdere nadeelige Verdragen, aan andere Hoven in Duitschland en in 't Noorden, hadt, om de uitwerkfels hiervan te voorkomen, in de Lente deezes jaars, eene aanzienlyke Vloot in zee gebragt. Zy werdt in drie Esquaders verdeeld: een van welken, onder den Vice-Admiraal *Hofier*, naar de Westindiën geschikt werd, om op de Spaansche Koopvaardyvloot, die in de Havana lag, en op de Gallioenen, die zig in de Haven van Porto Bello onthielden, te passen: een ander Esquader,

XXV.
Toerustingten
ter zee,
in Engeland.

(q) MONTGON Memoir. Tom. I. p. 447. Tom. II. p. 2.

1726. onder den Admiraal *John Jennings*, hadt last, om in de Middellandsche zee te kruisfen; en het derde, onder den Vice-Admiraal *Charles Wager*, was gefchikt naar de Oostzee, om een waakend oog te houden, op de beweegingen der Rusfen, die zig, sedert eenigen tyd, te water en te lande, fterk begonden te wapenen. Wager, in Grasmaand zynde uitgelopen, zeyde, zig met de Deenfche Vloote vereenigd hebbende, tot voor Reval en Kroonslot, daar hy de Rusfifche fcheepsmagt bezet hielt, en, tot diep in 't najaar, leggen bleef, waarna hy, geene vrees meer hebbende voor eenige onderneeming van de zyde der Rusfen, te rug keerde naar Engeland. Jennings hadt bevel, om, tusfchen Kadix en Kaap S. Vincent, te kruisfen, de Vloot of Gallioenen te onderscheppen en Gibraltar te ontzetten, indien 't mogt belegerd worden. Doch hy deedt geen ander na-deel in de Middellandsche zee, dan dat hy de Spaanfche kusten in geduurige beweging, en de Spaanfche havens geflooten hielt. Hy keerde, in 't najaar, te Spithead te rug. Hofier, in Zomermaand, voor Porto Bello gekomen, bevondt, dat men den fchat, die reeds op de Gallioenen gefcheept geweest was, wederom ontladen, en naar Panama gevoerd hadt. Hy hielt de haven egter geflooten, van tyd tot tyd, eenige fchepen afzendende, om te paffen op de Vloot, die uit de Havana verwacht werdt; doch, uit vrees voor de Engelfchen, eenen geruimen tyd, in de haven leggen bleef. De last des Vice-Admiraals ftrekte zig niet verder, dan om de Vloot en Gallioenen bezet te houden, of zo zy, zyns ondanks, uitliepen, de
fche-

schepen aan te tasten, en met de laading naar Engeland te voeren (r). Hierdoor, dagt men het Spaansche Hof buiten staat te stellen, om den oorlog, welken het, zo men meende, in den zin hadt, met genoegzaame hoop van eenen goeden uitslag, te onderneemen.

De Keizer, ziende, hoe ernstig de zaaken in Engeland werden opgenomen, verzuimde, ondertuschen, niet, zyne heimelyke handelingen, in Duitschland en in 't Noorden, voort te zetten. 't Gelukte hem, eerlang, de Keurvorsten van Mentz, Trier, Keulen en Beieren te beweegen, tot eene verbindtenis, om hem, in geval van oorlog, met zeker getal van manschap, by te staan. Ook slaagden 's Keizers handelingen naar wensch aan 't Russische Hof, en, zo men zig verzekerd hield, ook aan 't Hof van Berlyn. Alle deeze handelingen hadden invloed op de raadpleegingen der Staaten, over de aanneeming van het Verdrag van Hannover; waarom wy dienstig agten, een beknopt verslag van de voornaamsten, ter deezer plaatse, te boek te stellen.

Tusfchen Rusland en Zweeden was, in Lentemaand des jaars 1724, na 't herstellen der Vrede in 't Noorden, een Verbond van onderlinge bescherminge geslooten (s); waarin de Keizer ook verzogt was te willen treden. Doch alzo men zig, by een geheim punt van dit Verbond, verplicht hadt, om den Hertog van

XXVI.
Het Rus-
sische
Hof
treedt in
't Wee-
ner Ver-
drag.

(r) *Voiez les Lettr. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV. p. 49—68. TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 305—310. MONTGON Tom. I. p. 454. Tom. II. p. 87, 172, 202, 216, 267, 285, 408.*

(s) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 76. ROUSSET Recueil, Tom. I. p. 347.*

1725.

van Holstein te herstellen in 't bezit van 't Hertogdom Sleeswyk, welk thans in de magt des Konings van Deenemarke was, maakte Karel de VI. zwaarigheid, om het Verbond te aangaarden. Hieruit was eenige verkoeling ontstaan, tusfchen de Hoven van Weenen en Petersburg, die toenam, na dat Czaar Peter de I, wien men, voor eenige jaaren, de eernaamen van den *Grooten*, *Vader des Vaderlands* en *Keizer* (t) opgedraagen hadt, op den agtften van Sprokkelmaand des jaars 1725, overleeden zynde, niet door zynen kleinzoon, 's Keizers Neef; maar door zyne Gemaalin, de Keizerin *Katharina*, was opgevolgd (u). Doch het tegenwoordig belang van het Weener-Hof verdreef de opgevatte koelheid. De Keizer, in 't eerst naauwlyks kans ziende, om eenigen der Duitfche en Italiaanfche Vorsten te doen treden in zyne maatregels, en niet genoeg beholpen met het Bondgenootfchap van Spanje alleen, befloot, het misnoegen tegen het Ruffifche Hof te laaten vaaren, en Rusland en Zweeden ten naauwften aan zig te verbinden. Hy tradt, in Grasmaand, in 't Verbond tusfchen Rusland en Zweeden (v), in verwagting, dat zulks den weg baanen zou, om deeze twee Mogendheden over te haalen, tot de aanneeminge van het Weener-Verdrag. Doch Zweeden, ten zelfden tyde, fterk wordende aangezigt, om in 't Verdrag van Hanover te tree-

(t) Zie Refol. Holl. 19 Decemb. 1721. bl. 361. Notul. Zeek; 5 Decemb. 1721. bl. 337.

(u) *Voyez Du MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 104.

(v) *Voyez Du MONT* Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 130. ROUSSEAU Recueil, Tom. III. p. 151.

treeden, verschoof niet slegts de aanneeming van het Weener-Verdrag; maar ontying zelfs den Keizer niet in 't Verbond met Rusland, dan onder zekere voorwaarden, die 't Weener-Hof kwalyk behaagden. Onder anderen, bedong Koning Fredrik „ dat hy niet gehouden „ zou zyn, zig te steeken in de geschillen, „ ontstaan, ter gelegenheid van de opregting „ der Oostendefche Maatschappye, noch zig „ behoeven te moeijen met eenen kryg, welke „ den Keizer, in Italie, of buiten Europa, zou „ mogen worden aangedaan (w).” Maar de Keizerin van Rusland ontving Keizer Karel, in 't Verbond met Zweeden, zonder eenige bepalingen. Zy leende zelfs ooren naar een ander Verbond, welk haar, van wege den Keizer, voorgeslagen, doch, door eenigen haarer Staatsdienaaren, ernstelyk, ontraaden werdt. Deezen hielden haar voor, dat dit Verbond, welk zeer ten voordeele der Hertogs van Holstein zou zyn, niet nalaaten kon, Zweeden tot argwaan te verwekken, als hadt men voor, deezen Hertog, die, uit *Hedwig Sofia*, oudste Zuster van Karel den XII, gebooren, en met *Anna Petrowna*, Dogter der Keizerinne van Rusland, gehuwd was, op den Zweedschen troon te zetten; waartoe hy, zo 't regt der erfvolginge, in den jaare 1719, niet vernietigd geweest was, inderdaad, nader dan de tegenwoordige Koning, geregtigd geweest zou zyn. Zy voegden 'er by „ dat Groot Britanje, en „ veelligt ook de Staaten, misnoegd op het „ Russifche Hof, om dat het, onder de Re-

„ gee-

(w) Volez ROUSSET Recueil Tom. III. p. 154.

1726. „ geering van den overleeden Keizer , Peter
 „ den I , de oogmerken des Pretendents be-
 „ gunstigd hadt , zig , mogelyk , van de gele-
 „ genheid bedienen zouden , en zig met de
 „ Zweeden vereenigen , om Rusland den oor-
 „ log aan te doen : 't welk het Ryk zeer kwa-
 „ lyk komen zou , alzo de scheepsmagt thans
 „ zeer vervallen , en Keizer Karel buiten staat
 „ was , om haare Majesteit , te water , te on-
 „ dersteunen.” Doch anderen merkten , hier-
 tegen , aan , dat het Verbond met den Keizer
 zeer voordeelig zyn zou voor Rusland , in ge-
 val van eene gevreesde Vredebreuke met het
 Turksche Ryk. „ Het koopbelang ,” voegden ze
 'er by „ zou Groot-Britanje en de Staaten wel
 „ wederhouden van 't beoorloogen haarer Ma-
 „ jesteit : behalve , dat deeze twee Mogend-
 „ heden ook , dagten ze , geenen staat maaken
 „ konden op het Verbond met Frankryk , daar
 „ men , na de verandering in 't Staatsbewind ,
 „ op 't punt stondt , om zig met Spanje te
 „ verzoenen.” En de meening der laatsten
 woog meest by de Keizerinne , die , daarenbo-
 ven , ten hoogste misnoegd was op 't Groot-
 Britannische Hof , over het zenden van den
 Vice-Admiraal Wager naar de Oostzee (x).
 Zy besloot dan , 't Verbond , welk haar , van
 wegen den Keizer , voorgeslagen werdt , te aan-
 vaarden (y). Het werdt , te Weenen , gete-
 kend , op den zesden van Oogstmaand. De
 Keizerin nam , by het zelve , het Weener-Ver-
 drag aan , welk , in 't voorleeden jaar , tusfchen
 den

(x) *Voyez les Lettr. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. III,*
 p. 206, 210. *Tom. IV. p. 223.*

(y) *MONTGOM Memoir. Tom. II p. 380—402.*

den Keizer en Spanje, geflooten was. De Keizer en de Keizerin van Rusland hadden ook eene Overeenkomst getroffen, ten behoeve van den Hertoge van Holstein (z). Doch de inhoud derzelve werdt zeer geheim gehouden. Men twyfelde niet, of zy was nadeelig voor de tegenwoordige Regeeringe van Zweeden. Ook bragt zy veel toe, om dit Ryk te doen treden in het Verdrag van Hanover: 't welk, in de Lente des volgenden jaars, gebeurde.

George de I. hadt, ten deezen tyde, zo men meende, nog byzondere redenen van misnoegen op het Rusfische Hof, die hem, behalve de gemelden, bewoogen hadden, tot het zenden van een Esquader naar de Oostzee. Men hadt hem, reeds in 't voorleeden jaar, berigt, dat de aanhangers des Pretendents drie Oorlogfchepen, in Rusland, gekogt hadden; die naar Spanje gezeild waren, om tot een' geheimen aanflag gebruikt te worden. Te S. Andero, hadden zy zig gevoegd by vier Spaanfche Oorlogfchepen, en men twyfelde niet, of zy zouden gebruikt worden, tot het vervoeren van eenige Spaanfche manschap, welke niet verre van deeze haven verzameld was. Men hadt ook verftaan, dat 'er, in de haven van Oostende, zesduizend man ftondt gefcheept te worden: en men twyfelde niet, of de Keizer, Rusland en Spanje waren 't eens, om iet van belang te onderneemen, ten behoeve des Pretendents. Nog wist men, dat de Hertog van Wharton, een voornaam aanhan-

1726

XXVII.
Argwaan
des Konings
van
Groot-
Britanje
op het
Rusfische
Hof, en
op de
Hoven
van Wee-
nen en
Madrid.

(z) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 131.*
ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 158.

1726. hanger des Pretendents, te Weenen, met de Keizerfche en Rusfiche Staatsdienaars, en met den Heere van Ripperda, in 't heimelyk, gefproken hadt; waarna hy naar Rome was verreis, zo men vastelyk vertrouwde, met oogmerk, om den Pretendent verflag te doen van zyne verrigtingen: uit wiens naam, hy, federt, ook aan 't Spaanfche Hof gehandeld hadt. Alle deeze byzonderheden werden, in openbaare Gefchriften, verspreid, in Engeland; en zo algemeen geloofd, dat de Koning niet fchroomde, in 't begin des jaars 1727, aan 't Parlement te verklaaren „ dat de omkeering der Regeeringe in Groot-Britanje de vrugt fcheen te zyn, welke men zig, van de naauwe vereeniging, tusfchen den Keizer, de Keizerinne van Rusland en den Koning van Spanje beloofd hadt (a).” 't Was dan geen wonder, dat het Groot-Britannifche Hof zig bevluytigde, om zulk eene onderneeming te fluiten.

Koning George maakt zig verdagt van heimelyke handeling met de Porte.

Om hierin te beter te slaagen, ondernam, zo men meent, Koning George, eer nog 't Verbond tusfchen den Keizer en Rusland geflooten was, eene onderhandeling met de Ottomanifche Porte, aan welke hy opening deedt van het Verdrag van Hanover. Men hielt hem ook verdagt, aan 't Weener-Hof, dat hy niet zonder medeweeten van Frankryk, de Porte zocht te beweegen, tot eenen Oorlog tegen den Keizer en tegen Rusland. Doch zyne Gezanten ontkenden, openlyk, dat hy zulk een oogmerk gehad hadt (b). Ook is 'er my,

ner-

(a) MONTGON Tom. II. p. 81—85. Motifs de la cond. de la Gr. Bret. p. 43, 44, 62, 66, 67, 68, 69, 70.

(b) MONTGON Tom. I. p. 457—462, 467, 468.

nergens, eenig duidelyk bewys van voorgekomen. Maar met den Landgraave van Hefsen-Kafel, dien 't Weener-Hof, vergeefs, gezogt hadt te winnen (c), hadt George de I, in Lenremaand deezes jaars, reeds een Verdrag geflooten, waarby de Landgraaf zig verbondt om twaalfduizend man, ten dienfte des Konings, te werven, zullende den Koning hem, hiertoe, door het verſchaffen van behoorlyke onderſtandgelden, in ſtaat ſtelden (d).

Het Weener-Hof handelde, midlerwyl, in XXVII De Staaten beſluiten tot de aanneeming van het Verdrag van Hanover, Duitschland, in 't Noorden en in Italie, om Bondgenooten te winnen. Ook werden, omtrent deezen tyd, gelyk wy reeds gemeld hebben, eenige Duiſche Vorſten bewoogen, om in 's Keizers maatregels te treden. Maar de Koning van Sardinie hielt zig buiten verbindtenis met den Keizer (e). De Staaten, midlerwyl, de magt van 't Weener-Verbond ziende toeneemen, door de handelingen aan verſcheiden' Hoven, die, byzonderlyk te Petersburg, op eenen goeden voet ſtonden, hadden, eer men 't, tuſſchen den Keizer en de Ruſiſche Keizerinne, nog volkomen eens geworden was, niet konnen nalaaten, eindelyk, een beſluit te neemen, op de toetreding tot het Verdrag van Hanover (f). Om over de voorwaarden hunner aanneeminge, met de Gezanten der Bondgenooten, in onderhandeling te treden, hadden zy benoemd *Chriſtiaan Karel, Baron van Lin-*

(c) MONTGON Tom. II, p. 187.

(d) Voyez MONTGON Tom. II. *Piec. Juſſif. N. IX. p. XXXI.* ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 322.

(e) MONTGON Tom. I. p. 451, 470. Tom. II. p. 75, 280.

(f) Reſol. Gener. Jouis & Aug. 1726.

1726. *Lintelo*, Heer van Esfen, wegens Gelderland; *Arnold van Zuilen van Nyeveld*, Raad en Oud-Burgemeester van Rotterdam, Ruwaard van Putten en Baljuw van Schieland, en Izaak van Hoornbeek, Raadpensionaris en Groot-zegelbewaarder, wegens Holland; *Nikolaas Henrik Noey*, Oud-Burgemeester van Thoolen, wegens Zeeland; *Gerard Godard Taats van Amerongen*, Ridder der Duitfche Orde en Kommandeur derzelve, te Doesburg, wegens Utrecht; *Joan Abraham van Schuurman*, Burgemeester en Raad der Stad Slooten, wegens Friesland; *Everard Rouse*, Burgemeester der Stad Deventer, wegens Overyffel, en *Lambert Henrik Emmert*, Raad der Stad Groningen, wegens Stad en Lande. In Oogstmaand, was men 't, over de voorwaarden, genoegzaam eens geworden. Ook hadt Stad en Lande in 't Verdrag bewilligd. Doch Utrecht aarzelde nog. Men verwagte, derhalve, in 't gemeen, nog niet, dat de Staaten in 't Verdrag zouden getreden zyn, toen 't, onverhoeds, door alle de Gemagtigden, behalve dien van Utrecht, geschiedde, op den negenden van Oogstmaand. De Akte van aanneeming behelsde „ dat de Staaten, in 't aanneemen van het „ Verdrag van Hanover, geen ander oogmerk „ hadden, dan de behoudenis der ruste van „ Europa, zonder welke, die van hunnen Staat „ niet zeker zyn kon; en de handhaving van „ hunnen Koophandel, zonder welken, dezelve „ niet kon bestaan. Dat zy ook verstonden, „ dat, door dit Verdrag, geene andere Verdragen, door de hooge Bondgenooten, onderling, of met andere Mogendheden, ge- „ maakt,

Zy treden in dit Verdrag.

Inhoud der Akte van aanneeming.

„ maakt, in eenigerlei opzigt, verbroken, of
 „ gekrenkt werden. Dat zy zig verzekerd hiel- 17265
 „ den, dat men hen, uit hoofde van deeze
 „ aanneeminge, niet zou willen verpligten, tot
 „ eene algemeene handhaving der Westfaal-
 „ fche en Olivafche Verdragen; maar alleent-
 „ lyk, tot de handhavinge der regten en be-
 „ zittingen, welken de handelende Mogend-
 „ heden, uit hoofde der gemelde Verdragen,
 „ verkreegen hadden, en nog tegenwoordig
 „ bezaten: weshalve zy zig, ten opzigte der
 „ zaake van Thorn, niet verder verbinden kon-
 „ den, dan tot het aanwenden hunner goede
 „ dienften, tot verwerving eener redelyke vol-
 „ doening, voor de inbreuk, te Thorn, ge-
 „ daan op de Olivafche Vrede. Dat zy ook oif-
 „ derfelden, dat de Bondgenooten elkanderen
 „ kennis zouden geeven van de middelen, wel-
 „ ken zy, des noods, zouden willen in 't werk
 „ stellen, tot bescherming van elkanders bezit-
 „ tingen en regten, zulken vooral, die opzigt
 „ hadden op den Koophandel, beide in en bui-
 „ ten Europa. Dat de onderftand, dien de
 „ Staaten verpligt zouden zyn te leveren, op
 „ vierduizend knegten en duizend ruiters, be-
 „ paald zou worden, en dat, na verloop van de
 „ vyftien jaaren des Verdrags, alle dingen zou-
 „ den wederkeeren, tot den ftaat, waarin zy,
 „ voor het fluiten des Verdrags, geweest wa-
 „ ren." By deeze punten, was nog een geheim Geheim
 „ punt gevoegd, behelzende „ dat, de Staatén punt
 „ hebbende voorgedraagen dat zy, uit misnoe-
 „ gen over hunne aanneeminge van het Ver-
 „ drag, of uit eenige andere oorzaak, zouden
 „ konnen aangetast, en daardoor genoodzaakt
 XVIII. DEEL. B b „ wor

1726.

„ worden , om hunne toevlugt te neemen tot
 „ de wapenen , zonder dat de Bondgenooten
 „ tyd hebben zouden , om tot afweering van
 „ zulk een gevaar , eerst hunne goede dienften
 „ aan te wenden ; de drie andere Mogendhe-
 „ den zig verbonden , om de Staaten , in zulk
 „ een geval , terftond , met de bepaalde man-
 „ fchap , by te fpringen .” En in een ander af-
 „ gezonderd punt , welk egter niet geheim bleef ,
 „ werd , door de Franfche en Groot-Britannifche
 „ Gezanten alleen , verklaard „ dat , onder de
 „ regten der Staaten , welken men verplicht zou
 „ zyn te handhaaven , ook begreepen werd
 „ het regt , by de Munfterfche Vrede bedon-
 „ gen , om de ingezetenen der Oostenrykfche
 „ Nederlanden uitgeflooten te houden van de
 „ Vaart op de Indiën : en zo de Keizer , hier-
 „ om , de penningen inhieldt , welken zy van
 „ hem te vorderen hadden , zouden de Bond-
 „ genooten hun voldoening bezorgen , mids zy
 „ geene vyandlykheden , tegen de Oostendefche
 „ Maatschappy , in de Indiën , noch elders aan-
 „ vingen , dan na dat zy , deswege , met de ande-
 „ re Bondgenooten , zouden overeengekomen
 „ zyn .” Nog verklaarden de Staaten „ dat zy
 „ de vryheid aan zig behielden , om in de midde-
 „ len , welken de Bondgenooten zouden goed-
 „ vinden in 't werk te ftellen , tot behoudenis
 „ van de Vrede of van het evenwigt van Euro-
 „ pa , te bewilligen of niet (g).”

Pruiften
 weigert
 in de Ak-
 te der

De Markgraaf de Fenelon en de Heer William
 Finch , de Akte gelezen hebbende , waarby de
 Staaten 't Verdrag aannamen , verklaarden , ter-
 ftond ,

(1) *Völez Du MONT Corps Diplom. Tom. VIII. P. II. p. 123.*
ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 166.

stond, dat zy gereed waren om ze te tekenen. Doch de Heer Meinertzhagen, Gezant des Konings van Pruissèn, maakte 'er zwaarigheid in. Hy hadt, reeds te vooren, te kennen gegeven, dat hem de uitzondering van de handhaving der Westfaalsche en Olivafche Verdragen mishaagde (h). En de Koning, zyn Meester, hadt hem nog geene volmagt gezonden, om de Akte van aanneeming, met deeze uitzondering, te tekenen. De Fenelon en Finch nogtans, oordeelende, dat zy het tekenen deezer Akte, niet langer, behoorden te verwylen, traden 'er tefstond toe „ in verwagting, zo zy verklaarden, „ dat de Koning van Pruissèn zynen Gezant, „ insgelyks, haast volmagt tot tekenen geeven „ zou; doch zo zulks, onverhoopt, agterblyven „ mogt, beloofden zy, uit den naam hunner „ Meesteren, zig te zullen houden aan de punten, „ welken de Staaten, by de Akte van aanneeminge, „ verklaard en bedongen hadden (i).”

In zo verre en op zulk eene wyze, kreeg, eindelijk, het werk van de toetreedinge der Staaten tot het Verdrag van Hanover zyn beslag. Zy bereikten 'er hun groot oogmerk mede, welk was ten minste Frankryk en Groot-Britanje te verplichten, om hen te handhaaven in hun regt, om de ingezetenen der Oostenryksche Nederlanden te doen uitfluiten van de Vaart op de Indiën. Zelfs werden hun byna alle de andere voorwaarden toegestaan, op welken zy, in den aanvang der onderhandelingen, hadden voorgeslaagen, het Verdrag te willen aanneemen (k);

1726.
Staaten
te bewil-
ligen.

XXIX.
Aanmer-
kingen
op de
inzigten
der Staa-
ten, in
het aan-
vaarden
van 't
Verdrag
van Ha-
nover.

ZOR-

(h) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 163.*

(i) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 177.*

(k) *Zie hier voor, bl. 356.*

1726. zonder dat zy eenige verbindtenis op zig genomen hadden, waaronder zy niet reeds, uit kragt van voorige Verdragen, gebragt waren. Doch de belofte om hunne gefchillen met Deenemarke, door minzaame tufchenspraak, te helpen byleggen, hadden zy niet kunnen verwerven. De Gezanten oordeelden, dat zulk eene belofte, aan 't Hof van Koppenhagen, als te eenzydig zou voorkomen, en hierom alleen de nuttigheid wegneemen, welke men zig anders van hunne tufchenspraak zou hebben kunnen belooven (1). 't Verklaaren van den Oorlog aan die van Algiers en Marokko was ook van de hand geweezen. Fenelon verftondt „ dat deeze volken, met
 „ welken Frankryk en Groot-Britanje plegtige
 „ Verdragen geflooten hadden, niet als zee-
 „ roovers konden aangemerkt, noch uit dien
 „ hoofde uitgerooid worden. Dat zy, gehou-
 „ den wordende voor openbaare vyanden der
 „ Staaten, niet gerekend konden worden onder
 „ zulken, tegen welken men, uit hoofde van
 „ het drievoudig Verbond, den onderftand der
 „ Bondgenooten vorderen kon; alzo dit Ver-
 „ bond, in 't jaar 1717, geflooten was, toen de
 „ Staaten reeds met deeze volken in oorlog wa-
 „ ren, zonder dat 'er, in 't Verbond, eenige
 „ melding van gemaakt was; ten bewyze, dat
 „ men deezen oorlog niet aanzag, als een ge-
 „ val, waarin de naarkoming van 't Verbond
 „ gevorderd werdt. En zo behoorde hy, zyns
 „ oordeels, ook tegenwoordig niet aangezien
 „ te worden. Tufchenspraak en goede dienften
 „ by de Afrikaanfche Volken waren 't eenigfte,
 „ welk de Staaten, naar reden, van Frankryk,

„ en

(1) *Voyez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 162.*

„ en Groot-Britanje vorderen , of verwagten 1726.
 „ konden (m).” De Staatſchen, op deeze re-
 denen weinig weetende aan te merken, hielden
 zig te vrede, met de overige voordeelen, wel-
 ken zy, by de aanneeminge van het Verdrag
 van Hanover, bedongen hadden.

De Koning van Pruifen weigerde, ondertus-
 ſchen, te bewilligen in de voorwaarden, waar-
 op de Staaten in dit Verdrag waren getreden.
 Hy ſcheen 'er zeer op geſteld te zyn, dat zy zig,
 zo wel als de twee andere Mogendheden, ver-
 bonden, tot het handhaaven der Weſtfaalſche
 en Olivafche Verdragen: waartoe zy egter, nim-
 mer te vooren, verbonden waren geweest, en
 door welke verbindtenis, zy zig ligtelyk zouden
 hebben kunnen inwikkelen in' eenen laſtigen
 oorlog. Men vindt, hierom, vreemd, dat zyne
 Pruiſiſche Majesteit hen hiertoe dringen wilde.
 Doch de oorzaak van zyn gedrag ontdekte zig,
 kort hierna. De Keizer was in heimelyke onder-
 handeling getreden met het Hof van Berlyn, om
 den Koning van Pruifen af te trekken van het
 Hanoverſch Verbond. De *Graaf van Sekkendorf*
 hadt 'er de eerſte opening van gedaan, en men
 wil, dat 'er, na veel handelens, op den twaalf-
 pen van Wynmaand, te Wusterhauſen, een Ver-
 bondt werdt geſlooten, tuſſchen de twee Mo-
 gendheden, welks inhoud zeer geheim gehou-
 den werdt. Ook was hiertoe wel reden, alzo de
 Hanoverſche Bondgenooten verplicht waren, niet
 zonder kennis van elkanderen, in onderhande-
 ling te treden, veel min te fluiten. 't Leedt nog-
 tans niet lang, of men verſpreidde, onder de
 hand, aſſchriften van het Verbond van Wuster-
 hau-

XXX.
 Heimely-
 kehande-
 ling des
 Keizers,
 aan't Hof
 van Ber-
 lyn.

(m) *Voiez* ROUSSET Recueil. Tom. IV. p. 165 — 168.

1726.

haufen, welken nog voorhanden zyn (n) Volgens dezelve, beloofde de Koning van Pruiffen de *Pragmatike Sanctie*, of de orde op de Oostenrykfche opvolging te zullen handhaaven. De Keizer zou, daarentegen, den Koning van Pruiffen, na de dood van den Keurvorst van de Palts, in 't bezit doen ftellen van de Hertogdommen Berg en Gulik, den Prins van Sultzbach beweevende, om van deszelfs regt op Berg en Ravenftein af te ftaan: of zo hem dit mislukte, zou hy hem andere goederen van gelyke waarde, uit zyne eigene erflanden in 't Duitfche Ryk, opdraagen. Voorts, was de Koning van Pruiffen, volgens de affchriften, van welken wy fpreeken, ook getreden in 't Verbond, welk de Keizer, onlangs, met de Keizerinne van Rusland hadt aangegaan. Doch op deeze affchriften is geen volkomen ftaat te maaken (o). De Koning van Pruiffen hadt, twee maanden te vooren, ook een Verbond van onderlinge befcherminge geflooten met de Ruffifche Keizerinne. Beide de Mogendheden mistrouwden de Poolen, met welken de Koning van Pruiffen in 't byzonder groot gefchil gekreegen hadt, ter gelegenheid van 't gebeurde te Thorn. By een geheim punt van dit Verbond, beloofde de Koning van Pruiffen zyne goede dienften te zullen aanwenden, om den Hertog van Holftein, Schoonzoon der Keizerinne, te doen herftellen in 't bezit van 't Hertogdom Sleeswyk; of ten minfte, zig onzydig te zullen houden, in geval men geweldiger middelen ter hand neemen mogt, om hem dit bezit te

Verbond
tuffchen
Rusland
en Pruiffen.

(n) *Volez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 139.*
ROUSSET Recueil. Tom. III. p. 137.

(o) *ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 186, 197. MONTGON Tom. II. p. 426.*

te bezorgen. De Hertog stondt, daarentegen, af van het regt, welk hy zig voorbehouden hadt, om, by den Keizer, de inhuldiging van het Land van Stettyn te vorderen (p). 1726.

Ondertusfchen, was het Verdrag tusfchen den Keizer en Pruiffen zo dra niet getroffen, of de Hoven van Weenen en Madrid lieten zig verluiden, dat zy eenen der voornaamfte Bondgenooten van het Verdrag van Hanover, op hunne zyde, hadden weeten te winnen. De gerugten van de verandering des Konings van Pruiffen hadden ook bystere ontfeltenis veroorzaakt te Parys, te Londen en in den Haage. 't Kwam zyner Pruiffifche Majesteit ter ooren: die, terftond, zynen Gezanten in Frankryk en in Engeland bevel gaf, om te verklaaren „ dat hy „ niets met den Keizer geflooten hadt, welk „ ftreedt met het Verdrag van Hanover, heb- „ bende de verbindteniffen, in welken hy ge- „ treden was, alleen opzigt op zyne byzonde- „ re belangen, en die van het Duitsche Ryk.” Men moest zig, met deeze Verklaaring, te vrede houden (q). De Koning van Pruiffen werdt nog aangemerkt als een der Bondgenooten van het Verdrag van Hanover; hoewel men op zynen yver, om de voorwaarden van het zelve ter uitvoeringe te brengen, na deezen, kleinen flaat maakte.

Ten deezen tyde, of wat laater, kreeg men, hier te Lande, berigt, dat de Vrede, tusfchen de Staaten en die van Algiers, eindelyk, gelukkiglyk getroffen was. Hunne Hoog-Mogendheden XXXI. Vrede tusfchen de Staaten en de Regee-

(p) - *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 198. DE MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 135.

(q) MONTGON Memoir. Tom. II. p. 427. TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 313.

1726. den hadden, in 't voorjaar, wederom een Es-
 quader Oorlogschepen naar de Middellandsche
 zee geschikt, om op de Algiersche Kaapers te
 pasfen. De Vice-Admiraal, Heer van Sommels-
 dyk, die 'er 't bevel over hadt, maakte, geduu-
 rende deezen kruistogt, jagt op verscheiden
 Kaapers, en jaagde 'er een' op de kust van Te-
 tuan, daar 't fchip zig te bersten stiet (r).
 Maar de Regeering van Algiers, eindelyk, den
 oorlog moede, zondt, in den nazomer, eenige
 voorlaagen aan den Heere van Sommelsdyk,
 waarop men begeerde in handeling te treden.
 De Vice-Admiraal begaf zig toen, met vyf Oor-
 logschepen, voor Algiers, en op den agtsten
 van Herfstmaand werdt de Vrede getekend.
 Het Verdrag bestondt uit vierentwintig Leden,
 By het zelve, werden „ de inkomende regten
 „ op de Koopwaaren, welken de ingezetenen
 „ van den Vereenigden Staat naar Algiers voe-
 „ ren zouden, van tien op vyf ten honderd
 „ vernanderd: de invoer van Oorlogsbehoef-
 „ ten werdt geheel vry verklaard. De Algier-
 „ sche Kaapers, een Staatsch fchip ontmoeten-
 „ de, mogten 't niet dan met de floep naderen,
 „ en alleenlyk twee man overzetten, om de
 „ Paspoorten te onderzoeken. De Dey zou
 „ niet mogen gedoogen, dat eenig Algiersch
 „ fchip zig begave naar Salée of anderé Plaa-
 „ sen, welke met de Staaten in oorlog waren.
 „ Ook zou geen Algiersch fchip naderen mo-
 „ gen, tot in 't gezigt van eenige Haven van
 „ den Vereenigden Staat. Men zou niet toe-
 „ laaten, dat die van Tunis, Tripoli, Salée of
 „ an-

Voor-
 naamste
 punten
 derzelve.

(r) Europ. Merc. Jan.—Juny 1726. bl. 256. July—Decemb.
 1726 bl. 10.

„ andere vyanden van den Staat eenige sche- 1726.
 „ pen, perfoonen of goederen der ingezetenen
 „ van den Staat, te Algiers, kwamen verkoo-
 „ pen. Doch 't zou den Staatfchen vryftaan,
 „ hunne pryzen aldaar tot geld te maaken. De
 „ Staatfche Oorlogfchepen, op de reede van
 „ Algiers ten anker komende, zouden van be-
 „ hoorlyke ververfching voorzien worden; doch
 „ geene Slaaven, die hunnen Meesteren ont-
 „ vlugt waren, mogen ophouden. Zo een on-
 „ derzaat van den Staat, te Algiers, overleedr,
 „ zonder uiterften wil gemaakt te hebben; zou
 „ de Conful der Staaten het opzigt over des-
 „ zelfs goederen aanvaarden, ten behoeve van
 „ den regten erfgenaam. Gefchillen tufchen
 „ onderzaaten van den Staat onderling zouden
 „ voor den Conful; doch gefchillen der Staat-
 „ fchen met Turken of Mooren voor den Dey
 „ en Divan worden afgedaan. De Conful zou
 „ een' Predikant van den Hervormden Gods-
 „ dienst in zyn huis mogen hebben, en de
 „ Slaaven zouden den Godsdienst aldaar, op de
 „ vastgeftelde dagen, mogen bywoonen. Een
 „ Staatsch Admiraal, voor Algiers komende,
 „ zou met eenentwintig fchooten begroet wor-
 „ den, mids hy, hierop, met een gelyk getal
 „ van fchooten, antwoordde. De Paspoorten
 „ zouden, om de drie jaaren, moeten ver-
 „ nieuwd worden (s).”

Terftond na het treffen deezer Vrede, keer-
 de de Vice-Admiraal, Heer van Sommelsdyk,
 te rug naar 't Vaderland, zendende den Kapi-
 tein

Men
 weigert
 de Staat-
 fche Oor-
 tein

(s) Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl 311. Du MONT Corps Dipl.
 Tom. VIII. P. II. p. 136. ROUSSET Recueil, Tom. IV, p. 267.

1726. tein *de Wildt*, met een affchrift van 't Verdrag, aan den Consul te Mallaga, met last, om het den Heere van der Meer, te Madrid, toe te zenden. De Ambassadeur, ten Hove kennis gegeven hebbende van de geflooten' Vrede, ontving, deswege, de gewoonlyke gelukwenschingen. Doch men zondt, ten zelfden tyde, bevel aan alle de zeehavens van 't Ryk, om geene Staatfche Oorlogfchepen, in dezelfen, te ontvangen, of te laaten vertoeven. En in gevolge van dit bevel, werden twee of drie fchepen, onder den Kapitein *Elias*, in de Baaye van Kadix ingelooopen zynde, in 't begin van Slagtmaand, genoodzaakt, zonder uitstel, zee te kiezen, onaangezien, by het twintigfte Lid der Utrechtfche Vrede, bedongen was, dat de Staatfche Oorlogfchepen, in tyd van Vrede, niet uit de havens van Spanje zouden mogen geweerd worden (*t*). Doch het Spaanfche Hof oordeelde, van gedrag te moeten veranderen omtrent de Staaten, na dat zy in 't Verbond van Hanover getreden waren; en na dat hunne Bondgenooten, de Engelschen, de Spaanfche Havens, in en buiten Europa, met Oorlogfchepen, hadden begonnen te bezetten.

XXXII. De Keizer fcheen den Staaten ook nieuwe moeite te willen aandoen. De Graaf van Konigfek-Erps hadt, in Louwmaand deezes jaars, een Gefchrift ter Staatsvergaderinge overgeleverd, waarby hy de klagten ondersteunde, welken, reeds in 't jaar 1724, van wege den Prins en Bifchop van Luik, gedaan waren, over eenige werken, door de Staaten, op den S. Pietersberg, op Luikfchen bodem, van nieuws aangelegd. Men was, in 't jaar 1717, met den Prinfe van Luik, over-

(*t*) MONTGON *Tom. II. p. 462.*

overeengekomen, dat de Sterkte op den S. Pietersberg in wezen blyven zou (*u*); doch men schieen nu kwalyk te neemen, dat de werken aan dezelve vermeerderd werden. De Staaten stonden wel toe, dat deeze hunne werken, op Luikschen grond, waren aangelegd; doch zy merkten ze aan, als behoorende tot de Vesting van Maastricht, welke zy, by verdrag, bedongen hadden, te mogen versterken en bezetten, zonder dat zy'er den Prinse van Luik, vooraf, kennis van behoeften te geeven. Zy hadden dit den Prinse, reeds, voorheen, geantwoord, en vertoonden 't ook nu den Keizerlyken Gezant, dien zy, daarenboven, voorhielden, „ dat de
 „ aangelegde werken enkelyk dienden, tot verdediging van Maastricht, welks halve Heerlykheid den Prinse van Luik toekwam. Dat
 „ de Staaten geneigd waren, den eigenaaren der huizen, welke geslegt zouden moeten worden, om de werken naar behooren te voltrekken, redelyke voldoening te geeven; en
 „ dat deeze huizen en zekere Kapel, in geval van belegering, wanneer men niet gewoon was, eenige gebouwen onder de Vestingwerken te laten staan, toch zouden moeten afgebroken worden (*y*).” De Graaf van Konigsfeck-Erps zondt het antwoord der Staaten, welk hem schriftelyk overgeleverd werdt, naar zyn Hof, en my is niet bekend, dat deeze zaak, waar van, in 't eerst, als van eene blykbaare schending van den bodem des Duitschen Ryks, groote ophef gemaakt was, eenig verder gevolg gehad heeft.

De

(*u*) Zie hier voor, bl. 96.

(*y*) *Voiez* ROUSSER Recueil, Tom. III. p. 179 — 186.

1726.

Door-
braaken
der Ri-
vierdyken
en over-
strooming
hier te
Lande.

De geweldige regen, die, in den Zomer en Herfst des jaars 1725, gevallen was, hadt de rivieren, alomme, zo hoog doen zwellen, dat men, in den volgenden Winter, hier te Lande, voor eene doorbraak der Rivierdyken begon te dugten. Ook veroorzaakte een zwaare ysdam, in de Lek, by Schoonhoven, twee groote doorbraaken in den dyk, op den eenentwintigsten van Louwmaand, waardoor de Krimpener- en Lopikerwaard, terstond, onder liepen. De Lingedyk by Thiel bezweek, omtrent den zelfden tyd. En in 't begin van Sprokkelmaand, brak de zelfde dyk, by Kedichem, door, waardoor de gantsche Alblasferwaard overstroomd werd. Men meende, dat de boeren, in de Krimpenerwaard en elders, federt, de dyken, aan sommige oorden, dooftaken, om zig van 't water te ontlasten; tegen welken moedwil, door de Staaten, by een ernstig Plakaat, voorzien werd. Het hoog water drong, wat laater, ook door den Marendyk, en door den dyk by Linschooten, overstromende eene geweldige plek Lands, welke men, tot hiertoe, droog gehouden hadt. Doch na het midden van Sprokkelmaand, begon het zagtelyk te dooijen, waardoor het water, allengskens, vryer loop kreeg. In de volgende Lente, werd eindelyk gearbeid aan 't stoppen der doorbraaken, waarna men het water, door eene menigte van sluizen, begon te loozen uit de Alblasferwaard (w), die, allengskens, gelyk de andere overstroomde Landen, wederom droog raakte.

(w) *Europ. Merc. Jan. — July 1726. bl. 91, 159, 215.*

VADERLANDSCHE HISTORIE.

TWEE-EN-ZEVENTIGSTE BOEK.

I N H O U D.

- I. *De Staaten versterken hunne Land- en Zeemagt. Voorslag om de Oostendefche Maatschappy te verplaatfen.*
 - II. *De Koning van Zweeden treedt in 't Verdrag van Hanover. Verbond tusfchen Frankryk, Groot-Britanje en Deenemarke.*
 - III. *Handeling des Keizers, in Duitschland.*
 - IV. *Twist in 't Parlement van Engeland, over de noodzaaklykheid des oorlogs. De Hofparty dryft boven.*
 - V. *Toebereidfels ten oorloge. Vreedzaamme inzigten der meeste Mogendheden.*
 - VI. *Gibraltar belegerd. Het Spaanfche Hof zoekt de Staaten gerust te stellen. Engelsche togten te water. De Zilyervloot komt aan, in Spanje.*
 - VII. *Opening tot eene handeling aan 't Weener-Hof. Voorslag van 's Pausen Nuncius aan de Fransche en Staatsche Gezanten te Weenen. Ecrfte Ontwerp van voorafgaande Punten.*
 - VIII. *De Staaten houden 't onaanneemelyk. Het Weener-Hof handelt met den Kardinaal de Fleury. Verklaaring des Konings van Pruifen.*
 - IX. *Nieuw Ontwerp van voorafgaande Punten, door den Kardinaal gemaakt.*
 - X. *Het Weener-Hof zoekt de handeling te rekken.*
- Ont-

Ontwerp. Groot-Britanje en de Staaten wyzen 't van de hand. XI. Laatste Ontwerp der Hanoversche Bondgenooten. De Keizer bewilligt 'er in. De voorafgaande Punten worden, te Parys en te Weenen, getekend. De Kardinaal de Fleury raakt, hier te Lande, in hooge agting. XII. George de I, Koning van Groot-Britanje, sterft. Zyn Zoon. George de II, volgt hem op. Ydele inzigten des Pretendents. XIII. De Keizer, Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten bekrachtigen de voorafgaande Punten. De Oostendefche Maatschappij wordt, voor zeven jaaren, opgeschort. Handeling van den Ambassadeur van der Meer, om 't Spaansche Hof, tot het bekrachtigen der voorafgaande Punten te beweegen. XIV. Verzoening tuschen de Hoven van Frankryk en Spanje. XV. Sterfte hier te Lande. Dood van den Raadpensionaris Hoornbeek. De Thesaurier Generaal, Simon van Slingeland, wordt Raadpensionaris. XVI. Handeling over de belasting op 't zilver, met de Spaansche Vloote aangebragt. XVII. Eisch en Ontwerp der Hanoversche Bondgenooten. De Spaanschen maaken 'er, tegen afspraak, verandering in. Het wordt verbeterd. De Koning van Spanje neemt het aan. XVIII. Naamen der voornaamste Geyolmagtigden op de Byeenkomst te Soissons. XIX. Schets der inzigten en belangen van den Keizer en Spanje. Van Spanje en Groot-Britanje. Van eenige Leden des Duitschen Ryks. Van de Noorder Kroonen. XX. Van de Staaten der Vereenigde Gewesten. XXI. Opening der Byeenkomst te Soissons. Eischen der Staatschen. Antwoord der Keizerschen en Spaanschen. Klachten over inbreuk op 't Verdrag van
Bar-

Barriere. XXII. De handeling te Soissons ver-
 slaauwt. De Kardinaal de Fleury slaat eenveer-
 tienjaarg Bestand voor. De Keizer en Spanje
 keuren 't af. XXIII. Maatschappy van Bis-
 kaje. Verdrag met Tripoli. Plakaat wegens den
 Koophandel van Zweeden. Vincent Willem,
 Baron van Hompesch, wordt in 't Lid der Ede-
 len van Holland beschreeven. XXIV. De Kar-
 dinaal de Fleury handelt, heimelyk, met de
 Keizerschen en Spaanschen. Staat der Byeen-
 komst te Soissons. XXV. De Koning van
 Frankryk krygt de Kinderpokjes. Beweeging
 hierover, aan 't Spaansche Hof, XXVI. Dub-
 bel Huwelyk, tuschen de Hoven van Madrid
 en Lisbon geslooten. XXVII. De handeling,
 te Soissons begonnen, wordt, in Spanje, ver-
 volgd. Engelsch en Staatsch Esquader uigerust.
 XXVIII. Het Verdrag van Seyille wordt gete-
 kend. Inhoud van het zelve. De Staaten tree-
 den 'er in. XXIX. Aanmerkingen over dit Ver-
 drag, vooral, met opzigt op de Staaten. XXX.
 Twee Oostindische schepen te Algiers opgebragt.
 XXXI. De Prins van Oranje treedt in 't be-
 zit der Stadhouderlyke waardigheid van Gel-
 derland en Stad en Lande. Zes Persoonen,
 oer verboden' verstandhouding, gevonnist.
 XXXII. Vervolg der Onlusten, in Oostfries-
 land. Keizerlyk Besluit, tot stillinge derzel-
 ven, afgekondigd.

Nauwlyks waren de Staaten getreden in 1726.
 het Verdrag van Hanover, of zy, be-
 speurende, dat de Bondgenooten van het Wee-
 ner-Verdrag zig, te water en te lande, be-
 gonden te wapenen, beslooten, hunne Krygs-
 magt,

I.
 De Sta-
 ten ver-
 meerde-

1726. magt, met omtrent tienduizend man, te vermeerderen, en, vooreerst, agttien Oorlogschepen in zee te brengen, tot beveiliging der Koopvaardye. Voor 't einde des jaars, werd nog tot eene tweede vermeerdering der Landmagt beslooten. Ook hadt de Raad van Staate, al in Slagtmaand, bevelen laten afgaan, om de Regimenten, welken de Staat reeds in dienst hadt, tegen den vyfentwintigsten van Lente maand des volgenden jaars, voltallig te maaken. De trom werd, terstond, geroerd, met tame lyken uitflag (a). Men raadpleegde, hierna, op het aanstellen van eenige Generaals. Gelderland sprak van 't verkiezen van eenen Veldmaarschalk. Friesland drong sterk, op het aanstellen van den jongen Prins van Oranje, tot Generaal over 't voetvolk: waartoe ook de Prinses, Weduwe van den Prins Joan Willem Friso, een ernstig verzoek deedt (b): uit alle welke voorbereidsels, een kort aanstaande Oorlog, tusfchen de Weener- en Hanoversche Bondgenooten, voorspeld werd.

Voor-
slag van
Groot-
Britanje,
om de
Oostende-
scheMaat-
schappy
te ver-
plaatfen,
van de
Midlerwyl, verzuimde men niet, middelen in 't werk te stellen, om de gevreesde Vredesbreuk te voorkomen. De Koning van Groot-Britanje hadt, ten deezen einde, reeds voor eenigen tyd, aan den Keizer doen voorflaan, of hy niet zou kunnen geraaden vinden, de Oostendefche Maatschappy, de voornaame oorzaak der verdeeldheid tusfchen de Mogendheden, te verplaatfen naar Trieste of Fiume; aan

(a) Europ. Merc. July — Dec. 1726. bl. 277, 302. MONT-
GON Memoir. Tom. III. p. 6.

(b) Resol. Gener. Luna 23 Juny Luna 14 July 1727. bl. 486,
543. Resol. Holl. 14, 27 May, 10, 21 Juny, 9 July 1727. bl.
576, 621, 676, 679, 718.

aan welke Plaatsen, gelegen aan de Adriatische zee of Golf van Venetie, de Keizer, reeds voor eenige jaaren, verscheiden' voorregten in den Koophandel hadt toegestaan (c). Doch het Weener-Hof hadt geene ooren naar deezen voorflag. De Keizer boodt alleenlyk aan, gelyk hy reeds, dikwils te vooren, gedaan hadt, den handel der Oostendefche Maatschappye te willen bepaalen. Groot-Britanje en de Staaten verklaarden, daarentegen, bestendiglyk, dat zy met niets minder, dan met de geheele vernietiging dier Maatschappye te vrede zouden zyn (d).

1726.
hand ge-
weezen.

De verwagting van eenen aanstaanden algemeen Oorlog, allengskens, toeneemende, deden de Weener- en Hanoversche Bondgenooten beide hun best, om nieuwe vrienden te winnen, onder de Mogendheden van Europa. De Koningen van Frankryk en Groot-Britanje handelden, sedert eenigen tyd, om de Koningen van Zweeden, Deenemarke en Sardinie over te haalen tot het Verbond van Hanover. Doch, aan 't Hof van Stokholm, werden zy zeer gedwarsboomd, door de Gezanten des Keizers en der Russische Keizerinne; waartoe meer gelegenheid was, gedurende de zittingen van de Stenden des Ryks; die, onder anderen, vergaderd waren, om op de aanneeming van 't Verdrag van Hanover te raadpleegen, en, onder welken, de Hertog van Holstein, wiens zyde de Keizer en Rusland hielden, vee-

II.
Hande-
ling der
Hano-
versche
Bondge-
nooten
in Zwee-
den.

(c) ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 3.

(d) MONTGON Tom. II. p. 24, 224, 403, 422, 424, 425.

1726. le begunftigers hadt (e). Doch de party der tegenwoordige Regeeringe was verre de fterkfte. Zy oordeelde „ dat het Verdrag van Hanover „ niemant benadeelen kon , dan die ondernam , „ de rust van Europa te flooren ; en dat het , „ derhalve , veiliglyk , kon aangenomen worden. Zy zag dit Verdrag ook aan , als bevorderlyk aan den Hervormden Godsdienst , en aan den Koophandel van Zweeden. Ook dagt zy niet , dat het aanliëp tegen de Verbindtenisse , welke men met Rusland , ten behoeve des Hertogs van Holstein , hadt aangegaan.” ’t Besluit viel , derhalve , dat men den Koning behoorde te raaden , dat hy ’t Verdrag aanname (f) , gelyk hy , eindelyk , deedt , op den vyfentwintigften van Lente- maand des jaars 1727. Doch hy verklaarde , in eenige afgezonderde punten „ dat hy zig „ niet verbondt tot de handhaaving van eenige „ regten of bezittingen , buiten Europa. Ook „ wilde hy geene troepen leveren , in Spanje „ of in Italie.” By een geheim punt , werd den Koning van Zweeden , door Frankryk en Groot-Britanje alleen , een onderftand van vyftigduizend ponden Sterlings in ’t jaar , voor den tyd van drie jaaren , toegelegd. Hiertegen beloofde hy , nog tienduizend man , boven de vyfduizend , by ’t Verdrag beloofd , ten dienfte van Frankryk en Groot-Britanje , gereed te zullen houden (g). Het aanneemen van

Zweeden
treedt in
’t Verdrag
van Ha-
nover.

1727.

(e) *Voiez Pieces authent. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. II. p. 217, 221, 236, 231, 240. Tom. IV. p. 169, 196. MONTGON Tom. III. p. 424 — 450. Tom. IV. p. 160 — 172.*

(f) *ROUSSET Recueil, Tom. III, p. 298.*

(g) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 141. ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 314. TINDAL Vol. XIII. [et XXVIII.] p. 340.*

't Verdrag van Hanover, door den Koning van Zweeden, strekte zeer tot bevordering van 't groot oogmerk der Staaten, de vernietiging der Oostendefche Maatschappye; want fchoon zyne Zweedfche Majefteit, duidelyk, verklaard hadt, dat hy zig met geene andere Mogendheden verbondt, dan die, in 't oorfprongelyk Verdrag, genoemd waren; fchoon hy zelfs niemants bezittingen of regten buiten Europa begeerde te handhaaven; 't was genoeg, dat hy hunnen Bondgenooten onderftand beloofde, buiten Italie en Spanje, in geval van algemeenen oorlog; die niet agter blyven kon, wanneer het Weener Hof, omtrent de zaak der Oostendefche Maatschappye, niet van gedagten veranderde.

De handelingen der Hanoverfche Bondgenooten in Deenemarke flaagden, inſgelyks, naar wensch. De Koning hadt, alleenlyk, zwaarigheid gemaakt, in eenige punten van het Hanoverfch Verdrag, waarom men overeengekomen was, om alleenlyk een Verbond tufchen Frankryk, Groot-Britanje en Deenemarke te ontwerpen. 't Verfchil over de onderftandgelden, welken de Koning van Deenemarke vorderde, hieldt het fluiten van dit Verbond, nog eenigen tyd, tegen. Doch zo dra Zweeden in 't Verdrag van Hanover getreden was, maakte men, aan 't Hof van Koppenhagen, ook meer ſpoed om te fluiten. De heimelyke en openlyke poogingen der Keizerfche en Ruffifche Staatsdienaaren verhinderden den Koning niet (*h*), om het ontworpen Verbond met Frank-

1727.
 Verbond
 tufchen
 Frank-
 ryk,
 Groot-
 Britanje
 en Dee-
 nemarke.

(A) MONTGOM Memoir. Tom. IV. p. 173, 245. ROUSSER Recueil. Tom III. p. 320. Tom. IV. p. 225. TINDAL Vol. XIII [ur XXVIII.] p. 341.

1727. Frankryk en Groot-Britanje te doen tekenen, op den zestienden van Grasmaand. „ Deene-
 „ marke beloofde , by dit Verbond , dertig-
 „ duizend man op de been te zullen houden ,
 „ tot bescherming van Sleeswyk , waartegen
 „ de twee andere Mogendheden zig verbonden,
 „ om , vier jaaren agtereen , driehonderd
 „ en vyftigduizend Ryksdaalers in 't jaar , aan
 „ onderftandgelden , te zullen voldoen aan zyne
 „ Deenfche Majesteit. Frankryk , in 't by-
 „ zonder , zou , daarenboven , een gedeelte der
 „ foldye deezer troepen betalen. Groot-Bri-
 „ tanje zou twaalfduizend man by de Deenfche
 „ manschap voegen , en een Esquader fchepen
 „ zenden naar de Deenfche kusten. Beide de
 „ Mogendheden zouden , daarenboven , dertig-
 „ duizend man gereed houden , om de Deenfche
 „ bezittingen , in 't Noorden en in Duitsch-
 „ land , te befchermen (*i*).”

III.
 Hande-
 ling des
 Keizers in
 Duitsch-
 land.

Terwyl het Hanoversch Verdrag , door dit
 Verbond , in de voornaamfte opzigten , meerder
 kragt kreeg ; handelde de Keizer , in Duitsch-
 land , vergeefs , om nieuwe Bondgenooten te
 winnen. De Koning van Pruiften , welken
 men , te Weenen , voorgaf , van 't Verdrag van
 Hanover afgetrokken te hebben , gedroeg zig
 alleenlyk als onzydig , en zegt , in Sprokkel-
 maand , den Koning van Groot-Britanje , zynen
 Schoonvader , te beweegen , tot afzonderlyke
 handeling met den Keizer. Doch George de I.
 antwoordde „ dat hy , zonder Frankryk en de
 „ Staaten te kennen , tot geene handeling ver-
 „ ftaan kon (*k*).” Met den Keurvorst van de
 Palts

(*i*) *Volez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 144.*
ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 244.

(*k*) *Volez ROUSSET Recueil, Tom. II. p. 239, 241.*

Palts en den Prinse van Sultzbach, die niet verstaan konden tot den afstand van Gulik, Berg en Ravenstein, ten behoeve des Konings van Pruissen, hadt de Keizer nog niets kunnen sluiten. Zelfs hadt hy de Rynsche Kreitsen niet kunnen beletten, dat zy vreemde werving toelieten. Zyne handeling, op den Ryksdag te Regensburg, daar hy de Vorsten en Stenden zocht over te haalen, tot het opregten van een Ryks Leger, op den voet van de jaaren 1702 en 1714, slaagde ook kwalyk. De Gezanten van Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten arbeidden zo sterk, onder de Leden des Ryks, dat 'er geen besluit genomen werdt op 's Keizers voorflag. De Kerkelyke Keurvorsten waren genoegzaam de eenigste Ryks Leden, die 's Keizers zaak, driftiglyk, voorstonden: hoewel ook de yver van deezen, toen zy zagen, voor hoe groot een gevaar, de zwakheid van het Weener-Verdrag hen blootstelde, allengskens, verflaauwde. De Franschen, Engelschen en Staatfchen bragten, eerlang, ook te wege, dat de verbonden' Kreitsen, zynde de Opper- en Neder-Rynsche, Zwabische, Oostenryksche en Frankische, die te Frankfort vergaderd waren, om op 's Keizers voorflag te raadpleegen, een besluit namen, om zig genoegzaam onzydig te houden. Men deedt hen begrypen, dat de Oostendefche Maatschappy, de groote oorzaak der tegenwoordige verdeeldheid, den Leden van het Duitfche Ryk niet aanging, maar alleenlyk ten voordeele van 's Keizers Erflanden strekte (1). Ook verzekerde

men

(1) MONTGON *Tom. IV. p. 147—151, 173—186, 308—326.* TINDAL *Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 337—340.*

1727. men allen Leden des Ryks , dat de Hanoverfche Bondgenooten niet voorhadden , de rust van Duitschland , in eenigerlei opzigt , te flooren (m): 't welk veel toebragt , om de Vorften en Stenden te bevestigen in de vreedzaame gevoelens , welken de meesten hadden.

IV. De Hanoverfche Bondgenooten , immers Groot-Britanje en de Staaten , begonden , met den aanvang deezes jaars , de toebereidfels ten oorloge , die , reeds in 't voorleeden jaar , waren aangevangen , ernstelyk , door te zetten. George de I , het Parlement , in Louwmaand , wederom byeengeroepen hebbende , zocht het Huis der Gemeenten te beweegen , tot het verleenen van den vereifchten onderftand , ten deezen einde. De naauwe vereeniging met Frankryk , die aanliep tegen de maatregels , welken men , van ouds , plag te volgen , in Engeland , hadt merkelyke misnoegdheid verwekt , onder veelen. De Koning vondt , derhalve , dienftig , de redenen , die hem van gedrag hadden doen veranderen , open te leggen , voor 't Parlement. Hy vertoonde der Vergaderinge , in zyn eerste aanspraak , op den agtentwintigften van Louwmaand „ dat „ de geheime befchadigende Verdragen , tusfchen de Hoven van Weenen en Madrid , „ in 't jaar 1725 , geflooten , de nabuurige Mogendheden , met reden , tot argwaan verwekt hadden , en regelregt aanliepen tegen „ de dierbaarste belangen en voorregten van „ zyn volk. Men moest zig , derhalve , vervolgde hy , het wedergeeven van Gibraltar „ getroosten , en den Keizer in 't bezit laaten

sKonings
wantspraak.

„ van

(m) *Voiez* ROUSSER Recueil, Tom. III. p. 334. 337. 349.

„ van den uitgestrekten Koophandel, dien hy 1727.
 „ zig hadt aangemaatigd; of men moest zig in
 „ staat stellen, om 's volks voorregten te be-
 „ schermen. Tot het laatste, was te meer re-
 „ den, om dat hem, van verscheiden' oorden,
 „ berigt was, dat men eenen aanslag gesmeed
 „ hadt, om den Pretendent op den troon van
 „ Groot-Britanje te stellen. Het Rusfische Hof
 „ zou zelfs eene landing in Groot-Britanje on-
 „ dernomen hebben, zo de Vloot, in 't voor-
 „ leeden jaar, naar de Oostzee gezonden, den
 „ toeleg niet gestuit hadt. Hy en zyne Bond-
 „ genooten hadden, hierom, moeten waaken,
 „ voor de gemeene veiligheid. Frankryk ende
 „ Staaten hadden, reeds in 't voorleeden jaar,
 „ hunne Krygsmagt begonnen te vermeerde-
 „ ren. Van Zweeden en Deenemarke hadt men
 „ diergelyke poogingen te wagten. Groot-
 „ Britanje moest niet stil zitten. De Spaansche
 „ Gezant hadt, onlangs, zyn affcheid genomen,
 „ met een Vertoog, welk weinig verschilde
 „ van eene Oorlogsverklaaring (n). De aan-
 „ houding van 't goed verstand tusfchen de twee
 „ Ryken werdt, in het zelve, bepaald aan de
 „ wedergeving van Gibraltar, en aan het te
 „ rug roepen der Engelsche Vloote uit de
 „ Westindiën. Het houden van deeze Vloote
 „ in de Westindische zeeën werdt beschreeven,
 „ als eene daad van vyandlykheid, welke men
 „ voorhadt, met geweld, af te keeren. By
 „ deeze bedreigingen, waren daaden gekomen.
 „ De Koning van Spanje maakte zig gereed,
 „ tot het beleg van Gibraltar, ten welken ein-
 „ de,

(n) *Voiez* ROUSSET *Recueil*, Tom. III. p. 368.

1727. „ de, of, veelligt, tot eene onderneeming van
 „ nog meer gewigt, hy een aanzienlyk getal
 „ van troepen omtrent deeze Stad hadt doen
 „ byeentrekken. Men hadt verzekerde berig-
 „ ten bekomen, dat deeze troepen stonden in-
 „ gefcheept te worden, om eene landing te on-
 „ derneemen, ten behoeve des Pretendents.
 „ Doch, 't zy ze, hiertoe, of alleen tot het be-
 „ leg van Gibraltar, stonden te dienen, 't was
 „ klaar, dat het Spaansche Hof eenig vyande-
 „ lyk oogmerk hadt tegen Groot-Britanje. En
 „ deeze redenen hieldt zyne Majesteit gewigtig
 „ genoeg, om zyne getrouwe Gemeenten, tot
 „ bewilliging in de vereischte lasten des krygs,
 „ over te haalen.”

Verfchil
 in 't Par-
 lement
 over de
 noodzaa-
 kelykheid
 des oor-
 logs.

Doch in 't Parlement, werdt de noodzaake-
 lykheid des oorlogs, verscheiden' dagen agter-
 een, heviglyk, betwist. Sommigen beweerden
 „ dat men 't gevaar grooter maakte, dan het
 „ was. Dat de Engelsche Staatsdienaars den
 „ Pretendent gebruikten, als een' *bullebak*, daar
 „ men egter zulk eene aanzienlyke Vergade-
 „ ring niet mede behoorde te kunnen verbaa-
 „ zen. Dat het, ondertusfchen, ten hoogste
 „ gevaarlyk was voor 't Ryk, zig losfelyk in te
 „ wikkelen, in eenen kostbaaren oorlog. Dat
 „ men, op alle de Bondgenooten, geen
 „ even goeden staat maaken kon. Dat de
 „ Staaten zig, niet dan met veele bepalingen,
 „ begeben hadden in 't Verdrag van Hanover,
 „ zonder zig te willen verbinden, tot de hand-
 „ haaving van Verdraagen, die Groot-Britanje
 „ en Frankryk beloofd hadden te handhaaven.
 „ Dat de Koning van Pruïssen geweigerd hadt,
 „ de Akte te tekenen, waarby de Staaten tot
 „ het

„ het Verdrag van Hanover waren overgegaan,
 „ en dat hy zig, wyders, gedroeg, op zulk
 „ eene wyze, dat men reden hadt om te twy-
 „ felen, of hy 't Verdrag wel naarkomen zou,
 „ gelyk 't behoorde. Dat het Weener-Hof
 „ zig ook vleide met de hoope, om Frank-
 „ ryk af te trekken van de zyde der Bondge-
 „ nooten: 't welk, zo 't eens gebeuren mogt,
 „ Groot-Britanje alleen zou belast laaten, met
 „ het gantsche gewigt des oorlogs." De Lord
Bathurst, die de meeste van deeze redenen sterk
 aandrong, in een groot *Comité*, gaf ook in
 bedenking „ of men de Staaten, die meer
 „ belang dan zy hadden by den Indifchen han-
 „ del, uit aanmerking van den dienst, welken
 „ men hun deedt, met het bevorderen der
 „ vernietiging van de Oostendefche Maatschap-
 „ pye, niet behoorde te verpligten tot eene
 „ belofte, om Groot-Britanje te handhaaven
 „ in 't bezit van Gibraltar, en om den last des
 „ oorlogs, die hierover ontstaan mogt, te hel-
 „ pen draagen." Doch de Sekretaris van Staat,
 Townshend, merkte hiertegen aan „ dat de
 „ Engelschen, in 't jaar 1667, het zelfde uitflui-
 „ tend regt tot den Indifchen handel verkree-
 „ gen hadden, als de Staaten, by 't Verdrag
 „ van Munster; waarom de vernietiging der
 „ Oostendefche Maatschappye hun, zo wel als
 „ den Staaten, betref. Dat de Staaten zig al-
 „ leenlyk ontslaagen hadden van de handhaving
 „ der Westfaalsche en Olivafche Verdagen, in
 „ 't algemeen; doch dat zy, reeds by vroeger
 „ Verdragen, verpligt waren, de Protestantfche
 „ opvolging in Groot-Britanje te handhaaven;
 „ weshalve zy gehouden waren, deel te nee-

1787.

De Hof-
party
dryft bo-
ven.

„ men in eenen oorlog , die , tegen zyne Ma-
 „ jesteit , tot voorstand van den Pretendent on-
 „ dernomen werdt. Dat men , uit de zekere
 „ berigten , welken zyne Majesteit verklaarde ,
 „ ontvangen te hebben , reden hadt om te dug-
 „ ten , dat de tegenwoordige toerustingten in
 „ Spanje , met zulk een oogmerk , geschiedden.”
 Van wederzyde , werden nog andere redenen
 gebruikt , voor en tegen de maatregels , by 't
 Hof genomen , om den oorlog voort te zetten ;
 welks maatregels , eindelyk , met eene merke-
 lyke meerderheid van stemmen , werden goed-
 gekeurd. Ook werdt de voorslag verworpen ,
 „ dat men de Staaten behoorde te verplichten ,
 „ om de voorwaarden , op welken zy 't Ver-
 „ drag van Hanover hadden aangenomen , te
 „ veranderen , en voordeeliger te maaken voor
 „ Groot-Britanje.” De Gemeenten beslooten
 tot de vermeerdering der Land- en Zeemagt , die,
 door den Koning , begeerd was (o).

V.
 Toebe-
 reidfels
 tot eenen
 aanstaan-
 den oor-
 log.

Men scheen nu , alomme , niet dan oorlog
 in den zin te hebben. In Engeland en hier te
 Lande , werden Lysten gemaakt van de troe-
 pen , die de Weener en Hanoversche Bondge-
 nooten op de been zouden kunnen brengen ;
 en 't bleek , by deeze Lysten , dat de laatsten
 honderdduizend man meer leveren konden ,
 dan de eersten. Men verspreidde ook , dat
 Frankryk drie Legers in 't veld zou brengen ,
 in Katalonie , aan den Ryn en in de Nederlan-
 den. De hooge Krygsbevelhebbers werden be-
 noemd. De Engelische Kolonel *Armstrong* , de
 Staat-

(o) TINDAL *Vol.* XIII. [*or* XXVIII.] p. 315 — 334. MONT-
 GON *Memoir.* Tom. III. p. 305 — 346. ROUSSET *Recueil*, Tom.
 III. p. 227 — 324.

Staatsche Generaal-Majoor Grovestins, de Resident Pesters en anderen raadpleegden, van tyd tot tyd, met de Fransche Staatsdienaars en Legerhoofden, op de onderneemingen van den aanstaanden veldtogt. De Fransche Ambassadeur Fenelon stookte, zo men meende, uit byzondere inzigten, het vuur aan, in den Haage. Men liet zig verluiden, dat de veldtogt, in de Nederlanden, zou aangevangen worden, met het beleg van Luxemburg. De Keizer, en de Keizerinne van Rusland wapenden zig ook, sterk. De Keizer gaf last, om de sterkten zynner Staaten in Italie, en vooral ook, om Luxemburg en Oostende, in de Nederlanden, in staat van tegenweer te stellen (p). Maar de Staaten hadden, reeds in Oogstmaand des voorleeden jaars, heimelyk beslooten, dat niemant hunner eenige vyandelykheid, in de Indiën noch elders, tegen de Oostendefche Maatschappye, onderneemen zou, dan met gemeen overleg der Gewesten: van welk besluit ook aan de Bewindhebbers der Oostindifche Maatschappye deezer Landen kennis gegeven was (q). 't Gemeen hadt, ondertuschen, geene andere verwagting, dan dat men, in 't kort, verscheiden' Oorlogsverklaringen zou zien in 't licht komen.

Maar sommigen, die 't geheim der dingen dieper meenden doorgrond te hebben, waren van gedagten, dat genoegzaam alle de Mogendheden van beide de Verbonden afkeerig waren van den oorlog. De Keizer, het hoofd van 't Wee-

1727.

De meeste Mogendheden hebben egter vreedzaame inzigten.

(p) MONTGON Memoir. Tom. IV. p. 16, 18, 158, 186, 304, 305, 306, 307, 340.

(q) Refol. Gener. Jovis 8 Aug. 1726.

1727. Weener-Verbond, bespeurde de zwakheid van dit Verbond zo klaar, en was zo weinig beholpen met het Bondgenootschap van Spanje, tegen de vereenigde magt van Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, dat zyn belang hem neigen moest tot vrede. De Kardinaal de Fleury, eerste Staatsdienaer van Frankryk, zocht den oorlog, uit al zyn vermogen, te voorkomen: en hy maakte 'er geene toebereidfels toe, dan om dit zyn oogmerk te zekerer te bereiken. Hy verstondt, zo men meent, dat het Ryk, in den tegenwoordigen zwakken staat van 's Konings gezondheid (*r*), en zo lang hy nog geene mannelyke erfgenaamen hadt, noodwendig, vrede behoefde. Vooral, stondt hem de oorlog met Spanje tegen. Hy was, meent men, niet slegts, voor dat de Koning, in persoon, de Regeering aanvaard hadt, maar zelfs nog tegenwoordig, niet ongeneigd, om Filips den V. behulpzaam te zyn, tot het verkrygen der Kroone van Frankryk, in geval Koning Lodewyk overlyden mogt, zonder eenen Zoon na te laten. Ook hielden sommigen zig verzekerd, dat hem de Verbonden met Onroomsche Mogendheden, heimelyk, tegenstonden, en dat hy 'er alleen, door den veranderlyken loop der dingen, toe gebragt geworden was (*s*). Alle welke bedenkingen hem van den oorlog, en vooral van den oorlog met Spanje, afkeerig maaken moesten. George de I. tradt, zyns ondanks, in den oorlog, en was, van den aanvang zyner Regeeringe af, meer gezind geweest,

(*r*) *Poliz* MONTGON Memoir. Tom. II. p. 215.

(*s*) MONTGON Memoir. Tom. II. p. 168. Tom IV. p. 186.

wees, om de belangen zyns Ryks, door handelen, te bevorderen, dan door de wapenen. De toerusting, in Spanje en in 't Noorden, hadden hem, in 't voorleeden jaar, bewoogen, drie Esquaders uit te rusten: een van welken zig nog in de Westindische zeeën onthieldt. Het beleg van Gibraltar verplichtte hem, om zyne Land- en Zeemagt, ook tegenwoordig, te vermeerderen. Doch hy en 't volk in 't gemeen verlangden naar 't afleggen der wapenen, zo dra 't veilig geschieden kon. Wat den Staaten betreft, uit de voorwaarden, op welken zy 't Verdrag van Hanover aangenomen hadden, bleek middagklaar, hoe schuw zy van den oorlog waren, en hoe weinig zy wilden toebrenge, tot versterking van 't Hanoversch Verbond. Zy zagen, ligtelyk, dat dit Verbond, indien 't eens tot oorlog komen mogt, zelfs zo als 't nu bestondt, veel te sterk zou zyn, tot behoudenis van 't evenwigt van Europa, welk, al te zeer, naar de zyde van Frankryk, overslaan zou. Men hielt zig, derhalve, verzekerd, dat zy zig, ten deezen tyde, zo sterk ten oorloge toerustten, om den Keizer over te haalen, tot het vernietigen der Oostendische Maatschappye, en tot het herneemen der voorige maatregelen; volgens welken, het Huis van Oostenryk zig, altoos, naauw verbonden gehouden hadt, met Groot-Britanje en de Staaten (t). De toebereidsels ten oorloge, onder de Hanoversche Bondgenooten, waren dan, zo deeze aanmerkingen gegrond zyn, slegst twyfelagtige bewyzen, dat zy de Vrede niet zогten te bewaaren.

Span-

(t) MONTGOM Tom. IV. p. 22, 199, 363.

1727.

VI.
De Koning van
Spanje
belegert
Gibraltar.

Spanje alleen, daar men, federt eenige jaaren, meer ontwerpen hadt zien sineeden, zonder dat men op middelen bedagt was geweest, om ze uit te voeren, naar behooren; besloot, steunende op 's Keizers bystand, met den aanvang deezes jaars, de vyandykheden te beginnen tegen Groot-Britanje. 't Beleg van Gibraltar werdt, in Sprokkelmaand, ondernomen, onder 't beleid van den *Graave de las Torres*, die de loopgraaven, op den twee-entwintigsten, openen deedt. 't Stak het Spaansche Hof zeer in den krop, dat men 't genoodzaakt hadt, deeze Stad, by verdrag, af te staan aan Groot-Britanje; en Koning Filips hadt reeds verscheiden' poogingen aangewend, om Koning George, by minzaame handeling, te beweegen tot herlevering eener Vesting, die altoos tot de Spaansche heerschappye behoord hadt. Zelfs hadt de Koning van Groot-Britanje, ter gelegenheid van zulk eene handeling, reeds in 't jaar 1721, aan dien van Spanje geschreeven, „ dat hy niet schroomde, zyne Majesteit „ te vetzekeren van zyne gereedheid, om „ hem voldoening te geeven, ten opzigte van „ den voorslag der herleveringe van Gibraltar (u).” En dit schryven hieldt men, aan 't Spaansche Hof, voor eene belofte om Gibraltar te rug te geeven, waarop men zig, zelfs in de handeling met den Keizer, beroepen hadt (v). De Kardinaal de Fleury hadt zig veel moeite geeven, om het beleg van Gibraltar te verhinderen, bedugt, dat het gelegenheid

(u) MONTGON Tom. III. *Pièces Justif.* N. IX. p. XXXIIJ.

(v) Zie hier voor, bl. 308.

heid geeven mogt, tot eenen algemeenen oorlog, dien hy voorkomen wilde. Hy hadt zyne gedagten, hierover, meermaalen, geopend aan den Abt de Montgon, die thans in Frankryk te rug gekeerd was, met eenen byzonderen last van 't Spaansche Hof, waarvan wy, in 't vervolg, nader zullen gewaagen. Doch zyne pogingen waren vergeefs geweest. 't Beleg werdt ondernomen. Maar met zo slegt een' spoed, dat men, zes weeken na 't openen der loopgraaven, nog byna niets gevorderd was. De rotsagtige grond verhinderde den voortgang van 't werk te lande, en de Engelsche Vloot, die, voor den aanvang der belegeringe, in de baay gekomen was, belette de Spaanschen, de Stad, te water, aan te tasten. De las Torras hadt voor, een gedeelte van de rots, waarop de Vesting gestigt is, door middel van buskruid, in de lugt te doen vliegen; doch hy vondt het werk ondoenlyk. Hy meende egter, dat 'er zyne eer aan hing, dat hy de Stad niet spoedig verliet: waarom hy de nadernissen, met merkelyk verlies van volk, veel langer bleef voortzetten, dan hy, met eenige hoop van eenen goeden uitslag, doen kon (w).

't Beleg van Gibraltar was, ondertuschen, zo dra niet ondernomen, of men was, aan 't Hof van Madrid, bedugt, dat het Groot-Britanje niet alleen, maar ook de Staaten beweegen mogt, om, in gevolge van het Verdrag van Hanover, de wapenen op te vatten tegen Spanje. Aan den Markgraave de la Paz was, van hier,

1727.

Staat van
't beleg.

Het
Spaan-
sche Hof
zoekt de
Staaten
gerust te
stellen.

(w) MONTGON Tom. III, p. 4, 5, 252, 236, 351. Tom. IV. p. 19, 22, 25, 27, 29, 107, 295, 296, 297. TINGB. Feb. 21. 1707. [of XXVIII.] p. 251.

1727. hier, gefchreeven „ dat men Spanje begon te „ mistrouwen, en dat verfcheiden' Holland- „ fche Koopluiden, die op Spanje handelden, „ hunne goederen aldaar in zekerheid zогten „ te ftellen, als waren ze, voor eene kort aan- „ fttaande Vredebreuk, bedugt geweest.” En deeze berigten woogen zo zwaar, aan 't Hof van Madrid, dat men den Heere van der Meer deedt verzekeren, dat hunne Katholyke Majefteiten niets vyandelyks tegen de Staaten, zyne Meesters, in den zin hadden; en dat derzelver onderzaaten hunnen Koophandel, veilig, konden blyven dryven, gelyk zy gewoon waren (x). De Heer Oliver, die zig nog in den Haage onthieldt, gaf den Staaten, fchriftelyk, dezelfde verzekeringen, op den zeventienden van Bloemaand (y). De Engelschen, zig genoegzaam verzekerd houdende, dat het beleg van Gibraltar, vrugteloos, zou moeten opgebroken worden, lieten de Plaats zig zelve verdedigen, zonder dat zy eenige vyandelykheid ondernamen, tegen de Spanjaards. De Koning zondt, vroeg in 't voorjaar, wederom eene aanzienlyke Vloot naar de Oostzee, onder den Admiraal *John Norris*, die, met de Deenfche Vloote vereenigd zynde, het Rusfifche Hof, andermaal, verhinderde, eene Vloot in zee te brengen (z). De Admiraal Hofier hieldt zig nog op in de Westindiën; doch hy hadt niet kunnen voorkomen, dat de Spaanfche Vlootvoogden, *Castagnetta* en *Serrano*, met een gedeelte van den fchat der Zilvervloote, onder zeil gegaan, en

Engelfche
togten te
water.

De *Flotilla* of Zilvervloot komt in Spanje aan.

(x) MONTGON *Tom. IV. p. 293.*

(y) MONTGON *Tom. IV. Piece. Juftif. N. XVIII. p. LXXVI.*

(z) TINDAL *Vol. XIII. [or VXXVIII.] p. 355.*

en gelukkiglyk, te Kadix, aangekomen waren, in 't begin van Lentemaand. Ten zelfden tyde, waren ook de meeste Koopvaardyschepen, onder *Don Rodrigo de Torres*, in de Havens van Gallicie, ingelooopen (a). De *Flotilla* of Vloot ontquam dus de laage der Engelfchen. Doch de Gallioenen bleeven in de Haven van Porto Bello leggen; daar zy, door den Admiraal *Hofier*, en, na deszelfs overlyden, door den Admiraal *Hopson*, nog tot in 't volgende jaar, bezet gehouden werden.

1727

Het Weener-Hof hadt dat van Spanje, in 't voorleeden jaar, reeds sterk aangezet, tot het beginnen der vyandelykheden tegen de Engelfchen, die egter, te Madrid, geoordeeld werden, door het uitrusten hunner Vlooten, en door 't bezetten der Spaansche Havens, de vyandelykheden, al eerder, te hebben aangevangen. Doch op den zelfden tyd, hadt men, te Weenen, door den Pauselyken Nuncius *Grimaldi*, eenige opening tot handeling laten doen, aan den *Hertoge van Richelieu* en aan den Heere *Hamel Bruyninx*, Gezanten van Frankryk en de Staaten, by den Keizer. Het Weener-Hof oordeelde, aan den eenen kant, dat men 't Weener-Verdrag, nog eenigen tyd, in stand houden moest, en voedde, ten dien einde, het misverftand, welk, tusfchen Spanje en Groot-Britanje, ontstaan was. Doch het verftondt, aan den anderen, dat dit Verdrag niet lang zou kunnen duuren, en zocht zig, hierom, weder te verdraagen, met 's Keizers voorige Bondgenooten, die, sedert het opregten der Oost-

VII.
Opening
tot handeling
van Vrede,
aan 't
Weener-
Hof.

(a) MONTGON Tom. IV. p. 61.

1727. endefche Maatschappye , van hem vervreemd geworden waren. Terwyl de Graaf van Konigfek dan bezig was , om 't Hof van Madrid aan te zetten , tot het opvatten der wapenen , zegt men , te Weenen , den weg te baanen tot de Vrede. 't Stuk moest , hier , egter , zeer in 't geheim , belegd worden. Men hadt , hierom , den Nuncius , die meer dan eens verklaard hadt , hoe zeer de Paus , *Benediktus de XIII* , verlangde , om de Vrede tuschen de Katholyke Vorsten hersteld te zien ; alleenlyk te kennen gegeven „ dat de Keizer opregtelyk gezind was , om de „ vreedzaame oogmerken van zyne Heiligheid „ te helpen bevorderen , en gaarne de handen „ met hem ineen wilde slaan , tot zulk een ge- „ wenscht einde.” De Nuncius hadt , toen , aangeboden , met den Hertoge van Richelieu , te willen spreken. Doch men gaf hem , hierop , in eenen geruimen tyd , geen bescheid. Eindelyk , scheen men zig , op zyn sterk aanhouden , te laten beweegen , om te gedoogen , dat hy met Richelieu te woorde kwam , en van 't gehandelde verslag deedt , mids alles geheim bleeve , en nergens aan bespeurd wierdt , dat het Weener-Hof den eersten stap scheen te doen. De Nuncius hieldt , toen , nog eenige byeenkomsten , met de Keizerlyke Staatsdienaars (*b*) , en vervoegde zig , eindelyk , op den laatsten van Wintermaand des voorleeden jaars , aan de wooning van den Hertoge van Richelieu , alwaar de Staatsche Gezant , Hamel Bruyninx , ook , op uitdrukkelyk verzoek van den Voorflag Nuncius , verscheenen was. Zo dra men gezeten

(*b*) MONTGON *Tom. III. p. 354, 357, 358, 359.*

ten was, ving de Nuncius aan te zeggen „ dat
 „ de Paus den oorlog, die gantsch Europa
 „ dreigde, aanzag, als zeer gevaarlyk voor 't
 „ Christenryk in 't algemeen, en voor hem in
 „ 't byzonder; vooral, zo de wapenen, gelyk
 „ zeer te dugten was, eens mogten overge-
 „ voerd worden, in Italie. Dat zyne Heilig-
 „ heid, hierom, al federt eenen geruimen tyd,
 „ hier, en in Frankryk en Spanje, gearbeid
 „ hadt, om de Vrede te bewaaren, en de voor-
 „ naamste bezwaarnisfen, die gelegenheid tot
 „ het opvatten der wapenen zouden kunnen
 „ geeven, te doen herftellen." Hier hielt de
 Nuncius een weinig ftil, zeggende, vervol-
 gens „ dat hy niet zou kunnen voortgaan,
 „ ten ware de Gezanten hem hun woord van
 „ eere gaven, dat zy van 't gene hy hun zou
 „ voorflaan, niemand, aan 't Weener-Hof,
 „ noch in de Stad, iets ontdekken zouden,
 „ fchoon 't hun zou vryftaan, daarvan opening
 „ te doen aan de eerfte Staatsdienaars hunner
 „ Meesteren." De Ambafadeur van Frankryk
 antwoordde „ dat zy zig zeer vereerd reken-
 „ den met het vertrouwen, welk hy in hen
 „ wilde ftellen; doch indien zyne voordagen
 „ van zulk een' aart waren, dat zy den Engel-
 „ fchen Gezant, en den Ambafadeur van hun-
 „ ne Hoog-Mogendheden, die zig thans te
 „ Weenen bevondt (1), behoorden te worden
 „ medegedeeld, wenschten zy ze liever niet
 „ te hooren, dan hiertoe geene vryheid te
 „ hebben: alzo de Hanoversche Bondgenooten
 „ zo

1727.
 van den
 Panfely-
 ken Nun-
 cius Gri-
 maldi aan
 de Fran-
 fche en
 Staatfche
 Gezant-
 ten te
 Weenen.

(1) Deeze was de Heer *Cornelis Calkoen*, Ambafadeur der Staaten, by de Ottomannifche Porte.

1727.

„ zo naauw vereenigd waren , en zulke on-
 „ scheidbaare belangen hadden , dat zy alle
 „ gelegenheden myden moesten , om elkande-
 „ ren de minste stof tot misnoegen of argwaan
 „ te geeven.” De Nuncius hernam „ dat hy
 „ zulks zeer wel begreep ; doch 't gene hy hun
 „ te zeggen hadt , kon geen en anderen wor-
 „ den medegedeeld. 't Strekte slegts , tot hun-
 „ ne byzondere onderrigting , en hy stelde 'er ,
 „ voor zig zelven , zeer veel gewigts in , dat het
 „ bedekt bleeve , konnende hy , in anderen ,
 „ die hy zo wel niet kende , het vertrouwen
 „ niet hebben , welk hy in hen had.” De Ge-
 „ zanten bleeven , nog eene poos , staan , op de
 „ vryheid , welke zy gevorderd hadden : doch ,
 „ bespeurende , dat de Nuncius zig niet verder
 „ wilde uiten , beloofden ze hem , zo veel als
 „ hy begeerde : en toen vervolgde hy , in dee-
 „ zer voege :

„ De Scheepvaart en Koophandel van Oost-
 „ ende worden gehouden , voor eene der voor-
 „ naamste bezwaarnissen , die oorlog zouden
 „ kunnen veroorzaaken , doordien de Keizer ,
 „ aan de Maatschappye aldaar , Oktroi ver-
 „ leend heeft , om op de Indiën te handelen.
 „ De Hanoversche Bondgenooten beweeren ,
 „ dat de Keizer hiertoe geen regt gehad heeft ,
 „ om dat dit Oktroi srydt met de Munster-
 „ sche en andere Verdragen. De Nuncius van
 „ den Paus , te Parys , heeft my geschreeven ,
 „ dat hy , na de jongste verklaring , aan Span-
 „ je , uit den naam van Frankryk en Engeland ,
 „ gedaan , minder hoop dan te vooren , hadt ,
 „ om aan dat Hof , door 's Pausen toedoen ,
 „ iet te vorderen , tot voorkoming van den

„ oor-

„ oorlog, en om, door middel van Frankryk,
 „ de andere Hanoverfche Bondgenooten te be-
 „ weegen, tot handeling, over een vergelyk;
 „ zo niet de Keizer zig, vooraf, uit zig zelve,
 „ opregtelyk, verklaarde, omtrent de voor-
 „ waarden, op welken men staat zou kunnen
 „ maaken, en die hoop gaven, dat 'er de Hano-
 „ verfche Bondgenooten naar luisteren zouden,
 „ en op den voet derzelve in nadere handeling
 „ treden willen; met oogmerk, om overeen
 „ te komen, over de zaak van Oostende, en
 „ over de andere gemeene bezwaarniffen der
 „ Hanoverfche Bondgenooten, die egter ligter
 „ fchynen te zullen kunnen weggenomen wor-
 „ den. Ik heb, ging hy voort, de zaak aan dit
 „ Hof voorgesteld, zonder in langen tyd de
 „ begeerde verklaring te hebben kunnen beko-
 „ men, onder voorwendfel, dat men, van de
 „ andere zyde, reeds veele voorflagen tot een
 „ minnelyk vergelyk van de hand gewezen
 „ hadt; dat Engeland de vyandlykheden tegen
 „ Spanje reeds hadt begonnen, en dat de Ha-
 „ noverfche Bondgenooten beflooten hadden
 „ den Keizer en Spanje den oorlog aan te doen:
 „ waarom het waarfchynlyk was, dat alle poo-
 „ gingen vrugteloos zouden zyn, en dat de
 „ Keizer zig meer ten toon ftellen, daniet ver-
 „ der komen zou. Maar na veel aanhoudens,
 „ en na een onvermoeid dringen op een beflif-
 „ fend befcheid, op dat ik den Heere *Mascei*,
 „ [Nuncius te Parys], zou kunnen antwoorden,
 „ heb ik, eindelyk, eene Verklaring des Kei-
 „ zers bekomen. Ziet daar is zy (c).”

Te

(c) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 322 — 285.

1727. Te gelyk , leverde de Nuncius den Heeren
 ————— Gezanten een Geschrift over , uit vier Leden
 Eerste bestaande , die hierop uitkwamen „ 1. Dat men
 Ontwerp „ eenen bekwaamen tyd zou bepaalen , om te
 van voor „ onderzoeken , en in vollen dag te stellen , of
 afgaande „ het Oktroi en de Handel van Oostende sry-
 punten. „ dig waren met de Verdragen , en byzonder-
 „ lyk met dat van Munster , of niet ? 2. Dat
 „ de Vaart van Oostende naar de Indiën , in dien
 „ tusschentyd , geheellyk , opgeschort zou wor-
 „ den , met uitzondering alleen van de schepen,
 „ welken men , van daar , te gemoet zag. 3.
 „ Zo 't eerste punt , binnenden bestemden tyd ,
 „ niet kon geregeld worden , zou men of den
 „ tyd konnen verlangen , of Partyen konnen
 „ laaten , in den staat , waarin zy geweest wa-
 „ ren. 4. Maar zo men bevinden mogt , dat
 „ deeze handel streedt met de Verdragen , zou
 „ de Keizer geene zwaarigheid maaken , om
 „ 'er voor altoos van af te staan. Het Keizer-
 „ lyk Hof schein zelfs geneigd , om deeze zaak
 „ te verblyven aan de Uitspraak van belange-
 „ looze Regteren , en zig daar naar te willen
 „ voegen (d).”

VIII. De Hertog van Richelieu en de Heer Hamel
 De Staa- Bruyninx , sedert lang in de gedagten geweest
 ten oor- zynde , dat de Hoven van Weenen en Madrid
 deelen 't slegts tyd zогten te winnen ; ontvingen den
 niet aan- voorslag van Grimaldi niet zo gretiglyk , als
 neemelyk. hy verwacht hadt. Zy preezen egter zyn goed
 oogmerk , maar zy betuigden , zeer te twyfe-
 len , of de punten , welken hy hun overgeleverd
 hadt , ingang zouden vinden , by den Koning
 van

(d) *Foiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 389.*

van Frankryk en by de Staaten (e). Zy beloofden ze, nogtans, hunnen Meesteren te zullen toezenden: gelyk zy deden. De Staaten, den voorflag, door eenige Afgevaardigden, hebbende laten overweegen, verklaarden, niet lang hierna „ dat zy dien noch genoegzaam, „ noch aanneemelyk vonden, ten ware men „ dien klaarder en verftaanbaarder voordroeg.” Van dit hun oordeel gaven ze de volgende redenen. „ 1. Een nader onderzoek, of de „ Koophandel te Oostende met de Verdragen „ ftreede, was geheel onnoodig. De ftof was „ uitgeput, in eene menigte van fchriften, „ wederzyds in 't licht gegeven, en 't verder twiften hierover zou flegts dienen; om „ de gemoeden, wederzyds, te verbitteren. „ 2. De fchepen der Oostendefche Maatfchappye waren, of in de Indiën, of onder weg, „ op de heen- of wederreize. Opfchorting der „ Maatfchappye, met eene uitzondering van „ deeze fchepen, was dan geene eigenlyke „ opfchorting; maar eer eene bevestiging der „ Maatfchappye, die, gerust gefield omtrent „ de wederkeering hunner fchepen, dezelve „ met ryker laading zou laten wederkeeren. „ 3. 't Verlangen der opfchorting, in den zin, „ waarin 't voorgesteld werdt, kon alleen voor „ eene verlenging van de onzekerheid eener „ Uitspraake worden aangezien. 4. De inhoud „ van 't vierde punt hing af van de billykheid „ des Keizers, waaraan de Staaten nimmer „ twyfelen zouden. Zy wenschten alleenlyk, „ dat hy zig geliefde te laten overtuigen; en „ zy

1727.

Hunne
redenen.

(e) MONTGOM Tom. III. p. 361.

1727. „ zy hoopten 't zelfs van zyne beroemde re-
 „ lykheid. Hun besluit was, dat, uit het ge-
 „ ne hun van het Keizerlyk Hof voorgekomen
 „ was, zy nooit hadden kunnen merken, dat
 „ de Keizer geneigd was, om de zaak in ge-
 „ schil aan de uitspraak van onpartydige Reg-
 „ teren te onderwerpen. Ook zou men, dus
 „ doende, een Regt, welk zy hielden genoeg
 „ bevestigd te zyn, schynen aan te merken,
 „ als betwistbaar (f).”

Het Wee-
 ner-Hof
 handelt
 met den
 Kardinaal
 de Fleury.

Dit antwoord, goedgekeurd zynde door de
 Koningen van Frankryk en Groot-Britanje,
 behaagde luttel aan 't Weener-Hof, daar men,
 sedert, geraaden vondt, met Frankryk alleen,
 te handelen, en den Kardinaal de Fleury, die
 zeer gesteld was op den eernaam van bevrediger
 van Europa, aan te zoeken, om zyne tuschenspraak
 by Groot-Britanje en de Staaten. Doch hy verklaarde
 aan den Keizerlyken Gezant, Baron van Fonseca,
 dat 'er geen Verdrag te hoopen was, zo de Oostendefche
 Maatschappy niet vernietigd werdt. Over welke
 verklaring, hy van den Engelschen Gezant,
 Horatio Walpole, en van den Ambassadeur der
 Staaten, *Willem Borcel*, hooglyk, gepreezen
 werdt. Ondertusichen, deedt hy naar Weenen
 schryven „ dat men, 't gene hy tegen den
 „ Baron van Fonseca gezeid hadt, niet ten
 „ kwaade duiden moest, moettende hy zig wat
 „ voegen naar de Engelschen en Staatschen,
 „ om de geweldige besluiten, die zy anders
 „ neemen zouden, te beter te kunnen voor-
 „ komen (g).”

De

(f) *Veiz* ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 386

(g) MONTIGNON Tom. II. p. 361—573.

De Koning van Pruiften, die nog met den Keizer in onderhandeling was, ziende, uit het Weener-Verdrag, zo veel voordeels niet te trekken, als men hem, in 't eerst, hadt doen hoopen, zegt, omtrent deezen tyd, den argwaan, dien hy onder de Hanoverfche Bondgenooten verwekt hadt, weg te neemen. Hy deedt den Koning van Groot-Britanje en den Staaten, op nieuws, verklaaren, dat hy zig niet dagt te fcheiden van het Hanoversch Verdrag, en dat hy met het Weener-Hof niet dan over zyne byzondere belangen in onderhandeling geweest was. Ook fchreef hy, in Sprokkelmaand, eenen Brief aan den eerften, ftrekkende, om hem te beweegen tot eene Verklaaring, dat hy niet gezind was, het Duitfche Ryk overlast aan te doen: welke verklaaring, federt, gefchiedde; maar de bemiddeling, ten zelfden tyde, door Pruiften, den Koning van Groot-Britanje aangebooden, werdt, heufchelyk, van de hand gewezen (b).

Het Weener-Hof vervolgde, midlerwyl, de aangevangen handeling, met den Kardinaal de Fleury, die fterk ftaan bleef op de vernietiging der Oostendefche Maatschappye, als het eenig middel, om Groot-Britanje en den Staaten genoegen te geeven. De Keizer wilde ze wel opfchorten voor eenen tyd; doch de geheele vernietiging kwam hem zo hard voor, dat hy 'er niet toe fcheen te kunnen befluiten. De Kardinaal bediende zig, eerlang, van de tufchenfpraak des Hertogs van Lotharingen, om 't Weener-Hof tot andere gedagten te brengen.

Ook

(*) MONTGON Tom. III. p. 394 — 399. ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 337.

1727.

De Koning van Pruiften poogt den argwaan, tegen hem opgevat, weg te neemen.

IX.

De Kardinaal de Fleury maakt een nieuw ontwerp vanvoorafgaande punten.

1727. Ook werkte hy, by den Koning van Groot-Britanje en by de Staaten, welken hy deedt bewilligen in eene opschorting der Maatschappye, by voorraad. Koning George kon, in de tegenwoordige omstandigheden, de vriendschap van Frankryk, daar de Kardinaal nu 't hoog bewind voerde, niet ontbeeren. Hy besloot, hierom, zig een weinig te voegen naar den Kardinaal, die ook 't vertrouwen der Staaten, in zo verre, schein gewonnen te hebben, dat zy hem de zorg voor een gedeelte hunner belangen wel wilden overlaaten. Hy ontwierp dan, met toestemming van Koning George en de Staaten, zes nieuwe punten, die naar Weenen, aan den Hertoge van Richelieu gezonden werden, met last, om ze den Keizer smaakelyk te maaken, en zig, hiertoe, des noods, ook van den bystand van den Nuncius en van den Staatfchen Gezant te bedienen (i). De punten liepen op deezen zin: „ 1. 't Oktroi, aan de „ Oostendefche Maatschappye verleend, en „ alle handel uit de Oostenryksche Nederlanden op de Indiën zou, voor een' bewaamen „ tyd, by voorbeeld, voor tien jaaren, opgeschort worden. 2. De voorregten van den „ Koophandel, in Europa en in de Indiën, „ zouden gebragt worden op den voorigen „ voet: byzonderlyk, zouden de voorregten „ van den Koophandel der Franschen, Engelschen en Ingezetenen van den Vereenigden „ Staat hersteld worden, gelyk voor 't jaar „ 1725. 3. Alle andere regten en bezittingen „ zouden in den zelfden staat blyven, als by „ de

(i) MONTGON Memoir. Tom. IV. p. 199—207.

„ de Verdragen van Utrecht en Baden , en
 „ by het viervoudig Verbond was vastgesteld.
 „ 4. De Keizer , noch Spanje , noch derzelve
 „ Bondgenooten , noch ook de Bondgenooten
 „ van Hanover , zouden tot geenerlei daade-
 „ lykheid komen , noch medewerken tot iet ,
 „ welk de tegenwoordige rust van Neder-
 „ Duitschland en van 't Noorden zou kunnen
 „ ftooren. 5. Zo dra men 't , over deeze pun-
 „ ten , eens ware , zouden alle vyandelykheden ,
 „ terftond , ophouden. Men zou de vertrokken
 „ Oostendefche fchepen , van welken het Wee-
 „ ner Hof een ' lyst overleveren zou , vryelyk ,
 „ te rug laten keeren. Men zou de Gallioenen
 „ ook hunne reis naar Spanje laten voltrekken ,
 „ en zyne Katholyke Majesteit zou zig , om-
 „ trent de belasting op de goederen , met de
 „ Gallioenen te wagten , en met de Vloot aan-
 „ gebracht , fchikken naar 't gene , in vreedzaa-
 „ me tyden , gebruikelijk geweest was. 6. Men
 „ zou niemant benadeelen of ontrusten , uit
 „ haat over de Weener- en Hanoverfche Ver-
 „ dragen. De handelende partyen zouden zig
 „ zelfs vereenigen , om elk , die iet tegen dit
 „ zesde punt ondernam , te verpligten tot her-
 „ fteiling (k).”

Men handelde een ' geruimen tyd over dit
 Ontwerp aan 't Weener-Hof , zonder dat de
 Keizerschen ondernamen , een eenig punt van
 het zelve te wederleggen. Men befluit , hier-
 uit , dat zy de handeling nog al zogten te rek-
 ken , en de Hanoverfche Bondgenooten te doen
 ftil zitten ; tot dat men gezien zou hebben ,
 wel-

1727.

X.
 Het Wee-
 ner-Hof
 zoekt de
 hande-
 ling te
 rekken,

(k) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 338.

1727.

Het
maakt
een ander
Ontwerp,

welke gevolgen 't beleg van Gibraltar, en de aankomst der Vloote in Spanje hebben zouden. Ook was 'er tyd noodig, om de Rusfen in beweging te brengen, vooral tegenwoordig, alzo 'er eenig misnoegen tegen de Regeering der Keizerinne Katharina ontstaan was. Men hoopte, eindelyk, nog op eene nadere verbindtenis met den Koning van Pruïsen. Alle deeze uitzigten bragten te wege, dat men het Ontwerp des Kardinaals, welk men niet van de hand wyzen durfde, om de Hanoversche Bondgenooten niet in de wapenen te jaagen, ook niet gereedelyk kon aanneemen. Eindelyk, besloot het Weener-Hof, een ander Ontwerp te maken; welk, om dat het van dit, in een wezenlyk punt, verschilde, in Frankryk, in Engeland en in Holland, zou moeten onderzocht worden; waartoe tyd noodig zou zyn, binnen welken, de gelegenheid verloopē zou, om den veldtogt, gelyk men verspreid hadt, te openen, met eenige belegering van gewigt. De Baron van Fonsēca, Keizerlyke Gezant in Frankryk, kreeg dan last, om den Kardinaal de Fleury *twaalf* punten voor te houden, die, sedert, ook aan den Koning van Groot-Britanje en aan de Staaten werden medegedeeld. Zy liepen op deezen zin: „ 1. Tusfchen de Mogendheden, die deeze punten tekenden, zou een algemeene stillstand van wapenen zyn, te water en te lande. 't Beleg van Gibraltar zou gestaakt worden, zo dra de bekragtiging deezer voorafgaande punten, op de Byeenkomst, zouden zyn goedgekeurd. 2. De Koophandel der Spanjaarden in de Indiën zou hersteld worden: de Engelsche Vloot zou, van

33 VOOR

„ voor Porto Bello , vertrekken , op 't eerste 1727.
 „ bevel des Konings van Groot-Britanje , ver-
 „ bindende den Koning van Frankryk zig , dat
 „ dit bevel , zonder uitstel , zou gegeven wor-
 „ den. De Gallioenen zouden in volle veil-
 „ ligheid , te rug keeren , en de goederen , met
 „ de Vloote , uit de Havana , overgebracht , zou-
 „ den , terstond na de aankomst der Gallioe-
 „ nen , aan de eigenaars worden uitgedeeld.
 „ De Engelsche , Staatsche en Fransche Vloo-
 „ ten , welken zig op de Spaansche kusten be-
 „ vinden mogten , zouden van daar vertrek-
 „ ken , zo dra de Wapenschorsing zou begon-
 „ nen zyn. 3. Deeze Wapenschorsing zou zes
 „ maanden duuren , te rekenen van den dag ,
 „ waarop de Byeenkomst zou zyn aangevan-
 „ gen. 4. De Byeenkomst zou ook maar zes
 „ maanden gehouden worden , gedurende wel-
 „ ken , men , over de vernietiging , of ten min-
 „ sten over de opschorting der Oostendefche
 „ Maatschappye , zou overeenkomen , voor
 „ een' zekeren tyd , by voorbeeld , voor zeven
 „ jaaren ; binnen welken , of binnen den tyd ,
 „ dien de Byeenkomst duuren zou , men de
 „ Oostendefche schepen , waarvan de Keizer
 „ een' lyst overleveren zou , veilig zou laten
 „ te rug keeren uit de Indiën ; de schepen , die ,
 „ midlerwyl , mogten genomen zyn , wederom
 „ vrygeevende. 5. De Verdragen van Utrecht
 „ en Baden en het viervoudig Verbond zou-
 „ den de grondslag der handelinge zyn , op de
 „ aanstaande Byeenkomst. De Koophandel
 „ zou gebragt worden op den voet , by het U-
 „ trechtsch Verdrag van Koophandel , tuschen
 „ Spanje , Groot-Britanje en de Staaten , vast-
 „ ga-

1727.

„ gesteld. Andere en latere geschillen over
 „ dit stuk zouden, op de Byeenkomst, wor-
 „ den afgedaan. 6. De Byeenkomst zou aan-
 „ vangen, twee maanden na dat deeze pun-
 „ ten, wederzyds, zouden goedgekeurd en
 „ getekend zyn. 7. Zy zou te Aken gehouden
 „ worden. 8. De Gevolmagtigden op dezel-
 „ ve zouden niet meer dan twee Edelluiden,
 „ twee Paadjes en zes Livreibedienden by zig
 „ mogen hebben. 9. Zy zouden geene Pleg-
 „ tigheden in agt neemen, en zig, hier om-
 „ trent, en omtrent de voorzitting, houden
 „ aan 't gene te Kameryk vastgesteld was. 10.
 „ De Vorsten zouden hunnen Gevolmagtig-
 „ den belasten, allen omslag, waardoor de By-
 „ eenkomst ontrust of gerekt zou konnen
 „ worden, zorgvuldiglyk, te myden. 11. Zo
 „ eene der Mogendheden, geduurende de zes
 „ maanden, eenige vyandlykheid bedreeve,
 „ zouden alle de anderen zig vereenigen, om
 „ daarvan herstelling te vorderen. 12. Men
 „ zou de Noordsche Mogendheden ook nodi-
 „ gen, om Gevolmagtigden te zenden op de
 „ Byeenkomst, tot vereffening der geschillen,
 „ welken zy, onderling, hadden. En verbondt
 „ zich de Keizer, om, zo lang de Byeenkomst
 „ duuren zou, geenerlei vyandelykheid, te wa-
 „ ter of te lande, aan te vangen (1).”

Aanmer-
 king op
 de twee
 Ontwer-
 pen.

Uit beide deeze Ontwerpen, met elkandere
 vergeleeken, was duidelyk te bespeuren,
 dat, noch de Keizer, noch de Hanoversche
 Bondgenooten, eigenlyk, oorloogensgezind
 waren. Doch het Weener-Ontwerp toonde,
 daar-

(1) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 390.*

daarenboven, dat men langzaam dagt te handelen. De Kardinaal de Fleury maakte zig, ondertusfchen, by de Engelschen en Staatfchen, verdagt, dat hy 't Weener Hof wat te veel begon te ontzien, waarin hem de Hertog van Richelieu, te Weenen, navolgde. Doch hy deedt zyn best, om den argwaan te doen verdwynen, zig, na 't ontvangen van het Weener-Ontwerp, tegen den Baron de Fonfeca, nog ernstiger, verklaarende, dan hy, te voren, gedaan hadt, op 't fluk der Oostendefche Maatfchappye. Ook deedt hy de toebereidsfels ten oorloge voortzetten, fchoon hy heimelyk haakte naar vrede: waarom hy ongaarne vernam, dat het beleg van Gibraltar vervolgd werdt (m). Het Weener-Ontwerp, in Engeland en in den Haage, insgelyks, zynde overwoogen, vondt men, dat het niet beantwoordde aan de verwagting der Hanoverfche Bondgenooten; om dat men de wettigheid van 't Oktroi der Oostendefche Maatfchappye, op de Byeenkomst te Aken, wilde onderzocht hebben. 't Werdt dan van de hand geweezen. Doch de Kardinaal de Fleury, de aangevangen' handeling met het Weener Hof willende agtervolgen, maakte, in 't begin van Bloei maand, met overleg van de Engelsche en Staatsche Gezanten (n), een nieuw Ontwerp, welk, op den naam des Konings van Frankryk, alleen aan 't Weener-Hof, vertoond werdt, om het, gelyk in de inleiding werdt verklaard, na dat het aldaar zou goedgekeurd zyn, ook aan de

1727

Het Weener-Ontwerp wordt van Groot-Britanje en de Staaten van de hand geweezen.

Ha-

(m) MONTGON Memoir. Tom. IV. p. 217 — 224.

(n) MONTGON Tom. IV. p. 279, 280.

1727. Hanoverfche Bondgenooten voor te leggen.

XI.
Ontwerp
van den
Kardi-
naal de
Fleury.

By dit Ontwerp, werdt de Byeenkomst, voor als nog, afgekeurd. Doch de Koning verklaarde, van gedagten te zyn, dat, mids de eerste zes punten wat nader opgehelderd, en de zwaarigheden, in de tweede twaalf, met behoudenis, zo veel mogelyk ware, van 's Keizers oogmerk, weggenomen werden, men, wegens de volgende voorafgaande voorwaarden, zou kunnen overeenkomen: „1. Dat het Ok-
„ troi der Oostendefche Maatschappye, en
„ alle handel uit de Oostenrykfche Nederlan-
„ den op de Indiën, voor den tyd van zeven
„ jaaren, zou zyn opgefchort, alzo zyne Kei-
„ zerlyke Majesteit hadt toegestaan, dat men
„ zulks, op de Byeenkomst, zou mogen be-
„ raamen. 2. Dat de Koophandel, in Spanje,
„ in Europa en in de Indiën, zou hersteld wor-
„ den op den voet der Verdragen, voor 't jaar
„ 1725 gemaakt. 3. Dat alle andere regten
„ en bezittingen blyven zouden in den staat,
„ waarin zy, door de Verdragen van Utrecht
„ en Baden, en door het viervoudig Verbond,
„ gebragt waren. 4. Dat men de Noordfche
„ Mogendheden vermaanen zou, tot vreed-
„ zaame gedagten, in afwagting der Byeen-
„ komst, waarop ook hunne geschillen zouden
„ vereffend worden, en dat de Hanoverfche
„ Bondgenooten niets zouden onderneemen,
„ waardoor de rust, in 't Noorden of in Ne-
„ der-Duitschland, gestoord werdt. 5. Dat, na 't
„ bewilligen in deeze punten, alle vyandlykhe-
„ den zouden ophouden; dat de Oostendefche
„ fchepen, voor de Wapenschorfing vertrok-
„ ken, en begreepen in een' Lyst, door den
„ Kei-

„ Keizer over te leveren, veiliglyk, te rug zou-
 „ den keeren uit de Indiën; dat de Gallioenen
 „ hunne reis naar Spanje, vryelyk, zouden
 „ voltrekken, en dat zyne Katholyke Maje-
 „ steit, ten opzigte van de goederen, met de
 „ Vloot en Gallioenen overgebragt, zig zou
 „ gedraagen, als hy altoos, in vrye tyden,
 „ gewoon geweest was. Dat het Engelsch Es-
 „ quader onder Hofier, van voor Porto Bello,
 „ vertrekken zou, en zelfs naar Enropa terug
 „ keeren; en dat de Engelschen hunnen han-
 „ del in Amerika dryven zouden, gelyk voor
 „ deezen. Dat alle Fransche, Engelsche en
 „ Hollandsche Esquaders zig, ten spoedigste,
 „ van de Spaansche kusten begeeven zouden,
 „ zonder tegen derzelve opgezetenen, op ee-
 „ nigerlei wyze, iet te onderneemen. 6. Dat
 „ de Wapenstilstand zo lang duuren zou, als
 „ de opschorting van 't Oktroi der Oostende-
 „ sche Maatschappye, te weeten, zeven jaa-
 „ ren, binnen welken tyd, men aan eene al-
 „ gemeene bevrediging arbeiden zou. 7. Zo
 „ er, midlerwyl, na het tekenen deezer pun-
 „ ten, eenige onlusten ontstaan mogten, in
 „ Europa of in de Indiën, zouden de hande-
 „ lende Mogendheden zig vereenigen, om
 „ hem, die ongelyk geleeden hadt, vergoe-
 „ ding van schade te bezorgen. 8. Zo deeze
 „ punten werden aangenomen, zou men, zo
 „ dra mogelyk, eene Byeenkomst houden, te
 „ Aken, of in eenige andere Stad, door den
 „ Keizer voorgeslagen, alwaar alle de han-
 „ delende Mogendheden hunne eischen zou-
 „ den mogen voorstellen, en doen onderzoe-
 „ ken. De *agste*, *negende* en *tiende* punten
 XVIII. DEEL E e „ van

1727. „ van het Weener- Ontwerp waren zo wel ge-
 „ schikt , om de handelingen der Byeenkomst
 „ tot een goed einde te brengen , dat men niet
 „ twyfelde , of zy zouden , eenpaariglyk , wor-
 „ den goedgekeurd (o).”

Vershil
 tuschen
 dit en het
 Weener-
 Ontwerp.

Dit tweede Ontwerp der Hanoversche Bondgenooten verschilde , van dat van Weenen , ten voornaamen deele , hierin , dat het de opschorting der Oostendefche Maatschappye voor den tyd van zeven jaaren , vanstondenaan , vorderde ; daar het Weener- Ontwerp zulks niet , dan na dat het , op de aanstaande Byeenkomst , zo verstaan zou zyn , toeliet . Wyders , hadden de Hanoversche Bondgenooten vastgesteld , in dit hun laatste Ontwerp , geene veranderingen te gedoogen ; maar 'er zig digt aan te houden . Het werdt dan naar Weenen gezonden , met eenen Brief , by wyze van Verklaaring , waarin te kennen gegeven werdt , dat , zo 'er , in den tyd van eene maand , geen antwoord kwame op dit Ontwerp , de Hanoversche Bondgenooten zulks voor eene afbreeking van alle handeling zouden houden . Doch om de fchorheid deezer verklaringe een weinig te verzagten , waren de uitdrukkingen des Briefs zo ingerigt , dat de ernst en deftigheid , in den zelve , gepaard gingen , met de vereischte eerbiedigheid voor de Majesteit des Keizers ; waarom men reden hadt , om 'er eenen gunstigen uitslag van te wagten . Men wil , dat de Heer *Chauvelin* , toen nog *President a Mortier* , in 't Parlement van Parys , den brief hadt opgesteld , schoon de Kardinaal niet ongaarne hoorde , dat

(o) *Fitez* ROUSSET Recueil , Tom. II. p. 364.

men hem, als den Schryver, aanmerkte (p). 't Ontwerp, naar Weenen gezonden zynde, werd, op den elfden van Bloei maand, te Luxemburg, in een vertrek van den Graave van Sinzendorf, overwoogen, in 't byzyn van de Fransche en Staatfche Gezanten. Men kwam, dien zelfden avond, nog eens, samen, by den Prinse Eugenius, alwaar de Spaansche Ambassadeur, Hertog van Bournonville, ook verscheenen was. De Keizerfchen verstonden, dat men 't Ontwerp eerst naar Spanje en Rusland zenden moest, en antwoord afwagten van deeze twee Hoven. Bournonville maakte aanmerkingen op ieder punt. De Keizerfchen, voorkomen willende, dat men hunnen Meester de schuld gawe van het afbreeken der handelinge en 't voortzetten des oorlogs, verklaarde den Hertoge van Richelieu, en den Heere Hamel Bruininx „ dat zyne Keizerlyke Majesteit, „ voor zig zelve, de punten aanneemen, en de „ Oostendefche Maatschappy, voor zeven jaaren, opschorten wilde; maar 't scheen, zeiden ze, vreemd en hard, dat men hem vergde. „ over de belangen van Spanje en Rusland, „ uitspraak te doen, zonder deeze Mogendheden gehoord te hebben: vooral, daar men „ een Engelsch Esquader te gemoet zag in de „ Zond, zonder dat men wist, met wat oogmerk, het derwaards ware gezeild, en daar „ de uitflag van 't beleg van Gibraltar nog onzeker was.” Doch de Gezanten van Frankryk en de Staaten verstonden, dat de tyd van hooren en raadpleegen verstreken was, en dat

1727

Verklaaring der Keizerfchen.

(p) MONTGON Tom. IV. p. 287, 253.

1727

dat het Weener-Hof zig, met *ja* of *neen*, verklaren moest. De Hertog van Richelieu deed deezen eisch, met zo veel beleid en heuschheid, en stondt'er, te gelyk, zo styf op, dat de Keizer, eindelyk, op den eenentwintigsten, het Ontwerp der Hanoversche Bondgenooten, schriftelyk, aannam. Doch om de eer van 't Keizerlyke Hof te beter te bewaaren, vondt men geraaden, dat het nog eens herschreeven, en met eenige punten, de goede orde, op de aanstaande Byeenkomst te Aken, betreffende, vermeerderd werdt. 't Verschilde toen, behalven in deeze vermeerdering, alleenlyk in woorden van het tweede Ontwerp der Hanoversche Bondgenooten (q). In deezen staat, werdt het, met den titel van *derde Ontwerp tot behoudenis der algemeene Vrede*, gezonden naar Versailles, daar 't, op den agtentwintigsten van Bloei maand, aankwam. De Kolonel Armstrong was, dien zelfden dag, van Parys vertrokken; na dat hy, met de Franschen, de beweegingen van den aanstaanden veldtogt geregeld hadt. De Kardinaal de Fleury, en de Heeren Walpole en de Fonsca, het Ontwerp nader ingezien, en alles, wat de algemeene bevrediging betrof, in orde gesteld hebbende, begaven zig, ver zeld van den *Graave van Morville*, Sekretaris van Staat des Konings van Frankryk, op den eenentwintigsten, naar de wooning van den Ambassadeur Boreel, te Parys, hebbende hy niet te Versailles kunnen komen, ter oorzaak eener krankte, waaraan hy, weinige dagen hier

(q) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 399.*

hierna (2), overleedt. De voornaamste zwaarigheid, die zig, hier, opdeedt, betrof de tekening van het Ontwerp, die niet te Parys schein te kunnen geschieden, alwaar geen Spaansche, noch te Weenen, alwaar geen Engelsche Gevolmagtigde tegenwoordig was. Eindelyk, kwam men overeen, dat de ontworpen' punten, zo als ze, laatstelyk, van Weenen overgezonden waren, eerst door de Keizersche, Fransche, Engelsche en Staatsche Gevolmagtigden, Fonseca, Morville, Walpole en Bo-reel, getekend zouden worden; gelyk geschiedde (r); en dat men, daarna, eene Akte zou opstellen, waarin dezelfde punten begreepen zouden zyn; doch die alleen door Walpole zou worden getekend (s). In deeze Akte, verklaarde de Engelsche Gezant „ dat hy den Koning, „ zynen Meester, door zyne ondertekening „ der voorafgaande punten, zo kragtig omtrent „ den Koning van Spanje verbondt, als of de- „ zelve, nevens hem, door eenen Staatsdie- „ naar van zyne Katholyke Majesteit, onder- „ tekend geweest waren; mids de Hertog van „ Bournonville hem eene Akte van gelyke kragt „ en verbindtenis, omtrent den Koning, zy- „ nen Meester, deedt ter hand stellen. Wy- „ ders, beloofde hy, op den bestemden tyd, „ de bekragtiging der voorafgaande punten, „ door den Koning, zynen Meester, gedaan, „ in gereedheid te zullen hebben, om, tegen „ eene

1727.

De voor-
afgaande
Punten
worden
gete-
kend, te
Parys,

(r) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 2.(s) DU MONT Corps Diplom. Tom. VIII. P. II. p. 146.
MONTGON Tom. IV. p. 342—356.(2) Te weeten, op den twaalfden van Zomermaand.
Zie *Europ. Merc.* Jan.—Juni 1727, bl. 309.

1727.

en te
Weenen,De Kar-
dinaal de
Fleury
raakt in
hooge
agting,
hier te
Lande.

„eene diergelyke van den Koning van Span-
je, te worden uitgewisfeld (†).” De Heer
Walpole gaf van het oogmerk deezer Akte,
die den Hertoge van Richelieu toegezonden
werdt, in een' brief, kennis aan deezen en aan
den Heere Hamel Bruininx (u). En deezen
vervoegden zig, op den dertienden van Zomer-
maand, aan de wooning van den Prinse Euge-
nius, te Weenen, daar de Hertog van Bour-
nonville ook verscheenen was, die zig, niet dan
met moeite, beweegen liet, tot het tekenen
van diergelyke Akte, als Walpole, te Parys,
getekend hadt. Hy deedt het egter, eindelyk.
Ook tekende hy, daarna, een Affchrift der
voorafgaande punten, nevens den Hertoge van
Richelieu; en een ander, nevens den Heere
Hamel Bruininx. Alle deeze Akten werden,
terstond, naar Parys, naar Madrid en naar den
Haage verzonden (v).

De voorafgaande punten waren zo dra te
Parys niet getekend, of 't gerugt daarvan ver-
spreidde zig, alomme, en verwekte groote
vreugde in Holland, daar men zig nu de op-
schorting der Oostendefche Maatschappye be-
loofde, en meer hoop dan ooit te vooren hadt
op derzelve geheele vernietiging. 't Beleid van
den Kardinaal de Fleury, die zo veele Mogend-
heden tot vrede hadt weeten te neigen, werdt
hooglyk gepreezen, vooral in Holland, daar
men hem, van dien tyd af, begon aan te zien,
als

(†) *Voyez* ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 404, 405.(u) *Voyez* les Lettr. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. III.
p. 406, 408.(v) MONTIGNON Tom. IV. p. 386. 392—394. ROUSSET Re-
cueil, Tom. III. p. 419, 1

als den uitmuntendsten Staatsdienaar, dien Frankryk immer gehad hadt. Men oordeelde hem geheel vry van de ftreeken der Staatkundigen: en men stelde vast, dat hy de Vrede opregtelyk lief hadt en zocht. De Ambassadeur der Staaten aan 't Fransche Hof, de Heer *Abraham van Hoey*, die den Heer Boreel, eerlang, opvolgde, heeft veel toegebracht, om den Kardinaal in hooge agting te helpen, hier te Lande. Doch op 't laatst van zyn leeven, heeft men eerst begonnen te oordeelen, dat men hem, te vooren, niet wel gekend hadt (w).

1727.

In Engeland, werdt het nieuws van het tekenen der voorafgaande punten ook met blydſchap ontvangen: die egter, by veelen, spoedig gemaatigd werdt, op eene tyding, die, weinige dagen laater, uit Duitschland, kwam, en het onverwagt overlyden van Koning George den I. bekend maakte. Deeze Vorst, die zo veel deel hadt aan 't leggen van den grondslag der Vrede, was, 'sdaags na het tekenen der voorafgaande punten te Weenen, naar Holland sloop ge- gaan, om zyne Duitſche Staaten te bezoeken. Op den negentienden, vervorderde hy, van de Vaart, by Utrecht, zyne reis te lande, en kwam, den volgenden dag, in goeden welstand, zo 't scheen, te Delden, in Twente, aan, tusſchen tien en elf uren des nagts. Hy deedt een hertig avond- maal, en at, zo in 't gemeen geloofd is, veel meloen, daarop eenige glazen koud water drin- kende; hoewel sommigen (x) verhaalen, dat hy geen meloen, maar een Chinaas-appel, tot na-

XII.
George
de I, Kon-
ning van
Groot-
Britanje,
ſterft.

(w) MONTGON *Tom. IV. p. 295, 366, 368.*

(x) TINDAL *Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 362.*

1727. nageregt gebruikt heeft. 's Nagts wel gerust hebbende, reedt hy, ten vier uuren des morgens, uit, met oogmerk, om de middagmaaltijd, te Lingen, te houden: doch tusfchen agt en negen uuren, deedt hy de koets flil houden, in voorneemen, om zyn water te maaken. En toen bevondt hy, dat hem zyne eene hand onbeweegbaar by 't lyf hing. Zyne Kamerdienaar *Fabricius* wreef ze fterk: 't gene, naderhand, ook gefchiedde, door den Heelmeester, die de koets, te paarde, gevolgd was; doch zonder vrugt. Kort hierop, kreeg de Koning zulke vreemde trekken in zyne oogen en mond, en zulk eene ongewoone zwelling in de tonge, dat de Heelmeester, deeze toevallen aanzierende voor tekenen van beroerte, hem een'ader opende. De Vorst toen, zo veel bezefs gekreegen hebbende, dat hy bevel geeven kon om hem, naar Osnabrug, by zynen Broeder, te voeren, viel aan 't fluimeren, in *Fabricius* armen, zonder, door 't fchudden en ftooten van 't rytuig, wakker te worden. Den Heelmeester nu aan zyn leeven beginnende te wanhoopen, reedt *Fabricius* vooruit naar Osnabrug, om den Bifchop, 's Konings broeder, te waarfchuwen. De Koning, omtrent ten tien uuren, geheel buiten fpraak en kennis, te Osnabrug zynde gebragt, bleef in deezen ftaat tot den volgenden morgen, zynde den twee-entwintigften van Zomermaand; wanneer hy, omtrent ten twee uuren, overleedt, in den ouderdom van agtenzestig jaaren. Zyn Lyk werdt, te Hanover, in 't graf zyner Voorouderen, bygezet (y).

Men

(y) TINDAL Vol. XIII. [or XXVIII.] p. 361—363. MONTAGN Tom. IV. p. 398, 399.

Men kreeg, den volgenden dag, de tyding van dit onverwagt overlyden in den Haag. Zy vloog, terftond, over naar Engeland, daar men ze, twee dagen laater, hadt. De Ridder Robert Walpole gaf 'er den Prinse en Prinfesse van Walles, zonder uitstel, kennis van. Midlerwyl, hadt hy de Stad Londen, met dubbele wagt, doen bezetten. Hunne Koningklyke Hoogheden, die zig te Richemond bevonden, kwamen, nog dien zelfden avond, te Londen. De Prins werdt, terftond, van de Leden des geheimen Raads, die in de Stad waren, voor Koning erkend, en des anderen daags, uitgeroepen, onder den naam van *George den II.* De Gezant, Horatio Walpole, weetende, dat zyn Broeder, de Ridder Robert, niet zeer gezien geweest was, by den Koning, nog Prins van Walles zynde, bewoog, naar sommiger verhaal, den Kardinaal de Flëury, om, ten zynen voordeele, aan den Koning te schryven; welk schryven zo veel zou te wege gebragt hebben, dat beide Robert en Horatio Walpole in aanzien bleeven, ten Hove (z). De Staaten verzuimden niet, George den II, in de Lente des volgenden jaars, wegens zyne komst tot de Kroon, geluk te wenschen, door een buitengewoon Gezantschap, welk, door de Heeren *Bernard, Graave van Welderen* en *Kornelis Silyus*, Burgemeester en Raad der Stad Haarlem, bekleed werdt (a). De Gezanten flooten, op den zeventwintigsten van Bloei maand, een Verdrag met George den II, waarby de

1727.

Zyn
Zoon,
George
de II,
volgt
hem op.

V00-

(z) MONTGON Tom. IV. p. 401 — 406.

(a) Europ. Merc. Jan. — Juny 1728. bl. 115.

1727. voorige Verdraagen , byzonderlyk die van de jaaren 1717 en 1726 , vernieuwd en bekragtigd werden. De Pretendent, die, kort na dat de tyding van 's Konings affterven in Italie gekomen was , van Bononie was vertrokken, deedt sommigen hoopen op , anderen vreezen voor eene omwenteling , ten zynen voordeele. Doch George de I. was overleeden in zulke omftandigheden , zynde de voorafgaande punten maar even getekend , dat geene der uitheemsche Mogendheden gezindheid toonde , om zig , ten behoeve des Pretendents , te roeren (b). Hy kwam tot in Lotharingen; doch keerde , na een kort verblyf te Nancy , wederom naar Italie (c). De Mogendheden , welken hem , te vooren , onderfteund hadden , of gehouden werden , hem onder de hand gunst toe te draagen , waren nu geraakt in eenen toefstand , waarin zy zig zyns in 't geheel niet konden aantrekken. De Koning van Frankryk was naauw verbonden aan het Huis van Hanover. De Keizer hadt de ontworpen' Vredepunten getekend. Spanje was buiten staat gesteld , om iet , ter zee , tegen de tegenwoordige Regeering van Groot-Britanje , te onderneemen , hebbende de Engelsche Esquaders de toerusting in dit Ryk , geweldiglyk , belemmerd. Ook zocht men , thans , aan 't Hof van Madrid , alles , wat , voorheen , van de oogmerken van Spanje , ten behoeve des Pretendents , verspreid was , voor uitvindfels der Engelsche Staatsdienaaren te doen doorgaan (d). In Rusland , was ook

(b) MONTGON Tom. V. p. 4—8.

(c) MONTGON Tom. V. p. 23.

(d) MONTGON Tom. V. p. 370.

ook merkelyke verandering voorgevallen. De Keizerin Katharina was, kort na de ontdekking eener samenzweeringe tegen haare Regeering, op den zeventienden van Bloemaand, overleeden, en opgevolgd, door eenen Kleinzoon van haaren overleeden Gemaal (e), die, onder den naam van *Peter den II*, in 't twaalfde jaar zyns ouderdoms, voor Keizer uitgeroepen werdt. 's Vorsten minderjaarigheid en de inwendige be-roerten in 't Ryk waren oorzaak, dat men de ontwerpen vaaren liet, welken de overleeden Keizerin, tegen Zweeden en Deenemarke, en, zo geloofd werdt, ook ten behoeve des Pretendents, gesmeed hadt (f).

De dood der Keizerinne van Rusland en die des Konings van Groot-Britanje zouden, zo ze eerder voorgevallen waren, naar alle waarschynlykheid, grooter invloed gehad hebben op den staat der zaaken van Europa. Nu vervolgde men den voet der handelingen, die te Weenen en te Parys waren aangevangen. De bekrachtigingen der voorafgaande punten, die ook, op zyn tyd, in den Haage, geschied waren (g), werden, op den negenentwintigsten van Hooimaand, tusfchen den Keizer, Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, uitgewisfeld, te Parys (h). De Keizer gaf zelfs, terstond, bevel aan zyne Zuster, de Aartshertoginne *Maria Elizabet*, welke hy, op 't einde des jaars 1724, tot Landvoogdesse der Oosten-

1727.

XIII.
De
Keizer,
Frank-
ryk,
Groot-
Britanje
en de
Staaten
bekragtigen de
vooraf-
gaande
Punten.

De
Oosten-
desche
Maat-
schappy

ten-

(e) *Voiez Suplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 188.*(f) *MONTGON Tom. IV. p. 370—377.*(g) *Zie Resol. Holl. 5 Junij. 9 July 1727. bl. 645, 704. Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 317, 577.*(h) *MONTGON Tom. IV. p. 406. 16m. V. p. 147. ROUSSAT Recueil. Tom. III. p. 411.*

1727. tenryksche Nederlanden, hadt aangesteld (*i*),
 — om het eerste der voorafgaande punten ter uit-
 wordt op-voeringe te doen brengen, en het Oktroi der
 gefchort. Oostendefche Maatschappye te doen opfchorten. Zy gaf 'er, terftond kennis van aan de Bewindhebbers dier Maatschappye. Doch de lyst der vertrokken' fchepen, welken, volgens de voorafgaande punten, vryelyk, zouden mogen te rug keeren, bleef nog eenige weeken agter (*k*). Eindelyk, werdt zy den Staaten, door den Graave van Konigsek-Erps, overgeleverd, op den dertigften van Oogstmaand. By dezelve bleek, dat 'er nog twaalf fchepen uit de Indiën verwacht werden, waarvan 'er drie, in Louwmaand, en twee, eerst in Zomermaand deezes jaars, uit de haven van Oostende, in zee gefteken waren. En hieruit was klaarlyk te bespeuren, om welke reden, men, aan 't Weener-Hof, zo lang gedraald hadt, met het tekenen der voorafgaande punten. De Bewindhebbers der Oostendefche Maatschappye hadden dit Hof bewoogen, om hun gelegenheid te laten, om, voor de opfchorting, nog zo veele fchepen naar de Indiën te zenden, als zy konden uitrusten. Ook toonde de lyst, hoe zeer de Maatschappye was toegenomen in vermogen. Zy hadt, federt haare opregting, agttien fchepen naar de Indiën en naar China gezonden, waarvan 'er een in de Ganges gebleeven was, vyf behouden te rug gekeerd waren, en nog twaalf verwacht werden (*l*). Den Heere *Humes*, Bediende der Oostendefche Maatschappye,

(*i*) Europ. Merc. July—Decemb. 1724. bl. 284.

(*k*) MONTGON *Tour*. V. p. 343.

(*l*) *Voyez ROUSSET Recueil*, Tom. III. p. 412, 415.

pye, in Bengale, voor deezen, last gehad hebbende, om eenige schepen in de Indiën te koop, zonder dat men wist, of deeze last uitgevoerd ware (*m*); begeerde de Keizer, naderhand, op de Staaten, dat zy der Maatschappye vryheid laten zouden, om nog twee schepen te zenden naar de Indiën, mids zy zig verbonde om de schepen, die Humes mogt ingekogt hebben, niet herwaards te laten komen; maar de Staaten weezen dit verzoek van de hand (*n*).

Doch terwyl de Keizer eenen aanvang maakte met het uitvoeren der voorafgaande punten, toonde het Hof van Madrid kleine genegenheid, om ze te bekrachtigen en naar te komen. De Hertog van Bournonville hadt ze, gelyk wy boven (*o*) verhaalden, schoorvoetende, getekend. En 't Hof hadt 'er zo dra geene kennis van gekreegen, of hunne Majesteiten gelieten zig verwonderd en misnoegd, over 't voltrekken eener handeling, welke, zonder hunne kennis, aangevangen was. De Heer van der Meer, den Markgraave de la Paz willende geluk wenschen met de aanstaande Vrede, werdt koel bejegend. Zelfs hieldt de la Paz zig t'eenemaal onkundig van 't gene 'er, te Parys, was voorgevallen. Nogtans, gaf de Koning, op den negentienden van Zomermaand, op 't sterk aanhouden van den Heere van der Meer, zyn woord, dat hy de voorafgaande puntenaannam, en in 't staaken der vyandelykheden voor Gibraltar bewilligde. Weinige dagen laater,

1727.

Het Spaansche Hof maakt zwaarigheid in 't bekrachtigen der voorafgaande punten.

Wapen-floot

(*m*) *Volez ROUSSET Recueil, Tom. III p. 414.*

(*n*) *Zie Groot-Plakaatb. VI. Decl, bl. 274.*

(*o*) *Bladz. 438.*

1727. floot men ook eene Wapenschorfing voor dee-
 ze Stad , die duuren zou , tot dat men tyding
 kreege van 't bekragtigen der voorafgaande
 punten : waarna 't beleg, geheellyk, zou op-
 gebroken worden. Maar na deeze bekragti-
 ging werdt nog lang gewagt. De ziekte des
 Konings van Spanje was hiervan, gedeeltelyk,
 oorzaak. Doch men vorderde ook nadere ver-
 klaaring van het *tweede* en *vyfde* der vooraf-
 gaande punten. By het tweede, was beraamd
 „ dat alle regten en bezittingen blyven zou-
 den , gelyk ze geregeld waren, by de Ver-
 dragen van Utrecht en Baden , by het vier-
 „ voudig Verbond , of by de Verdragen en
 „ Overeenkomsten voor 't jaar 1725 gemaakt,
 „ en den Keizer noch de algemeene Staaten
 „ betreffende , en dat , zo 'er eenige verande-
 „ ringen , omtrent die regten of bezittingen,
 „ waren voorgevallen , men zulks op de aan-
 „ staande Byeenkomst , volgens de gemelde
 „ Verdragen , regelen en herstellen zou.” En
 dit punt schieen het Hof nadere opheldering te
 behoeven. In het vyfde punt was, onder ande-
 ren, vastgesteld „ dat men elkanderen de sche-
 „ pen, die mogten genomen zyn, met de laa-
 „ ding , te rug geeven zou.” Maar de Span-
 jaards hadden , in 't voorleeden jaar , in Vera
 Cruz , een ryk Engelsch Zuidzeefchip, de *Prins*
Fredrik genaamd , aangehouden (*p*) ; welk,
 met de laading , twee millioenen ponden ster-
 lings waardig gerekend werdt. En dit fchip
 bageerde men te behouden , in regtvaardige
 vergoeding , zo men voorgaf , om de scha-
 de ,

de, door de Engelschen, den Spanjaarden aangedaan, met het bezetten der Gallioenen, in Porto Bello. Nog andere zwaarigheden maakte men, aan 't Spaansche Hof, over de uitdeeling van 't zilver en de goederen van byzondere Persoonen, welken met de Vloote uit Amerika waren overgebracht: al het welke het werk der Vrede en de opening der voorgenomen' Byeenkomst zeer vertraagde. De Heer van der Meer, die thans alleen met de zaaken der Hanoversche Bondgenooten, in Spanje, belast was, gaf zig veel moeite, om de Spaansche Staatsdienaars tot andere gedagten te brengen; doch hy slaagde luttel. Ook kreeg hy vermoeden, dat de Hoven van Weenen en Madrid, heimelyk, overeengekomen waren, om de handeling te rekken. Eindelyk, schein hy, in 't begin van Hooimaand, hoop te scheppen, dat de Markgraaf de la Paz in zyne voorflagen bewilligen zou. Hy verzogt hem, hierop, om spoedigste, berigt mogt kunnen geeven aan zyne Meesters, en aan de Hoven van Frankryk en Engeland. Doch de la Paz zocht, van nieuws, uitsstel (q). Van der Meer schreef hem, hierop, eenen uitvoerigen brief, waarin hy hem de ongegrondheid der zwaarigheden, die 't Spaansche Hof maakte, omstandiglyk, aanwees (r). De dood van George den I, van welke men, omtrent deezen tyd, in Spanje, kennis kreeg, schein dit Hof, in 't eerst, nog onhandelbaarder te maaken. Doch George de

II,

(q) MONTGOM Tom. IV. p. 444—469.

(r) VOIZET ROUSSET Recueil Tom. IV. p. 10.

1727. II, uit schryvens van den Heere van der Meer, vernomen hebbende, dat men, in Spanje, nog ongeneigd bleef, om het schip den Prins Fredrik te rug te geeven, en Gibraltar, geheellyk, te ontheffen van 't beleg, gaf, terstond na zyne komst tot de Kroon, bevel, om nog zes Oorlogschepen te voegen by 't Esquader onder den Admiraal Wager, die op de hoogte van Gibraltar kruiste. Ook sloot hy, in Slagtaand, een Verdrag met den Hertoge van Brunswyk-Wolfembuttel, waarby deeze zig verbondt, om, ten dienste des Konings van Groot-Britanje, vyfduizend man gereed te houden (s). De Koningen van Frankryk en Groot-Britanje en de Staaten der Vereenigde Gewesten deden, ondertuschen, door den Heere van der Meer, ernstelyk, aanhouden by den Koning van Spanje, dat hy de goederen, met de Vloote, uit Nieuw Spanje, aangebragt, niet zo zwaar belastte, als hy scheen voor te hebben (t). De onderzaaten deezer drie Mogendheden, en vooral die vanden Vereenigden Staat, hadden veel deels in 't gene, met deeze Vloote, was aangebragt. En het ophouden der Vloote door de Engelschen hadt, schoon 'er 't belang van den Staat door scheen bevorderd te worden, veel misnoegen en ongerustheid veroorzaakt, onder de Koopluiden: 't welk niet merkelyk afnam, zo lang de Gallioenen nog bezet bleeven, in de Haven van Porto Bello. Ook hadt de aankomst der Vloote, in 't voorjaar, onaangezien 'er 't Hanoversch Verbond by

Hy vordert, dat men de goederen, met de Vloote aangebragt, niet zwaar belastte.

(s) *Voiez DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 148, ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 254.*

(t) *MONTGON Tom. V. p. 18, 19*

1727. hiertoe gedaan hadt: 't welk dan aanleiding gaf, om het bekragtigen der voorafgaande punten te verwylen. 't Gewigt der zaake vordert wel, dat wy hier, kortelyk, verhaalen, op welk eene wyze deeze verzoening bewerkt werdt.

XIV. De Abt de Montgon, die gelyk wy, te vooren hebben aangetekend (y), naar Spanje getrokken was, ten tyde van het Staatsbewind des Hertogs van Bourbon, met heimelyken last, om voorzigtiglyk te arbeiden, tot herstelling der verbroken vriendschap, tusfchen de twee Kroonen, hadt zig, sedert de verheffing des Kardinaals de Fleury, die hem niet gunstig was, minder dan te vooren, konnen kwyten van deezen last, om dat hy zig minder vrienden wist te verkrygen, aan 't Spaanfche Hof. Hy hadt zig, nogtans, zo bemind weeten te maaken, by hunne Katholyke Majesteiten, dat zy hem, in 't begin deezes jaars, te rug gezonden hadden naar Frankryk, om, op de bedektste wyze, aanhang te winnen voor Koning Filips; die zynen toeleg, tegen die van den Huize van Orleans, zou begunstigen, wanneer hy, in geval de Koning zonder Zoonen overleedt, aanspraak maaken zou op de Kroone van Frankryk; zyn regt op welke, fchoon hy 'er plegtiglyk van afgeftaan hadt, hy, nogtans, nimmer, uit het gezigt hadt verlooren (w). 't Berigtschrift des Konings van Spanje, den Abt de Montgon, ten deezen einde, ter hand gesteld, is nog in wezen, en in deszelfs *Gedenkschriften* (x) te vinden. Ook verhaalt hy, dat hy den

Kar-

(y) *Bladz. 361.*

(w) *Voiez MONTGON Tom. II. p. 37, 43, 215, 352, 361, 367*

(x) *Tom. III. p. 70. Voiez aussi Tom. VIII. p. 515.*

Kardinaal de Fleury, den Hertog van Bourbon, schoon thans van 't Hof verwyderd, en veele andere Luiden van rang, bragt of versterkte in het voorneemen, om den Koning van Spanje, in zulk eene gewigtige gelegenheid, dienst te doen (y). Doch alzo deeze handel zeer bedekt gehouden moest worden, hadt de Koningin hem nog een Geschrift mede gegeven, waarin verklaard werdt, dat men zig „ bedroog, als men dagt, dat hunne Katholy-
 „ ke Majesteiten afkeerig waren van alle ver-
 „ zoening; dat zy, in tegendeel, gaarne zou-
 „ den zien, dat zyne Allerchristelykste Maje-
 „ steit het Weener-Verbond aannam: in welk
 „ geval zy den onderdaanen van Frankryk de
 „ goederen wilden uitkeeren, welken hun, uit
 „ de laading der Vloote en Gallioenen, toe-
 „ kwamen (*). En dit Geschrift gaf den Abt
 aanleiding, om ook over gemeene zaaken te
 handelen, en den inhoud van zynen geheimen
 last te beter bedekt te houden. De voorflag,
 die 'er in vervat was, vondt egter geenen in-
 gang aan 't Fransche Hof (a). Doch 't han-
 delen hierover gaf gelegenheid, tot de her-
 stelling der verbroken' vriendschap tusfchen de
 twee Hoven. Montgon bewoog den Kardinaal,
 om eenen brief te schryven aan de Konin-
 ginne van Spanje, die gunstiglyk beantwoord
 werdt (b). Daarna, besloot Koning Lodewyk
 zelf, aan Koning Filips te schryven, op de ver-
 ze-

(y) Tom. III. p. 137 — 147, 218 — 226, 295. Tom. IV. p. 293, 342. Tom. V. p. 196.

(z) MONTGON Tom. III. p. 81.

(a) MONTGON Tom. IV. p. 85.

(b) MONTGON Tom. III. p. 197.

1727. zekering, die Montgon den Kardinaal gedaan hadt, dat zulks van goede uitwerking zyn zou. Ook kwam 'er behoorlyk antwoord op deezen brief (c): waarna de verzoening geoordeeld werdt voltrokken te zyn. Lodewyk de XV. besloot, kort hierna, wederom eenen Ambassadeur te zenden naar Spanje. De Graaf van Rottembourg werdt tot deeze aanzienlyke waardigheid benoemd. Hy kwam, in 't begin van Wynmaand deezes jaars, aan, te Madrid (d).

XV.
Sterfie
hier te
Lande.

De Vereenigde Gewesten, en Holland in 't byzonder, werden, in den Zomer en Herfst deezes jaars, bezogt met heete koortsen, welken, in 't gemeen, besmettelyk geoordeeld werden, en veele menschen uit het leeven rukten. Te Amsterdam, daar anders, by gewoone tyden, in den Herfst, naauwlyks tweehonderd menschen ter weeke begraven worden, begroef men 'er nu, verscheiden' weeken agtereen, tusfchen de zes- en zeventhonderd.

Dood van den Raadpensionaris Hoornbeek. De Raadpensionaris van Holland, Izaak van Hoornbeek, die, in Hooimaand des jaars 1725, nog voor vyf jaaren aangenomen was geworden (e), was ook, op den zeventienden van Zomermaand (f), aan eene uitteerende ziekte, overleeden. in den ouderdom van eenenzeventig jaaren (g). Zyn gewignig Ampt, welk, eenigen tyd, by voorraad, door Jakob Godesfroy, Baron van den Boetselaar, als eerste der Heeren Edeelen, waar-

- 53
- (e) MONTGON Tom. IV. p. 299. — 304, 43F, 434.
 (d) MONTGON Tom. V. p. 251, 321.
 (c) Resol. Holl. 18 July 1725. bl. 534.
 (f) Resol. Holl. 21 Juny 1727. bl. 677.
 (g) Europ. Merc. Jan. — Juny 1727. bl. 315.

M^r. SIMON VAN SLINGELAND,
Raadpensionaris van Holland.

A. Schinman del. naar de Origineel Schilderij van Th. van Dyk.

J. Houbraken fecit.

waargenomen geweest was, werdt, op den zeventienden van Hooimaand, opgedraagen aan den Thefaurier Generaal, *Mr. Simon van Slingeland*. Hy verscheen, twee dagen daarna, voor de eerste reize van zyn leeven, in de Vergadering van Holland: 't welk, veelligt, nimmer, eenen Raadpensionaris, voor hem, gebeurd was. Men beëdigde hem, op dezelfde Instructie, waarop zyn voorzaat het zelfde Ampt bekleedt hadt. Ook werdt hem dezelfde wedde, te weeten, twaalfduizend guldens in 't jaar, toegelegd, wordende hem daarenboven, in geval hy 't Raadpensionarisfchap, t'eenigen tyde, mogt afleggen, een jaargeld van vierduizend guldens beloofd (*h*).

1727.

De Thefaurier-Generaal Simon van Slingeland volgt hem op.

De uitflag der handelinge aan 't Spaansche Hof was het gewigtigst voorwerp van de zorge der Vereenigde Staaten. Het ophouden van het zilver en van de goederen, die, met de Vloote, in Spanje waren aangebragt, veroorzaakte den Spaanschen Koopluiden, hier te Lande, groote schade. De Koning schein gezind, de onderzaaten van Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, welken een aanzienlyk gedeelte van dit zilver en van deeze goederen toekwam, zo zwaar te belasten, als of hy, met hen, in openbaaren oorlog geweest was. Men wilde hun de Stukken van Agten, die tegen agt Reaalen de Plata *geregistreeerd* waren, tegen negen en eene halve Reaalen, uitdeelen, waarby zy twintig ten honderd verliezen zouden. De Staaten, hiervan kennis bekomen hebbende,

XVI. Handeling over de belasting op de goederen en 't zilver mer de Spaansche Vloote aangebragt.

(*h*) Zie Refol. Holl. 17, 19 July 1727. *Bl.* 734, 737. Groot Plakaatb. VI. Deel, bl. 56, 57, 58.

1727. de , beslooten den Heere van der Meer aan te
 schryven „ dat hy den Koning vertoonen moest ,
 „ hoe zeer zulk eene zwaare belasting streedt ,
 „ met het vyfde der voorafgaande punten ; ”
 doch also zy van hun besluit , vooraf , kennis
 gaven aan de Fransche en Engelsche Gezanten ,
 in den Haage . merkte de Markgraaf de Fenelon
 aan „ dat men eerst de gedagten der
 „ Hoven van Frankryk en Groot - Britanje
 „ behoorde te weeten , om daarna , in eene
 „ gemeene zaak , gelykerhand , te arbeiden . ”
 Ook verzogt hy eenige opheldering , omtrent
 de verhooging der stukken van agten , van welke
 gewaagd was . De Afgavaardigden der Staaten
 hernamen „ dat men hun onderregt hadt ,
 „ dat , ten tyde van den Hertoge van Ripperda ,
 „ de munt in Spanje verhoogd was , en
 „ de stukken van agten op negen en een halve
 „ Reaalen de Plata gesteld ; doch dat zy
 „ oordeelden , dat zulk eene verhooging geene
 „ plaats behoorde te hebben , omtrent het
 „ zilver , op de Vloote en Gallioenen , voor
 „ rekening van byzondere Perfoonen , gelaaden ;
 „ om dat dit zilver , in wezen , aan deze
 „ Perfoonen toebehoorde , waarom het hun
 „ ook zo als het was moest uitgeleverd worden .
 „ Hen te verpligten het zilver naar de
 „ Munt te brengen , om het , met de gemelde
 „ verhooging , te rug te ontvangen , was eene
 „ soort van belasting . Wat de gewoone * be-
 „ lasting betrof ; zy waren onderregt , dat de-
 „ zelve , in Oorlogstyden , wel plag verhoogd
 „ te worden ; doch in tyden van Vrede , gelyk
 „ men zulke tyden verstaan moest , door de
 „ vrye tyden , waarvan , in 't vyfde der vooraf-
 „ gaan .

* *Indulto*.

„ gaande Punten, gewaagd werdt, was zy niet
 „ hooger dan vyf ten honderd geweest. Ein-
 „ delyk, hadden ze van het besluit der Staaten
 „ kennis willen geeven aan de Gezanten, op
 „ dat de poogingen van hunne Hoog-Mogend-
 „ heden, aan het Spaansche Hof, door die
 „ van hunne Allerchristelykste en Groot-Bri-
 „ tannische Majesteiten, ondersteund, te bete-
 „ re uitwerking hebben zouden.” Ook verwier-
 ven de drie Mogendheden, eerlang, dat de stuk-
 ken van Agten tot agt Reaalen de Plata werden
 gerekend, by de uitdeeling: doch de belas-
 ting begeerde men geweldiglyk te verhoogen.
 De Heer van der Meer, die, uit den naam der
 drie Mogendheden, gehandeld hadt, hadt niet
 kunnen verwerven, dat men, in Spanje, de te-
 genwoordige tyden, als *vryen en vreedzaam*,
 aanzage.

1727.

De overige zwaarigheden, die 't Spaansche
 Hof maakte, bleeven nog in volle kragt. 't Be-
 leg van Gibraltar werdt nog niet opgebroken.
 Men weigerde de herlevering van 't schip den
 Prins Fredrik, en men vorderde, dat de En-
 gelschen het Eiland Providence en de baai op
 de kust van Kampeche verlieten: ook dat zy
 de Sterkte deden slegten, welke zy, op de
 kust van Florida, hadden opgeworpen. Men
 verwagte veel goeds van de aankomst des
 Graaven van Rottembourg (g), die, terstond,
 met den Markgraave de la Paz, in onderhan-
 deling tradt, en last hadt, om ronde verklaa-
 ring te vorderen, of men de voorafgaande pun-
 ten, in derzelve waare betekenis, begeerde te
 be-

XVII.
 Hande-
 ling om
 't Spaan-
 sche Hof
 tot be-
 kragtig-
 ing en
 uitvoer-
 ing der
 vooraf-
 gaande
 Punten
 te bewee-
 gen.

(g) ROUSSIER Recueil, Tom. IV. p. 30—33;

1727. bekragtigen, of niet. Hy ontkende niet, onder 't handelen „ dat Spanje gegronde reden van „ klaagen hebben kon, over 't gedrag der Engelschen in Amerika; doch hy verstonde, „ dat deeze klagten, op de Byeenkomst, be- „ hoorden gebragt te worden, en dat men „ midlerwyl, de voorafgaande punten ter uit- „ voeringe brengen moest, waartoe de Koning zig, by zyne ondertekening, verplicht hadt: of zo zyne Majesteit vorderde, dat „ Groot-Britanje hem, vooraf, voldeede, zou dit Ryk ook, vooraf, herlevering vorderen „ kunnen van alle de schepen, na de Utrechtsche Vrede, door de Spaansche Kustbewaarders, genomen: 't welk eene langwyligheid „ en verwarring brengen zou in de handeling, „ die regt bekwaam zou zyn, om Europa te „ dompelen in dezelfde zwaarigheden, welken „ men, door het treffen der voorafgaande punten, zo gelukkiglyk, meende weggenomen „ te hebben: te meer, daar de Engelschen ver- „ klaard hadden, liever de wapenen te willen „ herneemen, dan van hunne regten afstaan „ (r).” Op deeze wyze, sprak Rottembourg in 't begin; doch men kreeg vermoeden, dat hy, toeleggende, om, als gewoonlyke Ambassadeur van Frankryk, in Spanje te blyven, zig aangenaam zocht te maaken aan 't Spaansche Hof, en hierom, naderhand, wat zagter toon sloeg (s). Ook oordeelden sommigen, dat men, in Spanje, nog al hoop schiepte op eenen opstand in Engeland; alwaar, inderdaad, veel ver-

(r) MONTGON Memoir. Tom. IV. p. 323 — 343.

(s) MONTGON Tom. V. p. 383, 469.

verdeeldheid was in 't Parlement; en dat men zig verbeeldde, dat de Kroon, liever dan, in zulke omftandigheden, eenen uitheemfchen oorlog aan te vangen, befluiten zou, tot de herlevering van Gibraltar en Port Mahon (†).

Doch de Heer van der Meer, en de Engelfche Gezant *Benjamin Keene*, die, na 't rekenen der voorafgaande punten, te Madrid gekomen was, drongen, eerlang, zo fterk op antwoord, dat de Graaf van Rottembourg, aangezet door brieven van den Kardinaal de Fleury, eindelijk, bewilligde in een Ontwerp van 't Spaanfche Hof, waarby de herlevering van 't fchip den Prins Fredrik, op zekere voorwaarden, werdt toegestaan. Hy zondt dit Ontwerp naar Frankryk. Doch men fchreef hem, „dat Engeland het nimmer zou aanneemen.” Hy kreeg, toen, van nieuws, bevel, om, nevens Van der Meer en Keene, aan de Spaanfche Staatsdienaars te verklaaren, „dat de Hanoverfche Bondgenooten niet langer in onze kerheid konden blyven, en volftrektelyk begerden te weten, wat zy te wagten hadden, oorlog of vrede?” Van deezen last lekte, eer hy voltrokken werdt, iet uit aan 't Spaanfche Hof, welk hierop veranderde van gedagten. De Gezanten van Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten, de zaaken, vooraf, bereid hebbende, hielden, op den eerften van Wintermaand, eene byeenkomst met den Graave van Konigfek en den Markgraave de la Paz. Men kwam, hier, overeen, dat Rottembourg eenen brief fchryven zou aan de la Paz, behel-

1727.

Voor-
flag der
Spaan-
fchen.Eisch
der Ha-
nover-
fche
Bondge-
nooten.

(†) MONTIGN Tom. V. p. 347.

1727. helzende de voorwaarden, op welken, de Koning van Groot-Britanje begeerde, zig te verdraagen: op welken brief, de la Paz zou antwoorden, en, in zyn antwoord, de aanneeming der gemelde voorwaarden vervatten. 't Hun Ontwerp
 Geschiedde (u). Rottebourg schreef, dat
 „ men, zonder nader bescheid af te wagten,
 „ alle overgebleeven' zwaarigheden zou kon-
 „ nen wegneemen, alzo de Koning van Groot-
 „ Britanje beloofd hadt, terstond, bevel te
 „ geeven, aan zyne Admiraals Hofier en Wa-
 „ ger, om uit de Indiën en Spanje naar huis
 „ te keeren. Ook wilde hy aan de beslissing der
 „ aanstaande Byeenkomst verblyven, of het schip
 „ de Prins Fredrik eenigen verbooden handel ge-
 „ dreeven hadt: in welk geval, men deswege,
 „ behoorlyke voldoening geeven zou, zo wel als
 „ omtrent alle de Pryszen, welken men, weder-
 „ zyds op elkanderen veroverd hadt, zullende men
 „ elkanderen ook voldoen, wegens het krenken der
 „ Verdragen, na 't jaar 1725: mids de Koning
 „ van Spanje zig verbonde, om, 1. het beleg
 „ van Gibraltar, terstond, op te breeken,
 „ de zaaken herstellende in den staat, waar-
 „ in zy, volgens de Utrechtsche Vrede, be-
 „ hoorden te zyn. 2. Bevel te geeven, om
 „ het schip den Prins Fredrik over te leveren
 „ aan de bedienden der Engelsche Zuidzee-
 „ Maatschappye, te Vera Cruz, die 't naar
 „ Europa zouden voeren; na dat men een
 „ lyst van de ladinge gemaakt zou hebben,
 „ latende, midlerwyl, den Koophandel der
 „ Engelschen in Amerika vry blyven, op den
 „ voet

(u) MONTGON Tom. V. p. 468—473.

„voet van het Verdrag van Asfiento. 3. De 1727.
 „goederen, met de Vloote aangebragt, uit te
 „deelen aan de eigenaars (v).”

De Markgraaf de la Paz bewilligde, gelyk
 men afgesproken was, op den derden van Win-
 termaand, schriftelyk, in de voorwaarden van
 deezen brief. Alleenlyk maakte hy eene merk-
 waardige verandering in het punt, welk wy,
 met eene schuine letter, hebben doen druk-
 ken, en welk, in zyn antwoord, op deeze wy-
 ze, gesteld was; „Dat men, op de aanstaande
 „Byeenkomst, zou onderzoeken, of het schip
 „de Prins Fredrik niet of al gehouden ware,
 „te voldoen de schade, welke door het lang
 „bezet houden der Haven van Porto Bello
 „veroorzaakt was; waarom trent men, vol-
 „gens de uitspraak der Byeenkomst, voldoe-
 „ning geeven zou: zullende den zelfden re-
 „gel ook plaats grypen, ten opzigte van alle
 „de Pryzen, wederzyds genomen, en van de
 „verdere schade, welke men elkanderen in
 „den Koophandel mogt hebben aangedaan:
 „midsgaders, van de heimelyke en openbaa-
 „re krenkingen der Verdragen en Verbindte-
 „nissen, voor het jaar 1726, ingevolge van
 „het tweede der voorafgaande punten (w).”

De Graaf van Rottembourg, 't zy hy deeze
 verandering niet gemerkt hadt, 't zy hy ze van
 klein gewigt rekende, 't zy, eindelyk, gelyk
 waarschynlykst is, dat hy zig te zeer voegde
 naar 't Spaansche Hof, ontving het Ontwerp
 van den Markgraave de la Paz, en zondt het
 naar

wordt
 door de
 Spaan-
 schen,
 tegen
 afspraak,
 met eene
 merkely-
 ke uit-
 zonde-
 ring,
 aangena-
 men.

De Ko-
 ning van
 Spanje
 bewil-
 ligt, ein-
 delyk, in
 een ver-
 beterd
 Ont-
 werp.

(v) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 34.

(w) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 36.

1727. naar Frankryk. Van der Meer en Keene hadden hem, ondertusfchen, reeds te kennen gegeven, hoe zeer het hun mishaagde. Ook werd't het, in Frankryk en in Engeland, van de hand gewezen (x). Rottembourg arbeidde, federt, zo ernstelyk, om den misflag, dien hem zyne toegeevendheid hadt doen begaan, te doen herstellen, dat hunne Katholyke Majesteiten, eindelyk, bewilligden in eene verandering van het jongste Ontwerp, waarin de Koning van Groot-Britanje genoegzaam (y). Het punt, waarover 't geschil viel, werd't er in gesteld, op deeze wyze: „ De Koning van „ Groot-Britanje staat toe, dat, in de Byeekomst, onderzocht en afgedaan worden de „ klagten, welken de Spanjaards, wegens verboden handel en andere zaaken, ten opzichte van het fchip den Prins Fredrik, hebben „ mogten: ook, dat de verdere eifchen, welken men tegen elkanderen hadt, aldaar worden afgedaan: midsgaders, dat men 'er beslisse, of de pryzen, welken men in zee op „ elkanderen veroverd hadt, behooren weder „ gegeven te worden, of niet.” In de overige punten, was het Ontwerp van den Graave van Rottembourg, genoegzaam woordelyk, gevolgd. Het veranderd Ontwerp werd't, door de Keizerlyke, Fransche, Spaansche, Engelsche en Staatsche Staatsdienaars, den zesden van Lentemaand des jaars 1728, op het Pardo, getekend (z). Daar verliep egter nog eeni-

(x) MONTGON *Tom. V. p. 482, 483, 486. Tom. VI. p. 35, 36.*

(y) MONTGON *Tom. VI. p. 50.*

(z) *Votez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 45. DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 150. MONTGON Tom. VIII. p. 152 — 157.*

nige tyd , eer men 't volkomen eens werdt , wegens den last , dien de Koningen van Spanje en Groot-Britanje geeven zouden aan hunne onderhoorigen in Amerika ; en eer het Spaansche Hof besloot , de werken voor Gibraltar te slegten , en de Spaansche troepen te doen ver trekken . 't Een en 't ander gelukte , nogtans , eindelyk (a) , en alles schein zig te schikken , tot eene algemeene bevrediging der misnoegde Mogendheden van Europa .

Ook verwagte men nu , eerstdaags , de opening der Byeenkomst , op welke de openstaande geschillen stonden vereffend te worden . Zy moest , volgens de voorafgaande punten , te Aken worden gehouden . Doch men veranderde van gedagten , op verzoek van den Kardinaal de Fleury , die tot eersten Gevolmagtigde des Konings van Frankryk benoemd was , en zig bezwaarlyk zo verre van 't Hof verwyderen kon . Kameryk werdt dan , wederom , tot de handelplaats benoemd . Doch om dat deeze Stad nog te ver van Compiègne of Marly was , daar 't Fransche Hof zig gemeenlyk bevondt , besloot men , den Kardinaal nog verder te gemoet te gaan , en te Soissons te vergaderen (b) . De Gevolmagtigden der meeste Mogendheden kwamen , hier , in Zomermaand , aan . De Keizer zondt 'er den Groot-Kanselier , *Filips Lodewyk , Graaf van Sinzendorff* , *Joan Christoffel Pentenrieder* Baron van Aelshausen , en *Leopold , Graaf van Windischgratz* . Pentenrieder , op den tienden van Oogstmaand , overleeden zynde , werdt , door den

1728.

XVIII.
Naamen
der voor-
naamste
Gevol-
magtig-
den op
de aan-
staande
Byeen-
komst. te
Soissons.

Ba-

(a) MONTGON Tom. VI. p. 172, 173.

(b) MONTGON Tom. V. p. 104—106.

1728.

Baron de Fonseca, 's Keizers Gezant in Frankryk, opgevolgd. Van wege Frankryk, waren, behalve den Kardinaal de Fleury, tot de handeling gevolmagtigd de Markgraaf de Fenelon en de Graaf van Brancas-Ceres: van wege Spanje, Don Michiel Jozef, Hertog van Bourbonville, Don Alvaro de Navia Osorio, Markgraaf de Santa Cruz, en Don Joachim Ignatius de Bairenechea, Hofmeester der Koninginne (c). De Koning van Groot-Britanje hadt tot zyne Gevolmagtigden benoemd William Stanhope, tweeden Kamerling van 's Konings Huis, en, voor deezen, Ambassadeur aan 't Spaansche Hof, Horatio Walpole, buitengewoonen Ambassadeur in Frankryk, en Steven Pointz. De Staaten hadden tot de handeling verkooren de Heeren Cornelis Hop, Oud Schepen en Raad der Stad Amsterdam en Bewindhebber der Westindische Maatschappye; Steven Hurgronje, Burgemeester van Vlisfingen en Bewindhebber der Oostindische Maatschappye, en Sikko van Goslinga, Grietman van Franckeradeel. De Heer van Goslinga hadt verzogt van de bezending verschoond te worden; deels ter oorzaake zyner hooge jaaren, maar vooral, om dat de geldmiddelen van Friesland de kosten deezer aanzienlyke bezendinge bezwaarlyk draagen konden; doch de andere Gewesten hielden ernstelyk aan by de Staaten van Friesland, dat zy Goslinga bewoogen. Holland boodt zelfs aan, de helft der kosten op zig te willen neemen, zo lang Goslinga zig tot de handeling zou laten gebruiken (d): waarop

hy

(c) *Voiez MONTGOM Tom. V. p. 105.*(d) *Resol. Friesl. 4 Octob. 29 Novemb. 1727. aangel. in 'e Jagtpr. gear. 1737. bl. 102, 103.*

hy zig hadt laten overhaalen. Wyders, hadden Rusland, Zweeden, Deenemarke, Poolen, de Keurvorsten van Beieren en de Palts, en de Hertogen van Lotharingen, Modena en Holstein ook hunne Gezanten op de Byeenkomst, te Soissons; alwaar zelfs twee afgezondenen van de Oostendefche Maatschappye, de Bewindhebers *Patyn* en *Proly*, werden toegelaaten (e).

De verschillende inzigten en belangen der handelende Mogendheden, zelfs der zulken, die, door de twee Verdragen van Weenen of van Hanover, onderling aan elkanderen verbonden waren, deedt veelen vreezen, dat de Byeenkomst te Soissons geen' beteren uitslag hebben zou, dan die van Kameryk, voor omtrent drie jaaren, gehad hadt. 't Best, dat men zig voorstelde, was eene langduurige handeling. De Keizer en Spanje, schoon verbonden door het Weener-Verdrag, hadden geheime inzigten, die tegen elkanderen aanliepen. De Keizer hadt beloofd, de Hertogdommen Toskane, Parma en Piacenza aan den Infant Don Carlos te zullen opdraagen, en 'er reeds Akten van verleend; doch, den Paus en den Groot-Hertog van Toskane tegen deeze Akten *geprotesteerde* hebbende (f), hadt deeze opdracht, zo vermoed werdt, tot heimelyk genoegens des Keizers, zyn vol beslag nog niet gekreegen. Midlerwyl, was *François Farnese*, Hertog van Parma, die met *Dorothea van Nieuwburg*, Weduwe zyns Broeders Odoard Farnese, gehuwd geweest was, wien zy de tegenwoordige Konin-

1729

XIX.
Schets
van de
inzigten
en belan-
gen der
hande-
lende
Mogend-
heden:
als van
den Kei-
zer en
Spanje.

(e) Rousset Recueil, Tom. VI. p. 172.

(f) Zie hier voor, hi. 288.

1728.

gin van Spanje gebaard hadt, in Sprokkelmaand des jaars 1727, onverhoeds overleeden. Zyn Broeder, *Antonio Farnese*, was hem opgevolgd in de Regeering (g), en zelfs, wat laater, in de egt getreden met de Prinsesse *Henriette van Modena* (h). En dit Huwelyk, zo 't vrugtbaar bleek, maakte de verwagting van den Infant Don Carlos, ten opzigte van Parma en Piacenza, nog onzekerer, dan zy te vooren was. Het Spaansche Hof hadt, om zig van de Italiaansche Staaten te verzekeren, al voor lang, heimelyk, voorgenomen, in de plaats van zesduizend Zwitsers, gelyk by 't viervoudig Verbond beraamd was (i), zesduizend Spanjaards te voeren naar Italie: waarin Frankryk en Groot-Britanje, reeds by een geheim punt van 't Verbond van 't jaar 1721, bewilligd hadden (k). Doch men dagt liet nu, openlyk, te bedingen, op de Byeenkomst te Soissons. De Keizer zocht, daarentegen, het invoeren van Spanjaarden in Italie, uit al zyn vermogen, te voorkomen. Hy vreesde, dat het Huis van Bourbon hem, allengskens, te magtig worden zou, in Italie; en zig, door den tyd, meester maaken van zyne andere bezittingen in dit Gewest. Hy zocht, hierom, Groot-Britanje en de Staaten te ontsteeken met argwaan tegen dit Huis, en hen te beweegen, om, in allen geval, alleenlyk Zwitsers, en geene Spanjaards, in Italie te laten voeren. Wyders, stondt hem, met deeze twee Mogendheden, het stuk der

Oost-

(g) MONTGON *Tom. III. p. 420 — 423.*
 (h) MONTGON *Tom. V. p. 391.*
 (i) Zie hier voor, *bl. 175.*
 (k) Zie hier voor, *bl. 236.*

Oostendefche Maatschappye te vereffenen. En eindelyk zocht hy de voornaamfte handelende Mogendheden te beweegen , tot eene belofte , om de Pragmatike Sanctie , of vastgeftelde opvolging in 't Huis van Oostenryk , te handhaaven : waarin de meesten merkelyke zwaarigheden zagen. De handeling over 's Keizers belangen alleen moest , derhalve , den Gevolmagtigden op de Byeenkomst te Soisfons lang werk verschaffen. Tufchen Spanje en Groot-Britanje , waren ook verfcheiden' zaaken af te doen ; waarvan wy , reeds te vooren , gewaagd hebben. Spanje begeerde vergoeding voor 't nadeel , by 't ophouden en bezetten der Vloote en Gallioenen , in Amerika , geleeden. De Engelschen vorderden , hiertegen , 't fchip den Prins Fredrik te rug , en begeerden de fchade gebeterd te hebben , die hun , federt eenige jaaren , door de Spaanfche Kustbewaarders , was toegebracht. Het vereffenen deezer gefchillen ftondt gefchaapen , veel tyds te zullen kosten : doch men verwachtte niet , dat Spanje ftyf op zyne eifchen ftaan zou , als het Groot-Britanje en de Staaten maar beweegen kon , om in het overvoeren der zesduizend Spanjaards naar Italie te bewilligen. Frankryk , voor zig zelf , niets van belang te vorderen of te voldoen hebbende , kon bekwaamlyk het ampt van fcheidsmen en middelbaar , tufchen de handelende Mogendheden , waarneemen.

Doch behalve de genoemden , waren 'er nog andere gefchillen onder de Vorften en Staaten van Europa in wezen , welken men voorhad , op de Byeenkomst te Soisfons te brengen , of op welken men , ten minften , onder 't hande-

1728.

Van
Spanje
en Groot-
Britanje.

Van
eenige
Leden
des Duit-
fchen
Ryks.

1728.

len , het oog hadt. De Huizen van Beieren en Saxon maakten aanspraak op een gedeelte van de Oostenryksche nalaatenschap , en zagen , hierom , ongaarne , dat men de voornaamste Mogendheden tot het handhaaven der Pragmatike Sanctie zocht over te haalen. Maximiliaan Emmanuel , Keurvorst van Beieren , in Sprokkelmaand des jaars 1726 , overleeden zynde (1) , was opgevolgd door zynen Zoon *Karel Albrecht* , die met Maria Amelia , Dogter van Keizer Jozefus , gehuwd was , en uit deezen hoofde aanspraak maakte op een gedeelte der Oostenryksche nalaatenschap , zo de Keizer , zonder Zoonen , overleedt. De Keurprins van Saxon was , insgelyks , gehuwd met eene Dogter van Keizer Jozefus , *Maria Jozefa* genaamd , die hem reeds eenen Zoon en eene Dogter gebaar hadt. De Huizen van Brandenburg , Saxon , Sultzbach en Tweebruggen beweerden regt te hebben , op Gulik en Berg , welke Hertogdommen nog bezeten werden door den Keurvorst van de Palts , *Karel Filips* , die geene Zoonen hadt , en omtrent zeventig jaaren oud was (m). De Huizen van Brunswyk-Lunenburg en Anhalt hadden eischen op Saxon-Lauenburg. De zaak van *Karel Leopold* , Hertog van Mekelemburg , maakte ook veel gerugts , ten deezen tyde , en hadt geenen kleinen invloed op de handelingen te Soisfons. De Hertog was , genoegzaam van den aanvang zyner Regeeringe af , in geschil geweest met den adel zyns Hertogdoms , welk zo hoog liep , dat

(1) *Voiez MONTGON Memoir. Tom. I. p. 484.*(m) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. III. p. 192 — 196.*

dat de Keizer, tusſchen beide komende, den Hertog ontzette van 't bewind zyner Staaten, 1728.

welk aan den Keurvorſt van Hanover, en den Hertoge van Brunſwyk-Lunenburg-Wolfembuttel opgedraagen werdt. Doch, kort voor 't openen der Byeenkomst te Soissons, was hierin verandering gemaakt. De Keizer, t'onvrede op de twee Beſtielders, die, in de gemeene zaaken van Europa, andere inzigten volgden dan hy, gaf 't bewind over Mekelemburg aan Karel Lodewyk, Broeder van Karel Leopold, en ſtelde, nevens de twee genoemde Vorſten, den Koning van Pruiffen, als Hertog van Maagdenburg en Medebestierder der Neder-Saxiſche Kreits, aan, om Karel Lodewyk te handhaaven in 't bewind (n). De Koning van Pruiffen beweerde ook, by mangel van manelyk oir, tot alle de Keizerlyke Leenen van 't Hertogdom Mekelemburg geregtigd te zyn. Doch dit maakte George den II, als Keurvorſt van Hanover, en den Hertog van Wolfembuttel te ongenegener, om 't bewind, welk hem, door den Keizer, opgedraagen was, te erkennen. Hier uit ontſtondt een twist tusſchen de voornaamſte Duiſche Vorſten, die veele jaaren duurde (o), en niet nalaaten kon eenigen invloed te hebben op de handelingen te Soissons. De twist tusſchen den Vorst en de Stenden van Oostfriesland, van welke wy, hiervoor (p), gewaagd hebben, en die, in zeker opzigt, overeenkomst hadt met

(n) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 156. Suplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 210 & ſuiv.*

(o) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. VII. p. 1 — 293.*

(p) *Bladz. 282.*

1728. met de Mekeleburgsche zaak , hadt , insge-
 lyks , vry wat invloed , op de handelingen te
 Soisfons.

Van de
 Noorder
 Kroonen.

De Noorder Kroonen hadden ook inzigten , die onderling verschilden , en op welken men , in de Byeenkomst te Soisfons , het oog houden moest. De Hertog van Holstein , gedraagen door de Hoven van Weenen en Petersburg , en , zo vermoed werdt , ook door de Koningen van Poolen en Pruissen , maakte eisch op de Kroone van Zweeden , en scheen flegts te wagten op de gelegenheid , om zynen eisch te doen gelden. Ook zegt hy hersteld te worden in 't Hertogdom Sleeswyk , in 't bezit waarvan , Frankryk en Groot-Britanje beloofd hadden , den Koning van Deenemarke te zullen handhaaven (g) : of , zo hem dit niet gelukken mogt , oordeelde hy , dat hem ten minste eenig ander Vorstelyk goed , in de plaats van Sleeswyk , moest worden toegelegd. Zyn Zoon , in Sprokkelmaand deezes jaars gebooren , hadt , gelyk men het thans aan het Russische Hof begreep , het naaste regt tot de Kroone van dit Keizerryk , in geval de jonge Keizer , Peter de II , zonder nakomelingschap overleedt ; also Anna Petrowna , Dogter van Peter den I , die deezen Zoon ter weereld gebragt hadt , in Bloeiamaand , gestorven was. En dit uitzigt verpligtte den Hertog van Holstein ook , om zig naauw vereenigd te houden met de Mogendheden , die zyne belangen voorstonden. De Koning van Deenemarke hadt eenig vershil met de Steden Hamburg en Lubek ; welk egter niet veel invloed hadt

(g) Zie hier voor, bl. 379, 404.

hadt op de gemeene zaaken: doch de twist over 't Hertogdom Sleeswyk noodzaakte hem, de Hanoverfche Bondgenooten zeer te ontzien. Ondertusfchen, hadt hy Groot-Britanje en den Staaten, in den aanvang deezes jaars, geen klein misnoegen gegeven, door het opregten eener Oostindifche Maatschappy te Altena; waartoe *Jozias van Asperen*, Koopman van Amsterdam, hem de eerfte aanleiding gegeven hadt (r). Men wilde deeze Maatschappy doen doorgaan voor de herftelde Maatschappy van Tranquebar, welke, reeds voor eenige jaaren, te Koppenhagen, opgerecht geweest was (s): werwaards zy ook, eerlang, verplaatst werdt; alzo eenigen, by gerugte, verspreid hebbende, dat de nieuwe Maatschappy, met het zelfde oogmerk, opgerecht was, als die van Misfifippi in Frankryk, en die van de Zuidzee in Engeland, de infchryvingen, te Altena, belet hadden (t). De tegenwoordige staat van 't Hertogdom Koerland en Semigallie veroorzaakte ook merkelyke ongerustheid in 't Noorden. De Hertog *Ferdinand* hadt geene kinderen. Hy was, in 't jaar 1711, zynen Neeve *Fredrik Willem* opgevolgd, die met de Rusfifche Prinfesse *Anna Iwanowna*, Dogter van den Czaar *Iwan Alexowitz*, Broeder van Keizer Peter den I, gehuwd geweest was. Rusland hadt, uit deezen hoofde, en vooral om dat Koerland dit Ryk dekt tegen Poolen, reden om zorg te draagen, dat de toekomende Hertog in de Rusfifche be-

(r) Refol. Holl. 10 Maart 1728. bl. 257.

(s) *Poiez ROUSSET* Recueil, Tom. V. p. 1—42. DU MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 149.

(t) MONTGON *Tom.* VII. p. 314—319.

1728. ——— langens was. Poolen, van welk Koerland, oudtyds, ter leen ontvangen was, zegt, daarentegen, dit Hertogdom, na de dood van Hertog Ferdinand, geheellyk, van zig te doen afhangen. Maar de Stenden van Koerland, bedugt, dat zulk eene afhankelijkheid nadeelig zyn zou aan hunnen Godsdienst, hadden, in 't jaar 1726, Graaf *Maurits van Saxon*, natuurlyken Zoon des Konings van Poolen, tot toekomstenden Hertog verkooren; hoewel deeze keuze, door den Landdag van Grodno, in 't voorleeden jaar gehouden, vernietigd was. Zelfs hadt men Graaf *Maurits* genoodzaakt, het Hertogdom te verlaten; waarover de Republyk van Poolen zig, van deezen tyd af, 't bestier schein te willen aanmaatigen (*u*). De Godsdienst hadt invloed, op den twist over Koerland. Doch aan verscheiden' oorden in Duitschland, in Poolen en elders, waren, gelyk wy reeds, by verscheiden' gelegenheden, hebben aange-merkt, geschillen over den Godsdienst tusschen de Roomsche-Katholyken en Protestanten ontstaan, die de Ryksdagen in Duitschland verdeeld hielden (*v*), en hierom ook van belang werden, met opzigt op de handelingen te Soissons, die, ook uit deezen hoofde, niet konden nalaten van langen duur te zyn.

XX.
Van de
Staaten
der Ver-
eenigde

Doch midden onder de menigvuldige verdeeldheden en twisten, welken de verschillende inzigten en belangen van zo veele Mogendheden op de Byeenkomst te Soissons scheenen

te

(*u*) *Voiez ROUSSET Recueil. Tom. III. p. 471 — 490. Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 131, 132, 133. Suplem. au Corps Dipl. Tom. II. P. II. p. 188 — 208.*

(*v*). *Voiez MONTGON Tom. VI. p. 327.*

te zullen moeten veroorzaaken, stelden de Staaten der Vereenigde Gewesten zig, in de gantsche handeling, alleenlyk twee voornaame oogmerken voor: de geheele vernietiging der Oostendefche Maatschappye, die flegts voor zeven jaaren opgefchort was, en voldoening omtrent de zaaken van Oostfriesland (w), alwaar 's Keizers Gemagtigden, de Keurvorst van Saxon en de Hertog van Brunswyk-Wolfembuttel, zig een gezag aanmaatigden, welk zy verftonden te ftryden met de oude Overeenkomsten, tusfchen den Vorst en de Stenden; en ligtelyk het regt van pandfchap, welk zy, wégens verftrekte penningen, op de inkomsten des Vorstendoms en de Stad Embden hadden, midsgaders, het regt om bezetting in Embden te houden, te zullen kunnen benadeelen. Doch beide deeze oogmerken waren moeilyk te bereiken. De Keizersfchen hadden, tot nog toe, geene ooren gehad naar eene geheele vernietiging der Oostendefche Maatschappye. Zy verftonden de Verdragen, uit kragte van welken, men deeze vernietiging vorderde, anders dan de Staaten, en gaven 't, duidelyk, te kennen, in zekere Latynfche Verhandeling, welke, kort voor den aanvang der Byeenkomst te Soissons, te Weenen, verspreid werdt (x). Over de Oostfriesche zaaken, hadden zy ook andere gedagten, gelyk men, in 't voorgaande gedeelte deezer Gefchiedenisfe, dikwils, heeft kunnen opmerken. 't Vereffenen deezer twee punten fcheen, derhalve, ten hoogfte moei-

1728.

Gewesten.

(w) Zie hier voor, bl. 282 enz.

(x) Voyez une Traduct. de ce Traité dans le Recueil de ROUSSEAU, Tom. V. p. 15 — 171. & Specialem. Ch. IV. p. 119.

1728. moeilyk te zullen vallen. De Staaten nogtans, zig, zo wel als Groot-Britanje, ziende aangezigt door het Spaansche Hof, welk, eindelyk, bespeurde, dat het Weener-Verdrag niet beantwoordde aan de verwagting, die men 'er, in Spanje, van gehad hadt, begogden, door middel van dit Hof, dat van Weenen te doen besluiten, om hun, in de twee genoemde punten, voldoening te verschaffen. De Spaanschen toonden zig niet ongezind, om den Staaten, hierin, genoeg te geeven, zo deezen, van hunnen kant, zig met Frankryk en Groot-Britanje wilden vereenigen, om de inzigten van Spanje in Italie te helpen bevorderen (y). Frankryk en Groot-Britanje hadden zig, hiertoe, by het viervoudig Verbond, en nog nader, by 't Verdrag van 't jaar 1721, reeds verplicht (z). Doch de Staaten hadden zig, ten deezen opzichte, nog buiten alle verbindtenis gehouden. Ook zagen ze 'er nog zwaarigheid in. Zy vreesden, dat de Keizer het overvoeren der zesduizend Spanjaarden naar Italie, met geweld, zou zoeken te beletten, en dat hieruit een algemeene oorlog ontstaan zou, dien zy, uit al hun vermogen, zогten te voorkomen. Zy stelden zig, hierom, voor, niet te bewilligen in 't gene Spanje begeerde, dan wanneer 't geschieden kon, zonder dat 'er oorlog uit te wagten ware. Het Weener-Hof kante zig, te meer, tegen het overvoeren der Spanjaarden, om dat het, na het sluiten der Verdragen met Spanje, in den jaare 1725, merkelyk van

(y) *Voiez MONTGON Tom. VI. p. 243, 265.*

(z) *Zie hier voor, bl. 174 en 236*

van inzichten veranderd was. Het Verdrag van Hanover, en de inhoud der voorafgaande punten, waarby de Keizer genoodzaakt geworden was, in de opschorting der Oostendefche Maatschappye te bewilligen, hadt de Keizerfchen doen zien, hoe magtig het Bondgenootfchap ware, welk zig tegen hen vereenigd hadt, en hoe klein een' onderftand het Bondgenootfchap met Spanje hun toebrengen kon. De verzoening tufchen Frankryk en Spanje deedt hen ook denken, dat het met 's Keizers belang ftreedt, de magt van 't vereenigd Huis van Bourbon nog meer te fterken, door zig, zo naauw, als, federt het jaar 1725, gefchied was, verbonden te houden met Spanje. Men neigde, derhalve, te Weenen, allengskens, wederom tot de oude maatregels van het Huis van Oostenryk. Men zocht zig van 't Verbond met Spanje te ontfiaan; waartoe het oogmerk van het Hof van Madrid, om zesduizend Spanjaarden, in de plaats van zesduizend onzydigen of Zwitfers, gelyk by 't Weener-Verdrag beraamd was, naar Italie te voeren, goede gelegenheid gaf. Men zocht, daarentegen, de vriendschap van Groot Britanje en de Staaten, die, federt de opregting der Oostendefche Maatschappye, in groote afkeerigheid veranderd was, te herwinnen, en het evenwigt van Europa te brengen op den voet, waarop het, door de Utrechtfche Vrede, gebragt geweest was: en men bediende zig, looslyk, van den Kardinaal de Fleury zelve, om de Zee-Mogendheden hiertoe te brengen (a). Doch deezen, en de Staaten in

1728.

(a) MONTGON Tom. VI. p. 157, 159.

1728. inzonderheid, bezeffende, dat men hen noodig hadt, maakten gebruik van de gelegenheid, om op het vernietigen der Oostendefche Maatschappye aan te houden. Men liet zig verluiden, dat het Weener-Hof hiertoe, veelligt, komen zou (*b*), zo de Hanoverfche Bondgenooten en de Staaten in 't byzonder goedvinden konden, de Pragmatike Sanctie te handhaaven, en het overvoeren der Spanjaarden naar Italie te beletten. Doch deeze twee punten hadden ook veel overlegs noodig. Zo de Staaten in 't laaste bewilligden, verlooren ze de gunst van Spanje; zo zy 't eerste toestonden, haalden ze zig den ondank van verscheiden' Duitfche Vorften op den hals, en liepen gevaar van zig, t'eenigen tyde, ingewikkeld te vinden in eenen lastigen oorlog. De vershillende belangen van den Keizer en van Spanje en andere Mogendheden, met welken de Keizer in vriendschap stondt of verbonden was, maakten de handeling, derhalve, moeilyk voor de Staaten. Zy hielden, ondertusfchen, hun groot oogmerk, de vernietiging der Oostendefche Maatschappye, geduuriglyk, in 't gezigt, en neigden dan eens naar de zyde van Spanje, om den Keizer te eerder te doen besluiten tot deeze vernietiging; dan wederom naar de zyde des Keizers, om Spanje te doen afstaan van 't vorderen van al te lastige voorwaarden: al 't welke, zo wy vertrouwen, uit het gantsche beloop der handelinge, te Soisfons en elders, duidelyk-, blyken zal.

XXI
Opening

De Byeenkomst te Soisfons werdt, op den veer-

(*b*) MONTGON *Tom. VI. p. 265.*

veertienden van Zomermaand, geopend, op het Kasteel aldaar. De Gevolmagtigden van den Keizer, Frankryk, Spanje, Groot-Britanje en de Staaten begaven zig, tegen elf uren, derwaards. Van wege de Staaten, was de Heer van Goslinga nog maar alleen te Soisfons aangekomen; naardien de Heer Hop, door onpassefelykheid, opgehouden werdt, en de Heer Hurgronje te laat benoemd was. Goslinga hadt, vooraf, den Kardinaal de Fleury gesproken te Compiègne; en deeze Staatsdienaer hadt zig genegen verklaard, om de belangen van den Staat te helpen bevorderen, op de Byeenkomst. Van Compiègne, hadt de Ambassadeur zig begeven naar Soisfons, en, ten bestemden tyde, naar 't Kasteel. Hier werdt hy aan de koets ontvangen door den Intendant der Generaliteit van Soisfons, die hem geleidde naar 't Vertrek, daar de Byeenkomst stondt gehouden te worden. De Gevolmagtigde van Spanje volgde hem kort: waarna de Kardinaal de Fleury en de twee andere Fransche Staatsdienaers intraden. De Kardinaal sprak den anderen Gevolmagtigden eerst aan: die allen, kort na elkanderen, aankwamen. De Keizerfchen verscheenen de laatsten, en werden, op gelyke wyze, ontvangen, ingeleid en aangesproken (c). Alle de Gevolmagtigden plaatsten zig, zonder rang, aan eene ronde tafel, in armstoelen. De Graaf van Sinzendorf opende de onderhandeling, met eene korte rede, strekkende om den Kardinaal de Fleury te pryzen, over zynen yver tot be-

1723.

der Byeenkomst te Soisfons.

(c) Verbaal van de Heeren extr. Ambass. HOP, HURGRONJE en GOSLINGA, bl. 1—7. BIS.

1728.

vordering der Vrede, en om elk van 's Keizers geneigdheid daartoe te verzekeren. De Kardinaal beantwoordde deeze aanspraak, beleefde-lyk, betuigende, in alle de Gevolmagtigden, met welken hy gesproken hadt, gelyke geneigdheid tot vrede bespeurd te hebben. Ook dankte hy hun allen, dat zy zig de moeite wel hadden willen geeven, om te Soissons samen te komen. De gantsche zitting werdt, grootendeels, in wederzydsche beleefdheden, doorgebracht (d). Twee dagen hierna, kwam de Heer Hop te Soissons aan. Wat later, kwam 'er, volgens de gewoonte, in diergelyke gelegenheid, een Reglement uit, tot behoudenis der goede orde, onder de menigvuldige Bedienden der Gevolmagtigden (e). In de tweede samenkomst, die den zeventienden gehouden werdt, werden de Volmagten onderzocht (f). Ook besloot men toen, des Maandags en des Donderdags, gewoonlyk, te vergaderen. Het Fransche Hof bevondt zig, ten deezen tyde, te Compiègne, omtrent zes uren van Soissons, werwaards de Kardinaal de Fleury zig begaf. De meeste Gevolmagtigden volgden hem. Ook nam de Heer Hop deeze gelegenheid waar, om den Koning te begroeten. Midlerwyl, hadt de Graaf van Sinzendorf zig, in een byzonder gesprek te Soissons, reeds laten verluiden „ dat de Keizer nooit besluiten zou „ tot de vernietiging der Maatschappye van Oost-

(d) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 174—177. MONTGON Tom. VI. p. 291—295.*

(e) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 177.*

(f) *Verbaal der extr. Ambasad. HEP, HURGRONJE en GOSSINGA bl. 14, 15. MS.*

„ Oostende, en dat het werk van Oostfriesland
 „ niet tot de tegenwoordige Byeenkomst be- 1729.
 „ hoorde, ” waar uit niet veel goeds van de
 handeling voorspeld werdt voor de Staaten (g).
 De Staatfche Ambassadeurs, reeds een Ontwerp
 van hunnen eisch gemaakt, en aan den Kardi-
 naal vertoond hebbende, hadden, op zynen
 raad, uitgesteld, dien schriftelyk over te le-
 vereren aan de Keizerschen en Spaanschen, om
 dat deezen met het opstellen hunner eischen
 draalden. Men schreef dit draalen toe aan den
 wankelenden staat van 't Hof van Madrid, al-
 waar de Koning voorhadt, voor de tweede-
 maal, afstand te doen van de Regeeringe, ten
 behoeve van den Prins van Asturie. Doch de
 Koningin vondt, eerlang, middel, om hem
 te doen veranderen van gedagten (h). De Ge-
 volmagtigden, midlerwyl, omtrent den agten-
 twintigsten, te Soissons te rug gekeerd zynde,
 vonden de Staatfchen geraaden, niet langer te
 draalen; maar twee dagen daaraan, volgens
 afspraak met de Franschen en Engelschen, den
 Gevolmagtigden des Keizers en des Konings van
 Spanje, de eischen van hunne Hoog-Mogend-
 heden, schriftelyk, over te leveren. De Heer
 Hop voerde het woord. De Graaf van Sinzen-
 dorf en de Hertog van Bournonville namen 't
 Geschrift, beleefdelyk, aan, beiden betuigen-
 de, dat hunne Meesters, welken zy 't zouden
 toezenden, ten hoogste gezind waren, om den
 Staaten genoeg te geeven (i). Men vorderde,
 in

De Staat-
 fchen
 doen
 hunnen
 eisch.

(g) Verbaal der extr. Ambasad. Hop, HURGRONJE en Gose
 LINGA bl. 16 — 25 MS

(h) Verbaal als boven bl. 26, 27, 30.

(i) Verbaal als boven bl. 33 enz. *Voyez aussi ROUSSET Re-
 ueil, Tom. V. p. 132.*

1728. in dit Geschrift, uit den naam der Staaten, welke eisch, van wege Frankryk en Groot-Britanje, ondersteund werdt, 1. „ de geheele „ vernietiging der Oostendefche Maatschappye, en de volkomen' ophouding, voor altoos, van allen handel op de Indiën, zo uit „ de Oostenryksche Nederlanden, als uit alle „ andere Gewesten, welken, voor de dood „ van Koning Karel den II, tot de Spaansche heerschappye behoord hebbende, nu, door „ zyne Keizerlyke en Katholyke Majesteit, bezeten werden. 2. het naarkomen van het „ Munstersch Verdrag, van de zyde des Konings van Spanje, in opzigt van den handel op de Indiën; en gevolgelyk, dat de Oostenryksche Nederlanden, die, toen zy, door „ den Koning, aan den Keizer werden afge- „ staan, uitgeslooten waren van de Vaart op „ de Indiën, nog van dezelve uitgeslooten „ bleeven, volgens de Verdragen van Munster „ en Utrecht. 3. dat de Koning van Spanje het „ duistere en nadeelige, welk, in 't Verdrag „ van Koophandel, met den Keizer, in 't jaar „ 1725, geslooten, gevonden werdt, nader „ geliefde op te helderen en te herstellen, de „ onderzaaten der Staaten, voortaan, handelende, gelyk de meest begunstigde volken; „ zo als, by 't Verdrag van Utrecht, beloofd „ was. 4. Herstelling van de ongelyken, door „ de onderdaanen des Konings van Spanje, den „ onderzaaten der Staaten aangedaan, volgens „ een' byzondere Lyst, door de Westindische „ Maatschappye opgesteld en vermeerderd, „ en by deeze eischen gevoegd. 5. Bilyke vol- „ doening aan de Bondgenooten.” Ten be-
slui-

fluite, werdt verklaard „ dat de Staaten geneigd
 „ waren, te treden in alle de maatregels, 1728.
 „ welken men goedvinden zou, in 't werk te
 „ stellen, tot behoudenis eener duurzaame en
 „ algemeene Vrede. Ook behielden ze zig
 „ het regt voor, om deeze eifchen, in den
 „ loop der handeling, nader te verklaaren en
 „ uit te breiden (k).” De Groot-Britannifche
 Gevolmagtigden leverden ook, eerlang, hun-
 ne eifchen aan de Spaanfchen over. Zy wer-
 den, voor 't grootfte gedeelte, ingewilligd,
 twee punten uitgenomen. De Spaanfchen wil-
 den zig tot geenen anderen afftand van Gibrat-
 tar en Port Mahon verbinden, dan, volgens de
 overeenkomst van den jaare 1716, en behou-
 dens eens ieders regt. Ook konden zy die van
 Guipuscoa niet verpligten, om van de Vifchery
 op Terre-neuve af te ftaan, indien zy, gelyk by
 het Utrechtsch Verdrag bedongen was, hun
 regt daartoe toonen konden (l). De Graaf van
 Basfewiz, Gevolmagtigde van den Hertoge van
 Holstein, vorderde, omtrent den zelfden tyd,
 vergoeding, door bemiddeling der handelende
 Mogendheden, voor het nadeel, hem van den
 Koning van Deenemarke aangedaan, door het
 bemagtigen van het Hertogdom Sleeswyk (m).
 Doch ik weet niet, dat hierop eenig antwoord
 kwam.

Maar de eifchen der Staatschen werden, bei- Ant-
woord
op den-
zelfen.
 de door de Keizerfchen en Spaanfchen, in 't
 begin van Hooimaand, beantwoord. De Kei-
 zer-

(k) Verbaal der extr. Amb. *Hyl.* N. 10, 12, 13, 14. *MS.*
Vöiez ROUSSET Recueil, *tom.* V. p. 174—197.

(l) *Vöiez ROUSSET* Recueil, *Tom.* V. p. 201—III.

(m) Verbaal als boven, *bl.* 48. *Hyl.* N. 15. *Vöiez ROUSSET*
 Recueil, *Tom.* V. p. 211.

1728. zerschen gaven, flegts in 't algemeen, te ken-
 „ nen „ dat zy 't Regt zyner Keizerlyke en Ka-
 „ tholyke Majesteit, om den Oostenrykschen
 „ Nederlander Octroi te verleenen tot den
 „ handel op de Indiën, hielden voorten hoog-
 „ ste gegrond; doch dat hy, uit liefde tot de
 „ Vrede, den Staaten wel zo veel genoegen
 „ wilde geeven, als met zyne regten en den
 „ welstand zyner onderdaanen bestaanbaar was.
 „ Dat men 't Verdrag van Koophandel vanden
 „ jaare 1725, zo zou verklaaren, dat 'er de
 „ Staaten geen' argwaan uitzouden kunnen op-
 „ vatten: en dat de Keizer, nevens de Staa-
 „ ten, geneigd bleef, de algemeene Vrede te
 „ helpen bevorderen." In byzondere gesprek-
 „ ken, hadden zy te kennen gegeven „ dat de
 „ ingezetenen der Oostenryksche Nederlanden
 „ ten minste een gedeelte der Vaarte op China
 „ moesten blyven behouden, of dat de Staa-
 „ ten, tegen de vernietiging der Maatschap-
 „ pye, een gedeelte der onderstandgelden,
 „ die zy, volgens het Verdrag van Barriere,
 „ uit de Oostenryksche Nederlanden trokken,
 „ moesten laten vallen." Doch de Staatschen
 „ merkten hierop aan „ dat de Munstersche
 „ Vrede zelfs de Kastiliaanen van de vaart op
 „ de Indiën uitfloot, verder dan zy ze toen
 „ hadden; weshalve 'er de ingezetenen der
 „ Oostenryksche Nederlanden geen regt altoos
 „ op konden voorwenden. Dat ook de on-
 „ derstandgelden, door de Staaten, by 't Ver-
 „ drag van Barriere, bedongen, nog niet toe-
 „ reikten tot het onderhoud der bezettingen
 „ en Vestingwerken, in de Plaatsen van Bar-
 „ riere, en derhalve, dat het besnoeijen dier
 „ on-

„ onderftandgelden de Staaten ligtelyk zou
 „ konnen beweegen , om deeze Plaatsen niet
 „ langer ten behoeve des Keizers te bewaa-
 „ ren (n).” In het antwoord der Spaanfchen,
 „ welk te gelyk met dat der Keizerfchen over-
 „ geleverd werdt , las men , dat zy niet minder
 „ gezind waren dan deezen en de Staatfchen , om
 „ tot bevordering der algemeene Vrede te arbe-
 „ den. Voorts , zouden zy de klagten der Staat-
 „ fchen , over de verongelykingen der Spaanfche
 „ Kustbewaarderen , naar Madrid zenden , en het
 „ antwoord , welk zy 'er op krygen zouden ,
 „ den Staatfchen mededeelen (o). Wat laater
 „ ontvingen de Staatfchen , te Soisfons , een Af-
 „ fchrift van een Vertoog , welk , aan den Graave
 „ van Konigfek-Erps , in den Haage , ter hand
 „ gefield , en aan de Aartshertoginne , Landvoog-
 „ desfe der Oostenrykfche Nederlanden , toege-
 „ zonden was , van wege de Staaten. Het be-
 „ helsde eene aanwyzing van verfcheiden' pun-
 „ ten , waarin het Verdrag van Barriere kwalyk
 „ was naargekomen , van de zyde des Keizers ;
 „ zo ten opzigte der Grensfcheidingen in Vlaan-
 „ deren , als ten opzigte van het heffen eeniger
 „ tollen op de Maaze , door den Koning van Pruis-
 „ fen , en van het aandeel , welk de Staaten , in de
 „ gemeene Lasten van het Overkwartier van Gel-
 „ derland , te draagen hadden. Ook klaagde men ,
 „ over gebrek van voldoening eeniger agterftal-
 „ len (p). Doch my is niet gebleeken , welk
 „ ant-

1728.

De Staat-
 ten klaa-
 gen over
 inbreuk
 op't Ver-
 drag van
 Barriere.

(n) Verbaal der extraord. Amb. bl. 37 enz. MS.

(o) Verbaal als boven bl. 51 enz. Byl. N. 17, 18, 19. *Poitz*
 ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 198, 200.

(p) *Poitz* ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 214 — 239.

1728. antwoord op deze klagten , van 's Keizers zyde, gegeven werdt. De zaaken van Oostfriesland gaven den Gevolmagtigden der Staaten op de handeling ook , van tyd tot tyd , een ig werk: doch wy spaaren 't verflag daarvan tot bekwaamer gelegenheid.

XXII.
De handeling te Soisfons verflaauwt.

Ondertusfchen , begonden de handelingen te Soisfons , in Hooimaand , merkelyk te verflaauwen. De Kardinaal de Fleury , zig te zeer belast vindende door den overvloed der byzondere zaaken , welken op de Byeenkomst gebragt werden , handelde , over de gewigtigften , welke opzigt hadden op de algemeene Bevrediging , met fommige Gevolmagtigden , die hem , van tyd tot tyd , volgden of verzelden. Weinige Gevolmagtigden bleeven te Soisfons : en fchoon men , hier , nog famenkam , werdt 'er luttel voorgesteld van gewigt ; en nog minder afgedaan (q). Ondertusfchen , was de Heer Hurgronje , den negenden van Oogstmaand , ook te Soisfons aangekomen (r). De Heer Hop deedt , van tyd tot tyd , een keer naar 't Franfche Hof: terwyl de twee andere Ambafadeurs , of ten minfte de Heer Hurgronje , zig gemeenlyk te Soisfons bleef onthouden. De Kardinaal de Fleury , die 't ampt van middelaar nog waarnam , zag wel haast , dat 'er geen kans ware , om eene algemeene bevrediging te wege te brengen. Hy befloot , hierom , een veertienjaarig Bestand voor te flaan , gedurende het welke , alle dingen blyven zouden in den vreedzaamen flaat , waarin zy , door de voorafgaande Pun-

De Kardinaal de Fleury flaat een veertien-

(q) Verbaal der extr. Ambast. bl. 68 enz. 82 enz. 91 enz.

(r) Verbaal als boven bl. 94.

Punten, gebragt waren. Zyn Ontwerp bestondt uit tien Leden, die hierop uitkwamen: „ 1. In „ gevolge van het tegenwoordig Bestand, zou „ 'er goede verstandhouding, opregte vriend- 1723c
 „ schap, en volkomen' rust plaats hebben, jaarig
 „ onder alle de handelende Mogendheden. Bestand
 „ voor.
 „ 2. De Verdragen van Utrecht, Radstad en
 „ Baden, het Verdrag van den Haage van den
 „ jaare 1717, het viervoudig Verbond en alle
 „ de Verdragen en Overeenkomsten, voor het
 „ jaar 1725 geslooten, zouden de grondslag
 „ zyn van het tegenwoordig Verdrag, voor
 „ zo ver zy, daarby, niet veranderd waren.
 „ 3. De Keizer zou, om dezelfde redenen,
 „ welken hem bewoogen hadden, de Oosten-
 „ desche Maatschappy voor zeven jaaren op te
 „ schorten, dezelfde Maatschappy opschorten,
 „ voor nog ---- jaaren daarenboven; binnē
 „ welken tyd, men, aan de verscheiden' Ho-
 „ ven, zou arbeiden aan het wegneemen der
 „ hinderpaalen, die 't goed verstand tusfchen
 „ den Keizer en de Staaten zouden kunnen
 „ flooren. 4. Men zou Gemagtigden benoe-
 „ men, om de gefchillen, tusfchen den Koning
 „ van Deenemarke en den Hertoge van Hol-
 „ stein, in opzigt van het Hertogdom Sleeswyk,
 „ te onderzoeken, en in der minne af te doen;
 „ ten welken einde, zy, binnen drie maanden
 „ ten langfte, te Hamburg, zouden byeen-
 „ komen. Ook zouden alle de Bondgenooten
 „ zig vereenigen, om de rust in 't Noorden
 „ te onderhouden, en alle daadelykheden
 „ te voorkomen. 5. De Fransche, Groot-
 „ Britannische en Staatfche Gevolmagtigden,
 „ geoordeeld hebbende, dat, in het Weener-

1723.

„ Verdrag van Koophandel, verscheiden' punt-
 „ ten begrepen waren , welken aanliepen te-
 „ gen vroeger' Verdragen , voor 't jaar 1725
 „ geslooten , en hierboven bevestigd ; in ge-
 „ volge van welke punten , de onderzaaten des
 „ Keizers gunstiger behandeling zouden kon-
 „ nen vorderen , dan de onderzaaten der drie
 „ andere Mogendheden ; zo zouden de Spaan-
 „ sche Gevolmagtigden verklaaren , dat zulks
 „ nimmer de meening des Konings van Span-
 „ je geweest was : in welke verklaring , de
 „ Keizer berusten zou. 6. De Keizer en de
 „ Staaten zouden , zonder uitsfel , Gemagtig-
 „ den benoemen , die te Brusfel byeenkomen
 „ zouden , om , in gevolge van het Verdrag
 „ van Barriere , binnen twee jaaren , een' Lyst
 „ te maaken van de Regten , tusfchen de in-
 „ gezetenen der Oostenryksche Nederlanden ,
 „ die van Groot-Britanje , en die der Veree-
 „ nigde Gewesten. 7. Men zou , binnen drie
 „ maanden , Gemagtigden benoemen , die te
 „ - - - - - zouden byeenkomen , en in 't
 „ minnelyke arbeiden , om de zaaken van den
 „ Koophandel , zo wel in de Indiën als in Eu-
 „ ropa , op den voet der voorgaande Verdra-
 „ gen , te herstellen. Ook zouden zy 't geschil
 „ afdoen over de pryzen , welken de Spanjaards
 „ en Engelschen , ter zee , op elkanderen ver-
 „ overd hadden. 8. Frankryk , Spanje en de
 „ Staaten zouden ook Gemagtigden benoemen ,
 „ om de bezwaarnissen te onderzoeken , wel-
 „ ken de drie genoemde Mogendheden , ten
 „ opzigte van den Koophandel , of wegens ge-
 „ nomen' s chepen , tegen elkanderen , hebben
 „ mogten. 9. In geval 'er , geduurende den
 „ tyd

„ tyd van - - - - , iet tegen den inhoud van
 „ dit Verdrag ondernomen mogt worden, zou-
 „ den alle de Bondgenooten zig vereenigen,
 „ om de schade te doen vergoeden, en alle
 „ daadelykheden te voorkomen. 10. De han-
 „ delende en tot de handeling genodigde Mo-
 „ gendheden zouden allen in dit Verdrag be-
 „ greepen zyn, met naame de Koningen van
 „ Zweeden, Deenemarke en Pruifsen, de Czaar,
 „ de Hertog van Holstein, de Landgraaf van
 „ Hefen-Kasfel, en de Huizen van Beieren
 „ en de Palts: behoudende de handelende par-
 „ tyen de vryheid aan zig, om 'er, daarna,
 „ met gemeen goedvinden, ook andere Vors-
 „ ten en Staaten in te begrypen (s).” 't Ont-
 „ werp des Kardinaals zou den Zee-Mogendhe-
 „ den, veelligt, niet kwalyk behaagd hebben.
 „ Doch de Keizer en Spanje vonden 'er geen ge-
 „ noegen in. De Keizer hadt veel tegen het
 „ tweede en derde punt. De Spaanschen verston-
 „ den ook, dat men het tweede, zevende en agtste
 „ punt, merkelyk, veranderen moest. Doch de
 „ voornaamste reden, waarom de Keizer en Span-
 „ je het Ontwerp van de hand weezen, was, dat
 „ 'er hunne byzondere belangen niet in geregeld
 „ waren. Het groot oogmerk des Keizers was,
 „ ter gelegenheid van eene handeling, tot behou-
 „ denis der algemeene ruste aangelegd, de voor-
 „ naamste Mogendheden, met naame Frankryk,
 „ Groot-Britanje en de Staaten, te beweegen,
 „ om de handhaaving zyner *Pragmatike Sanctie* op
 „ zig te neemen (t); waaromtrent, in 't Ontwerp,
 „ niets

1723.

Zyn
 voorflag
 behaagt
 den Kei-
 zer en
 Spanje
 niet.

(s) Verbaal der extr. Ambasf. bl. 111. *Bylag. N. 33. Voliez MONTGON Tom. VI. p. 301.*

(t) Verbaal als boven bl. 116, 117, 119. *Byl. N. 34, 35, 40. Voliez MONTGON Tom. VI. p. 310. Tom. VII. p. 199.*

1728.

niets beraamd was. De Koning, en vooral de Koningin van Spanje waren 'er zeer op gesteld, dat de Infant Don Carlos verzekerd werdt van de opvolging in de Hertogdommen Toskane, Parma en Piacenza. Zy hadden zelfs, op 't einde des voorleeden jaars, den Markgraaf de Monteleone afgezonden naar Italie, om de gezindheid der Italiaansche Vorsten en Staaten te polsen. Doch hy was, in Grasmaand dezes jaars, te rug gekeerd, zonder zig zeer te konnen beroemen over de geneigdheid der Italiaansche Hoven, om tot de bevordering der oogmerken van Spanje de hand te leenen (u). Het Hof van Madrid werdt dan, meer en meer, bevestigd in de gedagten, dat het zyne oogmerken in Italie niet zou konnen bereiken, zo de zesduizend Spanjaarden niet derwaards gevoerd werden: en hieromtrent, was, in het Ontwerp des Kardinaals, niets bepaald. De Spaanschen vorderden, dat men 't'er, in een byzonder punt, byvoegde. Doch hiertegen kanteden zig de Keizerfchen, beweerende, dat zulks stryden zou met het viervoudig Verbond, waarin alleen van onzydige troepen gewaagd was. Maar hierop bragten de Spaanschen het geheim punt van het Verbond, met Frankryk en Groot-Britanje gemaakt (v), voor den dag, waarby bleek, dat deeze twee Mogendheden, in 't overvoeren van Spaansche troepen, bewilligd hadden. De Keizerfchen hadden, voorheen, wel vermoeden; doch nooit zekere kennis gehad van zulk een geheim punt (w),
en

(u) MONTGON *Tom. VI. p. 162—172.*(v) *Zie hier voor, bl. 236.*(w) *Voiez MONTGON Tom. VII. p. 311.*

en't was hun gantsch niet aangenaam, dat hun vermoeden nu bleek, gegrond geweest te zyn. 1728.
 Zy gaven verscheiden' redenen, waarom het den Keizer niet te vergen ware, dat hy afginge van het viervoudig Verbond. Maar de Spaanschen hernamen „ dat de Keizer beloofd hadt, „ Don Carlos te verzekeren van de opvolging „ in de Italiaansche Staaten; dat hy reeds verscheiden' Akten hadt verleend (x), strekende om zyne beloften te voltrekken; dat „ het overvoeren der zesduizend Spanjaarden „ de voltrekking van 's Keizers beloften of gemakkelijker of moeilijker maaken moest. Dat „ hy, in 't eerste geval, zo hy ter goeder trouwe handelde, gelyk men vertrouwen moest, „ blyde behoorde te zyn, dat hem gelegenheid „ verleend werdt, om 'er een nieuw bewys „ van te geeven: of zag hy ongaarne, dat een „ tak van 't Huis van Bourbon zig vestigde in „ Italie; zo moest hy, in het tweede geval, „ geene zwaarigheid maaken, om in eenen „ voorflag te bewilligen, die zyne heimelyke „ inzigten bevorderde (y).” De Spaanschen spraken niet van een derde geval, welk nader met de waarheid overeenkwam. De Keizer zag ongaarne, dat Don Carlos zig in Italie vestigde; en hy hieldt het overvoeren der Spanjaarden voor een bekwaam middel, om den Infant, of eigenlyker Spanje zelf, van de Italiaansche Staaten te verzekeren; en hierom alleen maakte hy zwaarigheid, om 'er in te bewilligen.

De

(x) *Voiez Du MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 151—155. ROUSSET Recueil. Tom. V. p. 374—400, 447—453.*
 (y) *MONTGON Tom. VI. p. 306—310.*

1728.

XXIII.
Maatschappij
van Biskaje.

De Koning van Spanje, zonder den argwaan te schroomen, welke, door het opregten van nieuwe Maatschappijen van Koophandel, by de handeldryvende Mogendheden, verwekt werdt, besloot, omtrent deezen tyd, Oktroi te verleenen aan de Maatschappij van Biskaje, die reeds in 't jaar 1720 opgeregt was, en jaarlyks eenige gewapende schepen, uit de havens van S. Sebastiaan en Passage, zenden zou naar de kust van Caraquez, om den Cacaohandel te dryven (z). De Koning van Groot-Britanje en de Staaten, bedugt, dat de handel hunner onderzaaten in de Westindiën veel te lyden zou hebben van deeze Maatschappij, deeden, onder anderen ook te Soissons, hun best, om het verleende Oktroi te doen intrekken. Doch hunne poogingen waren vergeefs. Het Hof van Madrid verstondt, dat de Koning van Spanje niet verplicht was, iemant rekenschap te geven van de middelen, welken hy goedvondt ter hand te slaan, om den Koophandel zyner onderdaanen te beschermen en te doen toeneemen (a).

Verdrag
met Tri-
poli.

Terwyl men, op de Byeenkomst te Soissons, vergeefs handelde over eene algemeene Bevrediging, slooten de Staaten der Vereenigde Gewesten, op den vierden van Wynmaand, een byzonder Verdrag van Vrede en Koophandel met de Regeering van Tripoli, op den voet der voorgaande Verdragen (b).

In

(z) Refol. Gener. 23 Octob. 1728. MS. *Foiez Du MONT Corps Diplom. Tom. VIII P. II. p. 157.*

(a) Verbaal der extr. Ambassade. *Iyl. N. 28, 39. MS. Foiez ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 239 — 251. MONTGOMY Tom. VII. p. 7, 8.*

(b) *Zie Groot-Plaatsb. VI. Deel, bl. 318.*

In Zweeden was, reeds in 't jaar 1724, een bevel uitgekomen, verbiedende, op verbeurte van schip en goed, aan alle vreemdelingen, eenige andere goederen, met hunne eigen' of bevrachte schepen, binnen 't Ryk te brengen, dan de gewasfen en stoffen van hun eigen Land, of van hunne buitenlandsche Volkplantingen. De Staaten, bevroedende, dat zulk een bevel zeer strekte tot benadeeling van den Koophandel hunner onderzaaten, gaven, in Wintermaand deezes jaars, een Plakaat uit, waarby den onderdaanen van Zweeden en Finland in 't byzonder verbooden werdt, eenige andere waaren, met hunne eigen' of buitenlands bevrachte schepen, binnen deeze Landen te brengen, dan die in Zweeden of Finland wieschen, vielen, of gewerkt, of, uit de Zweedsche Volkplantingen of Handelplaatfen, aangebragt werden (c).

De Staaten van Holland, omtrent deezen tyd, het regt van inboorlingschap verleend hebbende aan eenige buiten geboorenen, met de bevoegdheid, om tot eerampten te kunnen bevorderd worden; gaf zulks gelegenheid, om dit voorregt overvloediger te verzoeken, dan voorheen plag te geschieden. Doch deeze verzoeken werden, somtyds, afgeslaagen. Het Lid der Edelen, beslooten hebbende, *Vincent Willem, Baron van Hompesch*, een' Guliksch' Edelman, in de orde te beschryven; maakten eenige Steden zwaarigheid, om hem ter Vergaderinge van Holland toe te laten, voor hy, door 's Lands Staaten, *genaturaliseerd*, of met het regt

1728.

Plakaa-
ten, we-
gens den
Koop-
handel
van
Zwee-
den.

De Baron
van Hom-
pesch
wordt in
de Rid-
derschap
van Hol-
land be-
schree-
ven.

(c) Zie Groot-Plakaatb. VI. Deel, bl. 268.

1728.

regt van inboorlingſchap vereerd geworden was. Ook geſchiedde dit, federt : en kreeg toen de Baron van Hompeſch, als Heer van Genderen, onder 's Lands Edelen zitting. De Stad Schoonhoven, die, kort te vooren, met moeite, verworven hadt, dat *Willem, Baron van Liere, Heere van Kaiwyk*, in de hoedanigheid van haaren Pentionaris, zitting ter Vergaderinge van Holland was toegeſtaan (d), kante zig meest tegen de toelaating des Heeren van Hompeſch. Zy werdt, eenigszins, onderſteund, door Amſterdam (e). Doch de oneenigheid, die hierover ontſtondt, hadt geen gevolg, en werdt haast bygelegd. Ondertuſſchen, kan ik niet voorby, hier aan te merken, dat Schoonhoven, in 't redeneeren tegen de toelaating van den Baron van Hompeſch, zig onder anderen beriep op het *Verbaal van Andries de With* en de *Acte van Non-prejuditie van den jaare 1619*, ſtukken beide, van welken wy ook, op zyne plaats, gebruik hebben gemaakt (f), alzo zy ons, onder anderen, midden onder eene verzameling van aſſchriften van egte *Reſolutien* en *Aantekeningen*, de Ridderſchap betreffende, ter hand gekomen waren, en ons geene blyken van onegtheid ſcheenen mede te brengen. Doch nu verklaarden de Edelen „ dat zy deeze twee „ Stukken niet voor egt konden aanneemen, „ om dat zy ze niet in hunne *Retraacta* vonden „ aangetekend (g). Ook erkende Amſterdam, „ niet te weeten, waar de oorſprongkelyken te „ vin-

(d) Reſol. Holl. 24 Jan. 1728. bl. 110.

(e) Reſol. Holl. 18 Maart, 23 April, 24 Juny, 2 July, 18, 20 Aug. 21 Sept. 1728. bl. 289, 407, 586, 612, 764, 788, 929.

(f) X. Deel, bl. 32 enz.

(g) Propoſ. der Ridderſch. van 2 July 1728.

„ vinden waren (*h*):” ’t welk wy, by deeze gelegenheid, wel hebben willen te boek stellen, op dat de Leezer weeten zou, dat ’er aan de egtheid deezer stukken, in laater tyd, getwyfeld is; terwyl wy aan zyn onzydig oordeel overlaaten, te beslissen, of de redenen van twyfeling gegrond genoeg geweest zyn, of niet.

1728.

De Spaanschen zогten, ondertusfchen, te Soissons, te Versailles, te Compiègne, en overal, waar ’t Fransche Hof zig onthieldt, den Kardinaal de Fleury, te beweegen, om hunne oogmerken, in Italie, te begunstigen. Zy volgden hem, overal, en hielden, dikwils, afzonderlyke Byeenkomsten met hem, die niet nalieten, eenigen argwaan te verwekken, onder de Engelschen en Staatschen. Van de andere zyde, handelde de Graaf van Sinzendorf ook, dikwils, heimelyk, met den Kardinaal, hem zoekende te beduiden, dat de Leden des Duitfchen Ryks, nimmer, zouden kunnen bewoogen worden, om in het overvoeren der Spanjaarden te bewilligen; en dat Spanje zig, hierom, behoorde te houden aan het viervoudig Verbond. Doch deeze heimelyke handel vermeerderde ook de agterdogt der Keizerschen en Spaanschen, omtrent elkanderen, en omtrent den Kardinaal. De Keizerschen, vermoedende, dat de Kardinaal, de grootheid van ’t Huis van Bourbon zoekende te bevorderen, ligtelyk, in ’t overvoeren der Spanjaarden bewilligen zou, zогten wantrouwen tegen Frankryk te verwekken in de Engelschen en Staatschen, en deezen, allengskens, te doen neigen tot

XXIV.
Heimelyke handel des Kardinaals de Fleury met de Keizerschen en Spaanschen.

1728.

tot het herstellen der oude en naauwe Verbindenisfe met het Huis van Oostenryk: en hunne redenen zouden, in de tegenwoordige omftandigheden, spoedig genoeg ingang gevonden hebben, zo men den twee Mogendheden, in 't fruk van den Koophandel, volkomen genoeg en gegeven hadt (*i*).

De Hertog van Bournonville doet een' keer naar Spanje.

De Engelschen en Staatschen, hiertoe ook arbeidende by de Spaanschen, vernamen wel haast, dat hunne bewilliging in 't overvoeren der Spanjaarden, de eenige voorwaarde was, waarop zy zig, van den Spaanschen kant, de begeerde voordeelen in den Koophandel be- looven konden (*k*). Doch alzo de Keizerschen hierin niet konden medestemmen, deedt men zyn best, om de Spaanschen te doen afftaan van deeze voorwaarde, hun zoekende te beduiden, dat 'er, behalve dit, andere middelen waren, om Don Carlos van de opvolging in de Italiaansche Staaten te verzekeren. Doch de Spaanschen bleeven by hun gevoelen. De Byeenkomst te Soisfons, die eenige maanden gekwynd hadt, scheen geheellyk afgebroken te zullen worden, toen de Hertog van Bournonville voorgaf, een' keer naar Spanje te willen doen, om 't Hof aldaar te doen veranderen van gedagten: waartoe, zeide hy, goede hoop was, alzo hunne Katholyke Majesteiten zig zeer begerig getoond hadden, om uit zynen mond onderregt te worden aangaande den staat der handelinge. Ondertuschen, begeerde hy, dat men de Byeenkomst te Soisfons aanhieldt, be- loovende, ten spoedigste, met den uitersten laste van

(*i*) MONTGON *Tum.* VII. p. 15—24.

(*k*) Verhaal der extr. Ambass. 1728.

van den Koning, zynen Meester, te rug te zullen keeren. De andere Gevolmagtigden, geen einde voorziende aan de handeling, zo Spanje niet nader kwame, lieten Bournonville vertrekken, met het Ontwerp des Kardinaals, welk, dikwils veranderd en herfineed zynde, nu in de gedaante van een *Verdrag, by voorraad*, gebragt was. Het punt van de overvoering der Spanjaarden was 'er nu in gevoegd. Ook beloofde de Koning van Spanje de Oostendefche Maatschappye niet te zullen ondersteunen. De Keizerschen, welken men dit Ontwerp hadt voorgelouden, waren styf blyven staan, op onzydige troepen, in de plaats van Spanjaarden. Ook begeerden ze de Oostendefche Maatschappye niet te vernietigen, ten ware de Hanoversche Bondgenooten beloofden, de Pragmatike Sanctie te zullen handhaaven; en de Staaten, in 't byzonder, afftonden van een gedeelte van 't gene zy, tot onderhoud der bezettingen in de Barriere-Steden, van den Keizer te vorderen hadden (l).

De Hertog van Bournonville nam de reis naar Spanje aan, omtrent het midden van Wynmaand (m). Doch 't leedt niet lang, of men kreeg vermoeden, dat hy, of niet spoedig, of misfchien in 't geheel niet te rug keeren zou. Sommigen twyfelden naauwlyks, of de Kardinaal de Fleury en hy waren overeengekomen, om de handeling van Soisfons over te brengen naar Spanje. De Graaf van Sinzendorf besloot, hierop, den laatsten van Slagtmaand, naar Weenen

Staat der
Byeen-
komst te
Soisfons.

(l) Verbaal der extraord. Ambasf. MS.

(m) Verbaal der extraord. Ambasf. bl. 132. MS.

1728.

nen te keeren (*n*). De Engelsche Gevolmagtigden vertrokken ook naar Londen. De weinige Gevolmagtigden, die te Soissons bleeven, kwamen nog, eens of tweemaal ter weeke, byeen; doch zy konden niets vaststellen, tot bevordering der algemeene Bevrediging, welke het groot oogmerk der Byeenkomst geweest was (*o*). Zy duurde, in deezen kwynenden staat, tot in Bloei maand des jaars 1729: waarna zy zo goed als overgebracht werdt naar Parys, of naar de Plaatsen daaromtrent, alwaar het Fransche Hof zig bevondt; daar de Gevolmagtigden vertoefden, tot in den Herfst des jaars 1730: wanneer de meesten naar huis trokken (*p*). De Heeren Hop en van Goslinga keerden van de Staatfchen de eersten herwaards. De Heer Hurgronje bleef nog eenige maanden na hen in Frankryk (*q*). Wy zullen hierna verlag doen van 't gene zy hier verder handelden.

XXV.
Bewee-
ging aan
't Spaan-
sche Hof.

Bournonville, zyne reis sterk voortgezet hebbende naar Madrid, vondt de gemoeden aan 't Hof, op zyne aankomst, in eene geweldige gisting, veroorzaakt, door eene gewigtige tyding, onlangs, uit Frankryk, aangekomen. Koning Lodewyk de XV. hadt, op 't einde van Wyn maand, de kinderpokjes gekreegen; en de eerste berigten, welken men van zynen toestand, in Spanje, ontving, stelden den jongen Vorst niet buiten gevaar. Hierop waren agt dagen verloopen, zonder dat het Hof eenige nadere kondschap bekomen hadt. Straks verspreid-

(*n*) Verhaal der extraord. Ambasf. Dec 1728.

(*o*) MONTGON Tom. VII. p. 33, 79, 80, 193.

(*p*) ROUSSET Recueil, Tom. VI p. 2.

(*q*) Verhaal der extraord. Ambasfad. MS.

1728.

ſpreidden zig allerlei losſe gerugten door de Stad. De Koning was, mompelde men, overleeden, en de renboden, welken, met deeze tyding, naar Spanje kwamen, werden, waarſchynlyk, opgehouden, op de grenzen. Het Hof zelf wist niet, wat te beſluiten, en ſommigen willen, dat de onzekerheid, waarin men zig bevondt, geene vierentwintig uren langer geduurd moest hebben, of Spanje zou een' ſtap hebben gedaan, die al de weereld zou hebben doen verbaasd ſtaan. De Koningin van Frankryk was, reeds tweemaal, van Prinſeſſen bevalen: doch zy hadt den Koning nog geen Zoon gebaar. De uitzigten van Koning Filips op de Franſche Kroone herleefden, derhalve, wederom, op 't bekomen van zulk eene gewigtige tyding. De Abt de Montgon, die, te vooren, in Frankryk, gearbeid hadt, om aanhang te winnen voor Koning Filips, werdt by de Koninginne ontbooden, en minzaamer dan federt eenigen tyd bejegend. Men begon zelfs voorbereidſels te maaken, om naar de grenzen van Frankryk te trekken. De voornaamſte Hovelingen ſpraken, genoegzaam openlyk, om hunne Majesteiten te willen volgen naar Frankryk. Doch alle deeze uitzigten verdweenen, toen men berigt kreeg, dat de Koning buiten gevaar geoordeeld werdt (r). Zy hadden egter zo veel indruk gemaakt op den zwakken geest van Koning Filips, dat hy, die, federt eenen geruimen tyd, uit droefgeestigheid, zyne kamer gehouden, en reeds, gelyk wy hier voor (s) hebben aangetekend, wederom geſproken hadt van het af-

(r) MONTGON *Tom. VII. p. 59, 60, 65, 67, 74, 75, 81.*
 (s) *Bladz. 477.*

1728. afstaan der Regeeringe over Spanje, nu, van nieuws, verreezen scheen, en zig in 't openbaar vertoonde (t).

XXVI. De Koning en de Koningin van Spanje ontvingen den Hertog van Bourbonville gunstighlyk; doch men besloot, in eenen geruimen tyd, niets, op zyne voorlagen. Het Hof, in 't voorleeden jaar, met dat van Portugal, een dubbel Huwelyk geslooten hebbende, tusschen den Prins van Asturie en de Infante van Portugal, en tusschen den Prins van Brazil en de Infante van Spanje, dezelfde, die, voorheen, aan den Koning van Frankryk beloofd was geweest (u);

1729. vondt geraaden, in Louwmaand des jaars 1729, eene reis te doen naar de grenzen, om de twee Infanten, aldaar, tegen elkanderen, uit te wisselen. De voorbereidsels tot deeze reize verdraagden de handelingen over de algemeene Bevrediging. De reis zelve nog meer. Bourbonville volgde het Hof naar Badajox. De andere uitheemsche Gezanten, die te Madrid waren, insgelyks. Ook de Heer van der Meer, die, naderhand, volmagt tot handeling kreeg van de Staaten (v). De handelende Mogendheden waren zeer misnoegd, over de reize van het Spaansche Hof, in de tegenwoordige omstandigheden. Doch zy moesten ze zig laten welgevallen (w). De uitwisseling der twee Infanten geschiedde zeer plegtiglyk, op den negentienden van Louwmaand, tusschen Badajox en Elvas, in eene pragtige Tent, die, op eene stee-

(t) MONTGON Tom. IV. p. 470. Tom. V. p. 196, 274, 324. Tom. VI. p. 91, 272. Tom. VII. p. 80.

(u) MONTGON Tom. V. p. 313. Tom. VI. p. 53.

(v) Verbaal der extraord. Ambass. BIS.

(w) MONTGON Tom. VII. p. 133, 134.

steenen brug, over het watertje *Caja*, welk Spanje van Portugal scheidt, opgeslaagen was (*x*). Het Spaansche Hof keerde, van Badajoz, naar Seville: van daar naar Kadix en naar het Eiland van Leon: toen wederom naar Seville: voorts, naar Port S. Maria (*y*), en naar verscheiden' andere Steden in Spanje: met welk reizen, verscheiden' jaaren geseeten werden.

Doch de handelingen met de uitheemsche Gezanten, die, ter gelegenheid van de reize hunner Majesteiten, zo goed als afgebroken geweest waren, werden hervat, terwyl het Hof zig in 't Eiland van Leon en te Seville ophieldt; en naderhand, te Port S. Maria, vervolgd (*x*). De Fransche, Engelsche en Staatsche Gezanten drongen de Spaanschen, ernstelyk, om te sluiten. Doch men stelde hen, van tyd tot tyd, uit met goede beloften. Midlerwyl, maakte men verscheiden' zwaarigheden, in de gemaakte ontwerpen. Doch de eigenlykste was, dat de Keizer niet kon bewilligen in de overvoering der Spanjaarden; en dat de Hanoversche Bondgenooten, zwaarigheid maakende, om zonder den Keizer te sluiten, het Spaansche Hof zогten te beweegen, om van deeze voorwaarde af te staan. De Spaanschen, hiernaar geene ooren hebbende, drongen op een byzonder Verdrag met Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten. En de Koning van Groot-Britanje was de eerste, die hiertoe besloot. De vrees voor eenen algemeenen oorlog hadt merkelyke daaling veroorzaakt in de Aktien in Engeland.

1729

XXVII.
De handeling, te Soissons aangevangen, wordt in Spanje, vervolgd.

(*x*) MONTGON *Tom. VII. p. 137—152.*

(*y*) MONTGON *Tom. VII. p. 153, 183, 195, 236.*

(*z*) Verbaal der extr. Ambast. *dis. Byl. N. 63, 65, 69, 70, 76.*

1729.

De Koophandel leedt veel van de aanhoudende onlusten met Spanje. 't Volk morde, dat men zig den handel liet bederven, door de Spaansche Kustbewaarders, en neigde tot eene openbaare Vredebreuk. Doch George de II. kon hiertoe niet besluiten, zonder verzekerd te zyn van den bystand van Frankryk en de Staaten, die beide, schoon uit byzondere inzigten, ongeneigd waren ten oorloge. Frankryk vondt ongeraaden, de wapenen op te vatten, tegen eenen tak uit het Huis van Bourbon: en de Staaten, nog zwaar gedrukt door de lasten van den jongsten oorlog, schroomden voor de kosten van eenen nieuwen kryg: die ook niet na-laatte kon, ten hoogste nadeelig te zyn voor hunnen Koophandel. De Koning van Groot-Britanje hadt, om Spanje, ware 't mogelyk, van gedagten te doen veranderen, reeds voor eenigen tyd, eenige Oorlogschepen doen uitrusten, die, onder bevel van den Admiraal Wager, te Portsmouth, verzameld waren. De Vice-Admiraal, Heer van Sommelsdyk, was ook derwaards gezeild, met twaalf Staatsche Oorlogschepen. Men hadt 'er een goed getal branders en andere vaartuigen bygevoegd. En 't gerugt liep, dat men eene landing voorhadt op de Spaansche kusten. Doch hier van kwam niets. De vereenigde Vloot bleef in de haven van Portsmouth, zonder iet te onderneemen. Het Spaansche Hof, midlerwyl, onverzettelyk staan blyvende op de overvoering der Spanjaarden, moest George de II, of, tegenden zin van 't Weener-Hof, hierin bewilligen, of de wapenen opvatten. En naardemaal hy 't laatste

Engelsch
en
Staatsch
Esquader
uitgerust.

ste niet doen kon, zonder bystand zyner Bondgenooten, die afkeurig waren van den oorlog, besloot hy tot het eerste. Hy deedt toen nog veel moeite, om het Weener-Hof te doen bewilligen in 't geene Spanje begeerd hadt. Doch 't scheen, dat de Keizer eerder de wapenen zou opgevat, dan hiertoe beslooten hebben. De handelingen van Soissons eindigden, derhalve gelyk die van Kameryk, voor vier jaaren, gedaan hadden, in een byzonder Verdrag, welk, eerlang, te Seville getroffen werdt.

Het Spaansche Hof was derwaards gekeerd, tegen 't einde van Herstmaand. De Gezanten der Hanoversche Bondgenooten arbeidden, hier, vlytiglyk, met de Spaansche Staatsdienaars, aan het voorgenomen Verdrag, welk egter niet geslooten werdt, voor de aankomst van den Ambassadeur Stanhope, die, den vyfentwintigsten van Wynmaand, te Seville kwam. De Heer van der Meer, die de handelingen, van tyd tot tyd, bywoonde, hadt hiertoe last ontvangen van de Staaten, zyne Meesters, die, van de Engelschen eenige opening gekreegen hebbende van de handeling, welke zeer bedekt gehouden werdt voor de Keizerfchen, terstond verklaard hadden, dat zy in dezelve deel nemen wilden (a); doch niet, voor dat men hun volkomen' kennis van zaaken gegeven hadt (b). Van der Meer hadt, derhalve, nog geene volmagt om te sluiten (c), toen de Gevolmagginden van Frankryk en Groot-Britanje, tusschen den agtsten en negenden van Slagtmaand, het Ver-

1729

XXVIII,
Het Verdrag van Seville wordt geslooten.

(a) Secr. Refol. Gener. 23 July 1729. MS.

(b) Verhaal der extr. Ambass. May, July, Sept. 1729. MS.

(c) Misf. van den Ambass. VAN DER MEER van 3 Nov. 1729.

1729. Verdrag met Spanje beslooten te tekenen (d).

Inhoud
van het
zelve.

Het bestondt uit *veertien* punten, waarby eenige afgezonderde en eenige geheime punten gevoegd waren. Zy liepen, zo ver zy gemeen gemaakt werden, op deezen zin: „ De drie
 „ Mogendheden beloofden, eene goede en vaste
 „ Vrede, vriendschap en eendragt, met elkanderen, te zullen onderhouden, elkanders
 „ Ryken, Landen, bezittingen en regten, zo
 „ met opzigt op den Koophandel als anderszins, beide in en buiten Europa, te zullen
 „ handhaaven, en elkanderen, ten dien einde, des noods, ieder met twaalfduizend man,
 „ te zullen ondersteunen, of met geld of schepen naar evenredigheid. De Verdragen, te
 „ vooren geslooten, werden, zo ver 'er by dit, geene verandering in gemaakt werdt,
 „ volkomenlyk, bekrachtigd. De Koning van Spanje verklaarde, nooit voorgehad te hebben, by de Weener-Verdragen, den onderzaaten des Keizers eenige voorregten in den Koophandel toe te staan, noch te laaten behouden, welke met de hierby bekrachtigde Verdragen streefden. De Fransche en Engelsche Koophandel, beide in Europa en in de Indiën, zou hersteld worden, op den voet der Verdragen; gelyk by de voorafgaande punten beraamd was. De Koning van Spanje zou de nadeelen doen herstellen, welke, door zyne onderzaaten, die der andere Mogendheden, in Europa, na den tyd, by de voorafgaande punten bestemd, en in
 „ Ame-

(d) Verbaal der extr. Ambass. MS. MONTGON Tom. VII. p. 197, 198, 223, 229, 238, 240, 241, 242, 305, 308, 309, 310.

„ Amerika, na den twee-entwintigsten van 1729.
 „ Zomermaand des jaars 1728, toen men
 „ 's Konings last eerst te Kartagena onvangen
 „ hadt, waren aangedaan. De Koningen van
 „ Spanje en Groot-Britanje zouden Gemag-
 „ tigten benoemen, die, ten langste vier maan-
 „ den na 't uitwisselen der bekrachtigingen, aan
 „ 't Spaanschê Hof, zouden byeenkomen, om
 „ de geschillen over de schepen en goederen,
 „ welken men, in zee, op elkanderen veroverd
 „ hadt, te onderzoeken en te vereffenen. Frank-
 „ ryk en Spanje zouden ook Gemagtigten be-
 „ noemen, ten zelfden einde. En deeze Ge-
 „ magtigten zouden hun werk, in drie jaaren
 „ tyds, moeten afdoen. De overvoering van
 „ zesduizend man Spaansche troepen naar Ita-
 „ lie, om gelegd te worden in Livorno, Por-
 „ to Ferrajo, Parma en Piacenza, zou, van
 „ stonden aan, in 't werk gesteld worden, zul-
 „ lende deeze troepen strekken, om den In-
 „ fant Don Carlos te verzekeren van de op-
 „ volging in Toskane, Parma en Piacenza. Men
 „ zou, van nu af aan, den Groot-Hertog van
 „ Toskane en den Hertog van Parma, op de
 „ bekwaamste wyze, zoeken te beweegen, om
 „ de gemelde troepen in hunne Staaten te ont-
 „ vangen; die, by eede, zouden belooven, den
 „ Groot-Hertog en Hertog getrouw te zul-
 „ len zyn, in alles wat niet streedt met het
 „ regt van Opvolginge, den Infant Don Car-
 „ los toekomende: ook zouden zy zig niet
 „ mogen moeijen, met zaaken van Regeerin-
 „ ge. De Koning van Spanje zou zyne troe-
 „ pen uit Italie te rug trekken, zo dra de In-
 „ fant in 't gerust bezit der Italiaansche Staa-

1729. „ ten bevestigd zou zyn; in 't bezit van wel-
 „ ke Staaten, de handelende Mogendheden
 „ beloofden, hem en zyne opvolgers te zul-
 „ len handhaaven. Het Verdrag, welk de Ko-
 „ ning van Spanje, vermoedelyk, met den
 „ Groot-Hertog en Hertog sluiten zou, op
 „ het onderhoud der gemelde troepen, zou,
 „ door Frankryk en Groot-Britanje, bekrag-
 „ tigd en gehandhaafd worden. De Staaten
 „ der Vereenigde Gewesten, en zulke andere
 „ Mogendheden, waaromtrent men, onder-
 „ ling, nader overeenkomen zou, zouden
 „ genodigd worden, om in dit Verdrag te
 „ treden." In twee afgezonderde punten,
 „ werdt nader verklaard, volgens welke Verdra-
 „ gen in 't byzonder, de Koophandel van Groot-
 „ Britanje hersteld zou worden. Ook dat, in ge-
 „ volge der gemelde Verdragen, alle genomen
 „ Engelsche schepen, die niet beweezen konden
 „ worden, verbooden handel gedreeven te heb-
 „ ben, en in 't byzonder het schip de Prins
 „ Fredrik te rug gegeven zouden worden (c).
 „ Doch by deezen, werden nog twee andere
 „ afgezonderde punten gevoegd. By het eerste,
 „ verbondt Groot-Britanje zig, om zyne goe-
 „ de diensten aan te wenden, tot behoudenis
 „ der Vrede, zo het Keizerryk iet ten na-
 „ deele van Frankryk of Spanje besluiten mogt;
 „ doch zo het Keizerryk den twee anderen
 „ Ryken den oorlog mogt verklaard hebben,
 „ zou Groot-Britanje zyn aandeel volks, in
 „ eigen of gehuurde Ruitery, mogen leveren,
 „ en

(c) *Voiez Du MONT Corps Diplom. Tom. VIII. P. II. p. 158. ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 325.*

„ en aan den Keizer niet meer, dan hy, als
 „ Ryksvorst, verplicht was; waartegen zy- 1729.
 „ ne Staaten, alomme, en inzonderheid in
 „ Duitschland, van vyandelykheden zouden
 „ verſchoond blyven.” Doch by het *tweede*
 „ punt werdt nader verklaard „ dat de Koning
 „ van Groot-Britanje, zo het Keizerryk den
 „ twee anderen Mogendheden den oorlog ver-
 „ klaaren mogt, zyn aandeel, als Ryksvorst,
 „ in 't geheel niet opbrengen zou.” De afzon-
 „ derlyke en geheime punten van dit Verdrag, die
 „ nimmer openlyk uitgegeven zyn, waren agt in
 „ getal, en van deezen inhoud: „ 1. Zou men de
 „ bezitters der Italiaanfche Staaten, die op Don
 „ Carlos komen moesten, binnen vier maan-
 „ den, beweegen, om de zesduizend Spanjaar-
 „ den te ontvangen. 2. Men zou de bezettingen
 „ in die Staaten verplichten, om een' eed, tot
 „ gerustſtelling van Don Carlos, af te leggen;
 „ welke bezettingen, door Spanje, zouden on-
 „ derhouden worden. 3. Men zou den Kei-
 „ zer van de onveranderlykheid van 't gene,
 „ by dit Verdrag, was vastgeſteld, kennis gee-
 „ ven. 4. Het overvoeren der zesduizend man
 „ zou, binnen zes maanden, geſchieden. 5.
 „ Spanje zou agttien Oorlogſchepen, Frankryk
 „ zes Oorlogſchepen, zes galeien, en driedui-
 „ zend man, en Groot-Britanje zes Oorlogs-
 „ ſchepen en twee Bataillons gereed houden,
 „ tot de gemelde overvoering. 6. De Bond-
 „ genooten zouden hunne kragten ſamenvoe-
 „ gen, om de overvoering door te zetten, zo
 „ iemand zig, met geweld, tegen dezelve wil-
 „ de kanten. 7. In geval van oorlog, zou men
 „ de magazynen, die de onderdaanen der han-

1729. „ delende Mogendheden in Livorno hadden,
 „ ontzien, zo veel mogelyk ware. 8. De Staa-
 „ ten der Vereenigde Gewesten zouden geno-
 „ digd worden, om dit Verdrag en de geheime
 „ punten te omhelzen. Ook zou men 'er
 „ andere Mogendheden toe nodigen, met gemeene
 „ bewilliging (f).”

De Staaten
 treden 'er
 in.

De Volmagt der Staaten aan den Ambassadeur van der Meer, om in 't Verdrag van Seville te treden, bleef niet lang agter. Hy nam dit Verdrag en de geheime punten aan, op den eenentwintigsten van Slagtmaand (g), by twee Akten, waarin bedongen werdt: „ 1. Dat de
 „ Bondgenooten elkanderen kennis zouden
 „ geeven van de middelen, welken zy geraaden
 „ zouden vinden, in 't werk te stellen,
 „ om aan den inhoud van dit Verdrag te voldoen.
 „ 2. Dat Frankryk en Groot-Britanje hunne
 „ verbindtenissen vernieuwden, om de vernietiging
 „ der Oostendefche Maatschappye te helpen
 „ uitwerken. En dat Spanje in dezelfde
 „ verbindtenissen treden zou, zo dra ze den
 „ Koning bekend gemaakt zouden zyn: 't welk
 „ de Staaten aannamen, binnen drie maanden,
 „ te zullen bezorgen. 3. Dat de onderstand
 „ der Staaten zou gesteld worden op vierduizend
 „ knechten en duizend Ruiters. 4. Dat de
 „ Koning van Spanje den Staaten voldoening
 „ bezorgen zou op hunne bezwaren, beide in
 „ de Indiën en in Europa; en dat de Koophandel
 „ zou hersteld worden op den
 „ voet

(f) Secr. Resol. Holl 16 Decemb. 1729. VIII. Deel, bl: 200
 enz. Verbaal der extr. Ambasf. NIS. Byl. N. 90.
 (g) MONTGOM Tom. VII. p. 310, 325.

„ voet der voorige Verdragen, zullende men, 1729.
 „ des noods, Gemagtigden hiertoe benoemen.
 „ En zo zyne Katholyke Majesteit mogt goed-
 „ vinden, na deezen, aan eenig volk, eenige
 „ voorregten in 't stuk van den Koophandel toe
 „ te staan; zouden ze den Staaten ook, ter-
 „ stond, toegestaan worden. 5. Zo de Staa-
 „ ten, ter oorzaake hunner aanneeminge van
 „ dit Verdrag, mogten aangetast of ontrust,
 „ en daardoor genoodzaakt worden, om hunne
 „ toevlugt te neemen tot de wapenen; zouden
 „ de Bondgenooten verplicht zyn hun, zonder
 „ uitsfel, by te springen (*h*).” Doch behalve
 „ deeze punten, die eerlang in 't licht kwamen,
 „ waren 'er twee geheime punten getekend, die
 „ nooit gemeen gemaakt zyn. Zy behelsden:
 „ 1. Dat de Staaten, in geval van oorlog in
 „ Italie, niet meer dan drieduizend man, in
 „ troepen, geld of schepen, ter hunner keu-
 „ ze, zouden behoeven te leveren. 2. Dat
 „ de Staaten, tot de uitvoering der Span-
 „ jaarden naar Italie, twee Oorlogschepen en
 „ een Bataillon in de baay van Kadix leveren
 „ zouden.” Voorts waren 'er, by de Akte
 „ van Toetreeding, nog twee Verklaringen ge-
 „ voegd: in de eene, verbondt men zig om het
 „ Huis van Farnese te zullen doen stellen in 't
 „ bezit van Castro en Ronciglione: in de ande-
 „ re, beloofde Spanje, den Staaten, voortaan,
 „ den titel van *Hoog-Mogende Heeren* te zullen
 „ geeven, hen, in allen deele, handelende als
 „ ge-

(*h*) Verbaal der extr. Ambass. MS. Byl. N. 101. *Voiez Du*
MONT Corps Dipl. Tom. VIII. P. II. p. 160. *ROUSSET* Re-
cueil, Tom. V. p. 363.

1729. gekroonde Hoofden (*i*). 't Verdrag van Seville, de Akte van de Toetredinge der Staaten, en vooral de geheime punten van beide werden van zo veel gewigt geoordeeld hier te Lande, dat de Staaten van Holland beslooten, 't een en 't ander bedekt te houden (*k*); gelyk de geheime punten ook nooit in 't licht gegeven zyn (*l*).

XXIX. **Aanmerkingen op het Verdrag van Seville.** Op deeze wyze, werdt het Verdrag van Seville getroffen. Frankryk besloot 'er te eerder toe, om dat men, in dit Ryk, na de geboorte van den Daufyn, die op den vierden van Herfstmaand voorgevallen was, nog meer dan te vooren, begon te neigen tot de voorige vereeniging met Spanje; die, sedert deeze geboorte, allengskens, volkomen werdt (*m*). Groot-Britanje en de Staaten neigden tot sluiten, om dat anderszins de oorlog onvermydelyk scheen, dien zy nog hoopten te vermyden, als zy den Keizer, die nu eenen der voornaamste Bondgenooten van het Weener-Verdrag was kwytgeraakt, zouden verplicht hebben, om te bewilligen in de voorwaarden van het Verdrag van Seville. Wyders, hielt Groot-Britanje zig, by dit Verdrag, bevestigd in 't bezit van Gibraltar en Port Mahon, alzo de Verdragen, waarby Spanje deeze Plaatsen afgestaan hadt, in het zelve, bekrachtigd waren geworden. De Koophandel, in Amerika en in Spanje, werdt ook hersteld, en de herlevering van 't schip den

(*i*) Ser. Refol. Holl. 16 Decemb. 1729. VIII. Deel, bl. 207 enz.

(*k*) Refol. Holl. 16 Decemb. 1729. bl. 913.

(*l*) Verbaal der extr. Ambass. Dec. 1729. 418.

(*m*) MONTGON Tom. VII. p. 302, 303.

den Prins Fredrik beloofd. Ook kwam dit ſchip, in 't volgende jaar, in Engeland aan (n). Doch fommige Engelfchen morden, dat men, in het overvoeren der zesduizend Spanjaarden, bewilligd, en daardoor gelegenheid gegeven hadt aan eenen tak van het Huis van Bourbon, om zyne bezittingen uit te breiden in Italie. Men dreef, dat het evenwigt van Europa, hier mede, verbroken werdt; dat 'er de Keizer nimmer in bewilligen zou, en dat het Verdrag van Seville den oorlog zou ontſteeken, welken men, daarmede, hadt gedagt te voorkomen (o). Ook zou, hiervoor, inderdaad, reden van vreeze geweest zyn, indien Frankryk, Groot-Britanje en de Staaten zo gereed geweest waren, om de overvoering der Spanjaarden in 't werk te ſtellen. Doch 't gevolg deezer Gefchiedeniſe zal ons doen zien, dat zulks niet gebeurde, dan na dat Groot-Britanje en de Staaten een nader Verdrag geflooten hadden met den Keizer.

De Staaten bevorderden, midlerwyl, by het Verdrag van Seville, hun groot oogmerk, welk was de vernietiging der Oostendefche Maatſchappye, waartoe Spanje ook aannam de hand te zullen leenen. Zy bedongen, wyders, vergoeding hunner bezwaarniſen in den Koophandel, en herſtelling van den zelve, op den voet der voorgaande Verdragen. Hiertegen bewilligden zy wel, in de overvoering der Spanjaarden naar Italie, en in de opvolging van den Infant Don Carlos in de Italiaanſche Staaten.

1729.

Byzonderlyk, met opzigt tot de Staaten.

Doch

(n) MONTGON Tom. VII. p. 423.
 (o) MONTGON Tom. VII. p. 415.

1729. Doch Frankryk en Groot-Britanje hadden, hierin, reeds te vooren, bewilligd. En de Staaten zouden 't, al hadden ze schoon gewild, niet hebben kunnen beletten. Behalve dat zy zig, naderhand, zo min als George de II, gereed toonden, om de overvoering der Spanjaarden werktellig te maaken, voor men 'er den Keizer, by Verdrag, in hadt doen medestemmen. 't Verdrag van Seville, dus begreepen, was, derhalve, zo voordeelig voor de Staaten, als zy 't, in de tegenwoordige omstandigheden, zouden hebben kunnen verwagten. Ook werdt de tyding van het fluiten van het zelve, met veel vreugde, in Holland, ontvangen (p). Drie maanden voor het treffen van dit Verdrag, waren het zilver en de vrugten, met de *Asfogues* of Kwikzilverschepen en Gallioenen, te Kadix, aangebragt, aan de eigenaars uitgedeeld: doch de *Indulto* of belasting was veel hooger gesteld, dan men gehoopt hadt (q).

XXX. De Vrede met de Regeeringe van Algiers, in 't jaar 1726 geflooten (r), hadt den Staaten gelegenheid gegeven, om den Kapitein Schryver, met drie Oorlogsfchepen, derwaards te zenden, tot het losfen van eenige Slaaven. Terwyl hy met deeze handelingen bezig was, werden, in Zomermaand, twee uitgaande Oostindische schepen, te Algiers, opgebragt, door vier Kaapers, die zig van dezelfen hadden meester gemaakt, om dat zy geene Algiersche Paspoorten toonen konden. Doch Schryver vertoonde den Divan, dat deeze schepen, den Staat

Twee
Oostindi-
sche sche-
pen, te Al-
giers op-
gebragt.

(p) MONTGON Tom. VII. p. 315.

(q) Zie Europ. Merc. July — Decemb. 1729. bl. 132 enz.

(r) Zie hier voor, bl. 391.

Staat toebehoorende, geene Paspoorten behoeven. De Divan, zig niet latende paaijen met deeze reden, dreigde de fchepen met de laading verbeurd te zullen verklaaren: en 't kostte den Heere Schryver veel werks, eer hy te wege brengen kon, dat men de twee fchepen, met verlies van de helft van 't gemunt geld, welk zy inhadden, en welk eenhonderd zevenendertigduizend guldens beliep, toeliet, hunne reis te vervolgen.

De Prins van Oranje en Nasfau, Erfstahouder van Friesland, zig, eerst te Franeker, en nu ook, omtrent twee jaaren, te Utrecht, in de Weetenschappen geoefend hebbende, bereikte, op den eerften van Herfstmaand, den ouderdom van agttien jaaren, welke tyd bearaamd was, om hem in 't bezit te stellen der Stadhouderlyke waardigheid van Gelderland en Stad en Lande. De Prins begaf zig dan, ten deezen einde, naar Groningen: alwaar hy, op den zestienden, den eed als Stadhouder afleide. Van hier, vertrok hy naar Dieren op de Veluwe; alwaar hy, tot in Wynmaand, vertoefde: op den zestienden van welke, hy ook, te Zutfen, in de Stadhouderlyke waardigheid van Gelderland bevestigd werd. Hy keerde, vervolgens, naar Leeuwaarden, daar hy, federt, zyn gewoon verblyf hieldt (f). Eenigen tyd te vooren, hadden de Staaten van Holland beslooten, in gevolge van voorgaande Resolutien, geenen byzonderen Stadhouder, zonder eenpaarige bewilliging van alle de Gewesten, zitting toe te staan in den Raad van Staate (t).

XXXI.

De Prins van Oranje treedt in 't bezit der Stadhouderlyke waardigheid van Gelderland en Stad en Lande.

In

(f) Europ. Merc. July — Decemb. 1729. bl. 179, 220, 305.

(t) Retol. Holl. 18 Aug. 1729. bl. 679.

1729. In Lentemaand deezes jaars , ſprak het Hof van Holland eene Sententie uit over zes Perſoonen , te weteen drie Klerken ter Griffie der algemeene Staaten , een' Advokaat , en twee anderen , die allen , ſedert eenen geruimen tyd , hun werk gemaakt hadden van het leveren van Reſolutien , Brieven en andere Stukken van Staat aan uitheemiſche Gezanten , en aan andere vreemdelingen ; onder welke Stukken , ook ecnigen waren , welken men , voorbedagtelyk , hadt willen geheim houden. Zy hadden zig , voor deeze dienſten , in geld of geſchenken , laaten beloonen. Sommigen waren ook , nu en dan , door vreemde Staatsdienaars , ter maalyd onthaald. Wyders , hielden ze zig ook op met nieuws te verzamelen : 't welk dan naar vreemde Hoven overgeſchreeven werdt. Een der Klerken hadt , onder anderen , doen ſchryven „ dat vyf Geweſten , zeer tegen den zin van „ Holland en Zeeland , beweerd hadden , dat „ het Regt tot het Markgraaffchap van Veere „ en Vliſſingen in wezen gehouden moest worden , tot op de meerderjaarigheid van den „ Prinſe van Naſſau.” Al het welk hoog genomen werdt by 't Hof. Twee Klerken werden , met het zwaard over 't hoofd , geſtraft : de derde , met een' brief op de borst , daar 't woord *meineedig* op ſtondt , ten toon geſfeld. De Advokaat werdt van zyn Advokaatschap voor 't Hof vervallen verklaard. Alle vier werden ze , zo wel als de twee overigen , voor altoos , ten Lande uit gebannen (u). Doch de Staaten van Gelderland en Overyſſel namen dee-

(u) Zie de Sentent. over zes Perſoonen , gedr. 1729.

Het Hof van Holland voniſt zes Perſoonen , over ongcoorloofde verſtandhouding.

deze regtspleeging kwalyk , alzo dezelve ook twee van hunne bedienden in de Griffie betroffen hadt , over welken zy oordeelden , dat het Hof van Holland geen regter zyn kon. De Steden Dordrecht en Leiden hadden ook zwaargheid gemaakt , om twee haarer ingezetenen , die , voor deezē , als Lyfknegts , in den Haage , gediend , en de hand in 't ontdekken van geheimen van Staat gehad hadden , voor 't Hof te laten te regt stellen (y). Men nam , sedert , in overweeging , om een streng Plakaat te laten uitgaan , tegen het verspreiden van Staatsgeheimen. Ook werdt 'er , eerlang , een Ontwerp van zulk een Plakaat , ter Vergaderinge van Holland , ingeleverd (w). Doch ik weet niet , dat het vastgesteld werdt.

1729.

De onlusten in Oostfriesland tusfchen den Vorst en de Stenden duurden nog. De Staaten hadden , gelyk wy , hiervoor (x) , verhaalden , partyen , in den aanvang des jaars 1725 , vermaand tot een minnelyk Verdrag , en tot onthoudinge van daadelykheden. Doch de Vorst , verftoord over 't bezetten van Lier , ondernam , in 't begin van Grasmaand des jaars 1726 , de Staatfche manschap , die in Lier gelegd was , van daar te verdryven. Hy zondt , ten dien einde , omtrent zeshonderd Ruiters en Knegten , verzeld van eenen grooten hoop boeren , van Aurik naar Lier. Men raakte handgemeen. Doch 's Vorsten volk werdt , na een

XXXII.
Vervolg
van 't
Verhaal
der On-
lusten
in Oost-
friesland.

(y) Refol. Gener. *Vener.* 27 May 1729. bl. 352. Refol. Holl. 23 Dec. 1728. bl. 1318. 7 Jan. 8, 9, 11, 16 23 Febr. 11, 15, 19 Maart 13 April 1729. bl. 7, 41, 52, 54, 58, 69, 195, 263, 275, 315.

(w) Refol. Holl. 12 Aug. 1729. bl. 658.

(x) *Bladz.* 284

1729. vinnig gevegt van vier uren , genoodzaakt te wyken , en naar Aurik te keeren . Die van Lier hadden maar agt dooden en weinige gekwetsen . Van 's Vorsten zyde , was veel meer volks gesneuveld (y) . De Vorst hadt , weinige dagen te vooren , een bevel getekend aan die van Lier , om de Staatsche manschap ter Stad uit te zetten , en zig aan de Keizerlyke Orde te onderwerpen , binnen den tyd van twee maanden . Ook kreegen die van Embden last , uit den naam der Keizerlyke Gemagtigden , om de manschap , door hen , naar Lier geschikt , van daar , te rug te ontbieden . Doch deeze bevelen vonden geen ingang (z) .

De Staaten doen eene bezending derwaards.

Antwoord , op der Staaten voorflag van 's Vorsten zyde .

De Staaten , bedugt voor verder verloop in Oostfriesland , zonden , kort hierna , den Heer Lewe van Aduwart naar Aurik , om den Vorst , ware 't mogelyk , te beweegen tot verdrag . Men ontving hem , beleefdelyk (a) . Ook werdt hem een uitvoerig schriftelyk antwoord gegeven op zynen voorflag , die tot bylegging der geschillen , onder der Staaten bemiddeling , gestrekt hadt (b) . De Vorst wees , in dit antwoord , aan „ dat te onderzoeken stondt , welk de bes-
 „ te weg ware , om een einde te zien van den
 „ tweespalt : of , dat de Stenden , en byzon-
 „ derlyk de Stad Embden verpligt werden ,
 „ om zig naar de voorige Verdragen te schik-
 „ ken , door onderwerping aan de Keizerlyke
 „ Gevolmagtigden ; gelyk de Vorst vorderde ;
 „ of , door bemiddeling van hunne Hoog- Mo-
 „ gend-

(y) Europ. Merc. Jan. — Juny 1726. bl. 256.

(z) Voyez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 388, 390, 393, 397.

(a) Europ. Merc. Jan. — Juny 1726. bl. 284.

(b) ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 404.

„ gendheden ; gelyk de Heer Afgevaardigde
 „ voorgeslaagen hadt. Dat , in dit onderzoek ,
 „ te letten stondt , *vooreerst* , op de Perfoonen ,
 „ met welken de Vorst zig zou moeten ver-
 „ draagen : *ten tweeden* , op de punten , over
 „ welken men zou konnen overeenkomen ; en
 „ *ten derden* , op de middelen van bedwang ,
 „ welken men zou konnen in 't werk stellen ,
 „ om het Verdrag ter uitvoeringe te doen bren-
 „ gen , en de inbreuken , die 'er , in 't toeko-
 „ mende , op geschieden mogten , te beletten.
 „ Dat , wat het *eerste* betrof , de Perfoonen ,
 „ met welken de Vorst zig zou moeten ver-
 „ draagen , in 't gemeen , waren de Stenden
 „ des Landschaps , uit drie Leden bestaande ,
 „ den Adel , de drie Steden , en den Boeren-
 „ stand , zynde agt Ampten. De Stenden zou-
 „ den zulk een Verdrag , eenpaariglyk , of by
 „ meerderheid van stemmen , moeten verzoeken.
 „ Doch zulks was niet geschied. In
 „ tegendeel , hadden alle de Stenden zig aan
 „ de Keizerlyke Besluiten onderworpen. Van
 „ den Adel was 'er niemand van uitgezonderd ,
 „ dan *Bernard Henrik van Appel* , die , nevens
 „ Doktor *Rudolf van Rheede* en de Burgemees-
 „ ters en Raad van Embden , de jongste be-
 „ roerte verwekt had. De Steden Aurik en
 „ Norden hadden zig , al voorlang , geschikt
 „ naar 's Keizers Besluiten : gelyk de Stad Emb-
 „ den zelve verklaard hadt te willen doen ,
 „ schoon zy , naderhand , haare verklaring we-
 „ derom hadt ingetrokken. Van de agt Amp-
 „ ten waren 'er zeven , die zig onderworpen
 „ hadden : te weeten , die van Embden , Griet-
 „ zyl , Aurik , Norden , Bergum , Stikhuizen
 „ XVIII. DEEL. K k „ en

1729. „ en Vredenburg: by welken zig, uit het agt-
 „ fte Ampt, dat van Lieroord, nog veele op-
 „ gezetenen hadden gevoegd. Want schoon
 „ de Stad Embden de Ampten van Embden,
 „ Lieroord, Grietzyl en Stikhuizen, onlangs,
 „ gedwongen hadt, hunne onderwerping we-
 „ derom op te zeggen; gaf dit geweld geen
 „ regt altoos. Men vertrouwde, hierom, dat
 „ men den Vorst niet zou willen verplichten,
 „ om af te zien van de Keizerlyke Besluiten:
 „ waaraan genoegzaam alle de Stenden zig
 „ hadden onderworpen. De oude Besti-
 „ ders, van Appel, *Ter Brak*, van Rheede en Dok-
 „ tor *Stochius*, de eenigften, die, onder de drie
 „ voorgemelde rangen, niet konden gerekend
 „ worden, en zig nog niet onderworpen had-
 „ den, kwamen niet in aanmerking, alzo zy,
 „ reeds in 't jaar 1724, door een Keizerlyk
 „ bevel, van hunne ampten waren afgezet, en
 „ derhalve maar moesten aangezien worden als
 „ byzondere Perfoonen, die, door de meer-
 „ derheid der drie gemelde rangen, vervangen
 „ werden: om niet te zeggen, dat zy, door 't
 „ verwekken van den jongften oproer, waar-
 „ voor zy niet schroomden uit te komen, voor
 „ den Vorst en voor zyne Keizerlyke Maje-
 „ steit zelve, strafbaar geworden waren. Wat
 „ nu, in de *tweede* plaatse, de zaaken betrof,
 „ over welken men zig zou kunnen verdraa-
 „ gen; deezen waren drierlei: 1. Eenigen
 „ raakten 't Land in 't gemeen, of de Stad
 „ Emden in 't byzonder. 2. Anderen waren,
 „ of door Keizerlyke Besluiten beflist, of niet.
 „ 3. Anderen raakten of Regten en Privilegien,
 „ of vordering van geldfommen. Omtrent de

„ zaaken , die 't Land in 't gemeen betroffen ,
 „ en door den Keizer beflist waren , kon geen
 „ gefchil vallen , hebbende de Stenden , in 't
 „ gemeen , zig hierin reeds aan de Keizerlyke
 „ Befluiten onderworpen. 't Kwam dan alleen
 „ op de onbefliste punten aan , die vier in ge-
 „ tal waren ; te weeten , 't beloop der fchade ,
 „ welke de Stenden den Vorst vergoeden moes-
 „ ten ; 't beloop der jaarlyksche fomme , wel-
 „ ke zy gehouden waren hem te verftrekken ;
 „ 't beloop van de helft der boeten , welke de
 „ Vorst van de Stad Embden te vorderen hadt ;
 „ en het tolregt , waarin dezelfde Stad gehou-
 „ den was , den Vorst te herftellen. En over
 „ deeze vier punten , was hy tot minnelyk
 „ verdrag genegen. Doch genomen dat zulk
 „ een verdrag ook nog plaats hebben kon ,
 „ omtrent alle de overige punten , zelfs om-
 „ trent zulken , die reeds beflist waren ; zo zou
 „ 't 'er , *ten derden* , nog zeer op aankomen ,
 „ dat men middelen wifte uit te vinden , om
 „ de Stad Embden en derzelve aanhang te
 „ verpligten , tot naarkoming van zulk een
 „ Verdrag , voor den tegenwoordigen , en
 „ voor den toekomenden tyd. Deeze Stad hadt
 „ reeds doen zien , dat zy zig niet hieldt aan
 „ de plegtigfte Verdragen. Men moest , der-
 „ halve , middel aan de hand geeven , om haar
 „ daartoe te noodzaaken. De Heer Afgevaar-
 „ digde der Staaten hadt gewaagd van Lyf-
 „ ftraffen en Geldboeten. Doch wie zou ze op-
 „ leggen , en doen vorderen ? Immers was hier-
 „ toe , niemant bevoegd dan de Keizer ; wiens
 „ regt de Vorst niet krenken kon. 't Stondt
 „ den Vorst dan niet vry , al wilde hy fchoon ,

1729. „ omtrent alle de punten , in minnelyke on-
 „ derhandeling te treden. Ook waren de ge-
 „ woonlyke Afgevaardigden en de tegenwoor-
 „ dige Bestierders der Geldmiddelen wettiglyk
 „ verkooren, door de getrouwe Stenden, die
 „ zig zeer gehoond zouden rekenen , zo de
 „ Vorst ondernam , deeze keuze in twyfel te
 „ trekken. Hy hadt de hoogste agting voor
 „ der Staaten tuschenspraak ; doch als Vorst
 „ des Duitfchen Ryks moest men hem niet kwa-
 „ lyk neemen , dat hy, in zaaken, zyne Leen-
 „ regten betreffende , niets buiten 's Keizers
 „ kennis ondernam : te meer, daar de jongste
 „ opftand niet het gantsche Land, maar alleen-
 „ lyk de Stad Embden en eenige weinige we-
 „ derhoorigen te wyten was , en den Keizer
 „ nader raakte dan den Vorst : die, omgelyke
 „ redenen, voorheen, ook de bemiddeling des
 „ Konings van Pruiften van de hand gewezen
 „ hadt. Eindelyk , zou het einde , welk de
 „ Staaten zig , met hunne bemiddeling, voor-
 „ ftelden, ligtelyk, te bereiken zyn, zo zy zig
 „ hielden aan hunne voorige Befluiten , het
 „ Kollegie der Bestierderen, te Aurik opge-
 „ regt, erkennende, en de Stad Embden ver-
 „ maanende, om het te erkennen ; gelyk zy
 „ reeds gedaan hadden (c).”

De Staa-
 ten ver-
 maanen
 den Vorst
 tot een
 minzaam
 verdrag.

De Staaten, verflag der verrigtingen vanden
 Heere Lewe bekomen hebbende, vernieuwden
 hunne vermaaningen aan den Vorst en aan
 die van Embden, tot een minzaam vergelyk.
 Aan den Vorst in 't byzonder fchreeven ze,
 „ dat zy , uit den Heere Lewe van Aduwart,
 „ gaar-

(c) *Voiez* ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 477 — 426.

„ gaarne vernomen hadden , hoe zeer geneigd
 „ zyne doorlugtige Hoogheid ware , tot het by-
 „ leggen der gefchillen. Doch dat hun egter
 „ wee deedt , dat men , hiertoe , gelyk die
 „ van Embden hun berigt hadden , van zyne
 „ zyde , nog geen' éénen flap gedaan hadt ,
 „ zynde zelfs , na 't vertrek van den Heere
 „ van Aduwart , de daadelykheden nog ver-
 „ volgd. Dat zy niet wilden onderzoeken ,
 „ of 's Keizers Befluiten , met 's Lands Wet-
 „ ten en de voorige Verdragen overeenkwa-
 „ men , of niet ; maar dat zy hun fcheenen te
 „ zyn vonniffen of uitspraaken tufchen twis-
 „ tende Partyen , van welken de party , ten
 „ behoefte van welke zy gegeven waren , niet
 „ meer voordeels behoefde te trekken , dan hy
 „ goedvondt : ja van welken hy zelfs , uit
 „ liefde tot de Vrede , of om eenige andere
 „ redenen , t'eenemaal kon afstaan , indien hy
 „ 't raadzaam oordeelde. Dat de Staaten niet
 „ zouden herhaalen de gewigtige redenen ,
 „ welken den Vorst behoorden te beweegen ,
 „ om , in de tegenwoordige omftandigheden ,
 „ zig niet te houden aan de Keizerlyke Be-
 „ fluiten ; zy waren hem , te vooren , dikwils ,
 „ en nog onlangs , door den Heere Lewe van
 „ Aduwart , voorgehouden ; en men hadt ver-
 „ trouwd , dat hy zig , door dezelve , tot an-
 „ dere gedagten zou hebben laaten brengen.
 „ De Staaten waren niet minder geneigd , om
 „ 's Vorften voorregten , dan om die der Sten-
 „ den te helpen handhaaven , en hadden , hier-
 „ om , die van Embden en derzelve aanhan-
 „ geren vermaand , zo veel als mogelyk wa-
 „ re , af te ftaan van hunne voorregten , mids

1789. „ zy niet aangingen tegen de oude Verdragen,
 „ Ook hadden zy te veel belang by de herstel-
 „ ling der ruste in Oostfriesland , zo ter oor-
 „ zaake der nabuurschap , als ter oorzaak van
 „ de zwaare geldfommen , door hunne onder-
 „ zaaten , den Oostfriezen verstrekt , en waar-
 „ van de verscheenen Intrest reeds *viereenveer-*
 „ *tigduizend eenhonderd vyfentwintig* guldens be-
 „ liep , dan dat zy hunne poogingen , by zyne
 „ doorlugtige Hoogheid , niet zouden verdub-
 „ belen , om hem , eindelyk , over te haalen ,
 „ dat hy zig genegener toonde tot een minne-
 „ lyk vergelyk , dan hy , tot nog toe , gedaan
 „ hadt (*d*).”

Zyzoeken
 George
 den I. en
 den Ko-
 ning van
 Pruïsen
 te bewe-
 gen , om
 de Oost-
 friesche
 onlusten
 te helpen
 byleggen.

Men liet het , van de zyde der Staaten , niet
 by dit schryven. De Heer *Henrik Hop* , die zig ,
 van wege deezen Staat , sedert eenige jaaren ,
 als buitengewoone Gezant , aan 't Hof van
 Londen onthouden hadt , kreeg last , om den
 Koning van Groot-Britanje , die , als Keurvorst
 van Hanover , verplicht was , 't Verdrag van 't
 jaar 1693 te handhaaven , door de beste rede-
 nen , te beweegen , om , nevens de Staaten , de
 hand te slaan aan 't byleggen der Oostfriesche
 geschillen. Gelyk verzoek geschiedde aan den
 Koning van Pruïsen. Doch deezen was , door
 den Keizer , verboden , zig met de Oostfrie-
 sche zaaken te moeijen (*e*). Zy schreeven
 nog eenige andere brieven aan den Vorst , die ,
 in zyne antwoorden , zyn gedrag verschoonde ,
 zo goed als hem mogelyk was : die van Emb-
 den , daarentegen , geheellyk , in ongelyk stel-
 len-

(*d*) *Voiez Rousset Recueil , Tom. IV. p. 427.*

(*e*) *ROUSSET Recueil , Tom. IV. p. 429.*

lende. Onder anderen, ontkende hy rondelyk, na 't vertrek van den Heere van Aduwart, eenige daadelykheid gebruikt te hebben, tegen de wederhoorigen. Ook merkte hy aan „ dat de „ Keizerlyke Besluiten wel uitspraaken waren „ tusfchen partyen ; maar zulke uitspraaken , „ waarby ook de Leenheer belang hadt, en van „ welken de Leenman niet afgaan kon, zonder „ 't regt des Leenheers te krenken (f).”

De Staaten, federt verneemende, dat men reeds Deenfche troepen in Oostfriesland ontvagen hadt, en dat de Keurvorst van de Palts en de Bifchop van Munfter werden aangezocht, om den Vorst de hand te bieden, beflooten, in Hooimaand des jaars 1726, de bezetting van Embden en Lieroord, met twee Battaillons, te verfterken : van welk besluit zy den Franfchen, Engelschen en Pruisfifchen Gezanten, in den Haage, terftond, kennis gaven. Ook verzogten zy Frankryk en Groot-Britanje om den onderftand, by 't Verbond van den jaare 1717, beloofd ; indien de binnenlandfche beroerte in Oostfriesland aanleiding geeven mogt, tot verdere vyandelykheden : terwyl zy op den Keurvorst van Keulen, Bifchop van Munfter, begeerden, dat hy zig onthielde van 't zenden van troepen naar Oostfriesland (g) : den Koning van Deenemarke zelve, eerlang, aanzoekende, om, nevens hen, de hand te flaan aan 't bemiddelen der Oostfriefche gefchillen. Doch deeze Vorst verftondt, dat men zig aan 's Keizers Besluiten be-

1729;
Zy vermeerderden de bezetting van Embden en Lieroord.

(f) *Voiez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 437.*

(g) *Resol. Gener. Sabb. 6 July 1726. bl. 486. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV. p. 451.*

2729.

De Regeering te Norden wordt veranderd.

behoorde te houden (*h*). 't Besluit der Staaten bragt, eerlang, te wege, dat de gantsche Boerenstand, twee Ampten uitgeslooten, zig voegde by de Stad Embden, die egter, zo wel als de Vorst, door herhaalde brieven van hunne Hoog-Mogendheden, tot vreedzaame gedagten vermaand werdt. Ook was zulks te noodiger, om dat een hoop boeren, zig gevoegd hebbende by eenige Staatfche manschap, vry wat baldaadigheid bedreeven hadt. Te Norden, werdt de Regeering, buitenstydts, veranderd; en eenige Regenten en anderen in hegtenis genomen (*i*). Wyders, floegen de Staaten voor, „ dat men, onder hunne bemiddeling, en die „ des Konings van Deenemarke, in den Haag, ge, kwame handelen over een vergelyk; in „ welke handeling men de Keizerlyke Besluiten volgen zou, zo ver ze niet met de oude „ Verdragen streden (*k*).” Doch deeze voorslag vondt geen' ingang.

Handeling des Konings van Pruissen om te en de Oostfriesche geschillen.

De Koning van Pruissen, ondertusfchen, in een naauw Verbond getreden met den Keizer, kreeg wederom last tot het dempen der onlusten in Oostfriesland; 't welk hem, voorheen, verboden geweest was. Hy schreef dan, in Bloei maand des jaars 1727, eenen ernstigen brief aan de Stenden, dezelve vermaanende tot gehoorzaamheid aan de Keizerlyke bevelen, zo zy zig 's Keizers hoogste ongenade niet op den hals wilden haalen. Ook begeerde hy op de Staaten der Vereenigde Gewesten, dat zy

(*h*) ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 476.

(*i*) Volez ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 459 — 476.

(*k*) Résol. General Mart. 1 Octob. 1726. bl. 704. dans Recueil de ROUSSET, Tom. IV. p. 479.

zy de ongeregelheden beletten wilden, welken die van Embden, met hulp der Staatſche manſchap, in Ooſtfrieſland, bedreeven hadden (1). De Staaten antwoordden „ dat alle „ hunne vermaaningē aan de Stenden, en „ aan de Stad Embden in 't byzonder, geſtrekt „ hadden tot weeringe van daadelykheden. Dat „ zy vertrouwden, dat zyne Pruiſſiſche Ma- „ jeſteit het zelfde oogmerk hadt, en dat zy, „ hierom, hoopten, dat men zig niet ver- „ haasten zou, met het zenden van Krygsvolk „ naar Ooſtfrieſland, tot uitvoeringe der Kei- „ zerlyke Beſluiten.” De Afgevaardigden der Stenden en der Stad Embden, die zig, ſedert eenigen tyd, in den Haag bevonden, en zeer geklaagd hadden over den overlaſt, dien 't Land leedt van de Deenſche Manſchap, werden, eindelyk, door de Staaten, geraaden, zig te onderwerpen aan de Keizerlyke Beſluiten, zullende de Staaten, midlerwyl, trachten te wege te brengen, dat deeze Beſluiten niet ten ſtrengſten werden uitgevoerd, en dat de Regeering op eenen goeden voet herſteld werdt. Voorts, beloofden de Staaten, hun beſt te zullen doen, om de Duifche troepen te rug te doen ontbieden uit Ooſtfrieſland, mids die van Embden den Vorſt verzekering gaven, dat zy zig, voortaan, van daadelykheden onthouden zouden (m). Ook ſchreeven ze, ſedert, aan den Koning van Deenemarke, ham verzoekende, dat hy zyne troepen te rug trok, of

1729.

De Staaten raaden de Stenden tot onderwerping.

(1) *Voies* ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 488, 491.

(m) ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 493, 495.

1729. ten minften in goede tugt hieldt; doch dit verzoek vondt luttel ingang.

De Vorst maakt zig meester van eenige Plaatsen omtrent Embden.

Oostfriesland bleef in deezen staat, gedurende het gantsche jaar, 1727. De Keizerschen gaven, van tyd tot tyd, bevelen uit, om een gedeelte der Keizerlyke Besluiten ter uitvoering te doen brengen: die van Embden en anderen weigerden zig aan deeze bevelen te onderwerpen, terwyl de Staaten der Vereenigde Gewesten niet nalieten, den Vorst en de Keizerschen tot zagtheid, de Stenden tot onderwerping te vermaanen. Doch met den aanvang des jaars 1728, maakte de Vorst zig meester van eenige Plaatsen, onder Embden gelegen, en afhankelijk van deeze Stad, die, sedert, als byna beslooten door vreemde troepen, werdt aangemerkt. De Staaten, bedugt, dat men voorhadt, hunne bezetting uit Embden te verdryven, zonden 'er wederom eenige versterking van manschap binnen. Ook klaagden zy over 's Vorsten bedryf aan den Keizerlyken Gezant, Graave van Konigsek-Erps, die hun verzekerde, dat hunne bezettinge in Embden geen leed geschieden zou. De Byeekomst te Soissons, midlerwyl, geopend zynde, deden de Staaten den Graave van Sinsendorff aanzeggen „ dat zy zig verplicht zouden vinden, de zaak van Oostfriesland op deeze Byeekomst te brengen, zo men ze niet, in 't kort, tot hun genoegen, afdeede „ (11).” Doch alzo zy, hierop, geene voldoening kreegen, en daarenboven, vernamen, dat men, ten Keizerlyken Hove, aanhieldt om een be-

De Staaten brengen de Oostfriesche zaken op de Byeekomst te Soissons.

(11) *Voir Rousset Recueil, Tom. IV. p. 497.*

bevel, waarby der Staatſche bezettinge gelast werdt, Oostfriesland te ruimen, bragten zy, eindelyk, de zaak voor de Gevolmagtigden hunner Bondgenooten te Soissons, die zy zогten over te haalen, om, gezamenlyk met hen, aan 't Keizerlyk Hof, uit te werken, dat 's Keizers bevelen verzagt, Embden van 't omleggend Krygsvolk verlost, en de overige bezwaarnissen der Stenden weggenomen werden. En zo zagte middelen niet hielpen, en men voortginge met Embden te benaauwen, begeerden ze, dat de Bondgenooten de zaak van Oostfriesland aanmerken, als een geval, waarin de Staaten den bystand, hun, by 't Verdrag van Hanover, beloofd, met regt, vorderen en verwagten konden (o). De Staatſche Gevolmagtigden leverden, ten deezen einde, een Vertoog over aan de Gevolmagtigden van Frankryk en Groot-Britanje (p). De laatſten waren 't volkomen eens met de Staaten. Doch de Kardinaal de Fleury en de andere Fransche Staatsdienaars verſtonden niet, dat zy, uit hoofde van eenig Verdrag, gehouden waren, den Staaten, in 't werk van Oostfriesland, te ondersteunen: schoon zy, uit genegenheid jegens den Staat, arbeiden wilden, om de Keizerſchen tot andere gedagten te brengen. De Ambassadeur Hop, met den Graave van Sinsendorff spreekende, vernam uit hem „ dat „ de Keizer, geenzins, voorhadt, de Staatſche bezetting te verdryven uit Embden, „ ko-

1729.

Gesprek van den Ambassadeur Hop met den Graave van Sinsendorff.

(o) Resol. Holl. 23 May 1727. bl. 607. Resol. Gener. Vener. 9 July 1728. dans le Recueil de ROUSSET, Tom. IV. p. 499.

(p) Volez ROUSSET Recueil, Tom. V. p. 264.

1729. „ komende het beter met zyn belang overeen,
 „ dat Embden bleewe in bewaaring van Staat-
 „ sche, dan van andere vreemde troepen: ook,
 „ dat men reeds orde gesteld hadt, om de
 „ Intrest te betaalen van 't gene de Staatfchen
 „ den Oostfriezen verstrekt hadden. Doch
 „ dat zyne Majesteit begeerde, dat de we-
 „ derhoorigen zig onderwierpen.” De Heer
 Hop hielt hem, hierop, voor „ dat 'er niet
 „ veel onderscheid ware, tusschen het daade-
 „ lyk aantasten der Staatfche bezettinge, en
 „ het besluiten derzelve binnen de Stad Emb-
 „ den: alwaar men, van uur tot uur, vreesde
 „ overrompeld te zullen worden. Dat de
 „ Staaten met den Keizer medewerken wil-
 „ den, om de wederhoorigen te brengen tot
 „ onderwerping; zo dra men hun verzekerd
 „ hadt van de behoudenis hunner voorregten,
 „ goederen en leeven: waaromtrent hy dui-
 „ delyker verklaring verzogt van het Wee-
 „ ner Hof.” De Graaf van Sinzendorff her-
 „ nam „ dat de Keizer, ook volgens zynen eed,
 „ niet dan overeenkomstig met de Wetten en
 „ Voorregten, kon oordeelen; doch dat hy
 „ niet genoeg onderregt was, of alle deeze
 „ Voorregten, wettiglyk, verkreegen waren.
 „ Dat de bestiering der gemeene penningen
 „ eene der oorzaken van de tweedragt was,
 „ en dat de Vorst, zyns oordeels, hierom-
 „ trent, niet gegrond was, in 't gene hy vor-
 „ derde.” Ondertusschen, schreef hy, om-
 „ trent deezen tyd, aan den Graave van Konigsek-
 Erps in den Haage „ dat de zaaken in Oost-
 „ friesland haast te vereffenen zouden zyn, zo
 „ de

„ de Staaten de wederhoorigen niet ftyfden, 1729.
 „ in derzelve ongehoorzaamheid.” Ook ver-
 klaarde hy aan den Heere Hop „ dat de Kei-
 „ zer nooit zou toelaaten, dat eene zaak, die
 „ het Duitfche Ryk betrof, gebragt werdt op
 „ de Byeenkomst te Soifons.” Hy verbeeld-
 de zig ook, dat de Franfchen, met naame de
 Kardinaal de Fleury, het, ten deezen opzig-
 te, met hem eens waren. Doch de Kardinaal
 fchreef, kort hierna, aan den Heere Hop „ dat
 „ hy wel, in 't algemeen, hadt toegestaan,
 „ dat de zaaken van 't Duitfche Ryk niet tot
 „ de Byeenkomst behoorden; doch dat hy 'er,
 „ altoos, zulken van hadt uitgezonderd, die
 „ gevolgen waren van de Westfaalfche Vre-
 „ de, of by welken de Bondgenooten van
 „ Frankryk een wezenlyk belang hadden: en
 „ dat hy, onder deeze laaftten, de zaak van
 „ Oostfriesland rekende.” Ook betuigden de
 Franfche Staatsdienaars, eindelyk, dat de Ko-
 ning, hun Meester, gezind was, den Staaten,
 in de zaak van Oostfriesland, de hand te bie-
 den (g).

Ondertusfchen, verzuimden de Staaten niet, die van Embden te vermaanen tot onderwerping. Zy beflooten 'er, ten laaftte, toe, en zonden 'er een fchriftelyk befcheid van naar Weenen, waarby zy alleenlyk baden, om de behoudenis hunner voorregten. Doch deeze bede alleen was oorzaak, dat men hunne onderwerping van de hand wees. De Staaten toen, meer

De Staa-
ten ver-
maanen
die van
Embden
tot on-
derwer-
ping.

(g) Verbaal der extr. Ambaf. MS. en *Nyl. N.* 32, 36, 41, 42, 51. *Poiz: auffi les Lettr. de Mr. Hop & autres dans le Recueil de Rousseau Tom. V. p. 252, 255, 256, 260, 261, 262.*

1729.

meer en meer bedugt, dat men zig van de Stad dag meester te maaken, hielden, op nieuws, om raad en onderstand aan, by hunne Bondgenooten (r). Men handelde, over 't werk van Oostfriesland, ernstelyk, aan 't Fransche Hof en te Weenen, en bragt het, eindelyk, zo ver, dat de Keizer een Landdag deedt beschryven in dit Gewest, te gelyk den wederhoorigen vier weeken tyds geevende, om zig te onderwerpen; in welk geval, zy hunne goederen, ampten, waardigheden en voorregten behouden zouden. De sfookebranden van den opstand, gelyk ze genoemd werden, Bernard Henrik van Appel en Rudolf van Rheede, ook zulken, die eenigen manslag begaan hadden, werden hiervan alleenlyk uitgezonderd. Ook werdt verklaard, dat men de goederen der muitelingen in beslag neemen zou, om uit dezelve zulken, die schade geleeden hadden, vergoeding te bezorgen (s). Doch de Akte, waarby deeze verklaaringen geschieden, was zo dra niet afgekondigd in Oostfriesland, of die van Embden vonden 'er zwaarigheid in. Zy wisten niet, wie men al muitelingen zou willen noemen, en schuldig houden aan manslag. De Staaten, hierover, door hen, geraadpleegd, vorderden nadere verklaring, desaan gaande, aan 't Weener Hof, en te gelyk, dat de tyd, tot de onderwerping bepaald, mogt verlengd worden. De Keizer verklaarde, federt, dat hy niet allen, die deel aan den opstand

(r) Resol. Holl. 15 Decemb. 1728. bl. 1204. Resol. Gen. 7 Aug. 1728. dans le Recueil de ROUSSET Tom V. p. 270, 275.
 (s) Verbaal der Extr. Ambass. MS. Byl. N. 52, 54, 55. Voir ROUSSET Recueil, Tom. IV. p. 509, Tom. V. p. 279.

stand gehad hadden, begreep onder 't getal der doodslaagereu, maar alleenlyk zulken, die in persoon, eenigen manslag hadden begaan. Ook bewilligde hy, stilzwygends, in de verlenging van den tyd der onderwerpinge, te gelyk, op 't sterk aanhouden van den Kardinaal de Fleury, verklaarende „ dat hy nooit voorgehad „ hadt, de Staatfche bezetting Embden te doen „ ruimen: veel min, het onderpand, waarop „ de Staaten den Oostfriezen merkelyke sommen verstrekt hadden, aan te tasten; en „ dat, schoon hy, volgens de Rykswetten, „ geen agt slaan kon op het Regt van handhaavinge der voorige Verdraagen, welk de „ Staaten der Vereenigde Gewesten zig toeschreeven, hy egter nimmer van zins geweest was, de oude en wettige overeenkomsten tusschen den Vorst en de Stenden af te schaffen.” Doch de verlenging van den tyd der onderwerping werd niet openlyk afgekondigd. De Keizer hieldt zulks te stryden met zyne waardigheid (†). Midlerwyl, lieten de Staaten niet af die van Embden te vermaanen tot onderwerping, hun verzekerende, dat hunne zaak, daardoor, gunstiger gedaante krygen zou, dan zy anders hebben kon. Zy beslooten 'er ook, eindelyk, toe, in Lentemaand deezes jaars 1729. De Akte hunner onderwerping, die geene voorwaarden inhieldt, werd den Keizerschen, te Aurik, overgeleverd. En deezen maakten 'er wel eenige aanmerkingen op;

1729.

Zy beslooten 'er toe.

(†) *Voyez l'Instr. du Baron de Fanecca dans le Recueil de ROUSSET, Tom. V. p. 286—302.*

1729.

op ; doch ontvingen ze egter ; mids zy zig 't regt voorbehielden , om de tegenwerpingen te onderzoeken , welken 'er , van wege den Vorst , op zouden mogen gemaakt worden. 's Vorsten Raaden , de Akte , sedert , onderzocht hebbende , vonden 'er zo veel op te zeggén , dat zy ze geheel onaanneemelyk hielden. Ook geschiedde dit , door de Keizerschen. Men ontwierp eene andere Akte van Onderwerping , die , sedert , in den Haage en te Parys , overwoogen werdt. Midlerwyl , hadt de Keizer , in Bloeiimaand , de verworpen' Akte van Onderwerping goedgekeurd , en 't gedrag der zynen , die deeze Akte van de hand gewezen hadden , met ronde woorden , veroordeeld (u). In Herfstmaand , werdt zulks , in een nieuw Keizerlyk Besluit , nader bevestigd. Tegelyk , werdt allen , die eenige bezwaarnissen hadden , twee maanden tyds verleend , om dezelve voor den Keizerlyken Hof-Raad te Weenen te brengen. Ook verklaarde de Keizer , dat men , met het onderzoek van de schade der genen , die by de beroerte in Oostfriesland geleeden hadden , wel zou voortgaan ; doch dat de vergoeding dier schade zou uitgesteld blyven , tot dat men den Keizer zou verzogt hebben , deeze zaak , by minnelyk verdrag , af te doen. Nog beval hy , dat men zorg droege voor de voldoening der ingezetenen van de Vereenigde Gewesten (v). Doch dit Keizerlyk Besluit ontimpette veel tegenpraaks van 's Vorsten zy-

(u) Verhaal der extr. Ambasad. *MIS. Ely N. 56.* ROUSSET Recueil, *Tom. V. p. 302 — 316.*

(v) *Poies* ROUSSET Recueil, *Tom. V. p. 316.*

zyde. Men hielt het veel te gunstig voor die van Embden, en maakte zwaarigheid, om 'er in te berusten. Hieruit ontstonden wederom nieuwe onderhandelingen met het Weener-Hof, welk, na 't sluiten van het Verdrag van Seville, minder nog dan voorheen, gezind was, om de zaken in Oostfriesland tot uitersten te laten komen; en hierom, eindelyk, op den dertigsten van Oogstmaand des jaars 1730, een Keizerlyk Besluit liet afkondigen, welks voornaamste inhoud hierop uitkwam: „ De Keizer bekrachtigde volkomen-

„ lyk het Besluit van Herfstmaand laatstleden; doch begeerde niet, dat de Keizerlyke Vonnissen, voor Bloeiemaand des jaars 1729 ter uitvoeringe gebragt, daarmede zouden gehouden worden voor vernietigd. De Stad Embden, en die 't met haar hielden, moesten zig houden aan hunne Akte van onderwerping, en 's Keizers eindelyke uitspraak, bedaardelyk, afwagten, zonder hunne toevlugt te neemen tot vreemden, 't welk zo dikwils verboden geweest was. Zy moesten zig van alle vyandlykheden onthouden, 's Lands lasten helpen draagen, de afgezette Amptenaars en Regenten herstellen. Daarentegen, wilde de Keizer, dat hun kort en goed regt gedaan werdt, op hunne bezwaarnissen, welken zy allen, zulken zo wel, die in de Keizerlyke Besluiten begreepen, als die daarin niet begreepen waren, hoewel elk afzonderlyk, moesten opgeeven. De Stad Embden zou op den Landdag worden toegelaaten, mids vooraf

XVIII. DEEL.

L I

„ vol-

1729.

De Keizer laat een Besluit afkondigen tot stillinge der onlusten in Oostfriesland.

1729. „ voldoende , 't gene zy aan 's Lands Kasfe
 „ schuldig was. Men zou den Stenden , met
 „ den eersten , eenen staat overleveren van 's
 „ Lands behoeften , in verwagting , dat zy 'er
 „ gereedelyk in voorzien zouden. Zo de Vorst
 „ weigerde te gehoorzaamen aan de Keizer-
 * *Sauve-* „ lyke Uitspraaken , zou de Keizerlyke * Vry-
garde. „ waaring , in Oostfriesland gelegd , tot hand-
 „ haavinge der goede orde , op 't verzoek der
 „ Stenden , de hand leenen tot de naarkomin-
 „ gen dier Uitspraaken. Bernard Henrik van
 „ Appel , verzogt hebbende onder de alge-
 „ meene Vergiffenis begreepen te worden ,
 „ werdt zyn verzoek ontzeid. Maar Rudolf van
 „ Rheede zou 'er deel aan hebben. Ook werdt
 „ *Addo Terborg* beschuldigd , eenen nieuwen
 „ opstand in den zin gehad te hebben , van
 „ misdaad zuiver gefchouwen. *Lieuwe van*
 „ *Wingeren* zou nog eens gedagvaard wor-
 „ den.” Voorts , regelde dit Keizerlyk Be-
 fluit nog eenige andere byzondere zaaken , met
 welken wy ons niet ophouden (w). De rust
 werdt , sedert , allengskens , herfteld , in Oost-
 friesland. De bezwaarnisfen , welken de Sten-
 den tegen den Vorst hadden , werden ten Kei-
 zerlyken Hove overgebracht (x) en onderzogt ;
 doch niet afgedaan , naar behooren. De Kei-
 zer gaf den Staaten , omtrent de zaaken van
 Oostfriesland , eenig nader genoeg , by 't
 Verdrag van Weenen , waarvan wy , in 't vol-
 gende Boek , zullen moeten gewaagen. On-
 der-

(w) *Votex* ROUSSET Recueil. Tom. V. p. 318. DU MONT
 Corps Diplom. Tom. VIII. P. II. p. 161 — 211.

(x) *Votex* ROUSSET Recueil, Tom. VIII. p. 227, 262.

MR. CASPER VAN CITTERS,
Raadpensionaris van Zeeland.
enz.

J. Heubraeken fecit. naar het Origineel, by des zelfs Zoon de H. Burgemeester Jacob van Citters.

dertusfchen , hadt de langduurige verdeeld-
heid tusfchen den Vorst en de Stenden , aan 1729:
de eene en de andere partye , gelegenheid ge-
geven tot het drukken en verfpreden van een
groot getal van Twistfchriften , welker voor-
naamften , door sommigen (y) , byeen verza-
meld en uitgegeven zyn.

(y) *Voirz* ROUSSET Recueil, Tom. VIII. p. 83, 154, 181,
227, 262.

B Y V O E G S E L.

In 't XVII. Deel , *bl.* 250. *reg.* 4. *voeg agter*
het woord vertooncn. Doch de Middelburg-
fche oude Regenten werden , by een befluit
van den Raad der Stad , van den 25 July
1716 , allen in hunne eer en goeden naam
herfteld : sommigen , gelyk de Heeren Ver-
fluis , Verpoorten en Parker , hebben aldaar
hunne voorige Ampten wederom bekleed :
't welk , nevens alle voldoening , ook aan de
overigen aangeboden werdt : doch deezen
vonden geraaden , voor die aanbieding te
bedanken.

BERIGT VOOR DEN BINDER.

ADRIAAN VAN BORSELEN, Heer
van Geldermalsen enz.

te plaatsen tegen over Bladz. 46

ADOLF HENRIK, Graaf van Regte-
ren enz.

132 142

De Ambassadeur CORNELIS HOP. 208

Openbaar Gehoor van den Ambassadeur
HOP in Frankryk. 210

De Raadpensionaris IZAAK VAN
HOORNBEEK. 234

De Raadpensionaris SIMON VAN
SLINGELAND. 452